



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# BESÆTTELSESTIDENS FAKTA

## DOKUMENTARISK HAANDBOG

MED HENBLIK PÅ

LOVENE AF 1945 OM LANDSSKADELIG VIRKSOMHED  
M. V.

2. BIND

3. DEL

REDIGERET AF

**NIELS ALKIL**

LANDSRETSSAGFØRER

LEKTOR VED KØBENHAVNS UNIVERSITET

UDGIVET AF SAGFØRERRAADET

I KOMMISSION HOS  
J. H. SCHULTZ FORLAG  
1946

# BESÆTTELSESTIDENS FAKTA

# BESÆTTELSESTIDENS FAKTA

## DOKUMENTARISK HAANDBOG

MED HENBLIK PÅ

LOVENE AF 1945 OM LANDSSKADELIG VIRKSOMHED

M. V.

2. BIND

REDIGERET AF

NIELS ALKIL

LANDSRETSSAGFØRER

LEKTOR VED KØBENHAVNS UNIVERSITET

UDGIVET AF SAGFØRERRAADET

I KOMMISSION HOS

J. H. SCHULTZ FORLAG

1945—1946

TRYKT I  
EGMONT H. PETERSENS KGL. HOF-BOGTRYKKERI  
KØBENHAVN K.

## FORORD TIL 2. BIND

Naar „Besættelsestidens Fakta“ nu afsluttes med det sidste Hæfte af dette Bind, staar det Redaktionen klart, at der endnu er en Række Emner, som gør Krav paa udførligere Behandling. Værkets oprindelige Plan har paa flere Maader maattet fraviges, for at det for Retssagerne nødvendige Stof saa vidt muligt kunde komme til at foreligge i rette Tid. Skønt Værkets Omfang er blevet forøget med en Trediedel udover det planlagte, har det dog været nødvendigt at henskyde en Del Stof til et Supplementsbind, der paatænkes udgivet i Løbet af Aaret.

Det gælder dels nogle Kapitler, hvis Stof først er kommet frem, efter at de hermed sammenhørende Afsnit var udgivet, herunder navnlig Oplysninger om tyskorienterede Korporationer, dels Materiale, der vel har foreligget, men hvis Medtagelse indenfor Bogens Rammer vilde have faaet Stofudvalget til at forekomme tilfældigt. Dette sidste Hensyn har navnlig spillet ind ved Afgrænsningen af Afsnit M II, Uddragene af den legale Presse.

Supplementsbindet vil navnlig komme til at omfatte de siden første Binds Udgivelse fremkomne Oplysninger om tyske, tyskorienterede eller nazistiske Korporationer, en Redegørelse for de illegale Militærgrupper samt for Understøttelses- og Transportorganisationerne, forskellige omtrent færdiggjorte Kapitler henhørende under Afsnit L om „Erhvervslivet og Besættelsesmagten“ samt en Samling af Uddrag af andre Blade end de 4 store Hovedstadsblade. Endvidere paatænkes udarbejdet en samlet kronologisk Oversigt over de i Værket forekommende Dokumenter.

Hvad særligt angaar Værkets Afsnit L om „Erhvervslivet og Besættelsesmagten“, bør det anføres, at det har været umuligt at gøre Stoffet fuldtud dokumentarisk, idet der ikke paa alle Punkter har kunnet henvises til Bekendtgørelser, Skrivelser og lignende Dokumenter. Men det maa dog herved tages i Betragtning, at de Dele af Redegørelserne, der ikke hviler paa Dokumenter fra Besættelsestiden, dog hidrører fra saadanne Institutioner eller Personer, som selv maatte være i Stand til at udstede autentiske Erklæringer om deres Virksomhed i Besættelsesaarene.

Uddragene af de store Hovedstadsblade giver ikke noget fuldstændigt Billede af Pressens Stilling under Besættelsestiden. De smaa Blade har i videre Omfang end de store kunnet fungere som Budbringere fra den frie Verden. Men det kan næppe diskuteres, at de største Hovedstadsblade, navnlig gennem deres Ledere, i ganske overordentlig Grad har haft Betydning — og dermed Ansvar — for den almindelige Opinion her i Landet.

Det er ugørligt her at takke alle de Myndigheder, Institutioner og Enkeltpersoner, der bør takkes i et Forord, men det bør nævnes, at den Medarbejderliste, som findes nedenfor efter Indholdsfortegnelsen, burde omfatte over hundrede Navne, hvoraf Størstedelen er forblevet anonyme. Redaktionen bringer herved disse anonyme sin bedste Tak for Velvilje og Bistand.

Hellerup, den 23. Februar 1946.

REDAKTIONEN

# INDHOLDSFORTEGNELSE

## FOR 2. BIND

(Opmærksomheden henledes paa, at Afsnit L er trykt mellem Afsnittene G og H).

	Side
<b>Afsnit F. Tysk Styre og Terror.</b>	813—940
<b>Kap. 1. Tyske Forordninger, Udtalelser m. v.</b>	815—935
De mere almindeligt kendte tyske Forordninger, Proklamationer og officielle Udtalelser og Handlinger samt betydeligere tyske Indgreb og Terroraktioner bortset fra Afsnit A, E, G, L og M.	
Hovedparten af Stoffet til dette Afsnit stammer fra Dagspressen og Udenrigsministeriets Arkiver og er samlet af Sagførerfuldmægtig, cand. jur. Kai Blicher, Redaktør, cand. jur. Sven Ludvigsen, Overlærer C. Gahrn og Sagførerfuldmægtig, cand. jur. Erik Strøjer. Stoffet er bearbejdet af Hovedredaktionen. Ritzau's Bureau har velvilligst stillet sit Arkivmateriale til Raadighed for Redaktionen.	
<b>Kap. 2. Forskellige Oversigter.</b>	936—939
A. Oversigt over Antallet af Dødsfald, forårsaget af Begivenheder i Forbindelse med Krigen og den tyske Besættelse af Danmark.	936
B. Oversigt over Antallet af Fængslede efter dansk Retsfølgning i Besættelsestiden.	938
C. Internering af Kommuniste i Henh. til Lov af 22.-8.-1941 § 2.	938
D. Oversigt over Antallet af Personer, der har været underkastet Frihedsberøvelse af tyske Myndigheder under Besættelsen.	938
Rettelser og Tilføjelser til Oversigterne.	940
Oversigterne er udarbejdet af Ministeriet for særlige Anliggender og Centralkontoret for særlige Anliggender for Storkøbenhavn, som dog tager Forbehold med Hensyn til Oplysningerne, der i vidt Omfang er indhentet gennem private Henvendelser.	
<b>Afsnit G. Nazistisk Propaganda.</b>	941—960
Oversigt over og Eksempler paa de vigtigste Arter af nazistisk Propaganda i Danmark, bortset fra Afsnit E, F og M.	
I. Oversigt over de vigtigste Arter af nazistisk Propaganda i Danmark.	943
II. Eksempler paa nazistisk Propagandæ i Danmark.	948
Afsnittene er udarbejdet af Bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, Dr. phil. Albert Fabritius, der bl. a. har modtaget Bistand fra Centralkartoteket.	
<b>Afsnit L. Erhvervslivet og Besættelsesmagten.</b>	961 ff
<b>Kap. 1. Danmarks Nationalbanks Finansiering af Ydelser til Besættelsesmagten og Kontrolforanstaltninger i Forbindelse hermed.</b>	963—1026
I. Indledning.	963
II. Finansieringen over Besættelseskontoen og de dertil knyttede Kontrolforanstaltninger.	965
A. Den tyske Værnemagts Anvendelse af „R.K.K. Scheine“ m. m.	965

	Side
B. Betalingsordningen efter 27. August 1940.	967
C. Kontrolforanstaltninger.	982
III. Finansieringen over den Dansk-Tyske Clearing-Konto og de dertil knyttede Kontrolforanstaltninger.	989
A. Historiske Forudsætninger.	989
B. Dansk-Tysk Clearing under Besættelsen.	990
C. Kontrolforanstaltninger.	1005
IV. Finansieringens Ophør.	1015
A. Finansieringen over Besættelseskontoen.	1015
B. Finansieringen over den Dansk-Tyske Clearingkonto.	1018
V. Bilag.	1019
<p style="margin-left: 40px;">Kapitlet er udarbejdet af Sekretærerne, cand. polit. <b>Frede Hollensen</b>, Danmarks Nationalbank, og cand. polit. <b>Poul Høst-Madsen</b>, Danmarks Nationalbank.</p>	

<b>Kap. 2 A. Værnemagts-Entreprenørarbejder og ekstraordinære Industrileverancer m. m.</b>	<b>1027—1083</b>
I. Indledende Bemærkninger.	1027
II. Ydelsernes Omfang.	1028
III. Kontrolbestræbelserne.	1029
IV. De enkelte Ydelsesomraader.	1038
a. Ekstraordinære Industrileverancer (ekskl. Værftsleverancer).	1038
b. Værftsleverancer.	1047
c. Værnemagts-Entreprenørarbejder.	1047
d. Kørsel for den tyske Værnemagt.	1052
e. Entreprenørarbejder i Tyskland.	1054
V. Lønkontrol.	1056
VI. Bestemmelser vedrørende Prisreguleringen.	1060
a. Ekstraordinære Industrileverancer (ekskl. Værftsleverancer).	1060
b. Værftsleverancer.	1067
c. Værnemagts-Entreprenørarbejder.	1069
VII. Bilag.	1076
<p style="margin-left: 40px;">Kapitlet er udarbejdet af Udenrigsministeriet. Ved Tilrettælgelsen af dette og flere af de øvrige Kapitler i Afsnittet har Hovedredaktionen modtaget udmærket Bistand fra Kontorchef i Revisionsudvalget <b>Fritz Bülow</b>.</p>	

<b>Kap. 2 B. Øvrige Værnemagtsarbejder (B-Leverancer).</b>	<b>1085—1086</b>
<p style="margin-left: 40px;">Kapitlet er udarbejdet af Udenrigsministeriet.</p>	

<b>Kap. 2 C. Varesalg til den tyske Værnemagt m. v.</b>	<b>1087—1104</b>
I. Dansk-tyske Forhandlinger om Kontrolbestemmelser ved Salg til Værnemagten.	1087
II. Retningslinier ved Meddelelsen af Salgstilladelser.	1089
Sørordninger:	
Træ.	
Malervarer.	
Frukt og Grøntsager.	
Fisk.	
Hornkvæg og Heste.	
Skibsproviant.	
Dispensationer for Leverancer til visse Byggearbejder.	
Kantineleverancerne.	
Værnemagtshjem.	



	Side
III. Priskontrol.	1091
IV. Bilag.	1093
Kapitlet er udarbejdet af Udenrigsministeriet.	
<b>Kap. 3. Tysk Benyttelse af fast Ejendom her i Landet.</b>	1105—1126
I. Historisk Redegørelse for Kontrolbestræbelserne.	1105
A. Tiden inden Bekendtgørelse af 30.-11.-1942.	1105
B. Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 30.-11.-1942.	1106
C. Lov Nr. 362 af 19.-7.-1943 („Revolverloven“).	1107
D. Tysk Forordning af 4.-9.-1943.	1109
E. Vurderingskommissionerne.	1109
F. „Schutzbereiche“.	1110
II. Den formelle Ordning mellem Parterne.	1110
A. Kontrakt.	1110
B. Beslaglæggelse.	1111
C. Direkte Køb.	1111
III. Statistik.	1111
IV. Bilag.	1114
Kapitlet er udarbejdet af Indenrigsministeriet og gennemset af Højesteretsdommer H. Preisler Knudsen og Ligningsinspektør Enrico Hansen.	
<b>Kap. 4. Redegørelse vedrørende Handelsministeriets Bekendtgørelser af 4.-11. og 11.-12.-1940 m. v.</b>	1127—1133
I. Indledende Bemærkninger.	1127
II. Salg af Varer til Brug for den tyske Værnemagt eller dennes enkelte Afdelinger.	1127
III. Salg til enkelte Medlemmer af den tyske Værnemagt.	1131
Kapitlet er udarbejdet af Handelsministeriet.	
<b>Kap. 5. Landbrugsministeriets og Eksportudvalgenes Kontrol.</b>	1135—1139
Kapitlet er udarbejdet af Landbrugsministeriet.	
<b>Kap. 6. Danske Arbejdere i Tyskland eller tyskbesatte Lande.</b>	1141—1162
Kapitlet er udarbejdet af Ekspeditionssekretær cand. polit. Viggo Kampmann og Fuldmægtig, cand. polit. Einer Engberg med Bistand fra Arbejds- og Socialministeriet, Regeringens Beskæftigelsesudvalg, Statens Udvalgte Kontor og De samvirkende Fagforbund. Politadvokat B. Schlüter har meddelt Hovedredaktionen Oplysninger om »Social Arbejderoplysning« og »Social Raadgivning«.	
<b>Kap. 7. Civilt Lønarbejde i Danmark for Besættelsesmagten eller i dennes Interesse.</b>	1163—1170
Kapitlet er udarbejdet af Ekspeditionssekretær, cand. polit. Viggo Kampmann og Fuldmægtig, cand. polit. Einer Engberg med Bistand fra Arbejds- og Socialministeriet, Regeringens Beskæftigelsesudvalg og De samvirkende Fagforbund.	
<b>Kap. 8. Industriraadet og Kontrollen med industrielle Leverancer og Arbejder for tysk Regning.</b>	1171—1188
I. Ekstraordinære Industrileverancer mod Betaling over dansk-tysk Clearingkonto.	1171
A. Kontrollens gradvise Opbygning.	1172
B. Tysk Kritik af den danske Kontrol og Forretningsgang.	1176
C. Forretningsgangen i Industriraadet.	1178
D. Arten og Omfanget af de ekstraordinære Industrileverancer.	1181

## XII

	Side
E. Den økonomisk-politiske Baggrund for Industriens Deltagelse i den ekstraordinære Industrieksport til Tyskland og for Industriraadets Medvirken ved den danske Kontrol.	1182
II. Salg af Industrivarer til den tyske Værnemagt mod Betaling paa „Værnemagtskontoen“.	1184
A. Salg af Varer, indeholdende Jern, Metal og Gummi, de saakaldte B-Leverancer.	1184
B. Salg af andre Varer.	1185
III. Bilag.	1186
Kapitlet er udarbejdet af Industriraadet.	
<b>Kap. 9. Dokumenter iøvrigt angaaende Entreprenør- og Haandværksarbejder for tysk Regning.</b>	1189—1200
<p style="margin: 0;">Kapitlet er udarbejdet af Hovedredaktionen med Bistand fra Udenrigsministeriet, Dansk Arbejdsgiverforening, Entreprenørforeningen, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri, Haandværksraadet og Danmarks Automobilforhandler-Forening.</p>	
<b>Afsnit H. Sabotage og lignende tysk fjendtlige Aktioner.</b>	1201—1249
<b>Kap. 1. Indledning og statistiske Oversigter.</b>	1203—1208
A. Sabotageorganisationer.	1203
B. Sabotagens Antal og Objekter.	1204
C. Sabotagens Omkostninger.	1205
D. Stikkerlikvideringer foretaget af Modstandsbevægelsen.	1205
E. Bilag til Kap. 1.	1206
<b>Kap. 2. Kronologisk Oversigt over Sabotager og lign. Aktioner.</b>	1209—1249
<p style="margin: 0;">Stoffet til Afsnittet er indsamlet under Ledelse af Prokurist, cand. polit. Viggo H. Villadsen, der bl. a. har modtaget Bistand fra Manuduktør Knud Rasmussen. Statsadvokaten for særlige Anliggender og Det kgl. Bibliotek har velvilligst stillet henholdsvis Politiets Materiale og Udenrigsministeriets Pressebureau's Situationsmeldinger til Disposition. Dette Stof er blevet bearbejdet og suppleret med Oplysninger, som Hovedredaktionen navnlig har indhentet fra Organisationerne BOPA, Holger Danske og Københavns Militærdistrikts Hovedledelse, samt fra forskellige Medlemmer af Frihedsbevægelsen, blandt hvilke fremhæves: Gunnar Dyrberg, Johs. Hammerich, Chr. Kisling, Jens Lillelund, Chr. Stærmose, Børge Thing, S. Truelsen, F. T. Vang samt Hans Muus, Odense, N. Aug. Eigenbroth, Aarhus, K. I. Jensen, Esbjerg, Jens Jespersen, Esbjerg, o. fl. a. Landsretssagfører Bent Jacobsen har meddelt Oplysninger om Krigsforsikringens Undersøgelser. Oversigterne over Jernbanesabotagen er udarbejdet med Bistand af Civilingeniør Niels Damgaard Andersen, Privatbanetilsynet, og Konstruktør Johs. Jensen, De danske Statsbaner.</p>	
<b>Afsnit I. Frie Radioudsendelser paa Dansk under Besættelsen.</b>	1251—1290
<b>Kap. 1. Den danske Radio fra London.</b>	1253—1284
I. Indledende Bemærkninger.	1253
II. De vigtigste Taler og Kommentarer m. v.	1256
<p style="margin: 0;">De indledende Bemærkninger til Kapitlet er skrevet af Redaktør Terkel M. Terkelsen, der tillige har leveret Størstedelen af det dokumentariske Materiale under II, til hvilket Afsnit Materiale ogsaa, med Tilladelse fra Redaktør Leif Gundel, er hentet fra dennes Bog »Her er London« Fhv. Udenrigsminister Christmas Møller har velvilligst gennemset Afsnittet og meddelt forskellige gode Raad med Hensyn til Udvalget.</p>	

# XIII

	Side
<b>Kap. 2. Andre Udsendelser paa Dansk fra Udlandet.</b>	1285—1288
A. Den danske Radio fra Sverige.	1285
B. De danske Udsendelser fra Amerika.	1286
C. De danske Radioudsendelser fra Moskva.	1288
Afdelingerne A, B og C er skrevet af henholdsvis Chefredaktør Niels Grunnet, Tegneren og Forfatteren Hans Bendix og Frk. Ditte Andersen Nexø.	
<b>Kap. 3. Det kæmpende Danmarks Radiostudie og Radiosektionens Arbejde.</b>	1289—1290
A. Radiostudiets Optagelser.	1289
B. Radiosektionens Arbejde og Formaal.	1290
Afdelingerne A og B er skrevet henholdsvis af Sekretær Fru Rigmor Schou og Radiosektionens Leder, Ingeniør L. A. Duus Hansen.	
<b>Afsnit K. Den frie Presse og frie Litteratur, bortset fra Afsnit C.</b>	1291—1373
<b>I. Den frie (illegale) Presse.</b>	1293—1348
<b>Kap. 1. Kronologisk Oversigt over de illegale Blade.</b>	1293—1296
Oversigten er udarbejdet af Hovedredaktionen paa Grundlag af det til Frihedsraadets Udstilling indhentede Materiale, suppleret med Oplysninger fra de Bladredaktioner, som har kunnet opspores, og fra de Blade, der har kunnet fremskaffes. Redaktionen har faaet god Bistand fra en Række Medlemmer af Modstandsbevægelsen.	
<b>Kap. 2. Oplysninger om nogle af de politisk betydeligste Blade.</b>	1297—1300
Afdelingerne om de enkelte Blade er i videst muligt Omfang skrevet af selve Bladredaktionerne. Sekretær Axel Berg har medvirket ved Indsamlingen af Oplysningerne.	
<b>Kap. 3. Uddrag af den illegale Presse.</b>	1301—1348
Det store og uoverskuelige Materiale, som er blevet stillet til Disposition, navnlig af de forskellige Redaktioner og Forlagsboghandler Hennings Branner, er blevet bearbejdet af en lang Række Medarbejdere, navnlig Landsdommer Johan Fischer, Sekretær Axel Berg og flere Medlemmer af Modstandsbevægelsen. Stoffet er blevet suppleret og beskaaret af Hovedredaktionen, som har modtaget gode Raad fra Professor, Dr. med. Mogens Fog, Redaktørerne Niels Jørgensen, Børge Outze, Arne Sørensen og Fuldmægtig, cand. jur. Per Markussen.	
<b>II. Den frie (illegale) Litteratur iøvrigt.</b>	1349—1373
<b>Kap. 1. Indledninger og Oversigter.</b>	1349—1358
A. Udenlandske Bøger, der er indført i ret stort Antal.	1350
B. Forbudte danske Bøger m. v.	1350
C. Egentlige illegale Bøger og Pjecer.	1351
<b>Kap. 2. Uddrag af betydningsfulde Flyveblade m. v.</b>	1359—1373
Disse Kapitler er udarbejdet af Landsretsaagfører R. Prytz og Afdelingsleder Henry Christophersen.	
<b>Afsnit M. Det officielle Danmarks Stilling iøvrigt.</b>	1375—1554
Den legale (censurerede) Presse m. v. samt Litteratur iøvrigt, Radio og Film, bortset fra Afsnit A—L.	

## XIV

	Side
<b>I. Oversigt over Pressens, Litteraturens, Radioens og Filmens Vilkaar under Besættelsen.</b>	1377—1415
<b>Kap. 1. Pressen.</b>	1377—1401
a. De almindelige Forskrifter m. v.	1377
b. Eksempler paa specielle fortlroelige Anvisninger fra Udenrigsministeriets Pressebureau.	1392
<b>Kap. 2. Kontrollen med danske og udenlandske Bøger.</b>	1403—1404
Kapitel 1 og 2 er udarbejdet i Sommeren 1945 af Udenrigsministeriets Pressebureau.	
<b>Kap. 3. Statsradiofonien.</b>	1405—1409
a. 9. April 1940 — 29. August 1943.	1405
b. 29. August 1943 — 19. September 1944.	1407
c. Tiden fra 19. September 1944.	1409
Kapitlet er udarbejdet af Magister Jens Rosenkjær, Statsradiofonien.	
<b>Kap. 4. Pressens Radioavis.</b>	1411—1412
Kapitlet er udarbejdet af Chefredaktør Niels Grunnet, Pressens Radioavis.	
<b>Kap. 5. Filmcensuren m. v.</b>	1413—1415
Kapitlet er udarbejdet af Kontorchef V. Boas, Justitsministeriet.	
<b>II. Officielle Udtalelser og ledende Bladartikler m. v.</b>	1417—1554
Uddrag af Rigsdagstidende Berlingske Tidende, Nationaltidende, Politiken, Social-Demokraten og enkelte andre Bilag.	
Denne Del af Afsnit M er udarbejdet med Bistand af Landsretssagførerne H. O. Christiansen, Svend Heltberg og Henrik Steglich-Petersen, Redaktørerne Sven Ludvigsen, Arvid Møller og Sven Sabroe og Sagførerfuldmægtigene Kai Blicher og Jørn Stæhr. Redaktionen har modtaget god Bistand fra Landsdommer Johan Fischer og flere andre Sider. Redaktør Vilh. Bergstrøm har baade til dette og flere andre Afsnit stillet et værdifuldt Materiale til Raadighed for Redaktionen.	
<b>Forkortelser.</b>	1555—1556
<b>Lovregister.</b>	1557—1561
<b>Sagregister.</b>	1562—1579
<b>Personregister.</b>	1580—1584
<b>Rettelser og Trykfejl.</b>	1585—1586

---

Som Sekretær har ogsaa ved dette Bind fungeret Overlærer C. Gahrn, der har ydet udmærket Bistand ved Indsamlingen af Stoffet til Afsnit M II samt ved Korrekturlæsningen. Det grundlæggende Arbejde vedrørende Sag-, Person-, Lov- og Forkortelsesregistre er udført af Sekretær Egon Hallberg. En Række andre Medarbejdere har ydet god Bistand ved den endelige Udformning af Sagregistret.

## MEDARBEJDERLISTE

Civilingeniør *Niels Damgaard Andersen*,  
 Forfatteren *Hans Bendix*,  
 Sekretær *Axel Berg*,  
 Redaktør *Vilh. Bergstrøm*, Politiken,  
 Politiaadvokat *O. Bjerregaard*,  
 Sagførerfuldmægtig, cand. jur. *Kai Blicher*,  
 Kontorchef i Justitsministeriet *Vilhelm Boas*,  
 Politikommandør *E. Brix*, Aabenraa,  
 Kontorchef, cand. polit. *Fritz Bülow*, Udenrigsministeriet,  
 Landsretssagfører *H. O. Christiansen*,  
 Afdelingsleder *Henry Christophersen*,  
 Sagførerfuldmægtig, cand. jur. *Esben Dragsted*,  
 Fuldmægtig, cand. polit. *Einer Engberg*,  
 Byretsdommer *W. E. von Eyben*,  
 Bibliotekar, Dr. phil. *Albert Fabritius*, Det kgl. Bibliotek,  
 Landsretssagfører *Knud Fich*,  
 Landsdommer *Johan Fischer*.  
 Redaktør *Niels Friis*, Berlingske Tidende,  
 Overlærer *C. Gahrn*,  
 Chefredaktør *Niels Grønnet*, Pressens Radioavis,  
 Sekretær *Egon Hallberg*,  
 Ingeniør *L. A. Duus Hansen*, Radiosektionen,  
 Landsretssagfører, Redaktør *Svend Heltberg*, Politiken,  
 Sekretær, cand. polit. *Frede Hollensen*, Danmarks Nationalbank,  
 Sekretær, cand. polit. *Poul Høst-Madsen*, Danmarks Nationalbank,  
 Konstruktor *Johs. Jensen*, D.S.B.  
 Ekspeditionssekretær, cand. polit. *Viggo Kampmann*, Statsministeriet,  
 Stud. jur. *Svend Koch*,  
 Mag. art., Fru *Dorde Larsen*,  
 Kontorchef ved Statsbanerne, cand. jur. *L. Larsen*,  
 Direktør *Jens Lillelund*, Holger Danske,  
 Redaktør, cand. jur. *Sven Ludvigsen*, Nationaltidende,  
 Sekretær, cand. jur. *Arne Lund*, Industriraadet,  
 Redaktør *Arvid Møller*, Ekstrabladet,  
 Kriminalassistent *E. Mønneche-Petersen*,  
 Frk. *Ditte Andersen Nexø*,  
 Redaktør *Børge Outze*, Information,  
 Landsretssagfører *R. Prytz*,  
 Manuduktør *Knud Rasmussen*,  
 Afdelingschef, Magister *Jens Rosenkjær*, Statsradiofonien,  
 Redaktør *Sven Sabroe*, Social-Demokraten,  
 Politiaadvokat *B. Schlüter*,  
 Sekretær, Fru *Rigmor Schou*,  
 Ekspeditionssekretær, cand. polit., Fru *Rigmor Skade*,  
 Landsretssagfører *H. Steglich-Petersen*,  
 Sagførerfuldmægtig, cand. jur. *Erik Strøjer*,  
 Sagførerfuldmægtig, cand. jur. *Jørn Stæhr*,  
 Redaktør *Terkel M. Terkelsen*, Berlingske Tidende og  
 Underdirektør, cand. polit. *Viggo H. Villadsen*.

**AFSNIT M**  
**DET OFFICIELLE DANMARKS STILLING**  
**IØVRIGT**

**DEN LEGALE (CENSUREREDE) PRESSE M. V. SAMT LITTERATUR**  
**IØVRIGT, RADIO OG FILM, BORTSET FRA AFSNIT A-L**

# I. Oversigt over Pressens, Litteraturens, Radioens og Filmens Vilkaar under Besættelsen.

## Kapitel 1. PRESSEN

### a. De almindelige Forskrifter m. v.

**Fortroligt Cirkulære fra Statsministeriet om de Hensyn, som Danmarks neutrale Stilling forpligter Pressen til at iagttage.<sup>1)</sup>** 1939.  
16.-9.

Straks ved den tyske Okkupation den 9. April blev der gennem Presseattaché Meissner, der var kommet hertil i Begyndelsen af September 1939, og som den 9. April traadte i Stedet for den hidtidige Presseattaché, Hr. Frielitz, rejst Krav om en Række nye censurmæssige Bestemmelser. Censuren skulde efter den 9. April om Morgenens trufne Ordning gennemføres gennem Udenrigsministeriets Pressebureau, saaledes at kun dette havde Kontakt med de danske Blade. Der førtes om Sagen en Række Forhandlinger mellem Udenrigsministeriet og Dagspressens Hovedorganisationer. Resultatet deraf blev

**Statsministeriets Cirkulære til Pressen angaaende Pressens Forhold under den ved Besættelsen skabte Situation.<sup>2)</sup>** 1940.  
6.-5.

**Cirkulære fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation om Pressenævnet.** 20.-5.  
Fortroligt.

Ansvarshavende Redaktører, Medlemmer af Organisationer under Danske Dagblades Fællesrepræsentation.

Hermed fremsendes et Cirkulære fra Statsministeriet angaaende Pressens Forhold under den ved Besættelsen skabte Situation. For Modtagelsen af Cirkulæret skal der kvitteres paa medfølgende Blanket.

Dette Cirkulære er en Fortsættelse af Statsministeriets Cirkulære af 16. September 1939, som Redaktørerne har modtaget, og det maa fremhæves, at dette Cirkulære af 16. September 1939 vedblivende gælder, ogsaa efter at det nye er udsendt. Om det nye Cirkulære er der af Udenrigsministeriets Pressebureau ført Forhandlinger med Repræsentanter for de forskellige Redaktørorganisationer, som har tiltraadt det. Cirkulæret er udformet paa Grundlag af Forhandlinger, Udenrigsministeriet har ført med den tyske Legation, repræsenterende de tyske Besættelsesmyndigheder, hvilke har stillet visse Krav angaaende Bladenes Behandling af Stof om Krigen, Besættelsen og dermed i Forbindelse staaende Forhold. Det var først Tanken at udarbejde et særligt Lovforslag om Pressens Forhold med skærpede Straffebestemmelser for Overtrædelser. Tanken fandt ikke Tilslutning, og man var ikke mindst fra Presserepræsentanternes

1) Citeret i Afsnit A, S. 3 ff.

2) Citeret i Afsnit A, S. 8 ff.

1940. Side meget stemt for at overlade det til Pressen selv at „holde Justits“ i sine egne Rækker, frem for at faa nye Lovbestemmelser.

En saadan Ordning er nu ogsaa truffet, og Pressens Organisationer henstiller indtrængende til Redaktørerne at overholde de i Cirkulæret fastsatte Bestemmelser, da Overtrædelser kan faa meget ubehagelige Følger, ikke alene for paagældende Blad, men for hele den danske Presse. Vi beder Redaktørerne forstaa Situationens Alvor. Dersom vi ikke selv formaar at overholde Cirkulæret og tage fornødent Hensyn til de særlige Forhold, vi befinder os under, vil det uvægerligt medføre skærpede Bestemmelser og nye Lovforanstaltninger.

Det nye Cirkulære medfører dog ogsaa en Fordel for Pressen, idet alle Blade nu har Udenrigsministeriets Pressebureau og dets Anvisninger at henholde sig til, Derved opnaas mere Ensartethed, og det vil naturligvis i alle Forhold være det bedste for Pressen, at den kun har en Instans at forhandle med, det danske Udenrigsministerium. Der henvises til Cirkulærets Stk. 1.

Det maa udtrykkelig over for Redaktørerne understreges, at Cirkulærets Bestemmelser ogsaa gælder for Annoncer.

Ved et Møde mellem Forretningsudvalgene for Danske Dagblades Fællesrepræsentation og Den Danske Presses Telegramudvalg har man valgt det i Cirkulærets næstsidste Stykke omtalte Nævn. Nævnet fik følgende Sammensætning:

Redaktør H. P. Sørensen, København, Formand,  
 Redaktør H. Stein, København, Næstformand,  
 Redaktør Poul Winge, Randers,  
 Redaktør Quist, Odense og  
 Redaktør Bigum, Holbæk.

Som Stedfortrædere for Nævnsmedlemmerne blev følgende udpeget:

Redaktør Svend Aage Lund, København.	Redaktør Hasager, København.
Redaktør P. Andersen, Svendborg.	Redaktør Frede Nielsen, Sønderborg.
Redaktør Poul Dreyer, Odense.	Redaktør Geill, Nakskov.
Redaktør Wald. Petersen, Slagelse.	Redaktør Rye, Randers.
Redaktør Nygaard, Middelfart.	Redaktør Abildtrup, Ringsted.

Overfor dette Nævn kan Udenrigsministeriet, hvor det mener, at der foreligger Overtrædelse, rejse Krav om kollegiale Foranstaltninger. Nævnet bestemmer derefter med et Flertal, om der skal iværksættes saadanne, og da hvilke.

Samtidig med Cirkulæret fremsendes en Blanket, som er Redaktørens Kvittering for Modtagelsen og Forpligtelse til at overholde Bestemmelserne. Denne Kvittering skal snarest udfyldes og indsendes til Formanden for den Organisation, Redaktøren er Medlem af og har modtaget Cirkulæret fra. Hos Organisationernes Formænd samles alle Kvitteringerne, og de tilsendes derefter Formanden for Danske Dagblades Fællesrepræsentation, og de maa være indsendt til undertegnede inden den 1. Juni.

Det er den ansvarshavende Redaktørs Pligt at sørge for, at Medarbejdere, Lokalredaktører og Meddelere, som beskæftiger sig med de omtalte Forhold, faar Kendskab til Cirkulærets Bestemmelser.

Organisationerne har henstillet til Fællesrepræsentationen at udsende dette Cirkulære, for at alle Redaktørerne kunde faa en ensartet og fyldig Fremstilling af Forholdene.

Sideløbende førtes der Forhandlinger med Foreningen af Danske Ugeblade, Fagblade og Tidsskrifter, der tiltraadte den med Dagbladene truffne Overenskomst. Ved de forskellige Organisationers Medvirken udsendes en Forpligtelseserklæring til Underskrift. Det hedder derom samt om de Konventionalsanktioner, der af Nævnene skulde kunne bringes i Anvendelse i



Skrivelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau indeholdende Forpligtelseserklæring samt Opregning af Sanktioner, Pressenævnet kan iværksætte.

1940.  
21.-5.

Jeg tillader mig herved at meddele, at Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj angaaende Retningslinier for Pressen tilstilles samtlige de Blade, der er Medlem af Danske Dagblades Fællesrepræsentation, samt andre Dagblade og Ugeblade med en af Fællesrepræsentationen tiltraadt Erklæring til Underskrivelse:

„Undertegnede Redaktør af . . . . erklærer, at jeg har modtaget og forpligter mig til at overholde de i Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj 1940 opstillede Bestemmelser for Pressens Virksomhed under de ekstraordinære Forhold, samt i Tilfælde af Overtrædelse at underkaste mig Afgørelserne af det i Henhold til Cirkulæret valgte kollegiale Nævn.“

Fællesrepræsentationen, der omfatter alle de danske Dagblades Organisationer, har vedtaget, at det i Cirkulæret omtalte Nævn skal kunne idømme en Række Konventionsanktioner, nemlig:

1. Idømmelse af Pengebod fra 100 til 10.000 Kr.
2. Standsning af Betalingen for Overordentlige Foranstaltninger, med tilpligtet gratis Indrykning af disse for bestemt Tid.
3. Standsning af Meddelelser fra Ritzau's Bureau for Tid.
4. Andre Midler, der maa anses for egnede til Formaalets Opnaaelse.

Af de her nævnte Muligheder kom kun den under Punkt 1 anførte til praktisk Anvendelse.

Da et stort Antal Tidsskrifter ikke tilhørte Foreningen af Danske Ugeblade, Fagblade og Tidsskrifter, blev Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj gennem Politiet tilstillet de udenforstaaende Ugeblade m. v., jfr.

Statsministeriets Cirkulære til Politidirektøren i København og samtlige Politimestre om visse udenfor Organisationerne staaende Blade samt om Indberetninger i Anledning af Overtrædelser af de givne Bestemmelser.

27.-5.

I Forbindelse med Statsministeriets Skrivelse af 19. September 1939 til Politidirektøren i København og samtlige Politimestre, hvormed fremsendtes Eksemplarer af det af Statsministeriet under 16. s. M. udsendte fortrolige Cirkulære om de Hensyn, som Danmarks neutrale Stilling forpligter Pressen til at iagttage, skal man hoslagt fremsende et Eksempel af et af Statsministeriet under 6. d. M. udsendt Cirkulære til Pressen, idet tilføjes, at sidstnævnte Cirkulære ved Foranstaltning af Danske Dagblades Fællesrepræsentation og af Foreningen af danske Fagblade, Ugeblade og Tidsskrifter er tilstillet samtlige de under disse Organisationer hørende Blade, medens de andre Dagblade og et Antal politiske og andre Ugeblade, der staar udenfor sidstnævnte Organisation, vil faa Cirkulæret tilstillet direkte ved Foranstaltning af Statsministeriet eller Udenrigsministeriets Pressebureau.

Imidlertid bliver tilbage et Antal lokale Blade, som ikke ad disse Veje vil kunne naas, nemlig de saakaldte Distriktsblade i København, dels det meget store Antal lokale Meddelelses- og Annonceblade, der udkommer i Landdistrikterne.

For disse Blades Vedkommende vil det blive nødvendigt at anmode d'Herrer om at overlevere den ansvarhavende Redaktør af hvert af de i Jurisdiktionen udkommende Blade af denne Karakter et Eksempel af det medfølgende Cirkulære og lade ham afgive skriftlig Tilstaaelse for Modtagelsen. Nærmere Meddelelse vil imidlertid fremkomme herom.

Endelig skal man anmode d'Herrer om, saa hurtigt som Omstændighederne gør det muligt, til Stadighed at ville kontrollere de i vedkommende Jurisdiktion udkommende Blade og Tidsskrifter og snarest, i Tilfælde af øjensynligt alvorlige Overtrædelser telefonisk eller telegrafisk at ville afgive Indberetning direkte til Udenrigsministeriets Pressebureau. I paatrængende Tilfælde, saaledes hvor vedkommende Oplags

1940. Offentliggørelse maa søges undgaaet, bør saadan Indberetning afgives uanset Tidspunktet til Pressebureauet, med hvilket man vil kunne faa Forbindelse paa ethvert Tidspunkt af Døgnet.

Forpligtelseserklæringer indkom i underskreven Stand fra praktisk talt alle Dagblade og periodiske Skrifter i Landet. Kun nogle ganske enkelte, deriblandt et Par nazistiske, vægrede sig ved at underskrive. Dagbladet „Fædrelandet“, der ikke tilhørte nogen dansk Presseorganisation, underskrev Erklæringen, men opsagde senere sin Underskrift.

- 1.-6. Artikel af Formanden for Danske Dagblades Fællesrepræsentation, Redaktør H. P. Sørensen i Journalistforbundets Medlemsblad „Journalisten“ om Pressens Stilling under de ekstraordinære Forhold.

De særlige Forhold for vort Land, som Besættelsen den 9. April har skabt, maatte ogsaa for Pressen medføre ekstraordinære Tilstande. Allerede i Løbet af den 9. April havde de københavnske Redaktører ikke mindre end tre Møder med Udenrigsministeriets Pressebureau, og efterhaanden, og særligt i de følgende Dage, blev det klart, hvorledes Forholdene i Fremtiden vilde forme sig.

Fra tysk Side ønskede man, at den danske Presse ikke indtog nogen tysk fjendtlig Holdning, hvad der, set ud fra en Besættelseshærs Synspunkt ikke er urimeligt, men iøvrigt ønskede man, at den danske Presse bevarede sit Præg som levende og alsidige Aviser. Til selve denne Kendsgerning er jo kommet den, at Danmark nu er afskaaret fra direkte Forbindelser med England og Frankrig og endnu ikke har nogen særlig let Telefon- eller Telegrafforbindelse med selv de skandinaviske Lande, og dermed er den udenlandske Reportage afgørende præget af de tyske Telegrammer. Det skal dog ikke nægtes, at det er lykkedes efter Henstilling fra Pressens Side at faa adskillige direkte Telegrammer fra andre Kilder gennem Ritzau's Bureau til den danske Presse.

Selvfølgerlig maatte man søge at faa de nye Forhold for Pressen ind i mere faste Former end de første Dage kunde afgive. Ikke mindst gjaldt det Provinsen, hvor den direkte Forbindelse med Udenrigsministeriets Pressebureau ofte kunde svigte, og hvor lokale tyske Presseofficerer opstillede Krav til Bladene om dette og hint ud fra mere tilfældige Forhold og Ønsker. Dette resulterede i en Forhandling med Formændene for Redaktørorganisationerne, og paa Grundlag af denne har Statsministeriet — Pressens Ministerium — udsendt et Cirkulære af 6. Maj, hvori der i Tilslutning til det tidligere udsendte Cirkulære af 16. September 1939 fastsættes en Række Bestemmelser for Pressens Forhold under den ekstraordinære Situation. — Det bør fremhæves, at Bestemmelserne i Cirkulæret ogsaa angaar Annoncer.

Cirkulæret er tiltraadt af danske Dagblades Fællesrepræsentation og af denne Organisation udsendt til samtlige ansvarlige Redaktører for Dagspressen. Efter Aftale med Pressen findes i Cirkulæret følgende Bestemmelser:

„I Tilfælde af gentagne eller grove Overtrædelser af ovenstaaende Cirkulære kan Udenrigsministeriet overfor Danske Dagblades Fællesrepræsentation og Den Danske Presses Telegramudvalg forlange iværksat kollegiale Foranstaltninger, der byder Sikring mod fortsat Overtrædelse. Saadant Forlangende om Foranstaltninger forelægges af Udenrigsministeriet et af Organisationerne nedsat Nævn paa fem Medlemmer, valgt af danske Redaktørorganisationer (Pressens Telegramudvalg). Til Vedtagelse af de paakrævede Foranstaltninger udkræves et Flertal i dette Nævn.“

Paa et Møde af Forretningsudvalget for Danske Dagblades Fællesrepræsentation og Den Danske Presses Telegramudvalg, det sidste som Forbindelsesled mellem Pressen og Ritzau's Bureau, er dette Nævn valgt og bestaar af følgende Medlemmer: . . . . .<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Se ovenfor Cirkulære af 20. Maj 1940.

Formaalet med denne Ordning, som gælder for hele den danske Presse, har været 1940. at undgaa særlige midlertidige Lovforanstaltninger og afgive en Garanti for, at den danske Presse kunde „holde Justits indenfor sine egne Rækker“.

Det bedste vilde være, om dette Nævn aldrig faar noget at bestille. Og det skulde saadan set være muligt, at der i hvert Fald ikke blev ret meget at gøre. Vi er alle interesserede i at komme igennem disse svære Tider paa den *lempeligste* Maade, og vi bør alle, Redaktører som Medarbejdere, i Landets og den samlede Presses Interesse overholde disse Bestemmelser og udvise den største Paapasselighed og Forsigtighed i de Forhold, som omhandles i Cirkulæret. Ydermere er det dog det rigtige, at det er os selv sammen med det danske Udenrigsministeriums Pressebureau, der ordner Tingene.

Under Hensyn til de trykte Skrifter, der ikke falder ind under Aftalerne mellem Udenrigsministeriet og Pressens Organisationer, gennemførtes

**Lov Nr. 388 om midlertidigt Tillæg til Borgerlig Straffelov<sup>1)</sup>** 22.-7.  
og i Forbindelse hermed udstedtes

**Justitsministeriets Cirkulæreskrivelse om Udbredelse af Skrifter m. v.<sup>2)</sup>** 31.-7.

**Skrivelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau til Pressens Hovedorganisationer om Forholdet mellem Straffelovstillæggets Omraade og Pressenævnets Competence.** 1941. 21.-3.

Som det vil være Dem bekendt, har man herfra rettet Forespørgsel til Justitsministeriet angaaende dettes Opfattelse af, om de i Henhold til Cirkulæret til Pressen af 6. Maj 1940 nedsatte Nævn i deres Afgørelser foruden Cirkulærets Regler kan lægge de materielle Retsregler i Straffelovstillæg af 22. Juli 1940 til Grund og paakende Overtrædelser af disse. Fra Justitsministeriet har man nu modtaget en Udtalelse fra Rigsadvokaten, hvori der paa følgende Maade tages Stilling til den fra Udenrigsministeriet fremsatte Forespørgsel:

„Tilbagesendes Justitsministeriet med Bemærkning, at Lov Nr. 388 af 22. Juli 1940 om midlertidig Tillæg til Borgerlig Straffelov efter sin Formulering har et videre Omraade end Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj 1940, og at der derfor kan forekomme Tilfælde, hvor Tiltale for Overtrædelse af Loven er ønskelig og hjemlet, uden at det i Cirkulæret omhandlede Nævn er kompetent til det paagældende Forhold.

Jeg kan derfor anbefale, at denne Inkongruens søges fjernet gennem en Henstilling til Udenrigsministeriet om at foranledige tilvejebragt en fornyet Aftale med Danske Dagblades Fællesrepræsentation samt Hovedstadens og Provinsens Redaktørorganisationer, hvorefter det i Cirkulæret af 6. Maj omhandlede Nævn faar en til Straffelovstillæggets Omraade svarende Competence. Da Straffelovstillæggets § 2 alene taler om, at den ansvarlige har tiltraadt „en mellem Statsministeriet eller Udenrigsministeriet og Bladenes Hovedorganisationer bestaaende Aftale om Retningslinier for Bladenes Nyheds- eller Annoncestof, som skal følges af Hensyn til Reglen i § 1,“ vil en Ændring af denne Lov ikke nødvendigøres derved.

Rigsadvokaten, København, den 7. Marts 1941.“

Saaledes foranlediget skal man tillade sig at foreslaa, at den forud for Udstedelsen af Cirkulæret af 6. Maj i Fjor truffne Aftale udvides saaledes, at Nævnene foruden Bestemmelserne i nævnte Cirkulære i deres Afgørelse ogsaa kan lægge de materielle Retsregler i Straffelovstillæg af 22. Juli 1940 til Grund.

Forslaget blev tiltraadt af Organisationerne.

1) Se Afsnit A, S. 15 f. Om de i H. t. denne Lov afsagte Domme se Afsnit D, II, S. 288 f.

2) Se Afsnit A, S. 16 f.

1941. Tale af Presseattaché Meissner ved et af det tyske Gesandtskabs Presseafdeling arrangeret Møde med Dagspressens Repræsentanter paa Hotel d'Angleterre.<sup>1)</sup>  
25.-4.

Mine Herrer!

Som Presseattaché ved det tyske Gesandtskab vil jeg gerne byde Dem Velkommen her i Dag. Jeg har ønsket denne Sammenkomst for at rette et Par alvorlige Ord til Dem.

I de senere Maaneder har jeg ved talrige Lejligheder baade overfor Dem og overfor Udenrigsministeriets Pressechef givet Udtryk for Forventningen om, at den danske Presse med større Omsorg arbejder for at give den danske Befolkning et klarere og mere ufarvet Billede af Situationen i Europa, samtidig med, at den belyste det dansk-tyske Forhold paa rette Maade i denne Forbindelse.

Jeg havde oprindeligt ventet, at Regeringens Erklæring af 8. Juli f. A.<sup>2)</sup> vilde gøre det lettere for Pressen at skabe en Forstaaelse med Tyskland. Allerede i September f. A. blev jeg skuffet i dette Haab, da der blev skabt en agitatorisk Stemning i Danmark, som nemt vilde have ført til Sammenstød, hvis man ikke fra tysk Side med største Taalmodighed havde fundet Vej ud af dette Dilemma.

Vi har i Efteraaret og i Vinter oplevet en meget daarlig Stemning i Danmark. Det blev ved denne Lejlighed ganske klart, at Pressen ved sit daglige Arbejde i højere Grad bygger paa denne Stemning end paa Hensynet til de faktiske politiske Forhold, men jeg har forgæves søgt efter rolige, fornuftige Ord, anbragt paa rette Sted i denne Situation bortset fra et Par enkelte Undtagelser.

For at komme til en klarere Forstaaelse med Pressen og mere fornuftige Arbejdsbetingelser har jeg søgt at skabe en nærmere Kontakt ved at give Journalisterne og særlige Korrespondenter Lejlighed til at rejse til Tyskland, hvor de kunde faa Lejlighed til at berette om de forskellige Forhold til Hjælp for en dansk-tysk Forstaaelse.

Paa Initiativ af Professor Vinding Kruse fandt den Gang en Sammenkomst Sted med den københavnske Presse, til hvilke det tyske Riges Gesandt og Befuldmægtigede var inviteret. Fra hans Side blev der udtrykkeligt fastlagt en Linie for et Samarbejde, som indebar Muligheden for en tilfredsstillende Udvikling. Til Trods for, at det tyske Riges højeste Repræsentant var Vidne til denne Aftale, er det blevet ved de smukke Ord.

Det velmente Initiativ, som man derefter med Rette havde ventet, udeblev. Vi gik ind i det nye Aar med en meget daarlig Stemning blandt Befolkningen. De øjeblikkelige ugunstige Forhold, d. v. s. den Ro, som hersker paa Krigsfronten om Vinteren blev af mange Danskere opfattet som Udtryk for, at det var forbi med den tyske Krigsmagts Fremskridt.

Jeg har senere haft flere Sammenkomster med Dem, mine Herrer, ved hvilke jeg henviste til, at jeg ikke forlangte andet end Respekt for Kendsgerningerne, at jeg med andre Ord ikke ventede Kærlighedserklæringer til Tyskland, men en fornuftig Behandling af den faktiske politiske Situation, som kunde vise Befolkningen tydeligt og klart, i hvad Retning Udviklingen vilde gaa. I Stedet for gjorde Pressen sig Umage for efter Aarsskiftet at slaa Begivenhederne i Nordafrika og paa Balkan op paa en utvivlsomt antitysk Maade samt med, at man blæste Amerika-Hjælpen op til et saadant Omfang, at man gav den danske Befolkning det Indtryk, at Krigssituationen og Magtforholdene var ganske ændret.

Ogsaa i denne Sammenhæng har jeg forbundet med forskellige Indgreb og Forholdsregler stadig henvist til, hvor uklogt det vilde være paa den Maade at tilsløre Kendsgerningerne og skabe Ønskedrømme, som bagefter vilde vise sig at være uden Maal i Virkeligheden. Naar jeg i Dag sammenligner Bladenes Titelloverskrift i Januar med den Placering, de samme Begivenheder har faaet i Nordafrika de sidste tre Uger, saa kan jeg ikke forlange noget mere slaaende Bevis for, at Pressen aldeles ikke blot for Sensations Skyld har slaaet Begivenhederne stort op dengang. Det er mig ganske aabenbart, at Ønsket om at slaa en Ting sensationelt op kun forelaa, naar Resultatet syntes gunstigt for England.

1) Stenografisk Referat.

2) Se Afsnit B, S. 154.

Som et andet Eksempel kan jeg nævne den journalistiske Behandling af Statskuppet i Jugoslavien og den Jubel, som derved fremkaldtes i visse Redaktioner sammenlignet med den faktiske Udvikling bagefter. Jugoslaviens Kapitulation, der dog uden nogensomhelst Tvivl var forårsaget ved den Udvikling, som Serberne selv var Skyld i, blev bragt med tospaltet Overskrift, og for „Kristeligt Dagblad“s Vedkommende med en enspaltet Ciceromeddelelse. Paastanden om, at Telegrammet var kommet Redaktionerne for sent i Hænde, modbevises med, at det i teknisk Henseende daarligst udstyrede Blad i København var i Stand til at bringe Meddelelsen tværs over hele Forsiden. Det har aabenbart været de øvrige Redaktioners Indstilling, at man ikke kunde bringe den danske Befolkning gode Nyheder ved at sætte Jugoslaviens Kapitulation stort op.

I denne Sammenhæng vil jeg gerne gøre opmærksom paa, at jeg havde ventet, efter det amerikanske Overgreb paa Grønland, at den danske Nationalfølelse, der som bekendt daglig bliver betonet i Pressen, vilde have givet d'Herrer Redaktører Anledning til selvstændige Kommentarer som Udtryk for deres Følelser i denne Situation, og jeg er i denne Forbindelse fuldstændig klar over, hvilken Reaktion denne Begivenhed har udløst i Befolkningen. Det viser sig stadig mere og mere, hvorledes den aandelige Indflydelse vestfra i Danmark modvirker en logisk og fornuftig Tankegang.

Hvad Pressen bragte som Kommentarer var mildest talt en tynd Kop The. Maaske aldrig før har jeg saa tydeligt kunnet konstatere, at Redaktionernes Maade at skrive paa, aldeles ikke er bestemt af deres særlige Standpunkter, men i langt højere Grad er Udtryk for en i Fællesskab aftalt Manøvre. At man overhovedet kan byde en oplyst Befolkning noget saadant, kan man desværre kun betragte som politisk beklageligt. Netop her har Pressen vist, at den aldeles ikke er villig til at være Befolkningens kloge Vejleder, men at den bestræber sig for at lade Befolkningen blive siddende i sin negative Holdning.

Jeg behøver blot at tænke paa den Tone, som den danske Presse anvendte i 1931 mod Norge paa Grund af Grønlandssagen. — „Dagens Nyheder“ skrev den 13.-6.-1931: Norge har foretaget en Okkupation, meget vel, men forskaan os i hvert Fald saa for sentimentale Banaliteter om venligt Sindelag og om Samarbejde i Norden. „B.T.“ udtalte i September 1931: Forbindelsen Danmark—Norge er af ren sentimental Karakter, og naar Venskabet Traade brister, er der ikke noget, som binder de to Lande sammen. Lad os gøre en Ende paa det interesseløse dansk-norske Kævl og lad os aabne Øjnene mod Vest, medens „Kristeligt Dagblad“ d. 7. Sept. 1931 fremholdt: Under de Forhold, som var skabt under den norske Besættelse, bliver al Tale om Brødrefolk og nordisk Samarbejde kun hykleriske Slagord.

Den 14. Juli 1932 hedder det endvidere i „Dagens Nyheder“: Med dette Norge ønsker vi, som Forholdene ligger i Dag, at have mindst muligt at gøre. Og samme Dag skrev „Ekstrabladet“: Lad os blive fri for Norden og alt det Vrøvl om nordisk Samarbejde. Hidtil har det kun været uskadeligt Pjank, men under de nuværende Forhold bliver det ligefrem en forargelig Komædie kun egnet til at gøre os til Spot og Latter, og Dagen efter skriver „Dagens Nyheder“ endog: Tidspunktet er kommet, hvor vi maa revidere det nordiske Samarbejdes Fallit og se dets øjeblikkelige kæmpemæssige politiske og folkelige Underslæb i Øjnene.

I Dag lyder der en anden Tone, og det har maaske været ubehageligt for de paa-gældende Blade at blive mindet om deres Synspunkter dengang om det nordiske Samarbejde, men saaledes har man som Regel i den danske Presse drevet en Stemningspolitik, som i Dag gav sig Udtryk i een Retning, i Morgen i en anden.

Mine Herrer. Jeg har set mig tvunget til i de sidste Dage at indlede de skarpeste Forholdsregler mod en af Deres Kolleger<sup>1)</sup> og forlanger, at han træder tilbage fra sit redaktionelle Arbejde. At jeg ikke gerne træffer en saadan Forholdsregel maa staa Dem klart efter den Holdning, jeg hidtil har vist. Jeg maa dog gøre Dem opmærksom paa, at jeg netop i dette Tilfælde ikke er gaaet ud fra en enkelt Forseelse, men at

1) Redaktør Gunnar Helweg Larsen, »Kristeligt Dagblad«.

1941. jeg som Grundlag for min Bedømmelse har lagt Bladets Holdning i de sidste Maaneder. Desuden er jeg blevet tvunget til at træffe Forholdsregler mod et Telegrambureau,<sup>1)</sup> da det viste sig, at Redaktøren af dette Bureau paa utvivlsom Maade havde misbrugt den Tillid, jeg havde vist ham, ved at give ham Udrejsetilladelse til Sverige.

Selv om jeg stadig vil bestræbe mig for at skabe det bedst mulige og sagligt anstændigste Forhold til den danske Presse, vil jeg ikke tolerere, at man misbruger denne personlige Venlighed til direkte at modarbejde den Opgave, der hviler paa mig. I begge Tilfælde har jeg derfor og vil ogsaa i Fremtiden slaa til og altid paa en saadan Maade, som den paagældende selv giver Anledning til.

Ingen kan være i Tvivl om, at vi fra tysk Side siden 9. April maalt bevidst har søgt at behandle den danske Befolkning og Danmark paa den bedst mulige Maade. Jeg behøver blot at henvise til vore Troppers Holdning og at understrege, at man fra den tyske Regerings Side, trods alle Vanskeligheder, som Krigen foraarsager, paa redeligste Maade har forsøgt at gøre det danske Folks Vanskeligheder, saadan som de er foraarsaget af Krigen, saa taalelige som muligt. Som jeg allerede gjorde opmærksom paa paa et tidligere Tidspunkt, har det hidtil vist sig, at hvad jeg politisk har forudsagt, har holdt Stik. Naar jeg imidlertid nu har set, hvordan den danske Presse behandler Krigens Begivenheder mere eller mindre modvilligt i sine Spalter, hvis de er gunstige for Tyskland, og hvordan man samtidig selv har undgaaet at angive nogen Linie, saa maa jeg heraf drage den Slutning, at man ganske har misforstaaet det gode Samarbejde, som fra min Side har fundet det klareste Udtryk.

Akkurat som i Grønlandssagen maa jeg fastslaa, at Pressen, med faa Undtagelser, arbejder som efter fælles Aftale, der har til Formaal at forhindre Skabelsen af et dansk-tysk Forhold.

Efter at jeg har studeret baade Hovedstads- og Provinsblade paa det nøjeste i de sidste Maaneder, kan jeg kun komme til den Slutning, at Pressen gennemfører en ganske vist behændig og virksomhedsfuld Sabotage mod det dansk-tyske Samarbejde, men hvis De tror, mine Herrer, at jeg som det tyske Riges Repræsentant, der har faaet den Opgave at skabe et Samarbejde med Pressen, vil lade mig dette byde, har De taget Fejl. Jeg siger dette ganske aabent, som jeg altid har talt aabent til Dem. Hvis der fra Deres Side, saavel i Hovedstaden som i Provinsen, ikke finder en gennemgribende Nyorientering Sted, vil De opleve, at der fra tysk Side vil blive truffet Forholdsregler, der er egnet til fuldstændig at gennemføre denne Omstilling.

Jeg vil i denne Forbindelse gerne betone, at jeg finder „Politiken“s Maade at arbejde paa absolut utilfredsstillende, og jeg vil gerne tilføje, at jeg har faaet Indtryk af, at „B.T.“ efterhaanden forsøger at komme til at ligne „Daily Mirror“ stadig mere og mere i sin redaktionelle Indstilling, medens „Ekstrabladet“, som før Krigen var meget aktiv med sine politiske Diplomatus Artikler, siden den 9. April har forholdt sig fuldstændig passiv. „Berlingske Aftenavis“ har derimod i Modsætning til Morgenavisen i de sidste Uger virkelig forsøgt at bringe deres Læsere et Overblik over de politiske Forhold i Europa saavel som overfor Krigens Baggrund i det hele taget. Ogsaa for Provinsens Vedkommende vil jeg gerne straks nævne Bladene ved deres rette Navne, og særlig henvise til den negative Holdning, der har givet sig Udtryk i Blade som „Fyns Stiftstidende“, „Aalborg Stiftstidende“, „Aarhus Amtstidende“, „Vejle Folkeblad“, „Dannevirke“, „Aalborg Amtstidende“, „Sønderborg Socialdemokrat“, „Horsens Folkeblad“ o. s. v.

Dette er blot Blade, som jeg har maattet vise særlig Opmærksomhed i den sidste Tid, og jeg haaber ikke disse Blade vil misforstaa min tilsyneladende Passivitet, og forhaabentlig tror De ikke, at De ligger saa langt væk fra København, at man ikke kan følge deres Leben und Treiben.

De har, mine Herrer, i de tidligere Aar plejet Behandlingen af udenrigspolitiske Forhold paa en vis selvforherligende Maade. De maa imidlertid i Dag prøve paa at forstaa, at Spørgsmaalet om Udenrigspolitik, specielt Stillingen overfor Tyskland, er blevet indrepolitiske Spørgsmaal. De kan ikke længere adskille disse Begreber, og De

1) Det danske »Scannews«.

maa derfor, forsaavidt De føler et Ansvar overfor Deres Folk, gøre alt, hvad De kan for at gøre Folket begribeligt, at med Kampen for det nye Europa staar man overfor nye Kendsgjerninger, som man maa se lige i Øjnene. 1941.

Ganske vist siger man i Danmark, at Kendsgjerningerne taler for sig selv (Tatsachen harte Krabaten sind). Det er maaske rigtigt, men alligevel er det ikke nogen Undskyldning, og det hjælper Dem heller ikke som Undskyldning, naar De hævder, at Befolkningens Stemning ikke tillader en venligere Maade at skrive paa overfor Tyskland. Jeg vil gerne her understrege, saa stærkt jeg kan, at det er Dem, mine Herrer, og Deres Blade, som i de sidste 7 Aar før Besættelsen har søgt at forgifte det danske Forhold. I Dag siger De, at De ikke kan kontrollere den Stemning, som De selv engang har skabt. De burde netop i Kraft af disse Kendsgjerninger føle det som en særlig Pligt nu at gøre det godt, som De een Gang har forbrudt. De maa ikke tro, at man fra tysk Side har glemt noget af det, der er kommet frem i enkelte Blade i disse 7 Aar. Dette Spørgsmaal kan udmærket bringes frem paa Dagsordenen igen. Derfor maa jeg bede Dem, saa indtrængende jeg kan det, om De, i den redaktionelle Opstilling af Krigsbegivenhederne og de diplomatiske Forhold, forholder Dem paa en saadan Maade, at Deres Læsere faar et sandt og usminket Billede af, hvorledes Udviklingen til syvende og sidst vil blive.

Samtidig venter jeg bestemt, at Bladene indlader sig paa selvstændige, udenrigspolitiske Kommentarer, for paa den Maade at give Befolkningen en Vejledning om, paa hvilken Maade Forholdene vil udvikle sig i denne Krig.

Jeg vil ikke mere udtale Ønsket om, at Pressen endelig indtager en Holdning, som paa gavnlig Maade sætter Danmarks Skæbne i Forbindelse med Kontinentet, men jeg vil langt snarere udtrykke den Forventning, at hvad jeg her har sagt til Dem, vil foranledige Dem een Gang for alle til at lade Deres Hæmninger fra Fortiden falde, og at De i Deres daglige Arbejde vil sætte alt ind paa baade at oplyse Folket om og gøre det fortroligt med den nye Tid, der er ved at bryde ind over Evropa.

Svar fra Landstingsmand, Chefredaktør Stein, „Børsen“.

25.-4.

De kræver Respekt for Kendsgjerningerne, og her er vi helt paa Linie. Det samme gør vi. De fortaber Dem imidlertid i en Række Enkeltheder, der ikke har den Betydning, som De tillægger dem. De beklager Dem over Bladenes Overskrifter og Placeringer og ser en Tendens, hvor det alene drejer sig om Tilfældigheder og Teknik. Jeg skal ingenlunde benægte, at der kan fremkomme uheldige Overskrifter, men det sædvanlige er jo iøvrigt, at man som Overskrift anvender en eller anden Passus hentet frem af selve det Telegram, som gengives, og som altsaa paa Forhaand er godkendt. . . .

Og hvad nu de ledende Artikler angaar, ja, saa ved jeg egentlig ikke rigtigt, hvad det er, De ønsker. Lad mig for mit eget Vedkommende sige, at vi i „Børsen“ har søgt at trække Linierne op fra Dag til Dag, saaledes at enhver kunde skønne over, hvor det bar hen. Vi har med andre Ord her netop forsøgt at lade Kendsgjerningerne tale, og det mener jeg er det rigtige, idet det formentlig *ikke* vilde være rigtigt, om Bladene indlod sig paa politiske eller udenrigspolitiske Kandestøberier . . . . .

I Deres Tale før strejfede De ogsaa forskellige Skridt, som De i den seneste Tid har fundet Dem foranlediget til overfor enkelte Medlemmer af den danske Presse. Jeg kan kun sige, at jeg i høj Grad beklager dette. At danske Pressemænd sættes fra Bestillingen, vil i vide Kredse gøre et ugunstigt Indtryk og ikke befordre det gensidige gode Forhold, som De arbejder for. Hvad Standsningen af „Scannews“ angaar, saa ligger det jo klart for Dagen, at man ved Standsningen ikke blot har ramt Bureauet, men nok saa meget har ramt de Blade, der er blevet betjent gennem dette. Hvis Bureauets Ledelse har begaaet noget angribeligt — hvad jeg ikke ved noget om — saa maatte Sagen formentlig kunne være ordnet saaledes, at Virksomheden var blevet fortsat under en anden Ledelse.

I Deres Tale kom De ogsaa ind paa Spørgsmaalet om „Det nye Europa“. Det er noget, vi har talt om tidligere, Dr. Meissner, og sidste Gang vi talte om det, erindrers jeg, at jeg sagde til Dem, at meget jo vilde bero paa, om Krigen blev kort eller lang,

1941. og paa hvorledes Verden saa ud til den Tid, om Lande som Frankrig, Italien og andre maaske til den Tid var saa medtagne, at man maatte sætte Kræfter ind for at hjælpe dem. Saa længe man ikke kan overse Tingene bedre, kan man ikke gaa nærmere ind paa Planerne om det nye Europa, men maa nøjes med at drøfte Sagen i de store Træk. Det er en Opfattelse, som jeg ikke er ene om, den deles saa vidt jeg ved ogsaa af Kredse indenfor tysk Økonomi og tysk Erhverv. . . . .

De sagde før, Dr. Meissner, at man fra den danske Presses Side saboterede det dansk-tyske Samarbejde. Det er meget stærke Ord, og De har ikke noget som helst Grundlag for en saadan Anklage. De har mange Betingelser for at forstaa os Danske, De har i Deres Drengear opholdt Dem her i Landet, De kender vore Forhold, og De taler vort Sprog, men Udtalelser som de nævnte viser, at De alligevel ikke er fortrolig med dansk Mentalitet, heller ikke med den danske Form for Humor, der afspejler sig i dansk Presse, og som tysk Presse ikke har noget Sidestykke til. Derfor tillægger De ofte det, der skrives, en Betydning, som det slet ikke har. Jeg vil imidlertid i denne Forbindelse gerne oplyse, at det nedsatte Pressenævnet paa et Møde i disse Dage har vedtaget i en fortrolig Rundskrivelse<sup>1)</sup> til Bladenes ansvarlige Redaktører at indskærpe, at Nævnet agter at tage haardt fat paa alt, hvad der kan karakteriseres som „Naalestik“ og „Drillerier“, medens man paa den anden Side vil give en lang Line til den ærlige og saglig begrundede Opfattelse.

#### 25.-4. Replik fra Dr. Meissner.

Jeg har i det hele set det som en mærkelig Foreteelse i Hovedstadspressen, at Dagbladene i deres Ledere med uvæsentlige Undtagelser har beskæftiget sig med underordnede Spørgsmaal som Grønttorvet eller Adelgade—Borgergade paa Tidspunkter, hvor der forelaa vigtige Hændelser i Udviklingen til Skabelsen af det nye Europa.

Jeg vilde hertil sige følgende: Den danske Presse er, som enhver anden Presse, af den Grund en væsentlig Faktor, fordi den ikke alene læses af nogle faa Tyskere her, men paa mange Steder i Udlandet og ogsaa paa officielle Steder i Tyskland. Paa Grundlag af, hvad Pressen indeholder, hvorledes den er sat op, og hvilken Stilling den indtager, vil man ofte paa den enkleste Maade danne sig et Billede af, hvorledes Danmarks politiske Indstilling i det hele taget er. Saaledes, mine Herrer, paahviler der Dem et særligt politisk Ansvar for Deres Folk. Deres Folks Holdning vil ofte blive vurderet efter Deres Holdning, ligesom De paa den anden Side ved Deres Holdning kan øve en positiv Indflydelse paa Deres Folks Tænkemaade. Under en Proces som den nu foregaaende, der forbereder en fuldkommen Nydannelse af de europæiske Forhold og dermed af Europas Fremtid, er det vigtigt at bruge reale og nøgterne Maalestokke. Dette vilde jeg gerne betone særligt overfor Dem. Jeg forlanger ikke, saaledes som man i et enkelt Tilfælde har misforstaaet det, et nationalsocialistisk Skrivesæt, men jeg forlanger en klar og objektiv Vurdering af Begivenhederne. Efter 9. April slog vi ind paa en venskabelig og i det hele fredsommelig Samarbejdslinie, hvormed De alle, som det er blevet fremhævet, var indforstaaet. Naar jeg nu med al Skarphed har talt om de Brist, jeg i de sidste Maaneder atter og atter har kunnet konstatere, saa er dette sket udfra Ønsket om at hidføre Forhold, som muliggør en Opretholdelse af denne Linie. Som sagt er jeg ikke den eneste, der læser og bedømmer den danske Presse. For mig har den valgte Vej for Samarbejdet med Pressen altid haft en politisk Betydning, idet det ikke er uinteressant, at alle Partiers Blade har fundet hinanden paa en tilfredsstillende Basis for dansk-tysk Samarbejde.

Naturligvis har jeg ogsaa al mulig Interesse i at fortsætte indtil Enden ad den en Gang valgte Vej, men, hvis en Del af Pressen umuliggør mig dette, maatte jeg komme til den Slutning, at Linien ikke har været den rigtige. Jeg selv kan godt erkende dette, thi ethvert Menneske kan fejle, men Konsekvenserne, mine Herrer, falder tilbage paa Dem. Derfor har jeg i Dag benyttet Lejligheden til med al Skarphed at pege paa Misforholdet, og jeg skal være den første til at glæde mig, hvis Pressen erkender disse Forhold, udsondrer det negative og finder Vejen til en positiv politisk Linie.

1) Cirkulæreskrivelse af Maj 1941. Se nedenfor.



De mange og skarpe tyske Klager og de Trusler, hvor- 1941.  
med de var ledsaget, foranledigede følgende

Cirkulæreskrivelse fra Dagbladsnævnet til de ansvarshavende Redaktører indeholdende Maj.  
Advarsel mod „Naalestik“ og „Drillerier“.

Da Dagspressens Organisationer efter Besættelsen den 9. April 1940 traf Aftale med Statsministeriet og Udenrigsministeriet om en Ordning af Pressens Forhold under de særlige Vilkaar, som Besættelsen medførte, oprettedes bl. a. Pressenævnet til Paa-dømmelse af Overtrædelser af Cirkulæret af 6. Maj.

I det Aar, der er gaaet, har Nævnet behandlet 45 Sager for Dagspressens Vedkommende. Næsten alle Sagerne kan siges at være af mindre alvorlig Karakter, og det kan som Helhed fastslaaes, at den danske Dagspresse har bestræbt sig for at overholde de givne Bestemmelser og udvist en korrekt og loyal Optræden. Nævnet har derfor i vid Udstrækning kunnet indskrænke sig til Advarsler og mindre Bøder.

For Offentlighedens Bedømmelse af den danske Dagspresses Stilling er det af stor Betydning at kunne bevare saa meget af den indre Opinionsfrihed som muligt, og Nævnet har da ogsaa i sine Kendelser søgt at give saa stor Frihed, som Forholdene nu en Gang tillader paa dette Omraade.

Imidlertid fremkommer der til Tider i Dagspressen kauserende og andre Artikler om Tyskland og om Norge og andre lignende vanskelige Emner, der kun kan betegnes som *Naalestik* og *Drillerier*. Det er vor Opfattelse, at Situationen for Pressen skærpes betydeligt og under disse Forhold er det dobbelt uklogt at bringe Ting frem i Bladene, som er betydningsløse udfra et dansk Synspunkt, men i høj Grad irriterer de tyske Myndigheder og bidrager til at give et falsk Billede af den danske Presses loyale Holdning. I Anledning af en saadan Sag, hvor der var rejst Anklage mod et Blad, har Nævnet i sit sidste Møde drøftet dette Spørgsmaal, og skal indtrængende henstille til de ansvarshavende Redaktører at undlade alle Bemærkninger, Notitser eller Artikler, der kan opfattes paa den angivne Maade, og som i Virkeligheden ikke har noget forstandigt Formaal.

Idet Nævnet retter denne Henvendelse til de Herrer Redaktører, skal man indtrængende anmode om, at Bladene under Hensyn til Situationens Alvor og *for ikke at skade den samlede Presses Forhold* tager de i dette Cirkulære rettede Henstillinger til Følge.

Chefredaktør Stein under en Forhandling mellem Repræsentanter for den danske Presse, 23.-8.  
Udenrigsministeriet og det tyske Gesandtskabs Presseafdeling om Aktioner fra tysk Side udenom Pressenævnet.

Men udenom Nævnet har De, Dr. Meissner, paa den tyske Legations Vegne rettet en Række Klager og Angreb mod Blade og Personer indenfor Pressen, Klager over paastaaede Forseelser, som De aabenbart tillægger alvorlig Betydning. Jeg tænker her paa den Aktion, som i sin Tid blev rettet mod „Demokraten“ i Aarhus, og paa de Sager, der udenom Nævnet er rettet imod en Række københavnske Blade.

Fra Pressens Side kan vi ikke erkende, at der i disse Tilfælde har foreligget et Grundlag, som med Rimelighed kunde berettige til saa alvorlige Indgreb i de paa gældende Blades indre Forhold. De har fra den første Dag, da vi mødtes, tilkendegivet, at det var Deres Bestræbelse at medvirke til det bedst mulige indbyrdes Forhold, men det, der her er sket, kan ikke befæste det indbyrdes tillidsfulde Forhold, og hvad der er værre — de foretagne Indgreb skaber ude i Befolkningen en Utryghed og en Modvilje, som er farlig for den gensidige Forstaaelse og for det Formaal, som ikke blot De, men ogsaa vi tilstræber.

Dr. Karl Megerle's Foredrag i Dansk-Tysk Forening om „Pressens Ansvar“<sup>1)</sup> 13.-10.

1) Se Afsnit F. S. 830.

1943. Udtalelser af Dr. Best, fremsat overfor de københavnske Redaktører, angaaende  
16.-4. Pressens tysk-fjendtlige Holdning.<sup>1)</sup>

Han havde i den Tid, han har været her, villet undgaa at komme med smaalig Kritik overfor Enkeltheder i Bladene, og han fremhævede, at det ikke paa nogen Maade var hans Ønske at lægge Pres paa Bladene eller fremsætte Trusler. Han kunde imidlertid, naar man nu havde opfordret ham til at tale og sige sin Mening aabent, ikke undlade at sige, at han i høj Grad var skuffet over det samlede Billede, den danske Presse — og hans Interesse samlede sig jo særlig om Hovedstadspressen — til Stadighed viste. Dette Billede kunde kun opfattes som uvenligt overfor Tyskland. Dette beroede paa Udvalget af Stoffet, Overskrifter og Stoffets Placering, idet Bladene havde en udpræget Tilbøjelighed til at fremhæve netop de Ting i det foreliggende Nyhedsstof, som var ubehageligt for Tyskland: Modpartens Synspunkter, Ønsker, Hensigter og Propaganda, medens det tilsvarende tyske Stof blev daarligere behandlet og ringere placeret. Det er ikke hans Ønske, at den danske Presse skulde være eller fremtræde som pro-tysk, afgjort ikke. Derimod var det hans Ønske, at Bladene skulde søge at forstaa ogsaa de tyske Synspunkter og ved deres Behandling af det foreliggende Stof undgaa den Tysk-Fjendtlighed, der nu i saa høj Grad prægede det samlede Billede. Det, han beklagede sig over, gjorde i og for sig ikke noget stærkere Indtryk paa ham personlig, men han maatte fremhæve, at Bladene udadtil opfattedes som Danmarks Ansigt, og f. Eks. i Forhold til Berlin maatte det være klart, at naar den danske Presse til Stadighed viste et tysk-fjendtligt Ansigt, voldte det store Vanskeligheder for ham i Gennemførelsen af den Politik, han ønskede at føre. Han mente at have dokumenteret i Løbet af det halve Aar, hvor han havde været i Danmark, at det var hans Ønske og hans Politik at gennemføre en Linie, der tillod Danmark, saa vidt det overhovedet er gørligt, at komme helt uskadt igennem Krigens Vanskeligheder. Dette var en Politik, som ogsaa den danske Regering, de danske Partier og — som det Valg, der nylig havde fundet Sted, viste — ogsaa det danske Folk ønskede gennemført. Hans Ønske overfor Bladene var, at de støttede dette deres egen Regerings, deres egen Rigsdags og det danske Folks Ønske og bidrog til, at denne Politik ogsaa kunde føres igennem.

Fra og med den 29. August 1943 skiftede Censuren Karakter, idet der fra tysk Side etableredes Censur direkte overfor Bladenes Stof. Udenrigsministeriets Pressebureau fortsatte efter Ønske fra Pressens Side som Mellemlid mellem Bladene og den tyske Censur, men deltog ikke i selve Censuren, forsaavidt angik de Omraader, hvor Censuren var tvungen. Den nye Periode indlededes med

29.-8. Dr. Bests Tale til Pressen.

Efter Aftale med den Øverstkommanderende for de tyske Tropper i Danmark skal jeg meddele Dem nogle Retningslinier og Anvisninger for Pressen. Men forinden vil jeg i et kort Tilbageblik skildre den nuværende Situations Baggrund. De fleste af Dem ved, at jeg med den største Hengivenhed i Opgaven og Taalmodighed gennem 9 Maaneder har bestræbt mig for at følge en politisk Kurs, der var saavel i dansk som i tysk Interesse. 9 Maaneder igennem har jeg bestandig ved periodiske Sammenkomster alvorligt formanet, ja bedt Pressen om at tage Hensyn til mine Henstillinger, i Særdeleshed m. H. t. tendensiøse Overskrifter, delvis ogsaa m. H. t. Tekst, der har været af tysk-fjendtlig og ophidsende Karakter. Fra Begyndelsen har jeg frygtet for, at den alvorligste Udvikling vilde indtræde, som det nu er sket. Jeg har bestandig manet og bedt om, at der maatte blive taget Hensyn til mine Henstillinger, men det er desværre ikke sket. I Dag maa jeg fastslaa, at Pressen i et forfærdende Omfang har Skyld i den Udvikling, der er indtraadt. I bærer Skylden for, at en forfalsket Opfattelse af Stillingen har bredt sig i Folket. I dette latterlige lille Land (in diesem lächerlichen Ländchen) har Pressen i Befolkningen indpodet den Opfattelse, at Tyskland skulde

1) Fra Referat, som findes i Udenrigsministeriets Pressebureau.

være svagt. Man har ment at kunne byde os alt, fra Bomber til Gift. Kvitteringen har 1943.  
De faaet i denne Nat.

Pressen vil nu komme under skarp Censur. Overtrædelser vil fremtidig blive straffet efter Krigens Lov. Anvisningerne vil fremtidig være Befalinger, som ubetinget skal følges. M. H. t. Udenrigstelegramstof vil De kun faa det, som tilgaar Dem gennem Ritzau's Bureau. Enhver Redaktør vil blive gjort personlig ansvarlig for, hvad der staar i hans Blad, ogsaa for Overskrifterne. Hver Redaktør vil med sit Hoved hæfte for, at Folket ikke længere forgiftes. Husk dette, naar De nu forlader dette Rum.

Angaaende de nye, af Dr. Best her bebudede Regler, ud-  
sendtes — efter forskellige foreløbige Meddelelser<sup>1)</sup> af i alt  
væsentlig samme Indhold — følgende

## Bestemmelser med Hensyn til Censur af trykte Skrifters Indhold.

13.-9.

### 1. Censur af Dagblade, Ugeblade, Tidsskrifter m. v.

Alt Stof fra Ritzau's Bureau, indenlandsk saavel som udenlandsk, er underkastet Censur. Alt Stof af S. T. B. og Metro-Press<sup>2)</sup> er underkastet Censur. Endvidere er underkastet Censur alt Stof, der tages fra udenlandske Blade eller beror paa Meddelelser fra Udlandet, alle Ledere, Oversigtsartikler, Kommentarer og andre Artikler, ogsaa navngivne, om udenrigspolitiske, militærpolitiske og militære Forhold. Endvidere ledende Artikler og andre Artikler af indenrigspolitisk Art. Endvidere alt Meddelelserstof og kommenterende Stof vedrørende indenlandske Krigsbegivenheder, derunder Luftalarm, Minesprængninger og lignende, alt Stof vedrørende Sabotage, Ulykker, Brande og lignende, medmindre de efter de foreliggende Oplysninger ikke kan bero paa Sabotage, Uroligheder og lignende, Strejker og lignende, samt endelig de Spørgsmaal vedrørende Forholdet til Værnemagten og vedrørende forskellige Forsynings- og Handelsforhold, som hidtil har skullet forelægges Udenrigsministeriets Pressebureau. For Provensbladenes Vedkommende vil Overskrifter og lignende faktisk ikke kunne forelægges til Censur. Bladene maa udvise den yderste Varsomhed med Overskrifterne, og det fremhæves, at enhver Overtrædelse af de ovenfor givne Anvisninger saavel som enhver Meddelelse, Overskrift og lignende i Bladets Tekst, ogsaa i den ucensurerede Del deraf, som giver Anledning til Paatale fra tysk Side, vil kunne medføre Konsekvenser af den alvorligste Art for vedkommende Blads Redaktør saavel som for den paagældende Forfatter.

Alt Stof, som skal censureres, skal forelægges skriftligt for Udenrigsministeriets Pressebureau, Adresse, Hotel Kongen af Danmark, Holmens Kanal 15, København K., Telefoner: C. 8923, 14766, 14776 for Dagbladets Vedkommende, medens Adressen for Ugeblade, Tidsskrifter m. v. er Christiansborg. Det understreges, at Censuren ogsaa omfatter Annoncestof i Henhold til ovenstaaende Indholdsangivelser, og at indtil videre Bladernes Redaktører vil blive holdt ansvarlige ogsaa for Annoncestof.<sup>3)</sup> Censuren sker under direkte Deltagelse af Repræsentanter fra det tyske Gesandtskab og den tyske Værnemagt. Censurkontoret er aabent Kl. 7—23.

### 2. Censur af alle Bøger, Pjecer, Brochurer o. l., ikke periodiske Publikationer.

Med Hensyn til Bøger, Pjecer, Brochurer og lign, udøves Censuren i Udenrigsministeriets Pressebureau, Christiansborg, København K., Telefon C. 7028.

Lejlighedssange, Reklametryksager og andet lignende er ikke underkastet Censur; men hvis Indholdet strejfer de under Punkt 1 nævnte Emner, vil Bogtrykkeren kun kunne fri sig for eventuelt Ansvar ved at forelægge dem.

Bøger m. v. kan indsendes enten i Manuskript eller Korrektur.

Det foranstaaende medfører ingen Ændringer i de Regler, der gælder angaaende Afleveringen af Skrifter til Politiet i Henhold til Presselovens § 3.

<sup>1)</sup> Herunder en »privat« Meddelelse til Redaktionerne, som — bortset fra Reglerne om Censur af Bøger m. v. — indeholdt næsten ordret det samme som Bestemmelsen af 13.-9.-1943 nedenfor.

<sup>2)</sup> Om de i Besættelsestiden eksisterende Telegrambureauer og disses Karakter se nedenfor under c.

<sup>3)</sup> Se nedenfor under b, Anvisning af 8.-9.-1943.

1943.

Som det vil ses, vedblev Censuren af andre periodiske Publikationer end Dagbladene at ligge i Udenrigsministeriets Pressebureau. Denne Tilstand opretholdtes til Tysklands Kapitulation. Et stort Antal af de Tidsskrifter, der hidtil havde bragt Stof af politisk Karakter, begrænsede efter August dette Stof stærkt eller lod det helt bortfalde, dels fordi man ikke ønskede overhovedet at underkaste sig Censur, dels fordi man erkendte Umuligheden af at give Udtryk for de Synspunkter, man ønskede at udtrykke. Rent faktisk var det imidlertid muligt for Tidsskrifterne at bringe meget Stof, som ikke havde kunnet fremkomme i Dagspressen. Det gjaldt baade de Blade, der indsendte Stof til Censur i Udenrigsministeriets Pressebureau og dem, der undlod det. Der skete selv sagt ikke efter 29. August nogen som helst Indskriden fra dansk Side overfor hverken Dagblade eller Tidsskrifter, medmindre der direkte fra tysk Side fremsattes Krav derom, ligesom Dagblads- og Tidsskriftnævnene saavel af Udenrigsministeriet som af Bladenes Organisationer betragtedes som bortfaldet med den 29. August.

I hele den Periode, der fulgte efter 29. August, var Spørgsmaalet om tysk-indlagte Artikler et af de vigtigste og vanskeligste for Bladene. Angaaende dette Spørgsmaal fandt den grundlæggende Forhandling med de tyske Myndigheder Sted den 2. December 1943. Der foreligger derom følgende

### 3.-12. Referat fra Chefen for Udenrigsministeriets Pressebureau af Forhandling med Dr. Best om de tvangsindlagte Artikler.

Den tyske Befuldmægtigede, Dr. Best, havde i Gaar anmodet mig om at komme til ham Kl. 17 paa Dagmarhus. Presseattaché Schröder var til Stede.

Det Hovedemne, som Dr. Best ønskede at drøfte, var det af Schröder i den sidste Uge med større og større Styrke rejste Spørgsmaal om, at Bladene skulde aabne Plads for Artikler, der gav Udtryk for Synspunkter, som er sympatisk indstillet overfor Tyskland. Under Drøftelsen, der varede en halv Time, gav Dr. Best Udtryk for følgende: Man kunde og vilde fra tysk Side ikke mere akceptere, at tyske eller overfor Tyskland sympatiske Synspunkter ikke kunde komme frem i den danske Presse. Fra mange Sider og meget høje Steder havde man overfor ham fremhævet, at dette under ingen Omstændigheder maatte fortsættes. Det var hans Ønske at undgaa at tvinge Bladene til at skrive Artikler, i hvilke de ikke i deres Hjerte og Hjerne var enige. Dette hans Standpunkt var ikke Udtryk for Svaghed, men for, at han nærede den Opfattelse, at dette ikke var en rigtig Fremgangsmaade. Hvis det imidlertid viste sig, at der ikke i Bladene kunde findes Plads for Artikler af den angivne Kategori, vilde han være nødsaget og blive nødsaget til at gennemtvinge, at Bladene selv tog de politiske Problemer op i den Retning og i den Aand, som man fra tysk Side fandt ønskelig. Han ønskede og haabede imidlertid, at den Ordning, der nu var Tale om, vilde kunne gennemføres; for saa vidt dette skete „anständig und loyal“, kunde han med Sikkerhed sige, at der ikke vilde blive Tale om yderligere Skridt. Det var Tanken, at de paagældende Artikler klart skulde være mærkede saaledes, at man ikke kunde misforstaa dem for at være Bladenes egne Synspunkter: „Wir wünschen mit offener Karten zu spielen“. Naar det kunde lade sig gøre, skulde Artiklerne markeres som positivt stammende fra tysk Side, og hvis det ikke drejede sig om tyske Forfattere, skulde Artiklerne fremtræde med en Manchet, som viste, at det var Artikler, som var tilstillet Bladene til Offentliggørelse.

Jeg understregede, at det naturligtvis for Bladene var meget afgørende Ting, for det første, at dette ikke skulde opfattes som „et første Skridt“, og dernæst, at Artiklerne saa klart var markerede, at de ikke af Læserne kunde tages for Bladenes egne

Synspunkter. Dr. Best gentog, at det positivt var hans Ønske at undgaa at tvinge Bladene til at skrive selv, hvad de ikke mente, og at undgaa, at Artiklerne misopfattedes som stammende fra Bladene selv. Paa disse to Punkter kunde jeg fuldkommen berolige Bladene. Jeg tilføjede, at med Hensyn til Indholdet ansaa man det naturligvis af Bladene for afgørende vigtigt, at der ikke fandtes Synspunkter eller Udformninger, som direkte fremkaldte Forbitrelse blandt Læserne, f. Eks. vilde Udtalelser om Jødespørgsmaalet ud fra tyske Synspunkter være en stor Vanskelighed. Dr. Best svarede, at han ikke kunde se, at der i hele Situationen, som den i Øjeblikket foreligger eller udvikler sig, var noget som helst, der kunde medføre, at man skulde ønske en Omtale af dette Spørgsmaal. Paa den anden Side kunde han ikke garantere imod, at Verdensbegivenhederne kunde udvikle sig saadan, at han paa et eller andet Tidspunkt ændrede Anskuelse med Hensyn til dette. Imidlertid var det klart, at man vilde være villig til med Udenrigsministeriets Pressebureau at drøfte alle Indvendinger vedrørende Form og Indhold, som maatte blive rejst. Der vilde intet være til Hinder for, at Bladene kunde polemisere mod de paagældende Artikler, d. v. s. tage Stilling til dem i en Form og et Indhold, som iøvrigt svarede til de Vilkaar, hvorunder Bladene for Tiden virker. Med Hensyn til Antallet af de Artikler, der vilde blive Tale om, mente Hr. Schröder — og Dr. Best indvendte intet derimod — at det vilde blive en Artikel om Ugen eller maaske hver 14. Dag, hvorved det ikke var helt klart, om dette betød et saadant Antal henholdsvis i Hovedstaden og i Provinspressen eller tilsammen. Hvad Provinspressen angaar blev Detailler ikke diskuteret mellem Dr. Best og mig, men Hr. Schröder har her givet Udtryk for, at man var villig til i hvert enkelt Tilfælde at drøfte, i hvilken (hvilke) Gruppe(r) (Lokalgruppe(r)) Offentliggørelse skulde ske.

Dr. Best fremkom derefter med nogle almindelige Bemærkninger om Pressen og beklagede skarpt, at der stadig endnu forekommer smaa Naalestik, i hvilken Henseende han som Eksempel nævnede en Plakat i „B.T.“s Hjørnevindue paa Raadhuspladsen. Hans Bemærkninger var meget skarpe, men ganske klart fremsat med det Formaal at fremkalde Udtalelser fra min Side. Han sluttede med at sige, at hvis Bladene i det sidste 1½ Aar til Stadighed havde fremhævet, at det for Danmark gjaldt om at forholde sig rolig og neutral — nogen Sympati fra Bladenes Side havde han aldrig kaldt paa — og hvis man havde taget klart Stilling imod Sabotagen og fremhævet, at ingen kunde vide, hvor længe Krigen vilde vare, eller hvordan dens Udfald vilde blive, vilde der i Øjeblikket sikkert ikke være andre Sabotører end Kommunistere og Faldskærmsjægere. Han tilføjede, at man roligt kunde forberede sig paa 10 Aars Krig til, thi saa længe vilde Krigen vare.

I den efterfølgende Tid blev der fra tysk Side gjort en Mangfoldighed af Forsøg paa at komme bort fra Aftalen om, at de tvangsindlagte Artikler skulde markeres paa tydelig Maade, saaledes at Læserne kunde se, hvor de stammede fra. Resultatet blev imidlertid, at Kravet fra dansk Side om tydelig Markering kunde opretholdes. Se som Eksempel:

Meddelelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau til Redaktionerne om Dr. Best's Udtalelser angaaende tyske Forholdsregler mod Sabotage, fremsat overfor Repræsentanter for den danske Presse.<sup>1)</sup> 4.-12.

Udtalelse af Dr. Best overfor Pressens Repræsentanter angaaende den danske „Underverden“. 1944. 24.-4.

Skrivelse fra Formanden for Danske Dagblades Fællesrepræsentation om forskellige Annoncespørgsmaal m. v. 22.-5.

Der har i den senere Tid været et Par Annoncespørgsmaal, hvorpaa jeg gerne vil henlede Bladenes Opmærksomhed. Det ene er, at nogle af Provinsbladene i forrige Maaned har haft nogle Annoncer om Vognmænd, der søgtes til en Akkord-Kørsel, og

1) Denne og den følgende Udtalelse af Dr. Best overfor Pressens Repræsentanter er citeret i Afsnit F.

1944. hvor der blev tilbudt en Indtægt af 4-600 Kr. daglig. Det drejer sig selvsagt om Annoncer, der lokker danske Vognmænd til med uforholdsmæssigt store Fortjenester at udføre Lastvognskørsel for den tyske Værnemagt, og det vilde være ønskeligt, om Bladene undlod at optage Annoncer af en saadan Karakter. For Københavns Vedkommende har Bladudgiverforeningen rettet en Henstilling til Bladene her om at undlade at bringe Annoncerne, og jeg kan til fortrolig Underretning meddele Dem, at Handelsministeriet har udarbejdet et Forslag til Indførelse af et Kontrolsystem med Lastvognskørslen for den tyske Værnemagt, et Forslag, der for Tiden er til Behandling med de tyske Myndigheder.

I Fredags modtog de københavnske Blade en Annonce fra SS-Ersatzkommando Danmark om Frivillige til Vaaben-SS eller Regiment Danmark, der havde en meget uheldig Form, og hvori det bl. a. hed: „Hvilken Skæbne vilde blive dine Forældre, Søskende, din Hustru og dine Børn til Del under Bolchevikerne! I heldigste Tilfælde vilde dine Forældre redde Livet og blive tvunget til Fronttjeneste for Bolchevikerne. — Dine Søstre og din Hustru vilde blive skændet og vanæret og slæbt til Sibirien og Nordrusland, hvis man da ikke simpelthen lod dem sulte ihjel . . .“

Der blev indledt Forhandlinger med Pressebureauet om Annoncen — som skulde være optaget Lørdag — da vi ikke var til Sinds at tage den i den meddelte Form, og Kontorchef Eskelund havde derefter nogle Forhandlinger med den tyske Presseattaché Schröder, men da Hr. Schröder Lørdag oplyste, at Annoncen var optaget i nogle Blade uden for København i den udsendte Ordlyd, var det ikke muligt at gennemføre Ændringer. Man maatte derfor fra tysk Side forlange den paa i den meddelte Form.

Jeg henstiller til Bladene, at de, hvis de faar Annoncer, der har en Form, som synes for urimelig, sætter sig i Forbindelse med mig eller med Kontorchef Eskelund om Offentliggørelsen.

Ogsaa et Par redaktionelle Spørgsmaal er der Grund til at nævne. I en Forhandling, jeg forleden havde med Eskelund, gjorde han opmærksom paa, at nogle af Bladene gaar til de lokale tyske Myndigheder og faar Billeder godkendt der, medens det store Flertal overholder Reglen om, at Billeder sendes til København til Censur. Fremgangsmaaden med at gaa til de lokale tyske Myndigheder er af mange Grunde uheldig, ogsaa fordi Bladene ikke derved stilles ens i Afgørelserne, og jeg vil derfor stærkt opfordre Bladene til ikke at anvende den Fremgangsmaade, men at forelægge Billedstoffet i København uanset den Forsinkelse, det kan medføre.

Med Hensyn til Stoffet har Konkurrenceforholdene givet visse Vanskeligheder, idet nogle af Bladene har bragt Ting, som andre har faaet forkastet i Censuren, og jeg vil derfor henstille til Bladene inden for de forskellige Lokalomraader at tale sammen om difficile Meddelelser, f. Eks. vedrørende Iværksættelse af Arbejder eller lokale Begivenheder af særlig Karakter. Under de meget vanskelige Forhold for Pressen er Sammenholdet og Samarbejdet jo det vigtigste.

## b. Eksempler paa specielle fortrolige Anvisninger fra Udenrigsministeriets Pressebureau.

Af de enkelte Forhold, som gav Anledning til Udsendelse af fortrolige Meddelelser fra Udenrigsministeriets Pressebureau til Redaktionerne, nævnes i det følgende nogle af de vigtigste. Alle de paagældende Anvisninger er givet paa tysk Krav, med mindre det modsatte udtrykkeligt anføres.

### 1940. Om den tyske Værnemagts Bevægelser.

8.-5.

Udenrigsministeriets Pressebureau henleder Bladenes Opmærksomhed paa, at det er ubetinget forbudt at bringe Meddelelse eller Artikler om den tyske Værnemagts eller tyske Soldaters Forhold, Bevægelser eller Færden, som ikke er udsendt gennem Ritzau's Bureau eller i hvert enkelt Tilfælde godkendt af Udenrigsministeriets Pressebureau. Der kan ikke hverken af lokale danske Myndigheder eller med Samtykke af Repræsentanter for den tyske Værnemagt gøres Undtagelser herfra.

- Om Genforeningsdagen.<sup>1)</sup>** 1940.  
15.-6.
- Der maa under ingen Omstændigheder i Dagspressen fremkomme nogen som helst Meddelelse eller andre Artikler om Genforeningsdagen eller om de i Anledning af Genforeningsdagen eller i Forbindelse med den afholdte Foreningsmøder, Sammenkomster og lignende..
- Om Vejret.** 24.-6.
- Paa given Foranledning meddeler Udenrigsministeriets Pressebureau, at Bladene maa omtale Vejr, som er Fortid, Regnvejr, Solskin, Torden o. s. v., men under ingen Omstændigheder i en Form, som direkte eller indirekte indeholder Antydninger af, hvorledes Vejret kan ventes at ville blive. Man maa saaledes ikke omtale godt Vejr som stabilt eller tale om en Periode med uroligt Vejr el. lign.
- D.N.S.A.P.s Møde i Roskilde.** 30.-6.
- I Behandlingen af Begivenheder ved og omkring de af D.N.S.A.P. Søndag den 30. Juni i Roskilde arrangerede Møder og Demonstrationer maa der under ingen Form ske Omtale eller gives Oplysninger om de tyske Soldaters Forhold under disse Begivenheder.
- Om Forholdene i Norge.** 12.-10.
- Indtil anden Meddelelse fremkommer, maa der angaaende Norge og Begivenheder i Norge ikke bringes andet Efterretningsstof, end hvad der fremkommer fra N. T. B. (Norsk Telegrambyrå) eller D. N. B.
- Den tidligere Dags Dato udsendte Meddelelse om, at der kun maa bringes Efterretningsstof fra Norge, som stammer fra N. T. B. eller D. N. B., ændres til, at der ikke maa bringes andet Efterretningsstof vedrørende Norge, end hvad der stammer direkte fra Norge, herunder norsk Presse, eller fra D. N. B. og Korrespondenter i Berlin.
- Om Udtrykkene „Clausenister“ og „Diktatorer“.** 1941.  
1.-2.
- Udtrykket „Clausenister“ maa ikke benyttes som Betegnelse for „Danmarks National-Socialistiske Arbejderparti“ (D.N.S.A.P.) eller Tilhængere af Partiet.
- Om Tysklands og Italiens politiske Førere maa Betegnelsen „Diktatorer“ ikke benyttes.
- Om Interneringen af de danske Kommuniste.** 20.-8.
- Med Hensyn til den Tagen i Forvaring af ledende Kommuniste, som fandt Sted efter Udbrudet af Krigen mellem Tyskland og Sovjetunionen den 22. Juni d. A., maa der ikke bringes faktiske Oplysninger eller Omtale af det Onsdag den 20. August fremsatte Lovforslag om Forbud mod kommunistiske Foreninger og kommunistisk Virksomhed.
- Om de kommunistiske Folketingsmænd.** 3.-9.
- Der maa ikke i Forbindelse med Folketingets Udlevering af de 3 kommunistiske Folketingsmedlemmer eller iøvrigt bringes nogen Omtale af, hvorvidt de paagældende er i Politiets Varetægt (eller internerede).
- Om „Schleswigsche Kameradschaften“.<sup>2)</sup>** 3.-11.
- Justitsministeriet meddeler:
- Vedkommende danske Politimyndigheder har efter Ansøgning meddelt de i Sønderjylland under Organisationen „Schleswigsche Kameradschaften“ staaende Foreninger Tilladelse til at afholde Foreningsskydning paa indendørs og udendørs Kortdistance-

1) Lignende Anvisninger blev udsendt i Anledning af Afstemningsdagen, 9. April-Dagen m. v.

2) Jfr. Afsnit E, S. 603 f.

1941. baner. Disse Tilladelser er i Overensstemmelse med de gældende Forskrifter om Brug af Skydevaaben blevet givet paa de samme Betingelser, som er stillet ved Meddelelsen af Skydetilladelsen til Skytteforeninger under Overbestyrelsen for de danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og Dansk Skytte Union. Samtidig er der truffet en Ordning, hvorefter Medlemmer af „Schleswigsche Kameradschaften“ ved udendørs Sammenkomster (d. v. s. Skydning paa Skydebaner og ved Terrænsportsøvelser) kan benytte en til Formaalet egnet Sportspaaklædning.

Justitsministeriet har endvidere efter fra kompetent Side at have modtaget nærmere Oplysninger om „Schleswigsche Kameradschaften“s Organisation og Formaal stillet „Schleswigsche Kameradschaften“ i Udsigt, at der paa enkelte tyske Festdage efter Ansøgning vil kunne meddeles Organisationens Afdelinger Dispensation fra Forbudet mod at bære Uniform og mod at gaa i Optog.

Ledelsen af „Schleswigsche Kameradschaften“ vil drage Omsorg for, at Organisationens Afdelinger vil respektere de gældende Bestemmelser om Optog i Overensstemmelse med de af Myndighederne givne Anvisninger. (Offentliggjort gennem R. B.)

#### PRIVAT FOR REDAKTIONERNE.

#### FORTROLIGT.

Ovenstaaende Meddelelse skal offentliggøres i alle sønderjydske Dagblade og kan offentliggøres i „Jydske Tidende“ men derimod ikke i Landets øvrige Presse. Ingen Kommentarer maa bringes, medmindre disse maatte være godkendt af Udenrigsministeriets Pressebureau.

#### 3.-11. Om „Schleswigsche Kameradschaften“.

Den af Justitsministeriet Mandag Eftermiddag udsendte Meddelelse angaaende „Schleswigsche Kameradschaften“ maa foruden i de Blade, der er nævnt i den samtidig fra Udenrigsministeriets Pressebureau udsendte fortrolige Meddelelse, gengives i Lokaludgaver for Sønderjylland til Blade, hvis Hovedredaktion ikke ligger i de sønderjydske Landsdele. Meddelelsen maa saaledes ikke bringes i de Lokaludgaver, der ikke er særlig bestemt for en Læsekreds i de sønderjydske Landsdele. Kommentarer maa overhovedet kun bringes i de Blade, der kan aftrykke selve Meddelelsen.

#### 10.-12. Om Arbejdskraftsannoncer.

Som anført i Pressebureauets Ugemeddelelser Nr. 7 for 8. Marts og Nr. 21 for 14. Juni d. A. maa der ikke i Bladene optages Annoncer fra Private om Antagelse af dansk Arbejdskraft til Tyskland, idet Hvervning kun ønskes foretaget gennem de herværende tyske Arbejdsanvisningskontorer. En Undtagelse er dog gjort for saadanne danske Firmaer, der har Entrepriser i Tyskland, og som for egen Regning søger Arbejdere til Udførelse af disse Entrepriser.

Det har imidlertid vist sig, at denne Undtagelsesbestemmelse har givet Anledning til Misbrug. Annoncer fra andre end de offentlige tyske Arbejdsanvisningskontorer om Hvervning af danske Arbejdere til Udlandet vil derfor fremtidig først kunne optages, naar Annoncøren forelægger en fra Udenrigsministeriets Kommitterede for Industrisager, Vestre Boulevard Nr. 20, København K., indhentet skriftlig Godkendelse af Annoncen.

#### 1942. Forundersøgelsen mod la Cour maa ikke kommenteres i Pressen.

6.-3.

Ritzau's Bureau erfarer, at Dr. phil. Vilh. la Cour sidder fængslet ved Københavns Byret, hvor der verserer en Forundersøgelse imod ham, idet han er sigtet for som Foredragsholder ved et i Begyndelsen af forrige Maaned afholdt Møde at have fremsat forskellige Udtalelser, der er egnede til alvorligt at skade Danmarks Interesser i Forhold til Udlandet. Sagen forventes ført frem til Domsafsiggelse i Løbet af kort Tid.

#### PRIVAT TIL REDAKTIONERNE

#### FORTROLIGT

Ovenstaaende Meddelelse maa ikke kommenteres, og den maa ikke bringes i sensationelt Udstyr.



Medens der i de første to Aar vedrørende Krigsbegivenheder her i Landet kun udsendtes ganske korte officielle Meddelelser, blev der i Marts 1942, da en ny tysk Presseofficer, Hauptmann Daub, var ankommet til Landet, truffet en ny Ordning, der muliggjorde lokal Reportage:

### Om Krigsbegivenheder.

13.-3.

Ved Aftale med de paagældende tyske Myndigheder er der truffet en Ordning, som vil muliggøre, at der i Tilfælde af Bombenedkastninger og andre mulige Krigsbegivenheder her i Landet lokalt kan bringes Omtale af Enkeltheder udover de officielt udsendte Meddelelser, derunder ogsaa Billeder. De paagældende Artikler saa vel som Billeder skal i deres Helhed godkendes af Pressebureauet, der til sin Side drager Omsorg for, at fornøden Godkendelse fra tysk Side indhentes. Hvert enkelt Blad, som mener at kunne bringe en Reportageomtale som lokalt Stof, maa indsende Artiklen til Udenrigsministeriets Pressebureau i to Kopier. Ligeledes maa Billeder indsendes i to Kopier, hvis der er flere Billeder nummererede. Redaktionerne maa selv beholde en tredie Kopi af saavel Tekst som Billeder. Tekst vil i den Udstrækning, Pressebureauets Arbejdskraft tillader det, kunne indtelefoneres, men da Godkendelse normalt ikke vil kunne ventes til Bladets Nummer samme Dag, bedes Indtelefonering begrænset til det absolut nødvendige. Pressebureauet vil søge Materialet godkendt, saa hurtigt det lader sig gøre, og vil straks telefonisk give Bladene Underretning med de eventuelle Ændringer. Det saaledes godkendte Stof maa ikke aftrykkes af andre Blade uden Godkendelse deraf i hvert enkelt Tilfælde. Der vil selvfølgelig ikke i Reportager kunne gives Oplysninger, Stedsangivelser og lign., der er egnet til at skade den tyske Værnemagts Interesser. Nøjagtige Stedsangivelser vil det normalt være rigtigt at undgaa, bortset fra Steder hvor Spørgsmaalet om Objekter af militær Betydning overhovedet ikke kan foreligge. Ved Reportage til andre Blade end egentlige Lokalblade maa Angivelse af vedkommende Bys Navn normalt undgaaes.

Det er en Forudsætning for denne Ordning, at der udover de officielle Meddelelser, som normalt vil kunne ventes meget hurtigt, ikke bringes nogen Omtale af Krigsbegivenheder, der ikke er godkendt overfor det enkelte Blad, og at der skrives ind ved alle Overtrædelser deraf.

Det er endvidere en Forudsætning for hele Ordningens Opretholdelse, at de fastsatte Regler nøje og loyalt overholdes.

NB. Godkendelse af Tekst eller Billeder kan kun ske ved Udenrigsministeriets Pressebureau, idet ingen lokal Instans, dansk eller tysk, har Beføjelse til at meddele Godkendelse.

Denne Ordning blev i Hovedsagen Indledningen til et efterhaanden stærkere og stærkere udnyttet System, hvorefter der lokalt kunde bringes Meddelelser om Begivenheder, som man fra tysk Side ikke vilde tillade offentliggjort over hele Landet. Der blev ved Forhandlinger mellem Udenrigsministeriet og Danske Dagblades Fællesrepræsentation truffet Aftale om, hvad de enkelte Blades Lokalomraader skulde skønnes at være. I Forhandlingerne derom deltog man ikke fra tysk Side, og de tyske Censurinstanser fik formentlig aldrig Kendskab til, hvorledes Bladenes Lokalomraader var fastsat. Efterhaanden udvidedes Lokalomraaderne, saaledes at de til sidst omfattede Arealer, der var 10—50 Gange saa store, som Bladenes egentlige Læsekreds. Dette kunde ske, fordi der ikke fra tysk Side blev udøvet nogen Kontrol med, i hvilken Udstrækning, Anvisninger om, at Stof kun maatte bringes lokalt, blev overholdt. I de sidste Maaneder før Befrielsen fastsattes dog ofte fra tysk Side, at bestemte Meddelelser kun maatte fremkomme i de Blade, der tryktes i en bestemt By.

### 1942. Om Arbejdskraftsannoncer.

28.-4. I Anledning af forskellige Forespørgsler angaaende Avertering om dansk Arbejdskraft til Udlandet oplyses det, at saadanne Annoncer kun maa bringes, forsaavidt de enten stammer fra et af de offentlige tyske Arbejdsanvisningskontorer som Annoncør eller er ledsaget af en skriftlig Godkendelse fra Udenrigsministeriets Kommitterede for Industrisager, Vester Boulevard 20, København K.

### 1943. Om Arbejdskraftsannoncer.

30.-1. Som tidligere meddelt<sup>1)</sup> maa der ikke i Bladene optages Annoncer fra private Personer eller Firmaer om Antagelse af dansk Arbejdskraft til Tyskland, idet Hvervingen kun ønskes foretaget gennem det herværende tyske Arbejdsanvisningskontor. Undtagelse herfra har dog kunnet gøres, naar skriftlig Tilladelse forelaa fra Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager.

Da denne Ordning har vist sig mindre tilfredsstillende i Praksis og har medført betydelige Ulemper, ikke mindst for de gennem Annoncerne hvervede Arbejdere, anmodes Bladene om at ville iagttage, at Annoncer om Arbejdskraft til Udlandet kun maa optages, naar de kommer fra de officielle tyske Arbejdsanvisningskontorer, eller naar Annoncøren afleverer Tilladelse til Avertering fra Statens Udvandringskontor.

Saafernt det ikke af en Annonce om Antagelse af Arbejdskraft fremgaar, hvorvidt der er Tale om Arbejde her i Landet eller i Udlandet, maa Bladene, inden Annoncen optages, afkræve Annoncøren en til Statens Udvandringskontor stilet Erklæring paa Tro og Love om, at den paagældende Arbejdskraft søges til Arbejde i Danmark (Formularblanketter til denne Erklæring tilstilles samtidig hermed alle Blade. Yderligere Eksemplarer kan rekvireres fra Statens Udvandringskontor, Sct. Annæ Plads 5, Central 14.835, Lokal 74). Hvis Annoncen tager Sigte paa Arbejdskraft til Udlandet, maa den afvises, og Annoncøren henvises til at rette Henvendelse til Statens Udvandringskontor om Tilladelse til Annoncens Optagelse.

De til Udvandringskontoret stilede Erklæringer, der modtages af Bladene, fremsendes af disse til Statens Udvandringskontor ved hver Maanedes Udløb.

Nedenstaaende Erklæring er stilet til Statens Udvandringskontor, men *indsendes til Bladet*. Erklæringen maa underskrives af Entreprenøren selv eller en Person, der kan forpligte ham (Firmaet). Saafernt Annoncen tager Sigte paa Arbejdskraft til Udlandet, maa der rettes Henvendelse til Statens Udvandringskontor, Sct. Annæ Plads 5, hvis Tilladelse maa fremskaffes, inden Annoncen kan optages.

#### Erklæring.

Til Statens Udvandringskontor:

Den ..... har Undertegnede tilstillet  
underskrevne Firma  
..... en Annonce vedrørende Antagelse af  
Arbejdskraft.

Det erklæres herved paa Tro og Love, at den saaledes søgte Arbejdskraft skal beskæftiges ved Arbejde, som Firmaet  
jag har under Udførelse eller agter at udføre her  
i Landet.

....., den .....  
• (Underskrift)

### 8.-3. Om Folketingsvalget.

De ved Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj 1940 og Lov af 22. Juli samme Aar fastsatte Regler samt af Udenrigsministeriets Pressebureau udsendte fortrolige Retningslinier for Pressen<sup>2)</sup> gælder ogsaa for alt Valgstof.

1) Anvisning af 10.-12.-1941 og 28.-4.-1942.

2) Se ovenfor under a.

Medens der frit kan opfordres til at støtte et Parti eller en Gruppe af Partier eller Regeringen paa Grundlag af de almindelige Principper, der ligger til Grund for Partiernes Programmer, maa Angreb paa modsatte Partier eller Partigrupper undgaas. Endvidere maa Angreb paa modsatte Partigrupperes Grundprincipper undgaas. Politiske Udtalelser af tyskfyndelig Karakter, der maatte være fremsat forud for Besættelsen, maa ikke genoptrykkes. Omtale af lukkede Partimøder og Taler eller Indlæg, der maatte være fremkommet paa saadanne Møder, skal holdes indenfor Rammerne af ovenstaaende Regler. 1943.

For Dagbladenes Behandling af Sabotage o. lign. gjaldt i Løbet af de 5 Besættelsesaar saa skiftende Regler, at der ikke kan siges at have været Tale om nogen bestemt Ordning. Undertiden skiftede i Løbet af ganske faa Dage Reglerne fra absolut Forbud mod nogen som helst Omtale til fuld Frihed til praktisk talt enhver Art af Reportage. Undertiden udsendtes officielle tyske Meddelelser med mere eller mindre nøjagtige Anvisninger paa Placering og Udstyr, til andre Tider kunde Reportager fra Ritzau's Bureau eller de enkelte Blade faas godkendt. Eksempelvis anføres:

#### Vedrørende Omtale af Sabotage.

13.-4.

Ved Behandlingen af de Tilfælde af Sabotage, Hærværk, Brandstiftelse og lign., der kan frigives til offentlig Omtale, bedes Bladene følge nedenstaaende Retningslinier:

Kun i Tilfælde, hvor der klart foreligger Angreb paa tyske Værnemagtsinteresser, bedes Ordet Sabotage anvendt. I alle andre Tilfælde bedes Bladene benytte andre Betegnelser: Hærværk, Brandstiftelse, Attentater, eller hvad der efter Omstændighederne passende kan anvendes. Stof af denne Art bedes gengivet inde i Bladet og ikke opsat sensationelt. Hvad Omfanget angaar, bedes det holdt inden for en til højst to Spalter. I Tilfælde, hvor Begivenheder af denne Art er frigivet til Behandling, vil der kunne gengives ikke alene Oplysninger om de paagældende Begivenheder, men der kan ogsaa fremføres Oplysninger om Omfanget af den forvoldte Skade, forsaavidt den er gaaet ud over danske Interesser, evt. Arbejdsstandsning, evt. Produktions- og Forsyningsvanskeligheder o. lign., der maatte være en Følge af Begivenhederne. Det tilføjes, at normalt vil Begivenheder af denne Art kun blive frigivet til lokal Omtale. Alt Stof skal, som det fremgaar af de gældende Regler, forelægges Pressebureauet til Godkendelse. Ogsaa Ritzau's Bureau vil kunne faa Stof til lokal Benyttelse godkendt. Ved Udsendelse til Bladene gennem Ritzau, bedes Redaktionerne nøje være opmærksom paa, hvorvidt der er taget Forbehold om Lokalanvendelse.

#### Om Bygge- og Anlægsarbejder.

21.-4.

Bladene omtaler jævnlgt stedfindende eller planlagte større civile Bygge- og Anlægsarbejder, undertiden i stort Udstyr med Illustrationer og ofte under Fremhævelse af de paagældende Arbejders Betydning i beskæftigelsesmæssig Henseende. Man fremhæver i denne Forbindelse de Millionbeløb, der sættes ind til Arbejdsløshedens Bekæmpelse. Alt dette har vist sig at give Anledning til urigtige Forestillinger om de bestaaende Beskæftigelsesmuligheder her i Landet.

Da en fortsat Omtale af disse Forhold kan skabe uønskede Vanskeligheder, henstilles det alvorligt, at større Arbejder, der er under Udførelse eller planlægges af Stat, Kommune, Institutioner eller Private, ikke gøres til Genstand for Omtale, hvor dette ikke af særlige Grunde skønnes nødvendigt.

Denne og efterfølgende Henvendelser af lignende Art skyldtes udelukkende et Hensyn til danske Interesser. Under den stadig stigende Arbejdshunger i Tyskland voksede Faren for Udskrivning af Arbejdskraft i Danmark. Det fremgik af

1943.

talrige Forhandlinger med de tyske Myndigheder, at Bladenes Meddelelser om her i Landet iværksatte Arbejder, anvendtes som Argument for, at man fra dansk Side maatte kunne skaffe Arbejdere til Tyskland. I fuld Forstaaelse med Bladene udviklede Forholdene sig efterhaanden derhen, at alle Byggearbejder, der overhovedet omtales, fremtraadte som planlagte til Paabegyndelse efter Krigens Afslutning.

#### 1.-6. Om Overtrædelser af Handelsministeriets Bekendtgørelse vedrørende Salg af Varer til den tyske Værnemagt.<sup>1)</sup>

Paa given Foranledning erindres om fortrolig Henvendelse til Redaktionerne af 21. September 1942 om, at Sager for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse vedrørende Salg af Varer til den tyske Værnemagt ikke maa omtales, før der er faldet Dom. For den Omtale, der derefter kan ske, henvises til Meddelelser i „Den gule Bog“,<sup>2)</sup> Side 88—89, hvortil føjes, at Omtale af de paagældende Sager ikke maa bringes paa Forsiden.

#### Aug. Om Radioprogrammerne.

Der blev straks efter den 29. August udstedt Forbud mod overhovedet at bringe udenlandske Radioprogrammer samt mod Udsendelse af Radioblade. Forbudet blev i Løbet af faa Dage lempet derhen, at der af udenlandske Programmer kun maatte bringes de, der stammede fra Tyskland og dets Allierede samt de af Tyskland okkuperede Lande. Endvidere ophævedes i Løbet af nogle Uger Forbudet mod Radioblade.

#### 8.-9. Om Annoncer.

I den Meddelelse om Censuren, som den 30. f. M. tilstilledes Bladene fra Udenrigsministeriets Pressebureau<sup>3)</sup> understregedes det, at Annoncerne fremkommer under Redaktørens Ansvar. Efter stedfundne Forhandlinger med de tyske Myndigheder er dette nu ændret saaledes, at Bladene (Dagblade og Tidsskrifter) kan fritage Redaktøren for Ansvar i Forhold til Bestemmelserne om Censur ved at udpege en for Annoncerne specielt ansvarlig Person indenfor Bladets Forretningsledelse. Mod denne Person, hvis Navn ikke behøver at staa paa Bladet, men som skal være udpeget forud og generelt ved en paavislig Beslutning, vil eventuelt Ansvar fra tysk Side blive gjort gældende. De givne Censurregler, jfr. ovennævnte Meddelelse, er saaledes forpligtende for den for Annoncerne ansvarlige.

Efter stedfunden Forhandling med Danske Dagblades Fællesrepræsentation kan yderligere følgende oplyses:

Alle fra Hovedstadsbladene til Provinsbladene udsendte Annoncematricer vil herefter foreligge med Producentangivelse, hvorefter det paagældende Blad overtager Ansvaret for, at de fremsendte Annoncer efter Bladets bedste Skøn har været behandlet i Overensstemmelse med de gældende Censurbestemmelser, dog saaledes at et eventuelt Fejlskøn fra det Blads Side, der har produceret Annoncen, ikke fritager det Blad, der bringer den, for Medansvar over for Censurmyndighederne.

#### 1944. Vedrørende Mordet paa Pastor Kaj Munk.<sup>4)</sup>

5.-1.

Der udsendes gennem R. B. Meddelelse om to i Løbet af det sidste Døgn begaaede Mord: paa Kaj Munk og paa Fiskehandler Jens Chr. Petersen, Slagelse. Disse to Med-

1) Se nedenfor 17.-6.-1944.

2) Samling af de til Bladene udsendte Anvisninger.

3) Se ovenfor under a. Bestemmelser af 13.-9.-1943, som i det væsentlige gentager de i den nævnte Meddelelse indeholdte Regler.

4) Meddelelsen om Drabet paa Kaj Munk er citeret i Afsnit F. Dette gælder ogsaa Censurens Meddelelse af 8.-1.-1944 om Omtale af Begravelsen.

delelser skal bringes i nøjagtig samme Størrelse, Udstyr og Placering. Forsaavidt Bladene maatte ønske godkendt yderligere Reportage om det ene eller andet af de to Mord, skal tilsvarende Reportage om det andet Mord ligeledes forelægges og skal bringes i nøjagtig samme Størrelse, Udstyr og Placering. Det samme gælder, saafremt Blade ønsker at faa godkendt Nekrolog, Billede, Personalia o. l.: Der skal vedrørende den ene af de myrdede bringes Nekrolog, Billede, Personalia o. l. af nøjagtig<sup>1)</sup> samme Omfang og i samme Udstyr og Placering som den, man ønsker at bringe vedrørende den anden.

Disse Regler skal overholdes paa det nøjeste.

Meddelelserne om de to Onsdag Eftermiddag i Censurens Henvendelser til Redaktionerne omtalte Mord skal bringes med følgende Hovedoverskrifter henholdsvis Kaj Munk myrdet og Slagelseborger myrdet.

Det udsendte Signalement af fire Personer i Forbindelse med Mordet paa Kaj Munk kan bringes i Tilknytning til Bladenes Meddelelser vedrørende Mordet paa Kaj Munk.

Den i Slutningen af samme af Ritzau givne Meddelelse om, at der ingen Signalementer foreligger m. H. t. Slagelsemordet, kan overføres til Bladenes Meddelelser om dette Mord.

#### Om Mordet paa Læge Willy Vigholt.<sup>2)</sup>

7-1.

Der udsendes gennem R. B. Meddelelse om to i Løbet af de sidste Døgn begaaede Mord: paa Læge Willy Vigholt, Slagelse, og paa Fru Skov, Randers. Disse to Meddelelser skal bringes i nøjagtig samme Størrelse, Udstyr og Placering. Meddelelserne skal forsynes med følgende Overskrifter og Underoverskrifter: Snigmord i Slagelse — Læge Willy Vigholt myrdet — og: Snigmord i Randers — Kvinde og Barn dræbt med Haandgranater. Der maa ikke bringes andre Meddelelser end de gennem Ritzau's Bureau udsendte.

Rettelse. I Meddelelsen om Mordet paa Fru Skov fra Randers skal Ordene: „Hendes seksaarige Datter blev saaret ved samme Lejlighed og er senere død“ udgaa.

I den i samme Forbindelse udsendte „Privat for Redaktionerne. Fortroligt“ udgaaar i Underoverskriften til samme Meddelelse: „og Barn“.

#### Vedrørende Omtale af Straffesager mod Overtrædere af Bestemmelserne om Leverancer til den tyske Værnemagt.

17-6.

Ifølge Meddelelse til Censuren maa Retsforhandlinger og Domme vedrørende Firmaer og Personer, der har overtraadt Bestemmelserne angaaende Leverancer til den tyske Værnemagt, ikke fremtidig omtales i Pressen.

#### Instruktion vedrørende Placeringen m. v. af Artikel udsendt i Anledning af 2-Aarsdagen for Dr. Best's Tiltræden.<sup>3)</sup>

5-11.

Til en gennem R. B. udsendt Artikel: „Udtalelse af Dr. Best paa 2-Aarsdagen for hans Tiltræden“ var knyttet flg. „Fortrolige“:

Nedenstaaende Artikel skal bringes i de københavnske Morgenblade Mandag, i samtlige Provinsblade paa Øerne Tirsdag og i samtlige jyske Provinsblade Onsdag. Overskrifterne skal være 3-spaltede i de københavnske Blade, i Provinsbladene mindst 2-spaltede. Manchetten, der er obligatorisk, skal sættes 2-spaltet. Artiklens første Bogstav skal være et Initial. Artiklen skal placeres paa Forsiden, saaledes at mindst Halvdelen af Artiklen staar der, medens Resten kan løbe om. Hvor der er Tale om Billede, skal det være paa Forsiden.

1) Se herom Afsnit F, S. 865.

2) Se Meddelelse i Afsnit F.

3) Citeret i Afsnit F.

Bladenes Gengivelse af den tyske Værnemagtsberetning gav Anledning til en Mængde Klager fra tysk Side. Resultatet blev til sidst følgende Ordre fra tysk Side:

**23.-12. Vedrørende Værnemagtsberetningen.**

Det meddeles, at den tyske Værnemagtsberetning hver Dag skal bringes i sin Helhed af samtlige Blade paa Forsiden, 2-spaltet og uden Mellemrubrikker.

I Tilslutning til den fortrolige Meddelelse til Redaktionerne om Opsætningen af den tyske Værnemagtsberetning meddeles, at Beretningen skal bringes fast under Overskriften: Den tyske Værnemagtsberetning.

**1945. Omhyggelig Instruktion angaaende Placering m. v. af Dr. Goebbels' Tale.**

1.-3.

Den „Privat for Redaktionerne. Fortroligt“ den 28. Febr. udsendte Medd. ang. Goebbels Tale bedes annulleret og erstattet med flg.: „Goebbels Tale af 28. Februar skal bringes af samtlige københavnske Morgenblade Fredag den 2. Marts, trespaltet øverst paa Forsiden, hvor henvend en Tredjedel af Stoffet skal placeres. Provinsbladene skal ogsaa bringe Talen den 2. Marts tospaltet og med ca. en Tredjedel paa Forsiden. Forsaavidt nogle Provinsblade ikke har faaet Talen Torsdag, skal den bringes Lørdag den 3. Marts. De Provinsblade, som ikke har Mulighed for at bringe Talen i sin Helhed, kan bruge det Uddrag af Talen, som udsendes af Ritzau's Bureau.“

**10.-3. Værnemagtsberetningen.**

Der er fra tysk Side overfor Udenrigsministeriet fremsat Krav om, at Værnemagtsberetningen i Dagbladene skal bringes 1. i sin fulde Ordlyd, altsaa uden Forkortelser af nogen Art, 2. paa Forsiden i sin Helhed, saaledes at intet altsaa maa løbe om paa nogen senere Side, 3. med en Sats, som ikke maa være Kompres, 4. i de angivne Afsnit, saaledes at den altsaa ikke maa sættes omløbende, 5. senest Dagen efter dens Offentliggørelse. — Dette sidste Punkt maa forstaas saaledes, at Værnemagtsberetningen skal bringes hurtigst muligt, efter at den er kommet til vedkommende Blad fra Ritzau's Bureau, dog saaledes, at saafremt den af tekniske Grunde, fordi Forsiden allerede er færdiglavet, ikke kan bringes paa Forsiden, skal den bringes den følgende Dag paa Forsiden som ovennævnt. Naar der til samme Nummer maatte foreligge mere end een Værnemagtsberetning, skal kun den sidste bringes. Det tilføjes i Meddelelsen fra tysk Side, at de angivne Anvisninger skal overholdes, og at Overtrædelser ikke vil blive taalt.

Iøvrigt udsendtes i Løbet af Besættelsesaarene en Række Meddelelser til Bladene om at afholde sig fra at bringe *Omtale af Rejsetrafikken* paa de store Myldretider: Jul, Paaske, Pinse og Sommerferie. Formaalet med disse Henstillinger, der ikke skyldtes tysk Initiativ, var at beskytte Rejsemulighederne længst muligt under Hensyn til den tyske Uvilje mod, at der i Danmark brugtes Kul til Ferierejser, samtidig med at Rejsetrafikken i Tyskland var skaarret ned til et Minimum.

Endvidere udsendtes i de sidste ca. 1½ Aar ugentlig Meddelelser til Bladene om, at man fra tysk Side ønskede meddelt, at man lagde Vægt paa, at Bladene viste bestemte *Radioudsendelser* saglig og indgaaende Interesse. Bortset fra de nazistiske eller halvnazistiske Blade satte disse Opfordringer sig overhovedet intet Spor.

**c. Oversigt over Telegrambureauerne i Besættelsestiden.**

Agence Havas, fransk Nyhedsbureau  
Agenzia Stefani, officielt italiensk Bureau  
Associated Press, Ass. Pr., amerikansk Nyhedsbureau  
Deutsches Nachrichtenbureau, DNB, det officielle tyske Bureau  
Dienst aus Deutschland, tysk Nyhedsbureau  
Europa Press, tysk Nyhedsbureau  
Exchange Telegraph Company, engelsk Nyhedsbureau  
Finska Notisburån, FNB, det officielle finske Bureau  
Internationale Information, Inter. Inf., tysk Nyhedsbureau  
Internationale News, Nyhedsbureau oprettet i Danmark for tyske Midler under tysk  
  Ledelse, identisk med Skandinavisk Telegrambureau  
Konservative Generalkorrespondance, Den  
Kurt Eggert, K. E., et under Waffen-SS i Danmark oprettet tysk Propagandabureau  
Metro Press, Nyhedsbureau oprettet i nær Tilknytning til Skandinavisk Telegrambureau  
  og baseret paa dels tysk Stof, dels Radiostof  
Norsk Telegrambureau, NTB, det Quislingske norske Bureau  
Radikale Venstres Korrespondancebureau, Det  
Reuters Bureau, det officielle engelske Bureau  
Ritzaus Bureau, RB eller Ritzbur., det danske Nyhedsbureau  
Scannews, dansk Nyhedsbureau  
Skandinavisk Telegrambureau, STB, Nyhedsbureau oprettet i Danmark for tyske Midler  
  under tysk Ledelse  
Socialdemokratiske Provinspresses Korrespondancebureau, Den  
TASS, det officielle russiske Bureau  
Tidningernas Telegrambureau, TT, det officielle svenske Bureau  
Transocean, T. O., tysk Nyhedsbureau  
United Press, U. P., amerikansk Nyhedsbureau  
Venstres Pressebureau, V. P.  
Venstres Sekretariat, V. S.

## Kapitel 2.

### KONTROLLEN

### MED DANSKE OG UDENLANDSKE BØGER

Medens der indtil Udgangen af 1942 var fri Import af Bøger, for saa vidt de ikke var fjendtlige overfor Tyskland — en Ordning, der administreredes af Udenrigsministeriets Pressebureau — blev der, efter at Spørgsmaalet Maaneder igennem havde været Genstand for Forhandling mellem de danske og tyske Myndigheder, fra tysk Side krævet nye Retningslinier. De fik Udtryk i følgende

#### Skrivelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau til Bogimportørerne.

1943.  
29.-1.

Udenrigsministeriet skal herved til Deres Underretning gentage de paa Mødet den 26. ds. oplyste nye Retningslinier vedrørende Importen af engelsk-amerikanske-russiske Bøger fra Udlandet.

Alle saadanne Bøger saavel paa Originalsproget som oversat til andre Sprog er for Fremtiden i Princippet indførselsforbudt. Herfra gælder følgende Undtagelser:

1) Bøger første Gang udkommet før den forrige Verdenskrig kan fortsat indføres under Iagttagelse af den hidtil gældende Fremgangsmaade,

2) Bøger, der er videnskabelige eller tekniske, vil fortsat kunne indføres under Iagttagelse af den hidtil gældende Fremgangsmaade,

3) Skolebøger og Skønlitteratur til Skolebrug vil kunne blive tilladt til Indførsel efter nærmere Aftale, naar Dokumentation for deres Anvendelse foreligger,

4) Bøger til eventuelt Oversættelsesbrug for Forlagene vil i Almindelighed kunne indføres til disse i et enkelt Eksempplar, naar det er angivet paa de sædvanlige Ansøgningsblanketter, at de er til det nævnte Formaal.

Med Hensyn til Bøger, bestilt før 1. Januar 1943, gælder den Ordning, at Indførsel vil kunne ske efter de hidtil gældende Retningslinier i Tiden indtil 1. Maj d. A., naar det paa Ansøgningsblanketterne anføres, paa hvilket Tidspunkt Bogen er bestilt; Importørerne maa i givet Fald kunne dokumentere Rigtigheden af denne Angivelse.

#### Notits i „Boghandlertidende“ om Oversættelse af Bøger til Udgivelse her i Landet.

Febr.

Udenrigsministeriet meddeler den 1. Februar, at der er indført en Nyordning med Hensyn til Udgivelse i Danmark af Skrifter af engelske, amerikanske og russiske Forfattere i Oversættelse. Herefter kan Værker, der er udkommet første Gang før forrige Verdenskrig, fortsat udgives i Danmark, men Udenrigsministeriet skal have Meddelelse, naar et Forlag udgiver et saadt Værk.

Udgivelse af senere Arbejder i Oversættelse af engelske, amerikanske og russiske Forfattere kræver i hvert enkelt Tilfælde en Godkendelse fra Udenrigsministeriet. Forlagene anmodes derfor om til Udenrigsministeriet at indsende Meddelelse, naar de ønsker at udgive et saadt Arbejde med samtidig Angivelse af, hvilke Bøger af tysk, italiensk eller japansk Oprindelse Forlaget ønsker at udsende, idet der vil blive Tale om et vist Forhold mellem Publikationen af Bøger af de to Kategorier.

Det kan tilføjes, at man har gennemført den Ordning, at Bøger af engelske, amerikanske og russiske Forfattere fra Tiden efter 1914, der i Fremtiden i Almindelighed ikke vil kunne indføres, vil kunne indføres i et enkelt Eksempplar til Forlagenes eget Brug, forsaavidt der overhovedet skønnes at foreligge Mulighed for en Oversættelse til



1943. Dansk. Saadanne Eksemplarer vil blive mærket „Ikke til Salg“, og Importørerne maa i de sædvanlige Indførselsformularer anføre, til hvilket Forlag det paagældende Eksemplar ønskes indført.

For Oversættelser fra andre Sprog gjaldt det fremdeles, at der fra tysk Side var nedlagt Forbud mod Bøger, der var fjendtlige overfor Tyskland, men der var ikke Tale om nogen egentlig Censur, saaledes som for engelsk, amerikansk og russisk Litteratur.

Umiddelbart efter 29. August 1943 krævedes fra tysk Side etableret Censur med alle her i Landet offentliggjorte Bøger, Pjecer og lignende. Efter Aftale med Forlæggernes Organisation paatog Udenrigsministeriets Pressebureau sig at udøve denne Censur, idet det skønnedes at være bedre, end hvis der fra tysk Side direkte etableredes en Censur, saaledes som Forholdet var for Pressens Vedkommende.<sup>1)</sup>

Medens Ordningen for her i Landet trykte Bøgers Vedkommende kunde fortsættes indtil Tysklands Kapitulation uden at give Anledning til nye Indgreb fra tysk Side, ophørte Udenrigsministeriets Pressebureaus Kontrol med Bogimporten i Juli 1944. Indførsel af engelske, amerikanske og russiske Blade havde paa dette Tidspunkt allerede længe været forbudt. Fra 17. Juli 1944 standsedes endvidere af det tyske Politi, der havde overtaget al Kontrol med Import af Tryksager af enhver Art, uden at nogen dansk Instans medvirkede, alle svenske Tidsskrifter med Undtagelse af videnskabelige, kunstneriske eller tekniske Tidsskrifter. Principielt standsedes endvidere alle Bøger fra Bonniers. Da der deroverfor fra dansk Side blev protesteret, frigaves dog en Række af Bonniers Bøger, dels egentlig klassisk Litteratur, hovedsagelig stammende fra Tiden før forrige Verdenskrig, dels Bøger af tysk-venlige svenske Forfattere. Endvidere var Indførsel af svenske Blade paa dette Tidspunkt forlængst blevet forbudt, bortset fra ganske enkelte Eksemplarer til nogle af Ministerierne og herværende svenske Korrespondenter samt til nogle Dagbladsredaktører. For de to sidste Grupper Vedkommende etableredes nu et Forbud, som det ikke siden lykkedes at faa ophævet.

Fra samtlige de vekslende Forbud lykkedes det under hele Krigen at holde Det kgl. Bibliotek samt Universitetsbiblioteket og Statsbiblioteket i Aarhus som principielt undtagne. Mod Slutningen af Krigen, d. v. s. navnlig efter at det tyske Politi i Juli 1944 havde overtaget hele Kontrollen — iøvrigt uden forudgaaende Varsel overfor de danske Myndigheder — var det dog i Praksis meget vanskeligt for disse Biblioteker at opretholde denne naturlige Særstilling.

1) Se ovenfor under a, Bestemmelser af 13.-9.-1943.

## Kapitel 3. Statsradiofonien.

### a. 9. April 1940—29. August 1943.

Radiohuset i Heibergsgade blev besat af Tyskerne tidligt om Morgenen den 9. April 1940. I den første Tid havde man alene at gøre med de tyske militære Myndigheder, som repræsenteredes af en Oberleutnant *Günzer*. Statsradiofoniens Direktør *F. E. Jensen* førte alle Forhandlinger med ham og med de senere tilkomne Repræsentanter for Besættelsesmagten, men var stadig i den nøjeste Kontakt med Radoraadet og Programudvalget.

For den første, kortvarige Periode gav *Günzer* disse Retningslinier: man maatte undgaa Udsendelser eller Udtalelser, der var uvenlige mod Tyskland, alle Vejrmeldinger og enhver Omtale i det hele af Vejret var forbudt af militære Hensyn, og endelig skulde alle Manuskripter til talte Udsendelser — bortset fra Ministrenes Taler og Præsternes Prædikener ved de transmitterede Gudstjenester — forelægges for den tyske Censur, Dagen før Udsendelse skulde finde Sted. Censuren udøvedes af Landesbischof i Lübeck *Erwin Balzer* og Dr. *Victor Schmitz* (fra Breslau), som begge var i militær Tjeneste. De talte og læste Dansk og skulde dels gennemlæse Manuskripterne, dels aflytte Udsendelserne.

Den 15. April ankom Dr. *Haverbeck*, som præsenteredes som Rundfunkattaché ved det tyske Gesandtskab (hos den tyske Befuldmægtigede). Han afløste *Günzer*, og dermed blev Kontrollen med den danske Statsradiofoni overført fra de militære til de civile Myndigheder (det tyske Udenrigsministerium). Dr. *Haverbeck* gik videre i sine Krav til Censuren, idet han krævede „positive“ Indslag i Programmerne. Allerede i Maj udtalte han sin Beklagelse over, at man ikke behandlede tyske Forhold. Stillingen var jo nu engang den, at de to Folk var i Samarbejde, og vi var nødt til, hævdede han, at arbejde for en bedre Forstaaelse imellem dem. Der forhandlede med Undervisningsministeriet om Sagen, og man ansaa det herefter for nødvendigt at forsøge at løse denne ikke lette Opgave. Til at begynde med var Stillingen klar: fra dansk Side vilde man kun bruge, hvad vi kaldte gode, danske Mænd til disse Udsendelser. Direktør *F. E. Jensen* fik overbevist Dr. *Haverbeck* om det formaalstjenlige heri, saaledes at han — i hvert Fald i nogen Tid — var enig i at afvise Henvendelser fra danske Nazister. Programudvalget og Driftsledelsen enedes om Mænd og Emner, og det blev Foredragsafdelingens Leder, Magister *Jens Rosenkjærs* Opgave at forhandle med de paa-gældende under de skiftende Faser indtil 29. August 1943. Efter nogen Tids Drøftelse og Forhaling af Sagen begyndte man disse „Forstaaelsesforedrag“ den 3. Juni 1940, idet Borgmester, Dr. *Ernst Kaper* paatog sig at holde det første af dem: „Vekselvirkningen mellem Dansk og Tysk i vor litterære Guldalder“. En af de følgende Talere (Professor, Dr. polit. *Jørgen Pedersen*), der skulde behandle økonomiske og sociale Forhold i det nye Tyskland, viste i sit Foredrag, at de mest betydende nye Indslag i Virkeligheden stammede fra Tiden før 1933. Dette vakte Misstemning hos Dr. *Haverbeck*, der derefter stillede Krav om, at de danske Talere, der skulde behandle tyske Emner, ved en Sammenkomst hos Direktøren med ham selv og særlige tyske Sagkyndige fik den rette Indstilling og Forstaaelse. Dette blev naturligvis blankt afvist fra Direktørens Side, og man indførte da, delvis i Stedet for disse „Forstaaelsesforedrag“

Samtaler, under hvilke den danske Deltager, som var udpeget fra dansk Side, kun talte om den danske Side af Sagen, medens en Tysker, udpeget fra tysk Side, behandlede de rent tyske Forhold. Det var for saa vidt mere tilfredsstillende, som det gav den danske Deltager Lejlighed til at trække sit danske Standpunkt klarere op og til at undgaa at komme ind paa tyske Forhold.

Censuren skærpedes imidlertid i den samme Periode. Ganske vist blev nu ikke mere alt talt Stof gennemgaaet. Balzer, som paa den Tid var alene om Censuren, udvalgte af Programstoffet, hvad han ansaa for særlig farligt. Det var adskilligt af det imidlertid, idet Radioens Ledelse efter Besættelsen lagde Vægt paa en mere fast dansk Linie end tidligere og gennemførte den i de Dele af Programmerne, og det var dog den væsentligste, som man havde til fuld Raadighed. Udsendelserne den 1. Maj og 5. og 15. Juni 1940 blev gennemført med stærke danske Indslag. Censuren satte imidlertid ind, ikke mindst imod en Tale den 15. Juni af Professor, Dr. med. *Svend Lomholt* og et Foredrag af daværende Lektor *Fr. Wendt* om svenske Forhold i de seneste Aar. Nogle af de forelagte Ændringer kunde afvises, andre maatte følges. Især Ord som *Klasse* i social Betydning (det smagte af Klassekamp og marxistisk Ideologi) og *Demokrati* forlangtes slettet. Der stod stærke Diskussioner om disse Ting, og Udtrykket *Folkestyre* blev bevaret, men det, at man udenfor Radiohuset erfarede herom, gav større Kredse Kendskab til de Arbejdsforhold, som Radioen allerede da maatte underkaste sig.

Foruden Forstaaelsesforedrag og -samtaler krævede Dr. Haverbeck Reportager fra selve Tyskland. Radioens Leder af dette Stof, Redaktør *Aksel Dahlerup*, blev nødsaget til at foretage Rejser til Tyskland og bringe Materiale derfra til saadanne Udsendelser. Stoffet blev dog valgt og ikke mindst fremført paa en saadan Maade, at Tyskerne efterhaanden tabte Interessen, og et Forsøg paa at faa andre til at udføre disse Reportager afvistes af Direktør F. E. Jensen. — Transmissioner fra Berlin af Taler af den tyske Fører og af andre kendte Tyskere fandt ogsaa Sted.

I Begyndelsen af 1941 forsøgte man at erstatte Forstaaelsesudsendelserne med rent tyske Foredrag, holdt af herboende eller tilrejsende Tyskere. Der opstod nemlig — ikke mindst paa Grund af Censurens Indgreb og Bevidstheden herom — efterhaanden nogen Vanskelighed ved at faa danske Talere til disse Udsendelser. Paa denne Tid begyndte derfor ogsaa paa Programmerne at figurere Navne som *Th. Knudsen*, *Harald Bergstedt*, *Henning Dalsgaard* og *G. Kamban*. De rent tyske Programpunkter pyntede ikke, men var klare. Iblandt dem var en Del ganske ligegyldige Ting, men der kom ogsaa Krav fra tysk Side om Emner, som man fra dansk Side længe kæmpede imod, saaledes fire udprægede Propagandaforedrag af Dr. *V. Waschnitius* om Tysklands Genrejsning. Disse Foredrag var bragt i Forslag af Haverbeck allerede i September Maaned 1940. Det første af dem blev holdt den 11. Februar 1941 — og med adskillige Ændringer, som Statsradiofonien fik gennemført, bl. a. med Undervisningsministeriets Støtte.

I Begyndelsen af Aaret 1941 gik Biskop Balzers pedantiske Nidkærhed som Censor selv Tyskerne for vidt. Især ved to Lejligheder, nemlig overfor et Foredrag af Landstingsmand *H. Hauch* og overfor en Tale af den svenske Forfatter *Anders Østerling*, stillede han saa urimelige Krav, at det lykkedes at faa ham fjernet. Dr. *Schmitz*, som havde deltaget i Censuren i April 1940, overtog nu hele Censurvirksomheden og fortsatte dermed til 4. Maj 1945, i korte Perioder afløst af *Fritz Waschnitius*.

I Sommeren 1941 forlod Dr. Haverbeck sin Stilling som Rundfunkattaché og afløstes af sin tidligere Medarbejder, en tysk Forretningsmand ved Navn *Lohmann*.

De tyske Krav blev ikke mindre. Der maatte sættes paa Programmet Udsendelser bl. a. om tysk Arbejdstjeneste og om „Frikorps Danmark“, og i August 1941 indførtes — efter Forhandlinger med Udenrigsministeriet — nogenlunde regelmæssige Udsendelser om verdenspolitiske og militære Emner. De første behandlede af Professor *Gudmund Hatt*, de sidste af Redaktør, Baron *C. Schaffalitzky de Muckadell* (efter Ministeriets og Radioens Opfordring). Om mindre Emner af lignende Art talte Redaktør *Henning Dalsgaard*. Disse Udsendelser „fyldte“ saa meget paa Programmerne, at man fritoges for en Del Arbejde med at skaffe andet Forstaaelsesstof. Den tyske Censur

bearbejdede iøvrigt kraftigt ogsaa Udsendelserne med Hatt og Muckadell, den danske Censur fik en Del rettet i Dalsgaards Foredrag.

I Efteraaret 1942 forlangte Lohmann, hvis Krav stadig steg, „tyskfjendtlige“ Personer taget af Programmerne, og i Stedet kom til Gengæld flere og flere danske nazistiske Navne. — Det var allerede tidligere flere Gange blevet kritiseret, at Programmerne indeholdt jødiske Navne, og i Oktober forlangtes det første af disse (Dr. Alf. Henriques) helt strøget.

I Begyndelsen af 1943 fremkom stærke Krav om særlig Behandling af sovjet-russiske Emner. Der fandt Transmission Sted af Schalburgfondens Mindefest o. l. De oprindelige „Forstaaelsesforedrag“ blev nu — bortset fra de omtalte regelmæssige Udsendelser — adskilligt færre.

### b. 29. August 1943—19. September 1944.

Den 29. August 1943 satte det store Skel. Kl. 4 om Morgenen blev Direktøren kaldt over i Radiohuset, der var besat af tysk Politi overalt. Her mødtes han med *Lohmann*, Dr. *Schmitz*, *Mühlen* (Lohmanns Repræsentant overfor Pressens Radioavis) og med et Par tyske Officerer. Lohmann dikterede følgende:

„Modstand og Sabotage straffes efter Militærlovene. Der kommer en Proklamation, som skal læses kort efter Kl. 8. Der er erklæret Undtagelsestilstand, og saa længe denne varer, er al Magt overgaaet til de tyske Myndigheder. Han selv er udnævnt til Radiokommissær med Dr. Schmitz og Mühlen som Hjælpere. Programmet skal saa vidt muligt gaa uforstyrret. Alle Besøgende kontrolleres, og der maa udarbejdes Lister over de Personer, som har Adgang. Det faste Personale forsynes med Legitimationskort. Tyskerne skal have Adgang til alle Værelser i Radiohuset, og alle Dokumenter skal forevises paa Forlangende. Radioraadet er sat ud af Funktion under Undtagelsestilstanden, og ikke alle Medlemmer kan faa Adgang til Huset.“

Samme Eftermiddag blev det meddelt, at der ikke maatte spilles engelsk og amerikansk Musik. Dagen efter udvidedes Forbudet ogsaa til at gælde svensk Musik og alt, hvad der vedrørte skandinaviske Forhold. Direktør F. E. Jensen havde den 29. August af Undervisningsministeren faaet Opfordring til at fortsætte Arbejdet med hele Staben af Embedsmænd, idet man ikke ved at gaa maatte give Plads for andre. Direktøren havde overfor Lohmann og Schmitz hævdet, at det skete vilde skabe særdeles store Vanskeligheder. Bl. a. vilde det under de opstaaede Forhold blive meget svært at faa Danskere til at medvirke i Radioen. Lohmann svarede, at der nu skulde tales aabent til det danske Folk: „Det skal være Slut med Skandinavismen i den danske Radio, med Swingpjatterne, med Jøderne og med Salonbolschevikerne.“ Han kunde ikke tillade Direktøren at forlade sin Post — Undtagelsestilstanden forbød det. Samme Aften, den 30. August, kom der Ordre til, at alle Jøder skulde fjernes fra Programmerne. Den følgende Dag erklærede Lohmann, at han haabede i Samarbejde med Direktøren at kunne skabe en høreværdig Radio, i modsat Fald var det hele forbi. „Den, der af politiske Grunde ikke vil optræde i Radio, kan heller ikke optræde andre Steder.“

Radioraadet sendte den 31. en Skrivelse til Undervisningsministeriet, hvori det meddelte, at det betragtede sig som fritaget for Ansvar og indtrængende anmodede om, at de fem Medlemmer af Radioraad og Programudvalg, der var fængslet den 29. (Sekretær *Bertolt*, Redaktør *Ernst Christiansen*, Pastor *Gunnar Engberg*, Direktør *P. Nørgaard* og Redaktør *Knud Rée*) blev frigivne.

Samtidig opfordrede Radioraadet Direktøren, Afdelingscheferne og deres nærmeste Medarbejdere til at blive paa deres Poster, idet det udtalte sin ubetingede Tillid til dem.

Selvom Radoraadet og Udvalgene under det var fratraadt, opretholdtes dog Forbindelsen mellem dem og den daglige danske Driftsledelse ved maanedlige Møder lige til Besættelsens Ophør.

Det var hidtil udelukkende mundtlige Direktiver, der var givet fra tysk Side; men faa Dage efter kom fra Dr. Best en Skrivelse, hvorved Lohmanns Bemyndigelse som Radiokommissær blev fastlagt. Han havde Tilsyn med alle Statsradiofoniens Forretninger. Han havde Fuldmagt til at gribe bestemmende ind i alle Programspørgsmaal, Valg af medvirkende og deres Honorering samt i alle Personalespørgsmaal. Paa Forlangend skulde alle skriftlige Bilag, ind- og udgaaende Post, Honorarlisten og Regnskaber forelægges ham.

Den danske Radio var blevet en fuldstændig tyskledet Radio. Det satte selvfølgelig sine Spor i Programmerne: ingen større danske Festdage kunde fejres; flere og flere af de medvirkende trak sig tilbage, alle større Udsendelsesrækker og en Serie Lægeforedrag, Studiekredse o. a. lagdes til Side.

Der forelaa fra Lohmanns Side et Krav om Gennemførelse af en særlig Foredragsrække om forskellige Sider af tysk Aandsliv. Han forelagde Liste over 13 forskellige Personer, som han ønskede skulde tale — alle svarede de, paa een nær, den tidligere tyske Folketingsmand, Pastor *Johs. Schmidt*, Nej. Selv Mænd som *Sven Borberg*, Dr. *Popp-Madsen* og Professor *Wanscher* vilde ikke mere.

Midt i September fandt Lohmann paa, at der skulde anbringes særligt underholdende Udsendelser i den Tid, hvor danske Lyttere hørte de danske Udsendelser fra B.B.C. i London. Statsradiofonien maatte da, omkring den mest aflyttede engelske Udsendelse paa Dansk, Kl. 18.15, indføre Dobbeltprogrammer.

De tyske Udsendelser steg nu stærkt i Tal. Foruden de tidligere anvendte Talere forekom nu ogsaa Navne som cand. polit. *J. Møllerup Thomsen*, *Erling Bache*, Overretssagfører *E. Krenchel*, „*Carl Hianus*“, (Pseudonym for *K. Emmerich*), Redaktør *Axel Høyer* o. m. a.

Den 6. Oktober 1943 — da den almindelige Undtagelsestilstand var ophævet — forespurgte Direktør F. E. Jensen Lohmann, om han, der var kommet med Undtagelsestilstanden, nu ogsaa forsvandt med den. Lohmann kunde efter Dr. Best's Ordre meddele, at han blev. Dette blev bekræftet fra Udenrigsministeriet, som paa Forespørgsel erklærede, at Embedsmændene maatte forblive paa deres Poster, da en kollektiv Opsigelse vilde blive betragtet som Strejke og Embedsmændene blive behandlet derefter.

Forholdene blev mere og mere utaalelige. De tyske Udsendelser fortsattes i stigende Tal. Der var over en Snes om Maanedene i November, December og Januar. Kvalitativt laa de meget ringe, og de var af udfordrende propagandistisk Art. Man var enig om det nødvendige i at protestere imod disse Udsendelser, ikke mindst fordi de var af en saa unneutral Karakter, at det følte som en meget tung Byrde at skulle være med i Arbejdet under disse Forhold. Den 17. Januar 1945 overrakte Direktøren til Lohmann en Protestskrivelse af følgende Ordlyd:

„Efter gennem nogen Tid at have iagttaget Indholdet af de af Radiokommissæren i Programmet indlagte Foredrag af Axel Høyer, Møllerup-Thomsen, Arne Hansen, Niels Dorph m. fl. føler jeg mig foranlediget til at udtale, at disse Foredrag maa betegnes som værende ganske uneutrale og for en stor Dels Vedkommende af ringe Kvalitet. Jeg er vel vidende om, at Radiokommissæren er den eneste ansvarlige for disse Udsendelser, og at jeg saaledes ikke kan drages til Ansvar derfor; men da de udsendes af Den danske Statsradiofoni uden Vedtegning om, at de er beordret af Radiokommissæren eller uden særlig Kildeangivelse, maa jeg nedlægge Protest imod, at disse Udsendelser fortsættes. Jeg maa henstille, at Udsendelser af denne Karakter enten ophører eller i hvert Fald forsynes med en saadan Kildeangivelse, at det klart fremgaar, at det ikke drejer sig om Udsendelser, der er iværksat af Den danske Statsradiofoni, og for hvilke Statsradiofoniens Embedsmænd har Ansvaret.“

Lohmann afviste Protesten. Den blev gjort bekendt gennem de danske Udsen-

delser fra London, og i den illegale danske Presse — for at oplyse om Forholdene i Radioen.

Kort derefter blev der fra den danske Ledelses Side gjort et nyt Forsøg paa at fratræde. Man rettede en nærmere motiveret Henvendelse til Undervisningsministeriet herom, men den blev afvist, bl. a. under Henvisning til, at Afgang for Radioens Embedsmænd sandsynligvis vilde medføre, at ogsaa andre Embedsmænd vilde fratræde, rimeligvis ogsaa, at Radioen maatte lukke. Endelig fremførtes det, at det var af Værdi, at alle sad paa deres Post, naar den Dag kom, da Landet og Radioen igen var frie.

I Marts 1944 begyndte de danske Kortbølgeudsendelser paany — efter at have været standset fra 9. April 1940. De var beregnet for Danske i Udlandet, og Lohmann vilde bruge dem til Propaganda navnlig i U. S. A. Han fandt paa, at de tilsyneladende først og fremmest skulde bringe Hilsener fra Danske herhjemme til Slægt og Venner derude, og han fik virkelig ca. 50.000 Hilsener indsendt, som skulde bruges, og som for Halvdelens Vedkommende naaede at blive brugt.

Hilsenerne dannede Ramme omkring korte propagandamæssige Udtalelser.

### c. Tiden fra 19. September 1944.

Saa kom den 19. September 1944. Lohmann var borte, og af hans Folk var kun Dr. Schmitz til Stede; Radiohuset blev besat af SS-Folk, og SS-Manden *Bjørn Bjørnsson* overtog nu, med Fuldmagt fra General Pancke, hele Ledelsen.

Direktør Jensen nægtede at forhandle med Bjørnsson — under Henvisning til Dr. Best's Skrivelse om Lohmann som Radiokommissær. Nægtelsen blev respekteret, saaledes at Forhandlingerne alene blev ført med Dr. Schmitz.

Pressens Radioavis' Redaktion og Personale gik. Det meddeltes fra Bjørnsson først, at de, der forlod deres Post, blev straffet; senere, at Radioavisens Folk kunde vende tilbage, idet der intet vilde ske dem. De kom, som omtalt i Kapitel 3, ikke, og Radioavisen fortsattes derefter som en ren tysk Udsendelse, ledet af danske Nazister. Der blev rettet Henvendelse til Statsradiofonien om at lade dennes Speaker læse Avisen, men dette blev afvist, og herfor bøjede man sig fra tysk Side.

Havde det været vanskeligt før at holde Radioens Apparat i Gang, blev det nu næsten umuligt. Den illegale Presse havde gentagne Gange advaret imod at medvirke i den tysklede Radio, og nu gik Sproglærere og adskillige andre. Den 29. September trak Bjørnsson og hans Folk sig tilbage. I nogen Tid herefter lededes Radioen af *Mühlen*, Lohmanns tidligere Stedfortræder overfor Pressens Radioavis, og den 2. December kom Lohmann selv tilbage som Radiokommissær. En Række i sjælden Grad udfordrende Udsendelser var da sat paa Programmet, f. Eks. Aktuel Ugerevy, som i Lighed med en anden ugentlig Udsendelse var forbeholdt SS-Folkene, og blev gennemført til det sidste.

Spørgsmaalet om virkelig dansk Medvirken blev under disse Forhold mere og mere vanskeligt. Man var fra baade politisk Side og fra Danmarks Frihedsraad enige om, at Radioen ikke maatte gaa i Staa, idet Konsekvenserne deraf kunde blive for farlige, jfr. Frihedsraadets Udtalelse, Afsnit C., S. 269.

## Kapitel 4. Pressens Radioavis.

Medens Tyskerne i Norge under hele Besættelsestiden ganske uhammet udnyttede Radioen og tilrettelagde Programmerne, saa der kun udsendtes nazistisk Propaganda i forskelligartet Iklædning, tilstræbte det tyske Gesandtskab i København i Princippet at fastholde den paatvungne „Samarbejdslinie“ overfor Radioen i Danmark, ogsaa overfor Radioens Nyhedstjeneste, „Pressens Radioavis“. Dette ændredes ikke gennem Aarene 1940—43, først den 29. August 1943 skete det Omslag, som fik Indflydelse paa Radioavisen og paa Dagspressens Arbejdsvilkaar. Den tyske *raadgivende og forhandlende Radioattaché* blev nu gjort til den *bestemmende, al Magt besiddende Radiokommissær*.

Pressens Radioavis er en i Forhold til Dagspressen og Statsradiofonien selvstændig Institution. Dens Bestyrelse vedtog den 18. September 1943 følgende Udtalelse, hvori tilkendegaves, at Bestyrelsens Forretningsudvalg fralagde sig Ansvar for Nyhedsudsendelserne, efter at Radioattachéen i sin nye Egenskab af Radiokommissær havde tiltaget sig hele Magten:

„Da Forretningsudvalget for „Pressens Radioavis“ under de nuværende Forhold er uden Mulighed for at udføre sine Funktioner med Henblik paa Redaktionen af „Pressens Radioavis“, betragter Udvalget sig for saa vidt som ikke fungerende indtil videre og fralægger sig ethvert Ansvar for den redaktionelle Ledelse af Radioavisen.

Forretningsudvalget finder samtidig Anledning til at udtale sin Tillid til Radioavisens Chefredaktør og Medarbejdere og er indforstaaet med, at Staben maa fortsætte sine Funktioner under den nuværende Undtagelsestilstand“.

Fra 29. August 1943 og til Folkestrejken i Sommeren 1944 arbejdede Pressens Radioavis saaledes under tysk Diktat, men dog stadig med en vis Bevægelsesfrihed. Danske Centralmyndigheder og ledende danske Politikere paalagde i denne særligt vanskelige Periode Redaktionen af Pressens Radioavis at forblive i Arbejdet og at udføre det bedst mulige for at varetage danske Interesser, saa vidt det lod sig gøre.

I Folkestrejkedagene opnaede Pressens Radioavis — tilskyndet af Samarbejdspartiernes Repræsentanter og de store Erhvervs- og Fagorganisationer — at kunne foretage Udsendelser, der oplyste og beroligede Befolkningen i den da raadende, højspændte Situation.

Fra denne Periode og indtil den tyske Radiokommissær blev sat fra Magten i Radiohuset den 19. September 1944, søgte han i ikke ringe Udstrækning at afbøde de mest paatrængende Krav om Propaganda i Nyhedsudsendelserne. At Kommentarooplæsningerne, som Radiokommissæren havde overdraget de villige Quislinge-Medarbejdere i hans Afdeling at skrive og læse op, saaledes at Pressens Radioavis' egne Folk blev fritaget for at udføre dette Arbejde, vakte Lytternes Vrede, og at de var direkte skadelige for tyske Interesser, var Radiokommissæren fuldt paa det rene med. Han lod dem magtesløst passere for ikke selv at blive fjernet; han hævdede, at han benyttede de ofte meget stupide Kommentarer for at undgaa endnu voldsommere Udslag af de danske Quislingers Virketrang. Radiokommissæren foragtede disse Landsforrædere, som han samarbejdede med i sine egne Kontorer; han holdt Pressens Radioavis' Chefredaktør

underrettet om Faren, der kunde tænkes at opstaa fra Shellhusets Side, fra de yderligt-gaaende Aktivisters Side, som han frygtede, og da Eksplosionsdagen 19. September 1944 nærmede sig, lagde han ikke længere Skjul paa, at Forbryderne indenfor Partiet og Gestapo havde faaet Overtaget. Han ønskede selv at kunne komme til at deltage i Kampen mod dem, erklærede han spontant. Den nazistiske Propagandamaskines fuldstændige Sammenbrud kunde paa dette Tidspunkt ventes naarsomhelst.

Den 19. September 1944 overtog SS Magten i Radiohuset, og dermed ogsaa Magten over Pressens Radioavis. Radiokommissæren forsvandt for en Tid. Da han senere dukkede op paany, var hans Beføjelser frataget ham, og andre forsøgte i hans Sted at vinde Krigen for Tyskerne. De brugte nu for Alvor Propagandamaskineriet — men uden Medvirken af Pressens Radioavis' Redaktion, der var gaaet under Jorden.

Den Beslutning Pressens Radioavis' Chefredaktør i fuld Forstaaelse med Redaktionsstaben tog den 19. September 1944 om fra da af at afslutte Radioavisens Virksomhed, er senere blevet godkendt af Bestyrelsen.

Radioavisen var nu blevet en ren tysk Affære, og Forsøg paa at faa Medarbejderne til at vende tilbage og fortsætte Arbejdet under SS-Manden, den islandske Statsborger *Bjørn Bjørnson's* Ledelse, blev afvist.



## Kapitel 5.

### Filmcensuren m. v.

Interessen for tyske Film her i Landet var i Aarene før Besættelsen stærkt dalende, og efter den 9. April 1940 svigtede Publikum dem ganske, ligesom Biografteaterejerne saa godt som alle i høj Grad var uvillige til at tage dem paa Programmet. Det varede da heller ikke længe, før det tyske Gesandtskab tog Spørgsmaalet om Film op overfor Udenrigsministeriet, og under hele Besættelsen udfoldede de tyske Myndigheder kraftige Bestræbelser for at indføre en Ændring paa dette Omraade, men i det store og hele uden Resultat. Det danske Publikum vilde ikke se tyske Film, og da navnlig ikke den tyske Ugejournal „Ufajournalen“, som man oven i Købet efter kort Tids Forløb havde den Dristighed at kalde „Dansk Film Avis“, og de tyske Film blev som alt overvejende Hovedregel kun vist i Biografteatrene i saa begrænset Omfang, som Forholdene overhovedet tillod det.

De tyske Krav gik navnlig ud paa at faa fjernet — eller i hvert Fald begrænset Antallet af — Film fra andre Lande, specielt Film fra Lande, der var i Krig med Tyskland, men i høj Grad ogsaa amerikanske Film, selv før Amerika i December 1941 gik ind i Krigen. Endvidere fremsatte man fra tysk Side Krav om Forevisning af den tyske Ugejournal og af mindst et vist Antal tyske Spillefilm i samtlige Biografteatre. —

I Oktober 1940 blev det gennem Udenrigsministeriet efter tysk Begæring meddelt Statens Filmcensur, at Censuren for Fremtiden ikke kunde tillade flere engelske Film til Opførelse her i Landet. Men allerede den følgende Maaned kom der fra det tyske Gesandtskab et almindeligt Forbud mod engelske Film, altsaa ogsaa mod allerede cirkulerende Film, saaledes at Forbudet skulde træde i Kraft i København straks, d. v. s. den 25. November og i Provinsen den 1. December 1940.

Efter at Krigen var brudt ud mellem Rusland og Tyskland i Juni 1941, nedlagde det tyske Gesandtskab i September s. A. Forbud mod samtlige russiske Film.

Spørgsmaalet om Placering af de tyske Film var Genstand for langvarige Forhandlinger med de tyske Myndigheder, men tilsidst saa man sig fra dansk Side nødsaget til at give efter for det tyske Pres og gaa ind paa et Møde i Udenrigsministeriet den 2. Oktober 1941. Herefter skulde hveranden Film paa Premiereteatrene i København være af tysk Oprindelse, og i disse Teatre skulde den tyske Ugejournal forevises ved samtlige Forestillinger. Paa alle andre Biografteatre skulde der i hvert Kvartal forevises ikke under 6 tyske Spillefilm, men for disse Teatres Vedkommende skulde der kun være Pligt til at forevise den tyske Ugejournal til de tyske Film, og man lovede fra tysk Side, at der ikke vilde blive stillet Krav om Overtagelse af Ugejournalen som Betingelse for Udlejning af tyske Spillefilm. Iøvrigt skulde Ugejournalen kun være 250 m lang, Krigsreportage maatte ikke overstige  $\frac{1}{3}$ ,  $\frac{1}{2}$  skulde være dansk Stof og Resten internationalt Stof, Regler, som dog ofte blev tilsidesat. Fra dansk Side blev det udtrykkelig pointeret, at det var en Forudsætning for Ordningen, som man iøvrigt kun gik ind paa tvunget af Omstændighederne, at der stilledes Raafilm til Raadighed for de danske Filmsproducenter i fornødent Omfang.

Det viste sig imidlertid, at de tyske Film stadig gik meget daarligt, og man forsøgte derfor fra tysk Side ogsaa at begrænse Forevisningen af de amerikanske Film, foreløbig havde man dog kun paalagt Censuren at standse nye amerikanske Film, d. v. s. Film, der vel var indført her til Landet inden 9. April 1940, men endnu ikke var censu-

reret, ligesom man havde nedlagt Forbud mod bestemte amerikanske Film, der allerede var i Cirkulation, men som angaves at være krænkende for Tyskland.

Da Krigen mellem Amerika og Tyskland var en Kendsgerning, sendte det tyske Gesandtskab den 6. Januar 1942 en Note til Udenrigsministeriet, hvori det meddelte, at amerikanske Film „af militære Grunde“ ikke længere maatte vises, det være sig ved offentlige eller private Forestillinger, men Gesandtskabet vilde dog være rede til at forhandle om Imødekommelse af eventuelle danske Ønsker om en etapevis Tilbagetrækning af de amerikanske Film. Resultatet blev den i Skrivelse af 2. Marts 1942 fra Statens Filmcensur omhandlede Ordning, som det dog lykkedes at faa noget lempet, jfr. Skrivelse af 3. Juli 1942. Det blev fremhævet som en absolut Forudsætning fra dansk Side for Gennemførelsen af disse Ordninger, der ikke gjaldt de amerikanske Kortfilm, at Særordningen om de tyske Film herefter skulde betragtes som bortfaldet fra 1. Januar 1943.

De tyske Film gik imidlertid stadig ikke bedre. Placeringernes Antal blev færre, og Filmene blev paa Grund af det svigtende Publikumsbesøg hurtigt taget af Plakaten. Foruden danske og svenske Film var det navnlig ældre franske Film, der domierede paa Biografteatrene samt særlige Forestillinger med udelukkende amerikanske Kortfilm. I Løbet af Aaret 1943 forsøgte Tyskerne stadig at fremsætte nye Krav; dels ønskede man Ugejournalen forevist til samtlige Forestillinger, oven i Købet saaledes, at en væsentlig Del af de med dens Fremstilling forbundne Udgifter skulde afholdes fra dansk Side, dels ønskede man den tidligere Ordning med de tyske Spillefilm gennemført i sin fulde Udstrækning ogsaa efter 1. Januar 1943, og endelig ønskede man de ældre franske Film og de amerikanske Kortfilm forbudt. Der blev afholdt utallige Møder, men det lykkedes ikke at naa til et Resultat, som kunde akcepteres fra dansk Side, og dette blev meddelt det tyske Gesandtskab i en Skrivelse af 3. December 1943.

Den 5. Februar 1944 foretog det tyske Politi Razzia hos samtlige amerikanske Udlejningsselskaber og beslaglagde et større Antal amerikanske Film. Den direkte Anledning hertil synes at have været, at amerikanske Selskaber havde nægtet at udlaane Film til Forevisning for den tyske General. Kort Tid efter fremsattes de tyske Krav, som omhandles i Justitsministeriets Skrivelser af 11. Marts og 20. Marts 1944.

1942. Cirkulæreskrivelse fra Statens Filmcensur om Forbud mod Forevisning af amerikanske Film.<sup>1)</sup>  
2.-3.
- 3.-7. Cirkulæreskrivelse fra Statens Filmcensur om Forbud mod Forevisning af amerikanske Film.<sup>2)</sup>
- 7.-7. Skrivelse fra Justitsministeriet om Forbud mod Forevisning af amerikanske Film paa de københavnske Premiereteatre.

*Fortroligt!*

Under Henviisning til den af Statens Filmcensur under 3. Juli 1942 udsendte fortrolige Meddelelse vedrørende offentlig Forevisning af amerikanske Film i Tiden efter den 1. Juli 1942 skal man meddele, at der paa de københavnske Premiereteatre, nemlig: Bristol-Teatret, Carlton-Teatret, Dagmar Biografen, Grand Teatret, Kino-Palæet, Metropol-Teatret, Palads Teatret, Palladium, Saga Bio, Scala Bio og World-Cinema, ikke maa opføres amerikanske Film efter den 1. August 1942.

Det tilføjes, at Justitsministeriet har underrettet Direktør Urban Gad, Grand Teatret, om foranstaaende.

1944. Justitsministeriets Cirkulæreskrivelse om Forbud mod Forevisning af franske Film og amerikanske Kortfilm.<sup>3)</sup>  
11.-3.

1) Se Justitsministeriets Cirkulæreskrivelse af samme Dato i Afsnit A, Side 52.

2) Se Justitsministeriets Cirkulæreskrivelse af samme Dato i Afsnit A, Side 69.

3) Se Afsnit A, S. 121.

**Justitsministeriets Cirkulæreskrivelse om Opførelse af tyske Film.**1944.  
20.-3.

Justitsministeriet har under Dags Dato tilskrevet Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre, Adr. Overretssagfører C. J. F. Sven, saaledes:

„Fra Udenrigsministeriet har Justitsministeriet modtaget Meddelelse om, at der af det tyske Riges herværende Befuldmægtigede er fremsat Krav om, at alle danske Biografteatre — bortset fra Premiereteatre i København, for hvilke den hidtil gældende Ordning opretholdes — fra 1. April 1944 at regne skal opføre mindst to tyske Film om Maaneden, heraf een Film mindst tre Dage, iberegnet en Søndag, og een Film mindst fire Hverdage.

Dette Krav er fra tysk Side nærmere præciseret saaledes, at der uanset Kravet om Opførelse af to Film intet vil blive indvendt imod, at et Biografteater i en Maaned kun opfører een tysk Film, saafremt denne opføres mindst en Uge, og at der uanset Kravet om, at den ene tyske Film skal opføres paa fire Hverdage, intet vil blive indvendt imod, at begge de paa et Biografteater i Løbet af en Maaned opførte tyske Film opføres hver tre Dage iberegnet en Søndag.

Kravet er endvidere ifølge Meddelelse fra tysk Side ikke at forstaa saaledes, at en Film skal tages af Programmet, forinden den er udspillet, for at erstattes med en tysk Film. Saafremt en Film opføres saalænge, at der ikke kan opføres tyske Film i det krævede Omfang, skal dette indhentes i den umiddelbart derpaa følgende Tid.

Endelig er det fra tysk Side udtalt, at Biografteatre, der kun giver Forestilling tre af Ugens Dage eller derunder, kun skal opføre een tysk Film om Maaneden.

Idet man herved bringer foranstaaende til Fællesrepræsentationens Kundskab, skal man anmode om, at samtlige Biografteaterejere straks underrettes herom, hvorhos de bedes gjort opmærksom paa, at de ved at undlade at efterkomme Kravene udsætter sig for, at der fra tysk Side skrides ind imod dem.“

Hvilket herved meddeles.

## II. Officielle Udtalelser og ledende Bladartikler m. v.

### Uddrag af Rigsdagstidende, Berlingske Tidende, Nationaltidende, Politiken, Social-Demokraten og enkelte andre Bilag.<sup>1)</sup>

#### Leder i Pol. om Krænkelsen af den norske Neutralitet.

1940.  
9.-4.

Ikke alene i Norge, ikke alene i Norden, men i alle Lande, som staar uden for Stormagtsopgøret, vil den overlagte og vel forberedte Krænkelse af norsk Suverænitet og Nevtralitet, som England og Frankrig i Gaar Morges gjorde sig skyldige i, vække dyb Harme. I en lang Note har de to Landes krigsførende Regeringer gjort Rede for deres Motiver til at gøre Brud paa Folkeretten. Den norske Udenrigsminister *Koht* sammenfattede i Gaar i den norske Nationalforsamling Notens Indhold kort og rammende:

— De gør det udelukkende, fordi de har Magt til det. Vestmagterne fører Krigen ind paa norsk Omraade, fordi de mener, at de derved lettere kan vinde den.

Og det var jo dog, efter hvad baade Premierminister Chamberlain og Udenrigsminister Lord Halifax har erklæret Gang paa Gang, for at forsvare Retten og hindre Overgreb mod smaa Nationer, England gik i Krig. Og endnu for en lille Maaned siden, erklærede den daværende franske Konsejlspræsident, nuværende Krigsminister *Daladier* i det franske Deputeretkammer:

— Selv midt under en Krig ønsker jeg ikke, at mit Land skal sønderrive (ne fasse pas litière) Folkeretten.

Krænkelsen af den norske Nevtralitet og Suverænitet er Udtryk for Vestmagternes for nylig tagne Beslutning om en mere energisk Krigsførelse og om at sikre sig Initiativet. Det første Udslag af Energi og Initiativ gik altsaa ud over et lille Land, i Folketal et af de mindste. Og det giver den tyske Propaganda nye Muligheder for at fremstille Vestmagterne som en Magtgruppering, hvis Fremstød er rettet først og fremmest mod de smaa neutrale Stater. . . . .

#### Leder i Soc.-Dem. om Krænkelsen af den norske Neutralitet.

9.-4.

Med den engelske Minespærring af norske Farvande er Situationen i Norden med eet Slag traadt ind i sin alvorligste Fase. England har uden Hensyn til Neutralitet og Suverænitet og uden at anmode om Tilladelse udlagt Miner paa tre Steder inden for norsk Territorium og har meddelt, at den engelske Flaade selv vil foretage Bevogtning af og Lodsning gennem Minefelterne.

I Løbet af Dagen i Gaar oplystes om yderligere engelsk Aktivitet ved Norges Kyster, tyske Skibe er sænket, endda helt inde i Oslofjorden, og et tysk Troppe-transportskib er ramt af en formelig Katastrofe med Hundrevis af Dræbte.

Overfor den fjendtlige Part synes England altsaa nu at ville gaa over til samme hensynsløse Krigsførelse, som Tyskland har anvendt baade overfor fjendtlige og overfor neutrale Skibe. Dette er saadan set et Anliggende mellem de to Fjender, men Englands Behandling af det frie, neutrale Norge er et andet Spørgsmaal, som har Interesse for de neutrale Stater, og som har speciel Interesse for Norden. . . . .

Før de smaa neutrale Lande er Opretholdelsen af deres normale Handel en Livsbetingelse, og en Standsning deraf er *et Spørgsmaal om deres Ret til at leve*.

Denne Ret til at leve forlanger vi Neutrale, uden derved at blive indkorporeret i hverken det ene eller det andet Livsrum.

<sup>1)</sup> Enkelte Udtalelser eller Dokumenter, som falder lidt udenfor Afsnittets Helhedspræg, er medtaget, fordi der er henvist dertil fra andre Afsnit i Værket, eller fordi de har været særligt omdiskuterede efter Befrielsen. Det drejer sig navnlig om det, der er aftrykt under 29.-7., 6.-8., 16.-8. og November 1940, 13.-11.-1943 og Sept. 44.

1940. Folketingets Formand (Hans Rasmussen) i Folketinget om Statsministerens Udtalelse paa Rigsdagens Fællesmøde (Cit. efter Rigsdagstid.):

Den Regeringserklæring<sup>1)</sup>, vi nu har hørt af Statsministeren, vil efter min Overbevisning blive tiltraadt af et aldeles overvejende Flertal af Danmarks Rigsdag og af Danmarks Befolkning. Jeg føler mig sikker paa, at man vil godkende Regeringens Holdning under den Situation, der i Morges, saa særdeles hastigt kom til at foreligge. Rigsdag og Befolkning vil erkende, at Regeringen maatte handle, som sket er, om ikke store Ulykker skulde times Danmark. . . . .

10.-4. Leder i Nat. bl. a. om Pressens Stilling efter Besættelsen.

Første Gang i sin tusindaarige Historie blev Tirsdag den 9. April 1940 ved Dag gry det hele Danmarks Rige underlagt fremmed Vilje. Af de Aarsager og med det Formaal, som findes nævnt i Proklamationen fra Besættelses-Troppers Kommandant, raader Tysklands Rigsregering fra denne Dag for vort Land og Folk.

Konge og Regering har under Indsigelse bøjet sig for Tysklands Krav.

Fra det Øjeblik, dette skete, fordi det viste sig at være uafvendeligt, ophører den offentlige Meningsytring, for hvilken dansk Presse i dens forskellige Afskygninger — siden Stormagtskrigens Udbrud i September f. A. ganske vist med Begrænsning — hidtil har været Organ. Samtidig indskrænkes Pressens Efterretningstjeneste, saavel den inden- som den udenlandske, til de Meddelelser, som hidrører fra eller er godkendt af de kompetente Myndigheder.

En tung Prøvelsens Tid er oprundet for det danske Folk.

Ikke blot fordi det er os paalagt som Pligt, men fordi derved Nationens varige Interesser varetages, vil vi i ubrydeligt Sammenhold, i Ro og Orden staa denne Prøvelsens Tid igennem.

10.-4. Leder i Berl. Morg. om Overfaldet paa Norge og Danmark.

Vestmagternes Krænkelse af Norges Neutralitet og Suverænitæt ved Udlægning af Minefelter paa norsk Søterritorium har, som det var bebudet, haft en øjeblikkelig tysk Modaktion til Følge. Udenrigsminister *Kohlt* sagde i den Stortingstale, hvori han protesterede mod de Allieredes Aktion, at deres Overgreb havde ført Norge ind i Krigens Omraade, og denne Paastand har hurtigt bekræftet sig. Allerede Tirsdag Morgen ved Dag gry tordnede de tyske Skibskanoner mod Batterierne i Oslo Fjord. Men ogsaa Danmark er blevet draget ind i Begivenhedernes frygtelige Malstrøm.

. . . . .

Den danske Regering udtaler i sin Proklamation, at den under Protest har besluttet at ordne Landets Forhold under Hensyn til den Besættelse, der har fundet Sted, og den indskærper den danske Befolknings Pligt til at afholde sig fra enhver Modstand mod de tyske Tropper, som befinder sig her i Landet. Den opfordrer endvidere alle Borgere til at udvise en rolig og behersket Holdning overfor de Forhold, som nu er opstaaet, og til loyal Optræden overfor *alle*, som har en Myndighed at udøve. Hans Majestæt Kong *Christian* paalægger ligeledes enhver at iagttage en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, og giver sine Ord særlig Vægt ved Henvi sningen til, at enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger. . . . .

10.-4. Leder i Soc.-Dem. om Neutralitetskrænkelsen ved Overfaldet paa Danmark.

De Forhold, som den tyske Besættelse af vort Land har skabt for os alle, paalægger saavel Befolkningen som Pressen de største Hensyn. Vi maa for Fremtiden — saa længe Krigen varer — leve under ganske andre Forhold end de tilvante.

Med Smerte og Sorg har vi maattet notere Tabet af unge danske Mænd, som i Sønderjylland og her i Byen blev Ofre for Besættelsen.

Da de tyske Tropper i Gaar Morges overskred den danske Grænse og gik i Land adskillige Steder paa vore Kyster, maatte den danske Regering protestere kraftigt

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 147.

mod den Neutralitetskrænkelser, som Besættelsen var Udtryk for. Og det var med Rette. Thi ingen kan virkelig klage over Danmarks Neutralitet i Vilje som i Handling. 1940.

Men i Dag taler ikke Argumenter eller Protester. Da de 30 store Bombemaskiner i Gaar Morges i et Par Timer jagede over Københavns Hustage, følte vi alle Krigens og Bomberædslernes Nærhed, og det skal ikke af os blive bebrejdet Regeringen, at den tilsidst bøjede sig for dette himmelske Tryk.

Nu er det imidlertid hverken Følelser eller Fornuft, der er afgørende. Nu taler *Magten*. . . . .

#### Leder i Soc.-Dem. om Dannelsen af den nye Samlingsregering.<sup>1)</sup> 10.-4.

Med Dannelsen af den nye Samlingsregering har de fire store Partier i Folket manifesteret deres Enighed om i Fællesskab i Farens og Nødens Stund at søge det danske Samfund og det danske Folk ført frelst gennem Vanskelighederne. Ligesom Danskerne ikke bliver Tyskere, fordi Landet er besat, saaledes opgiver Partierne ikke deres Programmer og Meninger om principielle Spørgsmaal og om hele Grundlaget for Samfundsordningen. Man lader Partistridigheder ligge og samler alle Kræfter om den ene store Opgave, der i Dag tillige er den *eneste*.

Det nye Ministerium bliver vort Lands hidtil største, men det mødes ogsaa med Tillid af det overvældende Flertal af danske Vælgere. I Pressen har kun eet Blad, „Fædrelandet“, et Særstandpunkt; paa Forsiden jubler det over Besættelsen, medens det paa tredje Side æreskælder *Stauning* og *Munch*, fordi Hæren ikke har ydet nok Modstand. Naar, den nye Regering klarer sig endda uden Tilslutning fra Frits Clausens Parti! . . . .

#### Leder i Pol. om Omvæltningen i Danmark efter den tyske Besættelse. 10.-4.

En Ulykke har ramt Danmark. Uden egen Skyld er dette Land blevet inddraget i Krigens Farezone og besat af tysk Militær.

Med smertelige Følelser modtog den danske Befolkning i Gaar Meddelelsen om de Begivenheder, som betyder en Omvæltning af hele dens Liv, og som har kostet mange unge danske Mænd Liv og Førlighed. Men den har vist Ro og Ligevægt overfor de nye Forhold, den i Gaar uden Varsel blev stillet over for.

. . . . . Det var en dybt alvorlig Afgørelse, Regeringen maatte træffe under Protest og paa sit Ansvar i de tidlige Morgentimer i Gaar, og som den traf for at bevare Landet for en endnu tungere Skæbne. Under Indtrykket af denne Afgørelse er den danske Nation rykket tættere sammen. At der nu dannes en Samlingsregering er kun et politisk Udtryk herfor. . . . .

I det Memorandum<sup>2)</sup>, den tyske Gesandt i Gaar Morges overrakte den danske Regering hedder det: „Rigsregeringen erklærer over for den kongelige danske Regering, at Tyskland ikke har til Hensigt nu eller i Fremtiden at berøre Kongeriget Danmarks territoriale Integritet og politiske Uafhængighed“. Og i Opraabet fra den tyske Kommandør Kaupisch udtales det i Forbindelse med de Forhandlinger, som i Gaar Morges førtes om Overenskomst mellem den danske og tyske Regering: „Disse Overenskomster skal sikre, at Kongeriget bestaar videre, at Hæren og Flaaden opretholdes, at det danske Folks Frihed agtes, og at dette Lands fremtidige Uafhængighed fuldt ud sikres.“ Med disse Løfter for Øje vil den danske Befolkning efterfølge Kongens Opfordring til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger. . . . .

#### Leder i Natt. om „Ungdommens Trang til Handling i Skæbnetimer“.<sup>3)</sup> 12.-4.

Et Stød som det, der den 9. April ramte vort Folk, vil ikke blot udløse Sorg og

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 145.

<sup>2)</sup> Se Afsnit F, S. 816.

<sup>3)</sup> Den 11. April om Eftermiddagen meddelte efter et Møde i Udenrigsministeriet Chefredaktør A. Schoch Franz v. Jessen, at de tyske Myndigheder i Danmark havde krævet, at han uophødelig skulde standse sin Gerning i dansk Presse. Nedenstaaende Artikel var skrevet af Franz v. Jessen, umiddelbart inden denne Meddelelse var afgivet.

1940. Harne, men ogsaa kalde til Handling. Især den Ungdom, som med Trangen til Dygtiggørelse forener national Aarvaagenhed, vil utaalmodigt lede efter Mulighederne for straks at prøve sine Kræfter og vise sit Mod.

Den modne Alder, der ved, at for Nationerne tæller Aar næppe nok som det enkelte Menneskelivs Dage, knytter Hænderne i Lommen og overlægger, hvad der skal ske i Tidens Fylde. Ungdommen derimod tænker i Øjeblikke og vil hurtigt bruge sine Hænder til Daad.

Da nu Formaninger og Advarsler oftest — navnlig i store, skæbnesvangre Situationer — mindre skræmmer end irriterer, bør, tror vi, enhver, som har Indflydelse paa en af Tidens Prøvelser sjælesaaet Ungdom, søge at møde dens Virketrang med Appel til dens nationale Pligt- og Æres-Følelse.

Forældre og Lærere har netop nu en vanskeligere, men ogsaa en højere Opgave end at tøjle og tæmme med Henviisning til blotte Forsigtigheds-Hensyn og Fornuft-Grunde. De skal kunne imødekomme Ungdommens Trang til Handling ved for dens Bevidsthed at levendegøre Udholdenhedens uførlige Værd; thi af den betinges Opsamlingen af de Reserver, paa hvilke den nationale Fremtid skal bygges.

Mod er ikke blot at vove Livet i Vaabenkamp. Mod er ogsaa at kunne vente, til Kræfterne skal sættes ind i Genrejsningens Time. Ofte udfoldes største Mod i Taalmod. Et Folk, der som nu det danske stilles paa den strenge Prøve i Uvirksomhed at iagttagelse sin egen Skæbnes Forløb, har Ret til at kræve, at dens Ungdom bliver Herre over sin Utaalmodighed og holder sig rede til Fremtidens Tjeneste.

Muligt, vel endog sandsynligt vil de unge, som da skal styre Nåtationen, tillige sætte sig til Doms over de Slægtled, der led Skibbrud i en tusindaarig Histories sidste tunge Tidsafsnit. Men kun en Ungdom, der under udholdende Arbejde paa egen Dygtiggørelse modigt har delt Folkets Trængselstid, ejer Krav paa at indtage Dommer-sædet.

#### 13.-4. Leder i Pol. om Kongens Budskab om Ro og Orden.<sup>1)</sup>

Ro og Orden maa præge Landet, hed det i Kongens og Regeringens Proklamation til det danske Folk i Tirsdags, og i Kongens personlige Budskab blev Opfordringen til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Optræden mod alle alvorligt og stærkt understreget. Saaledes som Forholdene for vort Land i Dag er, maa det være en indlysende Pligt for enhver Dansk at efterkomme denne Opfordring. Som et Led i Bestræbelserne for at undgaa enhver ukorrekt Optræden er det, at Regeringen i Gaar har udstedt Forbud mod alle offentlige Møder, mod Optog og Demonstrationer af enhver Art og mod Sammenstimlen paa Gader og offentlige Pladser. Tiden er ikke inde til at diskutere vore egne Forhold paa offentlige Møder eller til at lave Demonstrationstog, og der vil være en almen Forstaaelse af, at dette Skridt fra Regeringens Side er en klog og vigtig Foranstaltning.

.....

Desværre maa det beklages, at Alvoren i det, der er sket, ikke er gaaet op for alle; Politimestre i Provinsen har maattet skride ind mod nyfign Paatrængenhed over for de tyske Soldater fra unge Fløse og Pigebørn, der ikke forstaaer Forskel paa Krigens dystre Gerning og glade Fremmedbesøg i Fredens Tid. Ogsaa Københavns Gader viser Billeder paa Oprin af lignende Art og paa en paatrængende Nyfignhed, hvor tyske Soldater viser sig. En dansk Optræden, som ikke i Værdighed svarer til den korrekte Holdning, som er indskærpet de tyske Tropper.

#### 16.-4. Leder i Soc.-Dem. om Sammenhold.

##### GODE OG DAARLIGE SØNNER

.....

Mens det altovervejende Flertal af Folket staaer ganske enigt bag Konge og Regering, bryder enkelte gale Mennesker ud af Rækkerne og raaber deres Galskab ud

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 147.

over Landet. Vi tænker paa de danske Nazister og enkelte andre, som altid har været i Modsætning til sund og rolig Fornuft. Et Blad som „Jyllandsposten“ fortsætter sin Linie som Galskabens Repræsentant med voldsomme Angreb baade paa den tidligere og den nuværende udvidede Regering. Det kan ikke være andet, end at Bladets Hadskhed vil blive fordømt af alle, som læser det. 1940.

De danske Nazister opfører sig netop saa horribelt, som man maatte vente det, og stadig lyder der hæse Raab om at lade Frits Clausen komme til. . . . .

**Berl. Tid. refererer Udtalelse fra Rigspolitichef Thune Jacobsen om den kvindelige Ungdoms Holdning. 16.-4.**

I det store og hele er det gaaet godt. Landets Borgere har overalt rettet sig efter de Forordninger, der er blevet udstedt. For en Del af den kvindelige Ungdom, og navnlig den yngste, er det imidlertid endnu ikke gaaet op, at Situationen maner til Alvor. Mange ganske unge Piger indtager saaledes ikke den korrekte Holdning, man havde Grund til at forvente, men viser overalt i Landet en Optræden og Nyfigenhed, som strider mod Kongens og Regeringens Appel til hele Nationen.

Politiet vil hemme dette Udslag af ungdommelig Nyfigenhed og Uforstand, bl. a. gennem Bestemmelsen om Sammenstimlen og tage skarpe Forholdsregler derimod.

**Referat i Soc.-Dem. af Folketingsmand Hedtoft Hansens Udtalelse ved Møde i Arbejder- nes Fællesorganisation den 21. s. M. 22.-4.**

. . . . . Alle maa gøre sig klart, at Situationen for os er dybt alvorlig. Vi er ikke længere et frit Land, men besat af en fremmed Magt og saaledes imod vor Vilje i Fare for at blive gjort til Krigsomraade.

Jeg siger dette her med alt muligt Eftertryk, for at alle kan forstaa, at det nu er en bydende Pligt for enhver at indrette sig derefter. Jeg siger det ogsaa for at understrege, at en enkelt Kammerats eller Organisations Ubesindighed kan medføre Konsekvenser, der rammer os alle. Dette er den ene Ting, som Nødvendigheden byder at fremhæve for alle Tillidsmænd.

Den anden Ting, jeg gerne vil fremholde, er, at de indtrufne Hændelser haardt har ramt hele Landets økonomiske Liv og antagelig nødvendiggør en fuldstændig Omlægning af hele Danmarks Økonomi. 50 pCt. af vor Import kom fra og 60 pCt. af vor Eksport gik før 9. April til Lande, som vi i Dag ingen Forbindelse har med.

De to Tal siger egentlig alt om de vanskelige Opgaver, Landets Regering staar overfor. De Opgaver skal imidlertid løses. Jeg beder alle Tillidsmænd forstaa, hvad dette betyder, og i god Kammeratskabs Aand medvirke til, at den Regering, der har Folkets Tillid, møder Forstaaelse og god Vilje hos alle Faktorer. Det er en given Ting, at vore Venner og Kammerater i Regeringen vil gøre, hvad der under de givne Forhold er menneskeligt muligt for at fordele de Byrder, der bliver at bære, paa den retfærdigst mulige Maade. Jeg siger dette efter Aftale med Statsminister Stauning og bringer Forsamlingen hans og øvrige socialdemokratiske Ministres Hilsen.

Fremtiden tegner sig baade mørk og usikker.

**Leder i Berl. Morg. om Statsminister Staunings Erklæring af 15.-4.-1940.<sup>1)</sup> 25.-4.**

I den Henvendelse til det danske Folk, som Statsministeren udsendte Mandag den 15. ds., fremhæves, at den nærmeste Tid vil kræve Omlægninger i de tilvante Livsforhold, baade i Arbejde, i Forsyning og i Næringsliv. *Alt skal tilpasses de stærkt ændrede Vilkaar*, udtaler Statsministeren, og hertil paakalder han *hele* Befolkningens Forstaaelse og Hjælp.

At denne almindelige Tilpasning efter de principielt forandrede økonomiske Vilkaar er en uafviselig Nødvendighed for vort Samfund maa staa alle klart. Lige saa indlysende bør det være for enhver, at der her maa handles i Fællesskab under Ledelse af Landets ansvarlige Myndigheder. Situationen tillader ikke selvbestaltet Optræden

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 149.



1940. paa disse afgørende Omraader, og de samfundsomfattende økonomiske Problemer og andre for Landet vigtige Spørgsmaal, som de enkelte ikke kan løse, maa ubetinget behandles i Forstaaelse og Samraad med Myndighederne.

Dette er vigtigt for at skabe Orden og Fasthed i Landets økonomiske Forhold og for at tilvejebringe de bedst mulige Resultater. Enhver anden Handlemaade kan kun skabe Forvirring og bidrage til Opløsning, hvorved Landets Interesser modarbejdes og skades.

#### 28.-4. Leder i Pol. om den tyske Hvidbog.

Vi behøvede ikke her i Landet den tyske Hvidbog for at fortælle os, at det var Vestmagternes Holdning og Handlinger, som satte Begivenhederne i Skred i Norden.

Det lykkedes, først og fremmest ved Hjælp af den Tilbageholdenhed Finland viste, at hindre, at den finsk-russiske Konflikt bredte sig ud over de nordiske Lande. Men der var skabt en urolig Atmosfære. I denne Krig, som søgte sin Valplads, havde man fra Vestmagternes Side i visse Kredse sat sig fast i den Opfattelse, at de skandinaviske Lande egnede sig som en Operationsbasis mod Tyskland. I Pressen og i Taler gjorde man fra disse Kredse den Betragtning gældende, at der var ingen Grund til, at de nevtrale Lande ikke skulde tvinges til at tage Standpunkt for eller imod.

Der er meget, som tyder paa, at Churchill delte disse Betragtninger. De er i hvert Fald ikke uforenelige med de Taler, han har holdt om de nevtrale Lande. Det var ogsaa ham, der som Marineminister havde Ansvaret for de to alvorlige Krænkelser af Norges Neutralitet, Altmark-Affæren og Udlægning af Miner i de norske Farvande, som førte til den Katastrofe, der overgik Danmark og Norge.

Det har næppe været Churchills eller i øvrigt den engelske Regerings Ønske, at Begivenhederne skulde faa den Gang, de fik. Man havde ikke i London regnet med den Hurtighed og Dristighed, hvormed Tyskland handlede. Et Stykke Politik slog fejl — men Fejlen gik i første Omgang ud over to nevtrale Lande. Hvis den italienske Presse har Ret i sin Bedømmelse af de engelske Modoperationer i Norge, og den engelske Landgang viser sig at være Gallipoli-Eventyret om igen, vil England for anden Gang i en stor Krig høste den Lære, at Winston Churchill er en farlig Mand.

#### 28.-4. Leder i Soc.-Dem. om Nazisternes Angreb paa Samlingsregeringen.

.....  
I Frits Clausens „Fædrelandet“ har ikke alene Redaktionen, men ogsaa bl.a. Grev Bent Holstein rettet fanatiske Angreb paa den Samlings-Regering, som, hvor højt nu de Herrer end skraaler, har det overvældende Flertal af det danske Folk bag sig.

Vi skal ikke i Dag karakterisere det fuldkomne rabiate „Fædrelandet“s Virksomhed, overfor dette hjælper heller ikke Formaninger af nogen Art. Men Grev Holstein! En kongetro Adelsmand! Har Kongen ikke med sit Navns Underskrift opfordret alle Borgere til at samle sig i Enighed om Landets Regering? Men Greven angriber paa det mest hensynsløse denne Samlingsregering, som just nu i Alvorens Stund har Kongens Tillid! Hvor er vi henne? Arbejderne indordner sig, men Greven demonstrerer.

Hr. Holstein har i Maanedsviis paa skamløs Maade angrebet og spillet Angiver overfor Landsmænd. Men hvad har han, netop *han*, at bebrejde Stauning, Hartvig Frisch, Hedtoft-Hansen, han, som i 1919 rejste rundt i III Zone i Slesvig, agiterende for at gøre Versaillestraktaten — denne umiddelbare Krigsaarsag — endnu værre for det tyske Folk?

Han, som før var pro-fransk mere end nogen anden i Danmark, burde være mindre højtrøstet overfor sine Medborgere. ....

#### 2.-5. Leder i Nat. om Danskernes Ansøgning om Beskæftigelse for Tyskerne.

Den gennem Ritzau's Bureau i Gaar udsendte Meddelelse<sup>1)</sup> fra de tyske Besættelsestroppers Kommando aabner et pinligt Indblik i Forhold, som man ikke vilde have tænkt

1) Se Afsnit F, S. 822.

sig mulige. Det viser sig, at de tyske Kommandoinstanter og Troppeafdelinger i Danmark i den sidste Tid har faaet tilstillet et stort Antal Ansøgninger om Beskæftigelse af den mest forskellige Karakter. Supplikanternes Tal er, synes det, efterhaanden blevet saa overvældende, at den tyske militære Ledelse nu har set sig nødsaget til gennem en Henvendelse til Offentligheden at standse Strømmen. Man ønsker ikke flere af den Slags Ansøgninger, da man ikke kan gøre Brug af dem, „hvor velmente de end maa være.“

1940.

Der har været talt og skrevet nok om den pjattede og uværdige Nyfigenhed, hvormed Dele af den danske Befolkning omfattede de tyske Besættelsestroppers Ankomst til Danmark. Visse Oprin her i Byen og ud over Landet tydede paa, at adskillige ældre og yngre — navnlig dog yngre — Landsmænd og Landsmandinder overhovedet ikke havde Begreb skabt om, hvad det var, der foregik.

.....

Men det Fænomen, der nu afslører sig, er af en langt tristere Art. Talrige Danske har søgt at paanøde den tyske Værnemagt deres Tjeneste — som det ser ud til — under Former, der intet har med personlig eller national Værdighed at gøre.

.....

#### Artikel i Soc.-Dem. om Kommunisternes Holdning.

10.-5.

##### *Den nyeste Kommunisme.*

Sit Væsen tro har det herværende Kommunist-Parti — Sektion af den kommunistiske Internationale — tilpasset sig den Situation, der opstod for vort Land den 9. April. Tilpasningen har antaget den Karakter, at der efterhaanden ikke er anden Forskel paa det kommunistiske og det nazistiske Dagblad end Hovedet. Disse to Meningsfæller i dansk Presse har saavel deres angiveriske Omtale af danske Borgere som deres logrende Adfærd tilfælles. Vi tror ikke, at Kommunisterne vil vække større Sympati hos de tyske Myndigheder, end Nazisterne har gjort det. Det krigsførende tyske Riges Ledere forstaar sikkert tilfulde at vurdere det Sindelag, som „Arbejderbladet“ og „Fædrelandet“ giver Udtryk for.

Men vi vil i Anledning af utallige Henvendelser til vort Blads Redaktion om at gøre Indsigelse mod Kommunisternes Adfærd understrege, at der til den ændrede Situation i vort Land bl. a. hører dette, at man beholder sine Meninger for sig selv om en hel Række Spørgsmaal. Kommunisternes Politik i Danmark er saa direkte knyttet til dette Partis udenrigspolitiske Placering, at en fri, offentlig Meningsudveksling om deres Holdning ikke er mulig for den Del af Pressen, der paa ansvarlig Vis respekterer den mellem den danske Regering og den tyske Værnemagt indgaaede Overenskomst.

Netop fordi de danske Kommuniste ved, at det nu ikke er muligt at imødegaa deres vilde Demagogi, lader de med forstærket Energi deres Presse fremsætte gemene Angreb paa Arbejderbevægelsens Ledere, Rygter og ondsindede Formodninger.

Alene denne Fremfærd fortæller alt, hvad der er nødvendigt at vide, om det danske Kommunistpartis moralske Forfatning. For det kommunistiske Partis Ledere gaar Udsigten til at tjene en partipolitisk Profit fremfor alle andre Hensyn, ogsaa Hensynet til Nationens og Arbejderbevægelsens Fremtid.

Det danske Kommunistpartis Ledere har i disse Dage taget deres historiske Placering, og vi tvivler ikke om, at den Tid vil komme, da de drages til Regnskab derfor. I Øjeblikket har vi blot i Fagforeningerne den Pligt at bekæmpe dem og fratage dem deres Tillidshverv, hvor de endnu maatte have Lejlighed til at besidde saadanne.

#### Leder i Pol. om „Ro i Landet“.

18.-5.

I den Proklamation, som Kongen udsendte efter den tyske Besættelse af Landet, opfordredes Befolkningen til rolig og behersket Holdning over for de Forhold, som var opstaaet. Ro og Orden, hed det videre, maa præge Landet, og loyal Opræden maa udvises over for alle, der har en Myndighed at udøve.

I dyb Forstaaelse af de Pligter, som en alvorstung og svær Tid lagde paa den

1940. hele Befolkning, har den danske Offentlighed efterlevet Kongens Proklamation, og Forstaaelsen af de personlige Ord, hvormed han ledsagede Proklamationen, Opfordringen til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, fordi enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger for Landet, er ikke mindre nu, end den var under det første stærke Indtryk, som Besættelsen kastede over Landet. Alle har vi et Ansvar for den Ro, Forstaaelse og Fællesfølelse, der skal føre Danmark igennem Krigens svære Tid mod den genvundne Frihedens Morgenrøde, som er Nationens lysende og faste Tro.

Et af de mest betydningsfulde Udtryk for dansk Offentlighed er Landets Presse, og den har vist, at den af egen Drift og i Forstaaelse af Vilkaarene, har kunnet gøre sin Gerning. Stort er det Ansvar, der i Tider som disse er lagt paa vort Lands Presse indadtil og udadtil, aldrig har vel Opgaven været saa vanskelig, men ogsaa saa nyttig for Landet som nu. I Løsningen af denne Opgave har Pressen staaet enig med en enkelt Undtagelse, som synes at have sat sig til Opgave at skabe mest mulig Uro i det danske Samfund og at gøre — hvad det — heldigvis efter ringe Evne — formaar, for at undergrave Landets lovlige Myndigheder. Det er det Organ, der støtter den nationalsocialistiske Gruppe i Folketinget.

Bladet kan mene, hvad det vil, og føre den Tone, der passer det, uden at det behøver at vække større Opmærksomhed. Men naar det, som sket i de seneste Dage, klart handler mod de danske Myndigheders Afgørelser og direkte modvirker dem, maa der kræves Handling derimod fra de Myndigheder, som det frækt spiller paa Næsen. Det bør læres til at forstaa, at det ikke i Ly af Forholdene har fundet uhemmet Tumleplads.

23.-5. Uddrag af Folketingsforhandlingerne under 1. Behandling af Forslag til Lov om det for Regulering af Arbejds lønninger gældende Pristal.

*Jens Møller:* . . . . . Jeg har ved tidligere Lejligheder for dette høje Ting fremhævet Betydningen af, at der skaffes danske arbejdsløse Beskæftigelsesmuligheder i Tyskland, og i denne Forbindelse pegede jeg paa, at det vilde være nødvendigt at træffe Aftale med Tyskland, saaledes at en Del af den udbetalte Løn kunde overføres ved Clearing. . . . . Jeg tror, Tiden er kommet, hvor man maa frigøre sig for en vis Mentalitet, som er til Stede, og som gaar ud paa, at danske Arbejdere, som tager Arbejde i Tyskland, er med til at styrke Landets Vaabenmagt. . . . .

Jeg spørger den høje Regering, om den vil bidrage til at lette de dertil villige arbejdsløse at opnaa Arbejde i Tyskland. Det har særlig Betydning for Nordlesvig, som jeg ved tidligere Lejligheder har oplyst, og Ønsket om Arbejde i Tyskland er nu saa stort dernede, at vi i en Udstrækning som aldrig før er blevet anmodet om vor Bistand.

*Statsministeren (Stauning):* I Anledning af Bemærkninger af det ærede Medlem, der nu sidst talte, det ærede Medlem Hr. Jens Møller, skal jeg sige, at det er jo ikke ubekendt, at den Redegørelse, som jeg forstod han efterlyste, en Redegørelse for vore økonomiske Forhold vil foreligge om kort Tid, naar Gennemgangen af Finansloven er sket og de dermed følgende Redegørelser foreligger; og det ærede Medlems Bemærkninger om Arbejdsanvisning o. s. v. maa jo behandles paa normal Maade.

28.-5. Artikel i Pol.: Formanden for De samvirkende Fagforbund (Lauritz Hansen) om Regeringens Beslutning den 9. April 1940.

. . . . . Paa dansk Fagbevægelses — ja, jeg tror at kunne sige paa den samlede danske Arbejderbevægelses Vegne — anerkender vi de tunge Beslutninger, Regeringen uden Varsel maatte træffe den 9 April. Statsminister Stauning og Regeringen handlede rigtigt, som en Regering af ansvarlige Mænd, hvilket vi takker dem for. . . . .

30.-5. Artikel i Soc.-Dem. om det indre Samarbejde.

Paa De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling vedtoges følgende Resolution:

. . . . .

Da imidlertid Hensynet til Landets udenrigspolitiske Stilling gør et Samarbejde

mellem de forskellige produktivt skabende Befolkningslag ønskeligt for Styrkelse af Folkets nationale Selvstændighedsfølelse, for Bevarelse af Folkestyre og den gennem Generationer vundne folkelige Frihed, vil ogsaa de danske Fagorganisationer være rede til et saadant Samarbejde under gensidig rimelig Hensyntagen og under Hævdelse af det Synspunkt, at de Befolkningslag, der økonomisk er svagest, bør vises det største Hensyn i Samarbejdet, saaledes at det danske Folk i Følelse af naturlig Samhørighed atter inden længe som et fuldt ud frit Folk kan bygge videre paa det danske Riges og det danske Folks Fremtid. 1940.

#### Leder i Berl. Morg. om Handelen med Tyskland.

4-6.

.....  
Den virkelige Betaling for det danske Smør til Dresden er Leveringen af en tysk Vare af tilsvarende Værdi. Tidligere kunde Betalingen løbe over et eller maaske mange flere fremmede Lande .... Men nu gaar Betalingen den lige Vej indenfor Clearingssystemet. De danske Varer, der sælges til Tyskland, opføres paa en Konto, og de tyske Varer, der sælges til Danmark, opføres paa en anden Konto. Og det, der staar paa den ene Konto, bliver Betalingen for det, der staar paa den anden. ....

Det er dette, som det er saa betydningsfuldt at huske, naar Danmarks Eksportsituation skal gøres op. Der er eet stort Marked, som vore Landmænd kan sælge til, og dette Marked kan i og for sig ogsaa aftage Varerne, men Betalingen, som Landmændene skal anvende i Hjem og Bedrift, foreligger først, naar en tysk Vare er leveret hertil. Derfor er det saa vigtigt et økonomisk Spørgsmaal, at Afsætningen af tyske Varer bliver stor. ....

#### Artikel i Pol. om Handelsforhandlinger med Tyskland og L.S.

26-6.

For nogle Dage siden udsendte Forretningsudvalget for L.S. en Pjece, hvori Landbrugsraadet og de officielle Delegationer, der har ført Handelsforhandlingerne med Tyskland, blev beskyldt for at have tilsidesat det danske Landbrugs Interesser ved at akceptere en lavere Smørpris end den, Tyskland er villig til at betale. I Pjecen gives den forbløffende Oplysning, at L.S. paa egen Haand havde ført Handelsforhandlinger i Tyskland — det siges ikke med hvem, idet der anvendes det meget ubestemte Udtryk „Repræsentanter for Bank- og Erhvervskredse i Berlin“. Under disse Forhandlinger „anlagde“ L.S. en Smørpris paa 4,50 Kr. pr. Kilo, medens den gennem de officielle Forhandlinger fastsatte Pris er 2,75 Kr. pr. Kilo.

I Anledning heraf har Landbrugsraadets Præsidium, hvori Formændene for de vigtigste af de af Landbrugsministeriet nedsatte Eksportudvalg har Sæde, i Gaar udsendt følgende skarpe Erklæring:

— L.S.s Forsøg paa gennem de udsendte Meddelelser til Offentligheden at mistænkeliggøre Landbrugsraadets og de i Landbrugsraadet deltagende Organisationers Arbejde og Virksomhed med Hensyn til Afsætningen af danske Landbrugsprodukter paa det tyske Marked savner ethvert Grundlag og maa paa det stærkeste tilbagevises.

.....

#### Artikel i Natt. om Nazisternes Demonstration trods Forbud.

2-7.

„Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti“ havde til i Søndags Kl. 17 ved Løbesedler og Annoncer indkaldt til et „stort offentligt politisk Møde“ paa Højskolehjemmet i Roskilde. Mødet blev forbudt af Politimesteren, og i et Politiretsmøde Kl. 18,30 erkendte „Syssellederen for Vestre og Løjre Syssel under Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti“, Købmand Ejner Jørgensen sig skyldig i at have overtraadt Forbudet mod Afholdelse af offentlige Møder. Han erklærede, at „vi vidste, at Politiet vilde forbyde Mødet, men vi vil have en Domskendelse, fordi vi mener, at Forbudet er grundlovsstridigt. Men Mødet blev allsaa ikke afholdt, fordi Politiet forbød det“.

Myndighederne paaberbaer sig force majeure for at udvide Grundlovens Paragraf 86 („Forsamlinger under aaben Himmel kan forbydes, naar der af dem kan befrygtes Fare for den offentlige Fred“) til at gælde alle offentlige Møder.

1940. Der kan maaske ikke indvendes noget imod, at man vil have Forbudets Grundlovs-medholdighed prøvet ved Domstolene.

Det sker nu, og der bør raade Stilhed, medens Retten sidder.

Denne Stilhed blev imidlertid omgaaende afbrudt af de i Roskilde forsamlede Nationalsocialister — og det paa en aldeles usømmelig og landsskadelig Maade. Næppe var Mødet i Politiretten afsluttet, før Nationalsocialisterne paa Trods af Forbudet med et Musikkorps i Spidsen marcherede gennem Hovedgaden, slog Betjentene, der udførte deres Pligt ved at standse dem, ned og marcherede ind i Højskolehjemmet og afholdt Møde. Der udspandt sig under dette Demonstrationsoptog Scener, der var fuldt paa Højde med de værste kommunistiske Bølleoptøjer, og adskillige Betjente fik alvorligt Møn af deres Forsøg paa at hævde Ret og Orden i det ellers saa fredelige Roskilde.

.....

### 3.-7. Ritzau-Meddelelse i Bladene om Dannelse af Fællesudvalg indenfor de politiske Partier.

De paa Rigsdagen repræsenterede Partier, der ønsker den bestaaende Forfatning bevaret som Grundlag for det politiske Liv, har besluttet at gennemføre et nationalt dansk Samarbejde.

Partierne lægger alle Parti-Uoverensstemmelser til Side og samles til Sikring af den Uafhængighed og Integritet, som er tilsagt vort Land, og som er Folkets fornemste Ønske.

Dette Samarbejde vil paa Rigsdagen og igennem Regeringen virke for Løsning af de Opgaver, som Tiden fører frem, og navnlig vil det være magtpaaliggende at gennemføre saadanne Reforme, som ogsaa med Hensyn til Budgetter og Statsøkonomi under de ændrede Vilkaar skaber Sikkerhed for sunde økonomiske Forhold.

Desuden vil man skride til saadanne Foranstaltninger, som kan bidrage til Formindskelse af Understøttelsestrangen, ved at den arbejdsdygtige Befolkning føres over til Udførelse af Arbejde, der kan tjene til Sikring baade for de Arbejdsløse og for Samfundet.

I øvrigt vil det være Formaålet at bringe Dagens Opgaver til hurtig Løsning og at sikre det bedst mulige Samarbejde med de Nationer, med hvilke Forbindelse er mulig, og hvis Forstaaelse vi ogsaa paakalder.

Nationalt Samarbejde med disse Folk er Maalet for vore Partiers Bestræbelser.

For at sikre Samarbejdets videre Udvikling og tilrettelægge Arbejdet, naar Rigsdagen ikke er samlet, vælger Partierne et Fællesudvalg paa to Medlemmer fra hvert af de fire Partier og et Medlem fra Danmarks Retsforbund.

*Det konservative Folkeparti:*

Halfdan Hendriksen.

Ole Bjørn Kraft.

*Det radikale Venstre:*

J. Veistrup.

A. M. Hansen.

*Venstre:*

J. P. Stensballe.

Knud Kristensen.

*Socialdemokratiet:*

Charles Petersen.

Hartvig Frisch.

*Danmarks Retsforbund:*

Oluf Pedersen.

### 3.-7. Leder i Soc.-Dem. om den danske Samling.

Den Fælles-Udtalelse til den danske Befolkning, som Socialdemokratiet, Venstre, Konservative, Radikale og Retsforbund udsendte i Aftes, er Udtryk for en politisk dansk Samling under de øjeblikkelige Forhold.

Vort Lands økonomiske og politiske Stilling stiller særlige Krav til den Ledelse og de politiske Partier, der ønsker en Bevarelse af den danske Forfatning og det Grundlag af Frihed og Retssikkerhed, hvorpaa den hviler. Samtidig har vi i Søndags

i Roskilde og i Aftes i København set opløsende Kræfter gøre Forsøg paa at skabe Uro og Forvirring. 1940.

*Den danske Samling*, som nu er proklameret, hilser vi med Glæde. Den har Tilslutning fra 90 pCt. af den danske Befolkning, og den kommer netop paa et Tidspunkt, hvor det store Flertal af det danske Folk indser Nødvendigheden af at lægge de gamle Partistridigheder til Side for at opretholde vort gamle Lands Frihed og Folkestyre.

Man har Lov til at antage, at det proklamerede politiske Samarbejde tillige vil betyde en Rekonstruktion af Regeringen, hvorved de to Partier Venstre og Konservative direkte som Indehavere af Departementer knyttes til Regeringen. Dette vil formentlig ske i Dag eller i Morgen.

**Hartvig Frisch i Folketinget om Forholdet til Tyskland. (Citat efter Rigsdagstidende). 4-7.**

.....

Den danske Konge har ved sin Proklamation til Folket den 9. April appelleret til alle om at vise Ro og Besindighed. Hertil har Regeringen sluttet sig, og ved at overholde dette Bud viser det danske Folk, at vi loyalt vil overholde den Overenskomst med den fremmede Magt, som vi er gaaet ind paa. Det er derfor i enhver Henseende foragteligt, naar man fra en vis Side vil undergrave denne Ro og Orden, samtidig med at man pukker paa sit Aandsfællesskab med de fremmede. Vi andre i det nationalt danske Samarbejde har intet saadant fremmed at pukke paa. Vor nordiske Arv og vort danske Tankesæt er den Grund, vi staar paa, men den indebærer ganske vist samtidig med Trofasthed over for vort Land den fulde Ærlighed over for ethvert givet Løfte og enhver sluttet Overenskomst.

.....

**Leder i Soc.-Dem. om Staunings Tale<sup>1)</sup> om Forholdet til Tyskland og Løftet om Danmarks Selvstændighed. 5-7.**

..... Efter disse sørgelige, men ogsaa glædelige Meddelelser<sup>2)</sup> manede Statsministeren det danske Folk til at vise Sammenhold i Landets Interesse og Forstaaelse overfor de Vilkaar, vi er underkastet. Vi er besat af fremmede Tropper, men vi har Løfte om, at vor Uafhængighed og Integritet skal genopstaa

Aldrig før i den danske Rigsdag har nogen Statsminister holdt en saa alvorlig Tale, men den aabnede ogsaa Muligheder for vort Lands dyrebare Fremtid og Frihed ogsaa under de Forhold, som maatte beredes os, naar denne Krig er sluttet. Det var en virkelig Statsmandstale.

Partiordførerne for de fem samarbejdende Partier sluttede sig hertil, og der er Grund til at fremhæve Hartvig Frisch's kraftige Ord om, at nu gjaldt det for de fem samarbejdende Partier paa Forfatningens Grund, paa Lovens og Rettens Grund at bevare Danskheden.

**Natt. kommenterer Statsminister Staunings Tale i Folketinget om Tysklands Løfte om Danmarks Selvstændighed.<sup>3)</sup> 5-7.**

..... Statsministeren kom dernæst ind paa Moderlandets Forhold og fastslog, at vi stoler paa „det Tilsagn, der paa bindende Maade blev givet os den 9. April, Tilsagnet om, at Danmark skal genvinde sin Uafhængighed, og at Landets Integritet ikke skal blive antastet.“

Den ændrede Situation nødvendiggør en Omlægning af hele vort økonomiske Liv, en saa fuldstændig Omstilling, at den nye Finanslov i Virkeligheden giver et fuldkomment falsk Billede af de virkelige Forhold, vi kommer til at leve under.

Den kommende Til vil byde os øgede Vanskeligheder, men ogsaa store Opgaver. Vi maa tilpasse os efter Tiden, men den afgørende Forudsætning er, at vi fastholder

1) Talen citeres i Afsnit B, S. 153 f.

2) Om Island, Grønland og Færøerne.

3) Citeret i Afsnit B, S. 153 f.

1940. Forvisningen om, at vi skal vedblive at være en selvstændig dansk Nation, der sammenknyttes ved Aarhundreders Baand.

Statsministerens Ord kan underskrives af alle danske Mænd og Kvinder. Men det er ikke nok at udtale dem — hvor mange i mindre prominente Stillinger har ikke givet Udtryk for samme Tanker — det afgørende er, at der handles derefter.

Og det venter det danske Folk, at Regeringen selv lægger for. Vi har faaet nok af Ord nu.

#### 7.-7. Artikel i Natt. om en Rekonstruktion af Regeringen.

.....  
Vigtigere end hvem der gaar, er det imidlertid, hvem der bliver, og hvem der kommer. Om de fire Partier ved deres Valg af Ministre har fundet de sagligt mest kompetente Mænd, maa Fremtiden vise. Det staar forhaabentlig alle klart, at Vælger-tække og Partitroskab ikke mere er tilstrækkelige Kvalifikationer til at bære det store Ansvar, der i disse Tider er forbundet med Ministerværdigheden. Nu tæller kun Evnerne til at skabe Resultater.

Med største Glæde hilser vi, at Regeringen har suppleret sig med to Fagmænd, og vi haaber, at Justitsminister Harald Petersen og Trafikminister Gunnar Larsen ved deres Indsats vil bevise, at det er et Fremskridt at vælge Fagfolk til Ministre — et Skridt i Retning af i højere Grad end hidtil at samle alle Kredse — ogsaa de saakaldte upolitiske — om Arbejdet paa at føre Statsskibet frelst gennem Uvejret.

Fagmand er ogsaa den nye Udenrigsminister — upolitisk derimod langt fra, og trods al Forstaaelse for det nationale politiske Samarbejde kan vi ikke undlade at give Udtryk for en vis Skepsis overfor den Tanke, at Formanden for Akts. „Politiken“s Bestyrelse, der i saa høj Grad har præget dette Blads Kurs, skulde være særlig egnet til at staa som det danske Folks Repræsentant — endsige da en typisk Repræsentant — overfor Udlandet.

#### 9.-7. Leder i Pol. om den nye Regering.

Aldrig, siden Juni-Grundloven blev skrevet, er nogen dansk Regering fremtraadt med saa stærk en politisk og folkelig Baggrund som den, der nu er dannet. Bag den staar 95 Procent af den danske Befolkning, i Rigsdagen er dens Fundament den nationale Enheds Sammenslutning, forenede alle Folketingets Partier til Løsning af Nationens Opgaver i en Omvæltningens og Omskabelsens Tid, for den staar 212 af den danske Rigsdags Medlemmer, imod kun 13. Saa stærk i Tillid for Konge og Folk gaar den ind til den Gerning, der har fundet sit historiske Udtryk i Samarbejds-Manifestet:

Sikring af den Uafhængighed og Integritet, der er tilsagt vort Land, og som er Folkets fornemste Ønske, Gennemførelsen af de Reforme, som under de ændrede Vilkaar skaber os sunde økonomiske Vilkaar, og Sikring af det bedst mulige Samarbejde med de Nationer, hvormed vi staar i Forbindelse, og hvis Forstaaelse Landet paakalder.

.....  
Den nye Regerings Program for Arbejdet indadtil under Omstillingens Kaar og for Samarbejdet udadtil med Naboskabets nærliggende Lande og da først og fremmest Tyskland, er blevet formuleret af Regeringens Chef.<sup>1)</sup> I Gennemførelsen af det sidste skabes alene Grundlaget for det første, og Statsminister Stauning har herom tilsagt Tyskland Regeringens og den danske Nations loyale og beredvillige Samvirken, bygget paa gensidig Forstaaelse og Anerkendelse af de nationale Forudsætninger og Følelser. I sin Tale om Danmarks Vilkaar og Fremtidens Muligheder erklærede Statsministeren, at det vil være vort Ønske og i Overensstemmelse med dansk Følelse og Mentalitet at udvikle et godt og venskabeligt Forhold til Tyskland og det tyske Folk. Og idet han fremhævede det Tilsagn, som Tyskland den 9. April gav Danmark om, at det skal genvinde dets Uafhængighed, og at Landets Integritet ikke skal blive antastet, gav han Udtryk for, at Tilsagnets kommende Opfyldelse, hvortil hele det danske Folk ser hen, vil befæste Tillidsforholdet mellem de to Lande for Generationer

1) Se Afsnit B., S. 154.

og sikre det Samarbejde for Tiderne, som er saa ubetinget nødvendigt. Det vil være den nye Regerings altoverskyggende Opgave at videreføre den økonomiske Tilpasning i Forholdet til Tyskland, som Afspærringen satte i Gang, og at sikre den Forstaaelse imellem de to Folk, der har dybe Rødder, men ogsaa gamle Skaar, fra Aarhundreders Samleven. En Forstaaelse i Gensidighed, der giver det danske Samfund rimelige Livsvilkkaar gennem de Tilførsler, der er bestemte for Arbejdsmulighederne i vort Land. Krigen vil vel endnu for en Tid lægge Hindringer i Vejen for Forsyningerne og indsnævre Raastoffernes Mængde, selv om Kampen paa Kontinentet er endt. Men i det Nyordningens Europa, hvis Konturer begynder at tegne sig, vil Danmark beredvilligt yde sin Indsats i den økonomiske Samvirken med Stortyskland og finde nye Muligheder til Erstatning for, hvad Krigen slog sønder.

#### Leder i Pol. om „Danmark og det nye Europa“.

14.-7.

Under een eller anden Form kommer altsaa nu det økonomiske og politiske Samarbejde mellem Landene paa det europæiske Kontinent, og Forholdene medfører, at denne Udvikling og Formuleringen af den vil finde Sted under Tysklands Ledelse. Paa den Maade virkeliggøres Drømmen om „Europas forenede Stater“ — anderledes vel, end de fleste havde tænkt sig. Men Liberalismen forspildte sin Chance. Interesse modsætningerne var for store. Nu er Forholdene forenklede — det er ikke længer muligt, at Interesse modsætninger kan gøre sig gældende paa Kontinentet.

Formen for den europæiske Nyordning kender man endnu ikke. Den tyske Presse er begyndt paa indgaaende at beskæftige sig med Problemet, idet den dog indtil videre synes at lægge Hovedvægten paa Betragtninger over, hvorledes de enkelte Staters Tilpasning til den kommende europæiske „Solidaritet“, „den gamle Verdens Skæbnefællesskab“ skal finde Sted, og i en Tale for faa Dage siden beskæftigede Rigsleder Alfred Rosenberg — som refereret i Politiken i Onsdags — sig med det særlige Forhold Norden—Tyskland.

.....

Det er paa Forhaand givet, at Danmark — og det vil ogsaa gælde de øvrige nordiske Lande — er rede til et loyalt og aktivt Medarbejde i et Europa, hvor de urimelige Told- og Pasgrænser afløses af en planøkonomisk Ordning. Paa det Punkt vil der ikke opstaa Vanskeligheder. Ikke alene fordi det for dem er Livet om at gøre at være med i det nye Arbejde, men ogsaa fordi Danmark i adskillige Aar ligesom de fleste andre smaa Stater har levet i en Slags Ingenmandslands mellem økonomiske Vestvolde og Maginotlinier. I denne Henseende er Afgørelsen taget.

Men der er noget, som ligger Danskerne endnu mere paa Sinde, og det er det, Rigsleder Rosenberg berører i det andet Afsnit af den citerede Udtalelse — om Respekten for de nordiske Landes „Kulturseele“.

Det danske Folkestyre, vor Ret til at lade os styre af Mænd, vi selv vælger at vise Tillid, svarer til det danske og nordiske Væsen. Det har ikke noget at gøre med „Plutokrati“ og „Kapitalisme“, thi under den for os naturlige Form har Folket selv taget Ledelsen, Mænd og Kvinder af alle Klasser, paa lige Fod, med lige Værd. Under denne Form for Folkestyre er alle dybe Modsætninger i Folket slettet ud. Nationen er enig.

Netop derfor er dens Vilje til at gaa aktuelt og positivt ind i Medarbejdet paa en ny politisk-økonomisk Ordning paa det europæiske Kontinent saa stærk. Hele Nationen staar bag. Men den staar ogsaa enig bag sin Ret til at være sig selv og bevare sin Sjæl.

#### Leder i Soc.-Dem. om Nordens Fremtid.

17.-7.

I Tyskland føres for Tiden en omfattende Drøftelse af Problemet Europas Fremtid. Nu er England Tysklands eneste Fjende i Krigen, England er faktisk udelukket fra det europæiske Kontinent, altsaa kan hele Spørgsmaalet om det europæiske Kontinents Fremtid godt løses snarest. Tanker angaaende dette Emne er i særlig Grad blevet ført frem af Dr. Megerle i „Berl. Börsen Zeitung“.

Samtidig er Spørgsmaalet om Nordens Fremtid blevet aktuelt i sig selv paa



1940. Grund af Nordens Stilling og ogsaa i Anledning af nogle Udtalelser, den tyske National-socialismes Teoretiker, Dr. *Rosenberg* har fremsat om dette Spørgsmaal.

..... Dr. Rosenbergs Meninger om de skandinaviske Landes Fremtid konkluderer i følgende:

.....

Det siger sig selv, at ligegyldigt hvilken Beskyttelsesform der bliver Tale om i dette engang stortyske Omraade, kan det tyske Rige aldrig mere give Afkald paa at skærme sig mod Gentagelse af et lignende Overfald, som det England i April 1940 forsøgte mod Tyskland over Norge.

Det vilde være en politisk Taabelighed ikke at erkende, at Europa i Dag staar i en ganske anden Situation end blot for et Aar siden. Og Danmark gør det ikke mindre. Vort Land er ikke alene militært besat, men er ogsaa *efter* Krigen henvist til at søge sine økonomiske og handelsmæssige Forbindelser sydpaa, medens vi *før* kunde arbejde baade sydpaa og vestpaa. Samtidig er Tysklands politiske Magt steget til en saadan Højde, som næppe noget Land tidligere i Historien har ejet. Det vilde kun være politisk Blindhed at bestride denne Kendsgerning.

Altsaa vil Danmark og det danske Folk fortsat leve — og det skal jo leve — *maa det indordne sig under et loyalt og forstaaende Samarbejde med Tyskland og den nye Europaorden.*

..... Danmark, Norge og Sverige ..... ønsker et forstaaende Samarbejde og et venskabeligt Liv i Forbindelse med vor mægtige Nabo.

Men, det vil vi gerne understrege, et saadant Resultat naas bedst, naar Tyskland paa sin Side respekterer vor gamle Nation og dens særlige Kultur og Livsforhold. Man tør vist godt sige, at Samarbejdet mellem de tyske Myndigheder og de danske i de tre forløbne Maaneder er gaaet for sig saa gnidningsløst som i intet af de andre Lande, Tyskland har besat. Danskerne er et loyalt Folk, som man altid bedst tager med det gode.

.....

29.-7. Svendborg Avis' Referat af Kaj Munks Tale ved Elevmøde paa Ollerup Gymnastikhøjskole Søndag Eftermiddag den 28.-7.-1940.<sup>1)</sup>

„FUGLENE SYNGER IKKE, OG BLOMSTERNE HAR MISTET DERES DUFT“

Den store, nye Hal var tæt pakket af Mennesker — hvilket vil sige over 1000 — da Pastor *Kaj Munk* hen paa Eftermiddagen holdt Foredrag.

Vi skal referere Uddrag af denne Tale.

„Naar man ser saa mange unge Mennesker,“ sagde Kaj Munk, „og ser dem midt i den danske Skærsommer, saa vilde man helst tale om andre Ting end om Tidens Alvor. Man vilde helst fortælle, at Himlen er blaa, at Fuglene synger, og at Blomsterne dufter. Men det ved I maaske nok i Forvejen. Naar jeg heller ikke gør det, er det dels fordi det er saa billigt — det taler saa mange andre om — og dels fordi Fuglene ikke har sunget for mig i Aar, og Blomsterne har mistet deres Duft.

*En af Verdenshistoriens største Skikkelser.*

Det er uundgaaeligt i Dag at nævne Hitlers Navn. Der er ingen Tvivl om, at han er en af Verdenshistoriens største Skikkelser. Lad os dømme ham efter Resultaterne. Hans Folk laa hen, knust efter en frygtelig Krig, ved hvis Afslutning Tyskland hverken havde Haab eller Fremtid. Det Tyskland, vi ser i Dag, er hans Værk, og han har gjort det ved Aand, ved det levende Ord. De andre Stormagter har deres ukendte Soldat i en Grav i Jorden, men den Skik har Tyskland ikke fulgt — nej, for Tyskland har sin ukendte Soldat levende hos sig og over sig. De andres Soldat var Sejren, Tysklands var Nederlaget.

Hitlers Hemmelighed er Troen — han er en religiøs Skikkelse. Det er ikke Logik og beregnende Klogskab. Da hans egen Sag blev styrtet ved det for tidlige Kup i

<sup>1)</sup> Kaj Munks senere Taler, der i hvert Fald fra Efteraaret 1941 gav Udtryk for en ganske anden Opfattelse, ses ikke gengivet i Dagspressen, men vil for en Del blive citeret i Supplementsbindet.

München, og han var kastet i Fængsel og blevet en verdenshistorisk Vittighed — i det 1940. Fiaskoens Øjeblik skrev han „Mein Kampf“. Da troede han heftigere end nogen Sinde. Man fortæller, at han er Arkitekt. Muligt ser han den store Bygning, der skal rejse sig over Tyskland. Det indiske Folk ser i en Fødsel kun Indledningen til en Død. Hitlers eksplosive Kraft vil snarere se det modsatte.

#### *Demokratiets Hovedsynd.*

Demokratiets Hovedsynd er, at den sætter Sandhed lige med Løgneren. Den tror paa Paaskemorgen uden Langfredag. For Demokratiet er Lidelsen noget, det enkelte Individ ikke har Brug for. Det ikke helt rigtige, det er det forkerte, men læg Mærke til, at det ikke helt forkerte, det er ikke det rigtige.

Parlamentarismen udartede efterhaanden til at være et rent økonomisk Spørgsmaal. Dygtighed og Sparsommelighed blev Dyder, som skulde straffes, og Politikerne hidsede sig op mod hinanden. Det kalder man at give et Folk Frihed. Den ubarmhertige Henrik Ibsen siger, at en Sandhed gennemsnitlig lever i 20 Aar. Folkestyret i Tyskland havde givet, hvad det kunde give, og der kom en Tomhed, som Hitler slog ned med sit brændende Sind. Nu har jeg sagt, at det ikke er Logik og beregnende Klogskab, der leder Hitler. Det gaadefulde ved ham er, at Besættelsen i ham styrer ham med en Vilje og Klogskab, som gør, at man kan sige om ham, at han er brændende kold.

#### *Vor egen Parlamentarisme.*

Hvordan nu herhjemme i Danmark? Troede vi paa Parlamentarismen? Det lader jeg mig ikke indbilde. Jeg kunde strække mig meget langt med at tie og bie for Danmarks Skyld — men det er der andre, som ikke kan, og det, jeg siger i Dag, vilde jeg helst have ladet være med at sige — men det er nu nødvendigt. Regeringen modtager Takktелеgrammer, fordi vi slap for Lidelser. Hvad er Byer i Ruiner og dræbte og lemlæstede Venner og Børn. Ja. Men der er en større Lidelse: At leve i et Land, hvor man skal lære sine Børn at sige Ja, hvor der inderst inde brænder et Nej. Det er os selv, vi skal holde Dom over og ikke andre. Der tales om, at Demokratiet vil overleve denne Krise, men jeg siger, at Demokratiet ligger paa lit de parade. Det gør mig ikke ondt, for jeg har ikke haft Børn med Demokratiet. Jeg sørger derimod grænseløst over den Maade, det er sket paa. Jeg har i et af mine Skuespil skrevet denne Replik „Sejren retfærdiggør alt“. Jeg er kommet til at opleve det Ord lidt haardere, end jeg havde drømt om.

#### *Bliv ikke modløs.*

De, der fastholder, at Sandhed bliver ved med at være Sandhed, uanset om den har Sukces eller Nederlag, og som ved med sig selv, at de er Danske, fordi det er derfra de har Rod, og derfra deres Verden gaar, de skal blive ved med at holde fast ved dette. Vi maa lade være at blive modløse. Der er Lyspunkter. Trods det, man havde budt vore Soldater, har de vist sig at være rigtig gode gamle danske Soldater. Det gør vel ikke noget, at jeg nævner Navnet paa een af disse Soldater. Det er Kong Christian. Han er kærnedansk i sit Væsen, og aldrig har vore Øjne hængt ved ham i Ærbødighed som nu. Gud forlade mig, at det kan lyde som Smiger, men jeg vil ogsaa nævne Niels Bukh. Jeg vil sige Niels Bukh Tak for Opvisninger her i Eftermiddag. Hvor var det velsignet at se de kærnedanske Sind derude i det grønne Græs og den stride Blæst.

Det maa ikke forgaa, det muntre, fortrolige, venlige Danmark med sin Redeligheds- og Retfærdighedssans.“

Foredraget hilstes med langvarigt Bifald, hvorunder Mødets Deltagere rejste sig. Man sang Rørdams: „Sorgløst kan vi ej synge dit Navn, Danmark“.

#### **Leder i Berl. Morg. om Gunnar Larsen som Minister.**

Da Ingeniør Gunnar Larsen gik ind i Danmarks nye Regering, udløste dette paa en lykkelig, og desværre hidtil sjældent imødekommet Maade, Ønsker og Tanker hos store Dele af Befolkningen. At man netop havde valgt en af de Mænd, hvis Virk-

1940. somhed har baaret Vidnesbyrd om personlig Forretningsdygtighed, og som personificerer saavel et højt anset Ingeniørfirmas beundrede tekniske Dygtighed som en samfundsmæssig Indstilling, der harmonerer med en paakrævet Nyorientering overfor sociale Anliggender, maatte forekomme rigtigt, ja, absolut ønskeligt.

.....

### 3.-8. Leder i Nat. om Danmarks langsomme Omstilling i den nye Situation.

Vi anførte i Gaar en Artikel, som „Deutsche Allgemeine Zeitung“s herværende Korrespondent har sendt sit Blad, og i hvilken Danmark advares mod en for langsom Omstilling i den nye Situation. Han mener, at dersom den danske Regering og Rigsdag ikke er hurtig nok i Vendingen, kan der blive berøvet os „Fordele, der i og for sig er tænkelige.“

Den danske Offentlighed vil være enig med Korrespondenten i, at Tid til lang parlamentarisk Snak frem og tilbage om den nye Situation og dens Forholdsregler er der ikke. Men vi er lige saa fuldt af den Opfattelse, at de danske politiske og administrative Organer — naturligvis under skyldig Hensyntagen til de Lande, som Danmark fremtidig skal samarbejde med — vil forstaa selv at tilvejebringe den fornødne Omstilling og gøre det under de Former, som svarer bedst til vore Forhold i det hele.

Er dette sagt, maa det føjes til, at skal vi — saaledes som hele det danske Folk ønsker det — bevare vor indre Bevægelsesfrihed til Løsningen af de nye Opgaver, saa er dette betinget af, at Landets politiske og administrative Ledelse forstaaer at tyde Tidernes Tegn, at iagttage Fuglenes Flugt, som de Gamle sagde.

Det parlamentariske System er i sig selv ikke egnet til at fremme den hurtige og resolute Afgørelse, og naar denne Ejendommelighed ved Parlamentarismen komplementeres med den særlige danske Forkærlighed for det rolige og sindige Tempo, saa sker det, at Lovgivning og Administration løber fast i en Høren af alle Meninger, en Skelen til de forskellige Interesser, en Afvejning af partipolitiske Chancer med Overslag over, hvad den eller den Foranstaltning kan give af Vælgerstemmer. De langsomme Forhandlinger, de halve Afgørelser, Forflygtigheden af Ansvarer har i for høj Grad kendetegnet de senere Aartiers politiske Liv og skabt sociale og økonomiske Tilstande, som efter konservativ Opfattelse umuligt havde ladet sig opretholde i Længden — ganske uanset om vort Samfund havde faaet Lov at leve videre i dyb Fred. Mænd, der længes tilbage til disse Tilstande, vil ikke kunne føre an i den nye Tid. Bortset fra betydningsløse Kredse i Periferien ønsker hele det danske Folk at bevare den politiske og borgerlige Frihed, der stemmer bedst med dansk Naturel. Men der er ligesaa tydeligt i det danske Folk en Længsel efter et Folkestyre, der, befriet for over-demokratiske Udvækster, er i Stand til at udvise den Gerningsenergi og det Handlemod, som den nye Tid kræver.

Det er vort Indtryk, at denne Længsel gaar langt dybere ned i Folket, end mange af Politikerne paa Christiansborg maaske forstaaer. De overvældende Begivenheder vil ogsaa efterlade vort Land som et andet end det, der bestod før den 1. September 1939. Visse Fagpolitikers Vedhængen ved de gamle Metoder vil ikke kunne standse denne Udvikling. Den vil komme af sig selv. Men den bør ogsaa komme af sig selv. Dansk Sind og Tænkemaade er ikke indstillet paa de hovedkulds Spring. Fremmede Tilskyndelser som dem „Deutsche Allgemeine Zeitung“s Korrespondent antyder, vil efter vor Overbevisning kun tjene til at forrykke og forhale Udviklingen. Sundest og sikrest vil den blive, hvis den kommer af sig selv.

### 3.-8. Leder i Soc.-Dem. om Nazisterne samt om Nyordningen.

Det tyske Blad „Deutsche Allgemeine Zeitung“ bragte i Gaar en Artikel om danske Forhold, skrevet af dets Korrespondent i København, Hr. *Baumgarten*. Der er mange rigtige og interessante Betragtninger over Danskerne, blandt andet over deres *sunde* Konservatisme, de vil altid foretrække „en langsom og rolig Omstilling“. Det er ogsaa rigtigt, at *Kongen* i Øjeblikket af alle opfattes som en Garanti for en langsom og rolig Udvikling og for Bevarelsen af Danmarks Frihed og Selvstændighed.

Mindre rigtigt er det derimod, naar Bladet skriver, at Dommene over de 150

nationalsocialistiske Cyklistere har skabt „Ophidselse“ i Danmark. Absolut ikke! De har tværtimod skabt Tilfredshed. Thi, hvad man end vil sige og mene, en Ting er givet: *Der er intet Grundlag i Danmark for Frits Clausens Folk!* Tilslutningen i den danske Befolkning til den Regering, der nu i Rigsdagen staar med de fem Partiers Tillid, er overvældende, og vi er overtydet om, at hvis det danske Folk i Dag frit kunde stemme om den nuværende Regering og det frie Styre, vilde der ikke blive 10 pCt.s Afgivelse fra sidste Valg i 1939. 1940.

Artiklen i „Allgemeine“ slutter med følgende Passus:

„Danskerne gør Krav paa ved deres indre Opgør selv at bestemme Tempoet, men de ved, at *en alt for stor Langsomhed i Nyordningen* en skønne Dag kan berøve dem Fordele, der i og for sig er tænkelige.“

Vi har tilladt os at understrege nogle Ord, der efter vor Mening tiltrænger et Svar fra dansk Side. Og Svaret er dette, roligt og klart: Det danske Folk er beredt til det økonomiske Samarbejde og den Omstilling af vore økonomiske Forhold, som vil være nødvendig efter de ændrede og af Tyskland beherskede Forhold i Europa. Til dette er den danske Regering med fuld Tilslutning fra Folket villig, og det er kun Taaber, der vil modsætte sig noget saa nødvendigt og naturligt.

.....

**Leder i Soc.-Dem. om Samarbejde med Tyskland og om tysk Publikation om Danmark.** 5-8.

*Naboen Danmark.*

Alt til Fremme af de fredelige Forbindelser, Folkene og Staterne imellem, kan kun hilses med Tilfredshed. ....

Naar saa hertil kommer, at de vældige Begivenheder i Europa ogsaa peger mod en økonomisk Nyordning for Danmarks Vedkommende, er der kun Grund til fra dansk Side at finde det særdeles gavnligt, at det store tyske Blad, „Berliner Börsen-Zeitung“, har viet de økonomiske Forhold i Danmark et helt Særnummer med Titlen „Naboen Danmark“. ....

Det fremtræder som en ogsaa i det ydre meget statelig Publikation, hvor Artikler, Billedstof og Annoncer fra danske Firmaer har skabt en smuk Helhed af de 24 store Bladsider, Publikationen omfatter.

En Række kendte danske Mænd har skrevet Artikler til Bladet, der indledes af den tyske Gesandt i København, Hr. Renthe-Fink. Baade fhv. Udenrigsminister Munch og nuværende Udenrigsminister Scavenius har skrevet i Bladet. Desuden kan bl. a. nævnes Bidrag fra Nationalbankdirektør Bramsnæs, Landbrugsraadets Formand, Lands-tingsmand Hauch, Direktør Th. Juncker, Aarhus, Generaldirektør Knutzen, Pressechef Eskelund og mange andre. Dertil kommer en Del Bidrag fra tyske Skribenter.

Alle Bidragene tilsigter først og fremmest at oplyse tysk Publikum om Forholdene i Danmark.<sup>1)</sup> .....

**Interview i „Børsen“ (ved Holger Jerrild) med Ingeniør Knud Højgaard om Arbejderne, Folkestyret og Parlamentarismen.** 6-8.

Ingeniør Knud Højgaard er blandt de Enere, der har gjort Danmark større ved at skabe dansk Arbejde i stor Stil udenfor vore Grænser. .... det er derfor naturligt at bede ham overfor „Børsen“ belyse det uhyre vigtige Spørgsmaal: Danmarks Mulighed for at hævde sig ved Dygtighed i det kommende Europa.

I en Leder i „Børsen“ understregedes det fornylig, at vi ikke kommer tomhændede til Deltagelsen i det nye europæiske Opbygningsarbejde, fordi det danske Folk netop har hævdet sig, ikke gennem Masse, men gennem Kvalitet: „Den danske Arbejder hører til Arbejdets Elite“.

.....

Jeg erindrer godt denne Artikel — siger Ing. Højgaard, og jeg er ikke i Tvivl om, at den danske Arbejder kan hævde sig ved Arbejdsdygtighed og Intelligens paa

<sup>1)</sup> Udenrigsminister Scavenius's Bidrag til Hæftet citeres i Afsnit B, S. 158 f.

1940. enhver Arbejdsplads i Verden, ja, han vil vel nok være dygtigere end Arbejderne fra de fleste andre Lande i Kraft af sin Opfostring og Mentalitet.

Men Forholdene har jo ført med sig, at danske Arbejdere ligesom store Dele af den øvrige Befolkning ikke mere har den Ansvarsfølelse og den personlige Fremdrift udadtil som før. . . . .

. . . . . Enhver bør altid have Drifter i sig til at forsøge at klare sig ved egen Hjælp, men det er der under det gældende sociale Understøttelsessystem ikke tilstrækkelig Tilskyndelse til.

— Tror De ikke, adskillige Førere i alle Lejre har forstaaet dette, Ingeniør Højgaard? — Der er for mig ingen Tvivl om, at mange flere, end vi ved af, blandt de politiske og faglige Førere har indset, at vi var for langt ude, men de har manglet Mod til at sige til paa rette Tid og Sted.

— Hvorfor denne Tilbageholdenhed og Mangel paa Oprigtighed?

— Den er en naturlig Konsekvens af det parlamentariske System; de politiske Partier har søgt at skaffe sig det størst mulige Antal Vælgere, og det maa under Valget føre til en Overbudspolitik. Derfor tror jeg, man maa regne med den Mulighed, at naar Forholdene skal ordnes paa fornuftig Vis, saa maa Forfatningen og Valgloven laves om. Der er ingen Mening i, at Folk, som ikke kan klare sig selv, skal være medbestemmende om Landets Ledelse.

. . . . .

Men Folkestyret er en Værdi, som det danske Folk ønsker bevaret? — Ja, der tales saa meget om Folkestyret i disse Tider, men man skal dog vist være lidt forsigtig for ikke at bringe et saa godt Ord i Miskredit. Man bør ikke gøre det synonymt med det nuværende parlamentariske Styre. Det samme gælder et Ord som Demokrati.

Folkestyret har vistnok ikke spillet fallit, men derimod har Parlamentarismen i den Form, hvori vi har kendt den, spillet fallit. Hvis man mener, at det System, vi i den sidste Menneskealder har haft, er Folkestyre, saa gør man sig efter min Mening skyldig i et Misbrug af Ordet.

— Er De Pessimist med Hensyn til Fremtiden?

— Det vil jeg ikke sige, men at vi faar store Vanskeligheder at overvinde, derom er der ingen Tvivl, og hvordan det vil gaa os, vil efter min Mening i høj Grad afhænge af, om vi forstaaer at indrette os ordentligt og fornuftigt i vort eget Hus.

## 8.-8. Leder i Pol. om Den Dansk-Tyske Forening.<sup>1)</sup>

Det er meget betydningsfulde Opgaver, der er givet den nystiftede dansk-tyske Forening at løse. Den storpolitiske Udvikling i Europa i disse Maaneder og de dybtgaaende Ændringer i den økonomiske Omstilling i de europæiske Lande, der er en Konsekvens af Magtforskydningen, vil stærkt komme til at paavirke Levevilkåarene ogsaa i vort Land. Det Europa, som for 11 Maaneder siden marcherede ind i Krigen, er totalt kastet over Ende, og et nyt er under Støbning med Tyskland som Continentets førende Magt. Hvorledes dets Udformning vil blive, kan endnu ikke overses, og Udformningen vil ikke ske, før Krigen er endt. Men vil de endelige Grænsedragninger blive udsat kortere eller længere, saa vil Krigens Gang saa langt fra hindre, snarere fremme, den økonomiske Opbygning gennem det intereuropæiske Samarbejde, hvis Rammer allerede har faaet deres Formulering fra autoritativ tysk Side.

Til Fremme af Danmarks Deltagelse i dette Samarbejde er den dansk-tyske Forening paa Initiativ af det danske Udenrigsministerium blevet stiftet.

. . . . .

Aarhundreders Samliv, Grænse mod Grænse, har haft stærke Vekselvirkninger mellem dansk og tysk Samfundsliv, aandeligt som materielt. Kulturelt og videnskabeligt har vi gennem Tiderne modtaget stærke Impulser fra vor store, sydlige Nabo, og økonomisk stod Tyskland som Danmarks næststørste Kunde, i en lang Aarrække ogsaa det Land, hvor Danmark gjorde sine største Køb. Der er saaledes gammelt historisk Grundlag for det Samarbejde, der nu søges yderligere fremmet. Vel har der

1) Om denne se Afsnit E, S. 315 f.

ogsaa været Tider, hvor der sloges blodige Saar i de to Nationers Samliv, og som efterlod dybe Misstemninger, men vi har kunnet finde hinanden i en fornyet Samvirken, der udjævnede gamle Modsætninger, og heri ligger netop det stærkeste Udtryk for, hvor stærkt de to Lande naturligt drages mod hinanden. . . . . 1940.

#### Artikel i Berl. Morg. om HRS. Gamborgs Tale paa Gerlevmødet.

16.-8.

Systemets Mænd kan ikke fortsætte. De, der har bygget Systemet op, har ikke Evner til at bygge det om efter Tidens Krav.

Det politiske System, der til i Dag har behersket Danmark, er ikke egnet til at fortsætte. Magten er brugt til Fremme af Særinteresser paa Samfundets Bekostning. Forudsætningen for Opretholdelsen af dette System, er en Klassesdeling, som Danmark ikke har Raad til at opretholde.

Danmark maa bestaa som Kongedømme, men skal vi have Diktatur eller Folkestyre? Man hylder den spontane Handling og ser paa Diktaturets Succes. Den Form for Diktatur, jeg ubetinget tager Afstand fra, er det ansvarsfri, det, hvor den, der styrer, kun har Ansvar for sig selv. Men hvorfor ikke uddrage visse af de evidente Fordele, Diktaturet har, og fastholde Ansvaret overfor Folket? Danmark skal lave en Forfatning, der passer Danmark og lader andre beholde en Statsform, der passer dem.

Vi er naaet dertil, at der kræves en Forandring, en national og økonomisk Genopbygning. Hertil skal vi finde den rette Statsform, bygget uden ideologisk Fanatisme, tilpasset efter de Opgaver, der ligger for. Kongens Kompetence maa efter min Mening udvides. . . . . Ministrene skal være Forvaltningschefer og udføre den allervæsentligste Del af det, der nu er Rigsdagens Opgave. Folkerepræsentationen, et halvt hundrede Mænd, skal udføre Statslove, Finanslove, Skattelove og lignende og ellers være kontrollerende. . . . .

I Danmarks Styre er der kun Brug for dem, der hver paa sit Omraade har kvalificeret sig som dygtigere end andre. Kun de skal træde sammen for at bestemme Danmarks Skæbne. Mænd, der har lært at tænke og handle paa deres eget Felt og har vist, at de kunde udrette noget. Tag Mændene i Danmarks Styre og spørg dem, hvad de udenfor Politik har udrettet. Det er Erhvervenes Mænd, der nu skal udvælges. Systemet vil komme af sig selv, sluttede Højesteretssagføreren. . . . .

Paa Grundlag af Højesteretssagføreren Indledning udspandt sig en Diskussion. Den aabnedes af Direktør, cand. polyt. Einar P. Foss, der fraraadede at virke for en anden Styreform, end den vi har, og understregede Betydningen af en kulturel Rejsning. Paa samme Linie laa Professor Ejnar Thomsens Indlæg, medens stud. jur. Per Markussen og Fuldmægtig Cai Eigtved gav Indlederen Tilslutning til de principielle Synspunkter. Stud. jur. Bent Wellejus paapegede Studenternes positive og vejledende Opgave og sagde, at Studenterne af i Dag over for Landet har større Opgaver end maaske nogen tidligere Studentergeneration; stud. jur. Poul Møller advarede mod Forfatningssplid, og Direktør Foss sagde, at ingen, heller ikke akademiske Kredse, kunde sige sig fri for Ansvaret for 9. April.

#### Leder i Soc.-Dem. om vort Forhold til Tyskerne.

16.-8.

I Aftes holdt Statsminister Stauning i Radioavisen en kort Tale, hvori han opfordrede det danske Folk til fortsat at holde Orden og Ro i eget Hus.

Anledningen til denne Tale er formentlig nogle beklagelige Episoder, hvor unge Mennesker, i Kaadhed eller værre i Ondskab, har generet den tyske Værnemagt paa forskellige Omraader og faaet meget strenge Straffe derfor.

Vi skal ikke overvurdere disse Episoder, de er ikke Udtryk for det danske Folk, kun for nogle unge Menneskers Mangel paa Forstaaelse af Tidens Alvor. Vi tror ogsaa, at de tyske Myndigheder kun vurderer dem som saadanne Episoder, der kan indtræffe, hvor som helst unge Mennesker kommer sammen. Det er ydermere vor Opfattelse, at Tyskland vil erkende, at intet Sted i Europa er tyske Tropper blevet modtaget paa en saa korrekt og loyal Maade som i Danmark, under de nu en Gang givne og foreliggende Omstændigheder.

1940. Men dette *korrekte og loyale Forhold maa opretholdes*. Man maa ikke af Stemninger eller tilfældig Lystighed lade sig forlede til nogen anden Holdning overfor de „Fremmede i Landet“. De er Mennesker som vi andre og skal behandles som Mennesker, loyalt og korrekt.

Dette er en absolut Nødvendighed for det danske Folk. Naar vi kræver at beholde vor politiske Frihed — som vi saa ofte har udtalt Ønske om — *saa maa det ogsaa være en Forudsætning, at vi Danske viser de tyske Tropper og Myndigheder den fornødne Hensyntagen, Høflighed og Loyalitet.*

Og derom tror vi ogsaa, at hele det danske Folk er enigt.

### 1.-9. Leder i Natt. om et Aars Krig.

.....

Men Hære kan knuse Riger og skabe nye Grænser; de kan ikke opbygge og bevare Storriger; dertil kræves der Idé og Statsmandskunst. Derfor faldt Alexanders Riger fra hinanden, derfor sejrede de europæiske Nationalstater til sidst over Napoleons Storrige. Dette har Det tredje tyske Riges Ledelse klart set, og derfor har den politiske Tænken holdt Trit med Strategien. Eftersom Hitler skred fra Sejr til Sejr, satte han stadig Maalet højere. Først gjaldt det om at erobre det tyske Folk; saa skulde Stortyskland skabes, hvor „Stortyskland“ er erstattet af „Das Reich“. Nu gælder det ikke blot at samle alle Tyskerne i eet Rige; nu skal Europa nyordnes. ....

### 3.-9. Artikel i Berl. Tid. om „Dansk Ungdomssamvirke“s Stiftelse, Formaal og Ledelse.

#### DANSK UNGDOM VIL SAMARBEJDE

*Tværs over alle de Skillelinier, der har kunnet være dansk Ungdom imellem af politisk, religiøs eller faglig Art, er der sluttet en Pagt om Samling og Samarbejde. Gennem Maaneder har Ønsket været fremme i alle Kredse af Danmarks Ungdom. Nu er Samarbejdet en Realitet. Under Navn af Dansk Ungdomssamvirke træder en Organisation frem for Offentligheden, dannet med det Formaal at styrke Danskheden og derigennem Samhørigheden indenfor hele vort Lands Ungdom.*

Allerede i April Maaned i Aar begyndte visse Drøftelser mellem en Kreds af Ungdomsledere. Resultatet blev, at „Dansk Ungdomssamvirke“ i Stilhed stiftedes den 25. Juni med det Formaal at yde Bistand til danske Ungdomsforeningers Arbejde paa et nationalt og kulturelt Grundlag, for derigennem at fremme *Ungdommens Vilje til Danskhed og Ansvarsbevidsthed for Fædrelandet, at styrke Samhørigheden indenfor den opvoksende Slægt og at skabe Respekt for Danmarks Historie og Fortid og tillige til Danmarks Fremtid.*

#### *Et Arbejds-Udvalg.*

„Dansk Ungdomssamvirke“ er organiseret med et Arbejdsudvalg i København, og ude i Landet er der mange Steder dannet Samarbejdsudvalg i Amter, Købstæder og Sogne, medens Udvalg andre Steder er ved at blive dannet. Arbejdsudvalget har følgende Sammensætning: Sekretær *Knud Broch*, stud. theol. *Jørgen Bøgh* (Repræsentant for Studenterraadet), Sekretær, cand. polit. *A. Clausager* (Venstres Ungdom), Landsretssagfører *Karsten Fønss* (Studenterforeningen og Akademisk Skytteforening), Forbundsformand *Poul Hansen* (D. S. U.), Landsretssagfører *Poul Hjermind* (K. U.) og Kommunalærer *Stig Hansen* (Dansk Vandre Laug).

Desuden har „Dansk Ungdomssamvirke“ Landet over Forbindelse med alle betydende Ungdomsorganisationer, bl. a. de danske Ungdomsforeninger, Dansk-Nordisk Ungdomsforbund, Radikal Ungdom, F.D.F., Sportsorganisationer, Retsforbundets Ungdom og kristelige Ungdomsorganisationer. Dette Samarbejde er det Tanken i den kommende Tid yderligere at udbyde, ligesom man ogsaa haaber at knytte Forbindelse med den Ungdom, der ikke tilhører nogen Organisation.

Vi har bedt en af Lederne, Landsretssagfører *Poul Hjermind*, om nærmere at udbyde, hvilke Planer denne nye Sammenslutning af dansk Ungdom arbejder med. *Poul Hjermind* udtaler:

..... Blandt de Opgaver, der herfra skal løses, er først og fremmest Udsendelsen af et *Lederblad* til alle Ungdomsledere i de Organisationer, der har Forbindelse med „Dansk Ungdomssamvirke“. Med Hensyn til de Ungdomsorganisationer, som vi venter at faa Forbindelse med, har vi i September og Oktober tænkt at afholde store *nationale Fællesmøder*. 1940.

..... Med et Medlemstal, slutter Landsretssagføreren, som skønmæssigt kan anslaaes til 260.000, vil vi have store Muligheder. Der er da ogsaa allerede nedsat en Række Underudvalg, der skal beskæftige sig med Specialopgaver. En af de Opgaver, der særlig vil blive lagt Vægt paa, er at faa lært Ungdommen at synge de danske Sange.

**Artikel i Berl. Morg. om Borgmester P. Christensen i Arbejderbevægelsens Erhvervsraad om den økonomiske Tilpasning.** 5.-9.

.....  
Borgmesteren udtalte sig i sin Beretning meget udførligt om Forholdene efter den 9. April, der med et Slag havde ændret Vilkaarene for Danmarks Erhvervsliv.

Tyskland er herefter Hovedland for Samhandel. Selv om der under normale Forhold kunde opnaas Erstatning for den tabte Import, kan dette ikke lade sig gøre under Krigens Blokadesituation .....

Danmarks Velfærd er Samhandel og Samkvem med Udlandet, og hele Verden er vort Livsrum.

Danmarks Erhvervsliv har aldrig været og kan aldrig blive sig selv nok, men maa udvikle sig i Samarbejde og Samhandel med andre Lande, og naturligvis først og fremmest med Nabolande. Gennem Aartier er Danmarks Erhvervsliv bygget op paa Basis af England og Tyskland som Hovedlande. Naar nu Krigen foreløbig har lukket det engelske Marked for os, maa der nødvendigvis forsøges en ny Opbygning og Tilpasning med Tyskland som Hovedbasis.

Formanden fremhævede, at Enighed, Dygtighed og Tilpasning er det, som Danmark trænger til i denne vanskelige og farlige Tid, og i Tilpasningsarbejdet kunde man regne med Arbejdernes Erhvervsraad.

Hele den baade politiske og erhvervsøkonomiske Situation, som er opstaaet for vort Land, har vel nok skabt noget Mismod, men der er samtidig Kredse, der synes tilbøjelige til at ville benytte Mismodet til ensidige Udfald mod Arbejderne og Folkestyret. ....

Erhvervsraadets Møde sluttede med Vedtagelse af følgende Resolution:

Arbejderbevægelsens Erhvervsraad tilsiger Regeringen sin gode Medvirken under den erhvervsøkonomiske Omlægning og Tilpasning, som nødvendiggøres af Krigens Afbrydelse af Danmarks Handelsforbindelser mod Vest. Erhvervsraadet forudsætter, at denne Omlægning og Tilpasning kan foregaa under rolige og velovervejede Former i nøje Samarbejde mellem Regeringen og Landets Erhvervsorganisationer og mellem disse indbyrdes, som en naturlig Udvikling af vort Lands Erhvervs muligheder under de givne Forhold.

**Berl. Morg. om Generaldirektør Knutzens Foredrag i Den dansk-tyske Forening: „Om danske Forhold“.**<sup>1)</sup> 10.-9.

.....  
Tyskerne og de nordiske Folk er jo meget nær beslægtede. Vi er runden af samme Rod. Det gaar imidlertid i Verden ofte saadan, at Medlemmer af den samme Familie

<sup>1)</sup> Berl. Morg. oplyser om Mødet, der transmitteredes i Radioen, bl. a. følgende:

Den dansk-tyske Forening havde til sit første Medlemsmøde i Aftes valgt Koncertpalmets lille Sal. Allerede til Generalforsamlingen, der gik forud for Mødet, var Tilstrømningen saa stor, at det med det med det samme blev besluttet at forlægge Mødet til den store Sal. Den slog til, men dog ikke bedre, end at Gulvet var fyldt til Overmaal. Man regnede, at over 1000 Medlemmer og deres Damer samt Repræsentanter for det hidtidige dansk-tyske Selskab, tog Del i Den dansk-tyske Forenings første Møde.

Paa forreste Stolerække sad Finansministeren. Lidt længere tilbage i Salen sad Trafikministeren. Udenrigsministeren var indbudt, men var forhindret af en lettere Forkølelse. Ved Siden af Finansministeren sad, foruden Formanden i Den dansk-tyske Forening, Generaldirektør P. Knutzen, Minister Yde, Rigs-politichef E. Thune-Jacobsen, Det dansk-tyske Selskabs Formand, Kaptajn E. Ipsen og Den dansk-tyske Forenings Kasserer, Direktør Chr. H. Olesen.



1940. har Vanskelighed ved at forstaa hinanden. Det er, som om de ikke havde Mulighed for at indstille sig paa fælles Bølgelængde. Jeg har det Indtryk, at det til forskellige Tider er gaaet saadan mellem Tyske og Danske. Vi véd, at Ord og Udtryksformer er forskellige, og det er ganske naturligt mellem Brødre, af hvilke den ene er stor og mægtig, og den anden ikke er stor nok til at forlange en magtpolitisk Rolle. Men bag Ordene og Formerne staar Kendsgerningerne, Realiteterne, og de indeholder meget mere fælles, end man skulde tro ved et overfladisk Indtryk. Og det er jo nu engang ikke Ordene, men Kendsgerningerne, det kommer an paa her i Verden. Alt for ofte har man dømt efter det ydre, og har tilmed set Forskellighederne gennem Mikroskop og det fælles gennem en omvendt Kikkert.

Som Formand for den nystiftede dansk-tyske Forening har jeg derfor gerne villet yde mit beskedne Bidrag til i vort store tyske Broderfolk at uddybe Forstaaelsen for danske Forhold.

.....

Der er hos os megen og voksende Forstaaelse for Betydningen af fast Ledelse og for, at en daarlig eller slap Ledelse i det lange Løb maa betales dyrt af de i Virksomheden beskæftigede og i sidste Instans af Folket som Helhed. Den Slaphed, der fulgte i Verdenskrigens Kølvan, er for største Delen borte, men Formen for Ledelsen betyder meget for Danskeren. Personlig har jeg næsten aldrig udstedt Ordre i det direkte Samarbejde. I Stedet beder man om, at dette og hint maa blive gjort og enhver véd, at det er det samme som en Ordre. Det stemmer blot bedre med Danskerens Respekt for Personligheden. Kan man yderligere i en vanskelig Situation komme med en Bemærkning, der appellerer til Humøret og Forstaaelsen, glider Sagen ofte let.

Propaganda i Danmark maa i høj Grad regne med *Danskerens Mentalitet*, og der er megen udenlandsk Propaganda, som er faldet fuldstændig til Jorden eller har haft en modsat Virkning af det tilsigtede, fordi den har syndet derimod. Man maa give saa fuld Besked som muligt, og Propagandaen maa ikke være bidende.

.....

Man har hos os med Glæde set, at Forholdene i Norden har udviklet sig saaledes, at Folkene her efter aarhundredlang Strid er ført sammen. Oprindeligt var vel Samfølelsen her et Resultat af de nationale Følelsers Udvikling i forrige Aarhundrede, men Samarbejdet er ført videre til praktiske og faglige Omraader af meget stor Betydning. Disse Folk har ikke herved mistet deres værdifulde Særpræg. Vi hilser med Glæde dette Samarbejdes Videreførelse til det tyske Broderfolk. Blot maa Samarbejdet ikke bringes i Stand ved, at de to Folk paastemples samme ydre Udtryksformer. Derved vilde noget overordentlig værdifuldt i Folkets Kulturliv komme i Fare. Derimod bør det ske ved, at begge Folk søger at trænge bagom det ydre, trænge ind til det indre og værdifulde i Folkelivet og erhverve sig Evnen til at indstille sig paa hinandens Bølgelængde. Gennem en saadan udviklingsmæssig Omstilling vil der kunne opnaas rige Resultater, som det ogsaa er sket mellem de nordiske Folk indbyrdes, og det er ikke nødvendigt, at en saadan Omstilling skulde henvises til en uvis Fremtid.

*Danske er vi, og Danske var vore Forfædre, saa langt Historien rækker tilbage, og Danske bliver vi ved med at være.* I Sammenligning med Tysklands Millioner kun et lille Folk, men det er sig stærkt bevidst som Folk, og vi byder nu vor store tyske Broder Haanden til kulturelt og økonomisk Samarbejde paa Gensidighedens Grundlag, idet vi samtidig udtrykker Haabet om, at der i det nye Europa kan skabes lykkeligere Forhold for alle.

#### 17.-9. Natt. kommenterer Helge Bangsteds og H. C. Brylds Rejse til Norge.<sup>1)</sup>

Meddelelsen om, at to af Frits Clausens fremtrædende Folk, Chefredaktør Helge Bangsted ved „Fædrelandet“ og Stabsleder H. C. Bryld, er rejst til Norge, har gjort et ejendommeligt Indtryk i Danmark. Dette Indtryk er ikke blevet svækket ved nogle Udtalelser, som Hr. Bryld før Afrejsen har fremsat overfor „Fædrelandet“. Han siger deri, at det først og fremmest gælder om at bringe Vidkun Quisling en Hilsen fra

<sup>1)</sup> Lignende Artikel findes Berl. Morg. for samme Dato.

Frits Clausen og dernæst om at studere norsk Propaganda, norsk Presse og norske Forhold i det hele taget. Han udtaler ogsaa, at han og hans Rejsefælle glæder sig til Besøget i Norge — netop nu. 1940.

Hvorfor dog netop nu? Saaledes som Forholdene i den sidste Tid har formet sig i Norge, kan vi ikke tænke os, at Vidkun Quisling er særlig oplagt til at modtage Hilsner fra glade danske Gæster. Ogsaa han maa jo føle Sorg over Landsmænd, som idømmes strenge Straffe ved Standret. For uanset, hvad han mener om deres Skyld, var de dog hans Landsmænd — ogsaa de af dem, som døde. Men i det hele taget vil det norske Folk sikkert nu befinde sig bedst ved ikke for meget at være Studieobjekt for Fremmede. Særlig Fremmede, som kommer med Smil paa Læben, vil føles som en Disharmoni.

Vi kan heller ikke se, at der for Danske kan være meget at lære i Norge for Tiden. Vore og Norges Forhold er saa forskellige. Norge har en Regering indsat af Besættelsesmagten — vi har en Regering, som er udpeget af Landets Konge og med Folkets Tillid, ligesom vi, i Modsætning til Norge, har et tysk Løfte om, at man vil respektere vor indrepolitiske Frihed. Dansk og norsk Politi maa derfor arbejde ud fra helt forskellige Forudsætninger. Ogsaa Frits Clausens Folk maa arbejde ud fra andre Forudsætninger og anvende helt andre Metoder end Vidkun Quislings. Vi forstaar derfor ikke, hvad det er, Hr. H. C. Bryld vil studere og lære i Norge netop nu.

Vi ser ganske vist i „Fædrelandet“, at Hr. Bryld udtaler, at der i Europa kun kan blive Tale om Nationalsocialisme eller Kommunisme, og at det ikke nytter, at Demokratiet i Danmark taler om et Samarbejde i det nye Europa, „for der bliver ikke noget Samarbejde med Demokratierne“. Hr. Bryld maa her have misforstaaet, hvad der er blevet sagt fra anden og langt mere autoritativ Side, nemlig: at Fremtidens Samarbejde skal ske under Respekt for det enkelte Folks frie Vilje og Traditioner. Det maa altsaa være Hr. Bryld og ikke Demokratierne, som tager fejl i dette Kapitel. . . . .

#### Leder i Soc.-Dem. om „Fædrelandet“s Advarsel til de danske Officerer.

1.-10.

I en Omtale af Preben Wencks Anmeldelse i „Fædrelandet“ af den Pjece, Kaptajn A. L. Lauesen, General Leschly, Oberst Alf. Giersing m fl. havde skrevet, skriver Social-Demokraten i en Leder „Frits Clausen truer Officererne“ den 1. Oktober bl. a.:

I det samme Nr. af „Fædrelandet“ findes paa Forsiden en Artikel, som vi uden videre betegner som Toppunktet af Frækhed og Raahed overfor Officererne, som dette Blad hver Dag trykker om Tilslutning. Vi kan ikke nægte os Fornøjelsen af at aftrykke den i sin Helhed:

Vi har uomstødelige Beviser for, at enkelte Lærere paa Officersskolen, i Stedet for, som det er deres Pligt, alene at undervise i militære Fag ogsaa forsøger sig som politiske Vejledere.

Vi advarer disse Herrer mod at fortsætte ad denne Vej. Og vi advarer dem ganske særligt mod at fremkomme med Udtalelser om den Stilling, Officerer — og Befalingsmænd i det hele taget — indtager i vort Parti.

Denne Advarsel fremkommer kun denne ene Gang, og den Kaptajn eller de Lærere, som ikke forstaar denne Advarsels Rækkevidde, skal hurtigt og én Gang for alle blive belært om de uundgaaelige Konsekvenser, politiske Mishagsytringer i Skoletimen vil have for dem.

Vi skjuler ikke som de døende demokratiske Partier, hvem der er med os. Vi dækker os ikke bag et Skjold af politiske Uvederheftigheder, som Systemets Blade gør det. Vi dølger ikke vort Aasyn. Vi møder med aaben Pande og erklærer — for at alle Misforstaaelser kan undgaa — at 61 % af Hærens og Flaadens Befalingsmandsstyrker er Medlemmer af vort Parti eller paa anden Maade er tilsluttet vor Bevægelse, og at 47 % af den samlede Politistyrke for Frederiksberg og København er tilsluttet vore Rækker.

„Vor Tale er ikke en Trusel, men en Opfordring“, har Partiføreren sagt. Saadan

1940. er det ogsaa nu. Men vor Tale indebærer en alvorlig Advarsel, der omsat i Handling tilfulde vil vise Konsekvensen af udansk Optræden og udansk Tale“.

Vi har ikke før i noget dansk Blad set en saa aabenlys Trusel, som endda ved sin Form og i den *Situation, den fremkommer*, virker ualmindelig raa. Dette er Frits Clausens Behandling af anderledes tænkende!

#### 4.-10. Leder i Soc.-Dem. om Christmas Møllers Udtræden af Regeringen.<sup>1)</sup>

Med dyb Beklagelse vil den danske Offentlighed erfare, at Handelsminister Christmas Møller er udtraadt af Regeringen, hvor i de sidste Maaneder hans enestaaende Arbejdskraft har betydet en meget stor Indsats paa den vanskelige Post som Handelsminister.

Vi har ikke været og er ikke politisk Meningsfælle med Christmas Møller, vi har ofte angrebet ham, og han til Gengæld vort Parti. Men vi erkender, at han altid har været ikke alene en dygtig Politiker med en Jernflid, men ogsaa som Politiker har vist en social Forstaaelse og en udpræget demokratisk Tankegang, som vi altid og ikke mindst i Dag respekterer ham for.

Siden Besættelsen har han været en uforfærdet Forkæmper for det politiske Samarbejde, som er en Nødvendighed for Bevarelsen af Danmarks Frihed og Folkestyre. Han har tillige vist Forstaaelse af de sidste 30 Aars politiske Gerning og Anerkendelse af det Kulturarbejde, Danmarks Arbejdere har udført i Samfundets Tjeneste.

Derfor kan ogsaa politiske Modstandere trykke hans Haand, nu da han trækker sig tilbage fra Regeringen, vidende, at hans Indsats i det politiske Samarbejde paa Rigsdagen vil fortsætte.

#### 6.-10. Artikel i Berl. Morg. om et Dementi af Rygter om de danske Ernæringsforhold.

Der har i den senere Tid her i Landet været en Del Rygter i Omløb gaaende ud paa, at tyske Soldater og tyske Børn og Kvinder i stort Antal bliver sendt til Danmark paa Rekreationsophold.

Radioavisen erfarer fra autoritativ Kilde, at disse Rygter, der ogsaa har fundet Vej til Udlandet, savner ethvert Grundlag.

De nævnte Rygter er videre blevet udformet, saaledes at Opholdet her af tyske Tropper skulde have bragt de danske Ernæringsforhold i Fare. Heller ikke dette er rigtigt, idet Tropperne her i Landet i alt væsentligt forsynes fra Tyskland, Kun for saa vidt angaar saadanne Levnedsmidler som Smør, Flæsk og Æg, der herfra i stort Omfang eksporteres til Tyskland, er der truffet den Ordning, at disse Levnedsmidler leveres Tropperne her mod Betaling over den dansk-tyske Clearing, for derved at undgaa unødvendig Transport frem og tilbage.

Naar Regeringen har maattet indføre Rationering af Brødforbruget, skyldes det, at de oversøiske Tilførsler af Korn er standset, og at den nye danske Kornhøst er under Mittel.

#### 6.-10. Leder i Soc.-Dem. om norske og danske Nazister og Sammenhold i Danmark.

*Staa fast og hold sammen.*

Den sidste Uges Begivenheder i Norge maa uundgaeligt meget stærkt paavirke danske Sind. Nært forbundne er vi med Norge gennem Aarhundreders Udvikling, ofte fælles Styre, næsten det samme Sprog, fælles Kultur og fælles Litteratur. . . . . Norske Fagforeninger havde et intimt Samarbejde med danske Broderorganisationer, og ogsaa paa det politiske Omraade var der etableret et intimt Samarbejde, dels Staterne imellem ved fælles Ministerkonferencer og ved paa juridiske Omraader at søge etableret ensartede Lovgivningsbestemmelser, dels ved Arbejderbevægelsens politiske Samarbejde, hvor Nordens Arbejdere nærmede sig hinanden saa tæt som ingen andre Nationer. De fire nordiske Landes Arbejdere følte forhen som et Fællesskab.

Nu er det forbi. I Norge er nye Kræfter trængt frem. De politiske Partier er

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 164.

forbudt med Undtagelse af Quislings Parti, Fagforeningerne er sat under Kontrol, og 1940. „Folkets Hus“ er overtaget, og meget andet, som vi ikke forstaar og billiger, er sket. Naturligvis staar danske Arbejdere med den dybeste Medfølelse overfor norske Kammeraters Forhold i Fremtiden. . . . .

Men den alvorlige Ændring af det norske Folks politiske Liv bør ogsaa øve sin Virkning hos os. Den bør styrke det politiske Samarbejde mellem de fem demokratiske Partier, hvis Maal er Folkestyrets Opretholdelse. Nu gælder det mere end nogen Sinde om *at staa fast og holde sammen*. . . . .

**Artikel i Berl. Morg. om Professor, Dr. Louis L. Hammerich i Studenterforeningen om 27.-10. dansk-tysk Vekselvirkning.**

. . . . . Professoren behandlede sit Emne rent videnskabeligt. Han paaviste, at saavel Folk som Sprog kunde føres tilbage til samme Oprindelse. Men i 2000 Aar havde der ikke været Sprogfællesskab mellem de nordiske Folk og vore Naboer mod Syd. Det danske Folk havde aldrig været et stort Folk — som det tyske — men dette er opstaaet senere end det danske. . . . .

I Tiden indtil Krigen 1914 var danske Videnskabsmænd, Haandværkere og Arbejdere villige Lærlinge i hele Europa, men mest i Tyskland. Vi viste, hvad en lille Nation kan udrette til Gavn for sig selv og andre i et frit Samarbejde. Uden at lade os lokke eller true, har vi ogsaa i Tiden fra 1918 til den nuværende Krigs Begyndelse fortsat den samme Linie, der forudsætter det selvfølgelig, at vi lærer frit og direkte, hvor vi vil. Af Tyskland har vi paany kunnet lære den Kraft, et Folk har, stort eller lille, naar det lever sit Liv i Overensstemmelse med sine egne Ejendommeligheder, forskellige som disse er for hvert Folk.

Om de øjeblikkelige Forhold udtalte Professoren til Slut, at det i højere Grad under denne Krig end under den forrige gælder, at det naturlige kulturelle Samliv mellem Folkene er afbrudt eller hindret. Men vi ved, at en Krigs Tilstande ikke er normale, og det er Fredens Værk, vi sigter paa, i den dansk-tyske Vekselvirkning. Vi bøjer os med dansk Nøgternhed og Loyalitet for Krigens haarde Nødvendigheder. Vi ser ogsaa, med nøgterne omend noget skræmte Øjne, hen til de socialøkonomiske Følger, der venter. Som de Bønder og Sømænd, vi er, skutter vi os for Uvejret. . . . .

**Ole Bjørn Kraft tager i Berl. Morg. Afstand fra Statsminister Staunings Udtalelser 30.-10. paa Forummødet.<sup>1)</sup>**

Det har i vide Kredse vakt Opmærksomhed og Beklagelse, at Statsminister Stauning ved Forum-Mødet i Søndags udtalte sig udførligt og paa den Maade om Begivenhederne den 9. April, som han gjorde.

Rigsdagsgruppens Formand, Ole Bjørn Kraft, udtaler i den Anledning:

Mit Parti og jeg har fra første Færd indtaget det Standpunkt, at der, saa længe Landet var besat, ikke kunde og burde føres en offentlig Diskussion omkring Begivenhederne den 9. April og den Politik, der gik forud. Dette har vi stedse hævdet ogsaa var en naturlig Forudsætning for det Samarbejde, hvorpaa Regeringen i Øjeblikket hviler.

Jeg gik ud fra, Statsministeren var enig i denne Forudsætning og beklager, at Statsministerens Udtalelser ikke har taget fornødent Hensyn hertil. Ingen kan efter mit Partis og min Fortid være i Tvivl om vor Anskuelse. Spørgsmaal, der angaar den 9. April og vor nationale Ære, og alle Problemer, der staar i Forbindelse hermed, ønsker vi for Tiden ikke at drøfte.

Jeg føler mig overbevist om, at de Synspunkter, jeg her har fremsat, vil blive akcepteret i alle Kredse indenfor de samarbejdende Partier.

**Artikel i Berl. Morg. om danske Søofficerers Rejse til Tyskland.**

**3.-11.**

. . . . .

Efter hvad Kommandør Grandjean udtaler til „Berlingske Tidende“, har det været

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 165.

1940. en særdeles interessant og lærerig Rejse for de danske Søofficerer. Den har været en Uges Tid, under hvilken de med stor Venlighed og Aabenhed er blevet modtaget af de ledende tyske Marineofficerer paa de forskellige Etaper, som deres Rejse har passeret.

Rejsens Deltagere, der nu er kommet tilbage til Danmark, var Kommandør Grandjean, Kommandørkaptajnerne Nørgaard, Vedel og Heiberg, Orlogskaptajnerne Mørch og Pontoppidan samt Kaptajnløjtnant Knudsen. Endvidere deltog den danske Marine- og Luftattaché i Berlin, Kommandørkaptajn Kjølsten.

13.-11. Hartvig Frisch under Finanslovsdebatten i Folketinget om de danske Nazister. (Citeret efter Rigsdagstidende).

.....  
Men Lovgivningsarbejdet lige siden Maj har vist, at den danske Parlamentarisme har været handlekraftig og har formaaet at sætte gamle Stridigheder til Side, naar det gjaldt Danmarks Fællesinteresser.

Der er kun en lille Flok, som er gaaet imod, og som Dag ud og Dag ind vil ophidse det danske Folk ved at fortælle, at Regeringen falder i Morgen, at Rigsdagen samles for uigenkaldelig sidste Gang, at Modstanderne skal blive husket, og at „Systemet“ er dødsdømt.

.....  
Jeg ser nok, at alle disse Systembekæmpere lige for Tiden stikker de udenlandske Symboler i Skuffen og møder i Proklamationer og paa Plakater med vajende Dannebrog og danske Farver og raaber „Fædrelandet“ ud paa Gader og Stræder. Den danske Folkevittighed har straks taget Situationen paa Kornet. Der spørges: Hvad er en dansk Nationalsocialist? Og Svaret lyder prompte: Det er en, der sælger „Fædrelandet“.

.....  
Heldigvis har Folket under de nuværende Forhold vist en anerkendelsesværdig Ro og Beherskelse. Krig er nu engang Krig, og derfor forstaaer Befolkningen særdeles vel det, der følger med Landets Besættelse, og Springet fra den fuldt oprigtige Neutralitet, der herskede i Danmark lige fra September 1939, og til den fuldt korrekte Holdning over for det nye, der fulgte med Besættelsen, har ikke været stort.

14.-11. Oluf Pedersen under Finanslovsdebatten i Folketinget om Frits Clausens Parti. (Citeret efter Rigsdagstidende).

Det danske Folk er et meget fredeligt Folk, men det skal dog ikke lade sig hundse af hjemlige Storpralere som dem, der skriver i „Fædrelandet“. Jeg indskyder den Bemærkning, at personlig er jeg imod at forbyde dette Blad; Folk naar nok til selv at vurdere Bladets Usandheder. ....

..... i det nationale danske Samarbejde er ingen lukket ude. Der deltager heri alle de Partier, som staaer paa dansk Folkestyres Grund. De, der staaer udenfor, er kun dem, der selv har lukket sig ude af det danske Folkefællesskab. Naar det danske Folk ser paa de udelukkede som en Slags spedalske, saa er det de udelukkedes egen Skyld, og de har intet at beklage sig over.

14.-11. Svend E. Johansen under Finanslovsdebatten i Folketinget om Forholdet til Tyskland. (Citeret efter Rigsdagstidende).

.....  
Det maa da staa klart for enhver, der nøgternt og roligt kan tage Stilling til Tidens reale Spørgsmaal, at det er en Livsbetingelse for Danmark at komme i det bedst mulige Forhold til vor sydlige Nabo. Det skulde vi have været for længe siden; nu er det paa høje Tid. Danmark kan ikke melde sig ud af det europæiske Samfund, og kunde det, skulde det ikke gøre det. Tværtimod er det dansk Politik's fornemste Opgave at skabe den bedst mulige Placering for vort Land i det Storeuropa, som kommer, som vi ikke kan undvære, og hvor vi har vor store betydningsfulde Mission at udøve. Vi skal ikke ind i dette Samarbejde som Vasalstat — afgjort ikke. Vi skal møde der som ligeberettiget Partner, men vi skal ind i dette Samarbejde.

**Artikel i Berl. Morg. om Forespørgsel paa Rigsdagen under Finanslovsdebatten om Nationalsocialismen og dens Agitation. 1940. 15.-11.**

.....

Hr. *Aksel Larsen*, Kommunist, .... vendte sig derefter skarpt mod Nationalsocialisterne og deres Agitation:

— Hvor faar de de fantastiske mange Penge fra? Det koster 500 Kr. om Dagen at vise *Frits Clausens* Ansigt paa Plakatsøjlerne. Paa faa Maaneder naar man alt i alt op paa en Million Kr. Man gør sig jo sine Tanker ....

Hr. *Frits Clausen* afbryder:

— I hvilken Retning?

— I Retning af Broholm for Eksempel. Eller i en helt anden Retning.

Hr. *Frits Clausen* (N.S.) fik derefter Ordet. .... Han svarede derefter *Aksel Larsen*, idet han begyndte med ironisk at sige, at naar man sagde, at hans Parti modtog Hjælp fra Tyskland, saa er det rigtig nok, at Bladets første Trykkemaskine var kommet fra Tyskland. Her var den blevet brugt til at trykke „Rote Fahne“. Ellers vilde han først komme med Oplysninger, naar det passede ham og ikke *Aksel Larsen*, og saa maatte man jo ogsaa se lidt paa Kommunisternes Bøger.

*Aksel Larsen*: Vi er parat. Kom med det samme!

*Frits Clausen*: Ja, ja, saa parat er vi heller ikke! Jeg vil ikke nægte, at vor Bevægelse har modtaget Hjælp fra Tyskland, men det er Sandheden i vor Ideologi. Jeg afviser bestemt, at Hjælpen bestaar i Pengemidler. Vi vil ikke fremkalde Borgerkrig, som vi beskyldes for, men det skal ikke skjules, at vi driver lidt Gæk med Politiet. Grunden hertil er de Telefonaflytninger og den Brevcensur, som vi er udsat for. Man retter Beskyldninger imod os paa saakaldt lukkede Møder. Men disse Møder er ikke mere lukkede, end at jeg Dagen efter kan skaffe det ærede Medlem Hr. *Christmas Møller* et Referat fra hans lukkede Møder ....

*Christmas Møller*: Hvor har De det fra?

— Fra Deres egne Folk!

— Det er ikke sandt!

— De har saadan en Uorden i Deres Parti, at der sendes Materiale ud til tidligere Tillidsmænd, der nu er Medlemmer af vort Parti.

— Er det hæderligt at benytte det?

— Det er i hvert Tilfælde dumt af det konservative Parti at give vort Parti Efterretninger.

**Jens Thomsen under Finanslovsdebatten i Folketinget. Kritik af Regeringens Holdning 15.-11. over for Nationalsocialismen og om Bondepartiets Stilling til Nazismen. (Citeret efter Rigsdagstidende).**

.....

Det er en yderst farlig Stilling, Samlingsregeringen indtager. Officielt udtaler den, at Danmark beundrer Tysklands Sejre, og at vi skal ind i et Samarbejde under Tysklands Ledelse; men samtidig florerer den mest hadefulde, ufordragelige Agitation mod den nationalsocialistiske Tankegang med Adresse til det ærede Medlem, Hr. *Frits Clausen*. Der rettes den stærkeste Mistæneliggørelse mod Bondepartiet, fordi vi ikke optræder tilstrækkelig ufordrageligt over for ham. Bondepartiet er ikke national-socialistisk, og vi udgiver os ikke for at være det, men vi vil vise Vilje til at forstaa andres Tanker og Ideologier.

.....

**Leder i Pol. om de danske Nazisters Demonstrationstog.<sup>1)</sup>**

18.-11.

Grovere Udæskning end den, København oplevede i Gaar, har Byen ikke set. Med en Kynisme, der har bidt Hovedet af al Skam, saa man i Gaar *Frits Clausen*-Folkene benytte 13 unge faldne Danske som Middel i en forfalsket Agitation og til et Reklameoptog, hvor selv Sogens Baand var Camouflagede.

1) Se Afsnit E, S. 398.

1940. „Et af de laveste, usleste og mest skinhellige Vaaben at benytte i politisk Agitation er Menneskets dybeste Følelser“.

Disse sande Ord fandtes forleden i „Fædrelandet“. Man forstaaer, at „Skinhellighed“ løb med i Pennen, naar man kender Anledningen — nemlig den Indsigelse, hvormed en Fader til en af de faldne protesterede imod Frits Clausen-Folkenes Minde-Appel som en „Besudling af de Faldnes Minde“. Der viste sig i Gaar ingen Hæmninger hos Frits Clausen-Folkene i den fulde Udnyttelse af det lave, usle og skinhellige Vaaben. Besudlingen blev ført til Bunds med den Mangel paa psykologisk Forstaaelse af det danske Folks Sind og Karakter, der kendetegner den hele Flok. En mangetusindtallig Menneskemængde viste i Harmen, hvor fejlslagen Spekulationen maatte blive, stridende som den var mod de enkleste Følelser og Opfattelser i Befolkningen.

Demonstrationen i Gaar blev tilladt paa Trods af det Forbud, der er i Landet, mod politiske Demonstrationer. At Frits Clausen-Folkene ogsaa overtraadte Uniformsforbudet, var vel kun at vente fra denne Side. Det lykkedes i Gaar et meget mandsstærkt Politi, der med Dygtighed og klog Omtanke behandlede Opgaven, at sikre, at Dagen fik et saa nogenlunde roligt Forløb.

.....

#### 19.-11. Meddelelse i Berl. Morg. om Planer for store danske Arbejder i Hamborg.<sup>1)</sup>

En dansk Delegation paa 19 Mand, Repræsentanter for danske Entreprenør-Firmaer, Bygmestre, Ingeniører og Haandværksfirmaer med Entreprenørforeningens Formand, Direktør Sven Nøring, i Spidsen afrejste i Gaar til Hamborg for at forhandle med de tyske Myndigheder om et stort Anlægsarbejde.

Det drejer sig om Opførelse af en moderne Bydel, et Arbejde til et Beløb, der opgives til ca. 600 Millioner Kroner, og der skal være visse Muligheder for, at danske Firmaer kan faa dette Arbejde overdraget.

Danmarks Generalkonsul i Hamborg, Minister Marius Yde, har arbejdet ivrigt for at sikre dette Arbejde for Danmark, og han vil selv deltage i de kommende Forhandlinger. ....

De Forhandlinger, som nu indledes i Hamborg, siges at være rent foreløbige. De vil i første Række dreje sig om Priser og Betalingsforhold.

#### 27.-11. Leder i Berl. Morg. om de danske Nationalsocialister.

Ingen kan bestride at det danske nationalsocialistiske Arbejderparti — D.N.S.A.P. — har haft de bedst tænkelige Vilkaar at arbejde under.

Læge Frits Clausen stiftede sit Parti i et Samfund, hvor Borgerne har Ret til uden forudgaaende Tilladelse at danne Foreninger i ethvert lovligt Formaal. Og denne Ret blev ikke indskrænket overfor Sammenslutninger af Borgere, der maa formodes at ville nægte denne Ret for andre.

Partiet udfoldede sin Agitation i et Land, hvor Borgerne har Ret til at samle sig ubevæbnede og naar bortses fra et midlertidigt Indgreb i Besættelsesperiodens første Tid, har den Mødefrihed, der er sikret danske Borgere, givet Frits Clausen og hans Mænd fuld Adgang til at virke for deres Ideers Udbredelse ved Afholdelse af politiske Møder.

Det nye Parti optog sin Virksomhed under Retsregler, der siger, at enhver er berettiget til paa Tryk at offentliggøre sine Tanker. Og saa langt fra at Samfundet skulde lægge Hindringer i Vejen for, at dette nye Parti udgav Dagblade og Tidskrifter, har Forholdene endda formet sig saaledes, at det Samfund, der søgtes omstyrtet, er den største Annoncør i den Dagbladsvirksomhed, der propaganderer for Omvæltningen.

Endelig har saa Frits Clausen og hans Meningsfæller haft den Fordel, at et misforstaaet Retfærdighedsbegreb har skabt et Forholdstalsystem, der giver selv meget smaa Mindretal Mulighed for at faa Plads i Folkerepræsentationen. Det nye Parti har

<sup>1)</sup> Se Afsnit E, S. 320 om Aftenbladets Interview af 9.-8.-1940 med Generalkonsul Yde desangaaende samt Afsnit L, S. 1054 og 1199.

derfor med en yderst ringe Vælgertilslutning opnaaet Sæde i Folketinget med deraf 1940. følgende Adgang til selv at fremsætte de Lovforslag, der udtrykker dets Synspunkter og til at øve Kritik mod Lovforholdsregler, der strider mod disse.

Det maa i Sandhed hævdes, at der intet Steds i Verden og paa intet Tidspunkt i Historien er givet et Parti, der vilde frembringe en Revolution saadanne Muligheder for at tale Revolutionens Sag.

Maaske er det da netop denne Mangel paa Tvang og denne Overflod paa Frihed, der er blevet de danske Nationalsocialisters Skæbne. Vel vilde efter dansk Sæd en Magtanvendelse næppe være gaaet saa vidt, som til at skabe de Martyrer, der er mere værd end de bedste Argumenter. Men Tvang vilde have avlet en krænket Retsfølelse og fremkaldt en deltagende Medfølelse, der — ogsaa efter dansk Sæd — kunde være traadt i Martyriets Sted. Nu er dette udeblevet, og det Parti, der vilde omvælte det bestaaende Samfund, kunde ved det sidst afholdte Valg konstatere, at der af 1,700,000 Vælgere kun var 31,000, der aktivt var med dem. Siden Afholdelsen af dette Valg er der gaaet halvandet Aar. Udviklingen i denne Tid kan ikke belægges med Tal. Men enhver kan dog se, at der er sket den Forandring, at medens der før var et lille Mindretal, der aktivt gik ind for Frits Clausens Parti, er der nu et overvældende stort Flertal, der aktivt stiller sig imod dette

Utvivlsomt vilde det være blevet opfattet som et Forfaldstegn, hvis det danske Styre havde grebet til Forbudsmetoder og derved havde svigtet Princippet om den frie Meningsudveksling som Udviklingens Regulator. Men omvendt maa det ogsaa udlægges som et Tegn paa Styrke, at det er ved en Fastholden ved vor Styreformers Grundidé, at det Resultat, der i Dag foreligger, er blevet naaet. Dette giver Fortrøstning til Fremtiden. Men det paalægger tillige en Forpligtelse. Det maa i Handling atter og atter bekræftes, at Folkets Deltagelse i Statsstyrelsen er skabt for Folkets Skyld. Det er ikke nok at samles i Enighed om at bevare det, vi har og er glade ved at have. I Livets Virkelighed maa der udføres et praktisk Arbejde, som afbøder de Vanskeligheder, overfor hvilke det enkelte Samfundsmedlem overladt til sig selv vil blive et Offer. De store politiske Folkepartier, der bærer Regeringsmagten, er sig sikkert dette bevidst. Det bør ikke nytte Tiden til at tælle det overordentlig store Flertal, der er med dem. Langt vigtigere er det, at deres Gerninger tæller paa den rette Maade overfor de haarde Krav, Tiden stiller op imod dem og det hele Folk. Opfyldes dette, vil Bevægelser, der næres af Uro, ikke faa nogen Jordbund at vokse i.

#### Leder i Soc.-Dem. om Hartvig Frisch.

28.-11.

Det var med Sorg, at den socialdemokratiske Rigsdagsgruppe erfarede, at *Hartvig Frisch* vilde trække sig tilbage som Formand og Ordfører for Gruppen. Men man bøjede sig for hans Ønske, som gaar ud paa efter 14 Aars stærkt anspændt politisk Arbejde at fuldføre et videnskabeligt Arbejde, en Doktordisputats, som han, den græsk-kyndige Historiker, har syslet med i ledige Nattetimer, men paa Grund af sit politiske Arbejde ikke har kunnet faa færdig.

Dette er Motiveringen, og det er *ikke* den, som fremgaar af „Fædrelandet“, at det er dette Blads og Frits Clausens Krav, som Socialdemokratiet nu endelig har bøjet sig for. Saaledes har „Fædrelandet“ bl. a. fint og nobelt antydnet, at han var Jøde. Nu kan det efter vor Opfattelse aldrig været noget nedsættende, at et Menneske fødes af jødiske Forældre, et Menneske er et Menneske, og vi anerkender ikke anden Vurdering end den paagældendes Dygtighed, Moral og Karakter. Men Hartvig Frisch har ikke en Draabe jødisk Blod i sig! Det er Sandheden.

.....

Men løvrigt gaar Hartvig Frisch ikke ud af Rigsdagen, han fortsætter sin Gerning som menig Folketingsmand, og ingen kan lukke Munden paa ham. Desuden har han en Pen, og vi haaber oftere at se hans Navn i vort Blads Spalter til Glæde for vore Læsere.



1940. „Højgaard-Kredsen“s Henvendelse til Kongen angaaende et partipolitisk uafhængigt  
Nov. Ministerium.<sup>1)</sup>

Deres Majestæt.

De sørgelige Begivenheder, der fandt Sted den 9. April, hvor den danske Befolkning om Morgenen rystedes ved at finde Landet besat af tyske Tropper, affødte, som Deres Majestæt ved, i hele Folket dyb Sorg og Harme.

Disse Følelser bragte dog eet Gode med sig. De vakte Befolkningen til mere levende Bevidsthed om dens Kærlighed til vort Land — til det aandelige og materielle, for os umistelige Danmark, som er vor Arv efter vore Forfædre.

Det er disse Følelser, der bl. a. i første Linie har givet sig Udslag i, at hele Folket tæt har fylket sig om dets Konge, og som har været medvirkende til, at det loyalt har rettet sig efter den i Deres Majestæts Proklamation til Folket indeholdte Opfordring til korrekt Optræden over for Myndighederne og til i det hele at udvise Ro og Orden.

Ogsaa fra Lovgivningens Side har der hersket Forstaaelse for Nødvendigheden af at give Udtryk for, at det er Bevarelsen af det hele Danmark, som vi nævnte, der nu er den eneste Hovedopgave, og at det ikke drejer sig om et konservativt, liberalt, radikalt eller socialdemokratisk Danmark.

Vi erkender, at der fra de politiske Partiers Side er udvist Selvbeherskelse og Resignation, der har givet sig Udslag i Bestræbelser for Samling om endrægtig Løsning af denne Hovedopgave baade ved Dannelsen af et Samlingsministerium og ved Dannelsen af Organer, der kunde borthrydde Vanskeligheder og i det hele lette Regeringens Arbejde for at løse denne Opgave.

Til Trods herfor er der i vide Kredse af Befolkningen stadig til Stede en betydelig Uro og Spænding, som ikke er blevet udløst ved de Forholdsregler, der er taget. Selv om en Del af disse Kredse endnu støtter sig til de politiske Partier, som de tidligere har tilhørt, er der andre, der føler, at de ikke længere hører til i de Partier, hvortil de i politisk Henseende tidligere har støttet sig. Som et Udtryk for disse Menneskers Følelse af Desorientering ser vi bl. a. forskellige Blade, Pjecer, offentlige Udtalelser af Personer, hvis Navne har en god Klang i Befolkningen, og hvis Ord derfor har Vægt, samt tillige forskellige politiske og nationale Nydannelser, der ganske vist — endnu i deres

<sup>1)</sup> I en samtidig afgiven Henvendelse til Kongen fra samme Kreds om at overdrage Ledelsen af Regeringen til Prins Axel hedder det:

Deres Majestæt!

I Fortsættelse af den Henvendelse, som vi i Dag har haft den Ære at rette til vor Konge, beder vi Deres Majestæt allernaadigst tillade os at knytte nogle Bemærkninger til den.

Saafermt Deres Majestæt i det væsentlige skulde dele vore Anskuelse og anse det for ønskeligt og muligt gennem Forhandlinger at sikre en forfatningsmæssig Virkeliggørelse af den fremsatte Tanke om Dannelse af et nyt Ministerium af den i Henvendelsen nævnte Karakter, vil et af de Spørgsmaal, der øjeblikkelig paatrænger sig, jo dreje sig om de Personer, hvoraf Ministeriet skulde sammensættes, og i allerførste Linie om, hvem der som Statsminister skulde staa i Spidsen derfor.

I Erkendelse af, at de vanlige parlamentariske Veje til Bevarelsen af dette sidste Spørgsmaal under de normale Forhold vel nok vil være mindre farbare og i Betragtning af den ganske særlige Betydning af, at der til Statsminister i et Ministerium af nævnte Art vælges netop den rette Person, beder vi Deres Majestæt tillade os, at vi i saa Henseende udtaler vor Opfattelse.

Ihvorend det er os bekendt, at Spørgsmaalet om at overdrage Hs. kgl. Højhed Prins Axel at træde i Spidsen for et Ministerium allerede tidligere har været fremme, og at denne Tanke ikke vandt Deres Majestæts Bifald, beder vi Deres Majestæt om ikke at tage os ilde op, at vi til Trods herfor genoptager den. Vi er nemlig af den Opfattelse, at den Situation, der nu danner Baggrund for den Stilling, der vil blive taget, er saa forandret, at der kunde være en Mulighed for, at Deres Majestæt ikke vilde afvise denne Tanke, der ganske spontant opstod, og som senere efter nøje Overvejelse fæstede Rod hos alle Underskriverne.

Vi skal tillade os at anføre Grundene til, at vi betragter et Ministerium, i Spidsen for hvilket staar Hs. kgl. Højhed Prins Axel, som uden Sammenligning den bedste Løsning.

Som nævnt i vor Henvendelse eksisterer kun den Frits Clausenske Fare, naar den kan regne med tysk Støtte. Yder Tyskerne ham en saadan, vil ingen Politiker, ingen Erhvervsmand, ingen Jurist, kort og godt intet Navn betyde en alvorlig Hindring for denne. Vi har i Øjeblikket kun eet Bolværk: Kongen. Derfor vil den, der saa ubetinget bedst som Statsminister kan betyde en alvorlig Hindring for Tysklands Tilbøjelighed til politisk Indblanding, være en Mand, der staar Kongen nær ved Slægtskab og i Anskuelse.

Selvsagt vil Prins Axels Overtagelse af Statsministerposten ikke kunne yde nogen absolut Garanti,

Vorden — er smaa og flamlende, og som derfor med en vis Ret i Øjeblikket kan betegnes som uden videre reel Betydning, men hvis Maal for Fremtiden er præget af en saadan ideal Stræben, at de dog har fænget i en Del Sind og efter al Sandsynlighed vil fænge i flere.

Det er sikkert nok i Erkendelse af Tilstedeværelsen af den nævnte Uro og Spænding, at Tanken inden for Parlamentarikernes Kredse er opstaaet om at skride til det gængse Middel under saadanne Forhold — nemlig til Valg til Rigsdagen — for igennem et saadant Valg at faa fastslaaet Tilliden til den siddende Regering og Tilfredsheden med de af den allerede trufne Foranstaltninger. Tanken om Valg blev imidlertid hurtigt opgivet.

Det er vor Overbevisning, at en af Hovedaarsagerne til den nævnte Uro og Spænding just er Frygten for den Fare, som Frits Clausen-Partiet betegner, og vi føler os forvissede om, at en saadan Fare eksisterer.

Vi er af den Opfattelse, at den nationalsocialistiske Bevægelse breder sig i visse Kredse, og det er ogsaa klart, at den har bedre Kort paa Haanden i sin Agitation, end den burde have, bl. a. fordi Partiets Ledelse hejser falsk Flag ved at udgive sig for Ledelse af en dansk Bevægelse, hvad den ikke er. Nationalsocialisme, direkte importeret fra Tyskland, er uforenelig med dansk Aand og vilde derfor af det danske Folk føles som en daglig Lidelse. Det er os klart, at Frits Clausen og hans Parti intet betyder, saafremt Tyskland ikke staar bag det. Nu har Hitler ganske vist tidligere erklæret, at Nationalsocialismen ikke er en Eksportvare, men siden da har Storrums-tanken taget Fart, og man har set, hvorledes Nationalsocialismen eksporteres til Holland og Norge, for ikke at tale om Czekoslovakiet, der ligesom Danmark ikke ydede Modstand mod den tyske Besættelse. Og det har altid vist sig, at det har været Tysklands Taktik, for at naa sit nationalsocialistiske Maal, at benytte sig af de lokale nationalsocialistiske Partier og deres Ledere. Vi behøver i saa Henseende kun at henvise til Seyss-Inquart, til Henlein og til Quisling.

Det kan ogsaa betragtes som temmelig sikkert, at den nationalsocialistiske Bevægelse herhjemme støttes kraftigt fra Tyskland. Saavidt vides har Frits Clausen i den sidste Tid til Hjælp for Bevægelsen modtaget endog betydelige Beløb fra Tyskland.

Hertil kommer endvidere, at adskillige Mennesker paa Grund af Tysklands Sejr og den Propaganda, der udgaar fra Tyskland — uimodsagt, som den maa være her i

men det vil sikkert være den virksomste Garanti, der staar til Raadighed. Med Prins Axel som Statsminister udbygger Danmark den Position, der er levnt det.

Vi er klar over, at der her overfor kan rejses den Indvending, at man, hvis Tyskerne trods alt skulde bryde Hæmningen, har svækket Kongens Prestige. Men skulde dette ske, er Undertrykkelsen af Landets Frihed naaet til et Punkt, hvor Prestigespørgsmaal ikke eksisterer mere. Man stod i saa Fald over for den nøgne Vold, og det vilde for Omverdenen være klart dokumenteret, at saadan og ikke anderledes var Forholdene i Danmark.

Efter vor Mening vil desuden et Ministerium Prins Axel uden Sammenligning være den Udvej, som vil falde Politikerne mindst for Brystet, fordi den i sig selv vil bære Præget af det exceptionelle. Den er fremkaldt af en Nødssituation, saa sandt som den ikke kunde tænkes mulig under nogen anden Forudsætning.

Denne Løsning vil ogsaa straks virke stærkt forvirrende paa Frits Clausens Folk, fordi ogsaa de vil føle sig stillet over for nye Metoder — og derefter af dæmpende, fordi de i endnu højere Grad end deres Bagmænd vil føle sig hæmmet af Personligheden.

I denne Sammenhæng tillader vi os at gøre opmærksom paa, at det formentlig — saafremt Prins Axel blev Statsminister — vilde være rigtigst, at der tillige blev udnævnt en Vice-Statsminister. En saadan Foranstaltning vilde ikke alene kunne lette Prins Axel Arbejdet, men den kunde tillige bevirke at Prinsens Person blev skaanet for nogle af de Angreb, som en Statsminister i Almindelighed bliver udsat for — selv under mindre vigtige Forhandlinger med Udvalg og i Tingene. En saadan Ordning har Forbilleder i flere andre Lande. Vice-Statsministeren kunde meget vel være en af de andre Portefeuille-Ministre.

Med Hensyn til Sammensætningen af Ministeriet iøvrigt maa følgende Hensyn gøre sig gældende: Ministrene maa være fritstillede, fædrelandsindede Mænd, som kan modtages med Tillid fra alle Sider. Iblant dem bør om muligt findes Folk, der har varm Forstaaelse af danske Arbejderes og Bønderes Grundindstilling og helst med Tilknnytning til disse Grupper af Landsmænd.

Idet vi nu tillader os at fremkomme med foranstaaende Forslag, uagtet vi er vidende om og har Forstaaelse af de Betænkeligheder, som Deres Majestæt tidligere har haft over for et lignende Forslag, beder vi Deres Majestæt være forvissede om, at vi har fremsat det, udelukkende fordi det for os alle under de nuværende Forhold har tegnet sig som langt den bedste Løsning, og derfor ogsaa har anset det for vor Pligt at forebringe det for Deres Majestæt.

1940. Landet under Besættelsen — faar det Indtryk, at der slet intet er at gøre; vi kan lige saa godt give op, for vi driver alligevel med Naturnødvendighed mere og mere helt ind under Tysklands stadige, ubetingede Indflydelse, og af denne Grund er de af den fejlagtige Opfattelse, at det realpolitisk set vilde være det bedste straks og frivilligt at indleve sig i en nationalsocialistisk Indstilling og indrette sig derefter.

Endvidere svækkes Modstanden mod denne nationalsocialistiske Bevægelse ogsaa i nogen Grad ved, at en Del Mennesker undervurderer Faren ved den og paa en vis sorgløs Maade slaar sig til Ro med den Tanke, at Tyskland jo har givet Løfte om at respektere Danmarks Selvstændighed og Integritet, Løfte om, at det atter vil blive frit.

Storrumstanken har imidlertid utvivlsomt affødt Bestræbelser for, at de Lande, der ligger inden for det tyske Storrum, antager Styre- og Leveformer, der stemmer overens med tyske, nationalsocialistiske Principper, baade i aandelig, politisk, økonomisk og social Henseende.

Det gælder netop om, at vi kan bevare vor Selvstændighed paa *alle* disse Felter — først og fremmest Fastholdelsen af de etiske og folkelige Værdier, der giver vort Folk dets særprægede Karakter. Det maa være os magtpaaliggende at bevare Personlighedens frie Ret til Selvfoldelse, saa vidt det lader sig gøre inden for de Grænser, som Hensynet til Landets Tarv sætter, saavel i aandelig som materiel Henseende, og under Forpligtelse til, at gamle danske og fælles-nordiske Livsværdier danner Grundlag for Folkets Liv. Og vi maa i politisk Henseende kunne bygge paa dansk Tradition med Samling om Kongemagten.

Alt dette lader sig ikke forene med tysk nationalsocialistisk Tankegang. Her maa vi yde saa kraftig en Modstand som muligt.

Det maa heller ikke i denne Forbindelse overses, at Overrumplingens Princip er karakteristisk for al tysk Taktik. Som Besættelsen af Danmark og Norge kom overraskende, ganske pludselig uden noget Varsel, saaledes vil ogsaa Faren, der truer fra det nationalsocialistiske Parti, i et Øjeblik kunne blive akut. Den kan naar som helst blive overhængende. Angrebet kan og vil sandsynligvis blive et pludseligt Hug imod Folkets og Samfundets Livsnerve, og det vil ikke kunne pareres, hvis man ikke i Tide har forberedt sig derpaa og helst saa grundigt, at Forsøget paa at løbe os over Ende slet ikke vil blive gjort.

Under de ret iøjnespringende Farer — Faren indadtil ved Spændingen og Uroen og Faren fra Nationalsocialismen — maa man ikke se bort fra, at der i Virkeligheden eksisterer endnu en Fare.

Vi maa ikke glemme 1807, hvis Konsekvens blev 1814. I denne Sammenhæng minder vi om Quislings Udtalelser i Norge med Hensyn til Færøerne, Island og Grønland, i Forbindelse med de store Ofre, som Norge har bragt for over for Tyskland at forsvare sin Neutralitet, samt om vægtige Udtalelser fra U. S. A. om Islands og Grønlands store strategiske Betydning.

I Erkendelse af disse Farer har en mindre Kreds af danske Mænd, i hvem Landets Skæbne har vakt dyb Bekymring, under fortrolige Former haft Sammenkomster, under hvilke den i vort Land efterhaanden udviklede politiske Situation har været drøftet. Vi har ved Optagelsen af dette Arbejde været behersket af Følelsen af, at ikke alene de Enere, der staar i første Linie, men ogsaa enhver, der ser og har Forstaaelsen af den nuværende Fare, vil paadrage sig et Ansvar ved at forholde sig passiv.

Vi er da under disse Samtaler kommet til den Overbevisning at det er vor Pligt at rette nærværende allerunderdanigste Henvendelse til Deres Majestæt i Bevidstheden om den ubetingede, uskrømtede Tillid til, Tro paa og Hengivenhed for vor Konge, som næres af hele det danske Folk.

Vi kender os herved i god Overensstemmelse med Traditionen i Danmarks Historie. Under de alvorligste Tider, vort Land gennemlevede, var det Landets Konge, der maatte gribe ind.

Vi tillader os at tilføje, at Underskrivernes Antal vel er lille, og at ingen af os har noget Mandat til at repræsentere bestemte Kredse, men at vi har dannet os vor Overbevisning ikke alene paa Grundlag af de Samtaler og Drøftelser, vi har haft ind-

byrdes, men ogsaa efter de Erfaringer, som hver af os har indhøstet, og de Indtryk, 1940. vi har modtaget under Samtaler med mange Mennesker rundt om i Landet.

For at bevare Muligheden for, at Danmark kan slippe ud af Faren uden Ulivsaar, anser vi det for nødvendigt, at der foretages en gennemgribende Forandring af vor Regering. Der bør dannes et Ministerium af politisk uafhængige, frit stillede Mænd. En saadan Regering bør dannes paa fuldtud forfatningsmæssigt Grundlag, som nærmere omtalt senere, men den bør — stadig uden at overskride de ved Grundloven givne Grænser — gives saa stor Uafhængighed, saa stor Handlekraft som muligt.

Sagen er den, at vi ikke kan tillægge Politikernes Bedømmelse af den foreliggende Situation virkelig Betydning. De har efter vor Opfattelse kun særlige Forudsætninger for at bedømme de Kræfter, som de selv har skabt, og hvoraf deres Indflydelse afhænger, nemlig det gamle, skolede Partimaskineri og den dertil hørende organiserede Vælgerhær. Og herved standser de. De er statiske i deres politiske Grundopfattelse og gennemgaaende ikke klare over, at dynamiske Kræfter under saa abnorme Forhold som de nuværende kan udløses ogsaa i vort Samfund. Ikke alene ligger Imødegaaelse af disse uden for deres Erfaringskreds, men de vil være tilbøjelige til at tro, at Uro i Folket kan løses ved den vanlige Fremgangsmaade: Forlig eller Valg, hvorfor det synes os meget betænkeligt at betro dem Afgørelsen af, hvorvidt en Løsning, der ikke fulgte almindeligt gængse parlamentariske Regler og Skikke, under en given kritisk Situation vilde være tvungende nødvendig eller ej.

Der spilles for Øjeblikket efter Regler, som Politikerne ikke er fortrolige med, og man er i Almindelighed uden for deres egen ret snævre Kreds ikke i Tvivl om Udfaldet, hvis der ikke indtræder en Forandring. Naar der i Kampen anvendes helt nye Angrebsmidler, kan man ikke sejre, hvis man ikke selv gør Brug af helt nye Forsvarsmidler.

Vi skal nu tillade os at gøre nogle Bemærkninger om, hvorledes en Regeringsændring i den Retning, som vi har tænkt os, kan iværksættes, og hvorledes en eventuel kommende Regerings Arbejdsmuligheder efter vor Opfattelse bør forme sig.

Det maa da allerførst fremhæves, at det saavel af udenrigspolitiske som indrepolitiske Grunde er af største Betydning, at enhver Forandring eller Omdannelse af Regeringen foregaaer paa fuldtud forfatningsmæssig Grund, og at Regeringsmagten udøves inden for den bestaaende Forfatnings Rammer og i Samvirke med de i denne hjemlede forfatningsmæssige Organer.

At dette maa være af største Vigtighed i den nuværende udenrigspolitiske Situation, synes indlysende. Hvis vi selv paa nogen Maade var medvirkende til at tilsidesætte Landets lovlige Forfatning, vilde vi skabe et farligt Præcedens, som man i et givet Øjeblik vilde kunne paaberaabe sig fra fremmed Side, naar dette maatte synes oportunt. Medens ingen vil kunne bestride den nuværende, paa bredeste partipolitiske Basis hvilende Regerings forfatningsmæssige Tilblivelse og Karakter, vilde det være en let Sag i en given Situation at intervenere over for en Regering, med Hensyn til hvilken det med Skygge af Ret vilde kunne paastaas, at den ikke hvilede paa forfatningsmæssigt Grundlag. Kun ved selv at overholde Landets Forfatning kan vi med Styrke henvise til de os den 9. April givne Løfter om, at man vilde afholde sig fra en Indblanding i de rent indre danske Forhold.

Men ogsaa af indrepolitiske Hensyn er dette Spørgsmaal af afgørende Betydning. Den Samling, som de politiske Partier gav Udtryk for i deres Udtalelse af 3. Juli og i Nedsættelsen af Rigsdagens Nimands-Udvalg, maa ikke undergraves gennem politiske Aktioner af tvivlsom forfatningsmæssig Karakter, Aktioner, der kunde befyrgtes i den nuværende, for vort Fædreland saa skæbnetunge Situation at fremkalde en alvorlig Splittelse i det danske Folk. Den alt overvejende Del af Nationen staar samlet om Kongen som Statens Overhoved, Folkets Enhedsmærke og Vogteren af Rigets Uafhængighed. Den vil — derom føler vi os forvisset — i Loyalitet og Ærbødighed, i Tillid og Tro acceptere en Ordning, som Deres Majestæt tager Initiativet til og gennemfører i Forstaaelse med Folkerepræsentationen. Vi regner med, at Folkerepræsentanter, der er valgte i April 1939 under ganske andre Forhold end de nuværende og

1940. med helt andre Opgaver for Øje, er sig Situationens enestaaende Alvor og det deraf følgende exceptionelle Ansvar fuldt bevidst og derfor ogsaa vil være rede til at bringe de Ofre, som denne Situation kræver. Dette ligger efter vor Formening ogsaa i Folkerepræsentationens egen velforstaaede Interesse. Det skulde ud fra disse Betragtninger derfor ikke synes ugørligt at finde en Ordning i Forstaaelse med Rigsdagens ledende Partier, der maa være interesseret i, at til alle Sider fritstillede, dansksindede Mænd har Ledelsen af Landets Anliggender i Hænde, hellere end at den skulde overgaa til Mænd af det nationalsocialistiske Parti.

At disse sidstnævnte ikke paa forfatningsmæssig Maade med Tilslutning fra Rigsdagen vil kunne komme til at overtage Landets Styrelse, tør anses for givet. De egentlige Nationalsocialister udgør utvivlsomt kun en ganske ringe Del af Folket, og selv om man gaar ud fra, at de har eller vil kunne faa Tilslutning fra Kredse, der er stærkt oppositionelt indstillet over for det bestaaende parlamentarisk-politiske System — Kredse, hvis Fædrelandssind og oprigtige Danskhed iøvrigt ikke bør drages i Tvivl — vil de ikke paa nogen Maade kunne gøre Regning paa at finde Tilhold hos Befolkningens store Flertal. Ogsaa med Henblik paa den Frits Clausenske Nationalsocialisme er der derfor nødvendigt, at Forfatningen ved et eventuelt Regeringsskifte nøje overholdes for ikke at give dette Parti noget Paaskud til at tale om, at Forfatningen allerede er tilsidesat, og at de saaledes kun fører en Udvikling videre, som allerede er paabegyndt fra selve det bestaaende Systems Side.

Efter Grundlovens § 13 udnævner og afskediger Kongen sine Ministre. Denne Bestemmelse er fra Grundloven af 5. Juni 1849, § 19, uforandret gaaet over i alle senere Forfatninger: Fællesforfatningen af 2. Oktober 1855, Forfatningen af 18. November 1863, Grundloven af 28. Juli 1866 og den nugældende Grundlov af 5. Juni 1915. At denne Bestemmelse i sin Oprindelse er Udtryk for en Kongemagten tilkommende reel og ikke blot formel Beføjelse, vil ikke kunne bestrides. Folketingsparlamentarismen og det dermed følgende Krav om, at Kongen til sine Ministre altid skal vælge Mænd, der har Støtte fra den eller de Grupper Side, der udgør Folketingets Flertal er en *Statsskik*, der har bestaaet i Danmark i de sidste 40 Aar, men som aldrig er blevet grundlovsfæstet. Parlamentarismen hviler paa de politiske Kræfters normale, naturlige Spil og forudsætter rolige Forhold, for at Reglerne for dette Spil kan komme til Anvendelse. I Omvæltningstider som de nuværende ser man derfor, hvorledes disse Regler ikke alene er uanvendelige, men sættes ud af Kraft af de parlamentariske Politikere selv. Dette skete ved Begivenhederne efter den 9. April. Dannelsen af det første Samlingsministerium, i hvilket 6 oppositionelle Politikere optoges som Ministre uden Portefeuille, viste tydeligt, at man mente at maatte opgave det sædvanlige Grundlag for parlamentarisk Regeringsdannelse, og denne Linie er yderligere fortsat gennem Ministeriets Omdannelse den 8. Juli d. A. med Optagelsen af Ikke-Politikere i samme. Det allerede nævnte Nimands-Udvalgs Nedsættelse er ligeledes et betydende Led i denne Udvikling. Et Ministerskifte som det, vi har for Øje, er en Fortsættelse af den her paapegede Linie og maa i den ekstraordinære Situation, i hvilken Landet befinder sig, synes en naturlig Konsekvens — efter vor Formening det eneste inden for Forfatningen liggende Middel, der rummer Mulighed for at forebygge en faretruende Udvikling, der vilde være i Strid med hele vort Folks Tankegang og Karakter.

For at give en saadan ny Regering størst mulig Handlekraft og sætte den i Stand til saa hurtigt og effektivt som gørligt at møde Tidens Krav, vil det formentlig være nødvendigt i større Omfang at anvende Fuldmagtlovgivningens Vej. Der findes i saa Henseende i dansk Lovgivning betydningsfulde Fortilfælde, saavel under Krigs- som Fredsforhold. Vi minder saaledes navnlig om Loven af 7. August 1914, gennem hvilken der tillagdes Indenrigsministeren meget vidtgaaende Beføjelser, og om den i Henhold til denne Lov ved kongelig Resolution af 8. August s. A. nedsatte overordentlige Kommission. Gennem nævnte Lov, der tilmed ikke var tidsbegrænset, lagdes vigtige Afgørelser i Regeringens Haand, uden at der til disse krævedes Rigsdagens Medvirkning. Det sidste Tiaars Valutalovgivning med de Handelsministeren givne Bemyndigelser er et andet Eksempel. Lovgivningen efter den nye europæiske Storkrigs Udbrud den 1. September i Fjor indeholder en Række andre Tilfælde i samme Retning. Endvidere

er selve Nimands-Udvalgets Oprettelse et Vidnesbyrd om, at Rigsdagen har erkendt 1940. Nødvendigheden af, at det parlamentariske Apparat under de nuværende Forhold maa forenkles. Denne Linie maa fortsættes yderligere, og Rigsdagen vil efter den Holdning, den selv har indtaget, ikke med Føje kunne nægte sin Medvirkning ved Gennemførelsen af et fra Deres Majestæt udgaaet Initiativ, der tilsigter at naa det her omhandlede Maal. At Rigsdagen ved særlig vigtige Spørgsmaal som hidtil skal have Lejlighed til at gøre sin Indflydelse gældende, er en Selvfølge, som vi, for at undgaa enhver Misforstaaelse, ønsker at fremhæve.

Saafernt Deres Majestæt kan godkende Rigtigheden af vore Betragtninger, vilde vi gerne udtale, at vi kun ser en eneste Mulighed: at vor Konge selv direkte tager denne Sag i sin Haand, hvad vi allerunderdanigst tillader os at anmode Deres Majestæt om at gøre. Vi er forvissede om, at Deres Majestæt alene er i Stand til at gøre Politikerne forstaaeligt, at der af de Grunde, som vi har tilladt os at paapege, vilde være farligt ikke at gaa den Vej, som vi har anført, nemlig ad forfatningsmæssig Vej at foranledige et Ministerskifte og i det store og hele at følge de Retningslinier, der her er angivet.

Foruden Spørgsmaalet om Gennemførelsen af en saadan Regeringsændring med særligt Henblik paa danske Politikere rejser sig ogsaa Spørgsmaalet om, hvad Tyskland vilde sige dertil. Et saadant Spørgsmaal kan besvares med et andet, nemlig: Vilde man ved et saadant Skifte bryde de Rammer, der blev givet ved Proklamationen af 9. April? Hvorledes, med hvilken Motivering skulde Tyskland kunne finde, at der derved foretoges et Skridt, der kunde udlægges som uvenligt mod Tyskland? Den Omstændighed, at den ønskede Regeringsform giver Regeringen en øget Uafhængighed, saa den ikke maa være bunden af tidligere Tidens mere eller mindre demagogiske Ord og Løfter, kan Tyskland ikke tænkes at have noget imod. Tværtimod. Navnlig de socialdemokratiske Partiers Ideologi er jo netop den, der er Tyskerne mest imod. Og vi kan tænke os Muligheden af, at den Omstændighed, at det just er dem, der behersker Regeringen, kan fremskynde Indgrebene, Katastrofen.

Til Slut føler vi det som vor Pligt allerunderdanigst at henlede Deres Majestæts Opmærksomhed paa, at vi har det Indtryk af de Oplysninger, vi har kunnet samle os, at Tyskland er ved at tabe Taalmodigheden over for et Ministerium som det nusiddende og meget snart vil fremskynde en Ændring. Bliver det Tyskerne, der fremkalder denne Ændring, maa det staa os klart, at vor Regeringsform vil blive en Kopi af den tyske nationalsocialistiske.

Med den store Agtelse, som det er os bekendt, at Tyskerne nærer for vor Konge, vil det efter vor Formening være vor eneste Chance, at Deres Majestæt danner en upartipolitisk Regering, som ikke har Ansvar over for andre end Landets Konge og Befolkning som Helhed.

Vi er klar over de uhyre store Vanskeligheder, der vil melde sig i den kommende Tid. Den Mulighed kan tænkes, at Tyskland, der har Magt dertil, vil udøve et stærkt økonomisk Pres paa Danmark for hurtigst muligt at naa det Maal, der fuldtud vil tilfredsstille dets Ønsker; men paa den anden Side synes den Mulighed os ikke udelukket, at en Regering, som den vi har nævnt, vil kunne opnaa Fordele fra Tyskland, der ikke vil kunne opnaas med et Ministerium som det nusiddende. Thi vi har den Tro, at Tyskland i Virkeligheden kun nødtigt vil se Danmark gaa sin sociale og økonomiske Undergang i Møde.

Det er disse Betragtninger, der danner Grundlaget for vor Henvendelse til vor Konge i Forventning om, at Deres Majestæt vil tage imod den med fuld Forstaaelse af den Aand, der har drevet os til dette Skridt.

Allerunderdanigst

(sign.)

Holger Andersen.	la Cour.	Johs. Hansen.	K. Højgaard.
Høst.	Percy Ipsen.	P. Kampmann.	A. P. Møller.
			Saxild.

1940. Artikel i Berl. Morg. om Dr. Vilh. la Cour i Studenterforeningen „Om at sige Ja — eller Nej“.

Som sidste Led i Studenterforeningens nationalt prægede Efteraarsprogram talte i Aftes Danmarkshistorieskriveren, Dr. phil. *Vilhelm la Cour*. Han kaldte sit Foredrag „Om at sige Ja — eller Nej“, og opholdt sig navnlig ved et Ja til vor Historie.

— Der er Situationer, sagde Dr. la Cour, hvor man bliver stillet overfor „det karske Enten — Eller“, overfor et rent Ja eller Nej, uden Mulighed for at bære Kappen paa begge Skuldre.

For os Kulturmennesker er det en Lettelse at komme i en saadan Situation.

Svaret kan ikke gives paa ens Maade i alle Lande og paa alle Steder.

En Mand kom ind til København og kom med en Bemærkning til et Kioskbud om, at han nok ogsaa hørte til dem, der gik med Dannebrog'sflag. Kioskbudet svarede: „Nemmerlig!“ Det var hans Form for et Ja. Hovedsagen er et Ja, der bliver aldeles afgørende for hele vor Holdning.

Taleren skildrede gennem et Eksempel en Sønderjyde, kaldet „Graabonden“, hvad det vil sige at svare Ja til sit Lands Historie, som man skal sige det til vore Sange og paa mange andre Felter.

Dr. la Cour talte om Nyorientering og sagde, at selvfølgelig maa der finde en Nyorientering Sted. Men det maa ske frivilligt. Vi ønsker at beholde vor Ret til frit at tænke, tro og tale. Vi ønsker at sige Nej til det, der ikke i sin Rod er Dansk. Det, vi kan sætte ind som Styrke for vor Nation, er vor Personlighed, Landets Konge og Danmarks Riges Grundlov. Efter sin Aand og sit Bogstav er Grundloven et værdifuldt Midde til at underbygge vort Land.

— Hvis vi kan svare et fuldttonende Ja, kan vi med fuld Tryghed gøre den Sang til vor: „Danmark i tusind Aar“.

Med langvarigt Bifald hilste Studenterne Taleren efter Foredraget.

10.-12. Leder i Soc.-Dem. om Nazisternes Optøjer i Haderslev.<sup>1)</sup>

Det andet Møde, vi karakteriserede som Søndagens Begivenhed, er Clausenisternes Møde i Haderslev. I sit Forløb blev det stik modsat de Møder, de demokratiske Partier har holdt, og medførte Uro og Optrin, der heldigvis er enestaaende i Danmark.

Frits Clausens Parti havde faaet Politimesterens Tilladelse til Mødets Afholdelse. Men ikke til nogen Demonstration. De foranstaltede alligevel *en offentlig Demonstration*. Det er forbudt at optræde i Uniform i Henhold til en Lov. De fleste af Demonstranterne — der siges 150 — mødte alligevel i Uniform som en Slags Korps udstyret med lange Støvler, Ridebukser, Skraarem — og Spader over Skulderen!

Nu er Spader jo ikke noget Vaaben, men et Arbejdsredskab, men de Herrer Clausenister brugte ikke dette Jordens ædle Værktøj til at grave med, men til at slaa Betjentene i Hovedet med! *Det var altsaa et Vaaben!*

Det er første Gang i Danmarks politiske Liv i den nyere Tid, at Vaaben af den ene eller den anden Art i større Tal *bevidst* er brugt overfor Modstandere eller overfor Myndighederne. Netop derfor vil Clausenisterne faa deres særlige Plads i dansk politisk Historie. De bruger Spaden som Kampmiddel overfor Politiet. . . . .

13.-12. Leder i Natt. om „Hvad Danmark vil“.

Tyskland følger den politiske Udvikling i Danmark med stærk og stigende Opmærksomhed! Det fremgaar af Artikler i tyske Blade, og fra autoriseret tysk Side er der blevet fremsat Udtalelser overfor Nationaltidendes Berlin-Redaktør J. Kronika. Det erklæredes, at den danske Omformningsproces observeres af Tyskland med en ganske særlig Aarvaagenhed, fordi Danmark hører til Tysklands militære Interesseomraade. Det udtales videre, at Brydningen i Danmark ikke er uden Betydning for de udenrigspolitiske Forhold, men at den Omformning, som man har konstateret, i højere Grad vedrører Danmarks indrepolitiske Ansigt end dets udenrigspolitiske.

<sup>1)</sup> Se Afsnit E, S. 444 f.

Der er fra dansk Side Grund til at konstatere, at den tyske Interesse for den politiske Udvikling i Danmark ikke har nogen for Danmark foruroligende Karakter. Ikke blot bestaar de tyske Løfter fra April om at respektere Danmarks Frihed og Selvstændighed. Samtlige tyske Udtalelser i disse Dage ligger ogsaa parallelt paa Linie med Løfterne. Interessen for dansk Politik er parret med klart udtalt Forstaaelse af, at dansk Politik er et dansk Anliggende, at Danmark selv maa vælge sin Vej og selv gaa den. For det danske Folk er et saadant Syn paa Sagen selvfølgelig! Med Tilfredshed noterer man, at det ogsaa er det for det officielle og ansvarlige Tyskland. 1940.

.....  
Med Hensyn til Danmarks indre Styre, er der noget, som af hele det danske Folk betragtes som uforanderligt og ukrænkeligt: vort ældgamle Kongedømme og Folkets Ret til det, som kaldes Folkestyre. At Kongedømmet skulde forsvinde, er for os Danske lige saa utænkeligt, som at vi ikke skulde være med til som frie Mænd i et frit Land at samvirke med Kongemagten i Landets Lovgivning. Hvor Talen er om Kongen og om Folkets arvede Ret, er der ikke Skygge af Omformning i dansk Sind.

Derimod har de tyske Iagttagere af dansk Politik Ret i, at det, der kaldes en Omformningsproces, allerede er i Gang i Danmark. Stadig klarere erkender voksende Kredse af det danske Folk, at vi maa finde Vejen til en Fornyelse, en Reform, en Forbedring af det danske Folkestyre, saaledes at det bliver stærkt nok til — i Samvirke med den danske Kongemagt — at føre Danmark gennem kommende Tidens Prøve.

Officielt er der ikke sket meget i den Retning — snarere er der en Tendens til at udskyde ikke blot Problemerne, men endog en Drøftelse af dem, til Krigen er forbi. Men trods denne Tendens fremkommer ustandselig Udtalelser, som vidner om Forstaaelse af, at vi trænger til Fornyelse, og Erkendelse af, at noget nyt maa komme. Statsministeren har talt om Ændringer i Rammerne. Indenrigsministeren har sagt, at et og andet maa ændres. Fhv. Justitsminister Steincke, fhv. Borgmester Hedebo, Folketingsmand Bomholt og adskillige andre har i Tale eller Skrift givet Udtryk for, at hidtidige Dogmer brister. Vi kan ogsaa henvise til Kaj Munks Artikel i Nationaltidende i Gaar — den var Udtryk for, hvad Titusinder af Danskere føler og tænker. Eller man kunde nævne det radikale „Østsjællandss Folkeblad“, som skriver, at det maaske er tvivlsomt, om de fem Samlingspartier bliver bestaaende i Fremtidens danske Politik. Endnu er der Is paa Vandet. Men Strømmen bryder voldsomt under Isen. Snart vil den briste, og Stykkerne drive til Havs, saa Vandene kan bruse frit. Hvad Retning vil da den politiske Omformning i Danmark tage? Det er vor Overbevisning, at den i Kraft af det danske Folks Realitetssans vil bevæge sig i Retning af det, som vi netop trænger til: større Fasthed i Statens Styrelse, Helhedens Ret skudt frem paa Bekostning af Partiernes og Klassernes, mere Saglighed og meget mindre eller maaske slet ingen gold Partistrid. Vi vil finde Veje til at omforme Folkestyret paa en saadan Maade, at Klassekampen dør, og Stemmekøbspolitik bliver umulig. I denne Omformning stiller det danske Folk sig ikke afvisende overfor udenlandske Ideer paa det ene og det andet Felt, hvis Erfaringen viser, at de er gode. Men det forbeholder sig sin selvfølgelige Ret til kun at tage, hvad der passer for Danmark, og at oversætte og omforme det til dansk. Derfor har Befolkningen ogsaa afvist Clausenismen, som ikke forstod, at man maa tænke og tale Dansk i Danmark.

.....

### Leder i Berl. Morg. om Godsejernes Faggruppe.<sup>1)</sup>

19.-12.

Det har givet Anledning til adskillig Omtale i Pressen, at tre Storgodsejere, Baron Raben-Levetzau, Beldringe, Baron Rosenørn-Lehn, Oreby, og Grev Knuth, Knuthenborg, som meddelt forleden, har proklameret en Godsejernes „Faggruppe“ i Tilslutning til Hr. Frits Clausens Parti.

I visse Blade tog man dette som et Vidnesbyrd om, hvordan Godsejerstanden som Helhed var indstillet, og paa denne Foranledning genopfriskede man vidt og bredt hele det Register af agitatoriske Talefigurer, der i Tidens Løb har været taget i

<sup>1)</sup> Se Afsnit E, S. 477.



1940. Brug overfor Landets Storejendomsbesiddere. End ikke Træhesten slap for at blive trukket frem fra det Historiens Pulterkammer, hvor den hører hjemme.

Det viser sig imidlertid nu, at de tre Godsejere utvivlsomt staar ret isolerede med deres Standpunkt indenfor deres Kreds. Først har Tolvmandsforeningerne taget Afstand fra dem. Dernæst har ogsaa Majoratsforeningen og Foreningen af Land- og Skovbrugere offentlig tilkendegivet, at de ikke ønsker at slutte sig til den paagældende „Faggruppe“. De to sidstnævnte Foreninger afholdt i afvigte Uge deres aarlige Generalforsamlinger, og herfra udsendtes i Lørdags undertegnet af Formændene, Grev Bernstorff-Gyldensteen og Hofjægermester Gregers Juel, en Erklæring saalydende:

„Vil vil benytte den Lejlighed, som vore Generalforsamlinger giver os, til overfor Offentligheden at fastslaa, at vi tager skarp Afstand fra de enkelte af vore Standsfæller, som senest den 30. f. M. har proklameret bl. a. at søge Tilslutning til en politisk Bevægelse, vi ikke kan anerkende, fordi dens Fremgangsmaader er uforenelige med Kongens Bud af 9. April og vort Lands Værdighed“.

Bag denne Erklæring staar altsaa praktisk talt samtlige Landets større Ejendomsbesiddere. Den skaber al fornøden Klarhed med Hensyn til, hvorledes Godsejerstanden i dens Helhed er orienteret overfor Landets politiske Tilstand i Dag, og den har da ogsaa øjeblikkelig standset den Agitation, der var i Gang. Derimod har, saa vidt det er kommet os for Øje, intet af de angribende Blade fundet sig foranlediget til at gøre Afbigt for Angrebene.

Det er næppe noget Tilfælde. Den danske Godsejerstand har nu i Aartier gjort fast Tjeneste som den politiske Agitations Storvildt. Den repræsenterer intet Stemmetal, der er værd at nævne, og man har kunnet pege den ud som et godt Objekt for den skattemæssige og planøkonomiske Udnyttelse. Det er da kun gammel Vane, naar Agitationen ligesom gaar i Gang af sig selv, saa ofte som en Godsejer træder offentligt frem. Men denne Gang slog det Klik.

Forhaabentlig vil man i de forskellige politiske Lejre lære af Tilfældet. De gamle Agitationsvaner maa lægges til Side. Den Forhaandsmistænkeliggørelse, der her blev drevet, falder kun tilbage paa dens Ophavsmænd, naar den saa hurtigt og haandfast indhentedes af en Erklæring, i hvilken Majoratsbesidderne og det øvrige store Landbrug i Samklang med alle andre Samfundsgrupper klart og afgjort bekender sig til Kongens Budskab af 9. April.

1941. Leder i Natt. om Straffelovstillægget af 18. Januar 1941.<sup>1)</sup>

19.-1.

Det Tillæg til Straffeloven, som Rigsdagen vedtog i Fredags, og som Justitsministeriet nu har uddybet i en særlig Meddelelse, bør faa hele Befolkningen til at forstaa, at der ikke vil blive taget lemfældigt paa de Handlinger, som Loven fastsætter Straf for — Udbredelse af Rygter, Spionage og ulovlige Handlinger overfor de fremmede Tropper, som befinder sig i Danmark. Lovens Form, den Hurtighed, hvormed Rigsdagen vedtog den, og den Kommentar, som Justitsministeriet knytter til den, understreger ikke blot Situationens Alvor, men ogsaa, at det er strengt Alvor med, at man skal respektere Bestemmelserne.

Man skal gøre det for sin egen Skyld. Loven rammer haardt, hvis nogen forser sig. Men man skal især gøre det for Landets Skyld, saaledes som det ogsaa understreges i Justitsministeriets Meddelelse. Hensigten med Tillægget til Straffeloven er at modvirke og hindre, at den enkelte Borger ved uoverlagte Ord og Handlinger skader hele Befolkningen. Loven er dikteret af Hensynet til Danmark og det danske Folk.

- 21.-1. Natt. kommenterer Statsminister Staunings Udtalelser om Danmarks Fremtid paa et Møde i Fyns Forum.<sup>2)</sup>

..... Det glæder os at høre Statsministerens Ord om, at det, der skal ske i Danmark, maa være „Resultatet af dansk Initiativ og dansk Afgørelse“. Det er netop dette danske Initiativ, vi Gang paa Gang har efterlyst. Det er jo ikke nok at vente og

1) Se Afsnit A, S. 24 og Afsnit B, S. 173 f.

2) Citeret i Afsnit A, S. 175 f.

vente, indtil det maaske er for sent, og Udviklingen løber fra os. Netop hvis vi overvejer og gennemdrøfter Problemerne i god Tid, sikrer vi os, at Udviklingen kan foregaa paa Forfatningens Grund og være et Udtryk for dansk Initiativ. Efterhaanden har Repræsentanter for alle de store Partier bebudet Ændringer i dansk Politik. Det er sket i ret elastiske Vendinger. Men der er ikke desmindre derved skabt en vis Forventning i Befolkningen, Ønsket om i mere konkret Form at faa at vide, i hvilken Retning Politikerne mener, at Ændringerne i „visse Sider af Produktions- og Samfundslivet vil gaa“. Ikke mindst efter Statsministerens Tale i Odense er en Uddybelse af Emnet ønskeligt, saaledes at Befolkningen kan begynde at anstille sig paa bestemte politiske Tanker og ikke skal nøjes med løse Gisninger om, hvad de forskellige Udtalelser om Ændringer og Nyindstillinger er Udtryk for. 1941.

#### Leder i Berl. Morg. om „Samarbejde uden Naalestik“.

5.-2.

.....

Det er naturligt, rimeligt og ønskeligt, at der mellem to Nabolande, der som Danmark og Tyskland er beslægtede og kulturforbundne, skabes det bedst mulige Forhold. Men Arbejdet for at fremme dette kan lide alvorlig Skade, hvis man hos hinanden søger det negative, som bør oprettes, i Stedet for det positive, af hvilket der kan tages Lære. Det er ved gensidig Forstaaelse og ved gensidig Anerkendelse, at Resultaterne kan naas. Lad være, at Danmark som det lille Land har mest at lære og mest at anerkende. Ogsaa vi paa vor Side har imidlertid gennem Generationer arbejdet flittigt og dygtigt, og paa de Felter, hvor vi har frembragt noget godt, vilde det være bedre at se paa dette end at pege paa Skyggesider. Det vilde i det hele taget være gavnligt, om man baade i Danmark og Tyskland kom bort fra alt, hvad der kan blive følt som Naalestik i den indbyrdes Omtale. Lad os hver især med fuld Anerkendelse af vort eget søge at anerkende de andres Stilling som Resultatet af Slægters velmente Indsats. Ved at sprede Kendskab til det nyttige og formaalstjenlige, Nabofolket har frembragt, forøges Mulighederne for Forstaaelse. Ved at dvæle ved det, der synes urigtigt, løber man den Fare at blive uretfærdig og bidrager til at skabe Adskillelse i Stedet for Tilnærmelse. Saadan er det, naar to Mennesker skal samarbejde. Og saadan er det ogsaa, naar to Folk skal gaa frem ad Samarbejdets Vej.

#### Artikel i Berl. Morg. (R.B.) om Himmlers Besøg i København.

16.-2.

.....

Rigsfører for S.S. Himmler har paa Tilbagevejen fra sin Rejse gennem Norge opholdt sig i København paa Gennemrejsen og ved denne Lejlighed haft en Samtale med Føreren for D.N.S.A.P., Frits Clausen.

#### Erklæring fra Frits Clausen, udsendt gennem R.B., om hans Parti.<sup>1)</sup>

19.-2.

Et i Dagspressen fremkommet Forlydende om, at der skulde være sket en Sprængning af Danmarks national-socialistiske Arbejderparti, er urigtigt, bortset fra, at nogle enkelte Medlemmer har brudt Partidisciplinen, hvilket har medført deres Udtræden.

#### Natt. om Sprængningen af Frits Clausens Parti.<sup>1)</sup>

19.-2.

Ekspllosionen i Frits Clausens Parti — udtrykt gennem en Række Mænds Udtræden af Partiet og forskellige Erklæringer — kommer ikke som nogen Overraskelse. Det har længe været klart, at i et Parti, som trods sin Lidenhed rummer saa mange kompromitterede Personer og anvendte saa sælsomme Metoder for at paakalde sig Folks Opmærksomhed, maatte det ende galt. Det er, efter hvad man kan forstaa, ikke Strid om det national-socialistiske Program, som har foranlediget, at fremtrædende Medlemmer af Frits Clausens Parti er traadt ud og har dannet et nyt Parti. Frits Clausen erklærer, at de paagældende har gjort sig skyldige i Brud paa Disciplinen. Selv erklærer de Udtraadte, at de stadig er Nationalsocialister, men at de havde forlangt

<sup>1)</sup> Se Afsnit E, S. 523 om Dannelsen af »Den danske Front«.

1941. Udrensning inden for Partiet. Denne Erklæring lyder ikke usandsynlig. Selskabet i Frits Clausen-Partiet har været mere end blandet — Folk, som har færdedes længe i det, maa ligefrem have snapped efter ren Luft. Derfor har de Udtraadte vel ræsonneret, som Folk udenfor Partiet ræsonnerede: at et politisk Program, som Syd for Grænsen er blevet et helt Riges Program, ikke burde kompromitteres ved at forvaltes af Folk, som man ikke har Agtelse for, og af Folk, som ikke forstaar deres egne Landsmænd.

Det tyder ikke paa Føreregenskaber, at Frits Clausen ikke har kunnet se det. En Førers Opgave maa dog være at samle. Foreløbig er Resultatet af Opgøret, at der nu er — mindst — fire Smaapartier, som kalder sig nationalsocialistiske: Frits Clausens, Vilfred Petersens, „Dansk Front“ og de jydsk Solhjulmænd. Et Eksempel paa, hvorledes en Idé, som sejrer, hvor der er Sangbund for den, kan mishandles, føres til et andet Land og falde i Hænderne paa Mænd, som hverken moralsk eller politisk er en saadan Opgave voksen.

## 22.-2. Leder i Natt. om Kommunisterne.

.....

Men een Gruppe stiller sig bevidst udenfor det danske Fællesskab, Kommunismen. Kun en Frase! vrænger Aksel Larsen fra Folketingets Talerstol om Udtrykket: Gud, Konge og Fædreland. Men jo mere det danske Folk viser, at Parolen er Virkelighed, og fører den ud i baade det private og det politiske Livs Hverdag, desto hurtigere vil Kommunismen dø den Visnedød, som den fortjener paa dansk Grund.

## 22.-2. Artikel i Pol. om Sprængningen af Frits Clausens Parti.

Splittelsen indenfor det Frits Clausenske Parti synes at være endnu mere omfattende, end Partiets Sprængning forleden gav Udtryk for. I Gaar sagde den ene af Partiets 3-Mands Gruppe i Folketinget, Smedemester Th. M. Andersen, Aalborg. Hr. Frits Clausen Farvel, idet han i en Skrivelse til Folketingets Formand meddelte, at han er udtraadt af det nationalsocialistiske Partis Rigsdagsgruppe.

Efter Mødet i Tinget udsendte Hr. Th. M. Andersen en Erklæring, hvori han meddeler, at han Dags Dato er udtraadt af D.N.S.A.P.s Rigsdagsgruppe. Som Motivering for dette Skridt udtaler han, „at han, som Forholdene har udviklet sig inden for Partiet, ønsker at staa frit for at kunne lægge sine Kræfter og sit Arbejde, hvor det tjener den nationalsocialistiske Idé bedst.“

Formentlig maa det opfattes saaledes, at han ønsker at fortsætte som Løsgænger i Folketinget. Stod hans Udtræden af den Frits Clausenske Gruppe i Forbindelse med den forleden skete Sprængning og efter Aftale med den nye nationalsocialistiske Fløj, „Den danske Front“, vilde det vel have været naturligt, at han havde meldt sig som Repræsentant for denne Fløj. Det skete ikke, og Hr. Andersen maa derfor indtil videre betragtes som Repræsentant for en helt ny Retning.

Frits Clausen-Gruppen i Folketinget tæller nu kun 2 Mand — foruden Frits Clausen selv, Fuldmægtig Aage Henriksen, Hellerup.

Det blev forleden i nogle Blade meddelt, at Formanden for L.S., Knud Bach, havde deltaget i det Oprør, der gik forud for Sprængningen af Frits Clausens Parti. I denne Anledning har Hr. Knud Bach udsendt følgende Erklæring.

..... i Anledning af Meddelelser i forskellige Blade om, at jeg skulde have deltaget i et Oprør inden for D.N.S.A.P. paa „Fædrelandet“s Kontor Onsdag den 12. ds., ønsker jeg at oplyse, at denne Meddelelse er grebet ud af Luften.

Ringe, den 21. Februar 1941

Knud Bach.

## 7.-3. Højesteretssagfører Leif Gamborg's Foredrag i „Studiekredsen af 1940“<sup>1)</sup>

*Ipsen*<sup>2)</sup> aabnede Mødet og bød Gæsterne velkommen, specielt HRSagfører Gamborg. Betonede Kredsens absolutte upolitiske Formaal. .... og gav derefter Ordet til

1) Om »Studiekredsen af 1940« se Afsnit E, S. 352 ff.

2) Kaptajn E. J. Ipsen.

*HRSagfører Gamborg.* Denne indledede med at sige, at Situationen i Dag her i 1941. Landet præges af 3 Ting. 1) Den tyske Besættelse. 2) Den parlamentarisk-demokratiske Samling. 3) De nye Partier.

*HRSF.* nævnte i denne Forbindelse, at man jo beklageligvis maatte fastslaa, at de tyske Myndigheder i den forløbne Tid gentagne Gange havde brudt Overenskomsten af 9. April. Den ikke helt uvenlige Stemning, der var til Stede overfor Tyskerne straks efter Besættelsens Fuldbrydelse var, delvis grundet paa de forannævnte Overenskomstbrud, desværre i Tidens Løb slaet om til det modsatte, og der var nu en tydelig Misstemning at spore overfor Tyskerne i Befolkningen. *HRSF.* mente, at dette Faktum havde været medvirkende til at fremkalde de stærke nationale Følelser, der for Tiden hersker i Danmark.

*HRSF.* berørte derefter de Ideer, der var kommet op i de autoritære Stater her i Europa og indrømmede, at der utvivlsomt laa meget godt til Grund for disse og gemt i disse, men paapegede samtidig, at der ogsaa bestod ganske overordentlig store Vanskeligheder for at faa disse Ideer til at blive forstaaet af det danske Folk. *HRSF.* ansaa det for absolut forkert at prøve paa at lægge disse Ideer til Grund for en ny Forfatningsform i Danmark, med mindre vi herhjemme var kommet dertil, at Stemningen i Folket virkelig var derfor og understregede stærkt, at det i alle Tilfælde ikke kunde lade sig gøre at regere et Land imod et Folks Stemning, jævnfør Norge, selvom Ideerne i og for sig er nok saa rigtige og værdifulde. . . . .

Efter *HRSF.*'s Mening var der, i alle Tilfælde foreløbig, kun een Vej fremover, og det var at indskrænke Folkerepresentationens Arbejdsomraade, og dette kunde udmærket lade sig gøre, idet man, hvis man saa paa Situationen i det sidste Aars Tid før 9. April, vilde finde, at ca.  $\frac{9}{10}$  af det Lovstof, der blev vedtaget paa Rigsdagen i Realiteten ikke var andet end rent administrative Regler eller partipolitisk prægede Love. I normale Tider virker dette Lovgivningsapparat altsaa i fuld Blomstring, medens Rigsdagens Medvirken i Krisetider kan reduceres til en ganske ringe. Den Tid, vi har gennemlevet efter den 9. April, er i Virkeligheden det bedste Bevis paa, at de fleste Love kan ordnes ad administrativ Vej. . . . .

Man hører tit Folk hævde, at Danmark før den 9. April i Fjor stod økonomisk godt og solidt. Alle, der har nogen Indsigt, ved, at dette ikke er sandt, men at vi drev direkte mod Ruinen. . . . .

Skal Danmark genopbygges, saa kan dette ikke mere ske gennem Parlamentarismen, men det kan ske under en Art Diktatur, der baade har et juridisk og et politisk Ansvar. I ethvert Folk bor der en dynamisk Kraft, og man har Lov til at mene, at den i et Folk som det danske kun vil virke gavnlig, men paa den anden Side kan man ikke komme bort fra, at den samme Kraft i de store Lande med et stort Folk meget nemt kan komme til at udvikle sig til Hasard-Spil. Ingen vil i Dag være i Stand til at forudsige Udgangen af den Kamp, der i Øjeblikket foregaar mellem England og Tyskland, men man vil med Sikkerhed kunne forudsige, at hvis Tyskland ødelægges, vil det betyde hele Europas Ødelæggelse. For os herhjemme er der kun eet at gøre, nemlig at koncentrere alle gode Kræfter om at opretholde og forbedre vort Lands Stilling i Dag. I et fremtidigt politisk System i vort Land maa vor Kongemagt udvides, bl. a. saaledes at Kongen uden at tage Hensyn til andet end det rent hensigtsmæssige kan udnævne sine Ministre. Hertil maa det imidlertid komme ad forfatningsmæssig Vej, selvom der ogsaa skal en Forfatningsforandring til.

. . . . .

Til Slut konkluderede *HRSF.* Gamborg deri, at han henviste til, at der var mange, der mente, at det gamle System fra før 9. April ikke vilde genopstaa efter Krigens Afslutning, resp. efter Besættelsens Ophør. Dette følte *HRSF.* sig ikke ganske sikker paa, med mindre der virkelig blev gjort noget ganske alvorligt for at gennemføre et nyt System, ellers mente han, vilde det gamle altfor let faa Lejlighed til at genopstaa igen.

*Ipsen* takkede *HRSF.* for Foredraget og mente, at det stærke Bifald fra Gæsterne og Medlemmerne allerbedst beviste, med hvor stor Interesse det var blevet modtaget.

. . . . .

1941. Leder i Pol. om Statsministerens Tale i Studenterforeningen.<sup>1)</sup>

10.-3.

Den Tale, som Statsminister Stauning i Forgaars holdt i Studenterforeningen, og hvori han optrak Liniere for Danmarks Stilling under og efter Krigen, vil vække megen Opmærksomhed. I et omfattende Billede af de vældige Forstyrrelser af det økonomiske Liv, Krigen har skabt ikke alene i de europæiske Lande, som den direkte berører, men ogsaa i de oversøiske Stater, der ligger fjernt fra den krigerske Konflikt, paaviste han de drastiske Følger af, at Udligningen mellem Overflod og Vareknaphed er lammet. Mens Argentina tynges af en saa vældig Majsproduktion, at Majsen maa bruges som Brændsel, lider Lande i Europa de dybeste Afsavn, og mens de uafsættelige Kaffelagre dynges op i Brasilien, søger andre Lande at klare sig igennem med Erstatninger og skrap Rationering. Den Oversigt, Hr. Stauning gav af Forholdene i en Række europæiske Lande, viste et dybtgaaende Fællesskab i den Mængde af vanskelige Problemer, som Statsstyrelserne er stillet overfor, og for dem alle tegner sig en Udvikling, der i stærkt stigende Grad gør Staten til Varetager af erhvervsmæssige og økonomiske Anliggender, der før laa i de frie Erhvervs Hænder. Det er en beklagelig Udvikling, men vi har her i Landet allerede længe været inde i den, tvunget af Omstændighedernes uafvendelige Magt, hvis det kan trøste. Dog een Trøst har vi at hente i Sammenligning med de Vanskeligheder, en Række andre Lande maa kæmpe sig igennem, den, at vore Levevilkaar indtil nu har været relativt gode. Har vi end tunge økonomiske Problemer skabt af Afspærring og Raastofmangel, som kan være svære at løse, saa blegner dog vore Prøvelser og Savn mod dem, som Befolkningerne i Holland, Belgien, Frankrig og Norge har maattet føle.

Statsminister Stauning beskæftigede sig i Talen om Tidens politiske Opgaver saa indgaaende, som Situationen gør det muligt, med Landets fremtidige Stilling, i det økonomiske Forhold udadtil og i vore politiske Forhold indadtil. Et særdeles nærliggende Emne, sagde han, men ogsaa vanskeligt at behandle, thi det beror paa forskellige Ting, hvad Resultatet vil blive, og Tiden udelukker en helt fri Omtale af Krigssituationen. Men som den Realpolitiker Hr. Stauning er, gav han sit Bidrag til Belysning af Udviklingens Muligheder, over for hvilke han fandt det uklogt ikke at forberede sig. Det Europa, der skal rejse sig efter Krigen, maa bygges op paa en Samarbejds Nyordning, og Hr. Stauning, der før — man husker under hvilken Modstand — har taget til Orde for Planøkonomien, fremhævede i sin Tale de Fordele, et Europa i planøkonomisk Samarbejde vilde have, fremfor en Fortsættelse af en Planløshed, der gav sig Udtryk i skarp national Egoisme. Hr. Stauning tog her sit Udgangspunkt i de tyske planøkonomiske Tanker om en Nyordning af Europa. Der vil ingen Tvivl være om, at store Værdier i den fælles Opblomstring efter Krigens Ødelæggelser vil kunne naas i et Nationernes planmæssige Samarbejde ud fra den Forudsætning, som Statsministeren nævnte, nemlig en Arbejdsdeling, der baade er fornuftig og tager rimeligt Hensyn til alle Deltagere deri. Det er en stor, men ogsaa vanskelig Opgave i dens Afvejning af alle rimelige Hensyn til det Erhvervsliv, der har sin Rod i de forskellige Lande. Det var Hr. Staunings Formaal med sin Tale og ud fra sin Bedømmelse af Begivenhedernes Gang at give Udtryk for, at den danske Regering i Forstaaelse af Landets Forhold har Vilje til at deltage i det europæiske økonomiske Samarbejde i en fremtidig Udvikling. Dybtgaaende Problemer knytter sig selvfølgelig for de mindre Lande til den Tilpasning, som et saadant Samarbejde forudsætter. Problemer m. H. t. Pris-, Produktions- og Valutaforhold, og det fremgik af Statsministerens Udtalelser, at han ikke var blind herfor, men over for Opgavens Størrelse og Nødvendighed kunde han ikke finde dem afgørende. Øjeblikket stiller dem heller ikke til Debat, endnu er det store Spil om vor Verdens Fremtid i fuld Gang, men Sikringen af den Stilling i et kommende Opbygningsarbejde, hvortil ikke blot dansk Landbrug, men vor Skibsfart og Industri efter en hæderfuld Indsats paa Verdensmarkedet har gjort sig fortjent, kan ikke tabes af Syne. Derfor var Hr. Staunings Udtalelser ogsaa vendt til Erhvervene med Opfordring til at forberede sig paa den Tid, der kommer, naar Krigen engang er endt, paa en Vurdering af alle Forhold og Muligheder.

1) Se Afsnit B, S. 179.

Til den Samarbejdets Villighed, som Hr. Stauning. gav Udtryk for, knyttede han 1941. nogle Betragtninger om dets Indvirken paa Landets indrepolitiske Liv. Han fremhævede, at det var et Samarbejde om økonomiske Forhold, der til sin Tid var Tale om, men ikke om nogen aandelig eller politisk Omstilling i det enkelte Land, det vilde være ikke blot uforholdsmæssigt, men skadeligt for et Samarbejde, der vilde være Grundpilleren i det europæiske Samfund. Det er rigtigt. Aldrig er noget frugtbart Samarbejde bygget op, uden at det er sket paa Frivillighedens sikre Grund. Og den faste Fortrøstning, som Statsminister Stauning udtrykte, om Generhvervelsen af Danmarks Frihed og Selvstændighed, om Bevarelsen af vort Sprog, Konge, Flag og Forfatning, vil klinge som et Ekko i alle danske Sind.

### Leder i Soc.-Dem. om Goebbels og Stauning.

10.-3.

De københavnske Blade, som har Korrespondent i Berlin, bragte Lørdag og Søndag Udtalelser, der i nogle Blade har som Kilde en fremstaaende Repræsentant for det tyske Rige, i andre direkte er formet som Interview med Propagandaminister Dr. Goebbels.

Udtalelserne, der bl. a. nævner Danmark, er saa betydningsfulde, at de bør kendes af alle danske Læsere, og de bør ogsaa i den Udstrækning, det er muligt, kommenteres fra dansk Side. Emnet for Interviewet er „den europæiske Nyordning“, og det er egentlig første Gang, vi direkte fra en fremtrædende tysk Politiker hører Enkeltheder om denne Nyordning. Tyskland har mange Folk i Vaaben, siger Dr. Goebbels, mange flere end det kan bruge, og naar disse Folk alligevel ikke bruges overfor de smaa Lande, f. Eks. Sverige og Svejts, saa er det „et Bevis paa, at Tyskland ikke nærer noget Ønske om at erobre dem“, det vilde ellers kun dreje sig om faa Uger. Heller ikke Tilslutning til Tremagtspagten er noget Krav til de besatte Lande, som ikke har deres gamle Regering og ikke selv ordner den offentlige Administration. Men, siger den tyske Repræsentant, det er for alle Nationer klogt „i Tide at melde sig som Parthaver i den store Arv, som skal fordeles.“

Om det „nye Europa“ erfarer vi, at de hertil hørende Stater skal underkaste sig det europæiske Skæbnefællesskabs Lov, saaledes, „at 1) erhvervsmæssigt, 2) møntmæssigt, 3) militærpolitisk og 4) udenrigspolitisk skal Ledelsen være fælles.“ „Derudover kan enhver bære sig ad, som han lyster.“

Hvad Tyskland her tilstræber, er at „løse de Opgaver, som Folkeforbundet ikke magtede, da det forgæves søgte at skabe Fællesskab i denne Verdensdel.“ Og her skal Tyskland da i Fremtiden være „Enhedsfaktoren“.

Det er et ejendommeligt Tilfælde, at Statsminister Staunings Foredrag i Studenterforeningen Lørdag Aften beskæftigede sig med det samme Emne og sikkert uden Kendskab til Dr. Goebbels' Udtalelser næsten kan tages som Svar paa disse.

Den danske Statsministers Foredrag omhandlede Danmarks Forhold under den nuværende Situation og kom naturligvis ogsaa ind paa den Nyordning, som Tyskland er i Færd med at skabe eller dog forberede.

Stauning formulerede sin Opfattelse saaledes, at Danmark maa være beredt til et udvidet *økonomisk Samarbejde* med Tyskland, som efter den nuværende politiske og militære Stilling i Europa efter alle Solemærker at dømme vil blive ledende i de kommende Aars Udvikling. Danmark maa da foretage den økonomiske Omstilling, som er nødvendig for Etableringen af dette Samarbejde. Men nogen *ny politisk og aandelig Indstilling* kan og skal dette ikke medføre for det danske Folk. Danmark har Løfte om sin *fulde politiske Frihed og Selvstændighed* efter Krigen, og i kommende økonomiske Forhandlinger mellem de to lige Partnere kan ikke kræves nogen bestemt politisk Overbevisning.

Saa vidt Staunings Udtalelser, og naturligvis vil alle Danske yde ham Tilslutning saavel til hans Ønsker om et godt økonomisk Samarbejde med Tyskland som til det, han sagde om Danmarks Frihed og Selvstændighed.

Men derudover bør der til Dr. Goebbels' Udtalelser, selv om man ikke kan have

1941. Kendskab til Enkeltheder i de tyske Planer, gøres nogle enkelte almindelige Kommentarer.

Det vilde være en Misforstaaelse, hvis man forsøgte at gøre Danmark til en af de „Agrarstater“, som Interviewet taler om. Vi har en stor Industri, uundværlig for vort Lands Beskæftigelsesmuligheder, og i Kraft af vort Lands Kultur, vore Arbejderes, Teknikeres og Forretningsmænds Dygtighed maa vi have Lov til fortsat at *udvilde* denne Industri, som særdeles godt staar Maal med andre Landes i kvalitetsmæssig Henseende. Vi mangler ganske vist Raamaterialer, men naar vi er konkurrencedygtige og dygtige til at forarbejde dem, bør vi ogsaa kunne skaffe dem.

Dernæst er det nødvendigt at gøre opmærksom paa, at Danmark som *et nordisk Land* maa ønske det videst mulige Samarbejde med vore Brødrefolk i Norden, i Fortsættelse af vort aarhundredgamle Fællesskab, og at Danmark iøvrigt med sine gamle Forbindelser og sine Kvalitetsprodukter har de største Muligheder for at gøre sig gældende over hele Verden — paa det store Verdensmarked. Danmark var før Krigen det Land, som pr. Indbygger havde den største Udenrigshandel.

Der er Grund til fra dansk Side at gøre opmærksom paa disse Forhold, naar nu Diskussionen rejses i Tyskland fra en saa fremtrædende Politiker som Dr. Goebbels.

11.-3. Artikel i Natt. om Statsminister Staunings Tale i Studenterforeningen.<sup>1)</sup>

.....

Lørdag Aften talte Statsminister Stauning i Studenterforeningen bl. a. om Europas Nyordning og om Danmarks fremtidige Stilling dertil. Saavidt Hr. Stauning kunde se, maatte Danmark regne med en snæver økonomisk Forbindelse med Tyskland og Fastlandseuropa, „og med temmelig ringe Forbindelse med den øvrige Verden, i alt Fald i den første Tid“. Statsministeren regnede med den tyske Planøkonomis Udstrækning til mange Lande og imødesaa Muligheden af „en vis Arbejdsfordeling i Europa“. Men de nationale Forhold behøvede ikke at berøres deraf. Vor Økonomi vilde blive berørt, men vi havde Forsikringen om Frihed og Uafhængighed for Danmark, „jeg tror paa Bevarelsen af vort Sprog, af Konge, af Flag og Forfatning“. En vis Usikkerhed prægede dog adskillige Passager af Statsministerens Tale. Helhedsindtrykket var, at vi maatte imødesee store Forandringer under et tysk Overherredømme i Europa, men at mangt og meget endnu stod i Uvishedens Tegn.

Den Tøven, den Spørgen, som prægede den danske Statsministers Tale, leder man forgæves efter i den tyske Propagandaminister Goebbels. Klart og fast erklærede han, at Tyskland gjorde Krav paa at være den førende Magt i Europa. Paa Spørgsmaalet om, hvilke Felter der vilde spille en særlig Rolle i Føringen, svarede Rigsminister Goebbels: Militærpolitik, Erhvervs politik, Møntvæsen og Udenrigspolitik. „Paa disse Felter overtager Førermagten det væsentlige Ansvar for hele det nye Europa. De mindre og smaa Lande maa til Fordel for Europa og til deres eget Bedste indordne sig under Førermagten“. Spørgsmaalet om den aandelige og verdensanskuelige Nyorientering henskød Dr. Goebbels i det væsentlige til Tiden efter Krigen. Men han tvivlede ikke paa, at hele Europa uden Tvang vilde „blive grebet af og gennemtrængt af den nye Tids moderne Idé“.

Hvis der i Statsminister Staunings Tale rummedes et Spørgsmaal om, hvad tysk Førerskab tilsigter, ligger der i Rigsminister Goebbels Tale et Svar. Økonomisk Samarbejde, Vareudveksling, Arbejdsplan er ikke alt. Programmet lyder: Militærpolitik, Erhvervs politik, Møntvæsen, Udenrigspolitik — samt et Haab om en kulturel Nyindstilling, som letter Forstaaelsen, Klart og tydeligt. Ikke noget at tage fejl af.

Hvad Rigsminister Goebbels saa aabent meddeler, er dog endnu et Maal — Tanken om Fremtiden. Krigen er ikke forbi endnu. Ingen ved, hvorledes Skæbnens Terninger vil rulle under en Krig, og hvad der kan indtræffe, som enten kan skærpe eller mildne de Ønsker og Krav, som ligger bag den tyske Parole. Men for en gammel, selvstændig Stat som Danmark virker det som et Chock at skulle give Afkald paa fuld Uafhængighed i Militærpolitik, Udenrigspolitik, Møntvæsen og Erhvervs politik, selv om det sker

1) Se Afsnit B, S. 179.

med Sprog, Forfatning, Flag og Konge i Behold. For efter hidtidig dansk Opfattelse var den fulde Uafhængighed — som ikke udelukkede Venskab og Samarbejde med nogen Nation — en væsentlig, en integrerende Del af det, som symbolsk dækkes af en Nations frie Flag. Vi har derfor endnu et Haab om, at det maa lykkes vort gamle frie Land i Forstaaelse med vor store Nabo at finde en Vej, som — uden at forringe nogens Velfærd — ogsaa klinger sammen med vore Haab og Drømme. 1941.

Vi er Realister — Livet har gjort os til det! Vi ved, at det er paa Europas store Scene, den egentlige Afgørelse falder, der, hvor vi ikke er med. Men een Ting erkender vi efter alt, hvad vi har erfaret i de sidste Dage: at store Afgørelser nu er forestaaende, at vort Lands og Folks Skæbne er uløseligt forbundet med Europas Skæbne, og at ogsaa Danmark maa dele Kaar og følge Trop med den Flaade af Stater, som nu skal gennem den store Storms Prøvelse. Det er ikke os, der bestemmer Kursen. Men vi kan indstille os paa det, der kommer, ved at gøre klart Skib. Det gælder nu om, at vor Regering viser en Dygtighed, en Handlekraft, en nøgtern Virkelighedserkendelse, som ingen Sinde før. Det er Regeringens Opgave uden nogen Frygt at føre en realistisk Politik til Danmarks Gavn ud fra den Viden om Virkeligheden, som en Regering utvivlsomt besidder frem for det øvrige Folk. Men det er samtidig Befolkningens Pligt nu, netop nu, at fæstne sig i sin Kærlighed til Danmark og at være saa samhörig, saa enig, saa disciplineret, som det er muligt for os — og vi kan meget, naar vi vil! Vor Opgave som Stat og Folk er at forme vort Liv'saaledes, og at varetage vor dybeste Interesse paa en saadan Maade, at vi viser dem, der spejder efter vor Vilje og vor Evne, at vi selv formaar at indstille os paa Tilstanden i det nye Europa — hvordan den end bliver! At vi kan selv. Ogsaa i Frihed! Det er vor Tro, at selv om vi er et lille Folk, saa betød vor Indsats gennem Aarhundrederne en Berigelse af Europa, paa Linie med de andre frie nordiske Folks Liv og Virke. Vi tror, at det samme kan blive Tilfældet i Fremtidens Europa i Forstaaelse med dem, som vi skal samarbejde med. Men vi kommer ikke sovende til det! Der stilles Krav baade til Dygtighed, Klarsyn og Fædrelandskærlighed. Allermest nu, hvor det er øjensynligt, at den store Prøve forestaar.

#### Artikel i Natt. om Standarte Nordland.<sup>1)</sup>

14.-3.

For nogen Tid siden erfarede man, at der indenfor det tyske „Waffen SS“ var oprettet to frivillige Standarter, nemlig Standarte Nordland og Standarte Westland. Den første af dem hørte man omtale i Forbindelse med Norge, hvor Quisling-Regeringen gik ind for Dannelsen af Standarte Nordland, eller — som det hyppigst kaldes i Norge — Regiment Nordland, en norsk Afdeling, som skal kæmpe under de tyske Faner. Standarte Westland optager derimod Hollændere og Belgiere, som ønsker at være med i det tyske Riges og Nationalsocialismens Kamp, idet Krigen, naar Talen er om Dannelsen af disse særlige Formationer, fortrinsvis betragtes som en Kamp mellem Ideologier og ikke mellem Stater. Den tyske Tanke er, at de Mænd, som er enige med Nationalsocialismen i dens Idé og Maal, skal have Lejlighed til at deltage aktivt i Kampen.

Det har hidtil været en almindelig Anskuelse i Danmark, at Regiment Nordland udelukkende appellerede til Nordmænd; men i Gaar meddelte Frits Clausen-Partiets Blad „Fædrelandet“, at ogsaa Danske kan melde sig til Standarte Nordland. Samtidig opfordrer Bladet kraftigt til, at man melder sig: „Det er vor Pligt som frie Mænd at være med i Opgøret, kun den usle kryber i Skjul bag Barrikadens Dækning og erklærer sig neutral“. Og efter at have meddelt, at Standarte Nordland kalder, meddeler „Fædrelandet“, at hver Mand, som antages, faar en daglig Betaling af 2 Kr., hans Hustru modtager 130 Kr. til Husholdningen, samt 30 Kr. for hvert Barn plus Huslejen betalt hver Maaned. „Betingelserne er i hvert Fald bedre end at gaa her som Arbejdsløs“, skriver Frits Clausen-Bladet.

Strengt taget strider Hvervning paa dansk Grund mod Straffelovens Paragraf 128. Men da man før har set gennem Fingre med, at danske Borgere frivilligt drog

1) Se Afsnit E. S. 684 f.



1941. ud af Landet for at kæmpe for en Sag, som havde deres Hjerte, maa det forventes, at man atter gør det nu. Det føler Frits Clausen-Folk sig ogsaa overbeviste om, ellers skrev de vel ikke, som de har gjort. De faar deres Ønske om at kæmpe opfyldt, og man maa derfor nu imødesee, at de militærduelige Mænd, som har meldt sig til Frits Clausens Organisationer, ogsaa melder sig til Standarte Nordland og drager af Lande, saa længe Krigen varer, for at kæmpe for den Sag, som de anser for deres. Nogen stor Skare bliver det vel næppe. Talrige er Frits Clausen-Folkene jo ikke, og det vil ikke være i tysk Aand at modtage andre end dem, som melder sig af Overbevisning. Men da „Fædrelandet“ skriver, at „kun de usle kryber i Skjul“, maa man vente, at alle Frits Clausen-Folk, som overhovedet kan, melder sig, og at ikke mindst de ledende indenfor Partiet gaar i Spidsen og personligt indmelder sig i det Korps, som de opfordrer andre til at blive Medlemmer af. Bevægelsens Styrke og Idealismens Dybde vil blive maalt efter det Antal af menige Medlemmer og især Ledere, som melder sig.

I Norge meldte Nasjonal Samlings Leder Major Quisling sig til Tjeneste i Standarte Nordland, men han maatte renoncere under Hensyntagen til, at de administrative Forretninger holdt ham tilbage i Norge. Slige Baand behøver Frits Clausen-Partiets Ledere imidlertid ikke at føle sig hæmmet af. Der er sørget for, at Landet regeres, selv om de er fraværende.

Den øvrige Befolkning vil derimod følge den ældgamle danske Lov, at danske Mænd nøjes med at løfte Vaaben, naar og hvor Landets Konge befaler det og under Kongens Føring. I indre Politik tager enhver Dansker den Stilling, som hans Overbevisning dikterer ham at tage, men drejer det sig om at bære Vaaben, kender vi — i en Situation som denne — kun eet Land, som har Krav paa vor Tjeneste, og paa at vi sætter Livet ind: Danmark! I denne Holdning er der ikke Brod imod nogen. Ikke Fjendskab mod nogen Nation. Det er kun en Bøjen sig for den Erkendelse, at sit Fædreland skylder man alt — ogsaa at være parat til med Liv og Lemmer i Behold at møde under Danmarks Flag, hvis Landets Konge befaler det.

Andre kan se anderledes paa den Ting. Vi respekterer den, der af virkelig Overbevisning og sand Idealisme er villig til at give Livet for en Idé, selv om det ikke er vor — i lige saa høj Grad, som vi vilde se ned paa den, som lod sig hverve af Udsigt til materiel Gevinst eller af ren Eventyrlyst. Derfor er det ogsaa farligt og forkasteligt, hvis man paa dansk Grund tillader Hvervning af syttenaarige. Modenheden er forskellig under forskellige Himmelstrøg. En syttenaarig Dansker er hverken fysisk moden til at være Soldat eller aandelig moden til at træffe Beslutning om at være det. Syttenaarige skal man lade være i Fred.

Ud fra dansk Respekt for den personlige Overbevisning og Tolerance over for Individet vil man imidlertid ikke sige eet ondt Ord, hvis fuldvoksne Frits Clausen-Folk med deres Ledere i Spidsen drager ud af Landet for som Soldater i Standarte Nordland at tjene den Sag, som de anser for deres. Man vilde endda have mere Respekt for en saadan Handlemaade end for meget andet, som de har gjort — og man vil kunne tilsige dem, at der ikke skal ske Danmark noget ondt, fordi de er fraværende. I den Henseende kan de være rolige. Det danske Folk vil ikke med eet Ord søge at holde dem tilbage. Man vil bifalde, at de rejser, og med levende Interesse vil man følge, hvor mange og hvem, der melder sig.

Men det store Flertal af danske Mænd vil nu — som før i Tiden — staa paa den Anskuelse, at den naturlige Plads for en dansk vaabenfør Mand er i Danmarks Hær, under Kongens Befaling og under Danmarks Flag! Den Pligt, men ogsaa den Ret, blev de født til — der ser de deres største Ære. Og den Pligt og Ret vil de bevare, saa længe der er et frit og selvstændigt Danmark.

### 27.-3. Artikel i Pol. om Industriens Kaar.

..... I sin Beretning fremhævede Direktør August Holm, at det Aar, der var forløbet, siden Industriens Mænd sidst samledes til Generalforsamling, havde været præget af ekstraordinære Begivenheder af en saadan vidtrækkende Karakter, at der næppe er noget Sidestykke i vor Historie. Uanede Vanskeligheder havde meldt sig

for hele det danske Samfund, men lykkeligvis medførte den nye Situation ogsaa en national Samling af sjældnen Enstemmighed og Kraft. I Alvorens Stund mødtes Folket i fælles Kærlighed til vor Konge og vort Fædreland, og det indbyrdes Sammenhold lettede Byrderne og mildnede Afsavnene. 1941.

Det maatte erkendes, fortsatte Direktør Holm, at der fra tysk Side er vist Forstaaelse af de opstaaede særlige Vanskeligheder, men alligevel har det paa Grund af Omstændighederne været udelukket at skaffe vor Industri en blot nogenlunde fuldstændig Erstatning for de Varer, vi mangler paa Grund af Blokaden vestfra. Og som bekendt er Samhandelen med vor sydlige Nabo foreløbigt resulteret i et meget betydeligt dansk Tilgodehavende, der under normale Forhold vilde have fundet Anvendelse til Hjemkøb af livsvigtige Varer.

### Leder i Natt. om den 9. April.

8.-4.

Det er dansk Skik at mindes Aarsdage for store Begivenheder — hvad enten det er Begivenheder, som i vor Historie lyser med gylden Skrift i Glædens Skær, eller saadanne, som vi mindes med dyb Sorg. Vi ønsker paany at opleve Glæden og at dele Stoltheden over Sejre og Stordaad, og vi ønsker paany at føle Smerten over og at drage Lære af det, som var vort Folks Nederlag og Ydmygelse. De aarlige Mindedage var aldrig nogen tom Formel. Deres Mening udtrykkes i Verset: „Hver Glans, hver Plet vil jeg bære, som falder paa Danmarks Navn“, og i en anden Verslinie: „Bevar os fra Udslettelsens Dom og sig os, hvorfra din Frelse kom“. Paa vore Mindedage lever vi i Tanken med dem, som døde for Danmark, og i vor Maade at fejre Dagen paa bringer vi de Dødes Hilsen til den opvoksende Slægt.

Den 9. April er en Dato, som sætter dybt Skel i Danmarks Historie. Vi staar nu foran Aarsdagen for de Timer, da „Verdenskrigens Begivenheder drog med sig, at den tyske Værnemagt rykkede ind i Landet“, som det hedder i Regeringens Meddelelse i Anledning af den 9. April. Tankerne vil da uvilkaarligt samle sig om det, der skete for et Aar siden, og Samlingen vil ske i den Aand, som udtrykkes i Regeringserklæringen, som siger, at „det tjener intet Formaal at skjule, at Begivenhederne den 9. April har hvilet tungt paa os alle“.

Men hvad end de enkelte tænker og føler, saa foreligger nu en Regeringsmeddelelse, som fortæller os, hvorledes det er den danske Regerings og Konges Ønske, at Dagen fejres. „Lad den,“ hedder det, „passere under værdig Holdning fra hver enkelts Side og uden Demonstrationer af nogen Art, saasom Flagning eller paa anden Maade“. Vi ved altsaa, hvad der er Regeringens og den øverste Autoritets Parole for Dagen. Med den Indstilling, der er i vort disciplinerede Folk, som har lært Enighedens Styrke og Samlingens vanskelige Kunst, er det en Selvfølge, at enhver god Dansker tager Regeringens Meddelelse som en Ordre, som noget man skal rette sig efter.

Men Henstillingen om at iagttage en værdig Holdning „uden Demonstrationer af nogen Art“ betyder ikke, at den 9. April skal være en Dag som alle andre Dage! Tværtimod hedder det i Regeringsmeddelelsen: Lad Dagen give Anledning til Eftertanke! Ogsaa paa dette Punkt vil det danske Folk rette sig efter den øverste Statsmagts Henstilling og i den Aand, som rummes i Regeringens Ord. Det vil benytte Dagen til Eftertanke. Bonden vil som sædvanlig passe Arbejdet paa sine Marker, Arbejderen vil staa bag sine snurrende og hamrende Maskiner, Købmanden vil arbejde i sin Forretning under Tryk af Paasketravligheden, Husmødrene vil passe deres Dont i Hjemmene — og Landet vil ligge for vort Blik i Hverdagens Dragt uden Flag og Højtidsfarver, kun belyst af Solens Glans eller svalet af Skyernes evige Gang over Danmarks Himmel. Men bag alt dette vil den enkelte Dansker, følgende Regeringens Henstilling om at lade Dagen give Anledning til Eftertanke, midt i sit Arbejde, i Stilhedens Hvilestund og i Familiens Kreds søge ind i Tankens og Hjertets Lønkammer for at lytte til alt det, som Dagens Minde fortæller, synger og hvisker.

Mænd paa Talerstole, Sangen fra Tusinder, som er forsamlede, og Flagdugens Smæld for Foraarsvindens friske Tag kan tale stærkt til Hjerterne, men aldrig saa stærkt som den Sang, der lyder fra vort Land, fra vor Historie, og fra de Levende og

1941. de Døde, naar vi i Eftertankens Stund lytter ind i det uudsigeliges Stilhed. Alt det ydre kan undværes, blot vi virkelig følger Henstillingen om at „lade Dagen give Anledning til Eftertanke“, blot vi søger ind i Hjertets og Tankens Lønkammer.

Og det er det gode og stærke ved en saadan Fejrløse af en Mindedag, at medens Taler forstummer, vedvarer de Toner, som lød fra Land og Folk, naar man sendte sit Sind umiddelbart til Mødet med Livets største Værdier uden noget ydre Apparat. I ingen Esse lutres og smedes Forsættets Staal saa rent og stærkt som i Eftertankens — ogsaa Forsættet om at tjene Danmark og at leve i det Haab, at vort Land — som det hedder i Regeringens Meddelelse — „fremdeles vil staa de vanskelige Tider igennem bedre end mange andre Lande, der ligesom vort Land er blevet berørt af det store Opgør“.

Det danske Folk kender nu Regeringens og Kongens Syn paa den 9. April. Det skal være en Dag „uden Demonstrationer af nogen Art, saasom Flagning“. Det bøjer man sig for. „Lad Dagen give Anledning til Eftertanke“! Ogsaa det retter Folket sig efter — i en Stilhed, hvor alle Danskes Tanker rettes mod Danmark med et brændende Haab om vort Lands og Folks frie Fremtid under vort ældgamle Kongedømme. Og forud for Haabet, gaar en Tak til alle dem, som i Tiderne, der svandt, gav deres Arbejde og deres Liv for Danmarks Frihed og Fremtid.

Lad os mindes den 9. April helt og fuldt i den Aand, som taler gennem Regeringens Meddelelse, og som vi har mødt i Kongens Ord — ikke ved udvendige Demonstrationer. Men ved Eftertanke!

#### 9.-4. Leder i Pol. om 9. April.

For det Slægtled, som lever nu, vil den 9. April staa som en Dag, der aldrig udslettes af deres Sind. Saa dybt præget er Indtrykket af den Foraarsmorgen i Fjor, da Danmark blev draget ind under Krigens Omraade og besat af fremmede Tropper, at det ikke nogensinde vil kunne glemmes. Men det skal det heller ikke. Thi som den svenske Professor Nils Ahnlund skrev: Paa den rene Glemsel kan man ikke her i Verden bygge noget godt.

Nu, da et Aar under de ændrede Forhold er forløbet, kan det konstateres, at det baade i politisk og økonomisk Henseende er gaaet bedre, end man i den første Tid efter Besættelsen var indstillet paa at vente. Landet har mærket Tidens og Krigens Byrder, men det er en fælles Lod for de europæiske Folk, og med dyb Medfølelse maa vi tænke paa de Millioner, hvis Vanskeligheder og Bekymringer er af langt alvorligere Art end dem, vi hidtil har haft at bære paa. Det er en af Virkningerne af Tidens haandgribelige Alvor, at Følelsen af Samhørighed med andre Folk trods de tavse, lukkede Grænser er meget mere Virkelighed end nogensinde før.

Paa den Dag for et Aar siden, da Ordren udgik til Mørklægning af Danmark, fødtes to Ting, som fik bestemmende Betydning for det danske Folks Holdning og den indre Udvikling i Landet, to Handlinger, som udsprang af en dyb og instinktiv Forstaaelse af Befolkningens Sind og Trang, og som blev Grundloven for Livet under de nye Vilkaar. Det var Kongens Opraab til det danske Folk og den politiske og folkelige Samling, der fik sit ydre Udtryk i Samlingsregeringens Dannelselse.

Aldrig har den danske Befolkning stærkere og mere ubestrideligt bekræftet sin Ret til den Frihed, hvori det hidtil havde levet, end da det i fuld Forstaaelse af det Ansvar, der er Frihedens Forudsætning, uden Vaklen tog Kongens Ord op til Efterlevelse:

„Under disse for vort Fædreland saa alvorlige Forhold opfordrer jeg alle i By og paa Land til at vise en fuldtud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger“.

Dette Ansvar blev taget op af den enkelte og alle som en Selvfølgelighed. Paa denne alvorlige Dag og i Dagen derefter viste Danskerne alle en gammel Kulturations bedste Egenskaber, og der kom over Befolkningens Holdning en Værdighed, som har haft sin meget store Betydning — over for os selv, i Forholdet til de tyske

Besættelsesmyndigheder og i Bedømmelsen af det danske Folk uden for de lukkede Grænser. 1941.

Bag Befolkningens Ro og Værdighed ligger en urokkelig Tillid til det tyske Riges Tilsagn om, at Kongeriget Danmarks territoriale Integritet og politiske Uafhængighed ikke berøres af de Begivenheder, der gjorde den 9. April smertelig for os. Thi det er jo rigtigt, naar det i den danske Regeringserklæring, som vi offentliggjorde i Gaar, hedder, at „det tjener intet Formaal at skjule, at Begivenhederne den 9. April har hvilet tungt paa os alle“. Men det er ogsaa rigtigt — og det bør retfærdigvis siges paa denne Dag — naar det i Regeringserklæringen fremhæves, at den tyske Værnemagts Hensyntagen til danske Følelser og Stemninger har medvirket til, at det forløbne Aar har formet sig saa roligt. Vort nationale Liv under de givne Kaar har faaet Mulighed for at finde og fæstne sit Indhold. Intet har stærkere bidraget hertil end den Proklamation om Befolkningens Holdning, som blev baaret frem af den enestaaende Tillid, Kongen har vundet sig i den danske Befolkning. Dette kongelige Budskab, der lagde Ansvaret for vort Fædreland over paa hver enkelt Danskers Handlinger, vil ogsaa være bestemmende for Befolkningens Holdning i Dag. Det var dette, Regeringserklæringen formede i disse Ord: „Lad Dagen give Anledning til Eftertanke, men lad den passere under værdig Holdning fra hver enkelts Side og uden Demonstrationer af nogen Art, saasom Flagning eller paa anden Maade“.

Eftertanken vil beskæftige alle Sind i Dag, og ingen vil glemme at tænke paa den Ungdom, der hin Aprilmorgen i det tidlige Dag gry satte Livet ind, eller paa dem, der satte Livet til, og for hvis Nærmeste ogsaa Savnets Smerte blev knyttet til den 9. April. Vore Følelser i Dag er vore egne og fælles for alle Danske. De behøver intet ydre Udtryk.

Den anden store Ting, som blev skabt den 9. April, og som viste sig at have Bærekraft, var Samlingen i Danmark. Der gælder om denne politiske Samling, der ogsaa er blevet en folkelig Samling, det samme som om Befolkningens værdige Holdning: Ingen af Delene kunde være forekommet, hvis ikke Folket paa Forhaand havde haft det i sig. Det er ikke noget, man skaber paa en Dag — men en eneste Dag kan kalde det frem. Der var Forskel paa Anskuelser i Danmark, men ingen Afgrund af Bitterhed mellem dem, sociale Forskelle, men ikke sociale haarde Spændinger. Danskerne var et Folk, som det har været det i tusind Aar og vil vedblive at være det tusind Aar endnu, det mest ensartede Folk i hele Verden. Vi blev et enigt Folk, som skød al Uenighed og alt det daglige Kævl til Side for den ene store Opgave at føre Danmark igennem Vanskelighederne frem til den Tid, da vi igen staar som et frit Folk. Vi opnaaede den fulde Enighed i Hovedsagen og Tillid mellem Landsmænd. Dette vil bevares og føres videre. Ogsaa ved det engang kommende Genopbygningsarbejde vil der blive stillet de største Krav til Samling og Sammenhold.

Vi ved ikke, hvad der ligger foran os. Det er en mørk Vej, vi følger, og det kan med Sikkerhed siges, at Vanskelighederne vil blive store. Men maaske gaar det, som det er gaaet i den første Tid af den nye Tidsregning: bedre end vi venter. Lad os gaa ind til det med godt Mod og som gode Landsmænd.

#### Leder i Soc.-Dem. om 9. April.

9.-4.

I Dag for et Aar siden begyndte den anden Storkrigs andet Afsnit med, at Danmark og Norge blev besat af tyske Tropper. Historiske Begivenheder er siden da udspillet udenfor vor Dør rundt om i Europa. Danmark har dog faaet Lov til at ligge saa nogenlunde i Fred.

For et Aar siden opfordrede Kongen og Regeringen i et smukt og værdigt Opraab det danske Folk til at vise Ro og Beherskelse og loyal Optræden „overfor alle, der har en Myndighed at udøve“.

I Mandags henvendte Regeringen sig atter til Folket for at opfordre det i i Dag, Aarsdagen for den 9. April, at vise den samme Ro og Beherskelse, som har præget Danmark i det svundne Aar.

Vi er slet ikke i Tvivl om, at Befolkningen vil følge dette Regeringens Paalæg,

1941. alene fordi alle ved, at Demonstrationer er unyttige og skadelige og kan faa alvorlige Følger, ikke alene for den enkelte, men for os alle. Vi maa alle handle under det fælles Ansvar: det gælder ikke mig eller dig, det gælder os alle.

Under sidste Verdenskrig skrev *Jeppé Aalkjær* en af sine bedste Sange, hvori det hedder: Du Pusling-Land, som hygger dig i Smug, mens hele Verden brænder om din Vugge!

Denne Krig er ikke gaaet som sidste Verdenskrig. Mindet om den 9. April knuger vort Sind og fylder det med Sorg. Store Vanskeligheder har vi haft, og større venter os i kommende Tider, maaske vil endog Flammer fra Verdens-Ragnarokets Baal og Brand direkte naa vort lille Hus, inden Freden atter signer Europas hærgede Lande.

Men alligevel! Tænker man, staaende paa Aarsdagen, tilbage over det svundne Aar, har Danmark midt i alt det mørke ogsaa noget at være glad over, og vi tør sige, at vilde de tilbageværende Maaneder af denne Krig blot ikke forme sig værre end dette Aar, saa var vort Land ikke ildest faren! Hvis vi i April i Fjor havde spurgt os selv: Hvorledes er Danmark om et Aar? vilde vi ikke have turdet besvare Spørgsmaalet uden de mest bange Anelser.

Vort Folk har i det Aar vundet en stor Ting. Erkendelsen af Sammenholdets og det folkelige Samarbejdes Betydning. Det store, store Flertal af det danske Folk er blevet eet i et fælles Formaal: at bevare Danmarks Frihed og Selvstændighed. Dette Sammenholds høje, moralske Værdi er det, som atter har ranket vore Mænd og Kvinder, og som har givet vort Lands Ledere Mulighed for at styre det lille danske Skib frem gennem utallige Skær i det vanskeligste Aar, Danmarks nyere Historie har kendt.

Naar det er sagt, skal det retfærdigvis ikke skjules, at medvirkende til Aarets Forløb har ogsaa været den tyske Værnemagts korrekte og loyale Holdning overfor Befolkningen og et klogt Maadehold hos de tyske Myndigheder, som skal varetage det store Riges Interesser i Danmark.

Den 9. April er ingen Festdag med Flag og Sang og Folkestimmel. Den skal og bør mindes i Alvor og Stilhed. Den Folkets Tillid samlende Regering — Konge og Ministerium — har sagt det, og det er vor Pligt at rette os derefter.

Meget kunde siges og skrives i Dag, men vi nøjes med at tænke eller, som Regeringens Budskab siger, lade vore Tanker „nedfælde sig i Sindet“. *Og saa har vi Lov til at haabe*. Haabe paa en Fremtid for det just i 1940 tusindaarige Danmark.

Smaa er vi vel, lidet vejer vi, hvor de Store taler og tæller. Men ellers er vi gode nok og parat til at tage vor Tørn. Parat til Samarbejde indadtil og Samarbejde med alle Nationer til Fremme af Europas Kultur og Samfundsliv.

Roligt og værdigt bærer vi da Hverdagens Byrder i Dag som andre Dage. Men i vore Tanker tænker vi Digteren *Valdemar Rørdams* Ord:

Danmark i tusind Aar,  
Søhavn og Bondegaard  
og fri Mænds Arv.  
Brug du os, hvor du kan,  
tag du os Mand for Mand,  
staa skal vort Fædreland  
som fri Mænds Arv.

#### 4.-5. Leder i Pol. om Fællesskabets Bud.

.....

I en Radiotale forleden har Biblioteksdirektør Døssing sagt nogle alvorlige Ord om den Maade, hvorpaa det nationale Fællesskab efter hans Mening er blevet praktiseret i de sidste Maaneder. Hr. Døssing brugte stærke og bitre Ord og var efter vor Opfattelse ikke helt retfærdig i sin Dom, men alligevel bør hans Udtalelser være en Advarsel og en alvorlig Opfordring til alle om ikke at lade Særinteresserne faa Magt over Samfølelsen. Naar det brændte i Huset, var det altid saaledes, at først redder man

Menneskene, saa Dyrene og tilsidst de døde Værdier. Hvis Hr. Døssing har Ret, er Rækkefølgen nu for mange denne: Først Pengene, saa Kørne, saa Danmarks Melodibog og saa de Fattige. 1941.

Det maa og kan ikke være rigtigt. Under sidste Krig led mange moralsk Skade paa Grund af Dansen omkring Guldkalven, men denne Gang er der ingen Gullasch og ingen gyldne Børseventyr. Det er rigtigt, at en bestemt Del af Befolkningen i Dag har bedre Kaar, end Tilfældet længe har været, men det maa ikke glemmes, at den samme Befolkningsklasse i Aarene forud har arbejdet under et meget haardt økonomisk Tryk, og om en Gullasch-Periode for Landbruget er der ikke Tale. Arbejderne har lidt haardt under Dyrtiden, og det er rigtigt, som De samvirkende Fagforbunds Formand sagde i sin Majdagstale, at der ikke paa langt nær er givet Arbejderne Dækning for Prisstigningerne, men alle ved ogsaa, at naar det ikke skete, var det for at undgaa Inflationens Ulykker, som ogsaa vilde ramme Arbejderstanden haardt. Arbejderne har vist en beundringsværdig Disciplin og Vilje til at bøje sig for Fællesskabets Bud, ved frivillig Arbejdsdeling og paa mange andre Maader. Nøden har været Gæst i mange Smaa-kaarshjem i den nu forløbne Vinter, men det er uretfærdigt at overse den kæmpe-mæssige Indsats, der er gjort fra Lovgivningsmagtens Side for at skaffe Arbejde og Fortjeneste til de flest mulige, og den glædeligt store Nedgang i Arbejdsløsheden er Beviset for, at denne Indsats ikke har været onsonst.

.....

#### Leder i Berl. Morg. om dansk-tysk Kulturudveksling.<sup>1)</sup>

6.-5.

I sin Tale ved Indvielsen af Det tyske videnskabelige Institut betegnede Universitetets Rektor, Professor Bloch, det som en udstrakt Haand fra tysk Side, at der her i Landet oprettes et saadant Forsknings- og Oplysningsinstitut for tysk Sprog og tysk Kultur, og han tilføjede, at denne udstrakte Haand fra dansk Side maa modtages med Tak.

Sikkert vil Professor Bloch's Udtalelser finde Genklang i danske videnskabelige Kredse. Prof. Bloch paapegede den Kendsgerning, at dansk Videnskab og dansk folkelig Kultur paa mange Maader stod i Gæld til tysk Aandsliv. Saaledes havde vi ved Oprettelsen af vort eget Universitet et tysk Forbillede til Støtte og Vejledning. Den afgørende Strømkænting i dansk politisk og kulturel Historie, der blev Følgen af Hans Tavsens Ophold ved Wittenberg Universitetet, behøver vi ikke at dvæle ved. Helt op gennem de Aarhundreder, med hvilke det nyoprettede Institut, saa vidt vi forstaaer, særlig skal beskæftige sig, modtog vi Ansporing og Tilskyndelse fra Tyskland. Da dansk Aand og dansk kulturel Nationalejendommelighed ved forrige Aarhundredes Begyndelse brød frem som en Springflod i det, vi har kaldt vor „litterære Guldalder“, skete det i fremragende Grad under Paavirkning af Aander som Goethe, Hegel, Schleiermacher o. a. Vore egne Store vedligeholdte livlige personlige Forbindelser med tyske Kunstnere og Videnskabsmænd.

Til det gode Forhold mellem det danske og det tyske Folk hører ogsaa, at vi indbyrdes gør dette aandelige Regnskab op, klarer os, hvad der gensidig er modtaget og givet og lærer hinanden at kende. Fra tysk Side er der nu taget et Skridt i den Retning. Vi bør ikke blot — i Overensstemmelse med, hvad Universitetets Rektor udtalte — modtage den udstrakte Haand med Tak. Men vi bør ogsaa paa vor Side bidrage til, at det tyske Folk lærer det danske at kende. Det maa blive en Opgave for danske Kulturpersonligheder at finde de Former, hvorunder Kendskabet til dansk Kultur, dansk Sæd og Tankegang, spredes i det tyske Folk. Intet vil tjene bedre til Betyggelse af Fremtidens Samarbejde end et nøje gensidigt Kendskab.

#### Leder i Pol. om Indvielsen af Det tyske videnskabelige Institut.<sup>1)</sup>

7.-5.

.....

Ved Indvielsen af Det tyske videnskabelige Institut i København i Søndags understregede alle Talerne, baade de danske og tyske, at Opgaven for denne Nydannelse

<sup>1)</sup> Se Afsnit E, S. 655.

1941. var at bidrage til, at begge de to Lande lærte hinanden bedre at kende, og at der ikke var Tale om noget ensidigt Kulturarbejde. Udenrigsminister von Ribbentrops Stedfortræder Gesandt von Twardowski formulerede det saaledes:

— Selvfølgelig anerkender og agter Tyskland hvert nordisk Folks folkelige og kulturelle Egenart. Vi har ikke til Hensigt og har aldrig haft det at paatvinge andre den tyske Kultur, noget saadant er ikke i Overensstemmelse med den nationalsocialistiske Verdensanskuelse, der viser ethvert ægte nationalt Særpræg Agtelse og Ærbødighed.

Selv om Gensidigheden ikke er absolut, idet Danmark ikke har de samme Muligheder for gennem et dansk Organ at sprede Kendskab til dansk Kultur, dansk Væsen og dansk Egenart i Tyskland, vil Det tyske videnskabelige Institut, anvendt paa en tilidvækkende og fordomsfri Maade, kunne faa megen Betydning, ikke mindst ved at forberede en yderligere Udvikling af et frit kulturelt og videnskabeligt Samarbejde, naar engang Fredens Tid er inde og de særlige Vilkaar, hvorunder vi nu lever, ikke mere er til Stede.

#### 16.-5. Leder i Pol. om Forsvarsproblemer.

Det var alt andet end velbetænkt af Forsvarsminister Brorsen, da han paa Officersmødet for nogle Dage siden begyndte at tale om den fremtidige Militærordning i Danmark. Alle, der bruger deres Fornuft, maa være enige i, at intet Menneske i Danmark i dette Øjeblik kan have nogen begrundet Mening om, hvilke Opgaver dansk Militærvesen i Fremtiden skal søge at løse. Herom har der da ogsaa i det store og hele været Enighed, og de Forsøg, der Tid efter anden er gjort fra enkelte Blades Side paa i den nationale Samlings Navn at føre Forsvarsspørgsmaalet frem, er faldet til Jorden. Fra officiel Side blev det erkendt, at det vilde være lidet ønskeligt at faa rejst en offentlig Debat om hele dette Problem nu, og der fremkom derfor en Henstilling om at bringe den Diskussion, som Hr. Brorsens Udtalelser allerede havde fremkaldt i Dele af Landet, til hurtigt Ophør. Dagen efter Udsendelsen af denne Henvendelse bragte „Nationaltidende“ en ledende Artikel, der efter hele sit Indhold var en Afvisning af den officielle Henstilling. Bladet mente at kunne slaa fast, at det Standpunkt i Militærspørgsmaalet, som var Radikalismens, kun opfattes „som et mørkt Minde, der ikke tjener til vort Lands Hæder“.

Vi advarer indtrængende mod en Fortsættelse ad denne Bane. De Opgaver, den nationale Samling er stillet overfor, er saa alvorlige, at Tiden er daarligt valgt til Partistridigheder, der kan berede Samarbejdet Vanskeligheder. Til Samlings-Regeringens Opgaver hører ikke Gennemførelsen af en ny Militærordning. Den Dag vil komme, da vi frit kan drøfte, hvorledes vi skal indrette dansk Militærvesen med det Maal, der er fælles for os alle, at sikre vort Land under fremtidige krigerske Forviklinger, og om det radikale Venstres Stilling udtalte fhv. Indenrigsminister Dahlgaard forleden paa det radikale Amtsmøde, at de Radikale, naar dette Tidspunkt er inde, ikke vil lade deres Standpunkt være afhængigt af gamle Meninger, men udelukkende af de reale Forhold, der da vil komme til at foreligge. Enhver, der vil se redeligt paa Tingene, maa sige det samme.

Vi ser alle med Utaalmodighed hen imod det Tidspunkt, da vi kan tale frit baade om Fortiden og om den fremtidige Ordning af det danske Forsvar, og hvis der er nogen, der tænker sig Muligheden af, at Ansvaret for den Ordning, vi havde, ikke vil blive vedstaaet, vil det blive en Skuffelse. Vi har under det Tilløb til en Militærdebat, der har fundet Sted efter Forsvarsministerens uoverlagte Udtalelser, set konservative Blade fremsætte Taabeligheder, som denne, at 9. April var et Resultat af den her i Landet førte Militærpolitik. Maatte den Dag snart være inde, da vi kan give dem Svar.

.....

#### 18.-5. Omtale i Berl. Morg. af Generaldirektør P. Knutzen's Pjece „Tidens Spørgsmaal“.

Generaldirektør P. Knutzen har, meddeler Ritzau's Bureau, til Medlemmer af Den dansk-tyske Forening, til Regering og Rigsdag samt til forskellige andre udsendt en Pjece „Tidens Spørgsmaal“, indeholdende et Referat af et Foredrag for Etaternes Sølv-

snore, hvilket Foredrag i Forvejen har været udførligt refereret i Tjenestemands-Fagblade med et samlet Oplag paa 25.000 Eksemplarer. 1941.

I Foredraget fremhævede Generaldirektør Knutzen, at han aldrig har været, ikke er og ikke paatænker at blive Medlem af noget politisk Parti, og søger i øvrigt paa dansk Grundlag at finde Forstaaelse mellem Dansk og Tysk.

Pjecen kan faas ved Henvendelse til Den dansk-tyske Forening, Sølvgade 40, København.

#### Artikel i Pol. om Generaldirektør Knutzen's Pjece „Tidens Spørgsmaal“. 18.-5.

Generaldirektør P. Knutzen har til Regering og Rigsdag og til Medlemmerne af Den dansk-tyske Forening udsendt en Pjece „Tidens Spørgsmaal“. Pjecen indeholder Referat af et Foredrag, som Hr. Knutzen har holdt i Trafiketaternes Foredragsforening, og som forøvrigt har været gengivet i forskellige Tjenestemands-Fagblade.

Generaldirektøren slaar i sine indledende Ord fast, at han aldrig har tilhørt noget politisk Parti og heller ikke paatænker at indmelde sig i dette eller hint Parti. Han har paa rent sagligt Grundlag søgt at tjene Landets Regering, og det var Regeringen, der ønskede, at han skulde yde sin Medvirken til Stiftelsen af Den dansk-tyske Forening. Tyskland trænger til rigtige Oplysninger om Danmark, men vi herhjemme trænger ogsaa til rigtige Oplysninger om Tyskland. I Tyskland er man naaet længere frem end vi med Hensyn til Fremskaffelse af Arbejde, og i Folkefællesskabet er andet og mere end Ord.

Hos os i Grundtvigs Fædreland har Folkefællesskabet længe været vurderet højt. Det rækker fra Kongen til de Smaa i Samfundet, og det rækker mellem Bonde og Arbejder. Denne Ensretning har hos os været frivillig. Vi har ogsaa likvideret alle Arbejdsstridigheder, og danske Arbejdere har i stort Tal foretrukket Arbejde i Tyskland fremfor Arbejdsløshed herhjemme.

For os Danske er det en vigtig Opgave at undgaa Overførelse til os af Ideer, som er os fremmede og ikke kan bringes i Samklang med dansk Mentalitet, men vi kan have godt af „at pudse Brillerne og se os ud i Verden“. Jeg ved meget vel, siger Generaldirektøren, at den danske Befolknings Forhold til Tyskland har et meget alvorligt Handicap i Besættelsen. Dette forstaaer ogsaa Tyskerne, og det er vel endda et Spørgsmaal, om de vilde agte os som Nation, hvis Forholdet ikke var saadan. Han mente ikke at burde sige Nej til Forsøg paa gennem Den dansk-tyske Forening at bygge Bro mellem Anskuelseerne, og han rejste til Berlin for at sige indflydelsesrige Kredse i Tyskland Sandheden om Danmark. Ogsaa herhjemme har vi praktiseret Folkefællesskabet, men en fast Ledelse er nødvendig. Dette lader sig imidlertid meget let forene med Opretholdelse af Folkestyret, som vi ikke kan tænke os at opgive.

Generaldirektøren slutter med at sige, at han ikke har nogen daarlig Samvittighed i Anledning af, hvad han har sagt. Han er vidende om, at en bestemt Udtalelse er udlagt imod ham, men „mod national Fanatisme er det haabløst at argumentere“.

#### Artikel, udsendt gennem R. B., om Rigsfører for SS Heinrich Himmler's Besøg i København. 21.-5.

Under en Flyverejse til Oslo har Chefen for det tyske Politi, Rigsfører for det tyske Politi Heinrich Himmler, aflagt København et kort Besøg, hvorunder han bl. a. foretog en Køretur gennem Byen. Under Besøget blev der fra tysk Side givet en Frokost for Rigsfører Himmler, i hvilken deltog det tyske Riges Befuldmægtigede, Gesandt von Renthe-Fink, Regeringsvicepræsident Kanstein, Legationssekretær, Arve-Storhertug Friedrich Franz af Mecklenburg, som begge indtager højere Stillinger indenfor SS, samt en snævrere Kreds af Gesandskabets Medlemmer. Ved Frokosten var ogsaa Partifører for Danmarks National-Socialistiske Arbejder Parti, Frits Clausen og Orlogskaptajn Wodschow til Stede.

Ved Afrejsen fra København havde Rigsfører Himmler Lejlighed til kort at underholde sig med Rigspolitichef Thune Jacobsen.



1941. Artikel i Berl. Aft. om Det internationale Retskammer.  
21-5.

DER ER STIFTET ET INTERNATIONALT RETSKAMMER

*Et oprindelig dansk Initiativ ført videre ved tysk Foranstaltning.*

Efter Forhandlinger, der begyndte i Maj 1939, men blev standset af Krigen, er nu — meddeler *Juristforbundets* Blad „Juristen“ — ved et Møde i Berlin *Det internationale Retskammer* stiftet. I det oprindelige Arbejdsudvalg fra Maj 1939 var *Juristforbundets* Formand Landsretssagfører *Erik Reitzel-Nielsen*, Formand — med den Begrundelse, at Danmark før noget andet Land havde arbejdet paa Oprettelsen af en international Centralorganisation for nationale Jurist-Sammenslutninger. I Forhandlingerne dengang deltog Repræsentanter fra Bulgarien, Estland, Frankrig, Holland, Italien, Jugoslavien, Rumænien, Schweiz, Spanien, Tyskland og Ungarn.

Sidste Vinter tog Det tyske Juristforbund Sagen op paany. Forbundets Formand, Rigsminister, Dr. *Hans Frank*, indbød Repræsentanter fra tolv Lande til en Juristkongres i Berlin fra 3. til 6. April for at de der kunde tage Stilling til, hvorledes en paa-tænkt international Organisation kan opbygges. I denne Kongres deltog Repræsentanter fra Finland, Norge, Danmark, Tyskland, Holland, Slovakiet, Ungarn, Rumænien, Bulgarien, Italien, Spanien, Portugal og Japan. De danske Delegerede var *Juristforbundets* Formand, Landsretssagfører *Erik Reitzel-Nielsen*, Byretsdommer *Jørgen Bertelsen*, Rigs-politichef *E. Thune Jacobsen* og Polititiinspektør *Fritz v. Magius*.

Kongressen vedtog at stifte det internationale Retskammer. Derefter er det danske Initiativ og Arbejdet med denne Sags Forberedelse bragt til Afslutning, staar der i *Juristen*, som yderligere tilføjer, at Retskammerets Formaal er rent fagligt, og at Samarbejdet mellem de enkelte Landes Organisationer er upolitisk. Det internationale Retskammer er organiseret i dels et Præsidium paa syv Medlemmer, dels et Raad, i hvilket hvert Land har een Stemme, endelig en Plenarforsamling med Repræsentanter for samtlige tilsluttede Organisationer. Desuden er der oprettet et Generalsekretariat med Sæde i Berlin.

Rigsminister Dr. *Frank* blev valgt til Det internationale Retskammers første Formand. Alle andre Valg blev udskudt, indtil Retskammeret begynder sin Virksomhed. Man mener, at Kammeret allerede før Krigens Afslutning vil tage et begrænset Arbejde op, men først træde i Funktion i fuldt Omfang efter Krigen.

28.-5. Uddrag af Kronik i Berl. Aft. af Gudmund Hatt: Østersøproblemer.

..... Økonomisk og kulturelt har de nordiske Folk gennem Aarhundreder været nærmere knyttet til Tyskland og England end til andre Stormagter. Krig mellem Tyskland og England maa i Norden sætte de stærkeste Følelser i Bevægelse og volde den største Bekymring. En Svækkelse af Tyskland og England betyder nemlig en stor Fare for den nordvesteuropæiske, germanske Kulturkreds og Folkefamilie, hvortil vi hører, og maa blive farlig for Ligevægten i Østersøområdet, hvis Skæbne er vor Skæbne.

Færligst for denne Ligevægt vilde dog en Ødelæggelse af Tyskland være. Dersom Østersøområdet stærkeste germanske Magt gik til Grunde, maatte Østersøen naturligvis blive russisk.

Det russisk-tyske Venskab, der i 1939 krydsede Englands Planer om endnu en Gang at benytte Rusland som Vaabendrager i en Krig mod Tyskland, kostede visse Ofre til Rusland. Forhaabentlig vil dette Venskabs fortsatte Bestaaen ikke kræve endnu flere Afstaaelser til det russiske Livsrum. Saadanne Afstaaelser vilde nemlig ikke alene skade Norden, men ogsaa Tyskland. Heldigvis tegner det nye Europas Østgrænse sig nu ret tydeligt, værnet af Tyskland fra Sortehavet til Varanger Fjord. Maaske vil det russiske Tryk mod Østersøområdet derved formindskes og den russiske Ekspansion blive dirigeret mod asiatiske Maal.

**Leder i Pol. om Advarsel mod Demonstrationer.<sup>1)</sup>**1941.  
10.-6.

Den danske Befolkning som Helhed har vist en korrekt og værdig Optræden over for de tyske Besættelsestropper, som har befundet sig i Landet siden den 9. April i Fjor. I denne Optræden har Befolkningen fulgt Kongens personlige Budskab til det danske Folk, der i Gaar for 14 Maaneder siden blev opslaaet alle Steder i Landet.

„Under disse for vort Fædreland saa alvorlige Forhold opfordrer jeg alle i By og paa Land til at vise en fuldtud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger“.

Kongens Ord er en Opfordring til alle — til alle os, der er danske, og til hver enkelt af os. Vi har allesammen og hver enkelt et Ansvar over for disse Ord, og er der nogle, som i Letsindighed eller Mangel paa Forstaaelse glemmer dette Ansvar, kan det komme til at gaa ud over alle. Det er ekstraordinære Forhold, vi lever under, og den stærkeste Maade, paa hvilken man kan vise sin Nationalfølelse, er ansvarsfuldt at følge den værdige Linie, der klart og roligt er angivet i Kongens Budskab. Dette er ofte blevet sagt, og det vedbliver at være rigtigt. At undlade at følge Kongens Ord er en landsskadelig Handling.

Justitsministeriet har i Gaar — foranlediget af forskellige beklagelige Optrin rundt i Landet i den senere Tid og sidst ved en Fodboldkamp i København i Torsdags — fundet det nødvendigt at udstede en alvorlig og bestemt Advarsel<sup>2)</sup>, der knytter sig til Slutningsordene i Kongens Budskab, at „enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger“. Det er, hedder det i den justitsministerielle Meddelelse, „forekommet med Mellemlum, at uansvarlige Personer inden for Befolkningen har gjort sig skyldig i Demonstrationer over for de tyske Besættelsestropper, f. Eks. ved udæskende eller fornærmende Tilraab, ved at bære andre krigsførende Landes Flag eller Mærke eller Tegn i disse Landes Farver o. lign.“, og det tilføjes, at „da de uheldige Elementer, der er Skyld i disse formaalsløse Demonstrationer, og som vel udelukkende maa søges i meget unge og ubesindige Kredse, aabenbart ikke er lydhøre over for de Røster, der gennem Pressen eller paa anden Maade har rejst sig for at slutte op om Kongens Ord, vil det være nødvendigt, at der gribes til stærkere Midler“. Samtidig er der udfærdiget en Bekendtgørelse om Straffen for saadanne Demonstrationer. Fra Tid til anden har der været offentliggjort Meddelelser om meget alvorlige Frihedsstraffe for ubesindige Handlinger, Straffe, der i sig selv skulde indeholde en stærk Advarsel. Nu vil der blive taget endnu haardere fat paa Overtrædelser, og til den Opgave, Politiet har til at sikre Ro og Orden i Landet, vil det finde Tilslutning fra alle ansvarsbevidste Kredse.

Naturligvis drejer det sig kun om enkeltstaaende Tilfælde. Langt den overvejende Del af den danske Befolkning har med et gammelt Kulturfolks rolige Værdighed nøje efterfulgt Kongens Ord, og dette vil vedblive at være Tilfældet, thi denne korrekte Værdighed er den stærkeste Form for Selvhævdelse i et Folk under de Vilkaar som dem, Krigstiden har skabt for Danmark. Den har været afgørende for, at Udviklingen her i Landet har kunnet forme sig saa roligt trods alle og store Vanskeligheder, og den har været Udtryk for den stærke Ansvarsbevidsthed, der er et Karaktertræk hos den danske Befolkning. Det er et almindeligt og bestemt Ønske i alle danske Kredse, at denne Holdning ikke maa brydes af ubesindige og uansvarlige Demonstrationer, som kun er til Skade for Landet og dets Interesser og for Befolkningen som Helhed.

**Leder i Soc. Dem om skærpede Straffe for Fornærmelser mod den tyske Værnemagt. 10.-6.***Beklagelige Episoder.*

Justitsministeriet har i Gaar udsendt en Bekendtgørelse om skærpede Straffe for Fornærmelser mod den tyske Værnemagt, og i en personlig Udtalelse til Befolkningen

1) Tilsvarende Leder findes i Berl. Tid. for s. D.

2) Se Afsnit A, S. 36.

1941. har Ministeren advaret mod enhver Art af Demonstration og opfordret til, at alle paa en rolig og værdig Maade overholder Kongens Opfordring til Ro og værdig Optræden.

Aarsagerne til denne Skærpelse er nogle beklagelige Episoder, som har fundet Sted i den sidste Tid forskellige Steder i Landet. Det er vistnok især unge Mennesker, som uovervejete og ubetænksomt har foretaget disse Handlinger. Men selv om det er Tilfældet, maa det understreges, at enhver af disse mere eller mindre alvorlige Demonstrationer er *skadelig og uværdig og medfører skarpe Forholdsregler* overfor hele Befolkningen.

Vi kan ganske slutte os til Justitsministeriets Advarsel til Befolkningen. Den tyske Værnemagt har optraadt loyal og korrekt overfor det danske Folk, og vi skylder til Gengæld den det samme: *loyal og korrekt Optræden*.

Selv om de omtalte Forseelser som Regel begaaes af ganske unge Mennesker, og selv om de ofte sker i ungdommelig Kaadhed, maa de nu høre op. Thi det bliver os alle, som kommer til at undgælde derfor. Baade Kongen og Statsminister Stauning har indskærpet Befolkningen rolig og værdig Optræden, og den Opfordring er det det danske Folks Pligt uvægerligt at følge.

- 11.-6. Artikel, udsendt gennem R.E., gengivet i Berl. Morg., om en Beklagelse fra Dansk Boldspil-Union.

De til Søndag den 8. og Tirsdag den 10. ds. berammede Fodboldkampe mellem det tyske Fodboldhold „Admira“ og et udvalgt dansk Hold blev som bekendt aflyst. Grunden hertil var, at en Del af Publikum ved den Kamp, der mellem de nævnte Hold spilledes Grundlovsdagen, havde udvist en upassende Optræden. Dansk Boldspil Union maa dybt beklage, at de paagældende Tilskuere ved denne Lejlighed har krænket de Hensyn, som skyldes baade de tyske Fodboldgæster og Værnemagten. Unionen, som ved, at hele det store danske Fodboldpublikum er enig med den i paa det skarpeste at fordømme den Handlemaade, som ved den paagældende Lejlighed af uansvarlige Elementer er blevet udvist, føler sig overbevist om, at alle i Fremtiden vil kunne samles om Bestræbelserne for, at internationale Sportsstævner vil kunne forløbe harmonisk og uden Forstyrrelser af den nævnte Art.

De internationale Idrætskonkurrencer har hidtil fundet Sted i rent sportslig og fuldkommen upolitisk Aand. En Betingelse for, at internationale Sportsstævner stadig vil kunne afholdes, er det selvsagt, at alle — Arrangører, Spillere og Publikum — i Fællesskab bestræber sig for, at disse Stævner kan finde Sted under rolige og i alle Henseender værdige Former.

- 13.-6. Artikel i Berl. Morg. om Dommen i Sagen: Frits Clausen ctr. Pastor Aage Sletten.

Randers Byret har i Dag afsagt Dom i den af Folketingsmand, Læge Frits Clausen, Bovrup, rejste Injuriesag mod Pastor Aage Sletten, Øster Velling, der krævedes idømt Frihedsstraf og dømt til at betale en Erstatning paa 500 Kr. Ved Dommen blev Præsten frifundet, og det paalagdes Sagsøgeren at betale 25 Kr. i Sagsomkostninger.

Anledning til Sagsanlægget var en Artikel i „Randers Dagblad“, hvori Pastor Sletten under en Omtale af det menige Folks Vurdering af Frits Clausen skrev: „Ingen nulevende dansk Politiker er Genstand for saa lav en Vurdering som han (Frits Clausen) og ingen afdød Politiker har været det — maaske med Undtagelse af Corfits Ulfeldt.“

I Præmisserne til Dommen udtales:

„De paaklagede Udtalelser ses alene at angaa Sagsøgerens Virksomhed som Politiker og fremtræder som Indstævntes Opfattelse af, hvorledes Sagsøgeren som Politiker er vurderet. Ved i denne Forbindelse at nævne Corfits Ulfeldt som anført, har indstævnte vel ogsaa givet Udtryk for en Tvivl om, hvorvidt Ulfeldt som Politiker har været Genstand for en lavere Bedømmelse, men mod Indstævntes Benægtelse findes det dog ikke godtgjort, at der i de paaklagede Udtryk ligger Sigtelse eller Beskyldning mod Sagsøgeren for noget i Henseende til hans sædelige eller moralske Vandel forkasteligt eller dadelværdigt Forhold, idet det særligt ej heller mod Indstævntes

Nægtelse kan statueres, at der i Ordene, maaske med Undtagelse af Corfits Ulfeldt, 1941. maa indlægges en saadan Sidestillen af Sagsøgerens og Corfits Ulfelts Personligheder, som nødvendigt maa omfatte en Sigtelse for samme eller lignende moralsk dadelværdige Forhold eller Handlinger, som efter den almindelige Opfattelse historisk tillægges Corfits Ulfeldt, specielt landsforræderisk Handling.

Herefter og idet Udtrykkene ej heller deres Form som en almindelig holdt Udtalelse om, hvorledes Sagsøgeren som Politiker efter Indstævntes Opfattelse antages at være placeret i det almindelige Omdømme, ikke findes at overskride den almindelige Ytringsfriheds Grænser, vil Indstævnte i det hele være at frikende for Sagsøgerens Tiltale under nærværende Sag."

#### Artikel i Pol. om Ole Bjørn Kraft's Udtalelse om den danske Befolkning og Besættelses-tropperne. 16.-6.

Ved et Møde i Gaar i Skælskør Lystskov fremsatte Formanden for den konservative Folketingsgruppe, Hr. Ole Bjørn Kraft, følgende Udtalelse:

— Besættelsen af Landet har paa mange Maader rejst særlige og nye Problemer for os. Det har fundet Udtryk bl. a. i Ændringer i vor Retspleje- og Straffelovgivning med skærpede Bestemmelser og Straffe for Forseelser, der under de herskende Tilstande maa bedømmes anderledes end ellers. Vi har igennem disse Lovgivningsforanstaltninger og ogsaa de Krav, der stilles til den danske Presse, vist vor Vilje til at indordne os under Tidens Nødvendighed og opfylde vor Forpligtelse til at opretholde Ro og Orden i Landet.

I det store og hele vil der heller ikke kunne rettes Anke mod det danske Folks Holdning. Undtagelser fra Reglen kan naturligvis altid forekomme. Men ved Bedømmelsen heraf er det kun rimeligt for os at fremhæve, hvad ogsaa Besættelsesmagten utvivlsomt forstaar, at for et frit og ærekrævet Folk som det danske er selve Besættelsen en Tyngde paa Sindet, og at Forstaaelse heraf bidrager til, at Forløbet af Besættelsestiden kan ske paa den Maade, som baade vi selv og Besættelsesmagten ønsker. Som vi bestræber os herfor, er vi overbevist om, at ogsaa den tyske Værnemagt paa sin Side er fast besluttet paa at indskærpe det Hensyn til vore Vanskeligheder, som er naturligt.

Vi anerkender helt og fuldt de tyske Soldaters almindelige Holdning og Opræden. Lige saa lidt som vi kunde tænke os at forveksle Undtagelse med Regel, lige saa lidt tror vi, at Besættelsesmagten vil drage det danske Folk til Ansvar for de Forseelser, enkelte iblandt os kan begaa.

Den kommende Tid vil fortsat stille store Krav til os alle. Vanskelighederne vil vokse med Krigens Gang. De Krav, vi stiller til os selv, maa derfor ikke svækkes, men tværtimod yderligere holdes levende som en virksom Kraft i Folkets Liv. Vilje til gensidig Forstaaelse og Sammenhold, Selvbeherskelse og Disciplin, Tilsidesættelse af Særinteresser og af Kritiksyge, der skaber Usikkerhed og svækker den gensidige Tillid, er uomgængelig nødvendig. Vi har ranket os under Modgangen, vi vil ogsaa møde den kommende Tid oprejste, med en fast Beslutning om at bidrage vort til, at Fædrelandets Fremtid engang igen kan blive dets Fortid værdig.

#### Artikel i Natt. om Finlands Indtræden i Krigen Tyskland mod Rusland. 23.-6.

Finland, et af Nordens Lande, er gaaet aktivt ind i Krigen mod Sovjetrusland. Er der nogen i Norden, som ikke forstaar den Stilling, som Finland hermed har indtaget ved Tysklands, Italiens og Rumæniens Side?

Det staar endnu friskt i Nordens Minde, hvorledes Sovjetrusland vilde benytte den storpolitiske Situation til et Fremstød paa Vejen mod russisk Imperialismes Maal siden Peter den Stores Tid. Ruslands Drøm er at komme ud til Atlanterhavet, hen over Skandinavien, som til det Formaal ønskes indlemmet i et storrussisk Rige. Samtidig var og er det Kommunismens Maal at føre Verdensrevolutionen til de skandinaviske Lande. Som Sovjetruslands nordiske Nabo var det Finland, som — uden at have provokeret Sovjet — blev Genstand for det første Fremstød.

Men alle Nordens Lande forstod, uanset den tvungne officielle Neutralitet, at

1941. Finland ikke blot kæmpede for sin egen, men for hele Nordens Sag. I Danmark, i Norge og i Sverige brændte Hjerterne for Finland, i dets tapre Kamp. Vi følte Finnernes Sejre under Marskal Mannerheims Ledelse som nordiske Sejre, og vi følte deres Nederlag for Russernes Overmagt paa det karelske Næs som vore egne Nederlag. Nordiske Frivillige strømmede til Finland, materiel Hjælp blev ydet. Men intet forslog — det var jo ikke blot Vaaben, men ogsaa mange flere Mænd, den finske Digter hin Nytaars-aften i Radioen bad om „mod Djævelens Kolos“. Og den Dag kom, da Finland maatte bøje sig og afstaa nogle af sine bedste Landsdele med den mindeværdige nordiske Forpostby Wiborg. Men finske Hjerter og Sind bøjede sig ikke! Ilden har brændt i dem siden da, brændt Nat og Dag. Og nu har Finland besluttet at gaa med i Krigen mod den Magt, som dræbte saa mange af dets Mænd, Kvinder og Børn, bombarderede dets Byer og stjal dets Land. Er der nogen i Norden, som ikke forstaa Finland? eller som ikke føler med det?

Da Krigen mellem Vestmagterne og Tyskland begyndte i 1939, følte det i Norden som en stor Smerte. Det var europæiske Kulturmagter, Stater og Folk, som var vore gamle Forbindelser, som her hævdede Vaabnene mod hinanden. Som neutrale Magter kunde vi kun føle Sorg over Krigen mellem Folk, som vi syntes burde have fundet hinanden i et stort europæisk Fællesskab.

En saadan Følelse besjæler ikke Nordens Folk i den Krig, som er brudt ud mellem Sovjetrusland og en Række europæiske Magter. Ikke blot har de nordiske Folk følt, at Ruslands Higen mod Havet altid var en Trusel mod Skandinavien. I endnu højere Grad har de følt, at den politiske Idéverden, som har taget Magten over det store russiske Bondefolk og tyranniseret Rusland siden Czardømmets Omstyrtelse, er en Dødsfjende af de menneskelige, politiske og kulturelle Idealer, som Nordboerne sætter højest, og uden hvilke de ikke finder Livet værd at leve. Overfaldet paa Finland og Krigen imod det lod Norden se et Ansigt, hvis asiatiske Hæslighed forfærdede. I Forvejen havde Nordens Lande set, hvorledes hjemlige kommunistiske Grupper fornægtede deres eget Land, gjorde Lakajtjeneste for Herrerne i Moskva, haanede Fædrelandets Idealer og Symboler og uden Ophør søgte at forgifte Samfundene med Klassekampens løgnagtige Tale. Nej, med Kommunismens Verden og med det russiske Folk — saa længe det repræsenterer denne Verden — kan intet af Nordens Folk føle nogen Sympati. De kan kun føle, at enhver Tilbagetrængen af Kommunismen betyder mere Sikkerhed for Europas Kultur og større Raaderum for den Frihed og Respekt for det enkelte Menneskes Ret og Værdighed, som de nordiske Lande vil bevare og bygge paa, uanset hvordan Udviklingen iøvrigt former sig. Samtidig ønsker Nordens Folk, at Finland maa faa al den Oprensning, som det har Krav paa, og at Norden maa gaa enig og styrket gennem den Periode, som Krigen i Østeuropa skaber.

Men Alvoren for Danmark i den nye Situation maa ikke overses. Vi og det øvrige Norden ligger nu mellem to Fronter i et Opgør af fantastiske Dimensioner. Paa den ene Front kæmper Tyskland-Italien mod det britiske Imperium, paa den anden kæmper en Række europæiske Magter mod Sovjetvældet og Kommunismen, Europas Fjende. Man skal være naiv for ikke at forstaa, at Danmark og det øvrige Norden — de besatte og de ikke besatte Dele — derved stilles paa en Jernprøve, som berettiger de skarpeste Krav til dansk Disciplin og Sammenhold. Hvad vi hidtil har oplevet af Krigens Virkninger og Konsekvenser, bliver sandsynligvis Smaating i Sammenligning med, hvad der nu kommer. For man ligger ikke i Stormagternes Skæringspunkt og tæt ved et Verdensopgørs Centrum, uden at man faar det at mærke. Det danske Folk har derfor nu kun eet at gøre: at danne en endnu fastere Blok omkring Landets Konge end hidtil, at være endnu mere lydhart overfor enhver Forordning og Henstilling fra Regeringen og i hele sin Færd vise Forstaaelsen af, at hvad Landets Konge end byder, saa lystre det danske Folk, netop som eet Folk og ikke som en Skare af Partier, der trækker hver sin Vej.

Kong Christian har ofte udtalt Ønsket: Gud bevare Danmark. Det danske Folk vil udtale det samme Ønske nu og udstrække det til alle Nordens Lande. Det vil gøre det i Følelsen af, hvad den Krig, som nu foregaar, betyder for vort eget Folk, for

alle de nordiske Folk og for den europæiske Kultur og Tro, som ogsaa Norden bygger paa. 1941.

Ingen af os kender Dagen i Morgen. Men vi føler, at nu fejer Skæbnens Vingeslag paany langs Nordens Grænser, paany lyser det rødt ovre mod Øst. Europa er inde i en Kamp for Livet. Ogsaa vor og det øvrige Nordens Skæbne vil tage Form efter Kampens Udfald.

### Hans Bølling i Nat. om Styrkeforholdene paa de nye Fronter.

23.-6.

Ved en Bedømmelse af den militære og hele strategiske Stilling i Østeuropa nytter det ikke at drage Sammenligning med Situationen under Verdenskrigen. . . . . Denne Gang har Tyskland ikke nogen Front at ofre Kræfter paa paa det europæiske Fastland ud over Østfronten. Dette betyder, at Tyskland, støttet af Finland og Rumænien, kan koncentrere næsten hele sin Fastlandsstyrke mod Øst. . . . . eet kan man være sikker paa: Denne Hærmagt, som er Verdens stærkeste, og som yderligere støttes af Finland og Rumænien i Forlængelse af den umaadelige Front, som gaar fra Ishavet til Sortehavet, samt har Europas Støtte i Ryggen, har truffet enhver Forberedelse med minutios Nøjagtighed. Endnu har ingen Situation, selv ikke den mest overraskende, truffet den tyske Værnemagt, som bliver Tyngdepunktet i Kampen, uforberedt.

Efter de Opgørelser, som forelaa inden Krigens Begyndelse, har Sovjetstaten rent talmæssigt Verdens største Hær, nemlig . . . . . en Hær paa 5-6 Millioner Mand med mindst 4 Millioner i Reserve.

Det er fantastiske Tal, men en Hærs Styrke udtrykkes ikke alene gennem Tal. Det russiske Soldatermateriale er uensartet baade af Oprindelse og Uddannelse, og store Dele af Hæren er svagt uddannede Folk, som næppe er tilstrækkelig bevæbnede. Ruslands sidste Krig mod Finland pegede i denne Retning . . . . . Helt kan man vel ikke tage den finske Krig som Prøve paa, hvad russisk Militær evner, da Finlands Natur er af en anden Beskaffenhed end de brede flade Sletteegne, til hvis Udnyttelse de russiske Masser er særligt uddannede. Men Russernes Mangel paa Organisationstalent og deres Mangel paa mekanisk Snilde gjorde sig stærkt gældende under den finske Krig. Banerne og det øvrige Transportvæsen svigtede, beskadigede Vaaben, Vogne og Maskiner kunde ikke repareres, og fremfor alt svigtede den højere Ledelse. Sovjetruslands største Svaghed menes at være Mangelen paa veluddannede Officerer. I den Henseende er det kommunistiske Rusland daarligere stillet end Czarrusland. . . . . Ogsaa Hærens politiske Kommissærer, de saakaldte „Politrukker“, maa betragtes som et Svaghedens Element. De hindrer de egentlige Officerers Handlekraft, de saar Mistanke mellem Officerer og Mandskab, de sinker alle Operationer. Under den finske Krig viste de sig at være en Kræftskade for den russiske Hær. . . . .

Den russiske Luftflaade opgjordes inden den sidste Storkrigs Begyndelse til 4.500 Maskiner i første Linie og 2.000 i anden — vel at mærke, naar det var militære Eksperter, der opgjorde Styrken. I russisk Propaganda, som altid har været usædvanlig løgnagtig, opgjordes Styrken til 30-40.000, men det Tal var nærmest beregnet til „indvortes Brug“. . . . .

Den russiske Flaade er ubetinget den tyske underlegen, selv naar store tyske Flaadestyrker er bundet i andre Farvande. . . . .

En Svaghed for Rusland er Hadet mod Kommunismen i store Dele af det russiske Folk. Under normale Forhold har man kunnet holde dette Had nede gennem et haardhændet Politiregimente, men under en Krig maa der ofres meget Politimandskab paa at hindre, at det kommunistiske Regimente, som altid har udmærket sig ved svag Organisation, bryder sammen indefra. Særlig skarp vil Stemningen mod Rusland være i de besatte og udplyndrede baltiske Lande, hvor en Horde af Kommuniste har installeret sig som Smaakonger og Aristokrati efter Overtagelsen af Magten. Intet Sted i Verden skal Butikker og Fabrikker været blevet plyndret saa grundigt som i disse Lande, og denne Behandling er Ester, Letter og Litauer selvfølgelig sindede at sige Tak for, hvis de faar Lejlighed dertil. Og at Finnerne, som mistede Karelen, og Rumænien, som mistede Bessarabien, ønsker at sige Rusland Tak for sidst, behøver ikke videre For-

1941. klaring. Sovjets største Svaghed er, at saa mange hader det, og at saa mange, udenfor og indenfor Riget, har noget at tage Hævn for.

Uvilkaarligt drages Tankerne mod *den sidste finsk-russiske Krig*. Det var en haard Kamp for Sovjetrusland, som begyndte denne Overfaldskrig paa et nordisk Land uden nogen finsk Provokation. Men dens Følger vil først for Alvor gøre sig gældende nu. Trods glimrende Mod og lysende militær Dygtighed tabte Finland Krigen, fordi det ikke havde Mænd og Vaaben nok. Men hele Krigens Gang viste, at den megen propagandistiske Tale om den russiske Hærs Uovervindelighed, kun var Propaganda. Man fik Lejlighed til at skimte et Par Lurfødder under den kommunistiske Kolos' fødside Kappe med det asiatiske Snit. Utvivlsomt fik Erfaringerne fra den finsk-russiske Krig mange til at aande lettet op. Ruslands Anseelse led et stort Knæk. Men samtidig høstede Erfaringer — vagtsomme Øjne fulgte alt, hvad der skete i Finland! . . . . .

- 25.-6. Natt. under „Aktuelle Spørgsmaal“ om Frivillige til den finske Kamp og Kampen mod Kommunismen.

I Folketingets Møde igaar fremsatte den Tomandsgruppe, som bærer Navnet „Det frie Folkeparti“, Forslag om at udtale dansk Sympati for Finland og om i Konsekvens af det nordiske Skæbnefællesskab ufortøvet at udarbejde og fremsætte Forslag om økonomisk Støtte til Finland i dets Kamp, og Tilladelse for Frivillige til at drage til Finland, og om Foranstaltninger til, at Frivillige til den finske Kamp uddannes af den danske Forsvarsmagt.

Forslagets Fremsættelse forekommer lidt overflødigt, da det maa forventes, at Danmarks Regering selv er opmærksom paa de Problemer, som rejser sig i Forbindelse med Krigen i Østeuropa. . . . . Regeringen baade kan og bør selv tage Initiativet til, hvad der fra dansk Side skal gøres.

Hvad angaar Frivillige til Finland, maa det forudses, at et meget stort Antal danske Mænd kunde ønske at deltage i Krigen ved de finske Soldaters Side. Under sidste finske Krig kaldtes der ikke forgæves paa danske Frivillige, som vilde kæmpe for at værne Finlands Jord. Der er heller ikke Grund til at tro, at Tale om Frivillige vil lyde for døve Øren, naar det gælder om at genvinde de tabte finske Hjem og om at trænge den russiske Kommunismes Trusel tilbage fra Finland og det øvrige Norden. Men da der ikke under sidste finske Krig rejstes nogen Hindring fra den danske Stats Side for Frivilliges Rejse til Finland, kan vi heller ikke se, hvorfor der skulde være Vanskeligheder derfor nu. Loven om Danskeres Deltagelse i fremmed Krigstjeneste eksisterer ganske vist stadig. Men efter tidligere Erfaringer og velkendt Praksis er der fremgroet en Tilbøjelighed til at lade voksne, ansvarlige Mænd følge deres Overbevisning og deres Hjertes Kald, naar de vil drage ud for at kæmpe for en Sag, som ikke strider mod nogen rigsdansk Interesse. Saaledes bør man ogsaa se paa Sagen nu. Vil Danske kæmpe i Østeuropa, vil de deltage i den finske Kamp og i Kampen mod den Kommunisme, som er en Trusel mod Europas Civilisation og Kultur, saa bør Vejen staa dem aaben. Enhver Dansker bør med Respekt hilse den, der er villig til at ofre Livet for sin Overbevisning.

Men det største Flertal af danske Mænd, de mange, som ikke føler sig frie, men bindes af Hensyn til Arbejdet, Hjem, Kone og Børn, vil nu som før i Tiden ræsonnere, at da de er danske Borgere, fik deres Uddannelse i den danske Hær og forpligtede sig overfor Danmarks Flag og Konge, saa afventer de, hvad Landets Konge og Regering befaler. De respekterer dem, som følger Kampens Kald og den personlige Overbevisnings Stemme — de ser Storheden i det Sind, som sætter Kampen for et stort Maal højere end Livet — men selv vil de leve — og om det skulde være dø — under dansk Ordre og dansk Flag. For det fødtes de til, og det forpligtedes de til.

Imidlertid lever vi i en Situation, hvor Folket føler Trang til at være en Enhed og erkender Nødvendigheden af, at alt, hvad der sker i Danmark, sker i Orden, under Disciplin og ansvarlig Føring, hvad enten det drejer sig om materiel Hjælp til Finland eller Danskes frivillige Deltagelse i Kampen i Østeuropa. Der maa heller ikke nu være noget, som splitter. Det tør vel derfor forventes, at den Regering, hvis Opgave det er

at føre det danske Folk og handle paa dets Vegne, ikke blot vil indtage den Stilling, 1941.  
som tjener Danmarks Vel, men ogsaa vil give de Direktiver og træffe de Beslutninger,  
som kan gøre Enkeltpartiers Forslag og Aktioner overflødige.

**Leder i Berl. Morg. om Regeringens Erklæring om Afbrydelse af den diplomatiske 28.-6.  
Forbindelse med Sovjetunionen.**

I Tilknytning til sin Beslutning om at afbryde den diplomatiske Forbindelse med Sovjetunionen har den danske Regering i Gaar offentliggjort en Udtalelse<sup>1)</sup>, hvori Bevæggrundene til denne Beslutning belyses. Det danske Folk vil helt og fuldt slutte sig til Regeringens Erklæring. Den er et fuldgyldigt Udtryk for, hvad der i dette Øjeblik besjæler vort Folk af Tanker og Følelser.

Det fastslaaes i Erklæringen, at Sovjetunionen med dens militære Magtmidler og med det politiske og kulturelle Undermineringsarbejde, der fra Moskva som Centrum forgrenede sig ud over Landene, ogsaa her i Danmark følte som „en Trusel mod nordiske Staters Velfærd og Trivsel“. I hvor høj Grad denne Trusel var en Virkelighed, erfarede Norden, da Sovjetstyret den 30. November 1939 indledede sit oprørende Overfald mod det fredeligt sindede og sagesløse finske Folk. Hvad Sovjet havde søgt at forberede gennem Kominterns underjordiske Virksomhed, skulde nu fuldbyrdes ved militære Voldsmidler. De nordiske Stater tog ikke Del i det krigerske Opgør, men de nordiske Folk ilede Finland til Hjælp i saa stor Udstrækning, som det var dem muligt.

At Faren fra Øst selv efter Fredsslutningen bestod, viser sig nu, da Sovjetstyret har genoptaget Angrebet og paany spreder Død og Lemlæstelse over Finlands Byer og Civilbefolkning. Men Finland staaer denne Gang ikke ene, de tyske Vaaben er løftet mod dette nye Forsøg paa at voldføre det finske Folk.

De nordiske Staters Stilling er klarlagt. Sverige har erklæret sig herom, og den danske Regering har for vort Lands Vedkommende i sin Udtalelse i Gaar præciseret Danmarks Stilling. Men nu som før lever de nordiske Folk med Sind og Sjæl med i Finlands Kamp. Overfor det nye Angreb paa Nordens østre Led er nordisk Folkesind positivt, og vor Samfølelse med det Broderland, der har staaet nordisk Vagt mod den kommunistiske Voldsstat, vil atter give sig Udslag i Hjælp til det kæmpende finske Folk.

For denne Sympati med Finland har den danske Regerings Erklæring givet et levende og varmt Udtryk. Men den danske Regering peger tillige med Rette paa den fælles europæiske Interesse i det Opgør, der foregaar. Kampen føres ikke blot for en enkelt Stat, men for Europa og europæisk Kultur. I den snigende kommunistiske Agitations Spor er fulgt en Opløsning i de samfundsmæssige Begreber og hele det Kulturgrundlag, som Europas Folk gennem Aarhundreder har bygget paa. Det er en Afregning med denne Agitation, der nu finder Sted. Den militære Kamp, der under Tysklands Førerskab er indledt, vil, hedder det i Regeringens Erklæring, „paa afgørende Maade kunne bidrage til at bevare Europas Lande for indre Samfundsopløsning“, og skønt Danmark ikke deltager i det militære Opgør, kan, siges det videre, „ud fra denne fælles europæiske Interesse Uviklingen ikke være ligegyldig for Danmark.“

Dette er, hvad det danske Folk tænker. Det vil blive hilst med Forstaaelse og Tilslutning, at Regeringen saa klart og aabent har givet Udtryk for en Opfattelse, som Nordens Interesse og vor europæiske Kultur-Samfølelse gør det selvfølgeligt for det danske Folk at dele.

**Leder i Pol. om Finland og Norden.**

28.-6.

.....

Sympatien samles atter om Finland under dets nye Prøvelser. Fra svensk Side har dette fundet sit Udtryk i, at den svenske Rigsdag og Regering paa Henvendelse fra finsk og tysk Side har givet Tilladelse til, at en Division tyske Tropper føres gennem Sverige til Finland, fra dansk Side paa den Maade, at Danmark har afbrudt den diplomatiske Forbindelse med Sovjetunionen. Den danske Regeringserklæring, der vil

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 185.



1941. nyde almindelig Tilslutning, udstedt som den er af en Regering, der har den overvældende Del af Befolkningen bag sig, fastslaar den stærke Sympati for Finland i dets Forsvar og præciserer Danmarks Stilling til den store Kamp i disse Ord:

„Der er en fælles europæisk Interesse i dette Opgør, hvis Resultat paa afgørende Maade vil kunne bidrage til at bevare Europas Lande for indre Samfundspløsning. Nu som tidligere deltager Danmark ikke i dette krigeriske Opgør, men ud fra denne fælles europæiske Interesse kan Udviklingen ikke være ligegyldig for Danmark.“

#### 28.-6. Natt. om Nordens Politik.

..... Bag baade den danske og den svenske Regerings Erklæringer ses vide Perspektiver og stærke Konsekvenser. I Danmark vil man indtage den Stilling, at en Erklæring fra en Regering, som har baade Kongens og Folkets Tillid, vil blive tiltraadt og fulgt af hele det danske Folk, som vil udvise en stadig stærkere national Disciplin, jo mere Begivenhederne sætter Sammenhold og Kræfter paa Prøve. ....

#### 20.-7. Leder i Natt. om dansk Syn paa Kommunismen.

Man skal høre meget, før Ørerne falder af, og læse meget, før Øjnene mister Kuløren. F. Eks. skrev „Vestsjællands Socialdemokrat“ i sit Nummer for 17. Juli:

„Blandt de politiske Partier her i Landet har Socialdemokratiet i Aartier været ene om at føre Kampen mod Sovjetunionen, og vi venter heller ikke at finde Forbunds-fæller i denne Kamp, medmindre disse Forbunds-fæller ser rent øjeblikkelige Fordele ved at slutte op i Rækkerne“. Denne ejendommelige Passus stod at læse i en Artikel betitlet: „Hvor er de modige“ — en Artikel, som udtalte Forundring over, at saa mange nu „lufter deres Afsky“ for Kommunismen — „for vi anede knapt, at de eksisterede, og vi har intet mærket til dem under den aarelange Kamp, Socialdemokratiet har ført mod Kommunismen.“

Hvorledes Socialdemokratiet gennem Aarene har haft det med Kommunismen og Kommunisterne, overlader vi til Partiet selv at afgøre. Men naar det fra socialdemokratisk Side paastaas, at Socialdemokratiet her i Landet har været ene om at føre Kampen mod Kommunismen(!), og at det i den Kamp ikke har mærket noget til andres Kamp mod den samme Fjende, turde det være en af de dristigste og mest blinde Paastande, som længe er blevet fremsat, en Paastand, som enten bunder i Ondsind eller i manglende Kløgt.

Fra det Øjeblik, den russiske Kommunisme traadte frem paa Arenaen med Verdensrevolutionen som sit fornemste Programpunkt og med Mordene paa Ruslands Czarfamilie, Udryddelsen af Millioner af Menneskeliv, Brand, Hungersnød og Desorganisation i sit Følge, har vi betragtet denne politiske Bevægelse som vort og andre Kultursamfunds allerfarligste Fjende og altid gjort skarpest mulig Front mod Kommunismen. Vi ved, at det store Flertal af danske Blade og de danske politiske Partier har haft det paa samme Maade. Der har været delte Meninger om, hvorvidt man skulde forbyde Kommunismen eller hellige sig Haabet om, at den vilde knække Halsen mod det danske Folks sunde Sans — og det turde ikke være socialdemokratiske Skribenter ukendt, at det først og fremmest var konservative Stemmer, som krævede Forbud mod Kommunismen. Men baade Venstres Presse, konservative Blade og Blade af anden Kulør var Aar efter Aar, Maaned efter Maaned og Artikel efter Artikel den danske, den russiske og den internationale Kommunismes absolutte Modstander. For vort Vedkommende ved vi, at vi aldrig har holdt os tilbage, naar det gjaldt om at sige Sandheden om Kommunismen, baade den rigtige Kommunisme og den taabelige og fjantede Salonkommunisme.

I det danske Folks, de store Partiers og næsten hele Pressens Uvilje og Modstand mod Kommunismen har vi kun set og ser stadig kun noget selvfølgeligt og ikke et Udslag af en særlig Dyd. Det er ingen Dyd at ville værge sit Liv. Det er kun Lydighed mod et Naturinstinkt. Og det var vel den Følelse, som først og fremmest maatte besjæle alle sundt tænkende Mennesker, at vandt Kommunismen virkelig Fremgang, saa gjaldt det Livet. Dens Had mod kristen Tro, dens Ødelæggelse af al paa Tradition

og Arv byggende Kultur, dens raa Materialisme og dens Desorganisation af det økonomiske Livs Grundlove, men først og fremmest dens fuldstændige Mangel paa Respekt for det enkelte Menneske og dens Vilje til at forvandle Menneskene til en graa, viljeløs Cementmasse i de røde Samfundsbyggeres Hænder, var uforenelige med nordisk Kultur og Livssyn, ja, med al sand Kultur og europæisk Livssyn i det hele taget. Kommunismen kunde, saa meget den vilde, skilte den mægtige, men aandsforladte Paladser, Kæmpelandbrug fulde af Traktorer og uoverskuelige Toppemasser. Bortset fra Følelsen af, at det var falsk Reklame og pralende Potemkin-Kulisser foran et hungrende og smudsigt Samfund, saa følte ethvert frit Menneske, at selv om det havde været sandt, saa var det bedre ikke at leve end at leve under de Forhold, Sovjet bød paa! Hvorfor? Fordi frie Mennesker med Respekt for sig selv, synes, at Livet er glansløst, fattigt, ja, uudholdeligt, hvis det skal leves i Lænker, og hvis ikke hver Mand og hver Kvinde kan følge sin Samvittighed og værge og besidde det, som med Rette er hans og hendes. Sovjetstyret var og er Tyranni! Og frie Mennesker, Børn af gamle Kulturnationer og af Forfædre, som siden Sagas Tid havde Foden under eget Bord paa den folkelige Odelsgrund, forsoner sig aldrig med Tyranni og Nedværdigelse. Vi er ikke Musjiker, vænnede til Knut eller saa langt nede, at vi kan føle Livet som rigt, blot Maven er fyldt. Kun det Liv, som Overbevisning og Vilje siger ja til, har Værdi for os.

I dette Syn paa Kommunismen, i denne absolutte Afvisning, er der intet nyt — for os er det kun et Led i en lang, lige og ubrudt Linie. Kommunismen maa vi se som en Fjende, naar og hvor den viser sig, og vi ved, at saaledes har det overvældende Flertal af det danske Folk det. Derfor virkede det ogsaa saa overraskende i et socialdemokratisk Blad at læse, at Socialdemokratiet blandt Danmarks politiske Partier i Aartier har været ene om at bekæmpe Sovjetunionen, alias Kommunismen.

Der var jo dog en hel Del Danske, som ikke tog Plads i Kejserlogen i Leningrad efter Revolutionen, men kæmpede i Finland og Estland mod Sovjet. Der var ogsaa Danskere, som støttede Finerne under Vinterkrigen i 1939, og der var Danskere, som aabent udtalte deres Sympati for Franco under hans Kamp mod den spanske Kommunisme. Saa vidt vi erindrer, var det i alt Fald ikke Socialdemokratiet, som gik i Spidsen ved slige Lejligheder — snarere ytrede det stedvis en mærkbar Koldsindighed. Der var andre, som ikke blot var med, men adskilligt længere fremme. Dette være sagt med et mildt Udtryk! Og i al Beskedenhed!

**Artikel, udsendt gennem R. B., gengivet i Berl. Morg., om Besøg i København af 7 højtstaaende tyske Politiofficerer. 22.-7.**

I Aftes ankom til København 7 højtstaaende tyske Politiofficerer paa et Besøg, der er en Gengældelse af et af danske Politimænd tidligere aflagt Besøg i Tyskland. Blandt Gæsterne er Chefen for Ordenspolitiet i Hamburg, General Becker, og Oberstløjtnant Heischmann fra Berlins Politi. De fremmede Politifolk blev i Formiddags modtaget i Justitsministeriet, hvor Justitsminister Thune Jacobsen i en lille Tale bød dem velkommen. Derefter kørte de under Politiinspektør Arthur Dahls Førerskab en Køretur i Nordsjælland, og i Aften er de Justitsministerens Gæster ved en Souper paa Christiansborg Slot, hvori en Række højtstaaende danske Politimænd deltager, ialt ca. 30.<sup>1)</sup>

**Artikel i Soc.-Dem. om et svensk Interview med Statsminister Stauning.**

19.-8.

Den svenske Avis „Aftonbladet“ har offentliggjort et Interview med Statsminister Stauning, som denne i København har givet Bladets politiske Redaktør.

Statsminister Stauning berørte derfor den svenske Avis forskellige af Danmarks aktuelle Problemer, saaledes fremhævede Statsministeren blandt andet, at den danske Arbejdsløshed omfattede omtrent 40.000 Personer og dermed havde naaet sit ringeste Omfang i de sidste 20 Aar. Omtrent 40.000 Danske havde faaet Arbejde i Tyskland, hvor de fleste, saavidt han vidste, befandt sig vel.

1) Se Afsnit B, S. 137.

1941. Statsministeren kom endvidere ind paa Statens Initiativ med Hensyn til visse Forslag til Forbedringer af Bygningerne paa Landet saavel som vigtige Vejarbejder og Oprettelse af en Forbindelse over Femern til Tyskland.

*Danmark har bevaret sin Selvstændighed.*

Med Hensyn til de indre Forhold i Danmark sagde Statsministeren, at Danmark var besat, og dette var naturligvis mindre morsomt, men Danmark havde dog bevaret sin Selvstændighed og varetog selv sin civile Forvaltning.

Med Hensyn til det nordiske Problem hævdede Statsministeren den Anskuelse, at det havde mistet sin Aktualitet. Island var gaaet sin Vej, og det var i sin Ret, da det opsagde Aftalen med Danmark. Det var jo allerede et selvstændigt Land.

Affæren Kauffmann i U. S. A. havde sine Pointer, Norge havde sit ganske særlige Problem, ligesom ogsaa Finland og Sverige havde deres Problemer.

Paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Danmark havde til Hensigt at anmelde sin Udtræden af Folkeforbundet, svarede Statsministeren, at Bureauet jo var lukket, og at man ikke vidste, hvor man skulde udmelde sig. Danmark var jo iøvrigt ligesom Sverige ophørt med at betale Bidrag til Folkeforbundet.

*Danskerne og Tyskerne.*

Med Hensyn til Forholdet mellem Danskerne og Tyskerne udtalte Statsministeren, at der naturligvis nu og da kunde indtræffe ubehagelige Episoder, men Forholdet var i det store og hele meget godt. Efter at Tyskerne havde rettet Vaabnene mod Bolschevismen, kunde der fastslaaes et Omsving i den danske Opinion i Forholdet til Tyskerne og til Tyskland.

Statsministeren betonedede endvidere, at man i Danmark var fuldstændig klar over, at der vilde indtræde nye Forhold i Europa, og de Forandringer, det for vort Vedkommende betinger, vil ske. Men successivt i den Takt og paa den Maade, som passer Danmark og Danskerne. Tyskland er saavel i Øjeblikket som ogsaa i Fremtiden at betragte som den centrale Magt i Europa.

- 19.-8. Artikel i Natt. om svensk Interview med Statsminister Stauning: „Her gaar det godt —“.<sup>1)</sup>

De Udtalelser, Statsminister Stauning har fremsat til „Aftonbladet“ i Stockholm, og som vi i Gaar gengav efter det os gennem S. T. B. tilstillede Referat, er sikkert overalt herhjemme blevet læst med største Opmærksomhed. Statsministerens Skildring af Tilstande og Forhold under den fremmede Besættelse af Danmark er for os selv som et Kig ind ad vore egne Vinduer. Det dermed forbundne Udbytte vokser imidlertid i Værd gennem Bevidstheden om, at en saa højstillet Iagttager, hvis Overblik nødvendigvis maa være videre og dybere end Gennemsnits-Danskerens, lader sin Skildring offentliggøre i netop det store svenske Blad, som i sit Hjemland mere end noget andet er Talsmand for Europas Nyordning under Tysklands Førerskab. Thi en saadan Formidler er utvivlsomt ganske særlig egnet til at vække Ørenlyd for den danske Statsministers Redegørelse i Norden og det øvrige Udland paa begge Sider Kloden.

En lys Stemning har hvilet over Sammenkomsten mellem „Aftonbladet“'s til Danmark udsendte Medarbejder og Statsminister Stauning. De to Herrer mødtes i Langelinies Pavillon. Den svenske Pressemand kom fra en Udflugt i det sommerskønne Nordsjælland, hvor han havde faaet serveret „den mest fortrinlige Mad“ og paa Langelinie traf han Statsministeren i „udmærket Humør“.

Udsigten til Burmeister & Wain's Værfter, hvor store Nybygninger er under Opførelse, bragte — som det hedder i det svenske Blad — ganske naturligt Statsministeren ind paa en Omtale af det danske Beskæftigelses-Problem, der netop nu, ved Slutningen af Tørve- og de andre Sæson-Kampagner har været Genstand for saa mange Drøftelser i Pressen og paa Møder. I Modsætning til f. Eks. Handelsministerens Udtalelser paa Købestævnet i Fredericia og andre af den senere Tids Røster ytrede

1) Skrevet anonymt af Franz v. Jessen.

imidlertid Statsministeren ingen Ængstelse for den nærmeste Fremtid. Han berettede for den svenske Pressemand om den „enorme Tilbagegang, Antallet af Arbejdsledige i Løbet af forholdsvis kort Tid havde kunnet opvise“, og da, som allerede sagt, denne Beretning saa at sige akkompagneredes af Hammerslagene fra det store Værft, passede den ypperligt ind i Dagens danske Billede, saaledes som Udlandet rettelig bør se og nyde det.

Heller ikke Omtalen af Forholdet (under Besættelsen) mellem Danskerne og Tykerne kunde kaste Skygge over Statsminister Stauning's Iagttagelser under Kig'et ind gennem de danske Vinduer. Bortset fra enkelte Episoder — uundgaelige, hvor det drejer sig om „saa mange Mennesker“ — er dette Forhold godt, eller som Statsministeren ogsaa sagde: Det er i det store og hele blevet godt. I Regeringschefens Mund har en saadan Udtalelse en Rækkevidde, som hverken indadtil eller udadtil vil eller bør kunne undervurderes.

Efter den svenske Pressemands egne Ytringer at dømme maa man i Sverige almindelig have dannet sig en Forestilling om Tilstandene i Danmark, der ikke helt svarer til den Virkelighed, han selv har haft for Øje, og som Statsminister Stauning i Langelinie-Pavillonen har skildret. I hvert Fald skriver det svenske Blads usendte Medarbejder, at Forholdene her i Landet langt fra er saa vanskelige, „som mange i Sverige har troet“, og han konstaterer, at „Danmark aldeles ikke har mistet sin Selvstændighed“. Ogsaa en saadan Iagttagelse, støttet og underbygget af den danske Statsministers Vidnesbyrd om Besættelsens Kaar og Forløb, er i højeste Grad egnet til at gøre Indtryk herhjemme og ude i Verden.

Drøftelsen af „Problemet Norden“ afviste Statsministeren som ikke aktuelt — en Karakteristik, hvis Negativitet vel er tydelig, men som i hvert Fald lader Plads staa aaben for adskillige Spørgsmaal om, hvad der egentlig kan kræves af et Problem, for at det kan finde Plads i Aktualiteten? Imidlertid omtalte Herr Stauning dog hver enkelt af de nordiske Lande med nogle Ord: Island gaar sine egne Veje, hvad det er i sin gode Ret til at gøre, Norge har sine egne „helt særskilte Problemer“, og ganske det samme kan siges om Finland og Sverige, (hvad Svenskerne nok selv bedst ved). Ingen kan bestride Rigtigheden af Statsministerens Paastande. Unægtelig har, som de fleste andre Lande i Nutidens Verden, ogsaa Norden hver sine Problemer at tumle med, og den danske Regeringschef vil jo sikkert nok baade hist og herhjemme, i Norden og i det øvrige Europa — finde Genlyd for den Opfattelse, som giver sig Udtryk i Afvisningen af enhver Art Fællesskab med andres Plage, end ikke med den nærmeste Families. I hvert Fald er dette en Nøgternhed, der viser sig upaavirkelig af selv den bedste Humørstemning.

Efter saaledes i den svenske Pressemands Selskab baade at have skildret den øjeblikkelige Tilstand i det besatte Danmark og skudt til Side, hvad der efter hans Mening ikke vedkommer denne Aktualitet, sluttede Statsminister Stauning Samtalen med et Blik ud over Fremtiden: Vi er, sagde han, fuldkommen klare over, at der vil indtræde nye Forhold i Europa, at disse uundgaelige Ændringer vil blive gennemført under Ledelse af Tyskland, der saavel nu som i Fremtiden „maa betragtes som den centrale Magt i Europa“, og at Nyordningen „vil ske successivt i det Tempo og paa den Maade, som passer bedst for Danmark og Danskerne“.

Alt ialt har Statsminister Stauning tilkendegivet den lykkeligste Optimisme ved Iagttagelserne gennem de danske Vinduer — og det baade om Nutiden og den Fremtid, som formentlig vil blive indrettet efter, hvad der bedst passer vort Folk.

Derfor forstaar man, at den svenske Pressemand kan samle sit Indtryk af den danske Regeringschef med disse Ord:

Statsminister Stauning var i form, det lyste ud i det ljusa skægget, och han smilede mot den varma Augustisolen och var glad, at allt dock hade avlupit så pass gott som det gjort.

**1941. Folketingsmand Alsing Andersen under Behandlingen i Folketinget af Forslag til Lov Nr. 349 af 22.-8.-1941 om Forbud mod kommunistisk Virksomhed. (Citeret efter Rigsdagstidende).<sup>1)</sup>**

I sin Begrundelse for det foreliggende Lovforslag har den højtærede Justitsminister saavel i Bemærkningerne til Lovforslaget som i Forelæggelsestalen fremhævet Hensynet til Statens Sikkerhed og Velfærd, ligesom Ministeren i denne Forbindelse peger paa de ekstraordinære Forhold. Mit Parti kan ikke afvise disse Betragtninger. Den ekstraordinære Situation, der for Tiden hersker i Europa, maa bedømmes ud fra andre Forudsætninger end Situationen, før Krigen udbrød. De ekstraordinære Forhold kræver af alle Lande ekstraordinære Foranstaltninger; det gælder ogsaa de Lande, der ligesom Danmark ikke er Deltagere i Krigen. Ingen kan altsaa med Rette undre sig herover. Heri ligger dog ingenlunde, at det kan være den danske Offentlighed ligegyldigt, hvilke Foranstaltninger, der gennemføres. Det maa være baade Befolkningens og de politiske Partiers Opgave at bedømme hver enkelt Forholdsregel baade ud fra de tilstedeværende faktiske Forudsætninger og ud fra de Grundsætninger, hvorpaa Landets Forfatningsliv hviler.

Under denne Synsvinkel har mit Parti bedømt ogsaa det foreliggende Lovforslag, og naar de i Lovforslaget omtalte Foranstaltninger skal gennemføres, og det samtidig er vor Pligt at varetage de Hensyn, jeg har nævnt, mener vi, at Lovforslaget næppe kan affattes anderledes, end som det her foreligger.

Det i § 2 omhandlede særlige Spørgsmaal om at tage Personer i Forvaring er et Spørgsmaal af usædvanlig Karakter, og det bør forblive at være et Spørgsmaal af baade usædvanlig og midlertidig Karakter, helt og holdent begrundet i de ganske ekstraordinære Forhold. Dette ønsker vi at understrege stærkest muligt i Samklang med den Retsopfattelse, der er almindelig, og som afgjort vil blive ved at være almindelig i den danske Befolkning.

**20.-8. Folketingsmand Vagn Bro under Behandlingen i Folketinget af Forslag til Lov Nr. 349 af 22.-8.-1941 om Forbud mod kommunistisk Virksomhed. (Citeret efter Rigsdagstidende).**

Jeg kan billige, ogsaa under Hensyn til de voldsomme Tilstande, der i Øjeblikket hersker i Verden, at de kommunistiske Foreninger og Sammenslutninger forbydes, og at det bestemmes, at kommunistiske Foreninger og Sammenslutninger opløses. Jeg kan ogsaa billige, at kommunistisk Virksomhed eller Agitation forbydes, uanset om der fra de paagældende foreligger Tilslutning til Foreninger. Til Begrundelse herfor i et folkestyret Samfund anføres adskilligt og kan anføres adskilligt. Jeg nøjes med som Hovedgrund at anføre, at det under en nylig afsluttet omfattende Sag, der har været behandlet af det danske Politi, og som afsluttedes med Byrettens Dom af 7. Juli 1941, hvor 7 Personer blev idømt Straffe af Fængsel fra 2½ til 16 Aar for Foretagelse af Skibsattentater, er blevet oplyst, at en Række Personer, der var Medlemmer eller Tilhængere af det kommunistiske Parti, havde ydet Terrorgruppen Bistand paa forskellig Maade, saaledes som det fremgik af Ministerens Forelæggelsestale.

**20.-8. Folketingsmand Oluf Pedersen under Behandlingen i Folketinget af Forslag til Lov Nr. 349 af 22.-8.-1941 om Forbud mod kommunistisk Virksomhed. (Citeret efter Rigsdagstidende).**

Under de givne Forhold, og da de nuværende Tilstande er uholdbare, vil vi stemme for Lovforslaget.

**20.-8. Folketingsmand Ole Bjørn Kraft om samme Lov. (Citeret efter Rigsdagstidende).**

Om det kommunistiske Partis Karakter og Stilling her i Landet har der længe ikke hersket nogen Tvivl; den har i Virkeligheden været klar, lige siden vi havde den grund-

<sup>1)</sup> Lovforslaget vedtoges samme Dag i Folketinget enstemmigt med 116 Stemmer. Om Lovens Indhold se Afsnit A, S. 39.

læggende Debat om dette Partis Stilling her i Tinget i 1933. Dets særlige Forhold til en fremmed Magt har ogsaa længe været aabenbar for os alle, og det er blevet endnu tydeligere fremhævet og understreget siden Krigens Begyndelse i September 1939. Et Parti, der som det kommunistiske lader sin Holdning og sine Meninger bestemme, ikke af Hensyn til dets eget Folk og dets eget Land, men af, hvad et andet Lands Interesser kræver, placerer sig selv paa en ganske bestemt Maade i sine Landsmænds Opfattelse og det vilde derfor ogsaa kun virke ynkværdigt, om et saadant Parti, naar det kom i Vanskeligheder, pludselig vilde søge Ly bag ved Landsmandsskabets Lov, som det selv saa tydeligt har tilsidesat gennem sin Holdning. Et saadant Parti vil være dømt i Landsmænds Øjne.

Det er derfor ikke Hensynet til det kommunistiske Parti, der maa bestemme vor Holdning. Det Hensyn, vi først og fremmest har at tage, er Hensynet til Landets vitale Interesser og til Opretholdelsen af den Retningslinie for Retsudøvelsen, som har været herskende her i Landet. Det kommunistiske Parti har hidtil kunnet virke inden for dansk Lovs Rammer, og det har ogsaa benyttet sig af den Frihed, som derigennem blev givet det, og draget Nytte af den Beskyttelse, Grundloven ydede det.

..... Men Synspunkterne maa naturligvis ændres under de nuværende ekstraordinære Forhold, med Henblik paa de Kendsgerninger, som baade her i Landet og i vore Nabolande er blevet saa aabenbare med Hensyn til det kommunistiske Partis Terror- og Sabotagehandlinger, og med Henblik paa den særlige udenrigspolitiske Stilling, hvori vi i Dag befinder os. Vi maa under disse Vilkaar se og handle realistisk og nøgternt og ofte beslutte os til Handlinger, som vi under normale Forhold ikke vilde have foretaget. ....

Vi kan ikke være blinde for, at denne Lov er af en saadan Natur, at dens Bestemmelser meget let vil kunne komme i et beklageligt Modsetningsforhold til almindelig dansk Retsfølelse og blive et Brud paa Grundsætninger, som det har været vor Stolthed at hævde gennem de mange Aar, i hvilke dette Land har været et retsordnet Samfund, hvor der har været Tryghed for enhver Borger i Lovens Læ. ....

Denne Lov er fremkaldt og præget af den ekstraordinære Situation, hvori vort Land befinder sig. Den er blevet en nødvendig Sikkerhedsforanstaltning, og saaledes som Forslaget foreligger udformet for os, kan jeg paa mit Partis Vegne anbefale det til Fremme.

*Umiddelbart før Afstemningen udtalte Bjørn Kraft ifølge Rigsdagstidende:*

Jeg har bedt om Ordet for en kort Bemærkning for at forebygge, at en Udtalelse af det ærede Medlem Hr. Frits Clausen skal danne Basis for en urigtig Opfattelse og give et falsk Billede af dette Lovforslags Tilblivelse. Det ærede Medlem sagde, at han havde rettet et aabent Brev til Statsministeren, i hvilket han krævede Forbud mod det kommunistiske Parti, og synes at gaa ud fra, at det var dette aabne Brev, der havde foranlediget Lovforslagets Fremsættelse. Heroverfor vil jeg blot bemærke, at paa det Tidspunkt, da det ærede Medlems aabne Brev fremkom, forelaa allerede et fuldt udarbejdet Forslag til Behandling i Regeringen. ....

**Leder i Berl. Morg. om Lovgivningen mod Kommunisterne.**

21.-8.

Da man i Grundloven sikrede Borgerne Ret til at danne Foreninger, skete det med en udtrykkelig Tilkendegivelse af, at disse Foreninger skulde dannes i et lovligt Øjemed. Hermed er det afgjort, at en Foreningsdannelse, der tilsigter at styrte Landets Styre med voldelige Midler, eller som stiller sig i et fremmed Lands Tjeneste, ikke har Grundlovens Beskyttelse, fordi de saa oplagt virker i et ulovligt Øjemed. Der har saaledes hele Tiden i dansk Lovgivning været Grundlag for at forbyde et Parti som det kommunistiske, hvis ulovlige Adfærd og Formaal ikke er blevet fordøjet, men endogsaa aabenlyst er blevet proklameret fra den danske Rigsdags Talerstol. Og det beklagelige er kun, at dette Forbud ikke er kommet forlængst, men er blevet udskudt til et Tidspunkt, hvor Følgerne af den kommunistiske Virksomhed har faaet en saadan Karakter, at Forbudet og Partiopløsningen ikke længere er tilstrækkelig til at sikre mod de skadelige Virkninger af denne Virksomhed.

1941. Herved er det danske Statsstyre blevet stillet overfor Nødvendigheden af at skulle indføre Sikkerhedsforvaring for Personer, hvis Adfærd giver særlig Grund til at antage at de vil deltage i kommunistisk Virksomhed eller Agitation. Der vil sikkert være Enighed om, at det havde været bedre, om en saa vidtrækkende retslig Foranstaltning ikke havde været nødvendig, men ingen vil sikkert heller bestride, at den er blevet en Nødvendighed. Efter at Krigen mellem Tyskland og Rusland er kommet, vilde en fortsat kommunistisk Virksomhed betyde, at Krigshandlingen saa at sige blev overført til det danske Samfund. Paa anden Maade vilde en Videreførelse af en Virksomhed, der er undergivet russisk Overhøjhed, nemlig ikke kunne opfattes, og de gennem de tidligere Retssager afslørede Forhold viser med al Tydelighed, hvorledes en saadan Virksomhed udarter i Terrorhandling og voldelige Overgreb. At det danske Samfund maa værges sig mod denne Fare, og at det maa gøres gennemgribende og effektivt, siger sig selv. Regeringen vil derfor for de Forholdsregler, der er foreslaaet, finde fuld Forstaaelse i den danske Befolkning. Den politiske Virksomhed, der selv har sat sig ud over Lov og Ret, og som uden Hensyn til Danmarks Interesser vil arbejde for en udenlandsk Stats Formaal, danner et Fremmed-Element, hvis Indkapsling og Uskadeliggørelse et sundt Samfund maa drage Omsorg for.

Medens saaledes det foreliggende Regeringsforslags Hensigt og Indhold vil møde almindelig Anerkendelse, er der ved dets Forhistorie Omstændigheder, som paakalder Kritik. Der tænkes her paa Forholdet overfor Offentligheden. Man har ikke alene hindret en naturlig offentlig Meningsudveksling, efter at Overvejelserne blandt de ansvarlige forlængst var afsluttet, men Modviljen mod at meddele den danske Befolkning en selvfølgelig Orientering er endogsaa drevet saa vidt, at det herhjemme er blevet forhindret, at man citerede Oplysninger, som Statsministeren havde givet udenlandske Aviser om dette Lovgivningsanliggende. Det er ikke let at finde nogen Begrundelse for denne Fremgangsmaade, hvis Følge da ogsaa har været, at en bestemt Kreds herhjemme har kunnet give Dele af Befolkningen et særligt Indtryk af Foranledningen til den nu foreslaaede Lovgivning. Under disse Omstændigheder maa Pressen uundgaeligt spørge sig selv, om den ikke havde tjent den danske Offentlighed bedre ved at handle helt efter sit eget Skøn.

## 21.-8. Leder i Natt. om Forbudet mod det kommunistiske Parti.

Det Forbud mod kommunistisk Virksomhed, som Justitsminister Thune Jacobsen forelagde Rigsdagen i Gaar, vil være sikker paa hele den danske Befolknings Interesse og Agtpaagivenhed. Det er første Gang i Danmarks parlamentariske Historie, man skrider til at opløse og forbyde et politisk Parti, en Begivenhed uden Sidestykke i vort politiske Liv.

Begivenhedens enestaaende Karakter er den ene Side af Problemet. Bedømmelsen den anden Side. Hvad skal man mene om Forbudet mod Kommunismen i Danmark? Skal man billige det eller tage Afstand fra det? Endelig: i Tilfælde af, at man billiger det, vil man da være i Stand til at opretholde Respekten for Grundloven og Troen paa dens Ukrænkelighed sammen med sin Billigelse?

For Læsere af dette Blad vil der ikke raade nogen Tvivl om vor politiske Mening i denne Sag. Vi har, saa længe kommunistisk Virksomhed har været drevet i Danmark, bekæmpet denne illegale og snigende Farsot i Samfundslegemet. Vi har ikke mange, men talrige Gange paavist Kommunismens samfundsopløsende Tendenser — som dens Tilhængere for øvrigt aldrig har lagt Skjul paa, men tværtimod proklameret med Frejdighed og Applomb — vi har i smaat som i stort kunnet klarlægge Kommunismens nivellerende og nedbrydende Virksomhed paa saavel sociale som politiske og aandelige Omraader. Vi har — uden at nogen Protest er blevet rejst derimod — paavist, hvorledes det Parti, der kaldte sig Danmarks kommunistiske Parti, ikke var noget som helst andet end en i Danmark opererende Underafdeling af den internationale Bolsjevisme, underkastet denne Bolsjevismes Afgørelser i alle Spørgsmaal, arbejdende for dens Ledere i Rusland, helligt optaget af at omstyrte det danske Samfund og for-

vandle Landet til en Provins indenfor et bolsjevikiisk Moskva-Imperium. Hvor megen Ret vi har haft i vore Synspunkter, er maaske aldrig blevet saa grelt og klart belyst som gennem de Afsløringer, der fremkom under den Retssag, som afsluttedes ved Københavns Byret den 7. Juli dette Aar. Denne Sags Forgrening til Sverige leverer yderligere Materiale til Underbyggelse af vore Synspunkter paa den kommunistiske Virksomhed i vort Samfund. Forøvrigt: Kommunisterne har med den Ærlighed, som man i hvert Fald ikke kan frakende dem, aldrig været karrige med at præcisere den Undergravelsens Rolle, som er deres foretrukne.

Paa Baggrund af vort mangeaarige, aldrig forandrede Syn paa Kommunismen, har vi gentagne Gange her i Bladet rejst Krav om, at det kommunistiske Parti og dets Organisationer burde forbydes. Vi har ikke været alene om at fremsætte dette Forlangende. En Række andre Blade har staaet sammen med os i denne Sag, og adskillige Politikere baade af Partiet Venstre og det konservative Folkeparti er igennem Aarene gaaet ind for det samme Ønske. Sørgeligt nok blev Kravet ikke gennemført og Aktionen ikke ført til Ende allerede for Aar siden. Vi burde for længst have gjort op med Kommunismen, det var et Svaghedstegn, at vi ikke gjorde det. Men nu er alt-saa endelig Forbudet kommet, fremkaldt af en ekstraordinær Situation. Med stærk Beklagelse af at det ikke kom før, kan vi kun give det vor Tilslutning. Vor Mening om Kommunismen og dens Hensigter er ikke blevet afsvækket i Tidens Løb og især ikke efter de Begivenheder, der har forøget dens Aktivitet indenfor de nordiske Staters Omraader.

Saa vidt vor politiske Mening om Forbudet mod Kommunismen. Vil den nu kunne harmonere med den Respekt for Grundloven, som maa være en Forudsætning for alt Lovgivningsarbejde her i Landet? Nogle vil maaske mene, at Forbudet mod Kommunismen strider mod Grundlovens Paragraf 85, som tilsikrer Borgerne Ret til at danne Foreninger i lovligt Øjemed. Vi maa imidlertid i dette Spørgsmaal erklære os enige med Justitsministeren, naar han i sin Kommentar til Forelæggelsen understreger Ordet lovlig. Kommunistisk Virksomhed kan aldrig betegnes som Virksomhed i „lovligt Øjemed“. Endvidere vilde vi finde det mere end subtilt, hvis man vil forsvare et Parti, der arbejder med ulovlige Midler paa at omstyrte og afskaffe Grundloven — ved at henpege paa denne samme Grundlov og udlægge en af dens Paragraffer til en Beskyttelsesforanstaltning omkring Ulovligheden.

Mod Paragraf 1 i det nye Lovforslag, som indeholder Forbudsbestemmelserne mod kommunistisk Virksomhed, har vi altsaa hverken politiske eller juridiske Betæneligheder. Vi kan helt og fuldt tiltræde denne Paragraf. Den tredje og sidste af Forslagets Paragraffer, som indeholder nogle rent praktiske og administrative Bestemmelser, finder vi heller ingen Indvendinger imod. Noget anderledes stiller det sig imidlertid med Hensyn til Forslagets Paragraf 2 „Forvaringsparagrafen“, som vi ikke uden Betæneligheder har stiftet Bekendtskab med — allerede Straffekategorien „Forvaring“ forekommer os mindre tiltalende, men maaske nødvendig, under de nuværende Forhold. En vis Løshed i Formuleringen gør efter vor Mening denne Paragraf til adskillige Fortolknings frodige Jordbund. Ifølge Paragraffen „kan Personer, hvis Adfærd har givet særlig Grund til at antage, at de vil deltage i kommunistisk Virksomhed eller Agitation, efter Justitsministerens Bestemmelse eller med hans Godkendelse tages i Forvaring, naar dette skønnes nødvendigt af Hensyn til Statens Sikkerhed eller dens Forhold til fremmede Magter“. Bestemmelsen efterfølges af en Række Vedtægter, der gaar ud paa at sikre mod Overgreb, især ved at indrømme baade det offentlige og den Anklagede Ret til at rejse Kæremaal til Højesteret. Ikke desto mindre forbliver der Muligheder for Fortolkninger.

Hvorledes definerer man, hvem der „har givet særlig Grund til at antage, at de vil deltage i kommunistisk Virksomhed“? Efter hvilke Beregninger skønner man endvidere over, naar „Forvaringen ikke længere er nødvendig“? I det første Tilfælde kredser Lovforslagets Udtalelser om noget futurisk og svævende, i det andet Tilfælde fastslaar Kommentaren direkte det ubegrænsede som det lovlige. Vi maa for vor Del fastholde, at vi finder den hele Paragraf 2 meget løs i Formuleringen og temmelig uklar i Bestemmelsen. Hvis ikke denne Paragraf skal kunne udnyttes som noget i Retning



1941. af et „lettre de cachet“, maa dens Affattelse gøres fastere og sikrere. En Revision, rent juridisk-formelt, af denne Paragraf vilde være at tilraade.

Med disse Bemærkninger og denne Henstilling om en rimelig Omarbejdelse af Forvaringsparagraffen medgiver vi det nye Lovforslag om Forbud mod kommunistisk Virksomhed i Danmark vor Tilslutning.

28.-8. Uddrag af Kronik i Berl. Aft. af Karl Nielsen: Danmark og Tyskland.

..... Men havde vi her i Norden opelsket en Idyl, saa blev vi revet ud af den i Fjor. Og da de store Begivenheder brød ind over vore smaa Lande, da viste det sig, at Lidenskaben var ikke død iblandt os; Viljen til at leve som Folk, som frie Mennesker, tog os heftigt i Besiddelse og mindede os om, at vore Forfædre var Vikinger paa det vilde Hav. Og nu brydes det milde med det haarde, det retvise kan blive til Uforstand, og i mange Forhold staar vi usikre og med dobbelt Sind, kun eet har Ulykkerne gjort lysende klart — nu taler jeg kun om mit eget Fædreland — eet har Begivenhederne brændt ind i vor Sjæl: Vi er Danske, milde eller stridige, men evigt Danske, og den Dag, vi ikke kan være det, da ønsker vi ikke at være til. ....

7.-9. Leder i Pol. om Quislings Tale om Tilstandene i Norge.

Vi kender ikke meget hernede i Danmark til Forholdene i Norge. Krigen har rejst Barriere ogsaa mellem de nordiske Lande og brudt det nære Samkvem mellem Nærbeslægtede. Nu og da har vi hørt Meldinger, som fortalte om stærke Brydninger mellem Quisling-Styret og Befolknings-Grupper i Norge under den Omformningsproces, som „Nasjonal Samling“ har iværksat, og vi har haft en smertefuld Følelse af, at vort nordiske Broderland efter Krigens tunge Prøvelse maa bære en ny og endnu sværere, Kampen mellem Landsmænd, som deler dem i to forbitrede, hadefulde Lejre.

Den Tale, som Quisling i Forgaars holdt i Colosseum i Oslo, og hvorefter vi i Gaar bragte et Referat, gav et officielt Vidnesbyrd om de Tilstande, som den indrepolitiske Kamp har skabt i Norge. Det fremgik af hans Tale, at Landets Tjenestemænd var blevet stillet overfor Kravet om at „gaa aktivt ind for Nyordningen“, hvilket vil sige at tilslutte sig Quisling-Partiet, og i meget truende Ord stillede han Afskedigelse i Udsigt for hver Tjenestemand, der nu efter Maaneders Betænkningstid ikke vilde gaa med. Det er ikke vor Spøg, sagde han, det er Dødsens-Alvor, vi lader ikke Uvæsenet gaa sin Gang, men fjerner efterhaanden enhver Tjenestemand, høj eller lav, som saboterer Nyordningen, og sætter positive Kræfter i Stedet. Denne Udrensning, fortsatte han, foregaar planmæssigt, og den vil blive gennemført til det yderste. Udtalelsernes Skarphed og Omfang afspejler Modsætningernes Dybde og aabner et Indblik i Uforsonligheden af den Kamp, der føres. Endnu stærkere var Bebudelsen af de Forholdsregler, der kunde tænkes iværksat overfor politiske Modstandere, der tog Parti for den emigrerede Regering. Risikoen for dem var Arbejdslejerne i Skovene eller Deportering til Arbejdslejre og Kolonier i Rusland, hvor de kunde „studere Resultatet af det System, som de vil velsigne Fædrelandet med i det kære Lands og den kære Konges Interesse“. Og sikker i sine Metoders Anvendelse fastslog Hr. Quisling, at hans Bevægelse i Dag var stærk nok til at gennemføre baade Kampen og hans Program.

Det ligger uden for dansk Presse at tage Stilling til de indrepolitiske Problemer, der saa voldsomt og skæbnesvangert deler det norske Folk, og til den Kamp, der forbitrer norske Sind. Men dybt forstaar vi, hvilken Sum af menneskelige og nationale Værdier der staar paa Spil i denne ulykkeligste Konflikt af alle, Landsmænd rejst mod Landsmænd i et stormhærged Land. Og det i et Folk, hvis Nationalkarakter bærer sit Mærke af den Grund, hvorpaa det gennem Tiderne er støbt, Granittens Stejthed og Styrke.

Der er blevet langt mellem de nordiske Broderfolk i disse Omrystelsens Aar. Men Slægtskabets Baand løses ikke, og har hver endda nok i sit eget, saa følger vi dog hinanden med medfølelse Sind. Mange er de Tanker, der fra Danmark gaar mod Nord i

denne svære Tid, mod Finland, der for anden Gang bærer Krigens Byrder, men ogsaa 1941.  
mod Norge, fordi det slides af indre Modsætningers bitre Kamp.

I sin Omtale af Situationen i Norden kom Hr. Quisling ogsaa ind paa danske Forhold og fremsatte her den overraskende Udtalelse, at den nationalsocialistiske Bevægelse var i stærk Vækst i Danmark, og at den naar som helst kan øve en afgørende Indflydelse paa den politiske Udvikling her i Landet. Hr. Quisling maa være blevet galt informeret under de Studiebesøg, Frits Clausens Folk har aflagt i Oslo. Ingen herhjemme har gjort den Opdagelse, at Frits Clausens Parti har synderlig Medvind i Befolkningen, tværtimod gav Broderkysset L. S. en galoperende Svindsot.

Nu som før er Frits Clausen-Folkene en bitte lille Minoritet i det danske Folk. Ikke en betydningsløs Minoritet, men den Regering, der har sin Baggrund i saa godt som hele det danske Folk, tilkommer det at bestemme Linien i vor politiske Udvikling. Det er Styrken i det danske Samfund i Dag, at vi har evnet at kaste alle Partistridigheder til Side og har kunnet samle Nationens Kræfter om den enegyldige Opgave at føre Landet gennem Tidens Vanskeligheder og løse dens Opgaver. Men denne Enighed i Regering og Folk har ogsaa i Danmark sikret en Ro og Orden, der er forbilledlig i denne kaotiske Tid, og som er til Lykke for vort Land indadtil og udadtil.

**Opfordring fra De samvirkende Fagforbund til Kommunisterne om at nedlægge de Tillidshverv indenfor Fagbevægelsen, de endnu maatte beklæde. (Udsendt gennem R. B.)** 17.-9.

De samvirkende Fagforbunds Formandsmøde har i Dag vedtaget følgende Udtalelse:

Paa dertil givne Foranledning og under Henvisning til den af Rigsdagen den 22. August i Aar gennemførte Lov overfor det kommunistiske Parti retter De samvirkende Fagforbunds Formandsmøde — af Hensyn til Fagbevægelsens hele Stilling under de nuværende, alvorlige og unormale Forhold — en Henstilling til de Kommuniste, der endnu maatte beklæde Tillidshverv indenfor dansk Fagbevægelse, om at fratræde disse.

**Leder i Pol. om Knud Nordentofts Skribentvirksomhed.**

19.-9.

I Quislings Organ „Fritt Folk“ finder vi en Korrespondance fra København, betitlet „Norsk Genlyd i Danmark“. Artikelskriveren er Forfatteren Knud Nordentoft, som efter at have slidt vore og formentlig ogsaa andre Blades Trapper skuffet har meldt sig til Tjeneste hos „Fædrelandet“, hvori han nu lufter sit Had til den Presse, han forgæves har søgt. Artiklen indledes med disse Ord: „Hver Gang der sker noget nyt i Norge, gibber det i den danske Systemfronts Sjæle: mon det kunde tænkes at noget saadant engang kunde hænde hos os?“ Det har ogsaa gibbet i Hr. Nordentofts Sjæl ved at læse om Quislings Tale og den Udvikling, som fulgte umiddelbart derefter i Norge, gibbet af Glæde, og i Forhaabning om en tilsvarende Udvikling her i Landet skriver han forjættelsesfuldt: „Det, der sker i Norge, maa vise, hvor dybt der skal skrælles, ogsaa vise os danske Tilskuere det, mens nogle af os gyser og andre venter“.

Samtidig med at Hr. Nordentoft fabulerer om Skrællekniven og forbereder os paa Gysen, er to andre Frits Clausen-Folk startet paa Studierejse til Oslo. Ogsaa de er fyldt af lykkelige Følelser over det, der sker i Norge i denne Tid. „Vi glæder os“, siger den ene af Rejsedeltagerne, Frits Clausens Stabsleder, Hr. H. C. Bryld, „overordentlig meget til at se det norske Genrejsningsarbejde, og vi føler Glæde over, at det gør saa gode Fremskridt“. I Hr. Brylds rejseglade Sind er ingen Plads for de Bekymringer, hvormed den store Del af den danske Befolkning omfatter det norske Broderfolk.

De voldsomme Brydninger, som ryster det norske Samfund, og som nylig har givet sig Udslag i Undtagelsestilstandens jernhaarde Bestemmelser, har gjort det dybeste Indtryk hernede, og mon ikke man i Norge i begge de stridende Lejre er opfyldt af alvorstunge Følelser over denne Kamp mellem Landsmænd. Følelser, der ikke rummer nogen Plads for Glæde. De hjemlige Frits Clausen-Folk bør da ogsaa være mere sparsomme med deres.

Nu skal der ikke lægges mere Vægt paa Udtalelser fra den Side, end de er værd. Vi kender det glubende Misforhold mellem Agt og Magt. Men den Mentalitet er Be-

1941. mærkelse værd. Vi vender os ogsaa mod Ubesindigheden og Ubetimeligheden i disse Forsøg paa at sammenknytte danske og norske Forhold. Norge fik den tunge Skæbne som et erobret Land med en flygtet Konge og Regering, Danmark er et Land, der vel er besat, men under fuld Anerkendelse af de forfatningsmæssige Faktorer. Her er Konge, Regering og Rigsdag i enig Samklang med den langt overvejende Del af den danske Befolkning, imod staar kun en lille Gruppe, formindsket endda ved Frafald og Spittelse. Det er den danske Baggrund for de studielystne Gæsters Besøg i Norge.

#### 5.-10. Leder i Pol. om Dansk og Tysk.

Ifølge Sagens Natur er den kulturelle Vekselvirkning mellem Dansk og Tysk et Problem, som det er vigtigt at faa løst — og faa løst rigtigt. Alene det geografiske Naboskab vilde være nok til at give Spørgsmaalet Betydning, selv om der ikke var andre vægtige Grunde.

Den Radio-Diskussion om Spørgsmaalet, som fandt Sted for et Par Aftener siden mellem den danske Forfatter Karl Nielsen og den tyske Dr. phil. Victor Waschnitius, kom ikke til Bunds i det, og det vil ingen nok saa velforberedt Radiodiskussion gøre under de givne Forhold. Derfor var denne Drøftelse naturligvis paa ingen Maade betydningsløs eller uden Interesse: der blev fra begge Sider sagt mange kloge og vel gennemtænkte Ting. Men man kom ikke videre. Danskerne stiller sig for Tiden køligt og ligegyldigt overfor alt tysk, sagde den tyske Doktor. Danskerne føler sig ufrie som Følge af Besættelsen, svarede den danske Forfatter. Og der stod den danske og tyske Talsmand, som saa mange andre Danskere og Tyskere i denne Tid over for netop de Problemer, der optager Sindene.

Det vilde være urimeligt at forsøge at benægte, at det, der skete den 9. April i Fjor, medførte, at den danske Befolkning uvilkaarligt satte sig i Forsvarsstilling til Værn om dansk Aand og Væsen. Naar undertiden Stemmer i tysk Presse har villet bebrejde Danskerne dette, begrundet Bebrejdelsen sig i en Misopfattelse. Et Folkesind reagerer paa samme Maade som et Menneskesind, naar det føler sig under et Tryk, og med samme Resultat: Sindet forsøger at indkapsle sig og danne et styrkende Panser omkring sig. Besættelses-Tiden er hidtil forløbet bedre, end de fleste vel havde forestillet sig for 1¼ Aar siden. Hertil er hidraaget baade fra dansk Side og fra tysk Side, og den danske Befolknings nøje Efterlevelse af Kongens Ord om at vise en rolig og værdig Holdning understreger ikke alene den nationale Selvdisciplin i det danske Folk, men tillige en oprigtig Forstaaelse af den Kendsgerning, at det er nødvendigt, at der bestaar et godt Forhold mellem Danmark og Tyskland. Denne Realitet har altid været ledende for dansk Politik og er det vedblivende. Det er ogsaa givet, at Uvekslingen mellem dansk og tysk Kultur, der har sat dybe Spor i dette Land, vil blive fortsat. Thi hvorledes skulde denne gensidige Paavirkning mellem to Nabofolk overhovedet kunne høre op? Men hvis noget skal vokse sundt og stærkt i det danske Folk, maa det vokse i Frihed og i Følelsen af Frihed. Thi uden den Følelse af Frihed i sin Holdning og sine Handlinger stivner det — ganske som det tyske Folk vilde gøre under tilsvarende Forhold. Derpaa vil enhver Tysker kunne finde Eksempler i sit Folks Historie uden at behøve at blade langt tilbage.

Vi har villet sige disse Ord for at hindre, at Begreberne forveksles. Samarbejdet mellem Danmark og Tyskland paa det økonomiske Omraade gaar sin Gang, og der eksisterer i Danmark ingen Tvivl om, at vi til evige Tider maa have Forbindelser med det tyske Folk og er bedst tjent med, at de er gode. Det vilde imidlertid være at skabe en Illusion, dersom man saa bort fra, at Besættelsens Vilkaar vanskeliggør et virkelig hjerteligt Forhold mellem to Nationer. Dertil er Vejen aaben den Dag, da Danmarks fulde Suverænitet og Uafhængighed er genoprettet, og de to Nationer kan mødes frit og uden Baand.

#### 14.-10. Berl. Morg. refererer Professor Hatt's Taler i Berlin om Norden og Europa.

.....

Den danske Regerings Medlemmer hører til de klarttænkende Politikere, der ikke vil Fjendskab med Tyskland. Danmarks afvisende Indstilling overfor et nordisk Defen-

sivforbund havde sin Grund deri, at Danmark ikke vilde være Nordens Lænkehund mod Syd. Vi tror paa Muligheden for et tysk-dansk Venskab. Der har været flere Krige mellem Danmark og Sverige end mellem Danmark og Tyskland, og alligevel er Danmark og Sverige blevet Venner. Ogsaa Tyskland og Danmark kan selvfølgelig være Venner, thi ogsaa disse to Lande er forbundet ved Slægtskabsbaand. Det eneste Spørgsmaal, der længe har fjernet Danmark og Tyskland fra hinanden, nemlig det slesvigske Spørgsmaal, blev i 1920 løst ved Plebiscit. . . . . 1941.

Det bliver Tysklands Skæbne, der bliver afgørende for Europas Skæbne. Tysklands Nederlag vil blive en Katastrofe for Europa. Tysklands Sejr vil forhaabentlig blive en Opgang til en Blomstringstid for Europa. For de nordiske Lande vilde et tysk Nederlag være ensbetydende med et russisk Herredømme i Østersøen. Derfor vilde Tysklands Ulykke have Nordens Ulykke til Følge.

Det Spørgsmaal, hvorledes det nye Europa vil komme til at se ud, kan først Fremtiden besvare. Hidtil har ikke mere været kendt end nogle principielle Program-punkter.

Der maa i det nye Europa tages Hensyn til en mangesidig Virkelighed. Politik og Økonomi vil blive ledet af Aksemagterne. Alle Lande i det nye Europa vil være anvist paa i alle Retninger at tilpasse sig Helhedens Tarv og Krav. En planmæssig Arbejdsdeling vil tildele hvert Land i det nye Europa dets Plads indenfor Helheden.

Nødvendigt er det, at de enkelte europæiske Nationer bliver aktive Deltagere og Medarbejdere indenfor det nye Europa. National Undertrykkelse kan ikke praktiseres i Europa. Dertil er dets Nationer alt for selvbevidste. . . . .

#### Leder i Pol. om Dr. Megerles Tale i dansk-tysk Forening.<sup>1)</sup>

15.-10.

Det var et overordentlig tankevækkende og interessant Foredrag, Dr. Karl Megerle holdt i Mandags i Den dansk-tyske Forening om Pressens Ansvar. Særlig konstaterer man her i Landet med Tilfredshed Foredragsgæstens Understregning af, at Ansvarsfølelsen overfor Folk og Stat er fælles for baade den tyske og den danske Presse. Netop denne Ansvarsfølelse betragtes af toneangivende danske Blade som selvfølgelig, og Indtrykket af, hvor levende Ansvarsfølelsen er, deles utvivlsomt af den danske Befolkning. Den Anerkendelse, der ligger i Dr. Megerles Ord, kommer os for saa vidt ikke overraskende, men i en Tid, hvor det er magtpaaliggende for begge Parter, at den gensidige Forstaaelse uddybes, er det af Værdi, at en saa fremtrædende tysk Journalist som Dr. Megerle anerkender den danske Presses Holdning, der ene er bestemt af vor Opfattelse af, hvad der tjener vort Land.

Meget interessant var ogsaa Dr. Megerles Udtalelse om, at Pressens Frihed i Tyskland faldt sammen med en Periode af national Nedgang. Det maa ikke glemmes, at det modsatte har været Tilfældet her i Landet, og at den danske Presses Frihed just faldt i en socialpolitisk og økonomisk Opgangstid for Danmark. De Forudsætninger, hvorunder Pressens Stilling maa vurderes, bliver derfor vidt forskellige. Tiden har rejst og vil i Fremtiden rejse store Problemer, der ikke lader noget europæisk Land uberørt. Deri har Hr. Megerle Ret. I det Omfang, hvori Ansvarsbevidsthed over for de Krav, Tiden og Forholdene stiller, kan bidrage til Problemernes Løsning, vil den danske Presse fortsat gøre sin Indsats, tro mod sine Traditioner.

#### Folketingsmand Ole Bjørn Kraft i Folketinget under Finanslovsdebatten angaaende 28.-10. Forholdet til Tyskland. (Citeret efter Rigsdagstidende).

Om det danske Folks Vilje til, naar Fredens Dag oprinder, at fortsætte Samarbejdet med Tyskland og yde vor Medvirken til det Genopbygningsarbejde og den Nyskabelse, som forestaar efter Krigens Ændringer af de europæiske Forhold, kan der fornuftigvis ikke herske nogen Tvivl. Det har aldrig været vor Holdning at isolere os. Hele vort

<sup>1)</sup> Berl. Tid.'s Leder af s. D. refererer ret udførligt Talens Indhold, hvorom der henvises til Afsnit F, S. 830, og udtaler derpaa: »Der er Behov for videre Synsvinkler og for Vurderinger, der rækker ud over Landets Gænser og ser det danske Samfund i dets Vekselvirkning med Omverdenen, og som et Led i Nationernes indbyrdes Samvirken.«

1941. Erhvervsliv er opbygget paa Udveksling og Samarbejde. I fjerne Verdensdele har dansk Snille og Foretagsomhed ydet sit Bidrag til Civilisationens Fremgang, og saaledes vil det ogsaa blive i Fremtiden.

Imidlertid kunde det synes, som om man undertiden fra tysk Side ikke betragter denne Holdning som helt tilstrækkelig eller fuldt tilfredsstillende. Undertiden lyder der Røster, der bebrejder den danske offentlige Mening, at den er for tilbageholdende og passiv, ikke positiv nok.

Jeg synes, det er vigtigt heroverfor at klargøre det danske Synspunkt og vor Holdning, og jeg vil gerne sige et Par Ord herom.

For at vi med fuldt og helt Hjerte og Vilje kan gaa ind i Forhandlinger om disse Spørgsmaal, hvis det skal være Udtryk for noget sundt, stærkt og varende i det danske Folk, maa en Tilstand og Følelse af Frihed være til Stede. Den kan ikke tilvejebringes, saa længe Besættelsen varer og ganske naturligt over sit daglige Pres paa alle danske Sind. Vi har som en helt selvfølgelig Reaktion maattet indkapsle os til Værn om Værdier, som enhver Besættelse af fremmede Tropper rent instinktivt føles som en Fare for. Først den Dag Besættelsens Tryk ophører, er der en Mulighed for, at det Forhold kan tilvejebringes, som er Forudsætningen for, at begge Parter kan se Forløbet af saadanne Overvejelser med Tilfredshed.

Først naar vi føler, at vi er frie, kan vi tage besluttende Stilling til disse Spørgsmaal, der er saa afgørende for hele vor Fremtid. En Beslutning — det vil jeg gerne understrege — en Fastlæggelse af vor Holdning nu vilde uvægerligt blive en Hindring for en lykkelig og god Udvikling af Forholdet mellem de to Nationer — en Hindring for og ikke en Befordrer af den gode Forstaaelse.

Vi har opretholdt og vil fortsat opretholde en værdig, rolig og loyal Holdning over for Besættelsesmagten, men dermed er under Krigen ogsaa Grænsen naaet for, hvad det er muligt for det danske Folk at yde.

- 14.-11. Erik Appel i Folketinget om Forholdet til Tyskland og om de tyske Nationalsocialister i Nordslesvig. (Citeret efter Rigsdagstidende).

.....

Det ærede Medlem (Jens Møller) udtaler sig i denne Forbindelse forstaaende om Byrden og Smerten ved den tyske Besættelse af Landet, men naar det ærede Medlem derefter vil hævde, at Smerterne er blevet mindre, efter som Forstaaelsen af Besættelsens Nødvendighed fremtraadte, kan jeg ikke være helt enig. Et saa stærkt frihedselkende Folk som det danske vil snarest føle Smerten vokse med Besættelsens Varighed, og om selve denne Nødvendighed er næppe nogen dansk Mand i Stand til at dømme afgørende. Vi holder os til den øverstkommanderende von Kaupischs Ord ved hans Bortrejse, at Besættelsen var sket i Selvforsvar. Det lader sig høre, og det har vi taget til Efterretning. Iøvrigt afventer vi med samme Ro som det tyske Rige Historiens endelige Dom, naar Resultatet af dette gigantiske Opgør har naaet historisk Modenhed. Jeg vil hermed ogsaa have sagt, at Tiden ikke er inde til fra denne Talerstol at føre advokatoriske Indlæg for og imod den tyske Besættelse af Danmark.

Det danske Folk har sammen med Rigsdag og Regering taget Konsekvensen af den og sin deraf følgende ydmygende Stilling, og vi vil vedblivende bære den i Ro under korrekt Samarbejde med den tyske Stat. Om vor egen Medskyld i Ydmygelsen er Tiden ikke til at tale, ogsaa i den Henseende venter vi paa Historiens Dom. Jeg beder det ærede Medlem forstaa det danske Folks Stilling fuldt ud og ikke lægge det afgørende Udtalelser i Munden.

.....

Det ærede Medlem udtalte sluttelig, at de tyske Nationalsocialister i Nordslesvig af indre Overbevisning og dybtfølt Trang slutter op i Tro og Kærlighed bag det tyske Riges Fører. Til dette nikker jeg som dansk Mand bifaldende og glæder mig over, at det tyske Mindretals Repræsentant i den danske Rigsdag frit kan udtale sig saadan. At det ærede Medlem i denne Forbindelse udtaler sin Stolthed over, at saa godt som hele

1) I en Leder af 30. s. M. giver Berl. Tid sin fulde Tilslutning til Krafts Udtalelse.

den værnepligtige hjemmetyske Ungdom har meldt sig frivilligt i den tyske Kamp, 1941. kan jeg forstaa. Om disse tyske unge ogsaa dermed kæmper for Danmarks Fremtid, vil denne Fremtid vise, personlig har de vel næppe haft Tanken andre Steder end hos det tyske Folk.

#### Leder i Natt. om en Radiodiskussion mellem Forfatteren Karl Nielsen og Dr. Waschnitius. 14.-11.

Den Diskussion, som Onsdag Aften førtes i Radioen mellem den danske Forfatter Karl Nielsen og den tyske Dr. phil. Waschnitius i Fortsættelse af deres tidligere Radiosamtale, oprullede paany et Problem, som ofte gør sig gældende i Forholdet mellem dansk og tysk: den afgørende Forskel paa den kulturelle og hele aandelige Indstilling i Danmark og Tyskland. . . . .

Imidlertid er det vor absolutte Opfattelse, at det er en Fejltagelse, naar Udlændinge mener, at der ingen Nydannelse sker i Danmark, at alt er Ro, næsten Stagnation. For hvad enten Talen er om Politik eller om Kultur, føler det store Flertal af det danske Folk, at vi maa kvittere mangt og meget, som tidligere var god Latin paa Bjerget. Fra alle politiske Partier er det blevet udtrykt, at selv om vi vil beholde Folkestyret, saa hverken kan eller vil vi vende tilbage til de gamle Tilstande i uforandret Skikkelse. Den samme Opfattelse gælder, naar Talen er om den Aandsretning, som tilside-satte mange af vore gamle moralske og nationale Idealer, og som tilsidst mundede ud i en Fornægtelse af Viljen til at væрге Land og Folk. Vi vender ikke tilbage dertil. Vi vil noget nyt, som klinger sammen med vor Fortid. Og vi venter noget nyt.

Men netop venter! Vi ser nok, at der er mange nye Tanker og Idealer fremme i Europa, og vi betragter og vurderer dem med levende Interesse. Vi ved saa udmærket, at vi lever i en Brydningstid, og vi har selv hævdet, at man roligt skal drøfte de mange nutidige Problemer og saaledes forberede Fremtiden. Men vi er forvisset om, at intet af det nye faar Grobund og Livskraft hos os, før det kommer indefra, og før det er blevet Aand af vor Aand og Blod af vort Blod, altsaa før der er sket en Sammensmeltning mellem det af det nye, som er godt og passer til vort Folk og vor inderste Overbevisning og nationale Form. Vi baade lytter og venter — men det er først og fremmest paa at høre vort eget Hjertes Slag, og saa den mystiske Susen, som lyder manend gennem ethvert Folks Historie, naar det lytter med det rette Sind. Og vi er dybt overbeviste om, at er vi ærlige overfor alt, hvad vi møder — fulde af Respekt, hvor vi møder, hvad der er godt, og skarpe i vor Afvisning, hvor vi møder noget, som vi ud fra dansk Samvittighed maa fordømme — samt trofaste mod dansk Tradition og Egenart, saa vil vi ogsaa finde de Former og erkende de Idealer, som bliver til Danmarks Gavn ud i Fremtiden.

Men det sker ikke fra i Dag til i Morgen. At der i Tyskland er sket en hurtig og voldsom Udvikling, forstaaer vi godt. Verdenskrigen, Sammenbruddet, bundløse Lidelser og Følelsen af bitter Isolation maatte give Udviklingen revolutionær Retning og revolutionær Form. Det gjaldt om at redde et Folk, om at genrejse i Ordets egentlige Forstand. Vi har derimod ikke oplevet Verdenskrig, Revolution eller Sammenbrud. Der er hos os, som vel hos ethvert Folk, meget at rette, meget, som kan blive bedre. Men naar man ikke har oplevet et Sammenbrud, er der, som det fremgik af en Udtalelse af Karl Nielsen, heller ikke noget at „genrejse“.

Tyskland gik og maatte gaa Revolutionens Vej. Vi mener at kunne klare os med Evolutionens, den rolige Udviklings Vej, hvor man nøgternt retter, hvad der var forkert, og gradvis vinder fremad. Saaledes har vi kunnet gøre det før i vor Historie, som er rig paa kulturel og materiel Fremgang, men ualmindelig fattig paa voldsomme Revolutioner. Og saaledes haaber vi at kunne gøre det paany — at føre, men ikke kaste, Danmark fremad. Vi tror heller ikke, at det vil gaa saa langsomt endda. Vi kan baade handle smidigt og hurtigt. Men i een Ting havde Karl Nielsen yderligere saa fuld-stændig Ret: at vi paa Grund af Tidens særlige Forhold har saa meget at gøre med at samle os om at værne det Kærnepunkt, at være og forblive danske, at vi ikke nu kan give os Stunder til at gennemføre gennemgribende og langtsigtige Ændringer af vor indre Orden.

1941. Endelig vil vi gerne bemærke, at den Opfattelse, at vi skulde savne Forstaaelse af, at Livet er Kamp, ikke er rigtig. Enhver lille Nation har i sin Historie tilstrækkelig Belæring om, at Livet er Kamp; vi har i hvert Fald i vor Historie en ualmindelig rig og blodig Belæring herom. Kun een Gang glemte vi det og forsømte gennem Aar vor Pligt mod Danmarks Traditioner. Men det gentages ikke! Og saa har vi forøvrigt den Opfattelse, at det Liv, som er Kamp, har mange Former. For os er ogsaa Bondens Udnyttelse af Jorden, Brydningen af Hede, Fiskerens og Sømandens haarde Dont under Havets Storme, Videnskabsmandens Forsken i Laboratoriet, Arbejdernes Virke ved Maskinerne og alt andet Arbejde, som tilsigter at værne og føde Mennesker og Hjem en Kamp og et Liv, som fortjener Mænds højeste Agtelse. Vi ved ikke blot, at Livet er Kamp. Vi har ogsaa som Folk levet efter denne Lære. Og vi synes, at vi — trods Svagheder — som Folk har levet vort Liv og kæmpet vor Kamp saaledes og skikket vort Hus saa vel, at vi deraf kan erkende, at der i vor Fremtid og i vor Nutid er alt det, som paa dansk Grund og i ægte dansk Form kan skabe Danmark en fri og lykkelig Fremtid.

#### 16.-11. Leder i Pol. om Forholdet: Dansk — Tysk.

..... Det maatte virke saa meget desto mere hæmmende, som den danske Befolkning under Besættelsen af Landet ganske naturligt føler sig ufri. Ikke desto mindre er Diskussionen om Forholdet dansk—tysk blevet fortsat, og det er med Tilfredshed, at man fra dansk Side kan erkende, at man fra tysk Side viser voksende Forstaaelse af den danske Følelse af Ufrihed og af, at enhver sund og naturlig Udvikling i Danmarks Forhold til Tyskland og til det Europa, som er i Støbeskeen, maa foregaa i Overensstemmelse med dette Folks Natur og Væsen. Og det vil sige frivilligt. Kortere og mere rammende kan det ikke siges. ....

#### 26.-11. Leder i Berl. Morg. om Danmark og Kommunismen.

Anti-Komintern-Pagtens Signatarmagter har indbudt den danske Regering til at tiltræde Anti-Komintern-Pagten, og Regeringen har efterkommet denne Opfordring. Pagten meget korte Ordlyd hidrører som bekendt fra den mellem Tyskland og Japan den 25. November 1936 trufne Overenskomst mod den kommunistiske Internationale. Det fastsættes i Paragraf 1, at de kontraherende Stater gensidig skal holde hinanden underrettet om den kommunistiske Internationales Virksomhed, at de skal raadføre sig om de nødvendige Afværgeforholdsregler, og at de skal gennemføre disse i et snævert Samarbejde. I den anden og tredje Paragraf bestemmes det derefter, at andre Stater kan indbydes til at deltage i Aftalen, ligesom dennes Varighed fastlægges.

Den danske Regering har i Anledning af Danmarks Tiltræden af Anti-Komintern-Pagten udsendt en Meddelelse, i hvilken denne Beslutnings nærmere Karakter præciseres. Det angives i denne Meddelelse, baade hvad Pagten betyder, og hvad Pagten ikke betyder for Danmark. I sidste Henseende oplyses det, at udover de i foran nævnte Paragraf angivne Bestemmelser „indeholder Pagten ingen politiske eller andre Forpligtelser. Heller ikke berører den Danmarks Stilling som ikke-krigsførende Magt.“

Med Hensyn til Overenskomstens positive Indhold hedder det videre i Meddelelsen: „Pagten befatter sig derimod paa den offentlige Sikkerheds Omraade med de kontraherende Parters Samvirke mod den kommunistiske Internationales Opløsningsvirksomhed. Pagten tilsigter en Sammenfatning af de Afværgelsesforanstaltninger mod Kommunismen, som hver af de deltagende Stater skal foretage paa sit eget Territorium. Da Danmark altid — ogsaa under Geneve-Periodens Masseproduktion af internationale Traktater — har anset det for en given Ting, at Aftaler mellem Landene overholdes og opfyldes, saaledes som de er truffet, vil den danske Offentlighed utvivlsomt paaskønne, at vor Regering har givet en udtømmende Orientering om Rækkevidden og Begrænsningen af de traktatmæssige Forpligtelser, Danmark har paataget sig.

Om det danske Samfunds Stilling overfor Kommunisterne er der lige saa ringe Tvivl som om disses Stilling overfor det danske Samfund. Det var — og havde allerede længe været aabenbart, at Kommunisterne i Danmark optraadte som et statsfjendtligt

Parti og handlede mod vort Lands Interesser efter Direktiver givet af en fremmed Magt. Mod dette havde en Indskriden allerede for mange Aar siden været naturlig og haft Hjemmel, saavel i vort Folks Retsopfattelse som i vort Lands Lovgivning. Denne Indskriden kom imidlertid først ved Loven af 22. August 1941 om Forbud mod kommunistiske Foreninger og mod kommunistisk Virksomhed, og kunde der end være Betænkeligheder overfor Maaden, paa hvilken det da maatte ske, var det ganske givet, at Hensigten blev billiget af et overvældende Flertal i det danske Folk. I en Tid, hvor Nationen er samlet om en Hævdelse af dens dyreste Interesser, kunde en saadan ansvarsløs Underminering af vort Statsliv og vor hele Kulturorden ikke fortsat tolereres.

Det er, som det fremgaar af Regeringens Meddelelse — Erkendelsen af denne Indskridens Berettigelse og Nødvendighed, der har bevirket, at Regeringen har skønnet det betimeligt at indtræde i den internationale Traktataftale, der omfatter de samme Formaal. Denne Beslutning er Frugten af Overvejelser i den nationale Samlingsregering, hvorom Befolkningen har samlet sig, og den er fremkommet efter Forhandling med Rigsdagens Samarbejdsudvalg, der som Repræsentant for de førende politiske Partier virker som Talsmand for Rigsdagens og Vælgernes store Flertal. For alle, der mener det alvorligt med det nationale Samarbejde, maa Enigheden mellem disse Faktorer være Grundlaget for Vurderingen af det Skridt, der nu er foretaget. Danmarks Stilling som ikke-krigsførende Magt er ikke ændret, men vort Lands Vilje til at modsætte sig vort Samfunds Undergravning gennem kommunistisk Kulturopløsning har faaet Udtryk paa en ny Maade.

#### Leder i Soc.-Dem. om Danmark og Anti-Komintern-Pagten.<sup>1)</sup>

26-11.

Danmark har i Gaar, efter Indbydelse, sammen med Finland og en Række andre Stater tiltraadt Anti-Komintern-Pagten. Denne Pagt, der for fem Aar siden oprettedes mellem Tyskland og Japan og efterhaanden tiltraadtes af en Række andre Magter, gaar ud paa, at der etableres et Samarbejde mellem de kontraherende Stater om Afværgelsesforanstaltninger overfor den kommunistiske Internationales Virksomhed.

Ad legal politisk Vej har Kommunismen som bekendt aldrig formaaet at slaa Rod her i Landet. Danmark har med sit Folkestyre og sine frie Organisationer altid staaet fremmed og fjendtlig overfor Kommunismens Metoder og hele Væsen. Noget andet er, at Moskva-Internationales underjordiske Virksomhed ogsaa har efterladt kraftige Spor her i Landet — den Terror-Affære, som netop i disse Dage atter opruller for Rettens Skranke, giver et tydeligt Indtryk heraf. Og efter Udbruddet af den tysk-russiske Krig skred Regeringen — ud fra Erkendelsen af den kommunistiske Fare — til Afbrydelse af Forbindelsen med Sovjetunionen og tog Initiativ til Forbudet mod kommunistisk Virksomhed her i Landet. Det maa betragtes som en konsekvent Videreførelse af denne politiske Linje, naar Regeringen nu — som det hedder i Udenrigsministeriets Communiqué — har skønnet det betimeligt at efterkomme den modtagne Indbydelse.

Det er bemærkelsesværdigt, at der i tyske Udtalelser, fremsat fra Wilhelmstrasse, skelnes meget skarpt mellem Tremagts-Pagten og Anti-Komintern-Pagten. Medens Tremagts-Pagten fortrinsvis har en *politisk* og *militær* Karakter, pointeres det, at Anti-Komintern-Pagten drejer sig om en defensiv Aftale om Samarbejde vedrørende Afværgelsesforanstaltninger. Derudover indeholder Pagten — som det fastslaas i den officielle danske Erklæring — ingen politiske eller andre Forpligtelser.

Erklæringen tilføjer: „Heller ikke berører den (Pagten) Danmarks Stilling som ikke-krigsførende Magt“. Det kan kun vække Tilfredshed, at det hermed saa udtrykkeligt fastslaas, at Danmarks Tilslutning til Anti-Komintern-Pagten ikke ændrer den Status som ikke-krigsførende, som vort Land bestandig har ønsket og fortsat ønsker at opretholde.

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 191 f.



1941. Erklæring fra Sekretæren for Rigsdagens Samarbejdsudvalg i Anledning af Danmarks 29.-11. Tilslutning til Anti-Komintern-Pagten. (Offentliggjort i Radioen og hele Dagspressen).

Foranlediget ved Rygter, udspredd af ukyndige eller ondsindede Personer, ogsaa i udenlandsk Radio, ønsker jeg at meddele Offentligheden, at den Pagt mod Kommunismen, som er indgaaet af Danmarks Udenrigsminister efter Bemyndigelse af Hs. Maj. Kongen paa Regeringens Ansvar og med Tilslutning af Rigsdagen ved Samarbejdsudvalget, ikke indeholder andre Forpligtelser end dem, hvorom der gennem Regeringens Erklæring<sup>1)</sup> er givet hel og fuld Besked, og at det fortsat er enhver dansk-sindet Borgers Pligt at følge Kongens Bud og at udvise Ro og Orden. Den, der handler herimod, fornægter det nationale Sammenhold og handler ilde mod vort Fædreland.

29.-11. Berl. Morg. om Ro og Loyalitet i Forbindelse med Vedtagelsen af Anti-Komintern-Pagten.

Andet Steds i Bladet gengiver vi den Udtalelse, som Sekretæren i Rigsdagens Samarbejdsudvalg, Folketingsmand Oluf Pedersen, fremsatte i Radioavisens Middagsudsendelse i Gaar. Den er, som det fremhæves, foranlediget af de Rygter, der efter de seneste Dages Begivenheder har været i Omløb, og den understreger meget stærkt, at den Pagt imod Kommunismen, som er indgaaet af Danmarks Udenrigsminister efter Bemyndigelse af Kongen og med Tilslutning af Rigsdagens Samarbejdsudvalg, ikke rummer andre Forpligtelser for vort Land end dem, hvorom der af Regeringen er givet hel og fuld Besked.

Det har været det danske Folks Ære, at det i de verdensomvæltende Dage, vi oplever, og især ogsaa i den Tid, der er forløbet, siden Landet inddrogtes i Krigsbegivenhederne, har opretholdt sin Ro og Værdighed og afvist ethvert Forsøg paa at undergrave denne Holdning. Med sit Budskab af 9. April 1940 opfordrede Kongen sit Folk at vise en værdig Optræden og møde Tilskikkelserne i den Aand af Ro og Ligevægt, der sømmer sig for et Folk som vort. Det er erkendt fra alle Sider, at Befolkningens langt overvejende Flertal har holdt sig dette Kongens Budskab efterretteligt, og der er f. Eks. i vort Naboland Sveriges Presse Vidnesbyrd nok om, at det danske Folks Holdning anerkendes.

Vi tvivler da heller ikke om, at de Rygter, som Nimandsudvalgets Sekretær i Gaar advarede mod, kun har Tilhold i snævrere Kredse, og at stadig vort Folks langt overvejende Flertal betragter Kongens Budskab som Rettesnor for værdig dansk Handling og Optræden. Det havde i denne Henseende været bedre, om den Regeringserklæring, Hr. Oluf Pedersen henviser til, var blevet offentliggjort straks i Tilslutning til Meddelelsen om Danmarks Tiltræden af Pagten. Der blev givet Uvisheden et Døgns Forspring, og det er maaske Aarsagen til, at den fik et større Omfang, end Tilfældet ellers vilde have været.

Det er, som nævnt, kun meget begrænsede Kredse, Samarbejdsudvalgets alvorlige Henstilling har Adresse til. Ved det danske Folks Loyalitet overfor Kongens Budskab er der ikke rokket. Men derfor er der alligevel Grund til at understrege Samarbejdsudvalgets Ord. Det maa være alle Danskes Bestræbelse at virke hen til, at det nationale Sammenhold om Tidens første og største Opgave bevares. Her kan den Enkeltes Holdning blive af stor Betydning. Tiden kræver uafviseligt, at vi alle og enhver, hvilke Tilskikkelser der end møder os, følger Kongens Bud om at udvise Ro og Orden. Den, der ved Rygtesmederi eller paa anden Maade sætter sig herudover, „handler ilde mod vort Fædreland“. Det indre Sammenhold og den indre Tillid er under de alvorlige Forhold, vi gennemlever, det danske Folks største Styrke. Dette bør forstaaes af alle, og det bør erkendes, at Handlinger, der undergraver dette Sammenhold, er ubesindige ogsaa i den Betydning, at de gør Skade overfor vort Lands store Fællesinteresser og forøger Vanskelighederne for hele vor Nation.

1) Se Afsnit B, S. 192.

**Karl Nielsen i Berl. Morg. om „Beskyttelses-Venskab“.**1941.  
5.-12.

..... Og saa til selve Sagen: Hvorfor er „Beskyttelses-Venskab“ et utænkeligt Begreb i Danskes Sind? Det er det, fordi Venskab hos os betyder Hengivenhed og Frihed, betyder ødsel Glæde. Havde man sat Ordet „Beskyttelse“ i Forbindelse med Fjendskab, vilde en Nordbo langt bedre have forstaaet dette. Under Fjendskab er den indre Frihed stadig bevaret, Sjælen har ikke bøjet sig, det brænder og lever i Dybet, Samvittigheden er som en spændt Streng, og om nogen rører ved den, da klinger den rent; og trods alt: Dette kalder vi Danske et Liv, selv om vi saa en Overgang skulde være bundet paa Hænder og Fødder. Og mon ikke det tyske Folk netop her skulde staa Side om Side med os? Mon ikke just dette er „kontinental“, eller især, er det ikke germansk Tænkemaade, at en Nation ikke kan beskyttes af en fremmed Magt? Den kan leve frit og i Frihed vælge sine Venner; den kan ogsaa leve under Tvang og da befri sig, ikke bare i Haabet, men ogsaa i Fjendskabet. Men „Beskyttelses-Venskab“? en Lænke om Foden og samtidig et sprudlende Hjerte ud imod den, der holder i Lænken? hele Norden, baade Levende og Døde, vil sige herom med een Stemme: Nej, dette ligger udenfor nordiske Hjerters Muligheder. ....

**Berl. Aften. Kaptajn Arne Stevns om Verdensfred.**

20.-12.

..... Et europæisk Storrøm er, som ofte fastslaaet, det nye Tysklands Maal; et mægtigt og stærkt Europa under tysk Ledelse. Det er samme Tanke, som laa bag Napoleon den Stores Daad, blot skulde Ledelsen være fransk. Det var en lignende Hensigt — mindre klar, men mere omfattende — som skabte Folkeforbundet, der af England selv regnedes for et britisk Instrument til Sikring af Storrømmet under engelsk Føring. Det er en væsentlig Bestanddel af Tanken, som laa bag den russiske Bolshevismes Opmarch mod Europa.

Det vil sige, at Fællesskabets Idé repræsenteres af alle Ideologier: Tysklands nationalsocialistiske, Napoleons diktatoriske, Angelsaksernes imperialistiske og Bolshevismens marxistiske. Den er med andre Ord saa stærk og saa tilpasselig, at den trives overalt. Derfor vil den uundgaelig sejre i det lange Løb, og med dens Sejr vil Verdensfreden være rykket nær. Alene Udstrækningen af denne Krigs Alliancer, som faktisk samler Klodens Folk i kun to Grupper, er et langt Skridt mod Fredsmaalet. Gnidningsfladerne er blevet umaadelig færre end før; man kæmper ikke om Magten over en Landsdel, men over selve Kloden, og der er ikke umaadelig langt fra at have den delt i to Alliancer til at samle den i een. ....

Af Fred har man mange Slags. Bolshevismens har en Tilbøjelighed til at blive Dødens eller Slaveriets, og den kan i hvert Fald ingen Europæer ønske sig. Hvis Freden ikke bliver „Fred for de Mennesker, som har en god Vilje“, en Fred i fortrøstningsfuldt, værdigt Samarbejde under Frimænds Kaar, hvor alle vil og maa yde det bedste og personligste til eget og Fællers Tarv, er Verdensfreden langt fra at være en skøn Drøm et forbandet Mareridt. .... Europæiske Folk kan holde Slaver, men ikke i Længden holdes som Slaver. ....

**Leder i Natt. om Kommunistlovens Lovlighed.<sup>1)</sup>**

26.-12.

I Decembernummeret af det socialdemokratiske Tidsskrift „Socialisten“ har fhv. Justitsminister K. K. Steincke skrevet en vægtig og interessant Artikel „Kommunistlovens Lovlighed“ — en Artikel, som fortjener at være kendt i vide Kredse, fordi den beskæftiger sig med et Emne, som er blevet meget debatteret Mand og Mand imellem, nemlig i hvilken Grad de forskellige Foranstaltninger mod de danske Kommunistere er i Samklang med Grundloven eller i Modstrid med den.

Fhv. Justitsminister Steincke hævder i sin Artikel, at det kommunistiske Parti, selv om man lod det eksistere og virke, ikke var noget grundlovmæssigt Parti. Det var — hvad enhver vidste, en Underafdeling af et internationalt Parti, hvis Meninger og Taktik svingede i Takt med Sovjetregeringens. „Men dernæst kan man i Folketingstidende for 1932-33 Sp. 4614 læse sig til, at den kommunistiske Ordfører, Aksel Larsen, udtrykke-

<sup>1)</sup> Se Afsnit A, S. 39.

1941. ligt udtaler, at det var Kommunisternes absolutte Hensigt med Vold at tage Magten i dette Samfund“.

Der kan derfor, ræsonnerer Hr. Steincke, ikke være nogen Tvivl om Kommunisternes Voldsmentalitet eller om Partiets Grundlovsstridighed. „I Virkeligheden eksisterede det kun — juridisk set — paa Demokratiets Naade“. For vel tillader Grundloven Borgerne at danne Foreninger i ethvert lovligt Øjemed uden forudgaaende Tilladelse; men det er netop ikke lovligt at danne Foreninger, der, naar blot de mener at have Magt dertil, er parate til ved Vold at omstyrte Rigets Grundlov eller tvinge en Regering bort.

Hr. Steincke paaviser, at man ogsaa kunde være gaaet en anden Vej, nemlig at anlægge Sag mod det kommunistiske Parti. Men det var rimeligere at lade Lovgivningsmagten optræde, „hvorefter man undgik, at enkelte Personer eller Partier paa Rigsdagen bagefter kunde slaa sig for Brystet og bedyre deres Frisind og Radikalisme“. Nu saa man da ogsaa, at „selv de, der i Aarevis havde leflet med Kommunisterne, stemte for deres Ulovlighed og Udryddelse“.

Den Slutning, den fhv. Justitsminister naar til, bliver derfor, „at det kommunistiske Parti til enhver Tid kunde have været forbudt i Henhold til den danske Grundlov, og at den vedtagne Lov i saa Henseende er i fuld Overensstemmelse med Grundloven.“

Derimod mener Hr. Steincke ikke, at man skal forsøge at bringe Kommunistlovens Paragraf 2 — den, hvorefter Frihedsberøvelse for Kommunisternes Vedkommende kan ske rent administrativt og uden Domstolens Medvirken — i Samklang med Grundloven. Her mener Hr. Steincke, at Rigsdagen har handlet ud fra den Betragtning, at „Nød bryder alle Love“, i givet Fald ogsaa Grundloven, og saa anfører han en Betragtning af Dommer Knox, som han slutter sig til: „at erkende en Nødstilstand og handle derefter kan ikke tjene til Grundlovens Forklejnelse; at ville gøre Nødstilstanden grundlovsmæssig kan derimod efter min Mening kun undergrave Respekten for Grundloven, og vil kunne afføde meget farlige Konsekvenser for Fremtiden“.

Det forekommer os, at der er en klog og klar Udvikling i de Tanker, som den tidligere Justitsminister her har fremsat. Man skal roligt undersøge, hvad der har sin Begrundelse i dansk Lov, og hvad der skyldes, at Myndighederne selvfølgelig maa tage Hensyn til, at vi lever under en Tilstand, som Lovgiverne ikke har forudset, men som stiller sine særlige Krav med Nødvendighedens Tyngde. Paa den Maade kan man ogsaa i den folkelige Opfattelse skabe Klarhed over, hvilket Grundlag Afgørelserne i hvert enkelt Tilfælde har, og saaledes undgaa Forvirring med Hensyn til Lovgivningen og forskellige Indgreb.

Men med særlig Interesse vil Offentligheden erfare den tidligere Justitsministers Opfattelse, at „det kommunistiske Parti til enhver Tid kunde have været forbudt i Henhold til den danske Grundlov“. Ogsaa vi har haft denne Opfattelse gennem Aarene — men den blev unægtelig ikke støttet saa kraftigt fra Regeringspartiernes Side, som man kunde have ønsket det. Men derfor er det selvfølgelig lige velkomment at se, at Udviklingen ogsaa her har givet os Ret, og at Opfattelsen af Kommunismens Ulovlighed er blevet Fællelse for alle de samarbejdende Partier.

1942. Leder i Pol. om Minister Henrik Kauffmanns Tilslutning til Washington-Erklæringen af 1.-1.-1942.<sup>1)</sup>

Den tidligere danske Gesandt i Washington Henrik Kauffmann har over for de forenede Staters Regering afgivet en Erklæring, som han ønsker betragtet som en Tilslutning til den Solidaritetspagt i Krigen mod Tyskland og Italien, der den 1. Januar i Aar blev undertegnet paa 26 Staters Vegne. Hr. Kauffmann bruger — efter de Meddelelser, som foreligger her, — det Udtryk, at „Danskerne i den frie Verden“ slutter sig til Principerne i Solidaritetserklæringen, „som om Erklæringen var blevet underskrevet af en fri dansk Regering“. Dette har foranlediget den danske Regering til i Gaar at udsende en Erklæring,<sup>2)</sup> som man vil finde andetsteds i Bladet ledsaget

1) Se Afsnit I, S. 1257.

2) Se Afsnit B, S. 194 f.

af et Reskript, som Kongen har tilsendt Udenrigsministeren, og som er dateret 13. December 1941, altsaa et Stykke Tid forud for denne Episode. 1942.

Regeringens Erklæring er i nøje Overensstemmelse med den Politik, den hidtil har fulgt med Rigsdagen og Partiernes Tilslutning, og hvis Udgangspunkt og Grundlag er, at Danmark er et besat, men ikke-krigsførende Land. Denne fundamentale Betragtning er afgørende i enhver Henseende for Danmarks Holdning. Deraf følger, at det er rigtigt, naar det i Regeringens Erklæring hedder, at „der heller ikke, ifald Danmark i Dag havde været et af fremmede Tropper ubesat Land, kunde have været Tale om Tiltrædelse fra dansk Side af den omtalte Erklæring, da noget saadant vilde have været direkte i Strid med vor traditionelle Politik under stedfindende Stormagtskonflikter“. Under de Omstændigheder vilde Danmarks Holdning i Principet have svaret til den, Sverige, Schweitz og andre nevtrale Lande indtager, og vilde ikke have kunnet ændres til den ene eller den anden Side ved ensidige Handlinger af Enkeltpersoner uden for Landets Grænser.

„Det er Vort højeste Maal at sikre Danmarks Selvstændighed og Frihed. Vor Stræben mod dette Maal gør det nødvendigt for Os at kunne paaregne alle Vore Under-saatters og først og fremmest Statens Tjenestemænds Medhjælp i Enighed og Troskab“, hedder det i Kongens nu offentliggjorte Reskript. Vi har alle dette højeste Maal for Øje under de vanskelige Kaar, Forholdene har medført, og vi ved, at det er inden for de Grænser, der er Danmarks, vi skal sætte vore Bestræbelser ind — i Enighed og Troskab. Det er her, Danmark er, det danske Folk, dets Konge, dets Regering, dets Rigsdag og dets nationale Symboler, og det er dette Land, som vi under Krigens Skygge er besluttede paa at holde uden for Deltagelse i Stormagtskrigen. Det er ikke sandsynligt, at Danske uden for Landets Grænser og uden for den Frontlinje, som ogsaa omslutter Danmark, er i Stand til at bedømme vore Forhold og Vilkaar. Det kan kun vi, der selv lever under dem. Der findes ingen dansk Eksilregering. Kongen, Regeringen og alle Myndigheder er blevet i Landet for at føre det gennem Vanskelighederne. Det er deres Styrke i dette Arbejde, at de herhjemme med Tryghed bygger paa Enighed, Troskab og Sammenhold i Befolkningen.

Pols Referat af Skibsreder A. P. Møllers Tale i Studenterforeningen d. 7. s. M. om sociale Spørgsmaal og Forsvarsvilje. 8-2.

#### SIT FÆDRELAND SKYLDER MAN ALT

..... Historien lærer os med lysende Klarhed, at Nemesis altid melder sig for et Land og et Folk. Den enkelte kan begaa baade positive Synder og Undladelsessynder og komme helt godt fra det, men begaaes de samme Fejl af Folket og dets Ledere, er Regnskabet haardere, Nemesis sikrere.

Jeg har, fortsatte Taleren, i mange Aar været af den Overbevisning, at vort Land blev styret hen imod den Afgrund, hvori det nu befinder sig. ....

Skibsreder A. P. Møller mente, at Sociallovgivningen havde skabt en sørgelig Forandring i dette Forhold. Ved Siden af sine gode Virkninger havde Socialloven efter hans Opfattelse sat Lediggang og Fidusmageri i System og gjort Understøttelser til en udbredt Levevej. Miséren gav, udtalte han, dog mindre Anledning til at tvivle paa Folkets aandelige Sundhed end om vort saakaldte Folkestyres Evne til at lede Landet paa klog og forsvarlig Vis.

Danmarks Historie gaar langt tilbage — et Billede af et frit og uafhængigt Folk. Men ikke alt er lysteligt at se tilbage paa. Hver Gang vort Folk var sin Undergang nær, har det rejst sig paany. Det vil det ogsaa gøre nu. Der skal dog, mente Taleren, en redeligere og fastere Vilje til, end vi har set det i de sidste dekadente Decennier.

Skibsreder Møller fortalte om sin Ungdom i Begyndelsen af Aarhundredet, da han levede i Rusland og ofte kom paa Besøg i Finland. Den Livsvilje, der førte til Finlands Frigørelse, førte ogsaa, udtalte han, Landet frelst gennem Vinterkrigen. Den samme Tro og Vilje maa genfødes hos os. I de svundne Aarhundreder stod vi jo ikke tilbage for Finnerne. .... Han søgte den umiddelbare Grund i de nedbrydende Udvækster i Socialpolitikken og en kortsynet Laanepolitik — Skruen uden Ende — der stræbte

1942. efter højere Lønsatser, som virkede fordyrende og fremkaldte Arbejdsløshed. Sørgeligst fandt han dog det var, at man berøvede det danske Folk dets Værnevilje og dermed dets Selvtægtelse. Paa den Vis, udtalte han, kan et Folk ikke bestaa, og hvis der ikke skiftes Signaler, vil Folket gaa til Grunde. Den Værnevilje, det ikke har villet bruge til eget Bedste, bliver da taget i Brug af Fremmede — men tvangsmæssigt.

Taleren berørte derefter Nationalsangen. Han var af den Opfattelse, at „Kong Kristian“ var vokset ud af Folkets Historie. I de første Aar, efter at vi havde skiftet Nationalsang, undlod jeg at rejse mig, nu følger jeg — skønt modvilligt — Trop. Har I aldrig, sagde han henvendt til Studenterne, naar I sang: „Vort gamle Danmark skal bestaa“, følt det som et haanende indre Spørgsmaal? Syng ikke med, hvis I ikke mener noget alvorligt med det. Saadan er nu engang Livet: de Værdier, man ikke vil værne om, mister man. Han citerede derefter Hitlers Ord i „Mein Kampf“ om Værneviljen, hvorpaa et Folks Kraft beror, og tilføjede: Deri har han Ret som i saa meget andet!

.....

Skulde nogen i denne Sal mene, at jeg stiller større Krav, end jeg opfylder selv, vil jeg sige: Deri kan I vist have Ret. Men de Sindelagskrav, jeg her har fremført, er rigtige, og hverken større eller anderledes, end de naturligt maa være Ledestjerne for et Folk som det Danske. Om Fremtiden udtalte han, at hvordan end Krigen ender, vil Danmark blive et fattigt Land med vanskelige Ernæringsforhold. Det var hans Overbevisning, at Danmarks, Norges og maaske ogsaa Finlands Trængsler kunde være undgaaet, og at Sikkerheden for de nordiske Folks Bestaaen maatte søges i en nær nordisk Sammenslutning til fælles Hjælp og Forsvar. Dette vilde være i alles, ogsaa Tysklands Interesse.

Dette, mener jeg, er Vejen, Fremtiden maa følge — jeg har den Tro, at den ogsaa kommer til det.

### 6.-3. Leder i Natt. om Bombeangreb mod Paris.

Da en britisk Flaade efter Frankrigs Sammenbrud aabnede et Bombardement mod den franske Flaade, som laa ved den nordafrikanske Kyst, gik en Bølge af Forfærdelse og Harme gennem det franske Folk. At Englænderne henviste til militær Nødvendighed tilfredsstillede ikke den franske Sømand eller den jævne Franskmand. Den rent menneskelige Tragedie i Sagen forekom dem for oprivende. Det var kun faa Uger siden, England og Frankrig havde været allierede; franske Sømænd var døde, da de dækkede det britiske Tilbagetog over Dunkerque og reddede engelske Soldater, og Hundretusinder Franskmand havde ofret Livet i den fælles Krig. Endnu var Frankrig lammet af Nederlagets bedøvende Slag, og saa begyndte den hittidige Forbundsfaelles Bomber at regne over Flaaden, Frankrigs Stolthed. Man forstaaer rent umiddelbart, at Frankrig følte Bombardementet mod Flaaden som en af det fantastiske Nederlags frygteligste Oplevelser.

Men samme Følelse gennemstrømmer Frankrig efter det store Luftbombardement mod Paris' Forstæder, hvor saa mange Hundrede franske Borgere, Mænd, Kvinder og Børn har fundet Døden. Man undgik at gøre Paris til Krigsskueplads under selve Krigen. Myndighederne lod Byen rømme. Heller ikke efter Besættelsen er Paris blevet stærkt forsynet med Luftskyts, idet man betragter den franske Kyst og ikke Hovedstaden som Kampomraade. I store Skarer var Flygtningene vendt hjem til Paris, Mand, Hustru og Børn havde igen fundet hinanden. Saa begynder Bomberne at regne, Død og Ødelæggelse hænger, hele Gader sprænges bort, ogsaa det berømte Sèvres ligger i Ruiner.

Er det nødvendigt? Er det virkelig nødvendigt med denne Bomberegner mod vor By? spørger Pariserne. Frankrigs forfærdelige Tragedie brænder endnu engang i deres Sind, Krigens Vunder bryder paany op og bløder bitterligt.

Saa kan man, saa meget man vil, tale om, at Krig er Krig, om paastaet Nødvendighed. Bomber og deres Ofre øver altid deres bitre Virkninger i et Folks Sind — allermest naar et Folk ikke blot føler dem som Udtryk for Krigens Haardhed, men som Udtryk for uforskyldt Lidelse.

**Generaldirektør P. Knutzen i Berl Tid, om Kritikken af Statsbanernes Automobilindkøb og om sit Forhold til Staten samt om Folkestyre og Ansvar.** 1942. 24.-3.

Da der nu i visse Aviser med dydig Forargelse tales om Knutzens flotte Bil — Eksemplet fra oven o. s. v. — nødes jeg til at sige et Par Ord om mine personlige Forhold til Staten. . . . .

Jeg har mindst tre Gange været ude for, at Staten har bedt mig overtage Hverv som syntes utaknemmelige. . . . . Den tredje Gang indtraf for godt 1½ Aar siden, da Regeringen paany anmodede mig om at paatage mig en særlig Opgave. Jeg mente ikke at kunne sige Nej og kan i Dag udtale, at trods Uforstand og Mistæneliggørelse fra adskillige Sider er der til Dato ikke sket noget, som har berøvet mig eller blot formindsket Troen paa, at ogsaa denne Opgave, naar Tiden kommer kan løses paa en god og forsvarlig Maade. Tværtimod er Troen derpaa styrket. . . . .

Vi har lykkeligvis her i Norden altid nævnet Begreberne Frihed, Folkestyre og Ansvar som sammenhørende, og ogsaa søgt at praktisere det, selvom der har forekommet og kan forekomme Brist som i det foreliggende Tilfælde, hvor et Medlem ved ensidige Presseudtalelser søger at vildføre den offentlige Mening og dermed — formentlig uden Held — paavirke Rigsdagens fornemste Udvalg, Folketingets Finansudvalg.

Et forfærdende Eksempel paa at skille Folkestyre og Ansvar fra hinanden er den Udtalelse, som nylig blev refereret i Pressen af Frankrigs tidligere Folkefrontfører under Rion-Processen: „Vi var jo kun en Eksekutiv-Komité, der skulde gennemføre den ved Valget udtrykte Folkevilje“. Altsaa Folkestyre uden Ansvar — en Oceanflyver, der for fuld Kraft, uden Ror og med sovende Førere gaar sin Undergang i Møde. Af Forliset reddes de heltemodige Førere, der bagefter vasker deres Hænder i Folkets Paasyn og skyder Skylden paa Folkeviljen, skønt de sandsynligvis selv netop har været med til at fremkalde denne Folkevilje ved mere eller mindre fordrejede Kendsgeminger, Fortielser, Overbud og Leflen for Folkets slette Instinkter.

Heroverfor staar den Folkefører, der i Overensstemmelse med vort Ideal opfatter det som sin første og største Pligt ud fra sin bedre Viden om Forholdene at lede Folkeviljen i den rigtige Retning, og som derfor ogsaa kan og maa tage Ansvaret for Udviklingen.

Ogsaa hos os kender vi den første Type, men betydelig flere tilhører heldigvis den anden Type, emend naturligvis ikke alle i lige høj Grad.

Valget mellem disse 2 Typer vil være afgørende for Dansk Folkestyres Fremtid i en Periode af Udviklingen, hvor Folkestyrets Aktier i store Dele af Verden staar langt under Pari. Den, der ikke alvorligt vil hjælpe sig selv, plejer ikke at kunne regne med Hjælp fra andre.

Dernæst ligger Statens Interesse næppe i at udklække en Embedsstand, der i Frygt for bagefter at blive faldet i Ryggen hellere lader Tingene gaa deres skæve Gang og lader Fiolen og Fremtiden sørge.

**Leder i Pol. om Tiden fra 9. April 1940.**

9.-4.

. . . . . Ser vi paa Danmark i Dag efter 2 Aars Besættelse, er det Indtryk, der stærkest trænger sig frem, et Samfund i værdig, beslutsom Ro. Mens Lande, der staar os broderligt nær, ved deres Inddragen i Krigens Sfære er tynget i Knæ af Lidelser som Finland eller rystet af Omvæltninger og Had mellem Landsmænd som Norge, har Tilstandene i Danmark fundet en Form, der gør det muligt for os at sige, at Forholdene er blevet bedre, end vi ventede ved det første lammende Indtryk af fremmede Troppers Indmarch i Landet. De stærke og manende Ord, der lød gennem Kongens Op- raab til det danske Folk om at vise en værdig Holdning og en loyal Optræden over for alle, der havde en Myndighed at udøve, nedfældede sig dybt i alle danske Sind, og agtsomt er Paabudet fulgt om at undgaa uoverlagte Handlinger eller Ytringer, der kunde faa de skadeligste Følger. Kongens sikre Autoritet og Befolkningens dybe For- staaelse, skabt af det Kulturstade, hvortil den demokratiske Udvikling i vort Land lykkeligt har ført Folket frem, gav Betingelserne for den Ro og Orden, der har været vort stærke Aktiv i denne den sværeste Tid, vort Land har oplevet. Hertil skal ogsaa

1942. føjes den Indsats for Roens Opretholdelse, som er gjort af den tyske Værnemagt ved dens korrekte Optræden og Hensyntagen til danske Følelser og Stemninger.

Men kan vi paa denne Toaarsdag fastslaa, at Forholdene har formet sig bedre for vort Land, end vi turde vente, saa ligger deri ikke nogen Undervurdering af Tidens mange og store Vanskeligheder.

I denne Situation med dens mange Farer og Vanskeligheder er det en Styrke for det danske Samfund, at det folkeligt og politisk har forenet sig i en Samling i Stedet for at staa delt med Klasse i Kampfront mod Klasse. Et stærkt Folkeønske, udsprunget af den umiddelbare Samhørsfølelse, der greb hver Dansk efter 9. April, bar Samlingsregeringen frem, og i de to Aar, der er gaaet, har den befæstet sin Stilling og Landets Forhold. Bag den staar Konge, Rigsdag og Folk i tæt og enig Tilslutning, kun en betydningsløs Minoritet i vort Land kan tænke sig Samlingsregeringen afløst af et andet Styre.

- 22.-5. Udtalelse af Den konservative Rigsdagsgruppe i Berl. Morg. om Christmas Møllers Bortrejse.

„Den konservative Rigsdagsgruppe har i Dag drøftet Hr. Christmas Møllers Bortrejse fra Landet og har enstemmigt givet Tilslutning til den Erklæring,<sup>1)</sup> Regeringen i den Anledning har udsendt“.

Den konservative Partiorganisation oplyser, at Hr. Christmas Møller ikke længere er Medlem af det konservative Folkeparti.

- 5.-6. Leder i Pol. om Tilslutning til Samlingsregeringen.

.....

Der har været Grundlovsdage i Danmark, hvor Ordene er faldet skarpe under den politiske Kamp, der formede vort Samfund, modnede vort Folk og gjorde det sundt. I Dag vilde vi alle kunne samles og hylde vor frie Grundlov uden partipolitiske Forbehold. Det betyder ikke, at alle Meningsforskelle i Landet er udslettet, og det var heller ikke ønskeligt, at de var det, men det betyder, at de ikke er mere væsentlige, end at de uden Vanskelighed har kunnet lægges til Side for det, der er det væsentligste af alt, den store frivillige Enighed i det danske Folk. Dette Folk staar med urokkelig Loyalitet og fuld Tillid bag den danske Samlingsregering og støtter den i dens svære Opgaver, klar over, at den har store Vanskeligheder at overvinde, selv om Befolkningen ikke altid har Mulighed for at bedømme Vanskelighedernes Dybde og Karakter.

Med denne Enighed og Samlingspolitik vil vi fortsætte for at føre Landet saa uskadt som muligt gennem Krigsperiodens Kriser — frem til den Dag, da Solen atter skinner paa et frit Danmark, og vi igen kan løfte vor frie Grundlov op mod Lyset og være tro mod den i Aand og Bogstav i Erkendelse af, at med vor gode Vilje har vi ikke syndet mod den.

- 18.-6. Pols Referat af Mindehøjtideligheden for C. F. von Schalburg.<sup>2)</sup>

Fra den sort betrukne Talerstol holdt Minister *von Renthe-Fink* en Mindetale over den faldne Frikorpsschef. Ministeren skildrede den faldnes Livsbane og hans politiske Førerpersonlighed. Danmark har i von Schalburg mistet en af sine mest trofaste og bedste Sønner. Allerede tidligt havde von Schalburg erkendt, at en ny Epoke var begyndt i Europa, der ogsaa for Danmark betød nye Opgaver og Veje. Han havde sit Blik rettet mod Fremtiden, som han med Rette ansaa for sikret ved et snævert Sammenhold mellem de europæiske Nationer. Fortiden med dens Konflikter mellem Danskere og Tyskere var for ham Historie, som Danmark kunde være stolt af uden derfor at lade sit Syn paa den nye Tid blive sløret. Hans Soldaterdød burde være Bidrag til Europas Frihedskamp, der ikke vilde blive glemt. Storheden i den kommende

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 201.

<sup>2)</sup> Se Afsnit B, S. 203 og Afsnit E, S. 685 og 696.

europæiske Tid og dermed en lykkelig Epoke for det danske Folk vilde for ham og for de danske Frivillige betyde Opfyldelsen af deres soldatermæssige Beredskab og Offer. 1942.

Paa Vaaben SS's Vegne talte Generalløjtnant *Krüger* for Kammeraten von Schalburg. Han havde sine Undergivnes Tillid og Kærlighed fra den yngste Frivillige til den ældste af sine Officerer. Derfor kunde den ungdommelige Chef føre sit danske Frikorps i Kampene paa Østfronten til betydelige Resultater. Under Dannebrog's Tegn har hans Indsats og hans Kamp holdt Danmarks Traditioner højt i Ære. Schalburg faldt som Forkæmper for det germanske Fællesskab. Med Ærefrygt mindedes Gruppeførerens de faldne danske Frivillige. I urokkelig Tro paa Nødvendigheden af den fælles Kamp mod Bolschevismen, som Schalburg selv havde oplevet i sin tidlige Ungdom, havde han opdraget Mændene i Frikorps „Danmark“, der til deres Hjemlands Berømmelse eksemplarisk løste den Opgave, de havde faaet overdraget.

Under Musik gik SS-Gruppefører *Berger* som Repræsentant for SS-Rigsfører Himmler hen til Mindesoklen og nedlagde Rigsførerens Krans, idet han udtalte, at han paa Rigsførerens Vegne stillede den Faldnes Efterladte under Rigslederens personlige Bskyttelse. Derefter nedlagde det tyske Riges Befuldmægtigede og Chefen for de tyske Tropper deres Kranse. Den sidste udtalte paa den tyske Værnemagts Vegne nogle Mindeord for den tapre Kammerat von Schalburg. Videre nedlagde Landsgruppeførerens for N.S.A.P., Ritmester *Schäffer* en Krans, og der blev nedlagt Kranse af den Faldnes Fader, den danske Udenrigsminister *Scavenius*, som nedlagde sin Krans paa den danske Regerings Vegne, og af den finske Chargé d'Affaires. — Efter deltagende Ord fra en personlig Ven nedlagde Partiførerens for det danske national-socialistiske Parti, Frits Clausen, en Krans paa sit Partis Vegne.

Højtideligheden sluttede med den tyske og den danske Nationalsang.

Soc.-Dem.s Leder giver fuld Tilslutning til Statsminister Buhls Tale paa Falster den 27.-6. 20. s. M. om Folkets Sammenhold.<sup>1)</sup>

Leder i Berl. Morg. om Minister Henrik Kauffmann og Kongens Reskript af 13.-12.-1941.<sup>2)</sup> 3.-7.

Fra Læsningen i Ungdomsaarene vil sikkert mange huske Carit Etlars Beskrivelse af den Retsforhandling, der fandt Sted i 1661, da en Dukke, forestillende Kai Lykke, blev henrettet. Først blev den behandskede højre Haand afhugget, og derefter blev under Trommernes Hvirvel Hovedet kappet af den fløjlsklædte Dukke. Det er muligt, at det er hine Tidens længst forsvundne Retsskik, der har foresvævet Hr. Frits Clausen, da han i Folketinget udtalte Ønsket om, at der nu skulde etableres Straffeforfølgning mod den fraværende Hr. Henrik Kauffmann, der er afskediget fra sin Post som Gesandt i Washington. Men Justitsminister Thune Jacobsen var ikke betaget af Minderne fra saadanne gamle Retskomedier. Han holdt sig til Nutiden, og til dens Opfattelse af Retsskik og Retshaandhævelse. Han fastslog, at det er et hævdvundet Princip i dansk Retspleje, at ingen bør dømmes uhørt, og han understregede, at det væsentlige ved en Straffedom er, at den kan effektueres. Ministeren fandt derfor ikke nogen Grund til at efterkomme Hr. Frits Clausens Ønske om en særlig Strafferetsregel for Hr. Kauffmann. Ved den foretagne Afskedigelse og ved den skete Formuebeslaglæggelse har den danske Stat iværksat de Straffeforholdsregler, den har det i sin Magt at udføre i Øjeblikket, og at gaa videre vil være at foretage sig Ting, der er uden praktisk Betydning.

\*

Men fordi Domstolene ikke, uden at der sker Brud paa dansk Retsaand, kan bruges til at afsige Dom over den fraværende Hr. Kauffmann, er det ikke udelukket, at den danske Regering og det danske Samfund kan udtrykke sit Syn paa Hr. Kauffmanns

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 203.

<sup>2)</sup> Tilsvarende Leder i Politiken for samme Dato. Se desuden ovenfor under 8.-1.-1942 med Henvisninger.



1942. Handlinger. Dette er da ogsaa sket Gang paa Gang paa ganske utvetydig Maade, og saaledes, at ogsaa andre beklagelige Begivenheder af tilsvarende Art rammes deraf. Ministeren henviste her til den af Regeringen i sin Tid udsendte Erklæring, og navnlig til det kongelige Reskript af 13. December 1941. Det hedder heri, at der intet Danmark er at repræsentere „forskelligt fra det Danmark, som styres af Os og Vor Regering“, og det siges videre:

„det er Vort højeste Maal at sikre Danmarks Selvstændighed og Frihed. Vor Stræben mod dette Maal gør det nødvendigt for Os at kunne paaregne alle Vore Under-saatters og først og fremmest Statens Tjenestemænds Medhjælp i Enighed og Troskab.“

Ved disse Ord fra Landets Konge er givet Rettesnor for Befolkningens Handlinger. I Enighed og Troskab bør alle samarbejde med den af Kongen udnævnte, og derfor eneste lovlige Regering. Dette gælder de Mænd, der er sat paa Poster i Udlandet, og det gælder i ikke mindre Grad de Mænd og Partier, der udfører deres Virksomhed inden for Landets Grænser. Ingen har Adkomst til selvbestaltet at gaa udenom eller imod den lovlige Regering, hvilket Formaal de saa end har, og ingen har ejheller Ret til mod det givne Bud at forlade Landet, hverken i deres Person eller ved at opgive dettes Interesser for andres. At gøre dette er at gøre en Gerning, der forøger Vanskelighederne. Arbejdet, der skal udføres, og Kampen, der kan blive at udkæmpe, paahviler det os at tage her i Danmark og i Danmarks Tjeneste. Det er denne os alle omfattende Forpligtelse til fuldtud at staa bag den danske Konge, der er det for Nationen livs-afgørende i denne skæbnetunge Tid, og selv om en antikveret Forespørgselsjura kan blive en Sag paa Folketingets Dagsorden, bliver det aldrig en Sag i Folkets Liv.

#### 4.-7. Leder i Nat. om Højesteretsdommen over Dr. la Cour.

.....Højesterets Dom over la Cour har naturligt vakt den største Opsigt. la Cours folkeoplysende og folkeopdragende Virksomhed har i Aarevis været kendt og skattet over det ganske Land, og hans dybe Kærlighed til Land og Folk har, længe før disse trange Aar begyndte, skabt ham en ganske særlig Position i vort offentlige Liv.

Men denne Stilling har ikke kunnet fritage Dr. la Cour for at følge Regeringens udenrigspolitiske Linie. Højesterets Dom er Udtryk herfor. Alle, høj som lav, er forpligtet til at følge den lovlige Regering, der i Overensstemmelse med Konge og Rigsdag lægger Kursen for vor Udenrigspolitik, og til at undlade at berede den unødige Vanskeligheder. la Cours Venner vil dybt beklage den haarde Skæbne, der er overgaaet ham, men naar Højesteret har skærpet Underrettens Dom saa meget, som Tilfældet er, maa man gaa ud fra, at der har været meget tungtvejende Grunde. Dr. la Cour maa bære Ansvaret — og ønsker sikkert heller ikke andet — for den Kurs, han har valgt, og hvis Risiko han har maattet kende paa Forhaand. Og den danske Befolkning maa forstaa, at Sagen, der blev rejst imod ham, og Dommen, der er fældet, er Udtryk for de dømmende Myndigheders Vilje til at hævde Regeringens Linie.

Der er ingen Tvivl om, at Størstedelen af det danske Folk staa samlet bag denne Linie. Og det gør det, fordi det anerkender, at Regeringens Maal er Genoprettelsen af Danmarks Frihed, saaledes som vi Danske altid har forstaaet Friheden, nemlig som Retten til uafhængig af fremmed Indblanding at forme vor Nations Liv og Ideer. ....

#### 3.-9. Leder i Pol. i Anledning af Statsminister Buhls Radiotale om Sabotage.<sup>1)</sup>

Statsminister Buhl karakteriserede selv sin Radiotale i Aftes som nogle alvorlige Ord til Eftertanke. Alvorlige var Ordene, og det kan ikke være andet, end at de har gjort det dybeste Indtryk i alle Kredse af vort Folk. Derfor er det ogsaa berettiget at vente, at hele det danske Folk efter denne Statsministerens Tale endnu mere enigt og beslutsomt end før vil slutte op bag Regeringen og under enhver Situation følge det Bud, som Kongen formulerede paa den skæbnetunge Dag for halvtredie Aar siden: Vis en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger.

<sup>1)</sup> Citeret i Afsnit A. S. 205 f.

Denne Grundlov for dansk Holdning har heldigvis ogsaa været fulgt af det store Flertal indtil denne Dag, hvilket Statsministeren ogsaa erkendte i Aftes, og naar den nationale Fælles-Regering har kunnet føre sin Politik paa den Maade, som det er sket, skyldes det denne Befolkningens korrekte og loyale Holdning. Uden den vilde det se anderledes ud i Danmark i Dag, end det gør. Naar Statsministeren ikke desto mindre har fundet det fornødent at rette sin indtrængende Appel til alle Danske, skyldes det ikke et Omslag i den danske Befolknings Holdning i Almindelighed, men udelukkende de Tilfælde af Sabotage over for den tyske Værnemagt, der er forekommet i den senere Tid. De, der har gjort sig skyldige i Handlinger af denne Art, vil blive ramt med Lovens strengeste Straffe, men det gælder først og fremmest om, at enhver Dansk i Tiden, der kommer, afholder sig fra en saadan Gerning, som kan føre til Ulykker for vort Land. Statsministeren brugte Udtrykket „dødsensalvorlige“ om Handlinger af denne Art. Lad dette Udtryk blive staaende. Det er en dødsensalvorlig Ting at række Haand til Sabotage, af hvad Art det end er, saaledes som de Forhold er, hvorunder vi nu lever, dødsensalvorlig for Gerningsmændene, men ogsaa for hele det danske Samfund. Statsministeren havde valgt at tale ganske aabent om Tingene og sagde, at enhver Sabotage mod den tyske Værnemagt maa forhindres, saaledes at den Situation ikke skal indtræffe, at der rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade. Denne Udtalelse lader ikke Tvivl tilbage om, hvad det gælder, og enhver Dansk, der føler sit Ansvar, maa følge Statsministerens Opfordring og hver paa sit Omraade gøre sit til, at Besindighedens Aand fortsat kommer til at raade.

Statsministeren vendte sig direkte til Ungdommens Ledere i Skoler, Foreninger og Sammenslutninger, og det er rigtigt, at der paahviler Ungdomslederne et ganske særligt stort Ansvar, fordi de Unge nu engang er unge, hvilket ogsaa vil sige, at de lettest lader sig lokke ud i Ubesindigheder og Ting, der kan volde de største Ulykker. Vi har set det med den sørgelige Skoleaffære i Aalborg, og der er andre Eksempler, der viser, at der er særlig Grund til denne Appel fra Statsministeren og dermed fra Regeringen til Ungdommen og Ungdommens Ledere. De sidste Maaneder har vist, at ogsaa andre end de unge har fraveget den Linie, der er trukket op i Kongens Bud fra den 9. April, og det havde Adresse baade til unge og ældre, naar Statsministeren i sin Tale slog fast, at ved at fravige denne Linie handler man mod sit Lands Interesser.

Ja, dette er Sagen i al sin Enkelhed. Derfor kunde Statsminister Buhl slutte sin alvorlige Appel til det danske Folk ved at pege paa Kongens Ord og opfordre enhver, der vil vort Fædrelands Vel, til at lægge sig disse Ord dybt paa Sinde. De har samme Gyldighed i Dag som den 9. April.

### Leder i Soc. Dem. i Anledning af Statsministerens Tale om Sabotagen.

3.-9.

Som Udgangspunkt for sin alvorlige og myndige Radiotale kunde Statsminister *Buhl* med ubestridelig Ret fremhæve, at den danske Befolkning i det store og hele loyalt har efterlevet Kongens og Regeringens Opfordring til at undlade Handlinger og Udtalelser, der kunde vanskeliggøre Opretholdelsen af Ro og Orden i Landet. Denne Holdning har sin Rod i dansk Selvbeherskelse, i folkelig og politisk Kultur, i en sikker Forstaaelse af, at det for Samfundslivet og for Bevarelsen af vore nationale og folkelige Værdier er en bydende Nødvendighed at undgaa Uromomenter under Besættelsen. Befolkningen har erkendt, at denne besindige og korrekte Holdning er en Betingelse for at fastholde den Linie, der blev fastlagt den 9. April 1940 med Udgangspunkt i de Tilsagn, der da fra tysk Side blev givet os.

\*

Men medens praktisk taget hele Befolkningen har forstaaet Situationen og bøjet sig for dens Krav, maa det erkendes, at der i den senere Tid er forefaldet Undtagelestilfælde, især nogle Tilfælde af Sabotage overfor den tyske Værnemagt. Og det var disse Tilfælde, der foranledigede Statsministerens indtrængende Henvendelse til den danske Befolkning. Han gjorde opmærksom paa, hvor uhyre alvorligt krigsførende Lande bedømmer Sabotage, en Forbrydelse, for hvilken der i Almindelighed kun kendes

1942. een Straf, Dødsstraf. Ganske vist er Danmark ikke noget krigsførende Land; men Tyskland maa — som Statsministeren fremhævede — betragte Danmark som et Forbindelsesled i den tyske Vestfront, hvorfor „Tysklands Interesse i Bekæmpelse af Forbrydelser mod Værnemagten pricipielt bliver den samme her som i de øvrige Lande, der er under tysk militær Kontrol.“

Det afgørende Synspunkt i Statsministerens Tale var det: at Undgaaelse af Sabotage og Opretholdelse af Ro og Orden i Landet først og fremmest er *en dansk Interesse*. Det er selvsagt en fundamental dansk Interesse, at dansk Lov og Ret kan raade her i Landet; derfor maa vi for enhver Pris undgaa den Situation, at der — som Statsministeren sagde — *rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade*.

Vi nærer ingen Tvivl om, at Statsministerens Appel om Hjælp til Afværgelse af Sabotage vil blive fulgt — saa meget mere som den lyssky Sabotage i sig selv er en Handling, som er dansk Folkekarakter fremmed. Ingen af de Kræfter, som søger at forlede til skæbnesvanger Uro her i Landet, forfølger nogen dansk Interesse.

Det danske Folk, som nu paa tredie Aar staa trofast sammen om vort dyreste Eje, vort Lands Uafhængighed og vort folkelige Selvstyre, er ikke blot fælles om en Stræben mod et stort Maal, det vil ogsaa være fælles om Forstaaelsen af, hvad Danmarks Interesser under de nuværende Forhold kræver af os.

#### 6.-9. Leder i Pol. om Befolkningens Pligt til loyalt at følge Regeringens Politik.

Den tragiske Begivenhed, der i Gaar medførte en dansk pligtopfyldende Politimands Død, understreger Alvoren i Statsministerens Appel til Befolkningen for et Par Dage siden. Dødsensalvorlig er den Situation, hvori vort Land befinder sig, og der er Grund til at gentage, at enhver Letsindighed kan faa katastrofale Følger, ikke blot for den, der gør sig skyldig i uoverlagte Handlinger, men for andre med. Roen maa ikke forstyrres. Det er Regeringens første Pligt, sagde Statsminister Buhl, at opretholde Ordenen, men for at denne Pligt fortsat kan opfyldes, er det nødvendigt, at hver eneste Borger i Landet viser den mest ubetingede Loyalitet over for den Politik, Regeringen har gjort til sin. Kun et Mindretal i Befolkningen, et lille og betydningsløst Mindretal, er sig ikke det Ansvar bevidst, som Situationen lægger paa Borgerne. Men de faa urolige Elementer, der er uden tilstrækkelig Forstaaelse af den Risiko, deres Handlinger indebærer, kan gøre uoprettelig Skade. Efter Statsministerens Appel bør Risikoen staa alle klart. Det er intet mindre end Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning, det kan komme til at dreje sig om, og om vor Adgang til overhovedet selv at holde Justits paa dette Omraade, der for Tiden dækkes af Ordet Sabotage, og som har videre Grænser end normalt.

Det bør ikke mere kunne være tvivlsomt for nogen, hvilke Værdier det er, der staa paa Spil. Det vilde være meningsløst, urimeligt, om de skulde sættes over Styr. Vor egen Værdighed byder os at indtage en Holdning, der beskytter dem. Men det er ikke tilstrækkeligt, at Flertallet, det overvældende Flertal, opretholder en korrekt Holdning. Alle maa gøre det. Bevidstheden om, hvad der kan sættes over Styr, bør angive den Vej, der kan føre os igennem Vanskelighederne, men Ansvaret ligger i denne Situation ikke kun hos Myndighederne. Den hviler med fuld Vægt paa hver eneste Borger i Landet.

#### 7.-9. Berl. Morg. refererer Folketingsmand Ole Bjørn Krafts Tale paa den konservative Ungdomsorganisations Landsmøde om Ro og Orden samt om D.N.S.A.P.

.....

Det danske Folk vil opretholde Ro og Orden, som Kongen har paabudt. Derom kan ingen Tvivl være. Men der færdes Provokatører blandt os. Det synes at have været en Opgave for det danske national-socialistiske Parti og særlig for dets Blad „Fædrelandet“, at virke dels som Angivere af egne Landsmænd og dels som Provokatører af Handlinger, der kunde give Anledning til Indgriben udefra. Uden Provokation behøver man ikke at frygte for det danske Folks Holdning.

.....

Aabent Brev fra Frits Clausen til Justitsministeren, udsendt gennem R.B., gengivet i Berl. Morg. 1942. 8.-9.

Hr. Justitsminister!

Paa Konservativ Ungdoms Landsraadmøde i Odense den 6. ds. har Formanden for den konservative Rigsdagsgruppe, Folketingsmand Ole Bjørn Kraft, om os danske Nationalsocialister fremsat nogle Udtalelser, som er blevet gengivet i en stor Del af Pressen, og som indeholder aldeles uårte Beskyldninger mod D.N.S.A.P.

Disse grove Anklager maa hos Offentligheden fremkalde det Indtryk, at D.N.S.A.P. paa en lyssky Maade har gjort sig skyldig i Sabotagehandling mod den fremmede Værnemagts Ejendom.

Da der i Forbindelse med disse nederdrægtige Beskyldninger er spredt ondartede Rygter om D.N.S.A.P., maa jeg nødvendigvis kræve, at der gives Offentligheden en Redegørelse, og jeg opfordrer Dem, Hr. Justitsminister, til ufortøvet at afgive en Erklæring, af hvilken det fremgaar, om der i saa Henseende med Føje kan bebrejdes danske Nationalsocialister noget som helst.

Jeg forventer, at De overfor Offentligheden klart og tydeligt svarer, om der fra Justitsministeriets eller Politiets Side kan rettes nogen som helst Beskyldninger mod D.N.S.A.P. for paa den ene eller anden Maade i politisk eller militær Henseende at have forbrudt sig mod den udenlandske Magt, til hvilken Statsminister Buhl i sin Tale af 2. ds. har fremhævet Nødvendigheden af et godt og venskabeligt Forhold.

Som Partifører for det Parti, der siden dets Oprettelse har fulgt den Linie, som den danske Regering efter dens egne Erklæringer ligeledes har sluttet sig til, og som Medlem af Folketinget forventer jeg omgaaende Deres Svar.<sup>1)</sup>

#### Leder i Berl. Morg.: Om Frikorps „Danmark“<sup>2)</sup>

9.-9.

I Gaar kom Frikorps „Danmark“ til København. Korpsset er formeret som en Bataillon, hvis Talstyrke udgør ca. 1200 Mand, og Korpsset skal opholde sig her i Landet i fire Uger, i hvilket Tidsrum Korpssets Medlemmer vil faa Adgang til at besøge deres Paarørende. Derefter vil Korpsset igen blive ført tilbage til Tyskland og indsat i Kampen mod Bolchevismen i Rusland.

Korpsset er kommet hertil efter at have deltaget i haarde Kamphandlinger og efter at have bragt blodige Ofre i bitter Strid. Den personlige Overbevisning, der for den enkelte Frivillige har bragt ham ind i Korpsset, har saaledes for mange krævet Livet som Indsats og for andre kostet Førlighed og Lidelser. Den tyske militære Sagkundskab siger om den af Frikorps „Danmark“ præsterede Handling, at Frikorpsset er trængt sejr- rigt igennem overalt, hvor det skulde staa sin Prøve, og denne Fremhævelse af modig og udholdende Kamp bekræftes ved Opgivelsen af 121 Faldne og 5 Savnede foruden flere Hundrede Saarede.

For den danske Offentlighed er det militære Indtryk af Frikorps „Danmark“ blevet fortegnet ved de Forsøg, der fra bestemt Side er blevet gjort paa at udnytte Korpsset i politisk Øjemed og paa at tillægge det Opgaver overfor den anderledes tænkende Del af Befolkningen. Dette er et Forhold, som det ikke nytter at skjule. Men naar Frikorpsset nu kommer hertil som et Led af den tyske Værnemagt, vil det ikke alene for alle være en bestemt Forventning, at Korpsset fuldt og helt indordner sig under de Bestræbelser, som den tyske Værnemagt udfolder for gennem en korrekt Optræden af hver enkelt Soldat at bidrage til at afbøde Besættelsessituationens Vanskeligheder. Det maa ogsaa fra hele Befolkningen blive erkendt, at der fra dens Side maa vises Ro og Orden og Korrekthed i al Optræden. Der kan her være Grund til at minde om Statsminister Buhls manende Appell om, at alle skal være med til at fastholde det selvfølgelige Krav: „At Borgere i et af Tyskland besat ikke-krigsførende Land maa undlade at foretage Handlinger, der direkte eller indirekte gaar ud paa at ramme den tyske Værnemagt.“ Handlinger af denne Art vil i alle Tilfælde først og fremmest komme vort eget Land til Skade og skabe Uromønter, som kan blive dødsensalvorlige. Derfor maa

1) Justitsministerens Erklæring findes i Afsnit B, S. 207.

2) Tilsvarende Leder i Pol. for samme Dato.

1942. enhver paa sit Felt bidrage til, at ingen provokerer eller lader sig provokere, saaledes at den Tid, de Frivillige fra Frikorps „Danmark“ opholder sig blandt os, kan faa et for alle Parter fuldtud værdigt Forløb.

### 9.-9. Leder i Soc.-Dem. om Frikorps „Danmarks“ Hjemkost.

Frikorps „Danmark“ ankom i Gaar Eftermiddags til København. Som bekendt er der tilstaaet Frikorpset en 4 Ugers Hjemmeorlov efter dets Indsats paa Østfrontens nordlige Del, hvor Korpset som meddelt led et Tab paa 121 Faldne og 5 Savnede — Tal, der giver et stærkt Indtryk af Kampens Haardhed.

Under Frikorpsets March gennem Byen forefaldt der enkelte ret betydningsløse Tilløb til Episoder, aabenbart fremkaldt af ungdommelige og ubesindige Elementer. Der kan i denne Forbindelse være Anledning til at fremhæve Frikorps-Kommandørens Forsikring: at Mandskabet er nøje instrueret om at undgaa enhver Provokation. Endvidere er der Grund til at gøre opmærksom paa, at Korpsets Medlemmer vel er danske Frivillige, men at Korpset tilhører den tyske Værnemagt, og at dets Medlemmer saaledes er undergivet samme Disciplin, men ogsaa nyder samme Rettigheder som den tyske Værnemagts andre Medlemmer, der opholder sig her i Landet.

Det kan betragtes som en Selvfølge, at den danske Befolkning, der bestandig har gengældt den tyske Værnemagts korrekte Holdning, vil bestræbe sig paa at undgaa enhver Provokation og ikke lade sig paavirke af taabelige Rygter, der er sat i Omløb i Forbindelse med Frikorpsets Hjemkomst.

Selvbeherskelse, Ro og Orden er, hvad Danmarks velforstaaede Interesser kræver af enhver, der har vort Lands Velfærd for Øje.

### 13.-9. Artikel i Berl. Morg.: Formanden for De samvirkende Fagforbund, Laurits Hansen, om Sabotage.

Burmeister & Wains Arbejdere fejrede i Aftes i Odd Fellow-Palæet Stiftelsesfest for deres Fællesklub. Festtalen blev holdt af Formanden for De samvirkende Fagforbund *Laurits Hansen*. Laurits Hansen udtalte ifølge „Social-Demokraten“ bl. a.:

Livet leves, Livet skal gaa sin Gang, men vi lever i en Tid, hvor det gælder om at holde Ryggen rank, at vi stadig sætter det i Højsædet, det som vor Bevægelse er bygget op paa. Lad derfor være at lytte til de gode Raad, der gives, for vi har kun een Politik, som gælder, og som betyder noget for danske Arbejdere, og det er, at vi kommer igennem med vore Organisationer i Behold, med det Værn, som altid og under alle Forhold har varetaget danske Arbejderes Interesser.

*Paa Baggrund af den seneste Tids stærke Provokationer i Skrift og Tale, hvor specielt danske Arbejdere utilsøret opfordres til at iværksætte Sabotage, benytter jeg Lejlighed til at sige, at danske Arbejdere aldrig, saa længe vor Bevægelse har eksisteret, har benyttet Sabotage som Vaaben. Det gælder for Tiden før 9. April, og det gælder helt og fuldt i Tiden, der er fulgt efter.*

Og jeg giver jer derfor det Raad, et Raad, som jeg ved hidtil er blevet fulgt, og som ogsaa vil blive fulgt for Fremtiden, og mit Raad er følgende:

Lad være med at lade jer provokere til dette eller hint. Vend Ryggen og det døde Øre til, hvis nogen, ligegyldigt om de udgiver sig for at være Ven eller Fjende, opfordrer til noget saadant.

Jeg har læst Flyveblade, som opfordrer andre til at øve Sabotage; ja, det er altid lettere at raade, at lokke andre til at begaa Handlinger, som man ikke selv tør tage Ansvar for og Straffen for.

Jeg siger derfor til jer: Lad Provokatørerne passe sig selv, *lad* som de slet ikke eksisterer. Vi kender dem ikke, de er Luft for os. Sabotage har aldrig været og vil heller aldrig blive danske Arbejderes Vaaben. Vi skal derimod fortsat styre den Kurs, vi hidtil har fulgt, det skylder vi vor Bevægelse, vore Hjem og vort Land.

Lad os for Arbejderbevægelsens egen Skyld undgaa den Anledning, den Lejlighed til Indgriben, som man fra en vis Side ønsker at fremprovokere. Lad os i den Tid, vi nu gennemlever — vi skal igennem — bevare Hovedet koldt og Hjertet varmt, saa

kommer der igen en Dag, hvor vi kan gøre op med dem, som under de nuværende 1942. vanskelige Forhold har gjort, hvad de formaaede, for at ødelægge vore Organisationer.

**Artikel i Berl. Morg.: Venstres Ungdoms Hovedbestyrelse og Kredsformandskabet om 21.-9. Sabotage.**

Venstres Ungdom afholdt i Dag Formandsmøde i Fredericia. Der vedtoges følgende Udtalelse: Venstres Ungdoms Hovedbestyrelse og Kredsformandskab, samlede til Møde i Fredericia den 20. September 1942, understreger overfor Ungdommen i Tilslutning til Statsministerens Henvendelse fornylig gennem Radioen Nødvendigheden af at afholde sig fra enhver Sabotage og lignende grove Forseelser samt fra enhver uoverlagt Handling.

Vi anser det for livsvigtigt fortsat at have en Regering, Lovgivningsmagt og Administration, som er i Overensstemmelse med Folket, til Opretholdelse af Retssikkerhed og lovformelige Tilstande.

Vi henstiller derfor indtrængende til Ungdommen, at den fortsat viser sin Vilje til at overholde Lov og Orden, og kræver fremtidigt, at de meget faa og ubetydelige Kredse, der søger at skabe Uro i den Hensigt at fremkalde Omvæltninger, drages til Ansvar.

**Leder i Berl. Morg. i Anledning af Kongens Fødselsdag.**

27.-9.

Saa overvældende og magtfulde som ingen Sinde før var de Beviser paa Taknemmelighed og Hengivenhed, Hovedstaden i Gaar bragte Kongen. Uoverskuelige Menneskemasser fulgte ham paa hans Morgenridt og hyldede ham foran Residenspalæet. Det blev efter Kongens eget Ønske ikke en Fødselsdag med Udfoldelse af officielle Hædersbevisninger, som Traditionen er. En ensom Rytter, midt iblandt sit Folk, tiljuble, hilst med Sang og hyldet med Leveraab; det var det særegent *danske* i Gaarsdagens Billede, i jævne Former en storslaaet Tilkendegivelse, et uvilkaarligt Udbrud af det danske Folks Glæde over atter at se Kongen færdes sund og frisk iblandt os og vide ham i Spidsen for Statens Styrelse. . . . .

Paa hele vort Folks Vegne bekræftede Hodvedstadens Titusinder, at vi stoler paa Kongen og bekender os til hans Ledelse. „Dybt har han følt sit Kald, og nu i hans høje Alder hviler Ansvaret paa ham tungere end før“, sagde Statsministeren.<sup>1)</sup> I vor daglige Færd bør vi mindes dette. Tillid til Kongen og Trofasthed mod hans Bud om en rolig og besindig Optræden er det eneste, hvormed vi alle, hver for sig, kan lette ham hans tunge Ansvar i denne Skæbnetid.

**Artikel i Berl. Morg.: Socialdemokratisk Hovedbestyrelse om Ro og Orden.**

6.-10.

Hovedbestyrelsen bekræfter det socialdemokratiske Partis fulde Tilslutning til den nationale Samlingspolitik, hvis Maal det er paa Folkestyrets Grund at underbygge Landets Selvstændighed og Folkets Frihed.

Hovedbestyrelsen understreger Statsminister Buhls manende Opfordring til det danske Folk om fortsat at vise Ro og Besindighed. Enhver maa forstaa sit Ansvar og bestemt afvise alle Forsøg paa at provokere til Handlinger, der kan blive til ubodelig Skade for Land og Folk. Det maa være Pligt for enhver Medborger med Tillidsfuldhed at følge den ansvarlige Regerings Anvisninger og bistaa Myndighederne med at holde al Uro nede.

**Leder i Berl. Morg.: Om Statsminister Buhl's Aabningstale paa Rigsdagen.<sup>2)</sup>**

7.-10.

Endvidere erklærede Statsministeren, at den politiske Linie, som fra første Færd er lagt ud af Samlingsregeringen, vedvarende vil blive fulgt. Danmarks Stilling som

1) Talen refereres i Afsnit B, S. 207 f.

2) Uddrag af denne Tale citeres i Afsnit B, S. 208.

1942. ikke-krigsførende Land vil blive opretholdt: „Vor Politik ligger fast, saaledes som den har fundet Udtryk i Regeringens Opraab af 9. April 1940 og senere Regerings- Erklæringer og -Beslutninger.“ . . . . .

Med Rette kunde Statsministeren paapege, at Samarbejdet paa Rigsdagen ude i Befolkningen har „vundet en Genklang, hvis Styrke er aabenbar.“ Det langt overvejende Flertal af vort Folk staar bag Samlingsregeringen i den Politik, der følges.

. . . . .

Det gælder Kongens og Regeringens Ledelse af den Politik, hvorved vort Lands Stilling udadtil i disse Aars store, verdensomvæltende Begivenheder bestemmes. Med sin klare og ubrudte Linie, fastlagt ved de Regeringserklæringer, Statsministeren henviste til, har Samlingsregeringen vundet sig Befolkningens Tillid, og i Tillid til Landets politiske Ledelse, i Tiltro til vort folkelige Sammenhold, og i Bevidstheden om det Ansvar, hver enkelt af os bærer, vil vort Folk gaa Fremtiden i Møde.

- 7.-10. Leder i Berl. Morg. i Anledning af Demonstrationerne mod Frikorps „Danmark“.

Rundt om i Udlandet har Offentligheden beskæftiget sig med Rygter — som ogsaa er kendt herhjemme — om, at der foreligger en Tilspidsning af Forholdet mellem Danmark og Tyskland. I denne Forbindelse fremkommer nu det andet Sted i Bladet gen-givne Telegram fra Ritzau's Bureau.<sup>1)</sup> Det fremgaar heraf, at man i kompetente tyske Kredse — særlig paa Baggrund af de tyske Besættelsesmyndigheders korrekte Op-træden — har den Opfattelse, at Dele af den danske Befolkning har misforstaaet Stil-lingen, og navnlig fremhæves det, at det har gjort et meget daarligt Indtryk, at Danskere, der har sat deres Liv ind som Frivillige i Kampen mod Bolshevismen, ved deres Hjemkomst er blevet mødt uden Agtelse, med Ringeagt og endog med Spot. Saa-danne Hændelser er — understreges det af officiose tyske Kredse — egnet til at for-styrre Atmosfæren og til at skabe Virkninger paa en eller anden Maade.

Fra dansk Side er der gentagne Gange blevet advaret mod de Foreteelser, der her hentydes til. Kongen har advaret, Statsministeren har advaret, Politiet har advaret, og i den danske Presse er det Gang paa Gang blevet indskærpet Befolkningen, at Be-varelsen af Ro og Orden er en Landsinteresse, hver enkelt Borger maa indordne sig under i hele sin Adfærd. Betydningen heraf staar ganske klart. Episoder af den om-handlede Art indebærer en Fare af den mest alvorlige Karakter, og det er bydende nødvendigt, at de undgaas. Der maa i alle Forhold udvises en korrekt Optræden, og Befolkningen maa ubetinget efterkomme Politiets Paabud om at afholde sig fra de Sammenstillinger og Opløb, der fremmer de ubetimelige og skadevoldende Demon-strationer. Politiets bestemte Bestræbelser for i paakommende Tilfælde at sikre rolige og ordnede Tilstande maa ikke krydses af ubetænksom Nysgerrighed, men finde Under-støttelse i Tilbageholdenhed og værdig Selvdisciplin. Ved at handle paa denne Maade opfyldes en Borgerpligt, hvis Nødvendighed har faaet en ny Indskærpelse ved de alvorlige Udtalelser i Telegrammet fra Berlin.

- 7.-10. Leder i Soc.-Dem. om Demonstrationerne mod Frikorps „Danmark“.

#### BEKLAGELIGE EPISODER

I Wilhelmstrasse toges der i Gaar, om end med stor Tilbageholdenhed, Stilling til verserende Rygter om en Tilspidsning af Situationen i Danmark.<sup>1)</sup> Man lagde ikke Skjul paa, at „faktisk forløber i Danmark ikke alt, saaledes som man skulde kunne have ventet paa Baggrund af den yderst korrekte Holdning, som alle tyske Instanser i Danmark viser.“ Tyske kompetente Kredse giver Udtryk for den Opfattelse, at Be-sættelsestroppernes korrekte Holdning af visse danske Kredse er blevet misforstaaet derhen, at „de kan tillade sig en hel Del.“ Og i denne Forbindelse hæfter man sig ganske særligt ved Hændelser, der er forefaldet i Forbindelse med Frikorps „Danmark“s Hjemmeorlov, og som har gjort et meget daarligt Indtryk i Tyskland.

Disse Episoder beklages af praktisk taget hele den danske Befolkning, som langt

<sup>1)</sup> Se Afsnit F, S. 833.

fra at misfortolke fuldt ud anerkender den korrekte Holdning, de tyske Besættelsestropper har indtaget her i Landet. 1942.

Episoderne har da ogsaa kun været beklagelige Undtagelsestilfælde. Som Helhed har den danske Befolkning bestandig været lydhar overfor Myndighedernes og Pressens Opfordringer til i alle Situationer at bevare en korrekt og værdig Holdning. Disse Opfordringers Alvor er nu blevet kraftigt understreget gennem de Udtalelser, der i Gaar fremsattes i Berlin. Det maa naturligvis gøre et stærkt Indtryk her i Landet, naar det fra kompetent tysk Side erklæres, at de indtrufne Episoder er „egnet til at forstyrre Atmosfæren og faa Virkninger paa en eller anden Maade.“

Det maa under de nuværende Forhold være en Leveregel at bevare Ro og Besindighed og især undgaa Sammenstimlinger, der altid rummer Mulighed for Episoder. Det gælder Landets Vel, og det er fuldtud forstaaet af praktisk taget hele Befolkningen. Det maa ogsaa gaa op for de faatallige Elementer, hvis Ubesindighed til Tider skader Landets Interesser.

Vi har, som Statsministeren i Gaar sagde i sin Tale ved Rigsdagens Aabning, et stort fælles Maal, men det paalægger os ogsaa et fælles Ansvar for Landets Velfærd. Og Nationens Interesse kræver i Dag mere bydende end nogen Sinde Ro og Orden i Landet.

#### Leder i Pol. om Demonstrationerne mod Frikorps „Danmark“.

7.-10.

Der har i den allerseneste Tid i Udlandet verseret Rygter om en Tilspidsning af Forholdet mellem Danmark og Tyskland.<sup>1)</sup> Disse Rygter, som ogsaa har været kendt herhjemme, har i Gaar givet Anledning til en Udtalelse fra officios tysk Side, i hvilken man fremhæver nogle Episoder, der har fundet Sted i Forbindelse med Frikorps „Danmark“s Ophold her i Landet. „Saadanne Hændelser er“ — hedder det i den tyske Udtalelse — „egnet til at forstyrre Atmosfæren og faa Virkninger paa en eller anden Maade“.

Statsministeren har nylig talt indtrængende og manet til rolig og værdig Optræden i denne Tid, som han karakteriserede som dødsensalvorlig. Pressen har fulgt ham, og bag det officielle Danmarks Holdning staar hele den ansvarsbevidste Del af den danske Befolkning, som er bestemt Modstander af alle Optøjer og af alle uoverlagte Handlinger, der kan true med at bringe Landet i Fare. Den Udtalelse, som nu er fremkommet fra tysk Side, understreger, hvor alvorlige disse Forhold er.

Naar den officiose tyske Udtalelse fremhæver, at den korrekte Holdning, den tyske Værnemagt og andre tyske Instanser i Danmark har udvist, har været mønstergyldig, er dette noget, som er anerkendt og ogsaa ofte har været udtalt fra dansk Side. Ligeledes er alle Bestræbelser fra dansk Side gaaet ud paa at opretholde Ro og Orden, og alle ansvarsbevidste Danske er enige om at ønske dette rolige Forhold opretholdt under Besættelsen. Statsminister Buhls Ord ved Rigsdagens Aabning i Gaar gav Udtryk for denne ganske overvejende Opfattelse:

— Tiden er skæbnetung for vort Land. Sikringen af Danmarks Selvstændighed og Bevarelsen af Folkets Frihed er det Maal, vi frem for alt maa holde os for Øje. Med dette Maal er et Ansvar forbundet, som har Bud til alle Danske. Landets Vel kræver, at der handles i Samfølelsens og Besindighedens Aand, og at rolige og ordnede Tilstande er raadende overalt.

Der er „et Ansvar forbundet, som har Bud til alle Danske“, og dette gælder ikke mindst i Forholdet til ubesindige Elementer, som har deltaget i beklagelige Episoder. Chefen for Københavns Ordenspoliti, Politiinspektør Møllerup, udstedte for nogle Dage siden en indtrængende Opfordring til alle Folk, der forstaaer dette Ansvar, om at afholde sig fra enhver Sammenstimlen og undlade af Nysgerrighed at staa stille eller lave Opløb, hvis nogle unge, uansvarlige Mennesker laver Optøjer af den ene eller anden Art. Episoder, som maatte forekomme, vilde være meget lettere og hurtigere afviklet, hvis ikke Folk af ren Nysgerrighed lagde Politiet Hindringer i Vejen og uden deres Vilje medvirkede til, at forefaldne Brud paa Ro og Orden fik et

1) Se Afsnit F, S. 833.



1942. større Omfang, end de ellers vilde have. Denne Advarsel fra Politiinspektørens Side kan ikke understreges stærkt nok og ikke stærkt nok lægges alle gode Borgere paa Sinde. Det er en urimelig Tanke, at Danmarks Forhold til Tyskland paa Trods af Befolkningens Holdning som Helhed skulde kunne blive alvorligt forstyrret ved nogle urolige Elementers Optræden.

14.-10. Leder i Berl. Morg. om Frikorps „Danmark“s Afrejse til Østfronten.<sup>1)</sup>

I Gaar rejste Frikorps „Danmark“ tilbage til Fronten i Rusland efter fire Ugers Orlov i Danmark. Inden Afskeden afholdtes en højtidelig Parade, ved hvilken den tyske Øverstbefalende i Danmark, General von Hanneken, SS Brigadefører Kanstein og den kommanderende danske General, Generalløjtnant Gørtz, skred Fronten af.

Frikorpset kom hertil efter at have deltaget i haarde Kampe med blodige Tab, og dets modige Holdning blev anerkendt af den tyske Værnemagt, af hvilken Frikorpset er et Led. Korpset vender nu tilbage til en Fortsættelse af Kampen, der skal føres under den russiske Vinters Haardhed og med alle de Strabadser, Kuldegrader og Vinter følger til Krigens Barskhed. Medlemmerne i Frikorpset har som Frivillige meldt sig til Deltagelse i denne Kamp mod Bolshevismen. Ud fra en personlig Overbevisning, der faar dem til at yde Livet som Indsats, drager de ud i den store Strid.

14.-10. Leder i Pol. om Frikorpsets Afrejse.

I Gaar rejste „Frikorps Danmark“ til Østfronten efter Udløbet af de fire Ugers Orlov, der var tilstaaet Korpset efter dets Deltagelse i Sommerens Kampe i Rusland. Afrejsens enkle militære Karakter fik sit Præg i den Afskedsappel, der fandt Sted i Artillerikasernen, og hvori deltog foruden de højeste tyske Myndigheder Generalløjtnant Gørtz som Repræsentant for den danske Hær. De Taler, der blev holdt ved Afskedsappellen, gav Udtryk for, at nye svære Opgaver ventede Frikorpset i dets genoptagne Kampdeltagelse paa den russiske Front. Den Øverstkommanderende for de tyske Tropper i Danmark, v. Hanneken, viste her Vejen til ny Daad og nye Sejre, og Brigadegeneral Kanstein udtalte, at Mindet om de faldne Kammerater vilde mane Frikorpset til en yderligere Indsats i de Kampe ved Fronten, hvortil Korpset vendte tilbage med Sejrsikkerhed. Hitlers Tale forleden, sagde han, har givet nyt Mod og vist, at Tyskland kan møde det, der kommer, med Tillid, og de kommende Ofre vil ikke være for store for Maalet.

Frikorpsets Deltagelse i de meget haarde Kampe i Rusland var Kamphandlinger, hvis Størrelse har givet sig Udtryk i de meddelte store Tab. Naar det nu paa ny sættes ind i et russisk Frontafsnit er det under Forhold, der kan blive endnu vanskeligere, skabt af den sig nærmende strenge Vinter, og som vil stille yderligere Krav til det. De Afskedstaler, hvormed Frikorpset hilstes i Gaar af de to Repræsentanter for den tyske Værnemagt her i Landet, udtrykte Forvisningen om, at Frikorpset vilde kunne yde en forstærket Indsats for en Idé, det kæmper i Vaaben for, saaledes som Millioner af andre gør det paa de lange Fronter.

11.-11. Leder i Berl. Morg. om Ministeriet Scavenius' Politik.

..... Vedblivende at sikre Ro og Orden i Overensstemmelse med Kongens Bud vil for den nye Regering være en af den indre Politiks Hovedopgaver ..... Ved at fastlægge de økonomiske Vilkaar ud fra en virkelig Fællesfølelse mellem alle Samfundslag opnaas et virksomt Samfundsværn mod en Kommunisme med Grokraft i danske Forhold og dermed et sikkert Grundlag for Opfyldelsen af den danske Regerings — i Regeringserklæringens saa klart fremdragne — Forpligtelse „til paa dansk Omraade at bekæmpe den kommunistiske Internationales opløsende og nedbrydende Virksomhed.“<sup>2)</sup> .....

Styrkelsen og Befæstelsen af et godt og nabovenligt Forhold mellem Danmark og Tyskland vil her være den Opgave, der i særlig Grad vil beslaglægge Regeringens Op-

1) Tilsvarende Leder i Pol. og Soc.-Dem. for samme Dag.

2) Citeret i Afsnit B, S. 203 f.

mærksomhed og blive Genstand for dens Overvejelser og Virksomhed. I Regeringserklæringen fremhæves Viljen til at skabe fortsatte Udviklingsmuligheder for den befrugtende Vekselvirkning mellem dansk og tysk, der gennem Tiderne har haft saa stor Betydning, og endvidere siges: „I Erkendelse af det europæiske Skæbnefællesskab er Regeringen sig det Ansvar bevidst, som ogsaa et lille Land som Danmark har med Hensyn til Oplygningen af det kommende nye Europa, og den vil efter Evne yde sin Medvirken til Løsningen af saadanne Opgaver, som i denne Forbindelse naturligt vil tilfalde vort Land“. Disse Regeringserklæringens Ord om den udenrigspolitiske Linie, hvorefter Regeringen staaer samlet, vil blive modtaget med Interesse og værdsat med Forstaaelse. Det er vel ingen givet at se ind i de store Verdensbegivenheder, som de med Skæbnens Tyngde vil oprulle sig. Men forudgaaende Slægters Oplevelser og Prøvelser og vor egen Tids Erfaringer siger os, at dansk og tysk har et holdbart Grundlag at mødes paa, naar vi Danske aldrig glemmer, at Danmark er en Del af Europa, og naar Tyskland altid husker, at Danmark ikke er en Del af Tyskland. Geografi og Politik, Historie og Folkekultur peger overalt og til alle Tider hen mod denne Forpligtelse, der ret forstaaet angiver den frugtbare Vekselvirkning og Forbindelse mellem to Nabofolk.

1942.

### Leder i Pol. om Dannelsen af Regeringen Scavenius.

11.-11.

I den officielle Meddelelse<sup>1)</sup> gennem hvilken der Mandag Middag blev givet Offentligheden Underretning om den nye Regerings Dannelse, hed det, at Forholdene havde udviklet sig paa en saadan Maade, at et Regeringsskifte maatte anses for at være nødvendigt. Hertil føjes i den nye Regerings Udtalelse til Offentligheden i Aftes, at „dette Regeringsskifte har fundet Sted i en for Landet alvorlig Situation“. Forud for Regerings Dannelse er gaaet en Række Forhandlinger mellem den nu afgaaede Regering og de Partier, der stod bag denne, Forhandlinger, der har strakt sig over det meste af den sidst forløbne Uge, og først Mandag var det muligt at give Offentligheden Meddelelse om, hvad der var sket, og om den forestaaende Regerings-Ændring.

Fire Medlemmer af Ministeriet Buhl er traadt tilbage og blandt disse den Mand, der har staaet i Spidsen for Regeringen siden Staunings Død. Fem nye Mænd er kommet til, og der er blevet oprettet et Par nye Fagministerier for at faa de forskellige Fagomraader fordelt paa en rimelig Maade mellem Regeringens 13 Medlemmer. Men Grundstammen af det gamle Ministerium findes ogsaa i det nye. Nu som før staaer Rigsdagens samarbejdende Partier bag Regeringen, og bag disse Partier igen staaer det store, store Flertal af det danske Folk. Med Tilfredshed vil Befolkningen derfor modtage den nye Regerings Udtalelse, saaledes som denne har fundet Udtryk i den andet Steds i Brevet gængvorne Erklæring: Den nydannede Regering, som nu har overtaget sine Funktioner, vil indadtil fortsætte den hidtil førte Politik. Linjen for denne Politik blev trukket op af Samlingsregeringen af 8. Juli 1940. Den blev ført videre af Ministeriet Buhl, og den vil blive fortsat af Regeringen Scavenius.

Fem nye Mænd er kommet til i Stedet for de fire, der gik. De er alle kendt af den danske Offentlighed som højtansete Personligheder, der hver inden for sit Omraade har udført en Gerning, der har skabt Respekt, og i alle Kredse vil man med Tryghed se disse nye Mænd gaa ind til de store Opgaver, der nu ligger foran dem. De fire er ikke aktive Politikere, men fra deres hidtidige Embedsgering og deres Deltagelse i dansk offentlig Liv har de intim Forbindelse med det, der er det egentlige for os alle, og som i disse tunge Aar har faaet en større Værdi for alle Danske end nogen Sinde før. Naar Forholdene har nødvendiggjort den skete Fornyelse af Regeringen, vilde det være umuligt at finde bedre kvalificerede Mænd til de ledige Poster end netop disse fem. Sagligt staaer den nye Regering udrustet saa godt, som det kan forlanges.

Den tungeste Byrde vil efter Forholdenes Natur blive lagt paa den nye Regeringschefs Skuldre. Erik Scavenius, der nu i halvtredie Aar har ledet Danmarks Udenrigspolitik, først under Ministeriet Stauning og siden Maj med Buhl som Regeringschef, skal nu ikke blot som hidtil varetage en Udenrigsministers krævende Gerning, men

1) Se Afsnit B, S. 208 f.

1942. tillige paatage sig en Statsministers ledende og formidlende Virksomhed. Et stort Ansvar er lagt paa hans Skuldre i en farefuld Tid, og der vil blive stillet meget store Krav til hans Kræfter og til hans Forhandlingsevner. Indadtil vil Regeringen have sin Opmærksomhed rettet mod alle Foreteelser paa det økonomiske, finansielle og beskæftigelsesmæssige Omraade og arbejde for en sund og for Land og Folk gavnlig Udvikling. Udadtil vil Regeringen se det som sin vigtigste Opgave at virke for en Styrkelse af det gode og nabovenlige Forhold til vor Nabo mod Syd, og Danmark vil efter sin Evne yde sin Medvirken, naar Genopbygningen af vor Verdensdel skal finde Sted efter det store Ragnarok. Herom vil der være Enighed i den danske Befolkning.

Det fremhæves yderligere i Regerings-Erklæringen, at det vil være en Hovedopgave at sikre Ro og Orden i Landet. Det er alle Danskes Pligt at følge Kongens Bud og Fællesskabets Lov, og Regeringen slaar fast, at der ikke vil blive taalt Sabotage eller andre Forbrydelser, der direkte eller indirekte retter sig mod Besættelsestropperne. Den afgaaede Statsminister har ved en Lejlighed sagt, at Forholdene er dødsensalvorlige, og enhver Dansk maa føle det som en uafviselig Pligt at optræde værdigt og korrekt. Brud paa denne Grundlov kan faa de alvorligste Følger ikke blot for dem, der gør sig skyldige i Overtrædelser, men for hele vort Land.

I en alvorlig Stund har det vist sig nødvendigt at skifte Regering. Men det er ikke oprøvede Kræfter, der er sat til at styre Danmark. Regeringen Scavenius bestaar af en Kreds af kyndige Politikere, der har mangeaarig Ministergerning bag sig, og af fem nye ansete Mænd, om hvilke man ved, at de vil sætte alle deres Evner ind paa at løse de store Opgaver, der er blevet dem betroet. Derfor vil den nye Regering kunne regne med det danske Folks Støtte. Maalet, de vil styre efter, er det samme, som har været Endemaalet for den afgaaede Regerings Bestræbelser: at føre vort Land frelst gennem Krigens Ulykker mod den Dag, da Danmark atter kan fremstaa som et frit og selvstændigt Rige.

#### 11.-11. Leder i Soc.-Dem. om Dannelsen af Regeringen Scavenius.

.....

Bestemmende for det danske Folks Vurdering af Regeringsomdannelsen er det ikke blot, at det er lykkedes Statsminister Scavenius at samle om sig en Kreds af Mænd, der har Krav paa almindelig Tillid. Afgørende for det danske Folk er det, at vort Folkestyres hævdundne Principper er forblevet uanfægtede, idet Rigsdagens Flertal staaar bag og er repræsenteret i den nye Regering. Afgørende er det endvidere, at den hviler paa de politiske Partier, der for halvtredie Aar siden paa vor frie Forfatnings Grund spontant samledes om Løsningen af Dagens Opgaver og Bevarelsen af Danmarks Uafhængighed.

Danmark har faaet en ny Regering hvilende paa et bredt Grundlag. Det danske Folk vil fortsat forstaa den bydende Nødvendighed af roligt og besindigt at holde sammen om vort fælles Maal, der skal naas gennem Overvindelse af denne Krigstids mange svære Vanskeligheder.

#### 11.-11. Leder i Pol. om Bemyndigelsesloven.<sup>1)</sup>

..... Paa den nye Regerings første Møde med Folkerepresentationen gav denne Beviset for, at Regeringen kan regne med Rigsdagens Støtte. Regeringens første Handling var at bede Rigsdagen om en Bemyndigelseslov, der sætter den i Stand til uden om Rigsdagen at træffe saadanne Foranstaltninger, som den maatte finde nødvendige for Oprettelsen af Ro, Orden og Sikkerhed for at modvirke Handlinger, der under de foreliggende alvorlige Forhold og Landets Besættelse af tyske Tropper er egnede til at bringe Landets Interesser i Fare. .... Fra Regeringens Side er der gjort alt for at afgrænse Bemyndigelsen mest mulig, og det bestemmes udtrykkeligt, at Bemyndigelsen kun gælder den siddende Regering. ....

..... En Bestemmelse i Loven giver Regeringen Ret til at fastsætte særlige Regler om Sagernes Behandling og Paadømmelse, men denne Bestemmelse vedrører

<sup>1)</sup> Se Afsnit A, S. 75.

ikke Strafudmaalingen. Hvad der kan blive Tale om, er at udelukke Nævninger og Doms mænd fra Sagernes Behandling, eventuelt udnævne en særlig Dommer til at behandle de paagældende Sager og iøvrigt fravige nogle af de gældende Regler for Straffesagers Behandling. 1942.

Men selv om Bemyndigelsen er begrænset, vilde det dog være en stor og betænkelig Magt at lægge i en enkelt Ministers Haand. Derfor er det ikke Justitsministeren, der af Rigsdagen udstyres med en særlig Myndighed, men den samlede Regering. Enhver Foranstaltning, der skønnes nødvendig for at sikre Ro, Orden og Sikkerhed, skal først forelægges den samlede Regering i et Statsraad, altsaa under Kongens Forsæde, og kun hvis den her opnaar Tilslutning, vil den kunne føres ud i Livet. Det bestemmes yderligere, at Rigsdagen skal have Meddelelse om de Anordninger, der udstedes, og kan kræve sig forelagt alle nærmere Oplysninger om de Forhold, der har gjort Foranstaltningerne nødvendige.

Paa Regeringens Vegne erklærede Statsministeren i Gaar overfor Rigsdagen, at det er Regeringens Opgave at føre den Politik, der er bedst egnet til at føre Danmark gennem den alvorlige Tid. Dette er ogsaa Rigsdagens Maal. Derfor har den trods de Betæneligheder, som Bemyndigelsesloven maatte afføde, givet Tilslutning til det ekstraordinære Skridt i en ekstraordinær Situation.

**Bemærkninger under Behandlingen i Folketinget af Forslag til Lov Nr. 489 af 4.-12.-1942 2.-12. om Sikkerhedsforanstaltninger inden for Erhvervsvirksomheder m.v.<sup>1)</sup> (Cit. efter Rigsdagstidende).**

*Folketingsmand Fr. Dalgaard:*

.....

Vi er alle interesserede i, at Produktionen gaar sin Gang uforstyrret og roligt, og navnlig interesserede i, at saadanne Virksomheder, som er aldeles nødvendige for Befolkningens nogenlunde normale Liv, holdes i Gang, saaledes at der stadig baade er Beskæftigelse, og de Ting, som Befolkningen skal bruge, sikres. Vi er ogsaa interesserede i, at der skabes forøget Sikkerhed ved den særlige Art af Virksomheder, hvor der ved skadevoldende Handlinger kan bevirkes Uro. ....

*Folketingsmand Skjerbæk:*

.....

Vi forstaa naturligtvis, at naar et Lovforslag som dette kommer frem, ligger Be grundelsen i de ekstraordinære Forhold, hvorunder vi lever, og disse Forhold maa naturligtvis give Mulighed for en Lovgivning af en vis ekstraordinær Karakter, men jeg synes alligevel, jeg maa gøre endnu nogle Bemærkninger til Enkeltheder i Lovforslaget. For det første vil jeg gerne spørge den højtærede Justitsminister, om det er Tanken, at det Bevogtningsmandskab, der her er Tale om at antage, skal kunne faa nogen Art Bevæbning. Hvis det er Tilfældet, ser jeg nemlig i Lovforslaget en Spire til privat Politi, en Udvikling, som jeg for mit Vedkommende meget nødig vil se her i Landet. ....

*Folketingsmand Hartel:*

Det kan formentlig ikke fragaas, at de gentagne Sabotagehandling, vi har været Vidne til eller hørt om i den sidste Tid, er den mest medvirkende Grund til, at dette Lovforslag er fremsat. Naar det saa ofte kommer til Sabotagehandling, skyldes det i og for sig ikke Mangel paa alvorlige Bestræbelser fra Myndighedernes Side for at forhindre saadanne, men den aandelige Forvirring, som hersker i store Dele af det danske Folk, væsentlig under Paavirkning af en ansvarsløs Propaganda i de britiske Udsendelser paa Dansk, ved hvilke der gentagne Gange er opfordret til Sabotage. Det danske Folk maa forstaa, at vi ikke kan vinde noget ved at forringe vort eget Produktionsapparat og de Muligheder, vi har for at eksistere og for at skabe os en Fremtid.

1) Se Afsnit A, S. 78.

1942. Det kan ikke siges tit nok, og jeg opfordrer Regeringen til aldrig at blive træt af at gentage dette overfor det danske Folk. . . . .

3.-12. **Samme Lovforslags Behandling i Landstinget.**

*Landstingsmand Rytter:*

Hovedformaalet med Lovforslaget . . . . . er at undgaa Sabotagehandling, og jeg tror ikke, der vil være nogen som helst Uenighed inden for den danske Befolkning om, at der fra Regeringens og Rigsdagens Side maa gøres alt, hvad der overhovedet kan gøres, for at undgaa Sabotagehandling, da disse kun kan være af det onde. Naar vi er enige om, at dette er Hovedformaalet, maa vi tage de Ulemper med, som nødvendigvis følger med at sikre dette. . . . .

*Landstingsmand Stein:*

. . . . .

Vi er alle interesserede i, at der ikke sker Sabotagehandling her i Landet. Vi er ogsaa alle interesseret i, at Værdier ikke gaar til Spilde . . . . .

*Landstingsmand Lannung:*

Ogsaa mit Parti kan kun beklage, at Forholdene ligger saaledes, at en Lovgivning som denne er blevet nødvendig; men vi tør heller ikke bestride, at dette er Tilfældet, og skal derfor ikke modsætte os Lovforslagets Gennemførelse. . . . .

3.-12. **Folketingsmand Knud Kristensen i Folketinget under Finanslovsdebatten: Om Sabotage og om at føre privat Udenrigspolitik. (Cit. efter Rigsdagstidende).**

. . . . .

Endvidere har Regeringen den Opgave — som vi fuldt ud vil støtte den i — at modvirke Provokation, Sabotage og alt det, som vender sig mod Besættelsesmagten her i Landet. Jeg tror ikke, at Foranstaltninger og Gerninger af den omtalte Natur tjener nogen som helst Interesse; de kan kun skade baade de enkelte og navnlig hele Samfundet.

Der er det ejendommelige, at medens man under normale Forhold kun har een Udenrigspolitik i Landet, nemlig den Udenrigspolitik, som Regeringen fører, er det i den Tid, vi nu lever i, næsten saadan, at hver enkelt Mand gennem sine Handlinger, gennem sine Udtalelser og sin Optræden i Virkeligheden kan føre Udenrigspolitik. Hver enkelt kan saaledes medvirke til et bedre Forhold, men ogsaa i høj Grad til det modsatte. Den private Udenrigspolitik, som herigennem kan føres, misbilliger vi, og vil vi i høj Grad være med til at støtte Regeringen i at modvirke og uskadeliggøre.

4.-12. **Folketingsmand Oluf Pedersen i Folketinget under Finanslovsdebatten: Om Forholdet til Besættelsesmagten. (Cit. efter Rigsdagstidende).**

Det er fortsat min Tro, at et fredeligt Forløb af Besættelsen tjener vort Lands Interesse ogsaa paa længere Sigt.

. . . . . Ja, det er mit inderlige Haab, at Besættelsen maa forløbe saaledes, at naar dens Tryk er ophørt, det gode Samarbejde med den tyske Nabo da kan fortsætte, uden at der er skabt den Bitterhed, som et blodigt Opgør vilde skabe, og uden at vor Selvagtelse er tabt. Dette Ønske betinges af vor fulde Selvstændighed. Vi er nok et lille Folk, men vi vil herske i vort eget Land. Vi er nationalt bevidste, og denne Nationalfølelse er ikke mindst hos den jævne Arbejder, Bonde og Borger, der ikke skriger højt derom ved enhver Lejlighed. Det tør siges, at vi elsker vort Land, selv om vi ønsker vort Land skaanet for Krigens Gru. Krig er for mig en Fejltagelse, og det danske Folk har ikke forskertset i nogen Grad sin Ret til Livet, fordi vi blev forskaanet for de store Blodofre. Der er ikke ringeste Grund til at faa et Mindreværdskompleks af den Grund. Vi ønsker at være os selv, og vi ønsker ikke at raade over andre.

Artikel i Berl. Morg. Fhv. Kirkeminister Fibiger paa det konservative Landsraads- 1942.  
møde om Ro og Orden. 6.-12.

De vigtige politiske Afgørelser, der nylig er truffet, har kaldt paa den enkelte Rigsdagsmands Ansvarsfølelse. Vi maa nu som før gøre os klart, at Hovedbetingelsen for, at vi kan komme igennem de nuværende vanskelige Forhold paa en Maade, der sikrer Landets Fremtid, er, at vi viser en ubrydelig Vilje til Sammenhold, og at vi forstaar at samarbejde som gode Landsmænd. Det er derfor mere paakrævet end nogen Sinde før at mane til en rolig, korrekt og værdig Optræden.

Vi kan ikke finde os i, at Enkeltpersoner ved uoverlagte Handlinger eller ubetænksom Adfærd volder Skade for hele Nationen. Den hos alle konservative dybt rodfæstede Respekt for Kongens Ord maa i særlig Grad forpligte os til at efterkomme saavel Kongens som den ansvarlige Regerings Krav om Ro og Orden. Med desto større Ret kan vi da ogsaa forlange det samme af alle andre i vort Land og kræve enhver, der forsynder sig herimod, draget til Ansvar.

Besindigt, men ogsaa beslutsomt vil vi fortsætte vor Gerning i det danske Folk — give alle Kræfter til Bestræbelserne for, at det maa komme saa uskadt og saa udelst som muligt gennem Tidens Prøvelser. . . . .

Folketingsmand Hartel i Folketinget under Finanslovsdebatten: Om Forholdet til Tysk- 11.-12.  
land og Frikorpset. (Cit. efter Rigsdagstidende).

Den virkelige Prøvesten for Statsministerens Evne som Statsmand ligger jo paa et noget andet Felt — omend alt er sammenhørende — nemlig dette, om det kan lykkes for ham at genskabe normale Relationer mellem Danmark og det store tyske Rige, idet det ikke er nogen Hemmelighed, at den nye tyske Befuldmægtigede ikke er akkrediteret som Gesandt, og at der derfor ikke hersker normale Relationer mellem Danmark og Tyskland. Men naturligvis spiller det en stor Rolle ogsaa udadtil, hvorledes det anti-kommunistiske Spørgsmaal gribes an i Danmark, og jeg vil her i denne Forbindelse henlede den højtærede Statsministers Opmærksomhed paa Betydningen af, at ogsaa Radioen bliver taget i Brug ved Folkets Oplysning om den kommunistiske Fare.

. . . . .

Leder i Natt. om de mange Rygter i Forbindelse med Erklæringen<sup>1)</sup> af 10.-12.-1942 om 19.-12.  
Chievitz's og Aksel Larsens Arrestation.

Advarsler mod Rygter — saavel Rygter, man hører, som at videreføre Rygter — har der ikke været Mangel paa under Krigen.

Baade Autoriteter og Presse har Gang paa Gang sagt myndige Ord om dette Emne, ligesom Pressen flere Gange har peget paa det erfaringsmæssigt bedste Middel mod Rygter: den størst mulige Aabenhed, saa klar og fuldstændig Besked, som det er muligt at give.

Imidlertid har baade „Politiken“ og „Børsen“ i disse Dage med god Grund peget paa, at vi netop i denne Tid har mødt en Bølge af Rygter. „Man møder de utroligste Rygter“, skriver „Børsen“, og „Politiken“ skriver, at „enhver vil vide, at vi netop i Øjeblikket er inde i en Rygteperiode, fremkaldt ved den officielle Meddelelse, der blev udsendt den 10. December om en Række Anholdelser, der var foretaget i Forbindelse med Udsendelsen af illegale Blade. Af de Anholdte var kun to nævnt ved Navn, Professor Ole Chievitz og Partisekretær Aksel Larsen. Naar Personer, der er kendt af en større Kreds, sættes under Anholdelse — vil selvfølgelig Kendskabet til, hvad der er sket, hurtigt spredes, men Mangelen paa autentiske Oplysninger giver desuden Anledning til, at der opstaar Rygter og kolporteres Navne, som i denne Forbindelse er grebet ud af Luften eller skyldes rene Forvekslinger“. „Politiken“ ønsker derfor, at man imødegaar Rygterne ved at give Offentligheden Meddelelse om, hvilke Personer, der er anholdt, medens „Børsen“ fremhæver, at det nu engang er saadan, „at den størst mulige Aabenhed tjener til at underbygge Tilliden til Retssystemet, medens

1) Citeret i Afanit B, S. 210.

1942. Tilsøringer og Hemmeligholdelse, der overlader alt til det uansvarlige Rygtesmederi, vil virke i modsat Retning“.

Vi kan helt tiltræde de citerede Betragtninger. Som visse Svampearter kun kan gro, hvor Jordbunden er sumpet og Lyset holdt borte, har Rygtesmederiet kun gode Vækstbetingelser, hvor Sindene er fulde af Mistro og klar, fuldstændig Besked forholdt Offentligheden. Selv Besked som i første Omgang virker skræmmende eller chokerende, har i det lange Løb den gavnligste Virkning sammenholdt med Rygternes Virkning. Sandheden helt og fuldt er og bliver Nummer eet i alle Livets Forhold. Der kan selvfølgelig være vægtige politimæssige eller andre Grunde, som gør det heldigt, at man i nogen Tid udsætter at nævne den ene eller den anden Sag eller et Navn. Men jo hurtigere man kan give fuld Besked, desto bedre.

Forøvrigt var der i den Meddelelse, som udsendtes den 10. December, en uheldig Passus, nemlig, at der havde fundet Anholdelse Sted dels af nogle Kommuniste, dels af nogle ikke kommunistisk indstillede Personer, „der havde sluttet sig sammen med det Formaal at sætte vide Kredse af den danske Befolkning op mod Regeringen“. Selv om det bagefter sagdes, paa hvilken ulovlig Maade de paagældende havde søgt at forfølge deres Formaal, kunde det citerede Udtryk have været heldigere valgt. For selv om det er strafbart at modarbejde Regeringen ved at samarbejde med Kommuniste, at opfordre til Sabotage, at foretage Handlinger mod de tyske Tropper og de tyske Interesser og at bringe Ro og Orden i Fare, saa er der ingen Pligt til at synes om Landets Regering, ligesom der ikke findes nogen Lov eller Bestemmelse, som forbyder paa rent indrepolitisk Linie og med Unndladelse af alt, hvad der er strafbart, at „sætte Befolkningen op mod Regeringen“. Det vil sikkert selv Frits Clausens Parti give os Ret i, da dette Parti ikke blot hyppigt har bebudet Regeringens snarlige Fald, men ogsaa søger at vende Befolkningen mod den. Vi understreger med saa meget større Sindsro denne Befolkningens Ret til frit at mene om Regeringen, hvad den vil, som vi selv har gjort os til Talsmand for Fortsættelsen af et loyalt politisk Samarbejde, Videreførelse af den nationale Samling ogsaa under Regeringen Scavenius og ubrydelig Respekt for Kongens Bud.

Betydningen af, at Kongens Bud til Befolkningen overholdes, Nødvendigheden af, at Ro og Orden bevares, og den ubetingede Pligt til at undgaa enhver Handling, som kan bringe Danmark i Fare, kan ikke understreges stærkt nok. Befolkningen maa være klar over, hvad Rigets Vel i denne Tid kræver af dansk Disciplin. Til Gengæld er der Grund til overfor Autoriteterne at pege paa, at den størst mulige Aabenhed i alle Sager er det bedste Middel mod Dannelsen af Rygter, og at, som „Børsen“ saa rigtigt skriver, „intet er farligere for en Nation, end hvis Tilliden til Retssikkerheden svigter“.

1943. Artikel i Berl. Morg. Folketingets Formand, Hans Rasmussen's Nytaarstale.

1.-1.

.....

Af uoverskuelig Værdi for hele vort Folk er det Sammenhold mellem alle Danske, som voksede frem efter 9. April 1940. ....

Vort Fædreland er for Tiden stedt i meget store Vanskeligheder. Men vi haaber at komme igennem. En bydende Nødvendighed er det, at vi alle bidrager til at opretholde Ro og Orden. Her har Kong Christians Ord Bud til enhver af os. Alle Danske maa føle Pligten overfor vort gamle Land og dets Fremtid.

Visse Steder ude i Verden har der i de senere Aar lydt Tale om, at de smaa Stater maatte ophæves og sammenslutes med større og stærkere Magter. Retten til at være selvstændige er draget i Tvivl. Vi Danske afviser ikke Samvirke med nogen. En lille Stat kan ikke være sig selv nok. Men vi ønsker her i dette Land at leve vort eget statslige og nationale Liv.

Vi har Viljen til at leve, og vi har Tro paa, at vort Folk har Ret til at bestaa, og at Danmark fremdeles kan kræve sin Plads i de frie og selvstændige Folks Rækker.

.....

- 26.-2. Leder i Berl. Morg. om Sabotagen.

Statsadvokaten for særlige Anliggender har udsendt Efterlysning af fem Personer,

sigtet for Sabotage og for Tyveri af Sprængstof. Baggrunden herfor er de Sabotage-handlinger, der i den senere Tid har fundet Sted her i Landet, og Alvoren understreges ved den efter vore Sædvaner ekceptionelt store Dusør — 25.000 Kroner — der udloves for Oplysninger, som kan føre til Anholdelse af de efterlyste Personer. Samtidig foreligger der Meddelelse om Beskyttelsesforanstaltninger, iværksat til Værn mod Sabotage. En Række af de vigtigste Jernbanelinier bliver bevogtet af et særligt Jernbanepoliti, sammensat af Politietaten og Jernbaneetaten, og i Henhold til Loven af 4. December 1942 er der rundt om i Fabrikkerne og tilsvarende Virksomheder indrettet et Fabriksværn, hvis Medlemmer er udtaget blandt de Mennesker, der er beskæftiget de paagældende Steder. 1943.

Alle vil beklage, at Forholdene har udviklet sig saa vidt, at Efterlysning for Sabotageforbrydelser og Beskyttelsesforanstaltninger mod Sabotagehandlinger er blevet nødvendige i det danske Samfund. Men som udtalt af Justitsministeren den 1. December i Folketinget, „har de urolige Tider medført, at man ogsaa herhjemme maa regne med Muligheden af, at Brandstiftelser og andre Sabotagehandlinger udøves af saadanne Kredse, som har til Formaal at skabe Uro i Landet“. Derfor har man fra Statens Side paabudt de førnævnte Beskyttelsesforholdsregler, og det vil være rigtigt at fremhæve, at de Mennesker, der faar overdraget det byrdefulde og ingenlunde risikoløse Hverv at udføre Bevogtningstjenesten, herved udfylder en Samfundsfunktion. De bidrager til at skabe Sikkerhed for Liv og Ejendom i Produktionsvirksomhederne og for alle, der benytter Jernbanerne og andre truede Trafikmidler. Dette er en vigtig Opgave, til hvis Løsning enhver, der er udpeget dertil, maa yde sin Medvirken efter den derom af den danske Øvrighed givne Anvisning.

Ofte er det blevet indskærpet Befolkningen, hvor uhyre vigtigt det er, at vi bevarer Ro og Orden her i Landet. Kongens manende Ord herom er Gang paa Gang blevet fremhævet af de Mænd, der har beklædt de højeste Tillidsposter indenfor vort Statsstyre. De nu foreliggende Sabotageeksempler og de Forholdsregler, der som Følge heraf er truffet, giver Anledning til paany at understrege, at den, der gaar udenfor Lovens Grund, skader vort Samfund. Sabotage og tilsvarende ansvarsløse Handlinger betyder under de nuværende Omstændigheder en saadan Fare for Land og Folk, at de for-dømmer sig selv.

### Leder i Pol. om Sabotage.

27.-2.

Der har i den senere Tid fundet et betydeligt Antal Sabotagehandlinger Sted, som giver fornyet Aktualitet til de Udtalelser, daværende Statsminister Buhl i September i Fjor fremsatte i en Radiotale.<sup>1)</sup> Hr. Buhl fremhævede, at det først og fremmest er en dansk Statsinteresse at undgaa Sabotagehandlinger, det være sig mod Trafikmidler, offentlige Forsyningsindretninger etc., eller mod den tyske Værnemagts Materiel. Direkte eller indirekte er det vort eget Land, der kommer til at lide mest under Følgerne af saadanne Handlinger. Hr. Buhl fortsatte med at udtrykke Haab om, at man kunde komme Sabotage-Ondet til Livs, saaledes at man ikke kommer til at staa over for den Situation, at der rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning, eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade.

I disse advarende Ord paapegede Hr. Buhl saavel Farerne som den Skade, Sabotagehandlinger medfører, idet den i adskillige Tilfælde rammer Jernbanen og ødelægger Værdier i Form af Maskiner og lignende, der i Øjeblikket er ganske uerstættelige. Ødelæggelser af den Karakter gør ogsaa, at det Produktionsapparat, som er nødvendigt for Landet, naar Krigen er forbi og fredelige Tilstande indtræder, kan blive væsentligt forringede.

Fra de offentlige Myndigheders Side er der iværksat forskellige Foranstaltninger mod Sabotagen. Et Led i Bestræbelserne er Fabriksværnet, der er sat ind til Beskyttelse af Virksomheder og vigtigt Maskinmateriel, som det ogsaa er af stor Betydning for Landet at sikre til Tiden efter Krigen. En anden Foranstaltning er Jernbanebevogt-

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 205.



1943. ningen, som udføres af et særligt Politi i Forbindelse med Statsbanefolk for at sikre, at Trafiken paa vore Jernbaner kan ske uden Katastrofer med Tab af Mennesker og Ødelæggelse af Materiel. Paa den Maade haaber Myndighederne at kunne forhindre, at der voldes yderligere Skade af Betydning. Det er kun ganske smaa Grupper, der her i Landet deltager i Udøvelsen af den forkastelige og landsskadelige Sabotage, medens den ganske overvejende Del af Befolkningen er klar over den Fare, Sabotagehandlingerne kan medføre, og er enig i Ønsket om, at den Ro og Orden, der har været et af vore bedste Aktiver under Besættelsens Vanskeligheder, vedvarende maa blive opretholdt.

#### 27.-2. Leder i Soc.-Dem. om Sabotagen.

Det kan med uomtvistelig Ret siges, at den danske Befolkning i det store og hele har efterlevet Kongens og Regeringens Opfordringer til at undlade Handlinger og Udtalelser, der kunde vanskeliggøre Opretholdelse af Ro og Orden i Landet. Denne Holdning har sin Rod i folkelig og politisk Kultur og i en sikker Forstaaelse af, at det for dansk Samfundsliv og for Bevarelsen af vore folkelige og nationale Værdier er en bydende Nødvendighed at undgaa Uromomenter under Besættelsen. Befolkningen har erkendt, at denne besindige og korrekte Holdning er en Betingelse for at fastholde den Linje, der blev fastlagt 9. April 1940 med Udgangspunkt i de Tilsagn, der da fra tysk Side blev givet Danmark.

Naar der nu faktisk i den sidste Tid her i Landet er forefaldet et ret betydeligt Antal Tilfælde af Sabotage — en lyssky Metode, der i sig selv er dansk Folkekarakter fremmed — maa Ophavsmændene uden Tvivl søges indenfor en ret snæver Kreds; men dette formindsker dog ikke de Farer, Sabotagen kan rumme.

Danmark er vel ikke noget krigsførende Land, men det er militært besat af en krigsførende Magt, og det er vel bekendt, hvor uhyre alvorligt ethvert krigsførende Land bedømmer Sabotage.

I Virkeligheden rammer de Sabotagehandling, der begaas her i Landet, føleligst danske Interesser, ikke blot Forsynings- og Beskæftigelses-Interesser, men ogsaa den fundamentale danske Interesse i, at dansk Lov og Ret kan raade her i Landet. Det er med Henblik paa Opretholdelse af dette Grundlag, at det danske Samfund nu som særlige forebyggende Foranstaltninger har etableret Fabriksværn og Jernbanebevogtning. Og det var de samme danske Interesser, daværende Statsminister *Buhl* havde for Øje, da han i en Radiotale i September i Fjor udtalte: „Det er mit Haab, at vi ved fælles Hjælp paa det gældende Lovgivningsgrundlag kan komme det Onde, som hedder Sabotage mod den tyske Værnemagt, til Livs, saaledes at man ikke kommer til at staa overfor den Situation, at der rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade“.

Disse Ord har en uforandret Gyldighed i Dag.

#### 28.-2. Leder i Natt. om Sabotagen.

I September ifjor holdt daværende Statsminister *Buhl* i Radioen en Tale, hvori han sagde: „Det er mit Haab, at vi ved fælles Hjælp paa den gældende Lovgivnings Grundlag kan komme det Onde, der hedder Sabotage mod den tyske Værnemagt til Livs, saaledes at man ikke kommer til at staa over for den Situation, at der rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade“. Som man ser, udtalte Hr. *Buhl* ikke blot Haab om, at man maatte komme Sabotagen til Livs. Han gav ogsaa en kraftig og tydelig Antydning af, hvad der kan ske, og hvad utvivlsomt vil ske, hvis det ikke lykkes de danske Myndigheder selv at gøre Ende paa Sabotagen, nemlig: at Straffelovgivningen kan blive følelig skærpet, ja, at andre paatager sig at holde Justits paa dette Omraade.

Til Trods for den danske Stats tydeligt udtalte Holdning med skarp Front mod Sabotørerne, til Trods for Kongens Bud om Ro og værdig Optræden fra Befolkningens

Side — Kongeord, som ikke var til at tage fejl af — og til Trods for skarp Agtpaa-givenhed fra Politiets Side har der i den sidste Tid fundet en Række alvorlige Sabotage-handlinger Sted. Hertil kommer nu Meddelelsen om det uhyggelige Attentat i Kolding, hvorved tyske Kvinder blev kvæstet.<sup>1)</sup> 1943.

Det overvældende Flertal af det danske Folk staar der, hvor Kongen og Landets lovlige Regering har anvist det at staa. Det agter at følge den fra oven angivne Kurs, hvilket blandt andet vil sige, at det tager klar Afstand fra Sabotage, som er fremmed for dansk Mentalitet og danske Sædvaner, og at det stærkt fordømmer en hensynsløs Attentathandling, ved hvilken endog Kvinder er blevet saaret. Det Maal, som det er det danske Folks faste Vilje at naa, Genvindelsen af den fulde Frihed og Selvstændighed, agter Folket jo netop at naa ved Enighed, Lydighed mod Kongebud, Ro og disciplineret Optræden og ikke ved Selvtægt og Brud paa Landets Love samt de Forudsætninger, som er aftalt for det hidtidige Forhold mellem Danmark og Tyskland.

Men uanset Befolkningens Holdning, som der ikke er Tvivl om, har Sabotage-handlingerne og det sidste Attentat fremkaldt en Udvikling, hvis dybe Alvor for Land og Folk ikke kan understreges tilstrækkeligt stærkt. De Muligheder, som Hr. Buhl i September antydede i sin Tale, var ikke tomme Ord, men noget, som meget let kunde blive til haandgribelig Virkelighed, og som nu uværgerlig bliver det, hvis der ikke effektivt gøres hurtig Ende paa Sabotage og Attentater. Vort Land er naaet til at staa over for et Enten—Eller! Enten maa Kampen mod Sabotagen føres med meget stor Effektivitet, eller ogsaa kommer der Tilstande, der vil føles haardt og smerteligt af hele Befolkningen, selv om man ved, at det kun er ganske faa Personer, der har deltaget i Sabotagehandlingerne og Attentaterne.

Netop som Værn mod Sabotage, der ødelægger Millionværdier, og for at sikre Banerne er der oprettet særlige Fabriksværn og etableret en omfattende Bevogtnings-tjeneste af Jernbanerne. Politiet er ogsaa blevet udvidet og gør alt, hvad det evner, for at komme Sabotagens Onde til Livs. Det gælder derfor om, at Befolkningen ikke blot selv afholder sig fra alle forbudte Handlinger, men at den — foruden at hver Mand gør sin Pligt i den Gerning, der er hans Arbejde og Kald — viser den yderste Loyalitet over for Landets Myndigheder og ikke hemmer, hvad der gøres for at værne danske Værdier og den danske Stats Interesser.

Det er meget, der staar paa Spil. Den ved Sabotage og Attentat skabte Situation kan ikke bedømmes for alvorligt.

### Leder i Berl. Morg. om Sabotagen.

8.-3.

Trods indtrængende Advarsler forekommer der beklageligvis vedblivende Forsøg paa Sabotagehandling, og nu i de sidste Dage har Bladene indeholdt Oplysninger om saadanne Voldshandlinger, der har ført til Ildspaesættelser og Bombeeksplosioner. Ved et stort Arbejde er det lykkedes Politiet at fange adskillige af de Personer, der paa denne Maade forbryder sig mod vort Lands Love, og der venter nu disse Mennesker en meget alvorlig Straf. Men Spørgsmaalet om Sabotage begrænser sig i sine Virkninger ikke til den lille Kreds af Sabotører, der rammes af Loven og maa undgælde for deres skadevoldende Lovovertrædelser. De videre Følger vender sig mod hele det danske Samfund, fordi saadanne illegale Bestræbelser betyder et aabenbart Brud paa den indre Retsorden, det saa afgjort er en dansk Interesse at opretholde.

Det vil derfor paany være nødvendigt at advare mod Sabotagehandling og mod den Mentalitet, de er Udtryk for. Det maa atter og atter fremhæves, at Sabotagen først og fremmest skader Danmark, og at de, der indlader sig herpaa, sætter sig udenfor det danske Sammenhold og den danske Fællesfølelse, der hidtil har vist sig stærk nok til at bevare vort Samfund som en fast Enhed. Krigens Byrder kan i Forvejen blive tilstrækkelig tunge for det danske Folk. Der bør ikke hertil føjes de Ulykker, som afstedkommes ved Handlinger af danske Undersaatte, der egenmægtigt og mod Lov og Ret søger at fremme Krigsformaal paa dansk Grund. Den danske Befolkning har — da Rigsdagsvalgene gav Lejlighed hertil — samlet sig i en enig national Tilkende-

<sup>1)</sup> Se Afanit F, S. 834.

1943. givelse, som er blevet værdsat og paaagtet overalt. Denne Enighed skal ikke brydes af enkeltstaaende Elementer, som af Ubesindighed eller af Grunde, der har Rod i os uvedkommende Interesser, er havnet i en for os væsensfremmed Voldspolitik. Det danske Sprog ejer intet Ord, der dækker Begrebet Sabotage. Baaede Gerningen selv og de Sabotører, der udøver den, maa vi benævne med et importeret udansk Navn. Lykkeligt og godt vil det være, om vi ved fælles Hjælp kan holde os fri for disse Foreteelser, der *ikke hører hjemme hos os*, lige fremmede for dansk Sprog og for dansk Tankegang.

15.-3. Artikel i Berl. Morg. af Prof. Hal Koch: „Hvad gælder Valget?“

Sagen er ikke Spor af indviklet. Valget drejer sig om een Ting: *vil det danske Folk ved at stemme paa de fem samarbejdende Partier give sin Tilslutning til den Politik, der siden 1940, under Navn af „det nationale Sammenhold“, har søgt at samle os alle til en klar national Holdning og en ubetinget Fastholden ved det folkelige Styre, saaledes som det leves ud over Landet, og som det faar sit afsluttende Udtryk i Konge, Regering og Rigsdag — eller vil det danske Folk, ved enten at gaa Splittelsens Ærinde eller ved at blive hjemme, forkaste denne Politik og saaledes skabe det Kaos i vort folkelige Liv, som aabner Vejene for alle mulige tilfældige Kræfter?*

Saa klart ligger Sagen.

Nu er Sammenhold jo i sig selv ikke noget godt. Dets Værdi afhænger af, om man holder sammen om det rigtige. Tillige er der sikkert mange, som beklager, at det nationale Røre har faaet en bestemt politisk Karakter og derved er blevet en saa tydelig Tilslutning til Folkestyret. De havde hellere set, at man var blevet staaende ved „det rent nationale“. Derfor kan der være god Grund til at sige lidt om dette Sammenhold, dets Oprindelse og dets Betydning.

Da Tyskerne i 1940 — under den danske Regerings skarpe Protest — besatte Landet, kom de, som de selv sagde, ikke som Erobrermagt, men som Besættelses- og Beskyttelsesmagt. De ønskede ikke at tage Magten for at byde og befale, men de ønskede at lade os leve vort eget Liv saa godt, som det nu var muligt under Besættelsens Vilkaar. Følgen heraf var, at Konge, Regering og Rigsdag vedblev at styre Landet. Følgen var imidlertid ogsaa, at man fra dansk og tysk Side maatte forhandle sig til Rette om de mange Problemer, som med indre Nødvendighed rejste sig ud af Situationen. Faren ved denne Situation var fra dansk Side, at der viste sig at være en Række Smaagrupper, som hellere end gerne vilde spille en Rolle i disse Forhandlinger, Grupper, som absolut ikke havde nogen Ret til at tale eller handle paa det danske Folks Vegne, men som ønskede at udnytte Konjunkturerne. I denne Situation blev det nationale Sammenhold til, udtrykt ved Samarbejdet paa Rigsdagen og de utallige Møder og nationale Tilkendegivelser Landet over. Dette Sammenhold udtrykte een Ting: at for den, der ønskede at komme paa Talefod med det danske Folk, var der een Vej, og kun een Vej at gaa, nemlig Vejen om ad Kongen og Rigsdagen, de to samlende, ansvarlige Udtryk for vort folkelige Liv. . . . .

16.-3. Prof. Hal Koch i Berl. Morg. om, at Valget ikke drejer sig om at godkende Regeringen Scavenius.

I alle Forvrængninger er der et Gran af Sandhed. Ellers var der jo intet at forvrænge. Saaledes er det da ogsaa med den Paastand, som i Øjeblikket driver Landet rundt, at det kommende Rigsdagsvalg er et Valg for eller imod den Regering, som dannedes sidste Efteraar med daværende Udenrigsminister Scavenius som Ministerchef. Alle véd, hvorledes Regeringsdannelsen i November fandt Sted, og alle véd, at det ikke var de fem Samlingspartier, som ønskede den. Sandt er det imidlertid, at de fem Partier, stillet overfor den konkrete Situation, akcepterede det nye Ministerium som den bedst mulige Udvej. Derfor har Partierne deres Del af Ansvaret for det, der skete, og det Ansvær tænker de næppe heller paa at løbe fra. Saa vidt er vi alle enige. . . . .

Om der blev handlet rigtigt eller forkert i November Maaned, er meget vanskeligt at sige. Gennem indgaaende Drøftelser søgte Rigsdagen at naa til Klarhed over Sagen, og ud af denne Drøftelse voksede Afgørelsen, som bekræftedes og godkendtes af

Kongemagten. Naar Landets ansvarlige Repræsentation, Kongemagt og Rigsdag, har talt og talt i Enighed, da er vi andre Demokrater, ikke Anarkister. Navnlig er vi ikke Anarkister, saa længe Landet er besat af fremmede Tropper. Derfor er der Grund til at takke de Rigsdagsmænd, som hin Dag forstod Spillet's Regler, og som trods al den Uvilje, de følte, bevarede Samarbejdet og solidarisk med de andre gik ind under Ansvaret for de Beslutninger, som blev de sejrende. De har givet os et Forbillede — ogsaa et Forbillede for vor Holdning ved Valget.

..... De handlede da efter bedste Overbevisning, og vi, som staar udenfor, har næppe Forudsætningerne for at fælde en sikker Dom over deres Handling. Nogle har en instinktiv Fornemmelse af, at den var forkert, andre en lige saa instinktiv Fornemmelse af det modsatte. For nogle er ret Fornuftsræsonnementer, der har Overtaget, for andre er det mere Følelserne, der gør sig gældende. Lykkeligt er det derfor, at vi aldeles ikke skal dømme i denne Sag, hvis Enkeltheder vi ikke kender og ikke kan bedømme. *Thi i Hovedsagen er det nemlig saa urigtigt som vel muligt, at Valget drejer sig om Regeringen.*

Efter alle menneskelige Beregninger vil den siddende Regering — ogsaa heri er der en Forskel fra normale Valg — gaa ganske uberørt ud af Valgslaget, lige meget, hvordan det ender. Valget drejer sig ikke om Ministeriet Scavenius. Læserne kan for min Skyld synes om dette Ministerium eller afsky det, det rokkes ikke en Tøddel ved det afgørende: at enhver er forpligtet til at møde og afgive sin Stemme, at sige sit Ja eller sit Nej, at støtte Folkestyret eller svække det, at vælge mellem det nationale Sammenhold og Forvirringen. Her staar Slaget, og det maa ikke tilsløres. Enhver bør vide, hvad han gør.

Leder i Soc.-Dem. om Valgets Resultat.

24.-3.

### ET KLART JA TIL FOLKESTYRET

Denne Solskins-Valgdag i en mørk Tid vil efterlade et lyst og uforglemmeligt Minde i vort Lands Historie. Da det gjaldt vort frie Folkestyre, rejste det danske Vælgerfolk sig i et Opbud uden Sidestykke i vor politiske Historie. Og den straalende Sejr, som Samlingspartierne vandt, udelukker enhver Mulighed for Tvivl og Mistydninger. Valget blev et overvældende Tillidsvotum til vort Folkestyre og en Bekræftelse af Sammenholdets Politik. Det viste, at praktisk taget hele den danske Vælgerbefolkning i urokket Enighed og med ukuet Vilje staar Vagt om sin Forfatning, sin Frihed og sin Førstefødselsret til dette Land.

Valget drejede sig ikke om Regeringen — den var ikke paa Valg — men det fornyede Rigsdagens Mandat til under fortsat Samarbejde at handle paa Folkets Vegne og værne vore velerhvervede Rettigheder.

Det var Hovedsagen. Her er Afgørelsen fuldkommen klar og overbevisende, ja, overvældende i Kraft af en Valgdeltagelse uden Sidestykke.

Derimod er det endnu paa det Tidspunkt, da disse Linier skrives, ikke muligt at danne sig et absolut sikkert Skøn over Forskydningerne mellem de enkelte Partier. Men det klare Svar paa Valgets Spørgsmaal ligger deri, at de samarbejdende Partier taget under eet har haft en uhyre Stemmeffremgang, medens de ærgerrige Forhaabninger, som Nationalsocialisterne i hvert Fald tidligere udtalte ofte og højrostedede, druknedes i et Hav af Stemmer. Partiet er dermed sat paa Plads, en grumme beskeden Plads i den yderste Periferi af dansk Politik.

Appel fra Rigsdagens Samarbejdsudvalg mod Sabotage.<sup>1)</sup>

4.-4.

Offentligheden har i disse Dage faaet Meddelelse om en lang Række alvorlige Sabotagehandling, der i alle Egne af Landet har været rettet dels imod dansk, dels

1) Berl. Morg. for 4.-4.-1948 oplyser:

I Samarbejdsudvalget, de fem samarbejdende Partiers fælles Udvalg, sidder for Det konservative Folkeparti Ole Bjørn Kraft og Axel B. Lange, for det radikale Venstre P. Munch og A. M. Hansen, for Socialdemokratiet H. P. Hansen og V. Buhl, for Venstre Knud Kristensen og I. C. Stensballe og for Danmarks Retsforbund Oluf Pedersen.

1943. imod den tyske Værnemagts Ejendom. Disse Handlinger, der forstyrrer Ro og Orden i Strid med Kongens Budskab af 9. April, og som strider mod dansk Lov, betegner en meget farlig Udvikling, der kan drage de alvorligste Følger efter sig. Danske Menneskeliv sættes derved i Fare. Dansk Produktion tilføjes en Skade, som baade nu og i Fremtiden vil sætte sit Spor i Arbejdsløshed. Fortsættes disse Sabotagehandling, og lykkes det ikke for de danske Myndigheder at bringe disse lovstridige Handlinger til Standsning, kan alt, hvad vi i disse Aar har fastholdt og bevaret, komme i den alvorligste Fare.

Det har været et uvurderligt Gode, at det i det store og hele er lykkedes at bevare Retshaandhævelsen som et dansk Anliggende. En Fortsættelse heraf er af den mest fundamentale Betydning for os alle. Det maa derfor være en Pligt for alle at bidrage til, at dette kan ske. Rigsdagens Samarbejdsudvalg retter en indtrængende Appel til den danske Befolkning om at forstaa Situationens dybe Alvor og at yde danske Rets- og Politimyndigheder al fornøden Støtte i Arbejdet med den krævende Opgave, der paa hviler dem som en Embedspligt, og af hvis Løsning saa meget afhænger.

Med Ro og Værdighed og en fast, frivillig Disciplin har det danske Folk baaret den Skabne, som Krigen har bragt over vort Land. Denne Indstilling maa vi fastholde Besættelsens Tid til Ende. Derved sikrer vi Bevarelsen af Rettigheder og Opretholdelsen af nationale Institutioner og Værdier, som er os dyrebare.

#### 4.-4. Leder i Pol.: Rigsdagsappel til Befolkningen om Undladelse af Sabotagehandling.

Den indtrængende Appel, som Rigsdagens Samarbejdsudvalg har rettet til den danske Befolkning, og hvis Ordlyd vi i Dag gengiver, bør beses med den allerstørste Opmærksomhed. Appellen er fremkaldt af den senere Tids foruroligende mange Sabotagehandling, og i beherskede Ord, men i fuld Bevidsthed om det Ansvar, der i denne Tid hviler paa danske Myndigheder, fremhæver Samarbejdsudvalget, at disse Handlinger forstyrrer Ro og Orden, er i Strid med Kongens Budskab af 9. April og i Strid med dansk Lov. De betegner, som det videre hedder, en farlig Udvikling, der kan drage de alvorligste Følger efter sig. Sabotagen maa tilmed anses for virkningsløs, for saa vidt angaar de Formaal, Sabotørerne formentlig tilstræber, og det danske Produktionsapparat tilføjes en Skade, der kan faa uheldige Virkninger langt frem i Tiden. Men først og fremmest betegner disse Handlinger et Brud paa den værdige Holdning, som den langt, langt overvejende Del af Befolkningen har indtaget i disse tunge Besættelsesaar.

Ro og Orden er vor Styrke. Betydningen af, at den enkelte paalægger sig selv en Disciplin svarende til Helhedens, kan næppe vurderes for højt. Appellen henviser til det uvurderlige Gode, det er for den danske Befolkning, at det i det store og hele er lykkedes at bevare Retshaandhævelsen som et dansk Anliggende, og paalægger alle det som en Pligt at bidrage til denne Tilstands Opretholdelse. Ro og Orden er det først fornødne. Myndighedernes Bestræbelser for at sikre en rolig Udvikling maa ikke vanskeliggøres gennem Enkeltes uoverlagte Handlinger. Enhver ansvarsbevidst dansk Borger bør gøre sig Situationen klar og ved sin Holdning bidrage til, at Landet kommer igennem disse Aar uden varig Skade.

#### 6.-4. Leder i Soc.-Dem om Sabotagen.

Den Række Jernbaneattentater, vi i Søndags bragte Meddelelse om, og de nye Sabotagehandling, der Søndag Aften er forefaldet i Hillerød, understreger Alvoren af den Situation, som har foranlediget Rigsdagens Samarbejdsudvalg til at rette en indtrængende Appel til den danske Offentlighed. Den værdige og korrekte Holdning, Befolkningen har indtaget under snart tre Aars Besættelse, efterlader ingen Tvivl om, hvordan den bedømmer den sikkert ganske snævre Kreds af Sabotører, der opererer her i Landet; men det er af Vigtighed, at Offentligheden er ganske klar over, at disse Sabotagehandling først og fremmest skader danske Interesser. Ikke blot har de bragt mange Menneskeliv i en overhængende Fare og ramt materielle danske Værdier, som under de nuværende Forhold ofte er uerstættelige, men naar Samarbejdsudvalget be-

tegner hele denne Udvikling som meget farlig, er det dog frem for alt, fordi den kan blive en Trusel mod dansk Retshaandhævelse og dermed mod alt, hvad vi i disse Aar har fastholdt og bevaret. En saadan Udvikling kan kun være af Interesse for Kræfter, der ser deres Fordel i at desorganisere Forholdene her i Landet og fremkalde en Tilstand, der truer danske Rettigheder og dyrebare nationale Værdier. Det er under Besættelsens Vilkaar en fundamental dansk Interesse ved Opretholdelsen af Ro og Orden at sikre os Mulighed for at hævde vore Rettigheder og føre Danmark frit og frelst gennem disse svære Aars mange Vanskeligheder. 1943.

**Berl. Tid. refererer Tale om Danmarks Fremtid holdt af Biskop, Dr. theol. Fuglsang 6./7.-4. Damgaard den 11.-3. i Fredensborg.**

..... Det store Kald har lydt til os. Vi har naaet et af de Øjeblikke i vort Folks Historie, da det drejer sig om at være eller ikke være.

..... Den 9. April forvoldte Danmark Hjertesorg; men den gav ogsaa Danmark en Hjertesag. Den gav Danmark et stort Maal.

Hjertesagen, det store Maal, er det nye Danmark. Danmarks Genfødselse, Danmarks Genrejsning. ....

..... Tale og Ord om Fædreland og Folk havde i vid Udstrækning mistet deres Kraft. Kendsgerningernes haarde Tale maatte til for at faa Folk til at høre. Kendsgerningerne talte haardt, og Nøden fik raabt vort Folk op. ....

..... Dette Land har Krav paa os; Krav paa vor Kærlighed, Krav paa vort Ansvar, Krav paa vort Offer, Krav paa vort Liv. Det maa være en Æressag for os at tjene dette Land. Thi uden dette Land er vi intet. Vi er rodløse og blodløse. Vi er som Avner, der spredes for Vinden.

..... Vi er danske, og vi vil vedblive at være danske. Kun saaledes kan vi bestaa og kun saaledes kan vi med Ære indtage vor Plads i Fremtiden; kun saaledes kan vi for Alvor og til Gavn udfylde vor Plads og tjene ikke blot os selv, men ogsaa de andre Folk, vi skal samarbejde med. Jo dybere vi er indlevet i og præget af vort eget, des større Betydning har vi ogsaa for de andre. Des mere har vi at give; des taknemmeligere vil vi være for at modtage. Intet enkelt Folk har faaet det hele; de er alle henvist til hinanden og alle bestemt til at tjene, hjælpe og udvikle hinanden. I det store Folkefællesskab vil Danmark gøre sin Indsats med alle de Kræfter og Evner, som Danmark har faaet i Eje, og som det har faaet som sin Opgave at føre frem og værne om. Danmarks Historie gennem tusind Aar viser os, hvilke disse Evner og Kræfter er. Vi som danske har et særligt Kald, en bestemt Plads og en selvstændig Opgave i Europa. Europas Aand aabenbarer sig i vor Verdensdels Historie som en Enhed i Mangfoldigheden. Europas Opdeling i Nationer har stedse været betragtet som vor Verdensdels egentlige Væsen. At tænke europæisk er at tænke i Nationer.

..... Europæisk og Dansk kan aldrig blive Modsætninger for den, der forstaar, at Europas Væsen er Mangfoldighed i Enheden. Ved at være fuldt ud dansk opfylder vort Folk sin Bestemmelse som en Del af Europa. Men at være dansk betyder at have Dannebrog som Symbol og Danmarks Konge som nationalt Samlingsmærke. Kun ved at være tro mod de danske Værdier, den danske Arv, kan vort Folk gøre sin Indsats i Europas og Menneskehedens fælles Virke.

..... Det er nu engang en alvorfuld Sandhed, som Historien bekræfter Gang paa Gang, at den Sag ikke kan leve, som ingen vil dø for. Men i 1914 brød Tusinder af Sønderjyllands Sønner op fra deres Hjem for med deres Liv som Indsats at bekræfte den Trofasthed og Troskab, som havde faaet dem til at værne om Fædrenes Jord. Seks Tusinde vendte aldrig mere tilbage. Paa Flanders og Frankrigs og Polens Marker taler de stumme Kors om deres Ofre. De var fælles med deres faldne Brødre fra Dybbøl om at bygge Danmarks Fremtid. Den 9. April 1940 var der atter Mænd, som vilde dø, og som døde for Danmark. Fra deres Grave lyser Haabets Skær for os.

Nu er de fleste af de 6000 Kors for længst smuldret hen; Mindet har lagt sit forsonende Skær over det smertelige Tab. Men nu rejser sig andre Kors — Kors over vore Landsmænd Syd for Grænsen, over Folkefæller, over Brødre. Blandt de Tusinder og atter Tusinder, som segner paa Ruslands iskolde Sletter og under Afrikas glødende

1943. Sol, er ogsaa vore Landsmænd. Vi føler dyb Smerte i Medfølelse for alle dem fra alle Folk, som bløder og lider og dør; men nærmest staa os de, som hører til vort eget Folk. Vi søger derhen, hvor de drog deres sidste Suk, hvor deres Hjerter hørte op at slaa; hvor deres Øjne lukkede sig i Døden, og vore foldede Hænder bærer frem for Guds Kærlighed alle dem, som venter og længes og græder, Far og Mor, Søster og Bror, den lille Dreng og Pige, som aldrig mere ser Far igen. Men af vore Landsmænds Grave, af vore Landsmænds Offer og Blod vokser Danmarks Fremtid. Æret og helligt er deres Minde for os!

Saa taler vor Historie sit klare og tydelige Sprog om, at det var de lykkeligste Tider for Danmark, naar Konge og Folk stod tættest sammen . . . . .

Danmarks Fremtid er Tro paa Retten, Hævdelse af vor ældgamle Retsarv, som omfattede tre umistelige Goder: Folkets Lovgivningsmagt, Domstolenes Uafhængighed og Forbud mod ulovlig Fængsling. I disse Bestemmelser ligger Svaret paa Spørgsmaalet, hvad Frihed er. Frihed er vor arvede Ret. . . . .

Gud, Konge og Fædreland! Det var den Treklang, som lød dybt i danske Sind, hvor det var ægte og kendte sig selv. Saa længe denne Tone klinger i Folkedybet, følger Danmark sit Kald og løfter sin rige Arv.

. . . . . Vi skal staa sammen i ubrydelig Enhed om Danmark, om Folket, Nationen, Folkestyret, Konge, Kirke og Fædreland. Det er Danmarks Fremtid.

#### 8.-5. Leder i Soc.-Dem. om en Benaadning.

Tre danske Statsborgere er, som det fremgaar af en officiel Meddelelse, ved tysk Krigsret blevet dømt for Sabotage mod den tyske Værnemagts Ejendele. Den ene af dem, *Hans Petersen*, dømtes til Døden; men efter en indtrængende Henstilling fra Statsministeren til det tyske Riges Befuldmægtigede har den paagældende tyske Myndighed nu benaadet Petersen, og en Henrettelse, der vilde have gjort det dybeste Indtryk paa det danske Folk, er dermed afværget.

Denne Sag viser atter, med hvilken uhyre Alvor Tyskland — saavel som andre krigsførende Magter — bedømmer Sabotage rettet mod militære Objekter. Disse Sabotagehandlinger, hvoraf adskillige har haft en meget alvorlig Karakter, er i fuldkommen Strid med dansk Mentalitet og danske Interesser. Ikke blot rammer de i mange Tilfælde føleligt danske Værdier og dansk Produktionsapparat, ligesom de har bragt adskillige Menneskeliv i Fare; de indeholder ogsaa en Trusel mod fundamentale danske Rettigheder og Interesser.

Sabotagehandlingerne er ganske uforenelige med den Holdning, som den danske Befolkning i det store og hele har indtaget under Besættelsen. De sikkert snævre Kredse, der anstifter Sabotage her i Landet, lader sig ikke lede af danske Interesser. Det danske Folk har erkendt, at en korrekt og besindig Holdning er den første Betingelse for at fastholde den Linie, der blev fastlagt den 9. April 1940 med Udgangspunkt i de Tilsagn, som da fra tysk Side blev givet Danmark. Fortsættelsen af denne politiske Linie, som det danske Folk har bekræftet, er en national Velfærdssag.

Det maa — som daværende Statsminister *Buhl* i sin Tid udtalte — ikke komme dertil, at selvraadig eller tankeløs Optræden skal bringe vor Ret til selv at holde Justits i Fare.

Disse Ord har i Dag en uforandret Gyldighed.

#### 16.-5. Leder i Berl. Morg. om Kongens Budskab.

. . . . .

Fra i Gaar har Kongen igen overtaget Ledelsen.

. . . . .

Vi ved med Glæde og Tryghed atter Roret i Kongens Haand.

Hans første Regeringshandling blev den Henvendelse, han i Aftes rettede til det danske Folk.<sup>1)</sup> Han ønskede i Anledning af de beklagelige Begivenheder, der i den

<sup>1)</sup> Se Afsnit B, S. 215.

senere Tid har fundet Sted rundt om i Landet, at gentage den Opfordring til Ro og værdig Optræden, som han fra Besættelsens første Dag har indskærpet vort Folk. Han kunde med fuld Føje fremhæve, at det danske Folks langt overvejende Flertal har fulgt denne Opfordring. Det er kun et Faatal af ansvarsløse Personer, der — som Kongen sagde — „ved Udøvelsen af forkastelige Handlinger tilsidesætter de Hensyn, som ansvarsbevidste Danske skylder deres Fædreland, om vi skal komme gennem disse alvorlige Tider efter de Linier, som Regering og Rigsdag i fuld Enighed har fastlagt.“ Det er dette Faatal, hvis Handlinger kan faa de alvorligste Følger — ikke blot for dem selv, men for Landet som Helhed. 1943.

Kongens Tale viser, hvor alvorligt Øjeblikket er. Han dvælede ved de trange Tider, vi har gennemlevet, siden Landet blev besat af den tyske Værnemagt. De har bragt store og stigende Vanskeligheder saavel for dem, der har Ansvaret for Landets Styrelse, som for de enkelte Borgere i deres daglige Virksomhed. Men Kongen føjede til: „Maaske har vi dog den vanskeligste Tid tilbage“. Han forbereder sit Folk paa, at de materielle Vanskeligheder, vi tre Aar igennem har kæmpet med, og det Tryk paa Sindene, vi har maattet udholde, maaske i den kommende Tid vil blive større og strengere. Det er i Bevidstheden herom, vi maa føle vort Ansvar og hver i sin Kreds virke hen til, at Ro og Orden hersker i Landet.

I dyb Tillid til den Erfaring og det sikre Omdømme, der gennem en lang, ofte vanskelig Regeringsperiode har præget Kongens Handlinger, og som i mangen for vort Fædreland skæbnesvanger Stund har staaet sin Prøve, har det danske Folks store Flertal igtaget den samdrægtige, korrekte og loyale Optræden, Kongen har opfordret til. Vi hilser med Haab og Fortrøstning, at Kongen atter staaer i Spidsen for Regeringen, og det vil være en Pligt for enhver Dansk at gøre sit til, at Kongens alvorlige og indtrængende Budskab i Aftes — baaret, som det var, af en dyb Ansvarsfølelse overfor vort Lands og vort Folks Skæbne — bliver fulgt gennem de farefulde Tider, vi gaar i Møde.

**Pol. refererer fhv. Statsminister Buhls Radiotale paa Grundlovsdagen om Samlingsviljen, Valget og Sabotagen. 6.-6.**

..... Om Samlingsviljen i det danske Folk talte Rigsdagsvalget i Marts sit stærke Sprog. Dette i sin ydre Fremtræden saa stilfærdige Valg blev vel det største og betydningsfuldeste i vor politiske Historie som folkestyret Land. Den Dag, Valget blev udskrevet, rettede de samarbejdende Partier til Vælgerne en fælles Henvendelse, som i jævne Ord kort og klart angav, hvad der var Valgets Kerne: Enhver Borger opfordredes til ved sin Stemme at bekræfte sin Samhørighed med Nationen og det danske Folkestyre. Det var selve Tiden, som gjorde Valget til en aaben Sindelagsprøve, og vi har Lov til at sige at Valgdagen tjente vort Land til Ære. Under en enestaaende Valgdeltagelse vedgik Folket paa en ren Ubetydelighed nær sin danske Arv og Troen paa vort Folkestyre.

Valget viste, at den Linie, som fra første Færd blev lagt af Konge, Regering og Rigsdag, har Tilslutning fra saa at sige hele det danske Folk. Vort store Maal er i Dag som før: Under gensidig Hensyntagen og Forstaaelse i Forholdet mellem Besættelsesmagten og vort Land og under Hævdelse af vore egne livsvigtige Interesser at føre Danmark frit og frelst gennem denne farefulde Tid.

Befolkningen som Helhed forstaaer den dybe Alvor i de Ord, hvormed Kongen nylig vendte sig mod de Personer, som ved Udøvelsen af forkastelige Handlinger tilsidesætter de Hensyn, som ansvarsbevidste Danske skylder deres Fædreland. Det har været vor Styrke, at vi i disse Aar har bevaret Sindets Ligevægt, og det maa ikke lykkes for en lille Gruppe fanatiske Provokatører eller letsindige Unge nu at sætte det paa Spil, som vi gennem Folkets Sammenhold maalbevidst og med Held har søgt at værne om.



1943. Forespørgsel til Forsvarsministeren fra Arne Sørensen, Hoff og Størmose vedrørende Deltagelse i tysk Krigstjeneste. (Anmeldt i Folketinget den 24. Juni. Citeret efter Rigsdagstidende.)<sup>1)</sup>

Hvilke Oplysninger kan Forsvarsministeren give Folketinget om Begrundelsen for, at Ministeren i Skrivelse af 1. Juni 1943 til den danske Hærs Afdelinger<sup>2)</sup> paa Regeringens Vegne har givet Befalingsmænd, der ønsker at deltage i tysk eller finsk Krigstjeneste, Tilsagn om, at denne Tjenestetid medregnes ved Beregning af Alderstillæg og Pension, skønt dette er i Strid med Hærloven af 7. Maj 1937 § 92, Stk. 6, og hvorledes vil Ministeren begrunde, at der i samme Skrivelse gives Tilsagn om, at nævnte Hærlovs Bestemmelser om Forfremmelse i givet Fald vil blive ændret til Fordel for de Befalingsmænd, der gaar i Besættelsesmagtens Tjeneste, skønt en saadan Ændring kun kan finde Sted ved en særlig derom vedtagen Lov?

- 19.-8. Leder i Berl. Morg. om den forargelige Fortjeneste paa Værnemagerarbejde.

Under forrige Krig vakte det Forargelse, at heldige Spekulanter kunde leve lystigt for Penge, erhvervede ved Spil paa Børsen. Dette vilde Børsspil, som i sin Tid havde bredt sig til alle Samfundslag lige fra Ministre til Sporskiftere, eksisterer heldigvis ikke under denne Krig. Men der er kommet andre Indtægtskilder, som har samme forargelige Karakter. De af Besættelsen fremkaldte store Arbejder af særlig Beskaffenhed og vidtspredte Leverancer til de mest forskellige Formaal har vist sig at rumme en Fristelse, mange desværre falder for. For den, der ikke tage det saa nøje, er der en let Adgang til at tjene Penge, og det maa — som med Børsspillet under forrige Krig — siges, at det er ikke fra en enkelt Stand eller Klasse, men fra alle Lag i Samfundet, at de let tjente Penge lokker mindre nøjeregnende Mennesker ud over Grænsen.

Ved den Landslejr, den konservative Ungdom holdt i Ollerup, fremdrog Folketingsmand Ole Bjørn Kraft ..... „Den Fare, som truer vor Økonomi, og som forøges, naar danske Statsborgere søger at udnytte Situationenes Muligheder, bestræber Administrationen sig for at begrænse det mest mulige. Men det maa med Skam siges, at der findes Borgere i Landet, som her lader aldeles haant om det Hensyn, som de skylder Fællesskabet, og som paa enhver Maade søger at unddrage sig Kontrol med deres Udnyttelse af Situationen. Dem vil vi stemple, som de fortjener det: Som Forrædere imod den nationale Solidaritet, de vil ikke kunne vente nogen Overbærenhed, naar deres lyssky Transaktioner afsløres.“

Det vilde have været heldigt, om der fra alle Sider blev vist en saadan Selvdisciplin, at det ikke var nødvendigt at kræve den danske Stats ordnende Indgreb, netop paa dette Omraade. Men da disse Indgreb desværre er nødvendige, maa det meget haabes, at Administrationen ikke lader sig trætte af de mange Vanskeligheder, som selvsagt vil gøre sig gældende, og som bevirker, at Resultaterne ikke altid svarer til Hensigten. Det maa med usvækket Styrke hævdes, at udstedte Love og Forskrifter har Gyldighed overfor alle, og at de, der ikke lader sig afskrække af en moralsk Fordømmelse, kan vente en Fordømmelse af en Beskaffenhed, som taler et for dem mere føleligt Sprog. Dette har Samfundet et uafviseligt Krav paa. Naar Krigen er endt, vil den danske Stat staa med en uhyre Gældsbyrde, som i kommende Generationer skal forrentes og afvikles. Ingen kan tænke sig, at Befolkningen ogsaa skal være villig til eller have Evne til herudover at forrente og opretholde Rigdomme samlet paa Samfundets Bekostning gennem Misbrug af Situationen og Tilsidesættelse af de paabudte Kontrolforholdsregler. De, der har valgt at føre Kaperkrig mod deres eget Lands Velfærd, skal ikke tro, at de vil faa Glæde af deres uretmæssige Bytte.

<sup>1)</sup> I Folketingets Møde 30.-6.-1943 udtalte Formanden: »Der er overfor mig rejst Indvending mod Forespørgslens Fremme. Afstemning vil være at foretage«.

Herefter nægtedes Forespørgslens Fremme med 106 Stemmer mod 3. — Forespørgslen maatte ifølge »indtrængende Henstilling« fra Udenrigsministeriets Pressebureau ikke omtales i Dagspressen.

<sup>2)</sup> Se Afsnit A, S. 102.

Soc.-Dem. citerer De samvirkende Fagforbunds Resolution af 20. s. M.<sup>1)</sup>

1943.  
21.-8.

De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg og Formændene for de tilsluttede Forbund opfordrer de organiserede Arbejdere til fortsat at følge Opfordringen af 9. April 1940 om at fortsætte Arbejdet uforstyrret, hver paa sin Plads.

Uoverensstemmelser, der maatte opstaa, skal nu som før behandles gennem Organisationerne og aldrig uden om disse.

Ved at følge denne Opfordring vil alle medvirke til at opretholde Ro og Orden i Landet.

Afvis enhver Provokation, fra hvilken Side den end maatte komme.

Leder i Soc.-Dem.: Dybt alvorlig Situation.

22.-8.

I Statsraadet i Gaar billigede Kongen Udsendelsen af et Opraab<sup>2)</sup>, hvori Regeringen og Samarbejdsudvalget med Tilslutning af Rigsdagens samarbejdende Partier indtrængende opfordrer det danske Folk til at medvirke til Opretholdelsen af lovordnede Tilstande i Landet.

Det er uden videre klart, at et saa usædvanligt Skridt maa have en meget alvorlig Baggrund. I Opraabet lægges der da heller ikke Skjul herpaa, idet Situationen betegnes som *dybt alvorlig*. Der henvises i denne Forbindelse til „Begivenheder af faretruende Karakter“, tiltagende Sabotage, Demonstrationer og Forsøg paa at standse Jernbaner og offentlige Værker.

Som Baggrund for denne Situation anfører Opraabet uundgaaelige Gnidninger under Besættelsen og den stigende Utaalmodighed og Irritation, som selve Besættelsens Langvarighed har fremkaldt i Befolkningen. Med den forøgede Modtagelighed, som saadanne Forhold medfører, bliver Provokationer, fra hvilken Side de end kommer, naturligvis særligt farlige, og det er derfor naturligt, at Regeringen og Partiernes opfordrer Befolkningen til hverken at udæske eller lade sig udæske. Regeringen tilsiger Befolkningen, at den ogsaa overfor de senest indtrufne Begivenheder „paa bedste Maade vil varetage den danske Befolknings Interesser overfor de tyske Myndigheder“.

Det store Flertal af den danske Befolkning har bestandig indtaget en besindig og korrekt Holdning. De Følelser og Stemninger, som Besættelsens Langvarighed kan fremkalde, bør heller ikke nu bestemme vor Adfærd og forvirre vort sunde realistiske Omdømme. Vi maa fortsat erkende Situationen, som den er: Danmark er, selv ikke-krigsførende, besat af en krigsførende Stormagt, og overfor de Tilsagn, der fra tysk Side blev givet os den 9. April 1940, har vi paataget os selv at opretholde Ro og Orden i Landet. Det er en fundamental dansk Interesse, at dette fortsat lykkes. Vor Besindighed kan ikke forveksles med national Svaghed. Den beror ikke blot paa en nøgtern Situationsbedømmelse og politisk Kultur, men ogsaa paa vor urokkelige Tillid til Fremtiden.

En Fortsættelse af den sidste Tids Begivenheder vilde ikke alene have følelige materielle Følger for den danske Befolkning — gennem Ødelæggelse af Produktionen, Forsynings- og Transportvanskeligheder — men vilde ogsaa være af ødelæggende Virkning for danske Samfundsforhold. Det er sande Ord, naar det i Opraabet hedder: „Skal det lykkes at føre dansk Folkestyre og vort Samfundsliv frelst gennem Krigens Ulykker og Farer, er Befolkningens Medvirken hertil nødvendig“. Med Rette siges det i Opraabet: „Enhver, der ønsker, at dansk Styre i Landet skal bevares, maa føle det som sin Pligt i alle Forhold at bidrage til, at lovordnede Tilstande fortsat kan oprettholdes“.

Det danske Folk, som ønsker at styre sine egne Sager, vil forstaa og opfylde denne Pligt. Det er frem for alt en Pligt mod os selv.

Regeringens og Partiernes Henvendelse til den danske Befolkning er af en saadan

<sup>1)</sup> Soc.-Dem.s Leder af 21. s. M. slutter sig til Resolutionen og betoner, at Ro og Orden i Landet er en bydende Nødvendighed.

<sup>2)</sup> Se Afsnit B, S. 216 f.

1943. Alvor og Vægt, at den sikkert vil blive hørt og efterlevet. Den — saavel som De samvirkende Fagforbunds Henvendelse til Arbejderne — er alene Udtryk for danske Interesser, fremfor alt den fælles Interesse, der hæver sig over alle Meningsforskelle: at føre vort Land og vort Folkestyre frelst gennem denne Tids Vanskeligheder og Farer indtil den længselsfuldt ventede Dag, da Danmark atter er et frit Land.

## 22.-8. Leder i Berl. Morg. om Regeringens og Rigsdagens Appel til det danske Folk.

Efter en Bedømmelse af den Situation, der som Følge af den senere Tids Begivenheder er indtraadt her i Landet, har Regering og Rigsdag besluttet sig til at rette en indtrængende Opfordring til Befolkningen om ikke paa nogen Maade at udæske eller lade sig udæske til uoverlagte Handlinger. Andet Steds i Bladet bringer vi Ordlyden af denne Opfordring.

Det indskærpes i den, at en Fortsættelse af de Sabotagehandling, der i stigende Omfang har fundet Sted — Forsøg paa at bringe Jernbaner og offentlige Værker til Standsning m. m. — vil være af ødelæggende Virkning for danske Samfundsforhold og saaledes direkte gaa ud over Befolkningen selv. Disse Ødelæggelser af danske Samfærdselsmidler og dansk Produktionsapparat kan, hedder det, have til Følge, at „Tilførsler af Levnedsmidler og Brændsel vil blive hemmet, og der vil opstaa alvorlige Forstyrrelser af den ordnede Produktion til Skade for hele Befolkningen“.

Det har steds været Regeringens Opgave at varetage Befolkningens Interesser paa det bedste overfor de tyske Myndigheder, og dette vil, siges det i Erklæringen, „ogsaa blive Tilfældet overfor de senest indtrufne Begivenheder“, men „skal det lykkes at føre dansk Folkestyre og Samfundsliv frelst gennem Krigens Ulykker og Farer, er Befolkningens Medvirken hertil nødvendig“, fremhæves det.

I den Situation, der er opstaaet — den betegnes i Henvendelsen som „dybt alvorlig“ — paakalder da vort Folks ledende og ansvarlige Instanser, Regeringen og Samarbejdsudvalget med Tilslutning af de samarbejdende Partiers Rigsdagsgrupper og med Kongens Bifald, den Ro og Besindighed og det Sammenhold, som under faretruende Forhold har været vort Folks Kendemærke, og som er den uomgængelige Betingelse for, at Landet kan komme vel gennem den strenge Tid. Det understreges, at „enhver, der ønsker, at dansk Styre i Landet skal bevares, maa føle det som sin Pligt i alle Forhold at bidrage til, at lovordnede Tilstande fortsat kan opretholdes“.

Kongens, Regeringens og Samarbejdspartiernes Appel rettes saaledes til hver enkelt Dansk og opfordrer ham til at føle et personligt Ansvar for sit Land. Oprindelsen til de Begivenheder, der har fundet Sted, søger Opraabet i Besættelsens Langvarighed, der dels har fremkaldt „en større Modtagelighed overfor formodede Fornærmelser“ og dels i dansk Befolkning har skabt „stigende Utaalmodighed og Irritation“. Men netop under det Pres, der saaledes hviler paa Sindene, gælder det at bevare Ro og Værdighed. Ingen maa tage sig selv til Rette. Under Forhold som dem, vi lever under, har hver enkelt Borger sit Ansvar overfor Helheden. Ethvert uoverlagt og svarslost Skridt kan drage uoverskuelige Følger efter sig og nedkalde Ulykker over Land og Folk. Dette gælder al ubesindig Handling, hvad enten det drejer sig om voldelig Sabotage eller om Udspredelse af løse og skadelige Rygter, der kun kan tjene til at holde Uroen vedlige. Følelsesbetonede Stemninger, hvor levende og varme de end kan være i deres Oprindelse, og hvor højt de end maa værdsættes, kan ikke være en Rettesnor for dansk Handling og Optræden i Dag. Paa den Nationalbevidsthed, vort Folk i alle dets Lag er vakt til, bør vi bygge vort Haab for Fremtiden. Men denne Nationalbevidsthed forudsætter netop Lydighed mod det Ansvar, der paahviler hver enkelt af os, og som ingen har Ret til at sætte sig ud over.

Ikke mindst i Betragtning af, at den tilstundende Tid efter alt at dømme vil føre strengt skærpede Vanskeligheder med sig, bør Regering og Rigsdag kunne regne med den rolige og besindige Medvirken fra Befolkningens Side, som Erklæringen i Gaar opfordrer til.

**Leder i Pol.: Opraabet til det danske Folk.**1943.  
22.-8.

Opraabet til den danske Befolkning fra Regeringen og de fem Samarbejdspartier fremkommer i en alvorlig Stund. Det oplyses i Henvendelsen til Befolkningen, at der i den sidste Tid er indtraadt Begivenheder af faretruende Karakter. Sabotage er forekommet i stigende Omfang. Demonstrationer er iværksat forskellige Steder i Landet, og der er blevet gjort Forsøg paa at bringe Jernbaner og offentlige Værker til Standsning. Det er i denne Situation, Opraabet til det danske Folk fremkommer. Det er udstedt af Rigsdagen og de fem store Partier, der repræsenterer den altovervejende Del af den danske Befolkning, og Kongen har i et Statsraad i Gaar Formiddags givet det sin Tilslutning. Formaalet er at mane til Ro og Omtanke og at kræve Befolkningens Medvirken til at føre dansk Folkestyre og Samfundsliv frelst gennem Krigenes Ulykker.

Det er kun faa Maaneder siden, at den danske Vælgerbefolkning tilkendegav sin Vilje til Sammenhold og Opretholdelse af det danske Folkestyre gennem en Valgdeltagelse, som aldrig nogensinde tidligere er set i dette Land. Det er dette nationale Sammenholds Partier, der nu sammen med Regeringen og med Kongens Tilslutning i en dybt alvorlig Time kommer til Befolkningen og peger paa de Farer, der truer vort Samfund og det danske Styre. Det maa være Regeringen og den folkevalgte Rigsdags Repræsentanter, der handler paa Folkets Vegne og foretager de Skridt, der er nødvendige til Varetagelse af danske Interesser. Regering og Rigsdag har i de halvfjerde Aar, der er gaaet, siden vort Land blev besat af en fremmed Magt, set det som sin Opgave at mildne Krigtidens tunge Tryk for Befolkningen, at bevare alt, hvad der er dansk, og at varetage vort Lands og Befolkningens Interesser over for den fremmede Magt, der befinder sig her i Landet. Saaledes maa det vedblive at være i den Tid af Krigen, der endnu er tilbage, og det Grundlag, paa hvilket det nationale Sammenhold i Rigsdagen og i Befolkningen bygger, maa ikke undergraves af uansvarlige Handlinger. En Fortsættelse af Sabotagehandlingerne f. Eks. mod Trafikmidlerne kan medføre de alvorligste Følger for de store Byers Forsyninger med Livsfornödenheder, og som altid vil dette i første Række komme til at gaa ud over dem, der har mindst at staa imod med. I det hele er der Grund til at gøre sig klart, at Sabotagen uundgaeligt rammer danske Interesser. Inden for de fem samarbejdende Partier er der da ogsaa, som det fremgaar af Henvendelsen til Befolkningen, Enighed om, at Sabotage, Demonstrationer og Uro maa forhindres, hvis det skal lykkes at føre vort Land frelst gennem Tidens Ulykker, og enhver, der ønsker det danske Styre fortsat og opretholdt, bør føle det som sin Pligt at yde sin Medvirken hertil. . . . .

**Berl. Morg. citerer Dansk Jernbaneforbunds Appel af 23. s. M. til samtlige Afdelinger og Grupper inden for Forbundet om at undgaa Arbejdsnedlæggelse.<sup>1)</sup>** 24.-8.

Der har i den senere Tid fundet Begivenheder Sted, som har medført, at Statsbanernes Hjelpearbejdere enkelte Steder har deltaget i lokale Arbejdsnedlæggelser. Dette har igen ført til, at der er øvet en endog ret stærk Paavirkning overfor Forbundets Medlemmer, som helt korrekt har indtaget det Standpunkt, at de som Tjenestemænd havde Pligt til at fortsætte Arbejdet.

Idet vi iøvrigt henviser til den af De samvirkende Fagforbund den 20 ds. udsendte Opfordring til samtlige Medlemmer om at behandle opstaaende Uoverensstemmelser gennem Organisationerne paa lovmæssig Vis, skal vi paa Hovedbestyrelsens Vegne tilsige ethvert af Forbundets Medlemmer, som, uanset om Hjelpearbejderne forlader Arbejdet, forbliver paa sin Post og udfører sin Gerning, Organisationens ubetingede Støtte. Vore Medlemmer bør under ingen Omstændigheder lade sig provokere til Handlinger, der kan faa de alvorligste Følger ikke alene for de paagældende Tjenestemænd selv, men for hele det danske Samfund.

Ethvert Spørgsmaal af den Art, som maatte opstaa, maa uophødelig evt. pr. Telefon eller Telegraf forelægges Hovedbestyrelsen, og kun de Raad og Vejledninger, denne giver, maa følges.

Jernbanedriftens uforstyrrede Gang er navnlig under de herskende vanskelige

<sup>1)</sup> Tilsvarende Udtalelse fremkom samtidig fra Jernbaneforeningen.

1943. Forhold af vital Betydning. Heraf afhænger bl. a. Byernes Forsyning med Levnedsmidler, og selv en kortere Arbejdsnedlæggelse kan medføre skæbnesvangre Forviklinger. Vore Medlemmer har derfor et tungere Ansvar og dermed større Forpligtelser overfor det øvrige Samfund end de fleste andre, og som Medlemmernes Ansvar er, saaledes er vor Organisations.

Dette er tilfulde forstaaet af vore Kammerater i Odense under Strejkebegivenhederne i de sidste Dage, hvor de trods et stærkt Tryk af Omgivelserne blev paa Arbejdspladsen og gjorde deres Pligt.

25.-8. Artikel i Berl. Morg.: Appel fra Formanden for Hovedstadens Fagforeninger, Fagforbundenes Formænd og den socialdemokratiske Arbejderbevægelses politiske Tillidsmænd.<sup>1)</sup>

Til Hovedstadens Arbejdere!

I en alvorlig Stund retter Formanden for Hovedstadens Fagforeninger sammen med Fagforbundenes Formænd og den socialdemokratiske Arbejderbevægelses politiske Tillidsmænd i København-Frederiksberg en Appel til Hovedstadens Arbejdere om at staa fast sammen om den Linie, som hidtil har skabt Respekt om dansk Arbejderbevægelse.

Under tre Aars Besættelse har vi med denne Linie søgt at sikre det danske Folk dets demokratiske og organisationsmæssige Rettigheder. Den socialdemokratiske Arbejderbevægelse kan med Stolthed pege paa, at den uden Vaklen har holdt sin væsentlige Del af den Front, hvis Formaal har været paa een Gang at sikre det danske Folkestyre og det danske Folks nationale Selvhævdelse.

I den seneste Tid har Provokatører af blandet Oprindelse søgt at lokke danske Arbejdere ud i desperate politiske Eventyr.

Nu har disse Provokatører begyndt deres Spekulationer i Hovedstaden, Uansvarlige Kredse forsøger ved anonyme Opraab at opkaste sig til Ledere for de organiserede Arbejdere. Ved falske Lokketoner forsøger disse Kredse, der aldrig har haft nogen Interesse for Demokratiet eller for Arbejderbevægelsen, at forlede Hovedstadens Arbejdere til Letsindigheder.

De har nu den Dristighed at opfordre Arbejderne til at lægge Krop til disse Spekulationer, idet de kynisk opfordrer til Strejker og Uroligheder.

De valgte, ansvarlige Tillidsmænd for Hovedstadens faglige og politiske Arbejderbevægelse udtaler deres Fordømmelse af denne ansvarsløse Provokatørgerning.

Forsamlingen peger paa, at Virkeliggørelsen af saadanne Planer uvægerlig vil betyde en Katastrophe baade for Arbejderhjemmene og for hele det danske Folk.

Forsamlingen opfordrer derfor Hovedstadens Arbejdere til at forstaa deres store Ansvar baade for deres egen Bevægelse og for Folkets nationale Interesser.

Nu skal Sammenholdet og Kammeratskabet staa sin Prøve.

Vis derfor alle Provokationer tilbage.

Følg i enhver Situation kun de Paroler, som jeres egne ansvarlige Organisationer udsteder.

26.-8. Berl. Morg. citerer Erhvervslivets Hovedorganisationers Opraab om Ro og Orden.

„I Anledning af de alvorlige Begivenheder, der i den senere Tid er indtruffet forskellige Steder i Landet og i Tilslutning til det af Regering og Rigsdag udsendt Opraab til Befolkningen om ikke paa nogen Maade at udæske til eller lade sig udæske til uoverlagte Handlinger, opfordrer dansk Erhvervslivs Hovedorganisationer alle, der har Tilknytning til dansk Erhvervsliv, til af yderste Evne at medvirke til, at man overalt følger Kongens Bud af 9. April 1940 om, at Ro og Orden skal bevares.“

Opraabet er undertegnet af Dansk Arbejdsgiverforening, De danske Handelsforeningers Fællesorganisation, Grosserer-Societetets Komité, Industriraadet, De samvirkende danske Husmandsforeninger, Dansk Dampskibsrederiforening, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri, Haandværksraadet, Landbrugsraadet, Fællesrepræ-

<sup>1)</sup> Udtalelsen vedtoges af en Forsamling paa ca. 400 Personer. — Lederen i Pol. for 26.-8.-1943 slutter sig ganske til Opraabet og uddyber det med Henviisning til det nationale Sammenhold.

sentationen for De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Andelsselskaber, Provins-Handelskammeret og De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark. 1943.

#### Leder i Soc.-Dem.: Deltag ikke i Opløb.

28.-8.

Københavnerne har hidtil udvist en mønsterværdig Selvbeherskelse og Forstaaelse af Situationen. Stort set har Hovedstaden da ogsaa kunnet glæde sig over uforstyrret Ro og Orden i Gaderne. Denne Tilstand bør ikke kunne afbrydes af nogle meningsløse Gadeopløb som dem, der forefaldt Torsdag Aften, ligegyldigt om Deltagerne har handlet af Nysgerrighed eller i ungdommelig Ubesindighed ladet sig forlede af Provokationer.

Vi vil paany indtrængende advare mod enhver Deltagelse i Sammenstimlinger. Følgerne kan for den enkelte let blive endnu føleligere end Anholdelse og Straf. Og det danske Samfunds Interesser kan kun skades af Gadeoptøjer.

Den Kendsgerning, at adskillige af de Anholdte var under 15 Aar, siger ikke blot noget om disse Opløbs Karakter, men indskærper ogsaa alvorligt Forældres og andre ældre Paarørendes Pligt til at vejlede de Unge og afholde dem fra Deltagelse i Sammenstimlinger af enhver Art.

Det skulde nødigt komme dertil, at Politiet gør Alvor af sine Overvejelser om en saa indgribende Foranstaltning som et Udgangsforbud for Børn og unge Mennesker.

Og en saadan Foranstaltning synes da heller ikke at være fornøden. I Aftes herskede der Ro overalt i Byen.

#### Pol. refererer Opfordring fra De samvirkende Fagforbunds og Socialdemokratisk Forbunds Forretningsudvalg til Besindighed, Fasthed og Sammenhold. 29.-8.

..... Mødet opfordrer den faglige og socialdemokratiske Arbejderbevægelses Medlemmer til under den foreliggende alvorlige Situation fortsat at staa trofast sammen. Bevar Troen paa Organisationerne, de socialdemokratiske Ideer og det danske Folks nationale og demokratiske Rettigheder.

Mødet opfordrer enhver til at vise Besindighed, Fasthed og Sammenhold.

#### Leder i Pol.: Om at udsende Opraab.

29.-8.

..... Desværre har den seneste Tid bragt en Række Begivenheder herhjemme, der har forstyrret Ordenen og rejst store Vanskeligheder. I det manende Opraab, som Regeringen og de fem samarbejdende Partier forleden udstedte, bifaldet af Kongen i et Statsraad, blev det stærkt lagt Befolkningen paa Sinde fortsat at vise Ro, Besindighed og Sammenhold, og de Farer, som en Fortsættelse af de urolige Tilstande kunde medføre, blev skarpt understreget. I den Tilslutning til Opraabet, der blev givet fra Arbejdernes faglige Organisationer advaredes stærkt mod Provokationer, og Henvendelsen fremhævede Arbejderbevægelsens Deltagelse i den Front, hvis Formaal har været paa én Gang at sikre det danske Folkestyre og det danske Folks Selvhævdelse. Yderligere har alle de store Erhvervsorganisationer i en Udtalelse givet deres Tilslutning til Regeringens og Partiernes Opraab. At disse Henvendelser er blevet modtaget med den Alvor og Forstaaelse, som var tilsigtet, er uden Tvivl. Arbejdsnedlæggelser, der har fundet Sted, er igen blevet afblæst, idet Arbejderne har fulgt Opfordringerne fra Fagforeningerne og fra den Ledelse, der har ført Arbejderbevægelsen frem økonomisk og politisk, og den Uro, der desværre har givet sig Udtryk forskellige Steder, har været i stærk Aftagen. De politiske Partier og de landsomfattende Organisationer, der staaer bag Henvendelserne til Befolkningen, og som har givet dem Vægt, har vist Styrken og Viljen til rolige Tilstande under Hævdelsen af danske Interesser. ....

#### Leder i Soc.-Dem. om Sammenhold mod uansvarlige Kræfter.

29.-8.

*Vi holder sammen.*

Da Danmark den 9. April 1940 blev besat, paatog vi os — overfor de Tilsagn, der blev givet os fra tysk Side — selv at opretholde Ro og Orden her i Landet. De ansvar-

1943. lige Myndigheder har gennem mere end tre Aar gjort deres bedste for i Nationens egen Interesse at opfylde denne Forpligtelse, og det danske Folks overvejende Flertal har, skønt tyngt af den Belastning, disse Aar har betydet, vist en korrekt og besindig Holdning, loyal mod Kongens og Regeringens Bud. De i den sidste Tid opstaaede beklagelige Episoder, fremkaldt af uansvarlige Kræfter, har ikke kunnet ændre dette Helhedsbillede. Myndighederne har i de forefaldne Tilfælde af Uroligheder sat deres Magtmidler ind, og Kongen, Regeringen, Rigsdagspartierne, den faglige og politiske Arbejderbevægelse og de store Erhvervsorganisationer har indtrængende og med Virkning opfordret Befolkningen til Ro og Sammenhold.

Fra alle ansvarlige Sider i Danmark er der handlet ud fra det Synspunkt, at den Tilstand, der skabtes den 9. April 1940, og den politiske Linie, der bekræftedes af Vælgerne den 23. Marts, kun kan ændres af Landets ansvarlige Regering og Rigsdag, ikke af uansvarlige Kredse.

Dette er fremdeles det ansvarlige Danmarks Standpunkt. Men hvad der end sker, vil det danske Folk vide at staa sammen i urokkelig Fasthed mod vort Land. Hvilke Veje, vi end skal vandre, vil vi, sammen med Konge og Rigsdag, gaa til Vejs Ende sammen, tro mod Nationens Idealer, mod vore Organisationer og demokratiske Institutioner.

Nu som hidtil gælder det frem for alt at vise Besindighed, Fasthed og Sammenhold.

2.-9. **Alsing Andersens Cirkulære til Socialdemokratiets Hovedbestyrelse og Rigsdagsgruppe, De samvirkende Forretningsudvalg m. fl. om kommunistisk og chauvinistisk Agitation.**

Naar der fra chauvinistisk og kommunistisk Side bliver gjort gældende, at den af Samarbejdspartierne siden den 9. April førte Politik ved de sidste Dages Begivenheder har vist sin Uholdbarhed, og at Udviklingen derfor giver disse Chauvinist- og Kommunistkredse Ret i deres Angreb, særlig paa Socialdemokratiet, er det — ganske bortset fra disse Aars fabelagtige Svingning i Kommunisternes Politik — en fuldstændig falsk Opstilling af Problemet, og en Paastand, der ikke under nogen Omstændighed maa staa uimodsagt, men tværtimod i Sandhedens Interesse og af Hensyn til Udviklingen paa det mest energiske maa imødegaas og tilbagevises.

Vort Formaal siden den 9. April har været at gaa ind for en Politik, der kunde skaane Befolkningen for de Lidelser og Prøvelser, som en anden politisk Linie uundvigeligt maatte medføre, og som i de andre Lande er blevet Krigens Kaar for Befolkningen. Som Landets største Parti var det vor Pligt overfor Land og Folk uanset Bagholdsangreb at give denne Politik Styrke. Ydermere maatte det befrygtes, at de Vælgere, der havde vist os Tillid, særlig kunde blive udsat ved en anden Politik, og at de og deres Hjem ved deres Levevilkaar vilde have den ringeste økonomiske Modstandskraft.

Gennem 3 Aar viste vor Politik sin Berettigelse og sin Holdbarhed. Maalet: at skaane Land og Folk for Krigstidens Ulykker naaedes saa vidt, at ingen anden Politik kunde have givet blot tilnærmelsesvis lige saa godt Resultat, og saaledes kunde det sikkert have fortsat lige til Krigens Slutning til Gavn for det danske Samfund og for hvert enkelt Medlem af vort Lands Befolkning.

Men denne Vej frem er blevet undermineret af Christmas Møllers Agitation i Radioen i Forbindelse med den Koalition af Chauvinister og Kommuniste, der ansvarsløst og skjult har søgt at mistænkeliggøre Samarbejdets Maal og Midler og at fremskaffe en anden Mentalitet i Dele af Befolkningen. De har tilsigtet at fremkalde Sabotage og Uro i Befolkningen og paa Arbejdspladserne, netop fordi de vidste, at Forholdene under Besættelsen ikke kunde bære denne Belastning, de har foregøglet dem, der hørte paa deres Tale, Luftspejlinger og Drømmesyn, der ikke stod til troende. Derfor er Ansvar for den Situation, som nu er opstaaet, og de skal fastholdes paa deres Ansvar for, at det inden Krigens sluttede kom dertil, hvor vi i Øjeblikket befinder os.

Mellem de samarbejdende Partier har der ingen Uenighed været om Formaal og Fremgangsmaade for den danske Politik, der maatte staa som Samarbejdets Hoved-

opgave. Fra alle de medvirkende Partiers Side har man erkendt Pligten til at føre Landet og Folket gennem disse Aar paa saa lempelige Vilkaar som muligt, men uden at vige paa Omraader, hvor Eftergivenhed vilde have været en utilstedelig Fejl. En saadan Eftergivenhed og Slaphed kan til denne Dag ikke heller med Rette bebrejdes Samarbejdets Partier. 1943.

Maalbevidst og ansvarsbevidst er den Politik fulgt, som rummede Mulighed for at komme igennem. Over et Tidsrum af 3 Aar har den vist sin Berettigelse som den eneste rigtige; i stigende Grad er den modarbejdet fra kommunistisk og chauvinistisk Side disse Kredse har vidst, hvad de var ude efter, hvorledes de søgte at svække Samarbejdets Stilling og Resultater og fremkalde den Krisesituation, der kunde skabe Mulighed for et Sammenbrud og en total Ændring i Landets og Befolkningens Vilkaar.

Overfor ethvert Forsøg paa at tilsøre eller forvanske disse Kendsgerninger er det nødvendigt at klargøre den sande Sammenhæng. De rette Synspunkter maa energisk fastholdes til Imødegaaelse af kommunistisk og chauvinistisk Agitation overalt, hvor den maatte fremkomme. Ansvarret maa have den rigtige Adresse, Arbejderbevægelsens faglige og politiske Organisationer har Gang paa Gang, mens Tid var, paapeget, hvad den ansvarløse Agitation vilde føre til.

Med soc. Hilsen

(sign.) Alsing Andersen.

#### Leder i Pol.: Undtagelsestilstanden.

4.-9.

Nogle af de Lempelser i Undtagelsestilstanden, de sidste Dage havde bragt Hovedstaden, blev i Gaar atter ophævet, og Tiden for Udgangsforbudets Ikrafttræden blev igen rykket frem til Kl. 21. Det er et nyt Bevis paa den Alvor, der ligger i Forholdene.

Et Par Dage havde det daglige Liv i Hovedstaden nærmet sig det normale, og der var indtraadt en Forbedring, som var til stor Lettelse for det danske Samfundslivs og Erhvervslivs Funktioner, men denne Tilstand er altsaa paany ændret, for hvor lang eller kort Periode ved vi intet om. Det er en Indskærpelse af, at den militære Undtagelsestilstand er en alvorlig Ting, og at den vedvarende bestaar og stiller sine Krav til os alle og til hver enkelt.

**Overborgmesteren (Viggo Christensen) i Borgerrepræsentationen om Bevilling af 1 Mill. Kroner, der af den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark blev afkrævet Københavns Kommune i Bod. (Citeret fra Borgerrepræsentationens Forhandlinger).** 10.-9.

.....  
I Onsdags Aftes er der forefaldet et Mord, for hvis Enkeltheder der har staaet en Redegørelse i Bladene, og denne Begivenhed har givet Anledning til, at Undtagelsestilstanden for København er blevet skærpet. Torsdag den 9. Kl. 9.55 overbragte en tysk Officer mig et Brev med de nye Foranstaltninger, som var beordret i Anledning af Mordet. Brevets Indhold er blevet offentliggjort i Bladene, saa jeg har Lov til at gaa ud fra, at Forsamlingen er bekendt med dets Indhold. Forordningen blev imidlertid først bragt til Befolkningens Kundskab gennem Radioen Kl. 17.55, og det hænger sammen med, at hele Dagen gik med Forhandlinger med tyske Myndigheder i Anledning af Punkt 3 i de Vilkaar, som er stillet os. Punkt 3 er altsaa den Bod, som paalægges Københavns Kommune i Anledning af Mordet, og det er Magistratens og Udenrigsministeriets Opfattelse, at denne Bod er i Strid med Haag-Konventionens Art. 50, den Konvention, som man ved Analogi har anvendt som Retsgrundlag for Undtagelsestilstanden.

Jeg havde Lejlighed til Kl. 11 om Formiddagen at have en Samtale med den Øverstbefalende for de tyske Tropper, og herunder fremhævede jeg, at vi ansaa den paagældende Bestemmelse som værende i Strid med Konventionen, hvortil der blev svaret, at den Øverstbefalende kendte Danskernes Lyst til at fortolke Love, Kundgørelser og Skrivelser, men her drejede det sig ikke om Formaliteter, men om Realiteter, og hans Opfattelse af Haag-Konventionen var, at han havde Lov til at gøre alt,



1943. hvad der efter hans Skøn var nødvendigt for at sikre Hæren og sikre Ro og Orden i Landet.

Den samlede Magistrat, som drøftede Sagen om Eftermiddagen, har vedtaget den Indstilling, som foreligger, men der blev hele Eftermiddagen arbejdet med Sagen fra Udenrigsministeriets Side, og efter at der i Eftermiddagens Løb havde været rettet mange Henvendelser, fandt der en Samtale Sted mellem den Øverstbefalende og Direktør Svenningsen i Udenrigsministeriet. Under denne Samtale protesterede Direktøren mod den Bod, der er paalagt København, idet han hævdede, at den var et eklatant Brud paa Folkeretten, og at den formentlig vilde undergrave den danske Befolkningens Tillid til Generalens Dispositioner. Der blev ogsaa sagt, at det var en Foranstaltning, som vilde skabe Uro i Befolkningen, idet man vilde opfatte det som Røvermoral, ligesom der vist ogsaa er blevet sagt — det er jo et lukket Møde — at ved en saadan Foranstaltning vilde vel ogsaa de sidste Muligheder for Dannelsen af en dansk Regering svinde.

Efter det Referat, der er givet mig, er det ogsaa utvivlsomt, at Generalen har været ret paavirket af Argumentationen, men da han to Gange i Forvejen har afvist at gøre Forandring, maa det skønnes, at han ikke har villet tage det Prestigetab, som det vil være at gaa bort fra det, der var besluttet. Heroverfor har Direktør Svenningsen sagt, at han i Morgen, det vil altsaa sige i Dag, vilde sende en Protestnote fra Udenrigsministeriet.

Denne Protestnote lyder i vor Oversættelse saaledes:

*Excellence,*

I Anledning af den den 7. ds. skete Nedskydning af et Medlem af Polizei-Verfügungsbataillon af ubekendte Gerningsmænd har De i Skrivelse af 9. September 1943 til Hr. Overborgmesteren for Byen København bl. a. forordnet, at Byen København i Bøde skal betale et Beløb paa 1 Million danske Kroner.

De var i Gaar saa venlig at modtage undertegnede til en Konference desangaaende.

Idet man henviser til det overfor Dem ved denne Konference mundtligt udviklede, tillader Udenrigsministeriet sig herved at bekræfte overfor Dem, at Idømmelsen af den paalagte Pengebøde efter den herværende Opfattelse staar i Modstrid med Artikel 50 i Haager-Landkrigsreglementet, hvorfor man fremsætter Indsigelse derimod.

Jeg beder Dem, Excellence, modtage Forsikringen om min største Højagtelse.

Direktøren for Udenrigsministeriet,  
sign. *Nils Svenningsen.*

Magistraten er ganske enig heri, og ifald Borgerrepræsentationen tiltræder Magistratens Forslag, som det foreligger, vil der fra Magistraten afgaa tvende Skrivelser, en til den Øverstbefalende, hvori man meddeler, at Boden er betalt, men at man erklærer sig enig i Udenrigsministeriets Note af D. D. og altsaa ogsaa fremsætter *sin* Protest derimod, og endvidere — da Pengene skal betales et andet Sted end til den Øverstbefalende, nemlig til Nationalbanken — lader vi for Sikkerheds Skyld samtidig medfølge en Skrivelse, der giver Udtryk for, at man betaler Pengene med Forbehold, idet man er af den Opfattelse, at Kravet er uberettiget efter Haag-Konventionens Art. 50.

Det er min Opfattelse, at vi staar i en Tvangssituation, hvor det er nødvendigt at bøje sig for Kravet, hvis vi ikke vil udsætte os for Foranstaltninger, der kan blive værre og faa en helt anden Karakter, og ud fra denne Betragtning anbefaler jeg paa den samlede Magistrats Vegne Borgerrepræsentationen at tiltræde Magistratens Forslag, hvori der altsaa ogsaa indeholdes en Protest mod Lovligheden af, at dette Beløb er afkrævet os.

Forslaget tiltraadtes.

**Overborgmesteren (Viggo Christensen) i Borgerrepræsentationen om Bevilling af 500.000 Kr., der af den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark er afkrævet Kommunen i Bod. (Citeret fra Borgerrepræsentationens Forhandlinger).** 21.-9.

I Gaar Eftermiddag Kl. 14.52 modtog vi den Skrivelse, der er omdelt sammen med Sagen, fra Befalingshaveren over de tyske Tropper i Danmark, hvori man afkrævede os en Bod paa 500.000 Kr., at betale i Dag inden Kl. 15, i Anledning af „et fejgt Overfald paa en Person, der tilhørte den tyske Værnemagt“. . . . .

. . . . . da det efter alt, hvad der forelaa, drejede sig om et Overfald i Rødovre, maatte det formentlig være en forkert Adresse, naar Skrivelsen var sendt til os. Det var Direktøren<sup>1)</sup> ogsaa nogenlunde tilbøjelig til at mene, og Resultatet blev, at han vilde tage en Samtale med Dr. Kanstein, den Mand, der har underskrevet Skrivelsen paa den Øverstbefalendes Vegne, og som er deres juridiske Hoved, deres folkeretskyndige Mand. Jeg blev saa ringet op med Meddelelse om, at nu var der forhandlet med Dr. Kanstein, som havde forelagt Sagen for den Øverstbefalende, og man kunde sige, at de vel vidste, at det var i Udkanten af København, men om det var en fremmed Kommune, havde de intet Kendskab til og heller ikke saa megen Interesse i, for det, det drejede sig om for dem, var at gøre hele Hovedstadsomraadets Befolkning solidarisk ansvarlig for det Overfald, der var sket, og derfor vilde man anordne, at Hovedstadsomraadets Befolkning skulde betale, og man havde da sendt Skrivelsen til den førende Kommunes Overborgmester. . . . .

**Meddelelse fra Udenrigsministeriets Direktør til Dr. Best og den Øverstbefalende med Betingelserne for, at Departementscheferne fortsat udøvede Regeringsfunktioner.** 23.-9.

Da man ikke er klar over, under hvilke Betingelser et Ministerium vilde komme til at arbejde, mener man ikke at kunne fremsætte Forslag.

Opretholdes Foranstaltninger af mere eller mindre lignende Karakter som de nuværende ved Undtagelsestilstandens Ophævelse, er der jo ikke Mulighed for at danne et grundlovmæssigt Ministerium, idet et Ministerium under disse Forhold vilde savne væsentlige Dele af de forfatningsmæssige Beføjelser.

Men selv om der ikke dannes nogen Regering, vil der kunne drages Omsorg for, at Statsforvaltningen føres videre paa en saavel for Befolkningen som for Besættelsesmagten betryggende Maade, idet de almindelige Regeringsfunktioner vil kunne udøves af de danske Administrationschefer. Disse har den 29. August overtaget Ledelsen efter den tyske Øverstkommanderendes direkte Opfordring og efter den tilbagetraadte danske Regerings Ønske. De vil kunne paaregne fuld Støtte fra de politiske Kredse og fra Befolkningen. De vil kunne finde faste Former for Samarbejde sig imellem.

Der har været ført Forhandlinger mellem de højeste Justitsforvaltningsmyndigheder og kompetente Repræsentanter for Domstolene, og der bestaar herefter Enighed mellem Centralforvaltningscheferne og Domstolenes Repræsentanter om, at de førstnævnte i den givne Situation — saa længe der ikke findes et Ministerium, og saa længe de hver inden for sit Administrationsomraade udøver den øverste administrative Beføjelse — kan give Regler af Lovgivningsindhold, naar følgende Forudsætninger i det enkelte Tilfælde er opfyldt:

- a) Loven skal være nødvendig af Hensyn til Samfundslivets uforstyrrede Fortsættelse og Opretholdelse af Ro og Orden.
- b) Loven maa ikke stride imod dansk Retsbevidsthed.

Det første Krav opfyldes lettest, naar det gælder Forlængelse af tidsbegrænsede Love, men Nødvendigheden af ny Lovgivning i Tilslutning til gældende dansk Ret kan ikke anses for udelukket.

Saadanne Love kaldes Lovanordninger.

Administrationscheferne vil, saa længe der ikke findes noget Ministerium, og de følgelig udøver Regeringsfunktionerne, ved Konstitution kunne besætte Statstjenestemandstillinger og ved Fratrædelsesbevillinger bringe en Statstjenestemand's Tjeneste til Ophør.

Der er saaledes skabt Sikkerhed for, at Statsforvaltningen uforstyrret kan føres

1) Direktør Svenningsen, Udenrigsministeriet.

1943. videre, uanset at de grundlovmæssige Indehavere af den udøvende og den lovgivende Magt midlertidigt er ude af Stand til at udøve deres Funktioner.

17.-10. **Ritzau-Meddelelse om Schalburg-Korpsets Mindefest for de danske faldne Østfront-Soldater, gengivet i Dagspressen.**

Søndag afholdt Schalburg-Korpsset en stilfuld Mindefest for de danske Soldater, der har givet deres Liv i Kampen mod Bolchevismen.

For en Forsamling af ca. 700 Mennesker talte Korpschef K. B. Martinsen og Kaptajn Poul Sommer.

Korpschef K. B. Martinsen udtalte blandt andet, at ligesom Østfrontens danske Soldater kæmpede mod Kommunismen, saaledes kæmpede ogsaa de unge, der melder sig til Schalburg-Korpsets Rækker, mod Kommunismen her i Landet, hvis Virksomhed bestaar i at saa Had og splitte det danske Folk og i at ødelægge vore Fabrikker og Værdier. Østfrontens danske Soldater er Rygstødet i den Kamp, Schalburg-Korpsset har taget op, og der kunde derfor med Stolthed henvises til en Armékorpschefs Dagsbefaling, hvori det udtales: „Med særlig Glæde og Tilfredshed har jeg erfaret de danske Frivilliges udadledige Kampholdning. Efter den sidste Udvikling i Danmark legemliggør nu alene SS-Pansergrenaderregiment „Danmark“ de danske militære Traditioner. Jeg haaber, at de Frivillige i Regimentet vil betragte dette som deres stærkeste nationale Helligdom og er til Sinds af dette Regiment at skabe en stærk national Enhed. For deres urokkelige klare, karaktermæssig udadledige og kampmæssig stolte Holdning udtaler jeg over for Danskerne min særlige Anerkendelse.“

Endvidere udtalte K. B. Martinsen, at den Kamp, der nu føres herhjemme mod Jødedom, Frimureri og Kapitalisme, er et nødvendigt Led i det europæiske Kontinentets Frigørelseskamp mod Bolchevismen.

Efter Talen blev der holdt en Mindeappell over de ca. 400 i denne Krig faldne danske Soldater paa Østfronten. Herunder blev Navnene paa samtlige faldne oplæst, medens Orglet intonerede med den faldne Obersturmbannführer C. F. von Schalburgs Sang: „Usynligt følger os en Skare.“

Derefter rettede Kaptajn Sommer nogle gribende Ord til de tilstedeværende Efterladte: Saa mindes vi i Dag vore faldne Kammerater for at lade deres Daad leve iblandt os. Som en manende Forpligtelse skal disse Navne staa for hele den Ungdom, der vil føre Kampen videre for Danmarks Sag. Fjenden rustet sig til Kamp ogsaa inden for Landets Grænser, og hans Virke trækker et dybt Skel gennem det danske Folk. Som aldrig før staa Folket splittet og rodløst, et viljesløst Redskab i udenlandske Magters Hænder, der ikke tager i Betænkning at hidse vort Folk til Selvudslettelse og Borgerkrig. Vestens Plutokrati og Asiens Bolchevisme staa bag denne tragiske Udvikling i Danmark. Ad tusinde mærkelige Veje trænger disse Ordre ind i det danske Folk. Men vi Danske skal hverken kæmpe for Verdensdemokratiet eller for andre internationale Magter. Vi vil hverken tjene Englands, Ruslands eller Tysklands Sag. For Schalburg-Korpsset er Danmark vort Løsen. For Danmarks Fremtid har vi kæmpet paa Europas Fronter, for Danmarks Fremtid har vore Kammerater givet deres Liv. For Danmarks Frihed og Fremtid vil vi ogsaa inden for Landets Grænser kæmpe indtil Døden. Vi har Brug for enhver, der kan yde en aktiv Indsats, enten som Soldater i Schalburg-Korpsets Rækker eller i „Folkeværnet“s Organisation Landet over. Som vore Kammerater staa sammen ved Fronten Skulder ved Skulder, fordi den store alvorlige Opgave samler dem, saaledes er det ogsaa nødvendigt, at vi sætter Hensynet til personlige Divergenser og partipolitiske Stridigheder til Side for at skabe Samling af alle positive nationale Kræfter. Der findes Landsmænd, der vover at kalde os og vore faldne Landsmænd for Landsforrædere, fordi vi ikke vil tjene Englands og Bolchevismens Interesser. Dette interesserer os ikke, kun Historiens Dom interesserer os, og vi ved, at en Dag vil et enigt Danmark sætte vore Kammerater en Minderune præget med følgende Ord:

Danske de vare af Æt og Id,  
Thi skal de mindes i løbende Tid,  
Fædrenes værdige Sønner.

Højtideligheden afsluttedes med Ouverturen til „Elverhøj“.

**Erklæring fra Politidirektør I. Stamm om Politiets Brug af Skydevaaben. (Cit. fra 1943. Berl. Morg.) 10.-11.**

Den 7. Oktober 1943 kom Københavns Politi ud for det Tilfælde, at nogle Personer henvendte sig til to københavnske Politibetjente og spurgte efter en Adresse. Da Politibetjentene gav sig til at svare paa Spørgsmaalet, fik de pludselig en Pistol trykket ind i Underlivet og en i Ryggen, og det blev sagt til dem, at hvis de rørte sig, vilde de blive skudt.

Der var 2 Mand om hver, og de fratog Politimændene deres Tjenestepistoler, idet de sagde, at dem havde de bedre Brug for. Politibetjentene fik derpaa Besked om ikke at røre sig det første Kvarter, idet de blev gjort opmærksom paa, at der paa den anden Side af Gaden stod yderligere et Par Mand, der holdt dem dækket med Pistol. Inden de gik, gav de et Fløjtesignal, der blev besvaret fra den modsatte Side af Gaden. Ganske det tilsvarende gentog sig faa Minutter efter 2 andre Steder paa Nørrebrogade, og Politiet blev paa den Maade paa een Aften berøvet 5 Tjenestepistoler.

Senere paa Natten blev en Politimand, der var paa Vej hjem fra Tjeneste paa Cykel, raabt an, og da han troede, at det drejede sig om at yde Assistance, sprang han af Cyklen. Han blev ligeledes omringet af flere Mandspersoner og blev under Trusel tvunget til at aflevere sin Pistol. Dette har med flere eller færre Dages Mellemrum gentaget sig, saaledes at Politiet ialt har mistet 15 Pistoler.

De paagældende Politimænd har alle haft Forstaaelsen af, at det ikke har været en tom Trusel, men at der virkelig vilde blive skudt, hvis der blev gjort Modstand.

Dette Forhold kan selvfølgelig ikke blive ved, og man har derfor fra Københavns Politis Side set sig nødsaget til at foretage forskellige Skridt for at forhindre, at Politiets Pistoler kommer i Hænderne paa Folk, der maaske har til Hensigt at bruge dem imod Politiet selv.

De rent tjenstlige Foranstaltninger kan naturligvis ikke omtales offentligt, men det er en Selvfølge, at den enkelte Politimands Opmærksomhed nu er mangedoblet, og at han maa være skeptisk overfor enhver Henvendelse til ham efter Mørkets Frembrud.

Man ønsker ikke oftere at faa Politimænd afvæbnet.

Da flere af Afvæbningerne er sket ved Bevogtningssteder, er der nu truffet Foranstaltninger til at indhegne disse Steder efter Mørkets Frembrud med Lægtehegn, og Politibetjentene har faaet Ordre til uden Varsel at skyde paa enhver, som søger at overskride Indhegningen.

Naar Personer nærmer sig Politiet paa en mistænkelig Maade, vil de blive raabt an, og man maa være forberedt paa, at hvis en Opfordring til at standse ikke øjeblikkeligt bliver efterkommet, vil der blive skudt. Endvidere vil Politiet i langt højere Grad end hidtil undersøge Folk paa Gaden for om muligt at paagribe de Revolvermænd, der har afvæbnet Politiet.

Det er beklageligt, at Københavns Politi skal være tvunget til at tage den Art skarpe Midler i Anvendelse, men det er nødvendigt, hvis København atter skal blive den fredelige By, den før har været.

I. STAMM.

\*

Det fremgaar af selve Meddelelsen, at det københavnske Politi uden Glæde skrider til Indførelsen af disse ekstraordinære Forholdsregler, hvis Formaal er at hindre Overgreb mod Politistyrken. I Almindelighed vil det dog sikkert blive forstaaet af Byens Befolkning — der altid har haft et godt Forhold til vort Politi og ønsker, at Opretholdelsen af Ro og Orden fremdeles skal ligge fast i dettes Hænder — at særegne Forhold kan gøre en Fravigelse af normale Regler nødvendig. Enhver, der har Myndighed at udøve, maa i alvorlige Situationer handle under Ansvar og med Omtanke, og Befolkningen venter, at dette nu mere end nogen Sinde bliver Ledetraaden for Politiets Ledelse og for den enkelte Politimand.

**Uddrag af Professor, Dr. phil. Hartvig Frisch's Rustale i Studenterforeningen.**

13.-11.

Unge Kammerater! Kære Landsmænd!

I er blevet Studenter i et mærkeligt Aar, Krigens fjerde, der ikke blot har bragt

1943. det store Verdensopgør ind i en Fase, der fra alle Sider kaldes afgørende, men som tillige, særlig for vort Land har bragt skæbnesvangre Afgørelser. . . . .

Netop i disse Dage for 25 Aar siden aandede Mennesker op efter en lignende Katastrofe i den Tro, at den gamle socialistiske Drøm om et internationalt Sammenhold nu skulde gennemføres, men ligesom Brest-Litowsk havde vist Tysklands Hensigter, viste de sejrende Vestmagter, at de ikke var modne til at tage Konsekvensen af deres Sejr.

Det Kim af Fornuft, der blev nedlagt i Genève, fik ikke de Vækstbetingelser, som kunde muliggøre en global Økonomi, og Resultatet blev hele den Periode af Toldspærringer og Rustninger, som førte til den nye Katastrofe.

Fornuften kan man ikke give Skylden. Den talte gennem Reynes og de andre store Eksperter og gennem Arbejderinternationalen, men druknede i den nationalistiske Bølge. . . . .

Men mens vi venter, vil der være to Tendenser, som strides om de unges Sind. Den ene tror for en lille Nation kun paa Rettens Vej og søger at lægge al Kraft i at opretholde og underbygge den danske demokratiske Kultur, hvori vort Land — paa Linie med de andre nordiske Lande — har ydet en Indsats, som har aftvunget Verden Respekt. Det bør bemærkes, at det har været Sammenholdet paa dette Grundlag, som har forskaanet vort Land for at forquisles. Nu er de Retninger i den Grad „færdige“, at de end ikke er værd at spilde Ord paa, men nok værd at huske.

Den anden Tendens er Magtens Politik, men i omvendt og fordrejet Form, som det er nødvendigt for den svagere, skjult, anarkistisk og blindt, Hævnens Lov, Junglens Lov.

Det siger sig selv, at denne Tendens vil have mange Chancer for at gøre Indtryk paa Ungdommen, fordi den er aktiv, voldsom, romantisk og appellerer til Modet. Har ikke alle Tider appelleret til Ungdommens Mod?

Naar jeg som Professor i Græsk slaar op i de gamle græske Lyrikere fra Hellas' Ungtid, er det første mit Øje falder paa i Diehl's Fragmenter Kallinos' Digt:

Indtil hvornaar vil I vente? Naar tænder I Modet i Brystet,  
Ynglinge, føler I ej Skammen for Grannernes Folk, siden I altid gir efter?  
I bilder jer ind, at I sidder  
dybest i Fred, mens Krig raser om hele vor Jord.

Jeg tilstaar, at disse Ord fra en brusende Ungdom ogsaa fænger i mig. Men det er *Krig*, Kallinos her taler om, et Folks aabne Kamp, om det saa skal være mod en Overmagt, men dog Krig, raa og brutal, men med den Ærlighed i sit Væsen, at den har en klar afgrænset Hensigt, Nedkæmpning af Modstanderen (det, der hedder betingelsesløs Kapitulation), og at den holder op, naar Maalet er naaet. Luftkrigen har ganske vist i vort Aarhundrede udvisket Grænserne for Magtanvendelsen overfor Civilbefolkningen og derved yderligere brutaliseret Krigen, men tilbage bliver dog, at det er aaben Vold, ikke Snigmord. Anderledes med den skjulte anarkistiske Terrorisme, der nu drives herhjemme under Navn af Sabotage. De Herrer fra det selvbestaltede „Frihedsraad“ burde læse „Gøngehøvdingen“, der er en første Klasses dansk Sabotage-Roman. Deraf kunde de lære, at der ogsaa i det Fag er Gentlemen. Jeg bekender aabent, at Attentatet paa den danske Færge, som kostede helt uskyldige Mennesker Liv og Førlighed, og som udsatte 600 danske Medborgere for Druknedøden, fylder mig med Væmmelse.

Jeg er fuldt vidende om, hvad det er for Begivenheder, der har fremkaldt denne Terrorisme. Jeg forstaar ogsaa den Ulighed i Vilkaarene, der faar den ærlige danske Befolkning til at lukke sig ind med sin Harmen, og jeg nærer ikke den ringeste Sympati med den Overretssagfører, der vil henvende sig til Folk fra den Talerstol, som andre kontrollerer.

Men den Talerstol, jeg her taler fra til jer unge, er fri, har altid været en af Landets frieste, og her taler jeg som Lærer ved Universitetet til den studerende Ungdom ogsaa under dette mit Ansvar.

Jeg vil da sige, at jeg af Hjertet billiger de Ord, Borgmester Struck udtalte i

Korsør Byraad, hvori han fordømte Udaaden for dens Hensynsløshed netop mod Landsmænd. 1943.

Her skiltes virkelig Vandene, for at bruge det manende Ord, som Hal Koch gjorde til Motto paa sin Pjece faa Dage før sin Fængsling.

Man kan ikke paa samme Tid tale om Humanisme og Menneskeret og alt det, som vort høje Universitet — i Anledning af danske Medborgeres Ulykke er gaaet ind for og — jeg tør tilføje — er rede til at sætte alt ind for, og saa samtidig aabent og blot med et Skuldertræk billige en Voldsmentalitet, som ikke kender ringeste Hensyn til Landsmænds Liv.

Det kan heller ikke taales, at danske Medborgere — Banernes og Færgernes Personale, Politiet, Redningsmandskaberne og Fabriksvagterne — skal regnes for anden Klasses Landsmænd, hvis Liv man kan ofre, fordi de udfører deres simple Pligt.

Vi har forlængst ment at være kommet ud over Middelalderens Strafferet, hvor Boden var forskellig, eftersom det var Danismænd eller fremmed eller Træl. Men nu ser vi Opslag med Dusører med 20.000 for en Slags Danskere, 500 for en anden Slags og slet ingen Ting, hvis det er en Embedsmand i Funktion.

Her maa Humanismen kende sin Pligt, hvis ikke hele Retsbevidstheden skal nedbrydes i Landet, og en hel Generation af Ungdommen føres ud i en Terrorisme, som vilde blive en Skamplet paa vor Kultur. . . . .

Her gælder det at bevare de bedste Egenskaber i det danske Folk, dets aabne Sind, dets Menneskelighed, dets Sammenhold. Dertil hører ogsaa Frihedskærligheden, som vi gennem Demokratiet har indsøgt med Modernælken, og som satte sit dybe Spor da Konge, Regering og Rigsdag den 29. August stod ubrydeligt sammen om det, der for os er uadskilleligt fra dansk Styre.

Nu ligger det i hver enkelt Danskers Haand selv at opretholde og udbygge det Danmark, vi elsker. Lanterneerne i Toppen er slukket, og Kommandoorderne fra Broen lyder ikke længere; men fra Maskinerne høres endnu Stemplernes Slag, og hver Mand gør tavs sin Pligt. De danske Statsebedsmænd har staaet deres Prøve, og bag dem igen er der Tusinder og atter Tusinder, der hver øver sin Gerning som Leder i Erhverv eller Organisation. Taalmod, Udholdenhed og Sammenhold, alt rettet mod eet Maal: for Danmark.

Her har I ogsaa en Pligt, Studenter af 1943: Dygtiggørelse og atter Dygtiggørelse! . . . . .

Derfor bliv paa jeres Post! Lad jer ikke lokke af Panik til at bortkaste det eneste Vaaben, I har til i Øjeblikket at kæmpe for Fremtidens Danmark, Bøgerne og Høresalene. Nogen af os skal jo dog blive paa Pladsen for at røgte Dagens Gerning, og helt klædeligt var det ikke, om det i Fremtiden skulde siges, at Studenterne var dem, der først forsvandt. . . . .

Danmark er mørkelagt. Omkring os er Krigen, og selv er vi som i et Tog, der raser gennem en Tunnel i et Bjergs Indre. Langt forude skimter vi et Lys — Freden, Friheden. . . . .

Det er det Haab, der holder os alle oppe. Lad nu ikke Sammenholdet, der har staaet sin Prøve gennem snart fire Aar, svigte paa det sidste.

(Citeret fra Frisch: „Tænket og talt under Krigen“, 1945).

**Uddrag af Overborgmesterens Budgettale i Borgerrepræsentationen. (Citeret fra Borgerrepræsentationens Forhandlinger). 25.-11.**

Siden jeg sidst havde den Ære at forelægge Regnskab og Budget for den ærede Forsamling, er meget forandret. Voldsmetoder, der strider mod nordisk Tankegang og Retsopfattelse, er paa forskellig Vis bragt i Anvendelse. Blodige Begivenheder har fundet Sted paa vore Gader. Sikkerheden for Liv og Ejendom er forringet. Det danske Smil er blevet bittert. Landets Regering er traadt ud af Funktion. Haarde Restriktioner har i den seneste Tid hindret eller hæmmet Udøvelsen af visse Dele af Byens Erhvervsliv. . . . .

**1943. Borgmester H. P. Sørensen i Borgerrepræsentationen om Bevilling af forskellige Beløb 16.-12. til Foranstaltninger til Beskyttelse af vore Driftsvirksomheders Værker og til Sabotagevagter.**

.....

Det er meget store Beløb, det drejer sig om til Beskyttelsesforanstaltninger og Lønning af Sabotagevagter. Da de første Sabotagehandlinger fandt Sted for snart et Aars Tid siden, henvendte Politiet sig til Værkerne og stillede C.B. Mandskab til Raadighed til Udførelsen af en vis Vagttjeneste. I Sommerens Løb blev Sabotagehandlingerne mere omfattende, af en alvorligere Karakter og talrigere, og Politiet krævede da gennemført en Række Foranstaltninger ved Elektricitetsværkerne, Understationer og Omformerstationer, og ogsaa tildels ved i hvert Fald Valby Gasværk. Man forlangte spærende Plankeværker, strømførende Ledninger, der samtidig kunde virke som Alarmsystem, og endelig Indførelse af Vagter ved alle Porte og Adgange og patruillerende Vagter rundt om paa Værkerne.

Man troede i Sommer, at det kun var Elektricitetsværkerne, der kunde blive udsat for Sabotagehandlinger. .... Adskillige Handlinger siden da har bekræftet denne Antagelse, men vi kommer ikke uden om, at i Gaar har en Sabotagehandling mod Frederiksbergs Vandtaarn ved Zoologisk Have vist, at ogsaa andre Virksomheder end Elektricitetsværkerne kan komme ud for Sabotage.

I Oktober Maaned havde Belysningsvæsenet sine Planer færdige. .... Der skulde bruges 120 Mand og endvidere meget store Summer til de Foranstaltninger, der skulde træffes.

I den Redegørelse, som Belysningsvæsenet har afgivet, og som har været forelagt for Budgetudvalget, drejer det sig for indeværende Aar om en Sum paa 95.000 Kr. til Materiel og 350.000 Kr. til Lønninger til Sabotagevagter, og disse Beløb har vi altsaa faaet Budgetudvalgets Tilslutning til at afholde som Overskridelse paa de Konti, hvor nu disse Ting kan placeres.

For 1944-45 har man ikke optaget noget Beløb hverken til særlige Udgifter eller til Lønninger af Vagtmandskab, men hvis det bliver nødvendigt at opretholde denne Vagttjeneste og Beskyttelse i det kommende Aar, vil Udgiften til Lønninger af Vagtmandskab for Elektricitetsværkerne blive 670.000 Kr., og dertil kan saa komme Udgifter til nye Foranstaltninger.

Disse nye Foranstaltninger er allerede paa Vej, idet Politiet efter Sabotagehandlingen mod Transformatorstationen ved Lygten har stillet Krav om nye Sikkerhedsforanstaltninger, Foranstaltninger, som Politiet kan kræve i Henhold til Loven af December 1942. Disse Foranstaltninger gaar ud paa en Forøgelse af Beskyttelsesmandskabet, Opsættelse af strømførende Ledninger og Pigtraadshegn samt yderligere af særlige, direkte Alarmledninger fra Værkerne til Politistationerne, saavel den lokale Politistation som Politigaarden. Endvidere skal Adgangene til alle Stationer sikres ved Dørsluser, saaledes at kun een Mand ad Gangen kan komme ind, og naar han kommer ind i Slusen vil der foran ham være en lukket Dør, som først skal aabnes, før man kan komme ind til selve Værket. ....

Det vil altsaa sige, at vi kommer op mod 900.000 Kr. aarlig til dette Arbejde.

Jeg har gjort disse Bemærkninger, for at Forsamlingen kan være bekendt med disse Ting, idet jeg haaber, at man forstaar Grunden til, at Magistraten har ment ikke at kunne forelægge Sagen trykt for Medlemmerne og behandle den i offentligt Møde. ....

**17.-12. Artikel i Pol: Rigspolitichef Begtrup-Hansens Raad om ikke at lukke op.**

.....

— Give Regler lader sig jo ikke gøre, svarede Rigspolitichef Begtrup-Hansen, for Tilfældene er jo aldrig ens. Man kan bare indskærpe at vise almindelig Forsigtighed, ganske særligt i Mørketiden. Uvedkommende skal man aldrig risikere at lukke ind.

— Hvis det nu er Personer, som udgiver sig for at være Politi?

— Politiet er altid forsynet med Politiskilt. Til yderligere Sikkerhed kan man anmode om at maatte se den eller de paagældende Mænds skriftlige Legitimation. De skal være i Besiddelse af Legitimation, som er forsynet med Fotografi. Men, som sagt,

nogen fast Regel kan ikke gives ud over, at man aldrig skal lukke Uvedkommende ind uden i Forvejen saa nogenlunde at have sikret sig. 1943.

**Artikel i Pol.: Haabet til det nye Aar — Ole Bjørn Krafts Udtalelser citeres.**

1944.

Faa Timer før Revolver-Attentatet fremsatte Formanden for den konservative Rigsdagsgruppe, Folketingsmand Ole Bjørn Kraft, denne Udtalelse over for os: 1.-1.

I begge de kæmpende Lejre venter man, at 1944 skal blive den store Afgørelses Aar. Hvis det sker, vil det ogsaa blive et Skæbneaar for vort Rige og Folk. Ikke uden Uro og Frygt kan vi se de kommende Dage i Møde. Men vi vil ikke fortvivle. Svage eller stærke vil vi sætte de Kræfter ind i Kampen om vor Fremtid, som vi raader over. Et Folks Skæbne vil til sidst altid blive afgjort af det selv. Har vi Tro paa vort Folks Ret til Frihed og Liv, Tillid til dets egen Vilje til at vedblive med at være et Folk, kan vi ogsaa have Tro og Tillid til Fremtiden. Og denne Tro og Tillid er kun vokset i det Aar, der svandt. Den 23. Marts lød det danske Folks Røst klar og stærk. Der var ingen Vaklen, ingen Tvivl. Denne Valgdag vil lyse længe i vor Historie som et uimodsigeligt Vidnesbyrd om vort Sammenhold og vor Frihedsvilje. Vort Demokrati bestod sin Prøve, og hvad der er endnu mere, vi viste, at denne haarde Tid har gjort alle indre Modsætninger smaa. Der er i Dag intet andet, der har afgørende Betydning, end Fædrelandet og dets Bestaaen. Her er vi eet Hjerte og eet Slag.

Siden er store Forandringer indtraadt. En Haardhed, som vi ikke har kendt før, er kommet ind i vor Tilværelse. Men heri deler vi Skæbne med de fleste af Jordens andre Folk. Der er intet, der tyder paa, at vi skulde være for svage til at leve op til Tidens Krav. De Danske Lov i Dag er Kammeratskab. Det bærer og styrker. Det vil ogsaa præge vor Fremtid. Vi er blevet forpligtet af vort nationale Fællesskab. Det vil leve videre i Hverdagens store og smaa Ting ogsaa i Fremtiden.

Saaledes kan vi da møde det nye Aar med Tro og Haab.

**Leder i Soc.-Dem. i Anledning af Aarsskiftet.**

1.-1.

Danmark befinder sig i Dag i en Situation, der er uden Fortilfælde i vor Historie, en Situation, der stiller de største Krav til Nationens Samfølelse, dens Karakter og sunde Dømmekraft. Det er en svær Belastningsprøve, men den vil blive bestaaet. Under smertelige Tilskikkelser og Tidens hele nagende Usikkerhed har det danske Folk hen over alle Interesse- og Meningsmodsætninger bevaret den dybe Samfølelse, som fik sit overbevisende Udtryk ved det historiske Valg den 23. Marts.

I al vor Svaghed er dette Sammenhold vor Styrke, og det henter sin moralske Kraft af en tryk Bevidsthed om, at Danmarks Sag er en retfærdig Sag, vore Haab uløseligt knyttet til Fred og Forstaaelse mellem Folkene.

.....

**Artikel i Pol. En Samtale med Studenterforeningens ledende Senior Professor, Dr. phil. Niels Nielsen.**

1.-1.

Der er jo det mærkelige ved det, at den danske Retsfølelse er saa stærk og organisk, at vi under normale Forhold næsten ikke lægger Mærke til den ..... og dette vil sikkert ogsaa i det lange Løb blive det grundlæggende for Livet i Efterkrigstidens Danmark. Det, jeg er bange for, er de unormale Tilstande eller Overgange, Enkeltbegivenheder i saa Henseende er naturligvis mindre væsentlige, men et almindeligt Skred i vor Retsopfattelse vilde være en yderst farlig Sag. I det hele taget vilde jeg haabe, at man ikke i Efterkrigstiden vilde indlade sig paa alt for voldsomme politiske og økonomiske Eksperimenter. Jeg er ganske vist klar over, at saadanne nødvendigvis maa fremkomme i andre europæiske Lande, men jeg vil haabe, at vi maa undgaa de store og for Folkets ikke mindst for de Mindstbemidlede Liv uhyre kostbare Omvæltninger af politisk eller økonomisk Art. Paa dette Punkt viser Historien lige til vore Dage, at vort Land har haft den lykkelige Evne til kunne dæmpe de ude fra kommende Bølger, saaledes at disse bragte Friskhed og Fornylse i vort Folkeliv uden at foraarsage ødelæggende Hærgelser. Opgaven maa da blive hele det danske Riges



1944. fortsatte Bestaaen og politiske Uafhængighed forankret i Kongedømmet og Folkestyret og de grundfæstede Fordringer om Sundhed i Forvaltning og Retsbævdelse. Hvis dette kan opnaas, vil eventuelle politiske og sociale Spørgsmaal og Stridspunkter sikkert kunne afgøres, uden at man behøver at gribe til saadanne yderliggaaende Fremgangsmaader, som maatte føles fremmede for dansk Aand. Ja, kan man sige Tingene anderledes paa Tærskelen til det nye Aar? . . . . .

6.-1. **Opraab fra de fem Samlingspartier, udsendt gennem R. B., om Fordømmelse af Attentater og Voldsmetoder. (Citeret i Dagspressen).**

Undertegnede Repræsentanter for Socialdemokratiet, det konservative Folkeparti, Venstre, det radikale Venstre og Danmarks Retsforbund udtaler vor Fordømmelse af den Attentatvirksomhed, som har udviklet sig, og hvorved man paa Grund af modstaaende Indstilling og Anskuelse stræber hverandre efter Livet. Vi forkaster Voldsmetoder i den politiske Kamp, og vi er overbevist om, at det danske Folks aldeles overvejende Flertal med Afsky vender sig mod saadanne Kampmetoder.

Vi føler os derfor berettigede til at udtale vor Harm og Sorg over de forefaldne Attentater og Overfald og til indtrængende at paapege Nødvendigheden af, at denne Udvikling ophører.

Danske Borgere maa ogsaa under de nuværende Forhold føle sig forpligtet til ikke at øve Selvtægt. Tilbagefald til Fortidens Hævnmetoder maa banlyses. Det danske Folk skal nu og i Fremtiden alene bygge paa Lovens og Rettens Grund.

*V. Buhl. V. Fibiger. Knud Kristensen. A. M. Hansen. Oluf Pedersen.*

7.-1. **D.N.S.A.P. om Attentaterne. (Citeret fra Berl. Morg.).**

Paa den desværre givne Foranledning ønsker Danmarks National-Socialistiske Arbejder-Parti at udtale sin allerskarpeste Fordømmelse af politiske Attentater, Overfald og Sabotage. Partiet henviser i denne Forbindelse til de to Erklæringer, dets Rigsdagsgruppe har udsendt henholdsvis ved Nytaar og den 5. Januar og understreger, at D.N.S.A.P.s Repræsentanter paa Christiansborg var de første, der tog Afstand fra politisk Gangster-Virksomhed.

Danmarks National-Socialistiske Arbejder-Parti ønsker endvidere at udtale, at danske Myndigheder med Rigspolitiet i Spidsen har en uafviselig Pligt til omgaaende at løse den Opgave, som foreligger:

Beskyttelse af danske Borgeres Liv og Ejendom uden Hensyn til deres politiske Indstilling.

Den 5. Januar 1944.

I Partifører Frits Clausens Fravær:  
Th. Larsen.

18.-1. **Artikel i Pol., udsendt gennem R. B., om Oprettelsen af to tysk-danske Udrykningsenheder.**

Politidirektøren i København meddeler Mandag:

. . . . . Fra dansk Pressetjeneste i Stockholm har den svenske Radioavis Mandag Aften bragt en Meddelelse om, at tysk Politi Mandag havde overtaget Politiet i Danmark, at en Række højere danske Politimænd var arresteret, Politistationer besat og Politifolk interneret, samt at Politimyndigheden skulde overgaa til Schalburgkorpset.

Efter hvad Ritzau's Bureau erfarer fra kompetent dansk Side, savner disse Meddelelser ethvert faktisk Grundlag.

Senere i samme Udsendelse bragte den svenske Radioavis iøvrigt et Telegram fra Tidningarnas Telegrambyrå's Korrespondent i København, hvori der fandtes et faktisk Dementi af Meddelelserne fra Dansk Pressetjeneste, idet det blev meddelt, at der ikke forelaa nogen Ændring i det danske Politis Stilling og Opgaver.

Berl. Morg. refererer Tale af Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening paa For- 1944.  
eningsens Generalforsamling. 25.-5.

I Fjor gennemførtes en „Lov om Lønkontrol med visse Arbejder for udenlandsk Regning“. Formanden maatte sige, at denne Lov var kommet mindst et Aar for sent. I det Aar, der gik, mens vi ventede paa Loven, blev der rundt paa de paagældende Arbejdspladser med Støtte af Dansk Arbejdsmandsforbund gjort et stort Arbejde for at hæve Lønningerne, et Arbejde, der er fortsat efter Lovens Fremkomst, og som ogsaa nu i de seneste Dage har givet sig Udslag. Retningslinierne for Loven og for det Arbejde, som Lønkontroludvalget udfører, er at Landets almindelige Overenskomster skal overholdes, ogsaa for de store Anlægsarbejder. Det er en Skævhed i Ordningen, at hvis en Arbejdsgiver har betalt for høje Lønninger, og det kommer frem for Udvalget, saa faar Arbejderne, der har oppebaaret de høje Lønninger, Lov til ubeskaaret at beholde disse, mens Arbejdsgiveren til Nationalbanken maa svare en Bøde af samme Størrelse som det Beløb, hvormed han har overbetalt Arbejderne. Men med den nuværende Myndighed er det ikke muligt for Udvalget paa langt nær at komme til Bunds i Forholdet. Man oplever endda, at gamle Arbejdere, der af Arbejdsgiveren betragtes som fastknyttet til Virksomheden, lader sig lokke af de ofte ganske overdrevne Oplysninger om store Fortjenester andet Steds og forlader deres faste Stillinger.

Arbejdsgiverforeningens Hovedbestyrelse har været enig om, at den største Ulykke, der kunde times vort Samfund, var, at der fra Arbejdsgivernes Side vistest Svaghed paa dette Punkt. Bl. a. vilde den Ro og Orden, som man havde bestræbt sig for til det yderste at bevare inden for Erhvervene, være slaaet i Stykker — og de forhøjede Lønninger vilde i Efterkrigstiden blot yderligere forværre Stillingen for vort Folk i Konkurrencen, som kommer. Hovedbestyrelsen har da ogsaa paalagt Arbejdsgiverforeningens øverste Ledelse med alle til Raadighed staaende Midler at sørge for Overenskomsternes Overholdelse. . . . .

Et udpræget Krigsfænomen, et ondartet Misbrug af de Tider, vi lever i, er de saakaldte „Telefonbomber“. Det kan være en Form for Sabotage, det kan være en Form for Hævnaakt, det kan være Drengestreger, men det kan, som det desværre har vist sig, ogsaa være Grundlag for Lønpres, og i alt Fald har det været benyttet som saadant. Formanden nævnte Eksempler herpaa. I en Virksomhed, der fremstiller let fordærvelige Varer, havde Arbejderne saaledes hos et bestemt Firma opnaaet en Ekstra-Betaling af 24 Kr. om Ugen paa Basis af „Telefonbomberne“. Fra det Øjeblik, da Ordningen blev truffet, hørte de falske Bombealarmer op. Og nu fornylig, da den midlertidige Ordning Udløb, mødte Tillidsmanden og henstillede, at man fortsatte med Overbetalingen, da han i modsat Fald var bange for, at der vilde blive nye Bombe-Alarmringer. Hans bange Anelser gik ogsaa fuldt ud i Opfyldelse, idet der Dagen efter var ikke færre end 7 Alarmringer. En Ordning er senere for saa vidt truffet, efter som Arbejderne deltager i Undersøgelsholdet og møder igen, efter at det er konstateret, at der ingen Fare er paa Færde. De falske Alarmringer er imidlertid til Trods for denne Ordning fortsat, og fra i Tirsdags har Arbejderne helt standset Arbejdet. Arbejdsgiverforeningen har derefter i Gaar Formiddags vedtaget at støtte Firmaet.

Artikel i Berl. Morg., udsendt gennem R. B., om ORS. Krenchels Anti-Sabotage-Møde. 18.-6.

I Forgaars Aftes holdtes i København et Antisabotagemøde efter Indbydelse af Overretssagfører E. Krenchel, der talte ved Mødet. Det overværedes af henved 800 Deltagere, og mange Hundrede maatte gaa forgæves. . . . .

Mødet sluttede med en fri Diskussion for lukkede Døre, og der blev endelig mod nogle faa Stemmer vedtaget en Resolution, hvori det hedder, at Forsamlingen „opfordrer Overretssagfører Krenchel til at stille sig til Disposition med Foredrag og fri Diskussion i danske Fagforeninger samt til at forevise sin Film „Kaos“.

Plakat-Opraab til Københavns Befolkning om Generalstrejken, tillige udsendt i Radioen. 2.-7.  
(Gengivet bl. a. i Berl. Aft. for d. 4. s. M.).

I Forstaaelse med Cheferne for Centraladministrationen og Repræsentanter for de samarbejdende politiske Partier ønsker vi undertegnede Repræsentanter for Hovedstads-

1944. kommunerne samt danske Arbejds- og Erhvervsorganisationer at rette følgende Henvendelse til Befolkningen i Anledning af den Situation, som er opstaaet som Følge af den sidste Tids Begivenheder.

Arbejdsnedlæggelsen i København har bragt Hovedstadens Befolkning i en skæbnesvanger Situation. Konsekvenserne af en fortsat Strejkebevægelse er uoverskuelige. Tilførslerne af Levnedsmidler og andre Livsformødenheder til Hovedstaden svigter allerede og vil i Løbet af korteste Tid gaa helt i Staa. Faren for Indgreb med Virkninger af uoprettelig Karakter er overhængende. Genoprettelse af Byens normale Liv er en nødvendig Forudsætning for, at truende Ulykker skal kunne undgaas.

Alle og enhver opfordres derfor indtrængende til straks at genoptage deres daglige Gerning.

København, Søndag den 2. Juli 1944.

Frederiksberg Kommune,		Gentofte Kommune,	
V. Fischer,		Aage E. Jørgensen,	
Borgmester		Borgmester	
Københavns Kommune,			
Viggo Christensen,		Alex Fløtkjær,	
Overborgmester		Formand for Borgerrepræsentationen	
Dansk Arbejdsgiverforening,		Arbejdernes Erhvervsraad,	
Hans L. Larsen	T. K. Thomsen	Ludvig Christensen	
Dansk Dampskibsrederiforening,		Grosserer-Societetet,	
Kørbing		Rudolf Schmidt	
Fællesrepræsentationen for Haandværk og Industri,			
Rasmus Sørensen			
Industriraadet,	Haandværksraadet,	Landbrugsraadet,	
H. P. Christensen	Esper Eising	Hauch	
De samvirkende Fagforbund (Forretningsudvalget)			
Eiler Jensen	Einar Nielsen	Aksel Olsson	Ernst Berg
Kai Lindberg	Carl P. Jensen	Axel Olsen	P. Anderssen
Josef Andersson	Th. Clausen	Alsing Andersen	Sigvald Hellberg
Fanny Jensen	Vald. Jensen	Niels Madsen	Peder Knudsen
Einer-Jensen	Viggo Pedersen	Dirk Nak.	
Jul. Nielsen	Ingvard Dahl	Th. Laursen	

- 5.-7. Referat i Pol. af Radiotaler om at genoptage Arbejdet, holdt Mandag den 3. s. M. af fhv. Statsminister Vilh. Buhl, Folketingsmand Ole Bjørn Kraft, Arbejdsgiverforeningens Formand, Ingeniør T. K. Thomsen, Formanden for De samvirkende Fagforbund Eiler Jensen og Overborgmester Viggo Christensen.

Forhenværende Statsminister Vilh. Buhl udtalte: For de samarbejdende store politiske Partier skal jeg sammen med Folketingsmand Ole Bjørn Kraft rette en Appel, først og fremmest til Hovedstadens Befolkning, men ogsaa til Befolkningen i det øvrige Land. Henvendelsen fremsættes altsaa ikke blot paa vore Partiers Vegne, men med fuld Tilslutning fra Partiet Venstre og Det radikale Venstre.

Naar vi efter indgaaende Overvejelser har besluttet os til at gaa til dette under de givne Forhold usædvanlige Skridt, skyldes det udelukkende det Ansvar, vi følger over for Befolkningen i den højst alvorlige Situation, som foreligger, en Situation, der — om den ikke snarest bringes til Afslutning — vil kunne føre de ulykkeligste Konsekvenser med sig. Det er Sammenholdet i det danske Folk, der har været den Grundvold, hvorpaa vi i disse tunge Aar har bygget Værnet om vort Lands Livsinteresser, og dette Sammenhold har hvilet paa en lykkelig Forening af dyb national Følelse og en besindig og rolig Vurdering af den reelle Tilstand, hvori Landet befinder sig. Der er Grund til at erindre om, at det er denne besindige Linje, som hidtil har bragt vort Folk gennem Krigens og Besættelsens byrdefulde Tid.

I Tilslutning til det Opraab, som siden i Gaar Aftes er udsendt gennem Radioen, og hvis Fremkomst udelukkende skyldes danske Interesser, vil jeg da saa indtrængende, som jeg formaar, opfordre alle Medborgere til nu at genoptage deres daglige Virksomhed, og jeg kan føje til, at det fra tysk Side er tilkendegivet, at der — saa snart Byens Liv atter er normalt — vil ske en Tilbagetrækning af de Tropper, som har været sat ind i disse Dage. Jeg skal samtidig pege paa, at det er en livsvigtig Sag for os, at det er det danske Politi, der varetager Ordenens Opretholdelse, og det maa være Befolkningens Opgave at støtte Politiet i Gennemførelsen heraf. De samarbejdende Partier er enige om over for Befolkningen at fremhæve Betydningen af, at Politiets Autoritet og Myndighed ikke svækkes.

Det gælder nu, at der maa handles, inden det er forsent.

Lad os da med Tanke paa dem, der i disse Dage er blevet ulykkelige Ofre for Begivenhederne, være enige om at følge den Linje, som Repræsentanter fra de forskellige Befolkningskredse tilraader ud fra deres levende Ønske om at værne de danske Hjem og det danske Folks dyreste Interesser. I Morgen tidlig maa Livet igen gaa sin normale Gang.

Folketingsmand *Ole Bjørn Kraft*: Paa ny har vi i nogle bevægede Dage følt, hvor nær vi i denne By og i dette Land staar hinanden. De haarde Begivenheders Skygge er faldet over os alle. Vi sender en stille Hilsen til alle dem, der begræder Tabet af deres Kære.

Men netop ud fra vort Fællesskab og vor Solidaritetsfølelse har vi, der i denne Stund taler til Dem, følt det som en Pligt at raade til, at det standsede Arbejde nu tages op paa ny. Den pludselig opstaaede Strejke medførte hurtigt Virkninger af en dybt alvorlig Karakter. Disse Virkninger har vi søgt at mildne. Vi kan her pege paa de Resultater, som foreligger, og som ikke mindst for de daarligst stillede, de, der har mindst Forraad at trøe af, for Børnene og de Gamle, de mindst modstandsdygtige, har den største Betydning. Naar Værkerne er i Gang, naar Trafiken er begyndt at rulle, og der paa ny er kommet Forsyninger til Byen, er det et Resultat af vore Bestræbelser. Men det staar os ogsaa klart, at Fristen er ved at løbe ud, og at Bekæmpelsen af Arbejdets Standsning vil blive sat ind med sin fulde Haardhed. Vi maa nu vende Blikket mod Fremtiden. Vi maa undgaa svækkende Opløsning og Kaos. Derfor maa alle Arbejdets Kræfter paa ny i Gang. Vor By maa genoptage sin daglige Gerning. Den daglige Gerning, som vi ved vil være viet vort Land, og som skal udføres med Tanken paa og Forberedelsen til kommende Tider.

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening, Ingeniør *T. K. Thomsen* udtalte: I Tilslutning til det udsendte Opraab til Befolkningen om at genoptage deres daglige Gerning opfordrer jeg paa Arbejdsgiverforeningens og Erhvervsorganisationernes Vegne paa det mest indtrængende alle Arbejdsgivere til hver især paa deres Virksomhed at yde den mest energiske Medvirksomhed til at holde Virksomhederne rede til Igangsættelse af Arbejdet i Morgen tidlig. Enhver maa medvirke til, at den nuværende uholdbare og faretruende Situation snarest muligt ophører og afløses af en Genoptagelse af Arbejdet.

Formanden for De samvirkende Fagforbund *Eiler Jensens* Tale havde følgende Ordlyd:

Det er jo længe siden, jeg har talt i Radioen, men under de nuværende Forhold, hvor meget staar paa Spil for Arbejdere og Smaakaarsfolk vil jeg paa egne og paa De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalgs, Fællesorganisationens og Arbejderbevægelsens Erhvervsraads Vegne rette nogle indtrængende Ord til Hovedstadens, ja til Landets Arbejderbefolkning. Først vil jeg advare mod at lytte til alle de fantastiske Rygter, der er i Omløb, f. Eks. om at adskillige Fagforeningsfolk er arresteret. Jeg kan fuldkommen afkræfte et saadant Rygte. Ingen Fagforeningsfolk er sat fast eller forulempet.

Vi har i De samvirkende Fagforbund med Opmærksomhed fulgt Situationens Udvikling og vi har den Opfattelse, at naar Forsyningerne med Elektricitet, Gas, Vand, Brød, Mælk og Grønsager, ja alt standses, som sket er, da rammer det hurtigst og

1944. haardst Smaakaarsfolk. En fuldstændig Afspærring af Byen vil hurtigt bringe Hungersnød og Elendighed, særlig for de Svageste, for Smaabørnene, for Husmødrene, for Arbejderne — de Velhavende klarer sig bedst, særligt naar de har kunnet trække sig ud af Byen.

Der er nu lukket op for Lys, Vand og Gas og for Byspærringen. Vi maa nu have det normale Liv i Gang, og derefter flere Lempelser i Situationen. At gaa den modsatte Vej med Skærpelser vil blive en Katastrofe. Her maa vi se paa vore egne Interesser. Der er ikke andre, der varetager vore Interesser, og vor Interesse er at undgaa unødvendige Ulykker. Jeg appellerer derfor til alle organiserede Arbejdere om at møde op ved Arbejdet i Morgen tidlig, og jeg appellerer til Fagforeningsformændene og Tillidsmændene om at søge Forbindelse med Medlemmerne, saaledes at alle Mand gaar i Gang i Morgen tidlig. Mange Arbejdere har vedtaget at begynde.

Overborgmester *Viggo Christensen* udtalte:

Vor gamle Hovedstad gennemlever i disse Dage skæbnetunge Tider. Landets store Hovedstad kan ikke brødføde sig selv. Vi er henvist til at skulle have vore Levnedsmidler fra det øvrige Land.

Den totale Arbejdsstandsning, der er iværksat, har allerede bragt Sulten som Gæst i vor By. Fortsættes Situationen, vil der inden mange Dage herske den bitreste Nød og Elendighed hos dem, der bor i og har deres Gerning i Hovedstaden. Det er derfor absolut nødvendigt, at Arbejdet genoptages overalt, og at Livet saa snart som muligt kommer i normal Gænge.

Enhver, der har Evne til logisk Tænkning og til at vurdere Magtfaktorenes Forhold til hinanden, maa kunne indse, at en Fortsættelse af Arbejdsstandsningen ikke alene vil føre til Sult og Elendighed, men ogsaa til andre Ulykker og sværere Byrder for Befolkningen.

I Overensstemmelse med det Opraab, der er udsendt af Byens Erhvervsorganisationer, anmoder jeg derfor indtrængende alle Byens Borgere, Arbejdere og Arbejdsgivere, Erhvervsdrivende, Handlende om at genoptage Arbejde og Virksomhed snarest muligt og derved afværge den Nød og de Ulykker, der truer Hovedstaden.

I en vanskelig Stund for vor By er det enhver Borgers Pligt at yde sin Indsats til eget og fælles Bedste, og i det foreliggende Tilfælde er det en uafviselig Pligt at faa Arbejdet i Gang.

Derfor er det min indtrængende Opfordring til alle Byens Borgere, at de genoptager Arbejde og Virksomhed.

#### 5.-7. Leder i Soc.-Dem. om Afslutningen paa Generalstrejken.

Den totale Arbejdsstandsning, som i Fredags opstod i Storkøbenhavn, maa betragtes som ophørt fra Tirsdag Morgen. De Opfordringer, der udsendtes af de store Organisationer og Hovedstadskommunerne med Tilslutning af Centraladministrationens Chefer og de samarbejdende politiske Partier, og som derefter alvorligt understregedes i Radiotaler af en Række ledende Personligheder, blev fulgt saa hurtigt og fuldstændigt, som man kunde vente. Selv en organiseret Strejke tager det nogen Tid at afvikle, og her var jo ikke Tale om en Strejke i sædvanlig Forstand, ikke en faglig Arbejdsnedlæggelse med bestemt formulerede Maal. Det har derfor ingen som helst Mening at tale om tabt eller vunden Strejke med Sprogbrugen fra Arbejdskonflikter. Der var her Tale om en Tilkendegivelse, hvis videre Fortsættelse vilde have ramt Hovedstadsbefolkningen haardt, især naturligvis de økonomisk svageste og daarligst forsynede.

Den københavnske Befolkning har ikke misforstaaet de rent danske Interesser, som bevægede de Organisationer og politiske Personligheder, der i rette Øjeblik greb ind for at afværge de yderligere Ulykker, der truede, og den overhængende Fare for Indgreb, som kunde være blevet af uoprettelig Karakter.

Da disse ledende Personligheder fra Organisationerne og det politiske Liv traadte til, befandt Storkøbenhavns Befolkning sig i en skæbnesvanger Situation, hvor Vand-, Gas- og Elektricitetsforsyningen var afbrudt og Byen afskaaret fra livsvigtige Forsyninger udefra. De Bestræbelser, som denne Kreds af ansvarsbevidste Mænd udfoldede,

førte hurtigt til Ophævelse af Byspærringen, Genoptagelsen af Forsyningerne med Gas, Vand og Elektricitet, og endelig kunde fhv. Statsminister *Buhl* i sin Radiotale Mandag Aften oplyse, at man fra tysk Side havde tilkendegivet, at saa snart Byens Liv atter var normalt, vilde de Tropper, der var sat ind, blive trukket tilbage. 1944.

Paa denne Baggrund blev Opfordringerne til Arbejdets Genoptagelse hørt og fulgt. Men afgørende var det tillige, at vi i den givne Situation raadede over Mænd, der forstod deres Ansvar overfor Nationen, og som nyder den Tillid, der alene kunde give deres Ord den fornødne Vægt.

Sammenholdet har, som *Buhl* sagde i sin Radiotale, været den Grundvold, hvorpaa vort Folk har bygget i disse trange Aar. Dette Sammenhold har været vor Styrke i al vor Svaghed. Det har præget Livet i Byen i disse Dage, og det er en Lykke, at Københavnerne ogsaa enige og samlede vendte tilbage til den daglige Gerning. Vi vil under kommende Vanskeligheder fortsat have haardt Brug for dette Sammenhold, som ikke blot skyldes et sundt nationalt Instinkt, men ogsaa beror paa den folkelige Kulturstandard, hvortil en lang demokratisk Samfundsudvikling har ført os frem.

Med Tanke paa dem, der blev Ofre for disse Dages Begivenheder og i dyb Medfølelse med dem, der maa bære Sorgens Byrder, har vi genoptaget vor daglige Gerning med Blikket rettet mod den Dag, da Verden genvinder sin Fred og Danmark sin Frihed.

#### Leder i Pol. om Genoptagelsen af Arbejdet.

5.-7.

##### *Arbejdet i Gang.*

Det var en usædvanlig Radiobegivenhed, Lytterne Mandag Aften oplevede, da fem fremtrædende danske Personligheder, dækkende bogstavelig talt alle Grupper inden for Hovedstadens Befolkning, opfordrede Storkøbenhavn til at genoptage Arbejdet. Siden Fredag Morgen havde det hvilet.

Søndag Aften var et Opraab udsendt, i hvilket de tre store Hovedstadskommuner sammen med Erhvervsorganisationerne understregede, at Genoprettelsen af Byens normale Liv var en nødvendig Forudsætning for, at truende Ulykker skulde kunne undgaas. Opraabet opfordrede derfor indtrængende alle og enhver til straks at genoptage deres daglige Gerning. Til denne Opfordring sluttede i Mandags de fem Talere sig. Ordene var forskellige, men Sind og Tanke bag dem var de samme.

..... I Gaar Morges viste Livet i Byens Gader, at Opfordringerne var blevet fulgt. København arbejdede hele Dagen i Gaar. Megen Medfølelse gik til dem, der havde lidt uerstattelige Tab, og den Hjælpsomhed, Københavnerne havde vist overfor hverandre i de tunge Dage, var et af de Samtaleemner, der gik igen. Men først og fremmest taltes der om Betydningen af, at Arbejdet paany var i fuld Gang. Man forstod, at Genoptagelsen af Arbejdet var en Nødvendighed.

#### Artikel i Berl. Mørg.: Rigspolitichef Begtrup-Hansen om Politiets Stilling overfor Befolkningen. 14.-7.

..... Rigspolitichefen erindrede bl a. om sine Ord fra forrige Aars Møde hvori han havde udtrykt sin Anelse om, at den kommende Tid vilde stille dansk Politi paa en haard Prøve. Det var sket, og der var stadig Vanskeligheder i Fremtiden. Han omtalte Spørgsmaalet om, hvorvidt der var opstaaet den Tanke, at man skulde nedlægge Arbejdet, og pointerede, at var der noget man ikke skulde, saa var det at nedlægge Arbejdet. Vi har faaet Stillingen, fastslog Rigspolitichefen, for Befolkningens Skyld og ikke for vor egen. Loven siger, at vi skal opretholde Sikkerhed, Fred og Orden, og her er ikke alene tænkt paa fredelige Tider, men lige saa meget paa urolige Tider, og det er netop en saadan Tid, vi oplever i Øjeblikket, og her bør vi fortsætte Arbejdet saa længe som muligt.

Den danske Befolkning maa se og høre os, og vi skal bestræbe os for, at Befolkningen faar Lejlighed til det. Vi skal hjælpe Befolkningen og beskytte den, og dette skal vi have for Øje. I Dag skal vi hellere tage for meget paa os end for lidt, saaledes at Borgerne kan føle, at der er et Sted, hvor de trygt kan komme med deres Bekym-

1944. ringer. Taleren havde faaet mange Beviser paa og Udtalelser om Glæden for det danske Politi.

Rigspolitichefen understregede videre meget kraftigt Pligten overfor Kongen, hvis Bud vi skal følge, og advarede den enkelte Politimand mod at indlade sig paa at gaa sine egne Veje, idet ikke alene han selv, men hele det danske Politi rammes derved.

3.-8. Artikel i Berl. Morg.: Pressens Radioavis om Arbejdstiden og om Tvangsudskrivning.

Pressens Radioavis erfarer, at Rygterne om en Tvangsudskrivning til Arbejds- eller Militærtjeneste savner ethvert Grundlag. Det samme gælder Rygter, som har villet paastaa, at der er Forhandlinger i Gang om en Forlængelse af Arbejdstiden eller planlagt saadanne Forhandlinger. Disse Rygter er altsaa, efter hvad der oplyses overfor Pressens Radioavis, uden Holdepunkter i Virkeligheden.

1.-9. Dr. Christiani udsender i et stort Antal Eksemplarer Cirkulærskrivelse om sit Firmas Entreprenørarbejder og om sin „skandinaviske Plan“<sup>1)</sup>

Sept. Protest fra Udenrigsministeriets Direktør i Anledning af Aktionen mod det danske Politi.

Den 19. September 1944 har det herværende tyske Politi opløst og afvæbnet det danske Politi, besat Politiets Tjenestesteder og arresteret Departementschefen for Justitsvæsenet Eivind Larsen og hans Souschef, Kontorchef Herfelt, Rigspolitichef Begtrup-Hansen, Politidirektør i København Stamm samt flere Politiofficerer af forskellige Grader. Endvidere er over 2000 danske Polititjenestemænd blevet arresteret og deporteret til en Lejr i Tyskland.

Den ved denne Aktion fremkaldte Harme i hele det danske Folk kan ikke beskrives. Som Protest mod det foretagne Overgreb indtraadte der straks en almindelig Arbejdsnedlæggelse, der ikke blot udstrakte sig til alle Omraader indenfor det manuelle Arbejde, men ogsaa til den aandelige Virksomheds Omraader. Det danske Samfunds Reaktion havde ikke kunnet finde noget tydeligere Udtryk.

Aktionens Virkninger er ikke blot ensbetydende med, at den danske Centraladministration er blevet berøvet hele sin Ordensmagt i dette Ords videste Forstand — hvilket i sig selv er intet mindre end en Katastrofe — men ogsaa, at der er blevet tilføjet den danske Statsforvaltning paa alle civile Omraader Skade paa en Maade, som man næppe kan forestille sig. Kort sagt, en Grundpille for Statsforvaltningen er sprængt bort.

Politiet udgør nemlig i den danske Statsordning det udøvende Organ i første Linie for den højere Justitsforvaltning, men endvidere ogsaa for de øvrige Forvaltningsgrene. Politiet er, for at nævne et af de vigtigste Omraader, i Henhold til dansk Retsplejelov Anklagemyndighed i Straffesager. Endvidere er det i alle Forvaltningssager den civile Øvrighed i første Instans. Det behandler saaledes Person- og Familieretssager, herunder Skilsmisssager Adoptionssager, Navnesager o. s. v., endvidere Sundhedssager, Næringssager, Motorsager, Sager angaaende Karantænevæsenet, Veterinærkontrollen, Pasvæsenet, Tilsynet med fremmede, Priskontrol, Beværtærvæsenet, ulovlig Handel (samtlige saakaldte Krisesager), en Række Forsorgssager o. s. v. Politimestrene indtager Stillingen som Arrestinspektører og har saaledes ogsaa Beføjelser paa Fængselsvæsenets Omraade. For til slut at nævne et meget vigtigt Omraade kan det tilføjes, at Statens civile Luftværn og Luftmeldetjenesten staa og falder med det danske Politis Fungeren. Ved at sønderslaa det danske Politi er ogsaa Luftbeskyttelsen blevet fuldstændig lammet. Luftmeldetjenesten er ogsaa sat ud af Funktion.

Foranstaaende er langt fra en udtømmende Opregning af det danske Politis Op-gaver udover Ordenens Opretholdelse og Bekæmpelse af Forbrydelser. Af det anførte turde dog fremgaa med al Tydelighed, at det danske Politi udgør hele den danske Statsforvaltnings forgrenede Rodnet. Rækkevidden af de af det tyske Politi truffne Forstaltninger er saaledes uoverskuelig. Uden Politi kan i Danmark Statsforvaltningen ikke bestrides paa en for Befolkningen forsvarlig Maade.

<sup>1)</sup> Dr. Christiani har under Trykningen nedlagt Forbud mod, at dette Aktstykke blev gengivet i Værket, hvorfor det har maattet udgaa.

Under disse Omstændigheder samt med Henblik paa, at Forholdet mellem danske og tyske Myndigheder som Følge af Begivenhederne den 19. September 1944 atter er undergaaet en principiel Ændring, maatte nødvendigvis dette Spørgsmaal træde i Forgrunden, hvorvidt det var muligt og formaalstjenligt, at Centraladministrationens Chefer forblev i deres Stillinger. Naar disse Chefer som danske Statstjenestemænd efter omhyggelig Overvejelse og ud fra en dyb Følelse af Ansvar overfor den danske Befolkning har besluttet sig til ikke nu at træde tilbage fra deres Embeder, men at gøre et Forsøg paa at føre Forretningerne videre under de paa en saa skæbnsvanger Maade ændrede Forhold, saa maa der gives Udtryk for, at de ser sig nødsaget til at fralægge sig Ansvar for, hvorledes dette Forsøg falder ud, idet det samtidig maa præciseres, at de ikke kan se bort fra den Mulighed, at der kan indtræde en saadan Opløsning af Forholdene, at deres yderligere Forbliven vil blive umuliggjort.

Den danske Centraladministration nedlægger sin Protest mod det herværende tyske Politis forannævnte Foranstaltninger, og maa insistere paa, at samtlige anholdte, respektive deporterede Politiofficerer og Politimandskaber føres tilbage og frigives, og det danske Politis tidligere Status i det hele taget reetableres.

**Notits i Berl. Aften ang. Rygter om Strejke.**

21.-9.

De samvirkende Fagforbund meddeler, at verserende Rygter og Opslag med Opfordring til Strejke igen i Dag er falske.

**Protest fra de fem samarbejdende Partier i Anledning af Aktionen mod Politiet.<sup>1)</sup>**

23.-9.

**Leder i Berl. Morg. om Selvdisciplin (i Anledning af Aktionen mod Politiet).**

24.-9.

De særlige Forhold under Krigssituationen har paa mange Maader stillet Krav til Befolkningens indbyrdes Hensyntagen og medborgerlige Sindelag, og de gør det ikke mindst nu. I de sidste Dage har der saaledes i vide Kredse gjort sig nogen Ængstelse gældende i Henseende til, hvordan Prisdudviklingen fremtidig vil forløbe. Man har frygtet, at mindre nøjeregnende Producenter og Handlende skulde ville udnytte Situationen. Priskontrollen vil imidlertid stadig være virksom. Som det fremgaar af Formanden for det storkøbenhavnske Prisudvalg, fhv. Borgmester O. Andersens Udtalelsen til os i Gaar, vil Myndighederne ikke tolerere noget prismæssigt Anarki. Priskontrollørerne vil fortsat beholde Indseendet med Priserne, og det vil være muligt paa forskellig Maade at forebygge, at Prisbestemmelserne omgaaes og det købende Publikum udnyttes.

Ingen tvivler om, at disse Udtalelser fra Myndighedernes Side vil finde Støtte hos de Handlendes langt overvejende Flertal. Nogle af Brancheorganisationernes Formænd har i Udtalelser i Gaar til „B. T.“ fastslaaet, at de gældende Prisbestemmelser vil blive overholdt, og at man indenfor Handelsstanden selv vil søge at holde Justits overfor dem, der prøver paa at bryde ud. Urtekræmmerforeningens nyvalgte Formand, A. Moesgaard, siger saaledes: „Jeg ser saadan paa det, at vi maa være Danske og ikke søge at udnytte en Situation. Kan vi ikke selv klare dette her, er vi langt ude.“

Denne Udtalelse ønsker vi at understrege. Den gælder ikke blot Spørgsmaalet om Overholdelsen af fastsatte Priser. Den gælder Borgernes indbyrdes Færd overhovedet. Det er i et Øjeblik som det nærværende, et Folks Ballast af Samfundssind og Evne til Selvdisciplin skal røbe sig. De enkelte Borgere maa hver for sig nøje iagttage de gældende Bestemmelser og undgaa Brud paa dem — og dette, hvad enten det drejer sig om en Fristelse til, som den enkelte maaske kunde synes, paa uskadelig Vis at sætte sig ud over Færdselsreglerne, eller der er Tale om et alvorligere Overgreb paa Medborgeres personlige og økonomiske Interesser. Ingen som helst Handlinger af denne Art bør finde Sted.

Ogsaa her tør det ventes, at det danske Folks langt overvejende Flertal vil forstaa Nødvendigheden af, at vi forsat hver for sig indordner os under Fællesskabets store Lov. Men undgaaes kan det vel ikke, at der vil være dem, der baade i det lidet og det

<sup>1)</sup> Gengivet ovenfor i Afsnit K, S. 1341 f (Protesten ses ikke gengivet i den illegale Presse).



1944. større gør Brud paa den almindelige Samfundsdisciplin. Overfor dem bør de enkelte Borgere — ved personlig Paavirkning eller, om fornødent, ved at organisere en fælles Optræden — hjælpe til, at Forbrydelser og økonomiske Overgreb holdes i Ave.

Det danske Folks Selvdisciplin er Øjeblikkets Løsen. Det bør være enhver Samfundsborgers Bestræbelse, at dette Løsen følges.

#### 24.-9. Leder i Pol. i Anledning af Aktionens mod Politiet om Kultur og Lovlydighed.

Naar Forholdene bliver særlig vanskelige i dette Land, minder vi os selv om, at vi er et gammelt Kulturfolk, og at Selvdisciplin derfor er os en naturlig Ting. Af den Grund er den offentlige Mening i Landet en stærkere Myndighed end nogen anden Justitsudøvelse. Det vil saaledes være urigtigt at tro, at de Love for Samkvemmet mellem Borgere, som Rigsdagen har givet, ikke vedbliver at bestaa, selv om Kontrollen med dem en Tid kan være svækket. De Bestemmelser, der er givet for Færdsel paa Gaderne, staar stadig ved Magt for alle Danske, og det er Tegn paa et rigtigt Sindelag ikke alene nøje at overholde dem, men ogsaa at vise særlig Hensyntagen. De Love, der har til Hensigt at fastholde et rimeligt Prisleje og en rimelig Fordeling af Goder og Varer, har hverken mistet deres Kraft eller Betydning, og det er en Æressag at fastholde dem og overholde dem efter Aand og Bogstav.

Det er ikke saa længe siden, at vi under Krig og Besættelse fejrede Jydske Lov, i hvis ypperlige Fortale Lovens Betydning er formuleret i kraftige Ord: „Var ej Lov i Lande, havde den mest, som kunde gribe mest; derfor skal Lov gøres efter alle Mænd, saa at retvise Mænd, spage og sagesløse, nyde deres Ret og deres Fredsommelighed, og fule og uretvisse Mænd rædes for hvad, der er skrevet i Loven, og derfor ikke tør fuldkomme deres Ondskab, som de have i Hu.“ I fem Hundrede Aar har disse Ord haft Gyldighed i Danmark og vil vedblive at have det.

Ingen „retvise“ Mennesker har nogen Interesse i lovløse Tilstande, der vilde komme alle lige dyrt at staa. Hvis det falder Grønthandleren ind, at nu kan han tage hvilke Priser, der passer ham, vil Slagteren og Bageren og Urtekræmmeren og Skomageren og Manufakturhandleren faa den samme Tanke, og naar det er godt i Gang, vil Husværterne stille med deres Krav. Det er dette, Prislovgivningen har villet undgaa og hidtil har hindret.

Det skal ogsaa undgaa for den Tid, som kommer. Det er kun et Spørgsmaal, om Befolkningen vil staa sammen. De, der ikke forstaar Betydningen af de lovbundne Tilstande, naar de ikke ligefrem har Politiet over sig, er meget faa — og der skal Mod til i disse Tider at sætte sig uden for det danske Samfunds Sammenhold. Det vil være kortsynet ikke at regne med, at der kommer en Tid efter denne, naar Krigen er forbi og normale Tilstande atter indtraadt.

Vi maa staa sammen, mere end nogen Sinde før. Vi maa sætte hele vor nationale Følelse, vor gamle nedarvede Kultur, vore hundreedaarige Retstraditioner ind paa at bevare det danske Samfund som et lovlydigt Retssamfund. Det er en stor Prøve at sætte Befolkningen paa, men det er ganske sikkert, at den kan bestaa den. I alle Forhold maa vi støtte hinanden. Organisationerne vil gøre deres Indsats, og hver enkelt maa gøre sin. Lykkeligtvis kan vi for den Tid, der er gaaet, sige, at den danske Handelsstand i det store og hele har været Ansvarret voksent, og der har — med Undtagelser naturligvis — været et godt og tillidsfuldt Forhold mellem de Handlende og Kunderne.

Paa andre Omraader — udover dem, der berører Køb og Salg, hvorpaa det daglige Liv i saa høj Grad beror — maa vi vise det samme Sammenhold, den samme Respekt for vore egne Love og Bestemmelser. Det kan synes at være et lille sjovt Paafund at køre paa Cykel ad Strøget, men det er lige saa forkert som at lade være at vise af eller at forbryde sig mod de andre Færdselsregler eller køre hensynsløst. Det viser Mangel paa Forstaaelse — og Mangel paa instinktiv Forstaaelse kan være en slem Ting.

Men som Helhed er der ingen Mangel paa Forstaaelse i Befolkningen. Vi skal blot — som vi nævnte i Indledningen — minde os selv om, at vi er et gammelt Kulturfolk. Vi viser vor Danskhed ved at overholde Lovene.

**Artikel i Berl Morgen, Statsadv. Roepstorff om Straffe efter 19. Sept.**1944.  
26-10.

.....  
Der vil hverken fra Anklagemyndighedens eller fra Domstolenes Side blive lagt Fingre imellem, naar Forbrydelser, begaaet under de nuværende Forhold, skal paa-dømmes. Fra Anklagemyndigheden vil der i Almindelighed blive krævet Straffe, der er tre til fire Gange saa strenge som før den 19. September.  
.....

**Alsing Andersens Udtalelse til Socialdemokratiets Hovedbestyrelse, Rigsdagsmedlemmer, Redaktører m. fl. med Dementi af Rygter om Voldtægtsforbrydelser.<sup>1)</sup>**

27-10.

**Leder i Berl. Morg. om strenge Straffe for Lovbrud efter 19. September.**

28-10.

Straks da de unormale Tilstande indtraadte, blev det fastslaaet, at Forbrydelser, der blev begaaet i Læ af de herskende særlige Forhold, f. Eks. under Mørklægning, skulde straffes haardere end ellers. Efter den 19. September har baade Domstolene og de administrerende Myndigheder vist en Tendens til yderligere at skærpe Anvendelsen af dette Princip.

Statsadvokat Roepstorffs Udtalelse forleden i Køge Ret om, at der hverken fra Anklagemyndighedens eller Domstolenes Side vilde blive lagt Fingre imellem, men krævet tre eller fire Gange saa store Straffe som før den 19. September, synes at finde fuld Tilslutning hos hans Kolleger Landet over. Statsadvokat Svénné Schmidt, Aalborg, erklærer overfor „Jyllandsposten“, at han i eet og alt er enig med Statsadvokat Roepstorff, og han finder det „udmærket, at det bliver gjort klart for Folk, hvordan den nye Linie er“. Selv har han naal nylig praktiseret den for Retten i Aalborg, hvor en Mand, der var tiltalt for at have stjaalet og skrælet tre Cykler, blev idømt to Aars Fængsel.

Administrationen har paa Priskontrollens Omraade ligeledes truffet skærpede Forholdsregler. ....

Det er med Tilfredshed, Offentligheden har været Vidne til disse energiske Indgreb fra Myndighedernes Side. ....

**Filmsanmeldelse i Berl. Tid. — „Mine Drømmes Kvinde“ paa World Cinema.<sup>2)</sup>**1945.  
30-1.

„Mine Drømmes Kvinde“ paa World Cinema er et kæmpemæssigt Postyr, en Stop-fodring af Show-Optrin af højst forskellig Karat. Nogle er grimme og smagløse, et enkelt nydeligt. Filmens Handling er den magreste, man længe har set, og Skuespilkunst af Værdi leder man forgæves efter. De to Skuespillere, der kurer til Filmens Prima-donna, synes helt at have opgivet Ævred i Konkurrencen med de vilde Farveorgier, og deres Ansigter er „dræbt“ af Farvefilmsminken, saa de er blevet til Masker. Kun den gode Georg Alexander minder ved sin behagelige Tilstedeværelse i en lille Rolle om de Dage, da man præsenterede baade smagfuld, vittig og indtagende Operettefilmkunst.

Marika Røkk er den altdominerende Hovedperson. Hun har været det før i Show, men det er første Gang, hun har faaet Farver og ser ud som kulørt Tryk. Hun spiller Revustjerne, kører med Tog ud i Bjergene og forlader saa Toget, for at Spillet kan begynde. Spil bliver det ikke til hos de to Ingeniører i Bjerghytten, men til Gengæld ser man nogle Opbygninger af Bjerge i Papmaché, hvis Mage aldrig før har været set — end ikke i Gigantstumfilmens Dage. Man undrede sig blot over at det ikke drønedes hult, naar Personerne spadserede om i Uhyrlighederne. Hovedparten af Filmen er dog de Revue-Optrin, hvis kulørskiftende Centrum er Marika Røkk. Hun serveres i Rødt, Gult, Grønt, Blaåt — som Spanierinde (et helt nydeligt Nummer — Opstadsnningen minder om den dyreste Isanretning, man har oplevet).

<sup>1)</sup> Se Afsnit F, S. 907.

<sup>2)</sup> Filmsanmeldelsen foranledigede Tyskerne til at forlange Kritikerens, Redaktør Svend Kragh-Jacobsen, fjernet fra Bladet, samtidig med, at man forbød Berl. Tid. at skrive om Film og Teater i 1 Maaned. — En lille Artikel med Billede af Red. Ebbe Munck, der opholdt sig i Sverige, i Anledning af dennes Fødselsdag d. 14. s. M. havde givet Tyskerne Anledning til at forbyde Berl. Tid. at bringe Annoncer i et Tidsrum af 1 Uge.

1945. Georg Jacoby, der har sat i Scene, har dog ikke forstaaet udelukkende at præsentere sin Hustru Marika i fordelagtige Vinkler. Man forundres endnu en Gang over hendes Udholdenhed paa Taaspidsen — i det kinesiske Nummer —, men i et stort moderne Dansenummer forfærdes man over Step-Arrangementer i Balletskørter. Man mindes andre Stepfilm med Smag og sund Sans. Til sidst farer den ferme Marika lige til Himmels og danser som Brud mellem Rækker af lyserøde Engle-Damer, der slaar paa Kæmpeharper. Man stønnede — Isanretninger kan virke kvalmende, naar de serveres uden Maadehold som her.

Filmens virkelige Aktiv er de Melodier, der hamres fast. De er ikke lødige, men de er rytmesikre og iørefaldende, og man kan jo lukke Øjnene lidt, hvis Kulør-Orgierne og Show-Dansene skulde overanstrengte Synsnerverne.

### 3.-5. Leder i Soc.-Dem. om Haab og Spænding.

Det danske Folk gennemlever for Tiden Dage fulde af Spænding og Haab. Spændingen er naturligt opstaaet af de vældige Begivenheder, der foregaar nær ved vort Land, og som nødvendigvis ogsaa paa afgørende Maade vil berøre vore Forhold. Og Haabet er det samme, som stadig har levet i alle danske Hjerter i disse Aar, Haabet om Fred og Frihed.

Det er kun naturligt, at dette Haab svulmer i disse Foraarsdage, og vi har i Dag Lov til at haabe. Men det er netop i den Atmosfære, som nu raader i Landet, værd at mærke sig den Ro, der præger det daglige Livs Rytme. Det danske Folk har — i god Overensstemmelse med nogle af sine bedste Egenskaber — i disse Aar til Gavns lært baade at harmes og haabe uden at miste Ligevægten og Selvbeherskelsen. Enhver af os har som Medborger sit Ansvar, og hverken Enkeltmands Luner eller Tilfældigheder maa have noget Spillerum i et Øjeblik, hvor Landets Skæbne afgøres.

Vi ved, at vort Folk vil møde kommende afgørende Begivenheder med den Nøgternhed og Selvdisciplin, der er et dansk Karaktermærke, og som ogsaa har været en Styrke i Modgangens Aar. Der vil blive Brug for disse Egenskaber ikke blot i den øjeblikkelige Situation, men ogsaa naar vi en Dag — forhaabentlig snart — stilles overfor de mangfoldige nye Problemer, som vil opstaa i Overgangen fra Krig og Besættelse til Fred og Frihed.

### 4.-5. Leder i Pol. om Fællesskab og Samarbejde.

Da Ulykkerne brød ind over vort Land for fem Aar siden, stod det alle Ansvarlige klart, da den første knugende Lammelse havde fortaget sig, at Muligheden for det danske Folks Redning i den tunge Tid var Enighed og Sammenhold. Alle Partiforskelle maatte træde tilbage for det ene store Maal, der overskyggede alt andet, at føre Folk og Land frelst igennem, indtil Krigen havde raset ud, og vort Land atter blev frit og selvstændigt. Kongens Budskab opfordrede alle Danske til Ro og værdig Holdning. Dette Bud blev fulgt af et overvældende Flertal af det danske Folk, og mellem de politiske Partier blev etableret et intimt og fortroligt Samarbejde. Folket blev en Enhed i højere Grad, end det nogensinde har været Tilfældet. Uden denne Samling om det væsentlige havde disse Aars Byrder næppe kunnet bæres.

Vi har alle i Krigens og Besættelsens Aar høstet Erfaringer, som vil øve deres Indflydelse, ogsaa naar Fredens og Frihedens Dag atter er inde. En af de værdifuldeste er Erkendelsen af, hvad Sammenhold og Samarbejde betyder, og denne Lære vil forhaabentlig sent blive glemt. De politiske Partier har lært, hvilken uhyre Værdi der ligger i at samles om det væsentlige og skyde alle Meningsforskelle til Side, naar Forholdene kræver det. Tiden, der ligger umiddelbart foran, vil stille meget store Krav til Konge, Regering og Rigsdag. Vort Lands Fremtid vil være afhængigt af, hvordan Opgaverne løses. Derfor maa de løses i Fællesskab. . . . .

### 5.-5. Leder i Pol. om Friheden.

Dagen er kommet, den største Dag dette Slægtled vil komme til at opleve, Dagen

for Befrielsen for den tyske Besættelse og det tyske Voldsherredømme. Frihedens Dag 1945.  
er endelig inde.

Alle Danske har med brændende Længsel set hen til denne Dag. Vi vidste, den vilde oprinde til sidst, og vort Land atter blive frit. Selv i de mørkeste Stunder har det danske Folk aldrig tvivlet om, at Retten vilde sejre til sidst, og denne urokkelige Tro gav Folket Styrke til at komme gennem de onde Aar. Nu vajer Dannebrog over vor gamle Konges Hjem paa Amalienborg og fra hvert Hus i Danmark, og alle danske Hjerter fyldes med Glæde og Tak. . . . .

Da Ulykken brød ind over os for fem Aar siden, fandt det danske Folk tilbage til det, der er den inderste Kerne i det nationale, og vort Folk blev en Enhed som maaske aldrig før i dets tusindaarige Historie. Efter den første Lammelse og Fortvivlelse over det ufattelige, der var sket, voksede frem en Forstaaelse af, at nu maatte alt andet vige for at redde Danmark fra Fortabelsen, og et af Midlerne maatte være Samling og Samarbejde i alle Kredse af det danske Folk. De politiske Partier gik i Spidsen og dannede Samlingsregering med det Formaal, saa vidt det var muligt, at mildne Følgerne af Besættelsen og Krigen for Befolkningen. Ved det store Valg i Marts for to Aar siden afgav det danske Folk over for al Verden en fuldtonende Bekendelse til Folkestyret, skønt vort Land var besat paa tredie Aar af Diktaturmagten Tyskland. I disse Besættelsens første Aar søgte Regering og Rigsdag efter Evne at bremse Besættelsesmagtens Krav over for Danmark, men Kravene tiltog stadig i Styrke og Ublufærdighed, og Offentligheden, som under den tyske Pressezensur ikke kunde faa fuld Besked, fandt ofte, at man var gaaet for vidt i Indrømmelser over for Tyskerne. Uroen i Befolkningen voksede i denne Periode næsten fra Dag til Dag, og den 29. August 1943, da det officielle Danmark klart og utvetydigt sagde sit Nej over for Tyskland, kom derfor som en Befrielse. Nu havde Danmark endelig bekendt ren Kulør, rødt og hvidt, Stillingen var derfor klar, og vort Land har siden da faktisk været i Krig med Tyskland.

I Maanederne før den 29. August blev denne Krig ført med spredte Kræfter, som med spontan Styrke brød frem fra Folkedybet. Det var Folket selv, der, hver det overhovedet var gøriligt, søgte at skade de tyske Interesser mest muligt gennem Sabotage og paa anden Maade. I Tiden omkring 29. August blev Ledelsen centraliseret, Danmarks Frihedsraad dannet og Modstandsgrupperne samlet til en Enhed. Med Livet som Indsats har danske Frihedskæmpere siden da udført en Gerning, der har voldt det tyske Krigsapparat særdeles følelig Skade. . . . .

**Kongens Tale i Radioen om Danmarks Befrielse den 5. Maj 1945.**

*Den tyske Besættelses tunge Aar er hævet, og med dyb Taknemlighed og Glæde hilser vi i Dag vore Befriere, de allierede Magter. Vi kan nu atter frit hejse vort gamle Flag og selv tage Vare paa vore egne Forhold. Det danske Folk har i disse Aar holdt ubrydeligt sammen, og jeg vil derfor paa denne Dag udtale en varm Tak for dette Sammenhold, der har givet os Styrke til at komme igennem alle Trængslerne.*

*En særlig Tak ønsker jeg at udtale til Frihedsbevægelsens Ledelse saavel som til alle i de meniges Rækker for uforfærdet Indsats i den fælles Kamp, der har skabt Danmarks Stilling i Dag.*

*Jeg vil her mindes alle dem, der i disse Aar gav deres Liv for Danmarks Frihed. Deres Minde vil stedse blive holdt i Ære i vort Folk. Jeg mindes ogsaa med dyb Sorg de mange, der faldt som Ofre for de Ulykker, Krigsførelsen medførte indenfor vore Grænser, og for den Terror, der fulgte i Besættelsens Spor; ogsaa under Udførelsen af deres Gerning har mange Danske sat Livet til som Følge af Krigsforholdene; jeg tænker her ikke mindst paa vore Søfolk, der har gjort vort Land Ære ude i det fremmede, og jeg tænker med Deltagelse paa alle dem, der i Dag savner deres Slægtninge.*

*Mine Tanker gaar i Dag til alle de Landsmænd, hvem Besættelsen har skilt os fra i den lange Tid, til Befolkningen paa Færøerne og paa Grønland og til vore Landsmænd i fremmede Lande. Har Adskillelsen i Krigsaarene været tung at bære, vil Gensynsglæden nu blive saa meget større.*

*De kommende Maaned vil bringe mange Vanskeligheder og vil kræve Offervilje og Afsavn. Lad os i Enighed løfte de Byrder, som Tiden lægger paa os. Jeg opfordrer alle Landsmænd til at staa sammen og til at give det af mig i Dag udnævnte Ministerium den Tillid, som er nødvendig for Løsningen af de kommende Opgaver.*

*Det har i disse tunge Aar været min inderlige Bøn, at vi sammen maatte opleve Befrielsens Time, og dette er blevet os forundt. Jeg beder i Dag til, at vi maa vise os værdige til den Naade, Gud har skænket vort Fædreland, og vi i Fællesskab ved fortsat Sammenhold gennem den kommende Tid maa kunne lægge Grunden til et frit og betrygget Danmark.*

*Gud velsigne vort gamle Fædreland!*

---

## FORKORTELSER

<i>A.A.</i>	= Akademisk Aktion.	<i>D.S.K.</i>	= Dansk Samlings- og Korporationsparti.
<i>A.B.</i>	= Arbejder- og Bondebladet.	<i>D.S.P.</i>	= Dansk Socialistisk Parti.
<i>A.B.P.</i>	= Auslandsbriefprüfstelle.	<i>D.T.H.K.</i>	= Det Tyske Handelskammer.
<i>A.B.S.I.E.</i>	= American Broadcasting Station in Europe.	<i>D.W.I.</i>	= Deutsches Wissenschaftliches Institut.
<i>A.D.V.</i>	= Arbeitsfront der Volksdeutschen.	<i>E.T.</i>	= Efterretningstjenesten.
<i>A.F.G.</i>	= Arbejder-Faggrupper (D.N.S.A.P.).	<i>E.T.R.</i>	= Efterretningstjenestens Registratur.
<i>ARGESKA</i>	= Arbeitsgemeinschaft für skandinavische Kunde.	<i>F.A.K.</i>	= Frontaufklarungs-kommando.
<i>Ass.Pr.</i>	= Associated Press.	<i>F.A.T.</i>	= Landsbevægelsen F.A.T.
<i>A.T.P.</i>	= Auslandstelegramm-prüfstelle.	<i>F.A.T.</i>	= Frontaufklaringsgrupper.
<i>D.A.</i>	= Det Danske Arbejdsfællesskab.	<i>F.F.N.B.</i>	= Foreningen til Fremme af National Bevidsthed.
<i>D.A.F.</i>	= Deutsche Arbeits Front.	<i>F.N.B.</i>	= Finska Notisburån.
<i>D.A.K.</i>	= Dansk Anti-Kommunisme.	<i>F.N.F.</i>	= Frit Nordisk Forlag.
<i>D.A.L.</i>	= Dansk Antijødisk Liga.	<i>G.S.D.</i>	= Germanische Sturmabteilung Dänemark.
<i>D.B.N.</i>	= Deutsche Berufsgruppen, Nordschleswig.	<i>HIPO</i>	= Hilfspolizei.
<i>D.D.A.</i>	= Det Danske Arbejdsfællesskab.	<i>H.K.P.</i>	= Heeres-Kraftfahr-Park.
<i>D.D.F.</i>	= Den Danske Front.	<i>K.D.F.</i>	= Kraft durch Freude.
<i>D.D.S.</i>	= De Danske Studenter.	<i>K.B.</i>	= Kurt Eggert.
<i>D.Ø.K.</i>	= Danmarks Erhvervs Korporation.	<i>K.G.</i>	= D.N.S.A.P.s Kvindegruppe.
<i>D.F.V.</i>	= Dansk Folke-Værn.	<i>K.M.</i>	= Medlem af D.N.S.A.P.s Kvindegruppe.
<i>D.J.N.</i>	= Deutsche Jungenschaft, Nordschleswig.	<i>L.A.T.</i>	= Landsarbejdstjenesten.
<i>D.K.P.</i>	= Danmarks Kommunistiske Parti.	<i>L. &amp; F.</i>	= Land og Folk.
<i>D.M.N.</i>	= Deutsche Mädchenschaft Nordschleswig.	<i>L.S.</i>	= Landbrugernes Sammenslutning for Danmark.
<i>D.N.A.</i>	= Den Nationale Aktion.	<i>N.G.</i>	= Nordische Gesellschaft.
<i>D.N.B.</i>	= Den Nationale Blok.	<i>N.F.F.</i>	= Nordens Friheds Forlag.
<i>D.N.B.</i>	= Deutsches Nachrichten Büro.	<i>N.S.A.</i>	= National Studenter-Aktion.
<i>D.N.D.</i>	= Det Nye Danmark.	<i>N.S.A.P.</i>	= National Socialistisk Arbejder Parti.
<i>D.N.S.</i>	= Dansk National Samling.	<i>N.S.D.A.P.</i>	= National-sozialistiske deutsche Arbeiterpartei.
<i>D.N.S.A.P.</i>	= Danmarks National-Socialistiske Arbejder Parti.	<i>N.S.D.A.P.-N.</i>	= N.S.D.A.P.-Nordschleswig.
<i>D.N.S.A.P.S.</i>	= D.N.S.A.P.s Studenterfraktion.	<i>N.S.F.K.</i>	= National-sozialistisches Fliegerkorps.
<i>D.N.S.F.</i> (eller <i>D.N.S.F.G.</i> )	= De National-Socialistiske Faggrupper.	<i>N.S.F.N.</i>	= National-sozialistiske Frauenschaft, Nordschleswig.
<i>D.N.S.I.</i>	= Danmarks National-Socialistiske Idrætsgrupper.	<i>N.S.K.K.</i>	= National-sozialistisches Kraftfahrer Korps.
<i>D.N.S.P.</i>	= Dansk National-Socialistisk Parti.	<i>N.S.L.F.</i>	= National-socialistisk Lærerbund.
<i>D.S.</i>	= Dansk Samling.	<i>N.S.P.</i>	= National Socialistisk Parti.
<i>D.s.F.</i>	= Desamvirkende Fagforbund.	<i>N.S.U.</i>	= National-Socialistisk Ungdom (for Drengene).
		<i>N.S.U.P.</i>	= National-Socialistisk Ungdom (for Piger).

<i>N.S.V.</i>	= National-Sozialistische Volkswohlfahrt.	<i>S.K.</i>	= Schleswigsche Kameradschaft.
<i>N.T.B.</i>	= Norsk Telegrambureau.	<i>S.K.</i>	= Schutzkommando under Organisation Todt.
<i>O.K.W.</i>	= Oberkommando der Wehrmacht.	<i>S.S.</i>	= Schutz Staffel. (Om Forkortelser af SS-Gradsbetegnelser, se E 680).
<i>O.T.</i>	= Organisation Todt.	<i>S.T.B.</i>	= Skandinavisk Telegrambureau.
<i>O.W.I.</i>	= Office of War Information.	<i>T.A.</i>	= Trods Alt.
<i>P.F.</i>	= Partifører.	<i>T.N.</i>	= Technische Nothilfe.
<i>Pg.</i>	= Parteigenosse.	<i>T.O.</i>	= Transocean.
<i>P.M.</i>	= Partimedlem.	<i>T.O.T.</i>	= Teknisk Opbygnings-tjeneste.
<i>R.A.D.</i>	= Reichsarbeitsdienst.	<i>T.T.</i>	= Tidningarnes Telegrambureau.
<i>R.B.</i>	= Ritzau's Bureau.	<i>U.P.</i>	= United Press.
<i>R.K.K. Scheine</i>	= Reichskreditkassenscheine.	<i>V.</i>	= Verpflegung.
<i>R.S.D.</i>	= Reichssicherheitsdienst.	<i>V.-Mann</i>	= Vertrauensmann.
<i>R.S.H.A.</i>	= Reichssicherheitshauptamt.	<i>V.P.</i>	= Venstres Pressebureau.
<i>S.A.</i>	= Sturm Abteilung eller D.N.S.A.P.s Sports/Storm Afdelinger.	<i>V.S.</i>	= Venstres Sekretariat.
<i>S.D.</i>	= Sicherheitsdienst.		
<i>S.Ø.</i>	= Studenternes Efterretnings-tjeneste.		
<i>S.G.</i>	= Stormgarden.		

# REGISTER VEDRØRENDE LOVE, BEKENDTGØRELSER, CIRKULÆRER, SKRIVELSER M. M. FRA OFFENTLIGE MYNDIGHEDER

## *Forkortelser i Registret*

<p><i>AM</i> = Arbejds- og Socialministeriet eller Arbejdsministeriet.  <i>An</i> = Anordning.  <i>Bkg.</i> = Bekendtgørelse.  <i>Cirk.</i> = Cirkulære eller Cirkulærskrivelse.  <i>DN</i> = Danmarks Nationalbank.  <i>FM</i> = Finansministeriet.  <i>HM</i> = Handelsministeriet.  <i>IM</i> = Indenrigsministeriet.  <i>IR</i> = Industriraadet.  <i>JM</i> = Justitsministeriet.  <i>Kir.M</i> = Kirkeministeriet.  <i>KM</i> = Krigsministeriet.  <i>L</i> (foran en Dato) = Lov.</p>	<p><i>LM</i> = Landbrugsministeriet.  <i>Mem.</i> = Memorandum.  <i>MM</i> = Marineministeriet.  <i>OA</i> = Ministeriet for offentlige Arbejder.  <i>Skr.</i> = Skrivelse.  <i>Soc.M</i> = Socialministeriet.  <i>SM</i> = Statsministeriet.  <i>TM</i> = Trafikministeriet.  <i>UM</i> = Udenrigsministeriet.  <i>U.M.K.</i> = Udenrigsministeriets Komitterede i Industrisager.  <i>U.M.P.</i> = Udenrigsministeriets Pressebureau.  <i>Und.M</i> = Undervisningsministeriet.</p>
--	--

## *Bogstaverne A—M foran Sidetallene henviser til Værkets Hovedafsnit.*

<p style="text-align: center;"><i>1924.</i></p> <p>L 91 29.-3.-1924. A 103, L 1107, 1125.</p> <p style="text-align: center;"><i>1935.</i></p> <p>Overenskomst 21./23.-1.-1935. L 973, 989, 992, 994, 995, 997, 998, 1003, 1015.</p> <p style="text-align: center;"><i>1937.</i></p> <p>L 112 7.-5.-1937. A 48, 89. M 1526.  L 113 7.-5.-1937. A 48, 89.  Tillægsaftale 27.-11.-1937. L 989, 995, 998.  L 342 22.-12.-1937. L 993, 994.</p> <p style="text-align: center;"><i>1938.</i></p> <p>Tillægsaftale 11.-11.-1938. L 989, 995, 998, 1003.</p> <p style="text-align: center;"><i>1939.</i></p> <p>HM Bkg. 210 31.-5.-1939. L 994, 995.  HM Bkg. 211 31.-5.-1939. L 994, 996.  MM Bkg. 298 2.-9.-1939. A 3.  HM Bkg. 304 6.-9.-1939. L 1131.  SM Cirk. 16.-9.-1939. A 3, M 1380.  L 448 22.-12.-1939. A 31.  L 459 22.-12.-1939. L 993.</p> <p style="text-align: center;"><i>1940.</i></p> <p>LM Bkg. 17 22.-1.-1940. A 31.</p>	<p>L 111 30.-3.-1940. D 295.  HM Bkg. 143 2.-4.-1940. L 993, 994, 995, 1004.  JM Cirk. 12.-4.-1940. A 6.  JM Cirk. 15.-4.-1940. A 6.  OA Bkg. 190 16.-4.-1940. A 7.  IM Skr. 18.-4.-1940. L 1105, 1114  OA Bkg. 238 23.-4.-1940. A 7.  L 219 1.-5.-1940. A 7, D 294, 295, 296, 297, 298, 299, 302, 304, 306.  JM Bkg. 220 1.-5.-1940. A 8, D 288, 297.  SM Cirk. 6.-5.-1940. A 8. M 1379, 1381, 1387, 1396.  U.M.P. Medd. 8.-5.-1940. M 1392.  UM Skr. 10.-5.-1940. A 11, 12.  L 246 10.-5.-1940. A 9.  IR Cirk. 14.-5.-1940. A 11, L 982, 1087, 1184.  U.M.P. Medd. 21.-5.-1940. M 1379.  JM Cirk. 23.-5.-1940. A 12.  Udvandringskont. Medd. 24.-5.-1940. A 12.  SM Cirk. 27.-5.-1940. M 1379.  HM Bkg. 294 1.-6.-1940. L 994, 996, 1004, 1018.  UM Skr. 10.-6.-1940. L 1190.  HM Bkg. 310 11.-6.-1940. L 1092.  IM Skr. 11.-6.-1940. L 1105, 1115.  L 314 14.-6.-1940. L 994.  U.M.P. Medd. 15.-6.-1940. M 1393.</p>
---	---



- JM Cirk. 20.-6.-1940. A 13.  
 U.M.P. Medd. 24.-6.-1940. M 1393.  
 HM Bkg. 337 25.-6.-1940. A 13, 43, 123, 136,  
 L 975, 978, 981, 994, 995, 1001, 1003, 1004,  
 1007, 1009, 1023.  
 IR Cirk. 28.-6.-1940. A 14, L 982, 1032, 1060,  
 1171, 1172.  
 U.M.P. Medd. 30.-6.-1940. M 1393.  
 Soc.M. Bkg. 353 29.-6.-1940. L 1142.  
 DN Cirk. 1.-7.-1940. L 985.  
 HM Cirk. 2.-7.-1940. A 15.  
 FM Skr. 4.-7.-1940. L 966, 991.  
 Arbejdsdir. Skr. 16.-7.-1940. L 1144.  
 L 388 22.-7.-1940. A 15, 79, D 288, 294, 303,  
 306, 307, 310. M 1381, 1396.  
 UM Skr. 27.-7.-1940. L 1047, 1076.  
 AM Skr. 29.-7.-1940. L 1144.  
 IM Cirk. 31.-7.-1940. A 17.  
 JM Cirk. 31.-7.-1940. A 16.  
 L 406 3.-8.-1940. A 18, L 994, 1106.  
 HM Bkg. 425 10.-8.-1940. L 994.  
 HM Bkg. 428 10.-8.-1940. L 992.  
 Overenskomst 17./26.-8.-1940. L 965, 967, 971,  
 977, 998.  
 DN Cirk. 22.-8.-1940. L 968, 981.  
 IM Cirk. 29.-8.-1940. A 18.  
 FM Skr. 31.-8.-1940. L 966.  
 IM Cirk. 30.-9.-1940. A 19.  
 HM Bek. 508 1.-10.-1940. L 994, 996, 1019.  
 HM Bkg. 520 12.-10.-1940. L 1193.  
 U.M.P. Medd. 12.-10.-1940. M 1393.  
 JM Cirk. 24.-10.-1940. A 19.  
 HM Bkg. 578 4.-11.-1940. A 20, 39, L 980,  
 982, 983, 986, 995, 1032, 1038, 1085, 1092,  
 1127, 1128, 1172, 1173, 1184, 1187.  
 IR Cirk. 5.-11.-1940. A 20, L 982, 1172, 1184.  
 HM Cirk. 14.-11.-1940. A 21, 22, L 967, 982,  
 1087, 1135.  
 JM Bkg. 618 27.-11.-1940. D 289, 295.  
 UM Medd. 28.-11.-1940. L 995.  
 HM Bek. 639 11.-12.-1940. A 23, 45, L 974,  
 975, 976, 977, 980, 982, 986, 987, 1016,  
 1022, 1026, 1032, 1085, 1088, 1089, 1092,  
 1094, 1096, 1097, 1101, 1102, 1127—1132,  
 1136, 1173, 1185, 1194. M 1398, 1399.  
 L 672 27.-12.-1940. A 18, L 1004.  
 HM Bkg. 673 27.-12.-1940. L 981, 1004, 1023.
- 1941.*
- Smøreksporudv. Oversigt Jan. 1941. A 26.  
 IR Skr. 6.-1.-1941. L 1173.  
 L 14 18.-1.-1941. A 24, B 173, 174, D 289,  
 296, 298, 299, 300, 301, 303, 304, 310.  
 M 1454.  
 JM Redegørelse 18.-1.-1941. B 174.  
 LM Cirk. 23.-1.-1941. A 25, L 1136.  
 JM Meddelelse 25.-1.-1941. B 176.  
 MM Cirk. 25.-1.-1941. A 27.  
 KM Meddelelse 27.-1.-1941. B 177.  
 L 39 1.-2.-1941. A 27.  
 U.M.P. Medd. 1.-2.-1941. M 1393.  
 JM Cirk. 4.-2.-1941. A 27.  
 JM Cirk. 8.-2.-1941. A 27.  
 UM Skr. 8.-2.-1941. A 60, L 1097.  
 HM Medd. 18.-2.-1941. B 178.  
 UM Medd. 20.-2.-1941. B 178.  
 UM Redegørelse 25.-2.-1941. L 1077.  
 HM Bkg. 77 26.-2.-1941. L 994, 996.  
 JM Bkg. 98 12.-3.-1941. D 289.  
 U.M.P. Medd. 21.-3.-1941. M 1381.  
 JM Cirk. 26.-3.-1941. A 29.  
 UM Medd. 2.-4.-1941. B 181.  
 L 182 8.-4.-1941. L 1163  
 UM Medd. 9.-4.-1941. B 181.  
 UM Medd. 12.-4.-1941. B 182.  
 UM Medd. 16.-4.-1941. B 182.  
 HM Bkg. 205 25.-4.-1941. A 29, L 1131.  
 HM Bkg. 218 30.-4.-1941. L 1193.  
 HM Bkg. 221 3.-5.-1941. L 993  
 UM Medd. 15.-5.-1941. B 184.  
 UM Medd. 19.-5.-1941. B 185.  
 L 240 30.-5.-1941. A 30.  
 JM Cirk. 31.-5.-1941. A 19.  
 LM Bkg. 252 3.-6.-1941. A 31.  
 IM Cirk. 4.-6.-1941. A 32, L 1106.  
 JM Bkg. 254 9.-6.-1941. A 36, D 290, 294, 296,  
 297, 298, 299, 300, 301, 304, 306. I 1262.  
 K 1302. M 1471.  
 U.M.K. Skr. 11.-6.-1941. L 1039.  
 JM Bkg. 261 17.-6.-1941. D 289.  
 UM Cirk. 18.-6.-1941. A 36.  
 JM Bkg. 266 20.-6.-1941. D 291.  
 UM Cirk. 20.-6.-1941. A 36.  
 JM Medd. 21.-6.-1941. B 185.  
 UM Medd. 24.-6.-1941. B 185.  
 HM Cirk. 27.-6.-1941. A 37.  
 L 305 30.-6.-1941. L 966, 969, 991.  
 KM Skr. 2.-7.-1941. E 801.  
 AM Skr. 3.-7.-1941. L 1163.  
 UM Medd. 3.-7.-1941. B 186.  
 UM Aide-Memoire 7.-7.-1941. E 690.  
 KM Cirk. 8.-7.-1941. A 37, E 718.  
 Ægkesportudvalgets Medd. 23.-7.-1941. A 38.  
 HM Cirk. 29.-7.-1941. A 38.  
 HM Bkg. 337 5.-8.-1941. L 1193.  
 HM Bkg. 347 19.-8.-1941. A 140, 141, L 995,  
 997, 1011, 1055, 1083.  
 UM Medd. 20.-8.-1941. B 188.  
 U.M.P. Medd. 20.-8.-1941. M 1393.  
 L 349 22.-8.-1941. A 39, 45, D 291, 299, 302,  
 309, 312. F 891, 938, 939. H 1203 f. K 1297,  
 1349, 1359, 1361 f, 1363 f, 1365. M 1393,  
 1482 ff, 1495.  
 HM Bkg. 376 1.-9.-1941. A 20, 23, 39.  
 U.M.P. Medd. 3.-9.-1941. M 1393.  
 U.M.K. suppl. Bem. 4.-9.-1941. L 1055, 1083.  
 JM Cirk. 19.-9.-1941. E 613.  
 JM Bkg. 407 25.-9.-1941. D 292.  
 IR Cirk. 26.-9.-1941. A 40, 95, 112, L 1039,  
 1060, 1066, 1174, 1186.  
 HM Bkg. 415 2.-10.-1941. A 13, 43, L 978,  
 981, 1003, 1007, 1009.  
 HM Bkg. 437 22.-10.-1941. A 141, L 995, 997,  
 1011, 1055.  
 HM Bkg. 443 25.-10.-1941. A 43, 48, 82, 113.  
 Und.M. Cirk. 29.-10.-1941. A 45.

HM Bkg. 459 31.-10.-1941. A 45, L 1016, 1129.  
 L 461. 31.-10.-1941. A 31.  
 HM Cirk. 31.-10.-1941. A 45.  
 HM Bkg. 462 1.-11.-1941. L 1089.  
 U.M.P. Medd. 3.-11.-1941. M 1393.  
 U.M.P. Medd. 3.-11.-1941. M 1394.  
 JM Cirk. 18.-11.-1941. A 39, 45.  
 UM Medd. 20.-11.-1941. B 191. M 1492 ff.  
 UM Medd. 25.-11.-1941. B 192. M 1492 ff.  
 IM Cirk. 26.-11.-1941. A 46.  
 U.M.P. Medd. 10.-12.-1941. M 1394, 1396.  
 HM Bkg. 509 13.-12.-1941. A 44, 48.  
 Kgl. Reskript 13.-12.-1941. A 47. B 194. M 1496, 1501.  
 LM Bkg. 515 15.-12.-1941. A 31.  
 L 527 22.-12.-1941. A 37, 48.  
 L 536 22.-12.-1941. A 15, D 288, 303, 306, 307.  
 L 542 22.-12.-1941. A 27.  
 HM Bkg. 553 23.-12.-1941. A 49, L 983, 1027, 1034, 1047, 1049, 1050, 1091.  
 Note 29.-12.-1941. L 1047, 1079.  
 LM Skr. 30.-12.-1941. L 1136.  
 UM Bkg. 7 30.-12.-1941. A 49.

## 1942.

Rigsadvokatens Cirk. 12.-1.-1942. L 1128.  
 JM Cirk. 30.-1.-1942. A 50.  
 UM Medd. 31.-1.-1942. B 196.  
 JM Cirk. 12.-2.-1942. A 50.  
 JM Cirk. 14.-2.-1942. A 51.  
 DN Cirk. 14.-2.-1942. L 975.  
 JM Cirk. 19.-2.-1942. A 51, 88.  
 IR Cirk. 2.-3.-1942. A 43, 52, L 1060, 1174.  
 JM Cirk. 2.-3.-1942. A 52, M 1414.  
 U.M.P. Medd. 6.-3.-1942. M 1394.  
 JM Cirk. 7.-3.-1942. A 56.  
 UM Medd. 7.-3.-1942. B 198.  
 DN Cirk. 11.-3.-1942. L 1007, 1008.  
 IM Cirk. 12.-3.-1942. A 57, B 197.  
 L 93 13.-3.-1942. A 18.  
 U.M.P. Medd. 13.-3.-1942. M 1395.  
 HM Cirk. 14.-3.-1942. A 15, 58.  
 UM Medd. 24.-3.-1942. B 199.  
 UM Skr. 27.-3.-1942. L 1064, 1065, 1066, 1175.  
 L 123 29.-3.-1942. L 1106.  
 L 123 30.-3.-1942. D 292, 305, 309, 310, 311, 312.  
 JM Cirk. 30.-3.-1942. A 59.  
 Rigsadv. Cirk. 10.-4.-1942. A 60, L 1089, 1096.  
 Rigsadv. Cirk. 14.-4.-1942. L 1128.  
 IR Cirk. 15.-4.-1942. A 60, 95, 112, L 1006, 1040, 1060, 1175, 1180, 1186.  
 LM Bkg. 176 16.-4.-1942. A 31.  
 U.M.P. Medd. 28.-4.-1942. M 1396.  
 L 199 30.-4.-1942. A 63, L 1163, 1164, 1166.  
 AM Skr. 4.-5.-1942. L 1164.  
 HM, UM Mem. Foraaret 1942. L 1130.  
 UM Medd. 7.-5.-1942. B 201.  
 L 206 9.-5.-1942. A 15, 24, D 288, 289, 303, 306, 307.  
 L 209 9.-5.-1942. A 8.  
 UM Medd. 13.-5.-1942. B 201.

UM Skr. 15.-5.-1942. E 628, 636.  
 AM Cirk. 22.-5.-1942. L 1158.  
 L 213 22.-5.-1942. A 63, L 1165, 1166.  
 JM Skr. 23.-5.-1942. E 790.  
 AM Cirk. 26.-5.-1942. A 63, L 1194.  
 LM Bkg. 233 29.-5.-1942. A 31.  
 Udv. vedr. extraord. Industriarb. Beretning Juni 1942. L 1031.  
 JM Bkg. 227 1.-6.-1942. A 64.  
 JM Medd. 1.-6.-1942. B 202.  
 UM Skr. 15.-6.-1942. L 1065.  
 Kvæg- og Kødudvalgets og Baconudvalgets Medd. 17.-6.-1942. A 64.  
 Und.M. Medd. 17.-6.-1942. B 203.  
 UM Bkg. 2 29.-6.-1942. A 66. B 191 f. E 341, 490. I 1255 f. K 1301, 1302, 1305, 1311, 1361 f.  
 JM Cirk. 3.-7.-1942. A 69.  
 JM Skr. 7.-7.-1942. M 1414.  
 UM Mødereferat 8.-7.-1942. E 766.  
 JM Cirk. 9.-7.-1942. A 69. M 1414.  
 U.M.K. Bestemmelse 11.-7.-1942. L 1069.  
 Rigsadvokatens Cirk. 4.-8.-1942. L 1128.  
 JM Cirk. 18.-8.-1942. A 70.  
 UM Bkg. 3 20.-8.-1942. A 70.  
 IR Cirk. 26.-8.-1942. A 71, 95, 112, L 1043, 1060, 1175, 1186.  
 Regeringens Besk. udvalg Skr. 27.-8.-1942. L 1165.  
 JM Cirk. 7.-9.-1942. A 74.  
 HM Bkg. 384 10.-9.-1942. L 996.  
 HM Bkg. 388 14.-9.-1942. L 1138.  
 JM Erklæring 14.-9.-1942. B 207.  
 IR Cirk. 22.-10.-1942. L 1068.  
 Rigsadvokatens Cirk. 24.-10.-1942. L 1128.  
 L 426 27.-10.-1942. L 1166, 1167.  
 Kir.M. Skr. 29.-10.-1942. A 75, 87.  
 AM Cirk. 4.-11.-1942. L 1167.  
 Midlertidig L 452 11.-11.-1942. A 75. M 1512.  
 LMs Halmudvalg Medd. 17.-11.-1942. A 76.  
 DN Cirk. 17.-11.-1942. L 1008.  
 Skattedepartement Cirk. 21.-11.-1942. L 1061.  
 AM Skr. 24.-11.-1942. L 1156.  
 UM Skr. 24.-11.-1942. F 834.  
 JM Bkg. 487 30.-11.-1942. A 76, L 984, 1105, 1106, 1113, 1117, 1118, 1123.  
 HM Cirk. 2.-12.-1942. A 77.  
 HM Medd. 2.-12.-1942. A 78. L 1132. K 1312. L 489 4.-12.-1942. A 78, E 801, 804, 806, 807, 808. K 1312. M 1513 ff.  
 Soc.M. Skr. 10.-12.-1942. L 1157.  
 UM Medd. 10.-12.-1942. B 210. M 1515 f.  
 UM Notits 11.-12.-1942. E 801.  
 Und.M. Cirk. 12.-12.-1942. A 79.  
 HM Bkg. 516 18.-12.-1942. A 29, 79.  
 L 537 19.-12.-1942. A 27, 80.  
 IM Cirk. 19.-12.-1942. A 76, 80, L 1107, 1122.  
 IR Cirk. 21.-12.-1942. L 1176, 1186.  
 JM Cirk. 23.-12.-1942. A 82.

## 1943.

HM Bkg. 1 6.-1.-1943. A 82.  
 UM Mødereferat 8.-1.-1943. E 767.

- JM Bkg. 7 9.-1.-1943. A 78, 83.  
 JM Cirk. 9.-1.-1943. E 804.  
 JM Cirk. 11.-1.-1943. E 806.  
 Rigspolitichefens Cirk. 6 19.-1.-1943. E 806.  
 UM Cirk. 27.-1.-1943. A 36, 84.  
 IR Cirk. 27.-1.-1943. L 1068.  
 IR Cirk. 28.-1.-1943. A 84, L 1060, 1175.  
 U.M.P. Medd. 29.-1.-1943. M 1403.  
 U.M.P. Medd. 30.-1.-1943. M 1396.  
 Statsbanernes 1. Distrikt. Instruks Februar 1943. A 85.  
 UM Medd. 1.-2.-1943. B 211.  
 Rigspolitichefens Cirk. 14 8.-2.-1943. E 806.  
 UM Skr. 11.-2.-1943. E 631.  
 Kir.M. Skr. 17.-2.-1943. A 75, 87.  
 JM Cirk. 18.-2.-1943. A 87.  
 Und.M. Cirk. 22.-2.-1943. A 51, 88.  
 Und.M. Cirk. 23.-2.-1943. A 51, 88.  
 UM Medd. 24.-2.-1943. B 212.  
 UM Skr. 26.-2.-1943. E 793.  
 AM Skr. 1.-3.-1943. E 767.  
 L 68 1.-3.-1943. A 37, 48, 89.  
 DN Cirk. 1.-3.-1943. L 976.  
 IR Cirk. 3.-3.-1943. L 1068.  
 JM Cirk. 6.-3.-1943. A 89.  
 U.M.P. Medd. 8.-3.-1943. M 1396.  
 L 93 9.-3.-1943. A 91, L 984, 1037, 1056, 1195.  
 M 1543.  
 SM Medd. 9.-3.-1943. B 215, E 618.  
 L 93 13.-3.-1943. L 1106.  
 LM Bkg. 172 25.-3.-1943. A 31.  
 LM Bkg. 174 25.-3.-1943. A 31.  
 Finanslov 165 26.-3.-1943. A 93.  
 Statsbanernes 2. Distrikt. A Cirk. 27.-3.-1943. A 93.  
 L 158 29.-3.-1943. A 18, 94, L 987, 994, 1025.  
 JM Cirk. 2.-4.-1943. A 94, 102.  
 FM Bkg. 190 8.-4.-1943. A 93, 94.  
 Rigspolitichefens Cirk. 9.-4.-1943. E 808.  
 U.M.P. Medd. 13.-4.-1943. M 1397.  
 IR Cirk. 14.-4.-1943. A 95, L 1060, 1175, 1176, 1185, 1186.  
 UM Skr. 15.-4.-1943. E 794.  
 AM Skr. 19.-4.-1943. L 1167.  
 JM Skr. 21.-4.-1943. E 801.  
 U.M.P. Medd. 21.-4.-1943. M 1397.  
 Kvæg- og Kødudvalgets og Baconudvalgets Medd. 28.-4.-1943. A 97.  
 HM Bkg. 226 30.-4.-1943. L 998, 1012, 1159.  
 Generaldir. for Post- og Telegrafvæsenet Instruks Maj 1943. A 98.  
 HM Bkg. 230 5.-5.-1943. A 99, 101, L 1136, 1138.  
 LM Bkg. 231 5.-5.-1943. A 100, L 1136, 1138.  
 LM Bkg. 232 5.-5.-1943. A 99, L 1136, 1138.  
 HM Cirk. 5.-5.-1943. A 101.  
 Rigspolitichefen Cirk. 10.-5.-1943. E 809.  
 AM Cirk. 14.-5.-1943. L 1167.  
 JM Skr. 17.-5.-1943. E 809.  
 JM Cirk. 18.-5.-1943. A 102, 103.  
 JM Cirk. 18.-5.-1943. E 795.  
 AM Skr. 20.-5.-1943. L 1160.  
 IM Cirk. 24.-5.-1943. L 1111, 1122.  
 JM Bkg. 257 25.-5.-1943. D 289.  
 KM Cirk. 1.-6.-1943. A 37, 102, K 1319, M 1526.  
 U.M.P. Medd. 1.-6.-1943. M 1398.  
 Rigspolitichefens Cirk. 8.-6.-1943. E 810.  
 JM Cirk. 22.-6.-1943. A 103, 104.  
 DN Cirk. 2.-7.-1943. L 1008.  
 L 354 8.-7.-1943. A 93, 103.  
 IM Skr. 12.-7.-1943. L 1123.  
 JM Cirk. 14.-7.-1943. A 19, 103.  
 Midlertidig L 362 19-7.-1943. A 103. L 1107, 1115, 1118, 1125.  
 Kvæg- og Kødudvalgets og Baconudvalgets Medd. 19.-7.-1943. A 103.  
 U.M.P. Medd. Aug. 1943. M 1398.  
 JM Skr. 9.-8.-1943. E 796.  
 JM Cirk. 16.-8.-1943. A 104.  
 JM Skr. 18.-8.-1943. E 801.  
 Kartoffeleksportudvalgets Medd. 18.-8.-1943. A 104.  
 JM Cirk. 20.-8.-1943. A 105.  
 JM Cirk. 21.-8.-1943. A 19.  
 JM Cirk. 26.-8.-1943. A 106.  
 Politidirektørens Vejledning 30.-8.-1943. F 840.  
 UM Vejledning 4.-9.-1943. A 107.  
 U.M.P. Medd. 8.-9.-1943. M 1398.  
 Note 8./15.-9.-1943. L 1050, 1079.  
 JM Cirk. 21.-9.-1943. A 109.  
 UM Note 10.-9.-1943. M 1533.  
 U.M.P. Medd. 13.-9.-1943. M 1389, 1404  
 TM Skr. 23.-9.-1943. A 110.  
 IR Cirk. 24.-9.-1943. A 111, L 1177, 1185.  
 TM Skr. 28.-9.-1943. A 111.  
 JM Cirk. 9.-10.-1943. E 798.  
 U.M.K. Skr. 16.-10.-1943. L 1050.  
 U.M.K. Bestemmelse 15.-10.-1943. L 1072.  
 HM Skr. 23.-10.-1943. L 987.  
 IR Cirk. 26.-10.-1943. A 112, L 1060, 1175.  
 IM Skr. 27.-10.-1943. L 1123.  
 IM Skr. 27.-10.-1943. K 1326.  
 HM Bkg. 473 29.-10.-1943. A 44, 113.  
 Forretningsorden 5.-11.-1943. L 1115.  
 Und.M. Cirk. 8.-11.-1943. A 114.  
 Politidirektørens Medd. 10.-11.-1943. M 1537.  
 IM Cirk. 11.-11.-1943. A 115.  
 JM Cirk. 11.-11.-1943. A 115.  
 FM Skr. 12.-11.-1943. L 969.  
 JM Bkg. 483 17.-11.-1943. A 116.  
 Lovan. 488 20.-11.-1943. A 116.  
 IM Skr. 1.-12.-1943. L 1168.  
 IM Telegram 6.-12.-1943. L 1168.  
 AM Skr. 8.-12.-1943. L 1168, 1169.  
 AM Cirk. 11.-12.-1943. L 1168.  
 TM Skr. 11.-12.-1943. A 116.  
 AM Skr. 14.-12.-1943. L 1169.

1944.

- U.M.P. Medd. 5.-1.-1944. M 1398.  
 U.M.P. Medd. 7.-1.-1944. M 1399.  
 UM Bkg. 1 12.-1.-1944. A 117.  
 JM Cirk. 14.-1.-1944. A 27, 117. K 1329.  
 HM Bkg. 9 17.-1.-1944. L 992, 1018.  
 Politidirektørens Medd. 18.-1.-1944. A 120.

TM Skr. 8.-2.-1944. A 120.  
 Lovan. 29 15.-2.-1944. L 1166.  
 AM Skr. 15.-2.-1944. L 1170.  
 UM Skr. 24.-2.-1944. L 1191, 1198.  
 Und.M. Skr. 26.-2.-1944. E 633.  
 UM Skr. 29.-2.-1944. E 624.  
 JM Cirk. 2.-3.-1944. A 121.  
 JM Cirk. 11.-3.-1944. A 121. M 1414.  
 Statens civile Luftværn Cirk. 20.-3.-1944. A 121.  
 JM Cirk. 20.-3.-1944. M 1415.  
 Normeringslovan. 108 29.-3.-1944. A 121.  
 Lovan. 121 30.-3.-1944. A 103, L 1103, 1125.  
 Finanslovan. 103, 31.-3.-1944. A 93, 121.  
 JM Cirk. 31.-3.-1944. A 122.  
 U.M.K. Mem. 3.-4.-1944. L 1052.  
 AM Cirk. 3.-4.-1944. K 1336.  
 JM Cirk. 4.-4.-1944. A 123.  
 UM Bkg. 2 4.-4.-1944. A 70, 122.  
 AM Cirk. 5.-4.-1944. L 1170.  
 U.M.K. Mem. 6.-5.-1944. L 1028, 1047.  
 HM Bkg. 184 23.-5.-1944. A 13, 123, L 975,  
 978, 981, 1003, 1007, 1009, 1017, 1023, 1026.  
 Rigsadvokatens Cirk. 27.-5.-1944. L 1166.  
 JM Bkg. 188 30.-5.-1944. L 1024.  
 HM Cirk. 2.-6.-1944. A 15, 124.  
 UM Skr. 3.-6.-1944. E 799.  
 HM Skr. 10.-6.-1944. L 979.  
 IM Bestemmelse 10.-6.-1944. A 125, L 1125.  
 LM Vejledning 10.-6.-1944. L 1124.  
 U.M.P. Medd. 17.-6.-1944. M 1399.  
 IM Skr. 24.-6.-1944. A 125, E 634.  
 LM Bkg. 215 27.-6.-1944. A 31.  
 HM Bkg. 216 27.-6.-1944. L 1009.  
 HM Bkg. 221 27.-6.-1944. L 1007, 1009.  
 HM Bkg. 222 27.-6.-1944. L 1007, 1009.  
 HM Bkg. 229 6.-7.-1944. L 998, 1002, 1012.  
 HM Bkg. 230 6.-7.-1944. L 998, 1012.  
 TM Skr. 26.-7.-1944. A 120, 126.  
 DN Cirk. 4.-8.-1944. L 976.  
 DN Cirk. 14.-8.-1944. L 976.  
 DN Cirk. 19.-8.-1944. L 981.  
 UM Skr. 23.-8.-1944. A 126.  
 IM Cirk. 24.-8.-1944. A 126.  
 JM Cirk. 25.-8.-1944. A 127.  
 JM Cirk. 7.-9.-1944. L 981, 1004, 1023.  
 LM Bkg. 294 27.-9.-1944. L 1009.  
 LM Bkg. 295 27.-9.-1944. L 1009.  
 HM Bkg. 296 27.-9.-1944. L 1009.  
 IM Cirk. 7.-10.-1944. A 127.  
 Und.M. Skr. 18.-10.-1944. A 128.  
 Lovan. 452 20.-10.-1944. A 91.  
 U.M.K. Mem. 21.-10.-1944. L 1064, 1066.  
 Lovan. 336 31.-10.-1944. A 91.  
 U.M.P. Medd. 5.-11.-1944. M 1399.  
 JM Bkg. 341 7.-11.-1944. A 128.  
 JM Cirk. 7.-11.-1944. A 128.  
 IM Cirk. 9.-11.-1944. A 32, 128, L 1106.  
 JM Skr. 11.-11.-1944. E 810.  
 U.M.P. Medd. 24.-11.-1944. M 1400.  
 IM Skr. 6.-12.-1944. A 128.  
 Note 14.-12.-1944. L 1050, 1079.  
 LM Medd. 20.-12.-1944. L 1138.  
 TM Skr. 23.-12.-1944. A 129.

U.M.P. Medd. 23.-12.-1944. M 1400.  
 U.M.K. Cirk. 27.-12.-1944. L 988.  
 IR Cirk. 29.-12.-1944. A 129, L 1060, 1175.

## 1945.

IM Cirk. 13.-1.-1945. A 32, 130, L 1106.  
 TM Skr. 3.-2.-1945. A 131.  
 U.M.K. Mem. 17.-2.-1945. L 1034.  
 Oste-Eksportudvalgets Medd. Marts 1945.  
 A 131.  
 Forretningsorden 1.-3.-1945. L 1115.  
 U.M.P. Medd. 1.-3.-1945. M 1400.  
 IM Skr. 2.-3.-1945. A 132, L 1110.  
 U.M.K. Bestemmelse 5.-3.-1945. L 1068.  
 Lovan. 91 9.-3.-1945. L 994, 1025.  
 U.M.P. Medd. 10.-3.-1945. M 1400.  
 Finanslovan. 166 27.-3.-1945. A 93, 135.  
 IM Cirk. 23.-3.-1945. A 135.  
 HM Bkg. 199 25.-4.-1945. L 1018.  
 HM Bkg. 208 30.-4.-1945. A 136, L 1016,  
 1017, 1026.  
 HM Medd. 1.-5.-1945. L 1016, 1017, 1026.  
 HM Bkg. 227 5.-5.-1945. L 1015, 1016, 1017,  
 1025.  
 Foreløbig Lov 216 7.-5.-1945. A 39.  
 Foreløbig Lov 218 7.-5.-1945. A 30.  
 Foreløbig Lov 219 7.-5.-1945. A 78.  
 Kgl. An. 220 7.-5.-1945. A 75.  
 Kgl. An. 221 7.-5.-1945. A 15.  
 Kgl. An. 222 7.-5.-1945. A 24.  
 JM Bkg. 223 7.-5.-1945. A 7, 36.  
 HM Bkg. 224 7.-5.-1945. L 1017.  
 HM Bkg. 233 14.-5.-1945. L 1018.  
 IR Beretning 16.-5.-1945. L 1181, 1182, 1185.  
 DN Cirk. 22.-5.-1945. L 1018.  
 DN Cirk. 30.-5.-1945. L 1017.  
 UM Bkg. 2 30.-5.-1945. A 136.  
 L 259 1.-6.-1945. E 717, L 988.  
 OA Bkg. 278 11.-6.-1945. A 7.  
 U.M.K. Skr. 14.-6.-1945. L 1037.  
 L 297 22.-6.-1945. L 994.  
 U.M.K. Mem. 25.-6.-1945. L 1060.  
 HM Bkg. 314 2.-7.-1945. L 1017.  
 IM Bkg. 315 5.-7.-1945. L 1017.  
 UM Skr. 9.-7.-1945. E 716.  
 L 330 12.-7.-1945. L 988, 1028.  
 FM Skr. 16.-7.-1945. L 992.  
 UM Skr. 19.-7.-1945. E 717.  
 UM Skr. 27.-7.-1945. E 723.  
 Udvandringskontorets Skr. 30.-7.-1945. E 811.  
 UM Skr. 31.-7.-1945. E 812.  
 KM Skr. 1.-8.-1945. E 716.  
 L 381 9.-8.-1945. L 991.  
 L 406 28.-8.-1945. L 988.  
 IR Mem. 22.-9.-1945. L 1177.  
 JM Skr. 8.-10.-1945. E 636.  
 L 499 9.-10.-1945. L 988.  
 L 500 9.-10.-1945. L 988.

## 1946.

Regeringens Besk.udvalg Skr. 9.-1.-1946.  
 L 1162, 1170.

## SAGREGISTER

Tallene henviser til Sider, naar andet ikke siges. — »Indh.« betyder: se nærmere Indholdsfortegnelsen til det paaagældende Afsnit. — »Lovreg.« betyder: se nærmere Lovregistret foran. — »—« træder i Stedet for det paaagældende Opslagsord. — Opmærksomheden henledes paa de særlige Registre for Forkortelser og Personnavne.

9. April, Cirkulærer om Demonstrationer, A 29, 59, 94, 123.  
 Regeringens og Kongens Proklamationer, B 147.  
 Forsvarsministeriets Redegørelse om Kampene, B 148.  
 Statsministeren om —, B 151, 165.  
 Regeringserklæring i Anl. af Aarsdagen for Besættelsen, B 181.  
 Frihedsraadets Betragtninger om —, C 244, 279, se endv. I 1283, I 1290, K 1365, 1370, M 1418, 1419, 1463, 1464, 1465.  
 29. August, Cirkulære om Demonstrationer, A 127.  
 Frihedsraadets Betragtninger over —, C 244.  
 Frihedsraadets Opraab om 2 Minutters Stilhed C 260.  
 Proklamationer m. m., F 838 ff  
 Betydningen af —, I 1256, 1272, 1275, 1279, K 1320, 1321, 1328, 1330 f, 1335 f, M 1553, se iøvrigt *Strejker*.  
 19. September 1944, C 265, F 897, 898, 900, 939, I 1280, K 1341, 1342, M 1548, 1549, 1550, 1551.  
 „1944“, Organisation og illegalt Blad, I 1281, K 1294, 1342, 1349.  
*Aabenraa Motorfabrik*, Sabotage mod — H 1228.  
 „Aalborg Amtstidende“, M 1384.  
 Aalborg Skibsværft, Sabotage mod — H 1217.  
 „Aalborg Stiftstidende“, M 1384.  
 „Aarhus Amtstidende“, M 1384.  
 Aarhus Stadion, Sabotage mod — H 1213  
 Abonnement paa Aviser og Dagblade, L 1131.  
 A.B.S.I.Æ., Udsendelser paa Dansk, I 1253, 1285.  
 Abwehr, E 667—668.  
 Adler Service, Sabotage mod — H 1211, 1218, 1231.  
 Afhøring, Justitsministeriets Cirkulærskrivelser om — af Medlemmer af den tyske Værnemagt som Vidner i Straffesager, E 798 f, 799.  
 Afladshandel, Frihedsraadets Udtalelse om — C 277.  
 Afskrivningssatser, A 112, L 1061, 1074, 1175.  
 Afsporing, se *Sabotage*.  
 „Aftenbladet“, M 1444.  
 „Aftenbladet“, stockholmsk Avis, B 188, M 1479, 1480.  
 Agenter, se *Provision*.  
 „Akademisk Aktion“, Organ for National Studenter-Aktion, E 481.  
 Akademisk Arbejdsfællesskab, E 494.  
 Aktieselskabet af 30.-12.-1938, E 375.  
 „Aktiviteten“, Organ for Nationalt Arbejder Parti, E 546, og Fagstatklubben, E 558, L 1156.  
 A-Liste-Ordre, L 1039, 1043, 1178, 1182, 1184, 1186.  
 Allgemeine SS, E 675, 681, 713.  
 Aluminiumspulver, L 1096.  
 „Always“ Radiofabrik, Sabotage mod — H 1227, 1231, 1245, 1289.  
 American Apparate Company, Sabotage mod — H 1224.  
 Ammoniumsulfat, L 1095.  
 Angestellte, Begrebet — E 790.  
 Angiveri, se *Stikkere og Anmeldelse*.  
 Anholdelser, Dansk Politis Beføjelse til at anholde Medlemmer af den tyske Værnemagt, A 27, 117, K 1329,  
 — af danske Statsborgere til tysk Undersøgelsesfængsel, A 90.  
 Instruktion fra Frihedsraadets Arrestationsudvalg om Fremgangsmaaden ved — af sigtede og mistænkte Personer, C 274, Noten.  
 Meddelelse om —, F 868, 870, 875, 879, 880, 903, 906.  
 Anke af danske Domme paa tysk Foranledning, D 286, D 302.  
 Anmeldelse, Politiets Pligt til —, A 13, 56, 70, 122, K 1302, M 1379.  
 Befolkningens Pligt til —, B 205, F 845.  
 Belønning for —, F 847, 854, 855, 857.  
 Annoncer, Meddelelse om delvis Forbud mod personlige —, F 869.  
 Meddelelse vedr. Dødsannoncer, F 916.  
 Betaling for tyske —, L 1014.  
 Advarsel mod — i nazistiske Blade, K 1308.  
 Censur vedr. —, M 1378, 1380, 1389, 1391, 1394, 1396, 1398.  
 Anordninger, se *Lovregister*.  
 Anti-Komintern Pagten, se UM Bkg. 2 29/0 1942 (Lovreg.).  
 Anvisning af Arbejdskraft, se *Arbejdsanvisning*.

- Apenrader Bank*, L 1010, 1012.
- Arbeitsfront der Volksdeutschen (A.D.V.)*, se *Deutsche Berufsgruppen Nordschleswig*.
- Arbejderbevægelsens Erhvervsraad*, M 1437.
- „*Arbejderbladet*“, kommunistisk Dagblad, M 1423.
- Arbejdere i Tyskland og Norge*, se *Udlandsarbejdere*.
- „*Arbejder- og Bonde-Bladet*“, Organ for Det Danske Arbejder- og Bondeparti, E 560.
- Arbejder- og Bondepartiet*, E 563.
- „*Arbejderen*“, officielt Meddelelsesblad for De samvirkende Fagforbund, L 1146.
- Arbejder-Opdragelseslejr*, L 1156, 1160.
- Arbejdsanvisning*, Kontoret for — i Tyskland, A 12, L 1141, 1142, M 1394, 1396.
- til Landbruget, A 63, L 1163, 1164, 1165.
- til offentl. Arbejder, L 1167.
- til tysk Arbejde i Danmark, L 1167, 1169, 1170, 1197, K 1335 f.
- Se endvidere *Udlandsarbejdere*.
- Arbejdsfordeling*, L 1165.
- Arbejdsfronten*, E 468, 471, 499 ff.
- Arbejdsfællesskaber*, L 979, 980.
- „*Arbejdsfællesskabet*“, E 537—540.
- Arbejdskontrakt* for danske Arbejdere i Tyskland, L 1152.
- Arbejdsløses Beskyttelsesudvalg*, De —, E 561.
- Arbejdsløshedssunderstøttelse*, Fortabelse af —, L 1144, 1155.
- Arbejdsministeriet*, se *Lovregister*.
- Arbejdstid*, Bestemmelser ang. — for Udlandsarbejdere, L 1141, 1153.
- Arbejdstjeneste*, Udtalelse af Oberstarbejdsleder Müller-Brandenburg om —, F 826.
- Arbejdsvægring*, Virkningerne af —, L 1144, 1156.
- Argentina*, B 196.
- Argeska*, E 669.
- Arierattest*, E 402, 406, 579.
- Armébefaling af April 1940*, L 1093.
- Arrestationsudvalg*, Frihedsraadets —, C 223, 274.
- Asfalt*, L 1095.
- Asociale Elementer*, Meddelelse om —, F 903, 904, 907, 911.
- „*Atlas*“, *Fabrikken*, Sabotage mod —, H 1212, 1226, 1230.
- Auftragsbestätigung*, L 987, L 1090, se ogsaa *staaende Tilladelser*.
- Auslandsorganisation*, Landesgruppe der — der N.S.D.A.P. in Dänemark, E 640—643.
- Aussenstellen*, E 671.
- Automobiler*, Udlejning af —, L 986, 995, 997, 1006, 1011, 1043, 1045, 1107.
- Reparation af —, L 986, 987, 1000, 1010, 1029, 1045, 1127 ff, 1181, 1182, 1192.
- Opkøb af —, L 1012.
- Avanceregulering*, L 988, 1036, 1037, 1064, 1175, 1177, se ogsaa *Priskontrol*.
- Baadsmannsstrædes Kaserne*, Sabotage mod — H 1212.
- Bacon*, L 1009, se endvidere *Flæsk*.
- Baconudvalg*, *Landbrugsministeriets* —, se *Bksportudvalg*.
- Bankgaranti*, se *Sikkerhedsstillelse*.
- Barakker*, Levering af —, L 1173, 1182.
- Bauleitung S*, L 987.
- B.B.C.*, Udsendelser paa Dansk, I 1253—1284, M 1408.
- Bearbejdnings-Ordre*, L 1187, 1188.
- Beauftragte für das Kraftfahrzeugwesen*, Der —, L 1012.
- Beauftragte für die erweiterte Kinderlandverschickung in Dänemark*, Der —, L 998, 1003, se endvidere *Flygtninge*.
- Bedarfsbescheinigung*, A 53, L 1097, 1098, 1100.
- Bedarfstellen*, F 844, L 1094, 1095, 1109, 1138.
- Befragtning*, Omkostninger vedr. —, L 996.
- Befuldmægtigede*, Det tyske Riges —, L 969, 998, 999, 1000, 1013, 1109.
- Befæstningsarbejder*, I 1267, K 1341.
- Bekendtgørelser*, se *Lovregister*.
- Bemyndigelseslov*, L 527, 22.-12.-1941 (Lovreg.), L 452, 11.-11.-1942 (Lovreg.), L 68, 1.-3.-1943 (Lovreg.).
- Benaadning*, Meddelelser om —, F 876, 882, 931, 933, M 1524.
- Benzin*, se *Kørsel*.
- Benzinkort*, A 15.
- Beredskabslagre af tyske Materialer*, L 1177.
- „*Berliner Börsen Zeitung*“, — om Omdannelse af den danske Regering, F 827.
- „*Berlingske Aftenavis*“, M 1384, 1470, 1486, 1495, 1543, 1549.
- „*Berlingske Tidende*“, (Morgenavis), M 1418, 1421, 1425, 1431, 1435, 1436, 1437, 1438, 1440, 1441, 1443, 1444, 1452, 1453, 1455, 1467, 1468, 1472, 1477, 1479, 1483, 1489, 1490, 1492, 1494, 1495, 1499, 1500, 1501, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1510, 1515, 1516, 1519, 1520, 1521, 1523, 1524, 1526, 1528, 1529, 1530, 1537, 1542, 1543, 1547, 1548, 1549, 1551.
- Bescheinigung*, se *Auftragsbestätigung*.
- Beskatning* af beslaglagt fast Ejendom, L 1122, — af Udlandsarbejdere, L 1141, 1150.
- af Værnemagtsleverandører m. v. L 984, 988, 1006, K 1345 f.
- Beskyttelse af det tyske Blod og den tyske Ære*, Loven til —, se *Nürnberg-Lovene*.
- Beskæftigelsescentralen*, se *Arbejdsministeriet* (Lovreg.).
- Beslaglæggelse*, tysk —, Afsnit L, Kap. 3, (Indh.), A 109, F 844, 852, 865, 881, L 963, 979, 1016, 1138, 1139, 1194.
- Beslaglæggelsesdekret*, L 1111, 1116.
- Beslaglæggelsesvilkaar*, L 1122.
- Bespisning*, se *Indkvartering og Forplejning*.
- Besættelseskonto*, Begreb, L 971.
- Udbetaling over —, L 965—988, 1015—1018, 1027, 1184—1186.
- Betonarbejder*, L 1197.
- Bildæk*, Salg af —, L 1193.

*Billeder*, Censur af —, M 1395.  
*Biografer*, se *Film*.  
*Biscuit*, L 1095.  
*Bjergning*, L 997, 1000.  
 Kontrol med —, L 986, 1011.  
*Blade*, se *Presse* og „*Illegale*“ *Blade og Bøger*.  
*Bladudvalg*, *Frihedsraadet* —, C 222.  
*B-Leverancer*, se *B-Liste-Ordre*.  
*B-Liste-Ordre*, L 1085, 1184.  
*Blodalbumin*, L 1095.  
*Bod*, Meddelelse om Paalægelse af —, F 847, 854, 855, 862, M 1533 f, 1535.  
 Betaling af —, L 981.  
 Indrømmelse af — for Presseforsøelser, M 1379.  
*Bogbinderarbejder*, L 1039.  
 „*Boghandlertidende*“, M 1403.  
*Bogtrykarbejder*, L 1039.  
*Boldsen-Studiekredsen*, se *Økonomisk Arbejdsbureau*.  
*Bombattentater*, F 836, 837, 857, 863, 867, 868, 870, 871, 895, 903, 904, 913, 917, 919, 920, 921, 926, 927, 931.  
 Antal Dræbte som Følge af —, F 937, 940.  
*Bombenedkastninger*, Censur vedr. Medd. om —, M 1395.  
 — over Paris, M 1498.  
*Bondepartiet*, E 380 f, M 1443.  
*BO-PA*, Sabotageorganisation, H 1203 f.  
*Brancheforeningen for Lak- og Farveindustri*, L 1185.  
*Brandmandskorpset*, E 773—775.  
*Brandvagter*, E 735 ff, 773 ff.  
*Breve*, Domme vedr. Ind- og Udførsel af — uden om Postvæsenet, D 291.  
 „*Broen*“, Ugeblad for Tysklandsarbejdere, E 337, L 1155.  
*Bronzepulver*, L 1096.  
*Brændsel*, Salg af indenlandsk —, A 22, L 972.  
*Brødkorn*, L 974, 986, 1135, 1137.  
 „*B.T.*“, M 1384, 1391.  
 „*Budstikke for det nye Danmark*“, Maanedsbld for Det Nye Danmark, E 589.  
*Bugsering*, se *Bjergning*.  
 „*Buldog*“, Plyndring af —, H 1232.  
*Bund deutscher Kultur*, E 605.  
*Burmeister og Wain*, Sabotage mod —, H 1205, 1212, 1213, 1215, 1216, 1217, 1226, 1227, 1229, 1231, 1232, 1237, I 1267.  
*Byggearbejder*, se *Entreprenørarbejder*, danske.  
*Byggematerialer*, L 1096.  
*Bilow & Co.*, Sabotage mod —, H 1219, 1228, 1241.  
*Bøger*, Censur vedr. danske og udenlandske —, M 1389, 1403, 1404, se endv. „*Illegale*“ *Blade og Bøger*.  
 „*Børsen*“, Dagbladet, M 1385, 1433, 1515.  
*Børstevarer*, L 1096.  
 „*Carltopp*“, Sabotage mod Maskinfabrikken —, H 1212, 1230.  
*C.B.-Tjeneste*, se *Statens civile Luftværn*.

*Censur* med Post, Telegraf og Telefon, A 7.  
 — med Telefon, A 110, 111, 129, 131.  
 — med Radioprogrammer, F 856, M 1405—1409.  
 — med Pressen, M 1377—1400.  
 — med Bøger, M 1389, 1403 f.  
 — med Billeder, M 1395.  
 — med Film, M 1413.  
*Centraladministrationen*, Ekstraordinær Repræsentant for — i Jylland, A 115.  
*Centralkontoret i Skids- og Baadebygningsager*, se *Industriraadets Centralkontor*.  
*Check*, Betaling ved —, L 974 ff, L 1016, 1018, 1021, 1128, 1137.  
*Checkarkiv*, L 988, 1007.  
*Chile*, Meddelelse fra Udenrigsmin. om danske Protester overfor U.S.A. og —, B 181.  
*Chokolade*, L 1095.  
*Churchill-Klubben*, H 1203, M 1501.  
*Cirkulærer*, se *Lovregister*.  
*Citroëns Fabriker*, Sabotage mod —, H 1217, 1220.  
*Civilt Lønarbejde*, i Tyskland: se *Udlandsarbejdere*, i Danmark: L 1143, 1171—1188.  
*Civilvægtene*, E 765—771.  
 „*Clausen-Fond, Frits* —“, E 386.  
*Clearing*, Bestemmelser om —, L 993  
*Clearingbevilling*, se *Finansieringstilsagn*.  
*Clearinggebyrer*, L 993.  
*Clearingkonti med Udlandet*, L 964.  
*Clearingkonto*, se *dansk-tyske Clearingskonto*, Den.  
*Clearingkurser*, L 993.  
*Clearingmord*, se *Nedskydning*.  
*C-Liste-Ordre*, L 1039, 1042, 1043, 1178, 1182, 1184, 1186.  
*Creme*, L 1096.  
*Cuprinol*, L 1095.  
*Cykler*, Tysk Dementi af Rygter om Beslæggelse af —, F 852.  
 Meddelelse om Opkøb af —, F 907.  
*Cyprokplader*, L 1096.  
 „*Daglig Information*“, illegalt Blad, K 1294, 1298.  
 „*Dagmarhus*“, Sabotage i —, H 1219.  
*Damebeklædningsgenstande*, Salg af —, L 1132.  
*Danatez*, L 1096.  
 „*Danebrog*“ (= *Danebrog*), Kamplad for Dansk Enhedsparti, E 527.  
*Danebrog*, Foreningen, E 551.  
*Danmark*, Frikorps, se *Frikorps* —.  
 „*Danmark*“, Færgen, H 1205.  
*Danmark*, SS-Pansergrenaderregiment, se *SS-Pansergrenaderregiment* —.  
*Danmark for Folket*, E 530.  
*Danmarks Automobilforhandler-Forening*, L 1192.  
*Danmarks Erhvervs Korporation*, E 499.  
*Danmarks kommunistiske Parti*, se særlig L 349, 22.-8.-1941 (Lovreg.), se endv. M 1423, 1456, 1478, 1532.

- Danmarks Nationalbank*, Afsnit L, Kap. 1 (se Indh. og Lovreg.), L 1179.
- Danmarks National-Socialistiske Arbejder Parti*, A 50, B 207, E 363—519, 610, 687, 728, 729, L 1156, M 1393, 1425, 1433, 1442, 1443, 1444, 1446 ff, 1452, 1455, 1456, 1505, 1542.
- om — Arbejder-Faggrupperne, E 428.  
se endv. *D.N.S.A.P., Sjælland*.
- Danmarks National-Socialistiske Idrætsgrupper*, E 471, 473.
- „*Dannevirke*“, Bladet, M 1384.
- Dansk Aero*, B 216.
- Dansk Anti-Jødisk Liga*, Partibefaling ang. Forbud om Tilslutning til —, E 420, se særlig E 373, 575—585.
- Dansk Anti-Kommunisme*, E 585—591.
- Danske Arbejder- og Bondeparti*, Det —, E 558—563.
- Danske Arbejdsfællesskab*, Det —, E 471, 498, 499—504.
- Dansk Arbejdsgiverforening*, L 1180, 1189, 1199 f, M 1543.
- Dansk Boldspil Union*, M 1472.
- Dansk Bonde- og Arbejderparti*, Det —, E 558.
- Danske Dagblades Fællesrepræsentation*, A 8, M 1377, 1380, 1391, 1395, 1398.
- Danske Embedsmænds Samraad*, K 1324 f.
- Danske Enhedsparti*, E 527—529.
- Danske Fagstat*, Den —, E 546.
- „*Dansk Folkefællesskab*“, Bevægelse og Ugeavis, E 527, 530.
- Dansk Folkeparti*, E 556—557.
- Dansk Folkerejsning*, E 551.
- Dansk Folkeværn*, Partibefaling ang. Forbud om Tilslutning til —, E 420, se særlig E 591—595.
- Danske Frivilliges Fond*, E 514, 515.
- „*Dansk Front*“, Forbud mod —, A 19, Noten, se iøvrigt E 523.
- Danske Front*, Den —, E 402, 523 f, M 1455, 1585.
- Danske Handelsforeningers Fællesorganisation*, De —, L 1189.
- Dansk Jernbaneforbund*, M 1529.
- Danske Kvindefront*, Den —, se *Den Danske Front*.
- Danske Landmandsbank*, Den —, L 969, 998, 1001, 1154.
- Dansk Liga til Fremme af Racebevidstheden*, se *Dansk Anti-Jødisk Liga*.
- „*Dansk Maanedspost*“, K 1293, 1297, 1313, 1314, 1325.
- Dansk National Samling*, E 426, 427, 595—601, 750—751.
- Dansk National Socialistisk Parti*, E 527.
- Deutsche National-Socialistische Studenter*, E 481.
- Dansk Nordisk Front*, E 530.
- Dansk-Nordisk Samfund*, E 496.
- „*Dansk Presse*“, Illegalt Blad, I 1281, K 1294, 1338.
- Danske Presses Telegramudvalg*. Den —, A 9, M 1378, 1380.
- „*Dansk Pressetjeneste*“, Stockholm, K 1299.
- Danske Raad*, Det —, B 178, I 1253, 1255, 1256, 1269, 1270, K 1319.
- Dansk Sabotage-Værn*, E 740—748.
- Dansk Samling*, H 1204, 1300.
- Dansk Samlings- og Korporationsparti*, E 524—527, 1585.
- Dansk Socialistisk Forlag*, E 555.
- Dansk Socialistisk Parti*, E 555—556.
- „*Danske Studenter*, De —“, K 1293, 1315, 1317, 1348, 1349, 1362.
- Dansk Tekstilunion*, L 1189.
- „*Danske Tidende*“, K 1293, 1298, 1312.
- „*Danske Tjenestemænd*“, K 1294, 1322, 1325, 1335, 1345.
- Dansk-tyske Clearingkonto*, Den —, Begreb L 964.
- Udbetaling over —, A 40, L 989—1015, 1018—1019, 1171—1183, 1186, 1187, 1191.
- Dansk-Tyske Forening*, Den —, B 164, E 315—349, K 1343, M 1434, 1437, 1468, 1469, 1489.
- Dansk-Tysk Handelsvejviser*, E 499.
- Danske Tysklandsarbejderes Forening*, E 504.
- Dansk-Tysk Selskab af 1916*, E 350 ff.
- Om Forhandlinger med Dansk-Tysk Forening, E 317, 320, 333, 339, 340, 342.
- Dansk-Tysk Selskab i Aarhus*, E 350.
- Om Forhandlinger med Dansk-Tysk Forening, E 317, 320, 323, 329.
- Dansk Ungdomssamvirke*, E 652, M 1436.
- „*Danskerens ti Bud*“, illegal Løbeseddel, K 1298, 1359.
- „*Danskerfronten*“, Instruktionsblad for Dansk Enhedsparti, E 528.
- Dator A/S*, E 515—519.
- „*Demokraten*“, aarhusiansk Blad, M 1385.
- Demonstrationsbekendtgørelsen*, se JM Bkg. 254, 9.-6.-1941 (Lovreg.), se endv. 9. April og 29. August.
- Deponering*, se *Spærrekonto*, Indbetaling paa —
- Deportationer*, — af norske Studenter m. m. K 1326; se endv. *Politi*, det danske —, *Jødeforfølgelser*, *Interneringer* og *Kommunist-loven*.
- Desertører*, Dom vedr. Hjælp til tyske —, D 290, 293, 295, 298, 305.
- Desinfektion af Lokaler*, L 1131.
- Deutsche Arbeitsfront*, Die —, E 354—357, 499, L 1153.
- Deutsche Arbeitsvermittlungsstelle*, L 1036.
- Deutsche Bank*, L 998, 1154, 1159, 1162.
- Deutsche Berufsgruppen Nordschleswig — Arbeitsfront der Volksdeutschen* (D.B.N. — A.D.V.), E 604, 617—620, 771, se endv. *Liefergemeinschaft*.
- Deutsche Handelskammer in Dänemark*, Die —, E 644 ff.
- Deutsche Handlungsgehilfen-Verein*, E 604.
- Deutscher Informationsdienst*, E 358.
- Deutsche Jungenschaft (D.J.N.)*, F 604.
- Deutsche Mädchenschaft (D.M.N.)*, E 604.
- Deutsches Nachrichtenbüro*, A 9, M 1393, 1401.



- Deutsche Selbsthilfe Nordschleswig*, E 605.  
*Deutsche Verrechnungskasse*, L 964, 989, 991, 992, 995, 996, 997, 998, 1005, 1010.  
*Deutsches Wissenschaftliches Institut in Kopenhagen*, E 654 ff.  
*Direktoratet for Vareforsyning*, L 982, 983, 986, 987, 1010, 1012, 1032, 1085, 1172 ff, 1178, 1184.  
*D.N.S.A.P., Sjælland*, E 418, 419, 595.  
*Domme*, D 285 ff, L 1092, 1127, 1128, M 1399.  
 — afsagt af tyske Krigsretter. Se *Krigsretter*.  
*Drosker*, se *Kørsel*.  
*Duromit*, L 1096.  
*Dødsfald*, Oversigt over Antallet af — i Forb. med Besættelsen, F 936—937.  
 Censur vedr. Medd. om — i Tyskland, M 1400.  
*Dødsstraf*, Tyske Meddelelser om —, F 847, 859, 860, 864, 872, 874, 875, 876, 877, 880, 882, 884, 885, 889, 928, 929, 930, 931, 932, 933, M 1524.  
 Krav om Indførelse af —, K 1334, 1338, 1345.  
*Èbonit*, L 1096.  
*Eddike*, L 974.  
*Efterkalkulation*, A 60, 71, L 1035, 1037, 1039, 1040, 1043, 1044, 1045, 1049, 1060, 1064, 1066, 1068, 1175, 1180, 1186.  
*Ejterretningstjenesten*, E 755—764.  
*Ejendomsager*, *Kontoret for* —, L 986, 1109, 1114.  
*Eksporffond*, L 1040, 1043, 1044, se *Fonden* vedr. *ekstraordinære Industrileverancer*.  
*Ekspertkontrol*, L 1007, 1009, 1173.  
*Ekspertudvalg*, A 25, 26, L 982, 1030, 1135—1139.  
*Ekspropriation*, L 1108.  
 „*Ekstrabladet*“, M 1384.  
*Ekstraordinære Industrileverancer*, A 40, 60, L 997, 999, 1006, 1007, 1010, 1028, 1029, 1030, 1031, 1033, 1035, 1038—1047, 1060—1067, 1077, 1171—1188.  
*elektrisk Strøm*, Levering af —, L 987, 1131.  
*Elterngaben*, L 972.  
*Embedsmænd*, se *Tjenestemænd*.  
*Empfangsbescheinigungen*, se *Modtagelsesbeviser*.  
*England*, Færøernes Besættelse, B 149, 151.  
*Frie Radioudsendelser* fra —, Afsnit I, Kap. 1, B 156, 157.  
 Det danske Raad i London, B 178.  
 Gesandt Grev Reventlows og Legationsraad Gustav Rasmussens Afskedigelse, B 198, 199.  
 Afskedigelse af Danmarks udsendte konsulære Repræsentanter i de britiske oversøiske Lande, B 201.  
*Enhedspartiet*, E 527—529.  
*Entreprenørarbejder*, danske, A 39, 63, 140, 141, L 983, 987, 1011, 1022, 1027—1038, 1047—1052, 1076, 1189—1200, M 1396, 1397, 1444.  
*Entreprenørarbejder*, spec. — udført i Tyskland, L 995, 997, 1000, 1006, 1054, 1149, M 1394.  
*Entreprenører*, tyske, L 978, 980, 1052.  
*Entreprenørforeningen*, L 1189, 1190, 1195.  
 „*Er De Nazist?*“, Pjece udgivet af Frihedsraadet, C 236.  
*Ergänzungsamt der Waffen SS*, E 679 ff.  
*Erhvervsorganisationerne*, K 1324, M 1530.  
*Erhvervsraadet*, *D.N.S.A.P.*, E 498.  
*Erhvervsraadet for Gartneri og Frugtavl*, L 986.  
*Erhvervsøkonomiske Foranstaltninger*, A 18, med Note 1, A 94.  
*Erklæringsformular* vedr. Beløb modtaget over dansk-tysk Clearing, L 1005, 1024.  
*Erstatningsbetalinger*, A 36, F 887, L 1016, 1026, 1105—1126.  
*Erstatningskontrakt*, L 1119.  
*Eternit*, L 1096.  
 „*Europas Børn anklager*“, Propagandaskrift, G 950, 951.  
*European Service of the B. B. C.*, I 1253.  
*Fabriksvagter*, se *Sabotagevagtordningen*.  
*Fagerlund & Co.'s Maskinværksted*, Sabotage mod —, H 1235.  
*Fagstat-Klubben*, E 558.  
*Faldskærmsagenter*, se ogsaa *Anmeldelse*.  
 Officiel Meddelelse om —, B 212.  
 Dom ang. —, D 289.  
*Faneed*, særlig om O.T., E 811.  
*Faretillæg*, L 1199.  
*Fast Ejendom*, Meddelelser om Beslaglæggelse af —, F 881, 886.  
 Antal Bortsprængninger af —, F 940.  
 Tyske Opkøb af —, L 981, 1003, 1023, 1111.  
 Beslaglæggelse og Leje af —, L 1105, 1109, 1116, 1126.  
*F. A. T.*, E 524, 527.  
*Fatismen*, se *F. A. T.*  
*Fedt*, Salg af — L 974, 1135.  
*Fehr og Co.*, Sabotage mod —, H 1218.  
*Feldkasse des Heeres*, L 968.  
*Feltmadrasser*, Domme vedr. Fornærmelse af —, D 291, 297, 303, 306.  
*Festungspionierstab*, L 987.  
*Film*, se særlig Afsnit M, Kap. 5 (1413—15).  
 Demonstrationer ved Filmsfremvisning, A 27.  
 Forbud mod amerikanske —, A 52, 69.  
 Forbud mod — fra alle Lande i Krig med Tyskland og mod visse franske —, A 121.  
 Sabotage mod tyske —, K 1317, M 1551.  
 Meddelelse om Lukning af Biografteatre, F 873.  
*Filmsleje*, I 996, 1000.  
*Finansieringstilladelse*, se *Finansieringstilsagn*.  
*Finansieringstilsagn*, L 995, 1037, 1171, 1174, 1176, 1179, 1186.  
*Finansministeriet*, se *Lovregister*.  
*Finland*, C 243, M 1473 ff, 1475, 1476, 1477.  
*Fisk*, Salg af —, A 31, L 974, 999, 1009, 1090, 1092.

- Fiskekonserver*, Salg af —, L 974, 1090.  
*Fiskenet*, L 1096.  
*Fiskere*, Tab blandt danske —, F 940.  
*Fjerkræ*, L 1095.  
*Flagning*, Forbud mod —, A 59.  
*Flygtninge, tyske*, Sygebehandling af —, A 135.  
 Hjælp til —, C 279.  
 Legitimationsseddel til —'s Indkvarteringssteder, E 572.  
 Oversigt over Børneforsendelser fra Tyskland, E 642.  
 Udgifter i Forb. m. —, L 998, 1000, 1003, 1016, 1139.  
*Flyveblade*, K 1335, 1357, 1359—1373.  
*Flyveplads*, Anlæg af —, L 971, 1109, 1114, 1115, 1139, 1195.  
*Flask*, Salg af —, A 101, L 982, 1087, 1091, 1135, 1138.  
*Fløde*, Salg af — til den tyske Værnemagt, A 26.  
*Folkeforbundet*, Meddelelser om Danmarks Representation ved —, B 156.  
*Folkegruppe, den tyske*, se *det tyske Mindretal og N.S.D.A.P.-N.*  
*Folkeregistre*, Meddelelse om Ødelæggelse eller Fjernelse af —, C 270, F 913, 919, samt Afsnit H, Kap. 2.  
*Folkestrejken*, se *Strejker*.  
*Folketyskere*, se Afsnit E, Kap. 6 (Indh.).  
 „*Folkeviljen*“, K 1293.  
*Folkæværnet*, E 729—735.  
 „*Folk og Frihed*“, K 1294, 1299, 1326, 1330, 1332.  
*Fonden vedr. ekstraordinære Industrileverancer*, L 1006, 1040, 1043, 1044, 1064, 1067, 1180.  
*Forbindelsesorganer*, De af den tyske Regering udnævnte —, A 6.  
*Forbudte Bøger m. v.*, K 1350.  
*Ford Motor Co.*, Sabotage mod —, H 1215.  
*Foredrag*, se ogsaa *Skoleforedrag*.  
 Domme om — med tyskfiendtligt Indhold, D 288, 303, 306.  
*Forenede Vagtselskaber A/S, De*, E 767, 768.  
*Foreningen af Danske Ugeblade, Fagblade og Tidsskrifter*, M 1378, 1379.  
*Foreningen af Land- og Skovbrugere*, M 1454.  
*Foreningen til Fremme af National Bevidsthed*, E 522.  
*Forespørgselsskema*, Nationalbankens — vedr. Betalinger over Besættelseskontoen m. m. L 983, 985, 986, 987, 1021, 1022, 1023.  
*Forfatterrettigheder*, Betalinger vedr. —, L 996, 1014.  
*Forkalkulation*, A 40, 71, L 1039, 1044, 1045, 1060, 1174, 1178.  
*Forlag, illegale* —, K 1349 f.  
*Fornærmelser*, se *Demonstrationsbekendtgørelsen*.  
*Forordninger, tyske*, F 815—935.  
*Forordning (tysk) om Arbejder eller Leveringer til den tyske Værnemagt, 4/9 1943*, L 1094, 1176, 1191, 1194, 1198.
- Forordning (tysk) vedr. Beslaglæggelse af fast Ejendom*, L 1109, 1116.  
*Forpagtning*, se *Leje*.  
*Forplejning af Medlemmer af den tyske Værnemagt*, L 973 f, 986, 997, 999, 1011, 1131, se endvidere *Kantiner*.  
*Forpligtelseserklæring for Pressen*, M 1379.  
*Forrentning, Bestemmelser vedr.* —, L 1062, 1065.  
*Forsamlinger*, se *Møder*.  
*Forsikring, Betalinger vedr.* —, L 996, 1000, 1012.  
 — af Udlandsarbejdere, A 126, L 1141, 1142, 1154.  
 se særlig *Ulykkesforsikring*.  
*Forskellige Debitorer*, L 964.  
*Forskud*, — fra den tyske Værnemagt, L 977.  
 — over dansk-tysk Clearing, L 1008.  
 spec. ekstraordinære Industrileverancer, L 1041.  
 spec. Værnemagts-Entreprenørarbejder, L 978, 1041.  
*Forsvarsomraader*, se *Schutzbereiche*.  
*Forum, Sabotage mod* —, H 1219.  
*Fotografering, Forbud mod* — af Militæranlæg, A 8 med Note, F 879.  
 Domme om ulovlig —, D 288, 289, 297.  
*Fragt*, L 986, 996, 1000.  
 Kontrol med —, L 986, 1014.  
*Fragtnævnet*, A 29, L 986, 1014.  
*Frankrig*, M 1498.  
*Frauenschaft (N. S. F. N.)*, E 604.  
*Frederikssunds Jernstøberi, Sabotage mod* —, H 1215.  
 „*Frichs*“, A/S, *Aabyhøj*, Sabotage mod —, H 1210.  
*Frie Danske*, Sammenslutningen af — i Storbritanien og Nordirland, B 198, 199, 201, I 1259, 1261, 1304.  
 „*Frie Danske, De*“, illegalt Blad, B 212, D 288, 289, 290, 309, K 1293, 1297, 1301, 1302, 1304, 1308, 1312, 1314, 1315, 1316, 1317, 1319, 1325, 1330, 1338.  
*Frie Nord, Det*, Udtalelse af E. With om —'s Ledelses Stilling til Frikorps „Danmark“, E 716.  
*Frie Ord, Det*, E 740—748.  
 „*Frihedskamp og Frihedsraad*“, Pjece udgivet af Frihedsraadet, C 246.  
 „*Frihedsposten*“, falsk tysk Flyveblad, K 1335.  
*Frihedsraadet*, se Afsnit C (Indh.), F 917, H 1204, I 1272, 1274, 1275, 1279, 1280, 1281, 1283, 1290, 1299, K 1330, 1345, M 1409, 1537, 1553.  
 „*Frihedsstøtten*“, K 1293, 1297.  
*Frikorps „Danmark“*, se særlig E 679—718, endvidere A 37, 51, 57, 74, 88, B 197, E 451, 452, 728 f, F 831, ff, L 1012, I 1260, 1262, K 1301, 1316, 1364, M 1406, 1505, 1506, 1508, 1509, 1510.  
*Fritagelse for Kontingent*, se *Kontingentfrihed*.  
 „*Frit Danmark*“, B 210, 211, I 1263, 1283, K 1293, 1297 f, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307.

1308, 1311, 1318, 1321, 1322, 1335, 1338, 1349, 1357, 1367, 1368, 1370.

„*Frit Danmarks Nyhedstjeneste*“, K 1294, 1298, 1320, 1326, 1336.

„*Frie Folkeparti, Det*“, E 381 Noter, M 1476.

„*Frit Land*“, Frihedsraadet om Bladet —, C 239.

„*Frit Nyt*“, K 1294, 1300, 1342, 1344.

„*Fri Presse*“, K 1293, 1298, 1299, 1333, 1336, 1338, 1339, 1346.

*Frontaufklaringskommando*, se *Abwehr*.

*Frontgården*, se *Den Danske Front*.

*Frontgængere*, se *Abwehr*.

*Frugt*, Salg af —, L 974, 986, L 1089, 1092.

*Froslev-Lejren*, F 894.

Transport af Fanger til — i Godsvogn, F 920.

Antal internerede i —, F 939.

„*Fyns Stiftstidende*“, M 1384.

*Fürsorgeoffizier der Waffen SS*, L 977, 1013.

„*Fædrelandet*“, *Dagbladet*, E 375, 378 ff, 652, K 1308, M 1380, 1419, 1422, 1423, 1424, 1438, 1439, 1442, 1444, 1445, 1461, 1487, 1504.

*Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger*, L 1189.

*Fælleskontoret for Jern og Metal*, L 1032, 1172 f, 1179, 1185, 1187, 1188.

*Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre*, A 52, M 1415.

*Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri*, L 1189, 1191.

*Fængsling*, Antal af fængslede efter dansk Retsforfølgning, F 938.

og efter tysk Retsforfølgning, F 938—939.

*Færdigfakturerings-Meddelelse*, L 1179.

*Færdseksforbud*, F 836, 838—842, 844, 846, 847, 850, 851, 871, 877, 888, 927, 933.

*Færæerne*, B 149, 151, 154.

*Førerraad*, D.N.S.A.P.'s, E 420 ff.

*Garanti*, se *Sikkerhedsstillelse og Statsgaranti*.

*Gas*, Levering af —, L 987.

*Geietsbeauftragte des Generalbevollmächtigten für die Regelung der Bauwirtschaft im Wehrkreis X*, Der, L 1054.

*Gefolge (Luftvaabenet)*, E 792—93.

*Gefolgschaft (Luftvaabenet)*, E 790—791.

*Generalstrejke*, se *Strejker*.

*Generatortræ*, L 972, 973, 1021.

*Genforeningsdagen*, M 1393.

*Germanische Leitstelle*, E 643.

*Germanische Sturmabteilung Dänemark*, E 787—788.

*Germansk Korps*, E 739—740.

*Germanske SS*, E 643, 712.

Panckes Forklaring ang. —, E 718.

„*Gernersgadevagten*“, se *Udrykningskommando*.

*Gesandtshal*, *Det tyske*, E 326, 336, 352, 639—640, L 969, 998, 1000, 1141, M 1414.

*Gestapo*, se *Sicherheitspolizei*.

*Gewerbehilfe*, Institution under D.B.N., E 604.

*Gidsler*, Dementi af Meddelelse om Henrettelse af 11 —, F 893.

Frihedsraadet om Henrettelse af —, C 251.

Meddelelse om, at Troppetransporttog medbringer fangne Sabotører, F 904.

Udtalelser om —, I 1277, K 1344.

„*Globe*“, *Maskinfabrikken*, Sabotage mod —, H 1231.

„*Globus*“, *Maskinfabrikken*, Sabotage mod —, H 1218, 1232.

*Glud og Marstrands Fabriker*, Sabotage mod —, H 1214, 1216, 1221.

*Godsvogne*, Udlejning af —, L 997, 1000.

*Græa Korps, Det*, E 736.

*Grauballe og Co*, Sabotage mod —, H 1213, 1214, 1222.

*Grosserer-Societetet og Provinshandelskammerets Ekspeditionskontor*, L 1038, 1192, 1193.

*Grus*, Salg af —, L 986, 1131.

*Grænsegængere*, L 998, 1002.

*Græsningsret*, Afstaaelse af —, L 1131.

*Græstørv*, Salg af —, L 1092, 1131.

*Grønland*, Overenskomst vedr. —, A 29, 136, 182, M 1383.

Landsraadet overtager Regeringens Beføjelser, B 150.

Stauning om —, B 514.

*Grøntsager*, Salg af —, L 974, 986, 1089, 1092.

„*Gule Bog, Den*“, M 1398.

*Gummi*, se *Kautsjuk*.

*Haager-Landkrigsreglementet*, A 107 (Noter), F 838, 844, 845, L 1194, K 1320, 1321, 1344, 1372 f.

*Haandværksarbejder*, L 1189—1200.

*Haandværksraadet*, L 1194 f.

*Haarolie*, L 1096.

*Hadarslev-Mødet*, E 373, 401, 444, M 1452.

„*Hagekorset*“, Organ for D.N.S.P., E 527.

*Halm*, Salg af —, A 76, L 974, 1095, 1137.

*Halmudvalg*, Landbrugsministeriets —, L 1137.

*Halvfabrikata*, Forarbejdning af —, L 1177, 1181, 1187.

„*Hamburger Tageblatt*“s Kritik af Stauning-Regeringen, F 827.

*Hamburg-Rammelkontrakt*, E 320, L 1054 f, 1200, M 1444.

*Handelskammer, Det tyske*, E 355—359.

E 644—654, K 1342.

*Handelsministeriet*, Afsnit L, Kap. 4 (Indh.), se iøvrigt Lovregister samt L 1013 f, 1014.

*Hansa-Program*, (Hansa-Skibe), L 1033, 1038, 1047, 1068, 1174.

*Harpiks*, L 1096.

*Hauptverwaltung der Reichskreditkassen*, L 964.

Overenskomst mellem — og Danmarks Nationalbank, L 965, 967, 968, 969, 998.

*Havneudgifter*, L 986.

*Havre*, L 974.

*Heeres-Kraftfahr-Park*, L 1010, 1012, 1192, 1193.

- Heiber og Co., Fabriken, Sabotage mod —*, H 1212, 1213, 1214, 1217, 1224, 1225, 1226, 1244.
- Heimatgelder*, L 966, 972, 980.
- Heimwehr*, se *Zeitfreiwilligendienst*.
- Helferinnen*, E 790.
- Helsingør Skibsværft, Sabotage mod —*, H 1214.
- Hempel-Studiekredsen*, se *Studiekredsen af 1940*.
- Henrettelser, tyske, Meddelelser om —*, F 847, 859, 860, 864, 872, 874, 875, 876, 877, 880, 884, 885, 889, 928, 929, 930, 931, 932, 933. Antal af —, F 937.
- Hensættelser, frivillige, til Imødegaaelse af Tilbagebetalingskrav*, se *Spærrekonto*.
- Heste, Salg af —*, L 1090, 1139.
- Sabotage af —*, K 1333.
- Hilfspolizei*, se *Hipo-Korpsset*.
- Hilsepligt for danske og tyske Militære i Helsingør*, F 821.
- Hipo-Korpsset*, E 671, 755—764,, F 921.
- Hitlerjugend*, E 710, L 1000.
- „Hjemmefronten“*, illegalt Blad, K 1293, 1298, 1316, 1326, 1328, 1329.
- Hjemmefronten, Organisation under D.N.S.A.P.*, E 511 f.
- „Hjemmefrontens Nyhedstjeneste“*, K 1294, 1298.
- Hjemrejse, Bestemmelser vedr. —*, L 1153, 1155, 1169.
- Hjemsendelse af Mandskab i Hæren og Flaaden*, B 150.
- Holger Danske, illegal Organisation*, E 727, F 906, H 1203 f, 1585.
- „Holger Danske“*, illegalt Blad og Forlag. K 1294, 1350.
- Holger Danskes Fond*, E 589.
- Hornkvæg, Salg af —*, L 1090.
- „Horsens Avis“*, F 865.
- „Horsens Folkeblad“*, M 1384.
- Horsørødtjren*, F 894.
- Antal internerede Kommunistere i —, F 938.
- Houlberg, Brdr., Sabotage mod —*, H 1228.
- Hovedstadens Fagforeninger*, M 1530.
- „Hvem er Sabotørerne?“*, Tysk Propaganda-artikel, G 954.
- „Hvem kastede den første Bombe?“*, Propagandaskrift, G 950.
- Hvervning*, A 3, 24, 37, 48, 89, 93, 94, 102, 103, 121, 128, 135, E 609, G 947, M 1461, 1476, 1526.
- vedr. — af Arbejdere, se *Arbejdsanvisning*.
- Hvidbøger, tyske*, G 943, M 1422.
- „Hvis Invasionen kommer ...“*, Pjece udgivet af Frihedsraadet, C 242.
- Hydrochromopløsning*, L 1096.
- Hyrdebreve*, K 1331, 1342.
- Hæren, se Militær, Det danske*.
- Hø, Salg af —*, L 974, 1095, 1137.
- Höfvervaltungs-gesellschaft*, E 605.
- Højesteret, Kritik af —*, K 1308, M 1502.
- Højfjorræderi*, K 1344, 1372.
- „Højgaard-Kredsen“*, se *Højgaard, Knud*. (Personreg.).
- Icopal*, L 1096.
- Ikke-Angrebs-Traktat med Tyskland*, K 1302.
- „Illegale“ Blade m. m.*, se særlig C 221—282, Afsnit K, Kap. 1—3 (Indh.), endvidere A 15, 16, 46, 69, D 288, 299, 302, 303, 307, 309, F 870, G 943.
- „Illegale“ Bøger m. m.*, A 15, 16, K 1349—1373.
- „Illegale Presses Nyhedsbureau, Den“*, K 1299.
- Illegal Udrejse, Strafbest. for —*, A 50.
- Domme vedr. —, D 290, 292, 293, 299, 304, 309, 310, 311.
- Se iøvrigt F 868.
- Import af udenlandske Bøger*, M 1403.
- Indberetninger fra Politimestrene*, A 46.
- fra Kommunerne, K 1326.
- Indbetaling til den tyske Værnemagt*, L 975.
- Indenrigsministeriet, se Lovregister*.
- Indkvartering af tyske Tropper*, A 32, 128, 130, L 1105—1126.
- Se iøvrigt *„Revolverloven“* og *Leje*.
- af Arbejdere beskæftiget for Værnemagten, F 864, L 1168, 1169.
- Indkvarteringserstatning, Udvalget for —*, L 1017.
- Industriraadet*, L 1032 f, 1171—1188, se endvidere Lovregister.
- Industriraadets Centralkontor i Skibs- og Baadebygningssager*, A 52 ff, L 980, 1174, 1176, 1180.
- Industrisyndikatet, Sabotage mod —*, H 1204 f, 1212, 1222, 1225, 1228, I 1278, K 1318.
- Industrivarer, Salg af —*, L 1184.
- „Information“*, I 1285, K 1294, 1299, 1341, 1343, 1345, 1348.
- Insulit*, L 1096.
- Intendant beim Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark*, L 968.
- Internationale Retskammer, Det*, M 1470.
- Interneringer*, C 274, F 841, 843, 851, 854, 856, 897, se endvidere *Kommunistloven, Jødeforfølgelser, Politi, det danske, samt Norge*.
- Invasion, Frihedsraadets Anvisninger under allieret — i Danmark*, C 242.
- Frihedsraadets Opraab i Anl. af — i Frankrig, C 251.
- Iran, Meddelelse om Afskedigelse af Legationsraad Fensmark*, B 191.
- Isenkramvarer*, L 1096.
- Island*, B 149, 154, 174, 189.
- Jern, Salg af Varer indeholdende —*, L 982, 995, 1032, 1085, 1092, 1096, 1136, 1172 ff, 1179, 1184, 1186, 1187, 1188, 1191, se endvidere A-Liste Ordre, B-Liste Ordre, C-Liste Ordre.
- Jernbaner, Værnemagtstransporters Fortrinsret*, A 120, 126.
- Censur vedr. Omtale af Rejsetrafik, M 1400.
- Forbud mod civil Trafik paa —, F 842.
- Jernbanesabotage*, se *Sabotage*.
- Jernindustriens Sammenslutning*, L 1189.

- Jernkontoret A/S, Sabotage mod —*, H 1226.  
*„Jomsborg“, Restaurant, Sabotage mod —*,  
 H 1227.  
*„Journalisten“, Journalistforbundets Medlems-*  
*blad*, M 1380.  
*Juridisk Centralkontor*, E 388.  
*Juridiske Raad, D.N.S.A.P.s —*, E 403 med  
 Note.  
*Juridiske Udvalg, Frihedsraadets —*, C 223.  
*Justitsforbundet*, M 1470.  
*Justitsministeren, Beføjelse til at udstede Po-*  
*litibekendtgørelser*, A 7.  
*Justitsministeriet, se Lovregister.*  
*Jydske Frikorps, Det —*, E 522.  
*„Jydske Tidende“, E 614, M 1394.*  
*„Jyllandsposten“, M 1421.*  
*Jødefølgelser*, C 235, D 293, 311, E 491,  
 F 856, 939, K 1302, 1305, 1323, 1324, 1391,  
 M 1407.
- Kaffeerstating*, L 974, 1095.  
*Kager*, L 1095.  
*Kakaøerstating*, L 1095.  
*Kalkulation, Vejledning ved Udarbejdelse af*  
*—*, A 71, 84.  
*„Kamptegnet“, Organ for National Socialistisk*  
*Arbejder Parti*, E 572.  
 Organ for Dansk Anti-Jødisk Liga, E 575,  
 se endv. E 499, K 1308.  
*Kantiner*, Salg til —, L 974, 980, 1091, 1130,  
 1137, se endvidere *Forplejning af Medlem-*  
*mer af den tyske Værnemagt.*  
*Kapitalflugt, tysk*, L 993, 1002, 1007.  
*Kapitalinvesteringer, tyske —*, L 980 f, 1000,  
 1002 f.  
*Karbolineum*, L 1096.  
*Kartofler*, Salg af —, A 104, L 974, 1137.  
*Kasein*, L 1096.  
*Kaserner, Reparationer af danske —*, L 1131.  
*Kaufaufträge*, L 1085.  
*Kaution, se Sikkerhedsstillelse.*  
*Kautsjuk*, Salg af Varer indholdende —,  
 L 982, 995, 1032, 1092, 1136, 1172 ff, 1184,  
 1191, se endv. A-Liste Ordre, B-Liste Or-  
 dre, C-Liste Ordre.  
*„Kieler neueste Nachrichten“, F 826—827.*  
*Kiks*, L 1095.  
*Kinderlandverschickung, se Beauftragte für*  
*die erweiterte —.*  
*Kirkeblade, —s Omtale af den norske Kirke-*  
*strid*, A 75, 87.  
*Kirkeministeriet, se Lovregister.*  
*„Kirkens Front“, K 1294, 1299, 1325, 1331,*  
*1338, 1345.*  
*„Kirkens Fronts Nyhedstjeneste“, K 1294,*  
*1299.*  
*Kivronplader*, L 1096.  
*Koder, Udsendelse af —*, I 1254.  
*Kombattanter*, E 785—787.  
*Kommandoudvalg, Frihedsraadets —*, C 221.  
*Kommitterede, se Udenrigsministeriet.*  
*Kommunehjælp, — til Tysklandsarbejdere,*  
 L 1144, 1158.
- Kommunistloven*, L 349, 22.-8.-1941 (Lovreg.).  
*Kompensationsleverancer, se Materialekompens-*  
*ation.*  
*Koncentrationslejre, Meddelelser om Overførs-*  
*ler til tyske —*, F 859, 863, 900.  
 Antal af Dødsfald i tyske —, F 936, 940.  
 Antal af Personer, der er sendt til tyske  
 —, F 938—939, 940.  
*Konfektionsleverancer*, L 1039, 1043, 1066.  
*Konfiskation af ulovlige Fortjenester*, L 1128,  
 K 1345.  
*Kontaktudvalg, Frihedsraadets —*, C 222.  
*Kontanter, Besættelsesmagtens Forbrug af —*,  
 L 974 ff, 985, 999, 1001, 1015.  
 Betaling med —, L 974, 975, 983.  
*Kontingentfrihed for Udlandsarbejdere*, L 1145.  
*Kontoret for Ejendomssager*, L 986, 1109, 1114.  
*Kontormaskiner*, L 1096.  
*Kontrakt ved Afstaaelse m. v. af fast Ejen-*  
*dom*, L 1105, 1106, 1110, 1117, 1118, 1120,  
*Konvention om Træbehovet i Nordsø- og Øster-*  
*sølandene*, A 70, 122, se *Grønland og Rets-*  
*hjælpordningen.*  
*Konventionalsanktioner over for Pressen*,  
 M 1378 f, 1380.  
*KO-PA, se BO-PA.*  
*Kork*, L 1096.  
*Korn, Salg af —*, L 986, 1135, 1137.  
*Kornkontor, Statens —*, L 986.  
*„Korporationsstaten Danmark“, Organ for*  
 Dansk Samlings- og Korporationsparti,  
 E 524.  
*Kostpris, Beregning af —*, L 1060.  
*Kredskontorer, Oprettelse af —*, A 128.  
*Kreanol*, L 1096.  
*Krigsforbrydere*, I 1275, 1323, 1342, 1348.  
*Krigsministeriet, se Lovregister.*  
*Krigsretter*, A 89 f.  
 Frihedsraadet om Krigsretsdomme, C 251.  
 Forordning om tyske —, E 789.  
 Skrivelser vedr —, E 796—798.  
 Domme afsagt af tyske —, D 286, 289, 293,  
 F 823, 834, 837, 847, 858, 859, 860, 885,  
 889, 906.  
*„Kristeligt Dagblad“, M 1382.*  
*Kroatien, Meddelelse fra Udenrigsmin. om*  
 Anerkendelse af —, B 188.  
*Kronehævning*, L 969, 992, 993, 1151.  
*Krydderier*, L 1095.  
*Kulminer, Arbejdskraft til tyske —*, L 1148,  
 1150, 1151.  
*Kunstgødning*, L 1096.  
*Kunsthonning*, L 974, 1185.  
*Kunstmeritorarer, Udbetaling af —*, L 1014.  
*Kvindegrupperne*, E 510, 512, 513—515.  
*Kvæg- og Kødudvalg, Landbrugsministeriets —*,  
 se *Eksportudvalg.*  
*Kæmpende Danmarks Radiostudie, Det —*,  
 I 1289 f.  
*Køb (tysk) af fast Ejendom*, L 981, 1003, 1023,  
 1111.  
*Kød, Salg af —*, A 101, L 974, 982, 1091, 1135,  
 1137.

- Kørsel*, A 15, 58, 124, B 185, L 896, 1011, 1028, 1030, 1052, M 1391.  
 Forbud mod —, F 884, 885, 891, 898, 907.
- Laan*, Ydelse af — til den tyske Værnemagt, L 978.
- Ladning*, L 986.
- „*Landsboværnet*“, Organ for L.S., E 380.
- Landbrugernes Sammenslutning for Danmark*, E 373 f, 380 f, 383 f, 523, K 1315, M 1425, 1456, 1487.
- Landbrugsministeriet*, —'s Kontrol med Leverancer til Værnemagten, L 1135—1139., se endv. *Lovregister* og *Eksportudvalg*.
- Landbrugsvarer*, Salg af —, L 973, 982, 986, 999, 1135—1139, K 1315, M 1425.
- Landesbauernschaft*, E 605.
- Landeskreis Dänemark der N.S.D.A.P.*, E 640—643.
- Landmandsbank, Den danske* —, se *Danske Landmandsbank, Den* —.
- Landminer*, Advarsel mod —, F 875.
- Landmændene*, Opfordring til —, K 1333.
- „*Land og Folk*“, K 1293, 1297, 1307, 1310, 1311, 1312, 1319, 1325, 1338, 1344, 1349.
- Landsarbejdstjenesten (L.A.T.)*, E 499, 505.
- Landsbevægelsen F. A. T.*, E 524—527.
- Landsledelsen for Folkeoplysning*, E 472, 480.
- Landsledelsen for Kultur*, E 472, 480.
- Landsledelsen for Folkesundhed og Raceforskning*, E 402.
- „*Landsoldaten*“, *illegalt Forlag*, K 1350.
- Landstormen*, Partibefaling ang. Forbud om Tilslutning til —, E 420, se iøvrigt E 728, 735, 748—753.
- Langebros*, Sabotage mod —, H 1245.
- „*Lederbladet*“, Organ for „*Dansk Ungdomssamvirke*“, M 1437.
- „*Leder-Meddelelser*“, — *D.N.S.A.P.*, E 372, 376, 400 ff.
- Legionkorps Speer*, E 775—785.
- Legitimationskort*, Meddelelse om Indførelse af —, F 882.
- Leje af fast Ejendom*, L 984, 1105—1126.  
 Kontrol med —, A 76, 80, L 984, 986, 1105—1110.  
 Kontrakter vedr. —, L 1110, 1117, 1118, 1120, 1123.  
 — af Maskiner og Materiel, L 986, 1049, 1052, 1074 f.  
 — af Automobiles, L 986, 995, 1011.
- Lensgrevernes Faggruppe*, E 477, M 1453.
- Leveringer*, Forordninger om danske Firmaers — til Værnemagten, F 845, 882.
- Leveringsbekræftelse*, L 1099, 1101.
- Leveringsstilladelse*, se *Salgstilladelse*.
- Lernedsmidler*, Levering af —, L 973, 1011, 1095, 1135—1139.
- Licenser*, L 996, 1000, 1014, 1061.
- Lieferfreude*, L 1048, 1177.
- Liefergemeinschaft der D.B.N. A/S*, E 604, L 973.
- Likvidering*, se *Stikkere*.
- Lim*, L 1096.
- Linoleum*, L 1096.
- Listenummer*, A 54 f, L 1176, 1178, 1181, 1184, 1186, se endvidere A-, B- og C-Liste Ordre.
- „*Lodberg*“, *Restaurant*, Sabotage mod —, H 1220.
- Lodsning af krigsførende Skibe*, A 3.
- Lokalkomiteer*, Frihedsraadets —, C 223.
- Lorentzen-Gruppen*, E 756.
- Losning*, L 986, 996.
- Love*, se *Lovregister*.
- Loyalitetserklæringer*, K 1320, 1325.
- L.S.*, se *Landbrugernes Sammenslutning*.
- „*L.S.-Bladet*“, Organ for L.S., E 380.
- Luftangreb*, F 835, 908.  
 Antal af dræbte som Følge af —, F 937, 940, se endv. *Bombenedkastninger*.
- Luftværn*, se *Statens civile Luftværn*.
- Lystfartøjer*, Forordn. om Anbringelse af —, F 856, 905.
- Lystrup, Hans*, Sabotage mod —, H 1213, 1215, 1216, 1242.
- Lædervarer*, L 1096, 1177.
- Læger*, Protestadresse fra danske —, K 1305.
- Lærere* fra det tyske Mindretal, Anciennitetsberegning ved Deltagelse i tysk Krigstjeneste, A 121.  
 Forbud mod Deltagelse i tysk Befæstningsarbejde, A 128.
- Lønarbejde*, se *civilt Lønarbejde*.
- Lønklausuler*, A 54, 62, L 1040, 1180, 1195.
- Lønkontrol*, A 91, L 984, 1056—1060, 1194, 1195, 1198, 1200, M 1543, se endvidere *Lønklausuler*.
- Lønninger*, Bestemmelser ang. — for Udlandsarbejdere, L 1141.
- Lønoverførsel* over dansk-tysk Clearing, L 997, 999, 1002, 1006, 1012, 1148, 1154, 1158, 1159.
- Maanedsbreve*, D.N.S.A.P.s —, E 375, 412.
- Magistrat*, Orientering til Københavns —, K 1341, 1342.
- Majoratsforeningen*, M 1454.
- Malervarer*, Salg af —, L 1089, 1092, 1131, 1185.
- Mallingske Bevægelse, Den*, E 530.
- Malt*, L 974.
- Manchukuo*, Meddelelse fra Udenrigsmin. om Anerkendelse af Nationalregeringen i —, B 188.
- Mangelvareliste pr. 1.-4.-1942*, L 1095.
- Marineminiesteriet*, se *Lovregister*.
- Marinestorm*, E 605.
- Marinevægttere*, E 765—771, E 791.
- Marketenderier*, se *Kantiner*.
- Marmelade*, L 974, 1095, 1185.
- Maskiner*, Udlejning af —, L 986.
- Masonit*, L 1096.
- Materialekompensation*, L 1177, 1179, 1184, 1186, 1187, 1188, 1190, 1193.
- Materiel*, Udlejning af —, L 986, 1049, 1052, 1074 f.

- Mel*, se *Brødkorn*.  
*Melbylejren*, E 773.  
*Mellemkalkulation*, frivillig —, L 1049.  
*Mellemænd*, se *Provision*.  
*Memorandum*, se *Lovregister*.  
*Metal*, Salg af Varer indeholdende —, L 982, 995, 1032, 1085, 1092, 1129, 1136, 1172 ff, 1179, 1184, 1186, 1187, 1188, 1191, se endv. A-, B- og C-Liste Ordre.  
*Metro-Press*, M 1389, 1404.  
*Mexico*, B 196.  
*Militær, Det danske* —,  
 Meddelelse om *Bebrejdelser mod* —, B 149.  
 Meddelelse om *Hjemsendelse af* —, B 150.  
 Meddelelse om *Indkaldelse af* —, B 161.  
*Udtalelser om* —, B 202, E 382, 390, M 1468.  
*Ordre til* — om at melde sig, F 841.  
*Anordn. om Aflevering af Materiel tilhørende* —, F 852.  
*Antal dræbte Medlemmer af* —, F 937.  
 Se endv. *Uniformer, Hjelpepligt*, samt *Fri-korps „Danmark“*.  
*Mindeappet, D.N.S.A.P.s* —, E 396 ff.  
*Mindretal, Det tyske* —,  
*Oprettelse af Kontor for* —, A 102, B 215,  
*Støtte til* —, L 973, 998, 1000, se *Lærere og N.S.D.A.P.-N.*  
*Mineralvand*, Salg af —, L 1089.  
*Ministeriet for Handel, Industri og Søfart*, se *Lovregister*.  
*Ministeriet for offentlige Arbejder*, se *Lovregister*.  
*Ministre*, Kongens *Udnævnelse af 6 konsultative* — uden *Portfølje*, B 148.  
*Modregning*, *Betalinger ved* —, L 977, 1004, 1019.  
*Modtagelsesbeviser*, L 965, 966, 967.  
 „*Mogensens Kontor*“, se *Grosserer-societetets og Provinshandelskammerets Ekspeditions-kontor*.  
 „*Mokka*“, *Restaurant* —, *Sabotage mod* — H 1222.  
 „*Morgenbladet*“, K 1295, 1300, 1345, 1348.  
*Moskva*, *Danske Radioudsendelser fra* —, I 1288.  
*Moskva-Erklæringen*, I 1275.  
*Motorstorm*, E 605.  
*M-Uvalg*, *Frihedsraadets* —, C 221.  
*Musik*, *Forbud mod at spille engelsk og amerikansk* —, M 1407.  
*Mælk*, *Salg af* —, A 25, 26, L 982, 1087, 1091, 1137.  
*Se* *senderet* —, L 1095.  
*Møbler*, *Levering af* —, L 1096, 1173, 1182, 1195.  
*Mødedækning*, E 436, 508.  
*Møder*, *Forbud mod off.* —, A 6, 12, 29, 51, 59, 94, F 879, 885, 888, M 1425.  
*Forbud mod alle* —, A 109.  
 „*Landsskadelige Meddelelser*“ *paa* —, A 15, 17.  
*Mønstre*, *Gebyrer vedr.* —, L 996.  
*Mønt- og Toldunion*, B 159, I 1270, K 1301.  
*Mærklægningsforbrydelser*, *Skærpet Straf*, A 7.  
 „*Naar Danmark atter er frit*“, *Pjece udgivet af Frihedsraadet*, C 226.  
*Nachlassgelder*, L 972.  
*Nanking*, *Meddelelse fra Udenrigsmin. om Anerkendelse af Nationalregeringerne i Manchukuo og* —, B 188.  
*National Aktion*, *Fraktionen*, E 486.  
*Nationale Aktion, Den* —, E 540—544.  
*Nationalt Arbejder Parti*, E 546.  
*Nationalbanken*, se *Danmarks Nationalbank*.  
*Nationale Blok, Den* —, E 530—537.  
*Nationale Fagstat, Den* —, E 529.  
*Nationalt Folkeparti*, E 558.  
*Nationale Genrejsningsparti, Det* —, E 552—554.  
 „*Nationalkomitee Freies Deutschland*“, K 1357.  
*Nationale Liga, Den* —, E 544—546.  
*Nationalt Samvirke*, E 546.  
*Nationalt Samvirke — Fagstatbevægelsen*, E 546—551.  
*National-Scala*, *Meddelelse om Lukning af* —, F 926.  
 „*National-Socialisten*“, *Ugebladet*, E 375, 409 ff.  
*National Socialistisk Arbejder Parti*, E 373, 572—575.  
*National-Socialistiske Faggrupper, De* —, E 428, 466—470.  
*National-Socialistiske Fagopposition, Den* —, E 470.  
*National-Socialistisk Forfatterforbund*, E 472, 479.  
*National-Socialistisk Kunstner-Forbund*, E 472, 479.  
*National-Socialistisk Lærer-Forbund*, E 471, 478, 479, 480.  
*National-Socialistisk Musiker-Forbund*, E 472, 479.  
*National Socialistisk Parti*, E 555.  
*National-Socialistiske Politigrupper, De* —, E 471, 475, 478.  
*National-Socialistisk Præste-Gruppe*, E 472.  
*National-Socialistisk Skuespiller-Forbund*, E 472, 479.  
*National-Socialistisk Ungdom, (N.S.U. og N.S.U.P.)*, E 367, 373, 459—466.  
*National-Sozialistische Deutsche Arbeiter-Partei*, E 640 ff.  
*National-sozialistische deutsche Arbeiterpartei-Nordschleswig (N.S.D.A.P.-N.)*, E 603—637.  
 Se særlig *Skema over den tyske Folkegruppe i Nordslesvig*, E 607, L 1000, M 1490.  
*National Studente-Aktion*, E 481—495, 759.  
 „*Nationaltidende*“, *Dagbladet* —, E 333, 685, M 1418, 1419, 1422, 1425, 1428, 1432, 1436, 1438, 1452, 1454, 1455, 1456, 1460, 1461, 1463, 1473, 1475, 1476, 1478, 1480, 1484, 1491, 1495, 1498, 1502, 1515, 1518.  
*National Ungdom*, se *Arbejdsfællesskabet og Den Danske Front*.

- „*Nationen*“, Organ for Det Nationale Genrejsningsparti, E 554, 556.
- Nedkastning af Sabotagemateriel*, H 1203.
- Nedskydning*, Meddelelser om — eller Forsøg herpaa, F 852, 854, 855, 857, 862, 863, 864, 866, 867, 868, 869, 870, 872, 875, 879, 880, 883, 893, 894, 895, 896, 897, 902, 904, 905, 906, 913, 915, 917, 920, 921, 926, 931, 933, 934.
- Antal af dræbte ved Clearingmord m. m. F 936, 940.
- „*Neutrofon*“, Sabotage mod —, H 1232.
- „*Niels Ebbesen*“, illegalt Forlag, K 1350.
- Nimandsudvalget*, K 1320, 1323, M 1426, 1449, 1450, 1451, 1493, 1494, 1521, 1522, 1527, 1528.
- „*Nord*“, Presse- og Informationsdienst —, E 660.
- Nordbjærg og Wedels Skibsværft*, Sabotage mod —, H 1210, 1214.
- „*Nordby*“, Fanøfærgeren, Sabotage mod —, H 1253.
- „*Norden, Der* —“, Tidsskrift for Nordische Gesellschaft, E 659.
- „*Nordens Frihed*“, K 1294, 1349.
- Nordhavsværftet*, Sabotage mod —, H 1214, 1215.
- Nordische Gesellschaft*, Om —'s Forbindelse med Den Dansk-Tyske Forening, E 315, 318, 320, 334, 339, 342, 343, 344, 347, 352, se iøvrigt E 659—666, L 998.
- Nordische Verbindungsstelle*, B 207.
- Om —'s Forbindelse med Den Dansk-Tyske Forening, E 315, 320, 324, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 342, 343, 344, 345, 347.
- Nordisk Aktion — Nordiske Legioner*, se *Dansk Socialistisk Parti*.
- „*Nordisk Front*“, K 1294, 1322, 1333, 1334.
- Nordisk Kultur Front*, E 522.
- „*Nordisk Nyhedstjeneste*“, K 1299, 1322, 1323, 1324, 1341, 1343, 1345, 1348.
- „*Nordiske Stemmer*“, Maanedssblad for Dansk Socialistisk Parti, E 555.
- Nordisk Ungdom*, se *Dansk Socialistisk Parti*.
- Nordland*, se *SS-Standarte* —.
- Nordschleswigsche Zeitung*, E 610—612.
- Nordsee, Nebenstelle*, E 679 ff.
- „*Nordwerk*“, Sabotage mod —, H 1217, 1227, 1228.
- Norge*, C 273, K 1313, 1323, 1326, M 1393, 1417, 1418, 1438, 1440, 1461, 1486, 1487.
- Norsk Telegrambyrå*, M 1393, 1401.
- „*N.S.P.*“, Ugeblad for National Socialistisk Parti og Nordisk Ungdom, E 555.
- „*Nye Danmark, Det*“, E 587—591.
- „*Nye Europa, Det*“, Tidsskrift, E 523.
- „*Nyhedstjenesten*“, K 1294, 1297.
- „*Ny Tid*“, Tidsskrift, E 550.
- Ny Tids Informationsbureau og Bogforlag, Den*, E 582.
- „*Nye Tyskland i Kendsgerninger og Tal, Det*“, E 343.
- Nürnberg-Lovene*, E 582—585.
- Nævningsager*, A 30.
- Odel-Udvalget*, se *Udvalget for ekstraordinære Industriarbejder*.
- Odense Staalskibsværft*, Sabotage mod —, H 1237.
- Odense Tennishal*, Sabotage mod —, H 1215.
- „*Odin*“, Sabotage mod Færgeren —, H 1223.
- „*Oesterr. Freiheitsfront in Dänemark*“, K 1357.
- Olje*, L 1096.
- Omnibusser*, Udlejning af — til O.T., A 116.
- Opfinderrrettigheder*, Betalinger vedr. —, L 996.
- Oplæsning*, Forbud mod — af beslaglagte Bøger, A 69.
- „*Oppositionen*“, Ugeblad, E 470.
- Ordenspoliti*, Det tyske — i Danmark, E 674—677.
- Ordregodkendelse*, L 1037, 1038, 1172, 1174, 1176, 1179, 1184.
- Organisation Todt* (O.T.), E 775—785, E 811—812, L 976, 978, 987, 998, 1000, 1048, 1094, 1192, 1196, 1199.
- „*Orientering*“, illegalt Blad, K 1297, 1313.
- Ost*, Salg af —, A 25, 131, L 974, 982, 1087, 1091.
- Osteekспортudvalg*, Landbrugsministeriets —, se *Ekспортudvalg*.
- Oversættelse af Bøger*, Censuren vedr. —, M 1403.
- O.W.I.*, U.S.A.s Propagandaudvalg, I 1286, 1287.
- Palladium*, Redegørelse fra Schalburgkorpset vedr. Sprængningen af —'s Bygning, E 727.
- Pansergrave*, L 971, 1197.
- Parfume*, L 1096.
- Partidomstol* for D.N.S.A.P., E 407, 408, 410.
- Patenter*, Gebyrer vedr. —, L 996, 1061.
- Personalia*, Konstatering af —, vedr. et Medlem af den tyske Værnemagt, A 23, 118.
- Pjecer*, illegale, K 1351—1373.
- Plakater*, Domme om tysk-fjendtlige —, D 288, 294.
- Planter*, Salg af —, L 1092.
- Politi, det danske* —'s Beføjelse over for Medlemmer af den tyske Værnemagt, A 27, 117, K 1329.
- 's Vaaben, B 196, F 903, M 1537.
- 's Internering, C 265, F 897, 898, 900, 939, I 1280, K 1341, 1342, M 1548, 1549, 1550, 1551.
- Reorganisationen af —, F 901, 902, se iøvrigt E 388, 724, F 896, K 1320, M 1547.
- Politi, det tyske*, Finansiering af —, L 969, 970.
- Organisationen af —, E 672.
- Besøg af Repræsentanter for —, M 1479.
- Politiforbundet*, K 1322.



- „Politiken“, *Dagbladet*, E 398, M 1384, 1417, 1419, 1420, 1422, 1423, 1424, 1425, 1428, 1429, 1434, 1443, 1456, 1458, 1462, 1464, 1466, 1467, 1468, 1469, 1471, 1473, 1477, 1486, 1487, 1488, 1489, 1492, 1496, 1497, 1499, 1500, 1501, 1502, 1504, 1509, 1510, 1511, 1512, 1515, 1517, 1522, 1525, 1529, 1530, 1531, 1533, 1540, 1541, 1542, 1544, 1547, 1550, 1552.
- Politimesterforeningen*, K 1322.
- Postvæsenet*, Betalinger gennem —, L 977.
- Presse, den legale*, se særlig Afsnit M I, Kap. 1 og 2 (Indh.).
- , *den illegale*, se særlig Afsnit K I, (Indh.), se endv. *Kirkeblade* og *Skoleblade*.
- Direktiver for —, A 3, 8, 22, 78.
- ns Ansvar for „landsskadelige Meddelelser“, A 15, 16.
- Forbud mod „Stormen“, A 19, 103.
- Forbud mod „Dansk Front“, A 13.
- Pressekontoret hos den høje SS- og Politifører*, Meddelelser fra —, F 900—933.
- Pressens Radioavis*, I 1285, M 1411—1412.
- Pressenævnet*, A 9, M 1377 f, 1380, 1381, 1386, 1387.
- Prisgodkendelsesformular*, L 1186.
- Priskontrol* ved ekstraord. Industrilev., L 1030, 1031—1038, 1038—1046, 1060—1067, 1172—1178.
- ved Værftsleverancer, L 1047, 1067—1069.
- ved Værnemagtsentreprenørarbejder, L 1029, 1047—1052, 1069—1076.
- ved alm. Varesalg til den tyske Værnemagt, A 91, L 983, 1030, 1091—1093.
- ved Automobilreparationer, L 1192 ff.
- ved Salg af Landbrugsvare, L 1135 ff.
- ved Kørsel, L 1030, 1052.
- se endvidere Kontrol med *Provision, Leje, Fragt, Bjergning samt Lønkontrol og Avanceregulering*.
- Prisprøvning*, se *Priskontrol*.
- Pristilladelse*, se *Finansieringstilladelse*.
- Prisvædringsklausul*, L 1041.
- Privatbanerne*, Sabotage mod —, H 1207.
- Proklamationer, Tyske*, F 815—935.
- Propaganda*, nazistisk Krigspropaganda, G 943.
- Antirussisk —, G 944.
- Antiengelsk og antiamerikansk —, G 945.
- vedr. Bombeangreb, G 945.
- Protysk —, G 945.
- for Forstaaelsespolitikken, G 946.
- mod indre danske Forhold, G 946.
- Parti —, G 947.
- Radio —, G 947, M 1405—1409, 1411.
- Hverve —, G 947.
- Eksempler paa —, G 948—960, L 1160.
- Propagandacentralen*, E 557.
- Provinshandelskammeret*, L 1189.
- Provision*, Beregning af private Bankers —, L 981.
- bestemt til Agenter, L 996, 1000, 1006, 1019, 1029, 1031, 1035, 1036, 1040, 1061.
- Kontrol med —, L 1013—1014, 1085.
- Provokationer*, Frihedsraadets Advarsel mod —, C 238, 267.
- Advarsel fra Frihedsraadets Lokalkomité fra Odense mod tyske —, C 273.
- Advarsel mod —, K 343.
- Præcisionsapparater*, L 1096.
- Pølser*, Salg af —, A 97, L 1091, 1135, 1138.
- Racepolitisk Centralkontor*, E 572.
- „*Racetjenesten*“, Organ for Dansk Anti-Jødisk Liga, E 578.
- Radioaflytning* i Hoteller m. v., A 82.
- Radioantenner*, Forbud mod Fabrikation af Rammeantenner, A 116.
- Radioapparater*, L 1096.
- Radiokommissær*, tysk —, M 1411.
- Radioprogrammer*, Censur vedr. —, F 856, M 1398.
- Radioraadet*, M 1405, 1407, 1408.
- Radiosendere*, Deponering af —, A 7, F 878.
- Illegale —, E 758.
- Radioudsendelser*, fric, Afsnit I, (Indh.).
- „*Raketten*“, Nytaarshefte, E 555.
- Rammeantenner*, se *Radioantenner*.
- „*Rasse, Die*“, Tidsskrift for Nordische Gesellschaft, E 663.
- Rationerede Varer*, Salg af —, L 1131.
- „*Realitet*“, Organ for Den Danske Fagstat, E 546, L 1156.
- Regeringen*, se særlig Afsnit B (Indh.) samt Personregistret.
- Regeringsudvalg, Det dansk-tyske*, L 997, 998, 1012.
- Registrering*, Gebyrer for offentlig —, L 996.
- Regningskopier*, L 983, 986.
- Reguleringsfond*, A 61, L 1043, 1044, 1064, 1067, 1180. Se *Fonden vedr. ekstraord. Industrilev.*
- Regulerings-Konto, Statens*, L 964, 969, 992.
- „*Reichardt*“, *Chokoladefabriken*, Sabotage mod —, H 1212.
- Reichsarbejtsdienst (R.A.D.)*, E 471, 506, 775.
- Reichsbanknoten*, L 967.
- Reichsdeutsche Gemeinschaft*, E 641—643.
- Reichskreditkassenscheine (RKK-Scheine)*, F 820, L 965—967, 985.
- Reichssicherheitsdienst*, E 667—674.
- Reichswirtschaftskammer*, E 644.
- Rejseinspektører*, L 1057.
- Rejsetrafik*, Censur vedr. Omtale af —, M 1400.
- Rejseudgifter*, L 996, 1000, 1006, 1015.
- Rekvissionssedler*, L 1135, 1136, 1137.
- Reynbours*, se *Sikkerhedsstillelse*.
- „*Rene Folk med rene Hænder*“, Pjece, E 555.
- Rensning* af Uniformer m. v., L 1131.
- Rentenbankscheine*, L 967.
- Repressaliemord*, se *Nedskydning*.
- Retsafgørelse*, se *Domme*.
- Retshjælpsordningen*, Anvendelse i Forhold til Böhmen og Mähren i civile Sager, A 49.
- i Straffesager, A 117.
- Retsplejeloven*, Ændringer i — vedr. Sager

- under Statsadvokaten for særlige Anliggender, A 30.
- Returkommission*, L 980.
- Revisorattest*, A 74, L 1035, 1180, 1186, 1193.
- „*Revolverloven*“, A 103, L 1107, 1125.
- Riffelsyndikatet*, Sabotage mod —, H 1215, 1226, 1232.
- Rigsborgerloven af 15. September 1935*, se *Nürnberg Lovene*.
- „*Rigsdagstidende*“, M 1418, 1427, 1442, 1443, 1482, 1489, 1490, 1513, 1514, 1515, 1526.
- Rigsfører-SS-Hovedkontorerne*, E 712—13.
- Rigskreditkassesedler*, se *Reichskreditkassenscheine*.
- Ringegatsytringer*, se *Demonstrationsbekendtgørelsen*.
- Ringens*, Illegal Organisation, H 1204, K 1297, 1299.
- „*Ringens Orientering*“, K 1293, 1297.
- Ringsted Jernstøberi*, Sabotage mod —, H 1217.
- Ritzau's Bureau*, A 9, M 1385, 1392, 1397, 1400, 1401, 1426, 1469, 1503, 1535.
- Roskilde-Mødet*, E 373, 381, 389, 401, M 1393, 1425.
- Rusland*, se *Sovjetunionen*.
- Rutebiler*, se *Omnibusser*.
- Rygter*, Ansvar for Udbredelse af landsskadelige —, A 24, D 289, 296, 301.  
Dementier af —, B 149, 150, C 271.
- Rüstungsstab Dänemark* (opr. Wehrwirtschaftstab), A 14, B 216, E 605, F 888, L 997, 1031, 1032, 1036, 1037, 1085, 1094, 1095, 1097, 1098, 1172, 1173, 1176, 1177, 1178, 1180, 1181, 1183, 1184, 1186, 1192.
- Rødby-Femørn Ruten*, Gunnar Larsen om —, B 169, 189.
- „*Rørdal*“, *Cementfabriken*, Sabotage mod —, H 1214, 1215, 1227.
- Røverier*, Frihedsraadets Udtalelser om paastaaede —, begaaet af Frihedsbevægelsen, C 271.  
— begaaet efter 19. Sept., K 1344, M 1551.
- S.A.*, (D.N.S.A.P.'s Sports/Storm Afdelinger), E 431 ff, 486.  
— Afdeling i Nordslesvig, E 605.  
— Sangen, E 457.
- Sabotage*, Straf for —, A 24, 89, B 152, 159, D 289, 294, 310, F 845, 847.  
Udtalelser for eller imod —, B 205, 208, 210, C 235, 236, 252, 278, F 851, 861, G 954 ff, G 956 ff, L 1160, 1170, Note 5, I 1255, 1267, 1269, 1270, 1274, 1277, 1278, 1281, 1282, 1287, K 1310, 1311, 1312, 1315, 1317, 1319, 1325, 1326, 1330, 1333, 1336, 1348, 1365, 1371, 1384, 1391, 1397, M 1407, 1501, 1503, 1506, 1507, 1511, 1513, 1514, 1516, 1517, 1518, 1519, 1521, 1522, 1524, 1525, 1527, 1528, 1529, 1532, 1537, 1543.  
Udtalelser om enkelte Sabotageaktioner, A 102, 103, 104, B 207, C 267, 269, 270, 272, 273, 277, E 410, 727 f, F 922.
- Om Sabotørers folkeretlige Stilling, F 912.  
Se iøvrigt Afsnit H (Indh.) samt *Sabotagevagtordningen*.
- Sabotagevagtordningen*, A 78, 83, 87, 94, 95, B 210, E 801—810, F 888.  
Se iøvrigt E 725, I 1264, K 1316, 1320, 1322, L 1063, 1175.
- Saft*, L 1095.
- Salg* til Værnemagten, se *Værnemagt, Den tyske*.  
—til enkelte Soldater, se *Værnemagt, Den tyske*.  
„gentaget —“, L 1130.  
„— i enkeltstaaende Tilfælde“, L 1129.
- Salgstilladelse*, Retningslinier ved Meddelelser af —, L 1089—1091, 1099, 1101, 1102, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1136, 1174, 1184, 1185, 1191, 1192, 1194.
- Saltsyre*, L 1096.
- Samarbejdsudvalget*, se *Nimandsudvalget*.
- Samkvem* med tyske Myndigheder, alm. Direktiver herom, A 6, 18, 19, 46, 57.  
Kritik heraf, K 1302.
- „*Samleren*“, illegalt Forlag, K 1350.
- Samvirkende Fagforbund*, *De*, L 1141, 1145, 1148, 1150, 1151, 1155, M 1487, 1527, 1531.
- Samvirkende Købmandsforeninger i Danmark*, *De*, L 1189.
- Sand*, L 986.
- Sandpap*, L 1096.
- Sange*, Forbud mod offentligt Foredrag af engelske —, A 121.  
Domme ang. tyskfjendtlige —, D 288, 303.
- Scandinavisk Motor Co.*, Sabotage mod —, H 1230.
- Scania Vabis*, Sabotage mod —, H 1237.
- „*Scannews*“, dansk Telegrambureau, M 1384, 1385, 1401.
- Schalburg-Fondet*, E 480, 510—514.
- Schalburgkorpsset*, se særlig E 719—729, endvidere C 253, 254, E 420, 545, 579, 586, 731, I 1277, 1278, K 1342, M 1536.
- Schalburglogen*, Sabotage mod —, H 1232.
- Schalburgtøge*, se *Sprængning og Nedskydning*.
- Schiøler-Gruppen*, E 755.
- Schleswiger Studenten*, *Verbindung* —, E 605.
- Schleswigsche Kammeradschaft (S.K.)*, E 604, 606, 609—617, 775, M 1393 f.
- Schutzbereiche*, A 132, F 886, L 1110.
- Schutzkommandomand* (i O.T.), E 784—85.
- Schutz-Staffel*, se *S.S.*
- Schwerinervagtkorpsset*, E 771—773.
- Sedler*, Forsendelse af danske — til den tyske Rigsbank, L 999, 1001.  
Se tillige *Kontanter*.
- Sejlad*s, Domme om — med mindre Fartøjer fra, til eller ud for visse Kyststrækninger, D 292.  
Forbud mod — i visse Egne, A 64, F 875.  
Meddelelse vedr. Indskrænkningen af — med Smaaskibe, F 926.
- Seks-Maaneders-Klausul*, L 1041, 1042.
- Selbstschutz*, E 604, 606, 620—626.

- Sennep*, L 974.  
*Sennheim-Kursus*, E 446, 447, 449, 788.  
*SHIAEF*, I 1254.  
*Sicherheitspolizei*, E 669, F 901, K 1342, 1344 f, 1349.  
*Sikkerhedsomraader*, F 871, 879.  
*Sikkerhedssprængstoffer*, Meddelelse om Til-ladelse til at anvende —, F 914.  
*Sikkerhedsstillelse*, L 977, 978, 1009.  
*Sikkerhedstjenesten*, se *Den Danske Front*.  
*„Simo“s Autoværksteder*, Sabotage mod —, H 1221.  
*„Sjælland“*, Færgen, H 1205, 1223.  
*„Skagerak“*, Organ for Landesgruppe Däne-mark, E 643.  
*„Skandia“*, Vognfabriken, Sabotage mod —, H 1216.  
*Skandinavisk Maskinfabrik*, Sabotage mod —, H 1232.  
*Skandinavisk Telegrambureau*, M 1389, 1401.  
*Skatter*, se *Beskatning* og *Spærrekonto*, samt *Hvervning*.  
*Skibe*, Udlejning af —, A 29, 79, L 997, 1000. Salg af —, A 29, L 1131. Bevæbning af —, F 830.  
*Skibsproviatering*, L 986, 996, 1090.  
*Skibsreparationer*, A 37, 43, 48, 52, 82, 101, 113, L 979, 987, 996, 1010, 1028, 1029, 1031, 1033, 1047, 1067, 1174, 1181.  
*Skibsudgifter*, L 996, 1014.  
*„Skipper Clement“*, illegalt Forlag, K 1350.  
*Skoleblade*, Forbud mod politiske Artikler i —, A 37 Noter, 79.  
*Skoleforedrag*, A 45.  
*Skoler*, tysk Politis Forhold overfor —, A 114.  
*Cirkulærskrivelse til Rektorerne om Demonstrationer*, A 36, 84, 88.  
 Se *Lærere*, *Skoleblade*, *Skoleforedrag*.  
*Skosvæerte*, L 1096.  
*Skotøjsleverancer*, L 1040.  
*Skrivelser*, se *Lovregister*.  
*Skruebrækkere*, Artikel om —, K 1336.  
*„Skræp“*, illegalt Forlag, K 1350.  
*„Skuddet i Nakken“*, Propagandaskrift, G 948.  
*Skødeklausul*, L 1110, 1120, 1122.  
*Slagtninger*, ulovlige —, L 1138.  
*Slidbaner*, Paalægning af —, L 1193.  
*Slovakiet*, Meddelelse om Regeringens Anerkendelse af —, B 161.  
*Smidth, F. L., & Co.*, Sabotage mod —, H 1214, 1222, K 1316.  
*Smith, Mygind og Hüttemeiers Maskinfabrik*, Sabotage mod — (Fejltagelse), H 1232.  
*Smør*, Salg af —, A 25, 26, L 974, 982, 1087, 1135.  
*Smøresportudvalg*, Landbrugsministeriets, se *Ekspertudvalg*.  
*Social Arbejderoplysning*, Forening, L 1156.  
*„Sociale Breve“*, Organ for Social Arbejderoplysning, L 1156, 1160.  
*„Social-Demokraten“*, Dagbladet, E 398, M 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1426, 1427, 1429, 1432, 1433, 1435, 1439, 1440, 1445, 1452, 1459, 1465, 1471, 1479, 1493, 1501, 1503, 1506, 1508, 1510, 1512, 1518, 1521, 1522, 1524, 1527, 1531, 1541, 1546, 1552.  
*Socialdemokratisk Forbund*, M 1531.  
*Socialdemokratisk Hovedbestyrelse*, M 1507.  
*Social-juridiske Udvalg*, Det, E 561.  
*Socialministeriet*, se *Lovregister*.  
*Social Oplysnings Sekretariat*, E 561.  
*Social Raadgivning*, Institut for Tysklandsarbejderne, L 1156, 1161.  
*Sofort-Program*, L 971, 1197.  
*Sommers Vagtkorps*, E 735—739, K 1342.  
*Sonderbaustab der Luftwaffe*, L 987, 1048.  
*Sonderkonto V*, L 974, 999, 1137.  
*Sorte Børs*, Den, Tyske Opkøb paa —, L 976, 1019, 1020, 1021, 1088.  
*„Sorte Faner“*, Organ for Nordiske Legioner under Dansk Folkeparti, E 557.  
*Sovjetunionen*, B 162, 185, C 255, I 1277, 1288, M 1473 ff, 1475, 1476, 1477, 1478.  
*Spadereglementet*, E 446.  
*Spedition*, L 996.  
*Spionage*, Ansvar for —, A 24. Redegørelsen om —, B 174. Den tyske —, se *Abwehr* og *Reichssicherheitsdienst*. Bekendtg. vedr. —, F 845, 847.  
*Spirituosa*, L 1095, se endvidere *Udsanknening*.  
*Sports-Afdelinger*, D.N.S.A.P., se *S.A.*  
*Sportsstævner*, Forbud mod Afholdelse af visse —, F 855, og *Ophævelse* heraf, F 860, 890.  
*Sprængninger*, Meddelelser om tyske — af Huse m. m., F 900, 903, 904, 912, 913, 915, 917, 919, 920, 921, 925, 926, 927, 928, 930. Antal bortsprængte Huse, F 940. Se endvidere *Sabotage*.  
*Sprængstoffer*, se *Sikkerhedssprængstoffer*.  
*Spærrekonto*, Indbetaling paa — som Forskudsbetaling, L 978, 1049, 1074. — som Sikkerhed over for O.T., L 978, 1074. — som Sikkerhed for Tilbagebetalingskrav, L 1051, 1074. — frivilligt til Imødegaaelse af Tilbagebetalingskrav, A 129, L 988, 1175. Se iøvrigt *Fonden vedr. ekstraord. Industrielv*.  
*Spærretid*, se *Færdselsforbud*.  
*Spærrezonen*, Domme vedr. ulovlig Omvandring i —, D 289, 295.  
*Spærring* af fremmed Formuc, L 1003, 1015, 1017, 1025. Se ogsaa *Spærrekonto*.  
*SS*, E 674—677, 679—718, M 1412.  
*SS-Ausbildungsbataillon Schalburg*, E 753—754.  
*SS-Division Viking*, E 679—718.  
*SS-Ersatzkommando Dänemark*, E 345, 617, 679—718, L 1015, M 1392.  
*SS-Pansergrenaderregiment Danmark*, E 679—718, M 1536.  
*SS-Standarte Nordland*, E 442, 446, 679—718, L 1012, M 1461.

*SS-Standarte Westland*, E 682, 684, M 1461.

*SS-Vagtbatallion Sjælland*, E 753—754.

*Staaende Tilladelser*,

— til Materialeleverancer, L 1000.

— til Skibsreparationer, A 52, L 980, 1174, 1180 f.

— til Automobilreparationer, L 1192.

*Staal*, Salg af Varer indeholdende —, L 982, 995, 1032, 1092, 1096, 1136, 1172 ff, 1179, 1184, 1186, 1187, 1188, 1191.

Se endvidere *A-Liste Ordre*, *B-Liste Ordre*, *C-Liste Ordre*.

*Standard Elektrisk*, Sabotage mod —, H 1238.

*Standpunktoplysninger*, L 1042, 1043, 1045, 1046, 1180.

*Standretter*, Meddelelse om Indførelse af —, F 885.

*Statens civile Luftværn*, tysk Indseende med —, A 121.

„Zeitfreiwillige“s Fritagelse for C.B.-Tjeneste, A 125.

Reorganisation af —, A 126, 127, F 901.

*Statens Filmcensur*, M 1413—1415.

*Statens Udvandringskontor*, Meddelelser fra —, L 998, 1012, 1145, 1148, M 1396.

Se endv. *Lovregister*.

*Statsadvokaten for særlige Anliggender*, Oprettelse af Embedet, A 6.

*Statsbanerne*, Sabotage mod —, H 1207 ff.

*Statsgaranti* til Nationalbanken, L 966, 969, 991.

— for Eksport af Landbrugsvarer, L 1138.

*Statsministeriet*, se *Lovregister*.

*Statsradiofonien*, C 269, F 826, 830, 849, 856, M 1398, 1400, 1405—1409.

Se endv. *Pressens Radioavis*.

*Stelsig-Bevægelsen*, E 563—572.

*Stemningsrapport*, Plan for ugentlig —, E 761.

*Stempelpligt* ved Lejekontrakter, L 1111.

*Sten*, Salg af —, L 986, 1131.

*Stikkere*, C 238, I 1290, K 1325, 1330, 1339 f, 1341, 1344, 1346.

Om Likvidering af —, H 1204, 1205, 1209.

Se endv. *Anmeldelse*.

„Stjernekrøen“-*Mødet*, E 373.

„Store-Bælt“, Færgen, Kapring af —, H 1204, 1237.

*Stormafdelinger* — *D.N.S.A.P.*, se *S.A.*

„*Stormen*“, Forbud mod Dagbladet —, A 19, 103.

—, Organ for National Socialistisk Parti, E 555.

„*Stormfanen*“, Kampskrift for N.S.U., E 459 f.

*Stormgarden*, se *Dansk Anti-Jødisk Liga*.

*Straamænd* for Tyskerne, L 977, 1003.

*Straffesager*, se *Retsafgørelser*.

*Strejker*, 105 ff, C 252, 254, 255, 260, 264, 265, E 608, 619, F 878, 895, 896, 897, 940, I 1278, 1280, K 1338, 1371, M 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549.

*Studenteforeningen*, E 402.

*Studenterfraktion*, *D.N.S.A.P.'s*, E 481, 482, 487, 490.

„*Studenternes Efterretningstjeneste*“ (*S.E.*), K 1293, 1298, 1319, 1320, 1345, 1350, 1359, 1372.

*Studentersamfundet*, Krav om Opløsning af —, E 490.

*Studiekredsen af 1940*, E 352 ff, M 1456.

*Støjsender*, Sabotage mod — paa Amager, H 1238.

*Sublimat*, L 1096.

*Sukker*, L 974.

„*Sult som Krigsvaaben*“, Propagandaskrift, G 950.

*Super Service*, Sabotage mod —, H 1214, 1219.

*Surkaal*, L 974, 1095.

*Suverænitet*, Udtalelse af Dr. Goebbels om besatte Landes —, F 828.

„*Svendborg Avis*“, M 1430.

*Sverige*, Frihedsraadets Opfordring til Svenskerne vedr. Schalburgkorpset, C 253.

Dementi af Meddelelse i den svenske Radio om Gidselhenrettelser, F 893.

Den danske Radio fra —, I 1285 f.

*Sygebehandling* af tyske Militærpersoner, A 17. — af tyske Flygtninge, A 135.

*Sygeplejersker*, E 699.

*Søfolk*, Tab blandt danske —, F 940.

*Sølvmark*, L 967.

„*Sønderborg Socialdemokrat*“, M 1384.

*Søofficerer*, danske —'s Rejse til Tyskland, M 1441.

*Søpoliti*, Meddelelse om Overtagelse af det danske —'s Funktioner, F 870.

*Tafdrup, Julius*, Sabotage mod —, H 1242.

*Tagpap*, L 1021, 1096.

*Teerstatning*, L 1095.

*Teknisk Opbygningstjeneste*, E 563—572.

*Tekstilvarer*, L 1096.

*Telefonbomber*, M 1543.

*Telefencensur*, se *Censur*.

*Telefonmaster*, Opstilling af tyske —, L 1123.

*Telefontjeneste* under Spærring, A 98.

— med Tyskland, F 847.

*Telegrafcensur*, se *Censur*.

*Telegrambureauer*, A 9, M 1401.

*Telegramkrisen*, F 833.

*Terpentin*, L 1096.

„*Thor*“, *Isbryderen*, Sabotage mod —, H 1243.

*Thrige, Th. B.*, Sabotage mod —, H 1216, 1217, 1220.

*10-Dages Lister*, L 1177, 1180.

„*Tiden*“, Medlemsblad for Arbejdsfællesskabet, E 539.

„*Tiden, De Danske Vej*“, Organ for Nationalt Samvirke-Fagstattebevægelsen, E 550.

„*Tidens Krav*“, Ugeblad, E 500.

„*Tidens Spørgsmaal*“, Pjece af Generaldirektør Knutzen, E 331, M 1468, 1469.

„*Tidens Tegn*“, illegalt Blad, K 1299.

*Tilbagebetalingskrav*, se *Priskontrol* samt *Spærrekonto*.

- Tiltale* i Sager vedr. Salg til Værnemagten, L 1128, 1132.
- „Titan“, Sabotage mod —, H 1222, 1228, 1233, 1248.
- Tivoli*, Redegørelse fra Schalburg-Korpset vedr. Sprængningen af —, E 727.
- Tjenestemænd*, K 1314, 1322 f, 1324 f, 1328.
- Tjære*, L 1096.
- Toldafgifter*, L 996.
- Toldkontrol* med Medlemmer af den tyske Værnemagt, L 1001.
- Told- og Møntunion*, I 1270, K 1301.
- Tolvmandsforeningerne*, M 1454.
- „Torotor“, Sabotage mod —, II 1203, 1222, 1232, 1239.
- „Tosca“, Restaurant, Sabotage mod —, H 1222.
- Trafikministeriet*, se *Lovregister*.
- Traktat*, se *Konvention*.
- Transitering*, Udgifter ved — til og fra Norge, L 972, 997, og til og fra Tyskland, L 996.
- Transport*, Fragter og Omkostninger vedr. —, L 996.
- Transportkorps Speer*, se *Legionkorps Speer*.
- „Trinitatis Trykkeriet“, Sabotage mod —, H 1214.
- „Trods Alt“, illegalt Forlag, K 1350.
- Troldeax*, L 1096.
- Træ*, Salg af —, A 60, L 1089, 1096, 1098, 1099, 1100, 1177, 1182, 1185.
- Vederlag for Salg af — paa Roden, A 125, L 1111, 1124.
- „Tyr“, Isbryderen, Sabotage mod —, II 1243.
- Tyskland*, Om tysk Styre og Terror, se *Afsnit F* (Indh.), se iøvrigt *Gesandtskab*, *Politi*, *Ordenspoliti*, *Handelskammer*, *videnskabelige Institut*.
- Tysklandsarbejdere*, se *Udlandsarbejdere*.
- Danske —s Forening, E 504.
- Udeblivelse*, Virkning af — fra Arbejde i Tyskland, L 1144.
- Udenrigsministeriet*, se *Lovregister* og *Censur*.
- Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrier*, A 19, 77, L 986 f, 1006, 1027—1083, 1106, M 1394, 1396.
- Se endvidere *Lovregister*.
- Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handlessager*, L 986 f, 1087 ff.
- Udenrigsministeriets Pressebureau*, A 4 f, 8, 16, E 329, M 1377, 1378, 1380, 1388, 1389, 1390, 1395, 1397, 1404.
- Se endvidere *Lovregister*.
- Udenrigstjenesten*, Kongens Reskript om Pligterne for Tjenestemænd i —, A 47.
- Udførselstilladelse*, A 42, L 1006 f, 1171, 1172, 1174, 1175, 1176, 1179, 1186, 1187, 1188.
- Udlandsafdelingen for danske Arbejdere*, E 561.
- Udlandsarbejdere*, *Afsnit L*, Kap. 6.
- Se endvidere A 12, 27, 50, 80, B 151, 209, 293, 311, F 822, I 1256, K 1306, M 1422, 1424, samt *Arbejdsanvisning* og *Lønoverførsel*.
- Udlejning*, se *Leje*.
- Udrensning*, C 226 ff, I 1275, 1280, 1332 f, 1334, 1338 f, 1342, 1372 f.
- Udrykningskommando*, *Den dansk-tyske*, A 120, F 867, M 1542.
- Udskiftning af Arbejdskraft*, se *Arbejdsanvisning*.
- Udskænkning* af stærke Drikke for Medlemmer af den tyske Værnemagt, A 38.
- Udtalelser*, Officielle tyske, F 815—935.
- Udvalget for ekstraordinære Industriarbejder*, L 1030 ff.
- Udvalget til Foranstaltning af Foredrag og kunstnerisk Underholdning for Tysklandsarbejderne*, L 1145, 1149.
- Udvandringskontoret*, se *Statens Udvandringskontor*.
- Ufa Film*, L 1000, H 1230, K 1317, M 1413.
- „Ugens Ekko. Med Hagekorsset“, Ugeblad for National Socialistisk Parti, E 555.
- „Ugens Nyt“, illegalt Blad, K 1293, 1297, 1315, 1317.
- Ultimatum*, tysk — til den danske Regering, F 837.
- Ulykkesforsikring*, Bkg. vedr. —, L 1142, 1154.
- Rigspolitichefens Cirkulære ang. — for Sabotagevagter, E 809.
- Underentreprenører*, L 1070.
- „Under Hagekorsset“, Maanedssblad for National Socialistisk Parti, E 555.
- Underleverandører*, A 95, 96, L 1175, 1182.
- „Under Solkorsset“, Duplikeret Maanedsskrift (Pastor Malling), E 551, 554.
- Understøttelser*, Overførsel over Clearing af —, L 997, 1000, 1012, 1013, 1015.
- Undervisningsministeriet*, L 1014, M 1405, 1406, 1407, 1409.
- Se *Lovregister*.
- Undtagelsestilstand*, Militær —, F 838—857.
- Politimæssig —, F 897, 898, 905, 914.
- Se endv. M 1533.
- Unges Fritidsgruppe*, De, Institution for Tysklandsarbejdernes Børn, L 1156.
- Uniformer*, Forbud mod at bære —, A 10, 27, E 397, 812, F 843, 879.
- Rensning af —, L 1131.
- Levering af —, L 1173, 1182.
- Universiteter*, Protest fra de danske —, K 1326.
- Universitetskorporationen*, E 472, 479.
- Urlaubsgelder*, L 972.
- Uroligheder*, se *Strejker*.
- U.S.A.*, A 69, B 181, 186, 189, 194, I 1286 ff, M 1414.
- Vaabhvile*, Ordre om —, F 934.
- Vaabentilladelse*, E 673.
- Vagtkorpset* ved det tyske Luftvaaben i Danmark, E 736 ff.
- Vagtmand* under den tyske Værnemagt, E 785—87.
- Valby Maskinfabrik*, Sabotage mod —, H 1213.
- Valg*, kommunale —, B 178.
- Udtalelser* om Folketingsvalget 1943, E 427.

- F 836, I 1256, 1265, 1266, M 1396, 1520, 1521, 1525, 1541.  
 „Valutaen efter Krigen“, Propagandaskrift, G 949.  
 Valutahandlere, autoriserede —, L 968.  
 Vandrekort, A 53, L 1089, 1096, 1098, 1100, 1177.  
 Varde Staalværk, Sabotage mod —, H 1204, 1214, 1216, 1229.  
 Varedirektoratet, se *Direktoratet for Vareforsyning*.  
 Vareforsyningsloven, L 158, 29.-3.-1943 (Lovreg.).  
 Varemærker, Gebyrer vedr. —, L 996.  
 Vask af Uniformer m. v. L 1131.  
 „Vejle Folkeblad“, M 1384.  
 Vejret, Censur vedr. Medd. om —, M 1393.  
 Vestres Ungdom, M 1507.  
 Verbindung Schleswiger Studenten, E 605.  
 Verbindungsstelle der Hauptverwaltung der Reichskreditkassen beim Reichsbevollmächtigten, L 968.  
 Verlagerungsaufträge, E 499, L 1181.  
 Verpflegungsamt, L 1135.  
 Vertrauensmann, se *Abwehr*.  
 Vestre Fængsel, tysk Afdeling, A 89.  
 „Vestsjællands Socialdemokrat“, M 1478.  
 Videnskabelige Institut, *Det tyske*, E 489, 654—659, M 1467.  
 Vidner, Justitsministeriets Cirkulærskrivelse om Afhøring af Medlemmer af den tyske Værnemagt som — i Straffesager, E 798.  
 Vielser ved tyske Militære, A 116.  
 Villadium, L 1096.  
 Vin, L 1095.  
 Vogelgesang, *Kreditanstalt*, E 605.  
 Voldtægt, Dementi af Rygter om —, F 907, 915.  
 „Vor Kamp“, Kampskrift, E 429.  
 Vridsløselille, Aktion mod Fængslet i —, H 1235.  
 Vurderingskommissioner ved tysk Beslaglæggelse af fast Ejendom, L 1105, 1109.  
 Vurderingsnævnet for Erstatning ved Beslaglæggelse m. v. af fast Ejendom, L 1108, 1109, 1115.  
 „Vædderen“, Modstandsgruppe, K 1297.  
 Værftslverancer, L 1047, 1067.  
 Værktøj, L 1096.  
 Værnemagere, Udtalelser om —, I 1268, 1269, 1270, 1283, K 1318, M 1526.  
 Se iøvrigt L (Indh.).  
 Værnemagt, *Den tyske* —, B 165, C 236, 280, F 819, 845, 877, 882, 916, 934, M 1392, 1400.  
 Begrebet „Afdeling“, L 1137.  
 Salg til —, A 11, 14, 20, 21, 23, 25, 38, 45, 49, 64, 71, 97, 99, 103, 104, 107, 111, 131, L 982 f, 1127—1139, M 1398, 1399, 1425, se endvidere under de enkelte Varer.  
 Salg til „enkelte Soldater“, A 11, 21, 23, 25, 38, 45, 64, 77, 100, L 1131—1139, K 1304.  
 „Gentaget Salg“, L 1130.  
 „Salg i enkeltstaaende Tilfælde“, L 1129.  
 Værnemagts-Entreprenørarbejder, L 1047 ff, 1069 ff, 1109 ff, se iøvrigt *Entreprenørarbejder*.  
 Værnemagtshjem, Salg til —, L 980, 1091, 1131, 1139.  
 Værnemagtskonto, se *Besættelseskonto*.  
 Værnemagtstransporter, Fortrinsret for —, A 120, 126.  
 „Vølund“, *Maskinfabrikken*, Sabotage mod —, H 1233.  
 Waffen SS, se særlig E 679—718.  
 Forulempelse af Medlemmer af —, A 51.  
 N.S.A. og —, E 493.  
 LAT og —, E 508.  
 S.K. og —, E 610.  
 Betalinger vedr. —, L 998, 1000, 1012, 1015.  
 Wallboard, L 1096.  
 Washington-Erklæringen, se *U.S.A.*  
 Wehrmachtsangehörige, A 117 f, K 1329.  
 Wehrmachtsgefolge, A 117 f, E 789—799, L 1130, K 1329.  
 Wehrmachtsheime, se *Værnemagtshjem*.  
 Wehrwirtschaftsstab Dänemark, se *Rüstungstab Dänemark*.  
 Werkhilfe, Institution under D. B. N., E 604.  
 Westland, SS-Standarte, se *SS-Standarte*.  
 Wienerbrød, L 1095.  
 Wiking, se *SS-Division* —.  
 Wirtschaftsstelle des Landeskreises Dänemark, E 648.  
 Wirtschaftswart Nord, E 662.  
 Wistoft, Søren, Sabotage mod A/S, —, H 1226.  
 Wohlfahrtsdienst, E 605.  
 Zeitfreiwilligendienst, Zeitfreiwillige's Frigtelse for C.B.-Tjeneste, A 125, se iøvrigt E 606, 620, 626—637.  
 Æg, Salg af —, A 38, L 974, 982, 1087, 1091, 1135.  
 Ægkesportudvalg, *Landbrugsministeriets* —, se *Ekspertudvalg*.  
 Økonomiraadet, D.N.S.A.P., E 498.  
 Økonomisk Arbejdsbureau, E 359.  
 Økonomisk Støtte til politiske Formaal, L 973, 998, 1000, 1001, 1156.  
 Øl, Salg af —, L 987, 1089.  
 Øst-Rum Udvalget, E 518.

## PERSONREGISTER

- Aaberg, E. W.*, Landsgruppeleder i D.A.F., E 355 ff.
- Aagaard, H.*, Redaktør, E 561.
- Ahlefeldt-Laurvig, C.*, Greve, Direktør, Overretssagfører, E 316, 318, 322, 323, 325, 331, 334.
- Albertsen, S.*, Direktør, E 353, 358.
- Andersen, Aage H.*, Red., E 572 ff, 575 ff, 600.
- Andersen, Alsing*, Folketingsmand, B 148, K 1331, M 1482, 1532.
- Andersen, Th. M.*, Folketingsmand, E 556, 558, M 1456.
- Appel, Erik*, Folketingsmand, M 1490.
- Aridskov, Max J.*, Major, E 448, 587 ff, 595, 728, 731—733, 748—753.
- Asmussen, Jes*, Sysselleder, E 471, 504.
- Asmussen, P. M.*, Leder af D.N.S.F., E 467, 470, 478.
- Attlee*, Vice-Premierminister, I 1282.
- Baastrup, Eiler I.*, Direktør, E 392, 538, 542 f.
- Bach, Knud*, Gdr., E 374, 380 f, 383 f, 523, M 1456.
- Bache, Erling*, M 1408.
- Baller, Viggo*, Landsretssagfører, E 481, 485, 486, Note 1.
- Balzer, Erwin*, Landesbischof, M 1405, 1406.
- Bangsted, Helge*, Redaktør, E 384, M 1438.
- Barandon, Dr.*, Gesandt, E 639.
- Barfod, Thorkild*, Forfatter, E 472, 479.
- Baumann, Reimund*, Generalkonsul, B 184.
- Baumgarten*, Korrespondent, M 1432.
- Bech, Georg*, Generalkonsul, B 184.
- Begtrup-Hansen*, Rigspolitichef, M 1540, 1547.
- Bendix, Hans*, Tegner, Forfatter, I 1286 f.
- Bennike*, Generalmajor, H 1203.
- Bergstedt, Harald*, M 1406.
- Berlin, Knud*, Professor, Dr. jur., E 486, 493.
- Bertelsen, Jørgen*, Byretsdommer, M 1470.
- Best, Werner*, Dr., B 212, 215, C 236, 245, E 345—349, 624 f, 671, 675, 680 ff, F 834, 835, 861, 872, 883, 908, I 1277, L 1156, 1161, M 1388, 1390, 1399.
- Bjønson, Bjørn*, M 1409, 1412.
- Blytgen-Petersen*, I 1254, 1260, 1269, 1271.
- Blædel, Nic.*, Redaktør, K 1298.
- Bobé, Louis*, Dr. phil., E 316.
- Bohr, Niels*, Professor, F 867.
- Boldsen, F. C.*, Direktør, E 359, 489.
- Boller, Dr.*, E 354—357.
- Bonnek, D. I.*, Hauptsturmführer, E 457, 729.
- Borberg, Svend*, Forfatter, E 316, 324, 344, 348, 489, M 1408.
- Bording, Kr.*, Landbrugsminister, B 211, K 1315.
- Borelli, H.*, E 468, 469.
- Borg, Carl*, Leder af D.N.S.A.P., E 427.
- Bovensieben, Otto*, E 668, 756.
- Bramsnæs*, Nationalbankdirektør, E 316, 326, 329.
- Branntner*, Konsul, A 6, E 331.
- Bro, Vagn*, Folketingsmand, M 1482.
- Brodthagen, Karl*, Viceskoleinspektør, E 472, 478, 480.
- Brorsen, Søren*, Forsvarsminister, B 173, 203, 215, M 1468.
- Bruhn* (rettelig Justesen), Løjtnant, E 757.
- Bruun, Carl Johan*, Læge, H 1203, K 1302.
- Bruun, K. V.*, Stabsleder, E 498.
- Bryld, Børge*, Landsretssagfører, E 388, 403, H 1223.
- Bryld, H. C.*, Stabsleder, E 392 ff, 410, 479, 488, 499, M 1438, 1487.
- Bryld, Tage*, Direktør, E 653, G 960.
- Buch, Kurt D.*, E 355—357, 359, E 648—654.
- Buhl, Vilhelm*, Statsminister, B 200, 203, 205, 206, 207, 208, H 1204, I 1260, K 1310, 1365 f, M 1501, 1502, 1503, 1507, 1517, 1518, 1525, 1544, 1547.
- Bunke*, Kriminalrat, E 756.
- Byriel, Grd.*, K 1315.
- Bølling, Hans*, M 1475.
- Chievitz, Ole*, Professor, B 210, 211, I 1265, K 1357, 1366, M 1515.
- Christensen, A. C. Højberg*, Undervisningsinspektør, Dr. phil., E 316, 317, 326, 345, 346.
- Christensen, Aage*, Grosserer, E 353.
- Christensen, J. E. Snog*, Ingeniør, F 896.
- Christensen, P.*, Borgmester, M 1437.
- Christensen, Viggo*, Overborgmester, E 316, M 1533 f, 1535, 1539, 1546.
- Christians, Rud.*, Dr. techn., M 1548.
- Churchill, Winston*, I 1281, M 1422.
- Clausen, Dr. jur.*, Fører for S. K., E 606.
- Clausen, Frits*, Partifører, E 363 ff, 466, 701 f, 707, K 1319, 1364, M 1393, 1443, 1444, 1445, 1469, 1472, 1483, 1487, 1505.
- Clausen-Kaas*, Løjtnant, K 1319.
- Clodius, Dr.*, Gesandt, E 327, 329, 335.
- Cohn, Georg*, Afdelingschef, Dr. jur., K 1372.
- la Cour, Vilh.*, Dr. phil., B 203, D 288, E 488, 614, M 1394, 1452, 1502.
- Dahl, Flemming*, Stadsarkivar, E 585.

- Dahlerup, Aksel*, Redaktør, M 1406.  
*Dalgaard, Fr.*, Folketingsmand, M 1513.  
*Dalsgaard, Henning*, Redaktør, cand. polit., M 1406.  
*Domes, Fred.*, Dr., Direktør for D.W.I., E 655.  
*Dorph, Niels*, M 1408.  
*Dræger, Dr.*, E 325, 328, 329, 330, 332, 334, 339, 342, 343, 347.  
*Døssing, Thomas Marius*, Biblioteksdirektør, B 211, C 255, I 1288, M 1466.
- Èbner, Dr.*, Ministerialrat, E 640, L 1165.  
*Eden, Anthony*, I 1276, 1277, 1281, 1283.  
*Eggers, Olga*, Redaktør, E 572.  
*Eigtved, Cai E.*, Fuldmægtig, E 483.  
*Emmerich, K.*, („Karl Hianus“), M 1408.  
*Enrum, Kjeld*, Direktør, E 316.  
*Eskelund, Karl*, Kontorchef, E 317, 345.
- Faber*, se *Flemming Juncker*.  
*Fensmark, A. C.*, Legationsraad, B 191.  
*Fibiger, V.*, Kirkeminister, B 178, 179, 183, 193, 199, 203, M 1515.  
*Fischer, C.*, Kasserer, Stabsleder, E 400, 405, 498, 518.  
*Fog, Mogens*, Professor, Dr. med., B 211, I 1265, K 1357, 1366, 1368.  
*Friedlitz, Friedrich Karl*, A 6.  
*Friis, Dodde*, Landsleder for K.M., E 513, 514.  
*Friis, Jes*, Fylkefører, E 401.  
*Frisch, Hartvig*, Professor, Dr. phil., E 488, M 1427, 1442, 1445, 1537.  
*Fuglsang-Damgaard*, Biskop, Dr. theol., E 322, 323, M 1523.
- Gabsdel, Ing.*, Stadtbaurat, L 1197.  
*Gallert*, Oberbereichleiter, E 354, 358.  
*Gamborg, Leif*, Højesteretssagfører, M 1435, 1456.  
*de Gaulle*, C 264.  
*Gjedde-Olsen, A.*, Overretssagfører, E 316, 339, 489.  
*Glendau, Svend*, Politibetjent, F 923, 929.  
*Goebbels, Joseph*, Dr., Propagandaminister, E 336, F 828—829, M 1400, 1459—1460.  
*Grunnet, Niels*, Chefredaktør, I 1285.  
*Gudme, Peter de Hemmer*, Red., D 289.  
*Gudme, Sten*, Red., I 1254.  
*Gundel, Leif*, Redaktør, I 1254, 1258, 1264.  
*Gunder-Hansen, E.*, cand. polit., E 481.  
*Gøtz, E.*, Generalløjtnant, E 700, 717—718, K 1323.
- Hake, Hans-Jürgen von*, Propagandaleder, G 948, 958, 960.  
*Hamerik, Ebbe*, Komponist, E 316.  
*Hammer, Mogens*, Faldskærmsmand, Medarbejder ved De Frie Danske, B 212, H 1203, K 1302.  
*Hammerich, Louis L.*, Professor, Dr. phil., M 1441.  
*Hanneken, von*, General, F 833, 834, 891, 896, 920, K 1323.
- Hansen, Arne*, M 1408.  
*Hansen, Arnold*, Skoleinspektør, E 359, 361, 537.  
*Hansen, Curt Carlis*, E 363.  
*Hansen, Hans Hedtoft*, Folketingsmand, M 1421.  
*Hansen, Hørsholt*, I 1254.  
*Hansen, J. Axel*, Proprietær, E 537.  
*Hansen, Lawrits*, Formand for D. s. F., K 1310, M 1424, 1506.  
*Hansen-Damm, Peter*, Leder af A.D.V., E.604.  
*Hartel A.*, Folketingsmand, E 380, 381, 493, 496, 585, M 1511, 1515.  
*Hasager, Niels*, Chefredaktør, E 318.  
*Hasselbrüis, C. H. W.*, I 1287.  
*Hatt, Gudmund*, Professor, Dr. phil., E 331, 333, 335, 338, 340, 343, 344, 348, 359, 361, G 953, M 1406, 1470, 1488.  
*Hauch, H.*, Landstingsmand, M 1406.  
*Haverbeck, Dr.*, M 1405.  
*Havnbøl, Løjtnant*, K 1319.  
*Hedegaard, M. B.*, Fuldmægtig, E 317, 319, 333.  
*Hedtoft, Hans*, se *Hansen, Hans Hedtoft*.  
*Hempel, I. C.*, Direktør, E 352, 354 ff, 358, 361, 518—519.  
*Henriksen, Halfdan*, Handelsminister, B 185, 204, E 333.  
*Henriksen, Harald*, Red., cand. polit., E 493.  
*Hentze, Gudmund*, Kunstmaler, E 472, 479.  
*Herschend, Stiftamtmand*, A 115, L 1170, Note 5.  
*„Hianus, Karl“*, se *Emmerich, K.*  
*Himmeler, Heinrich*, Rigsfører for SS, E 400, 759, M 1455, 1469.  
*Hindborg, C. E.*, Landsleder, E 400, 405.  
*Hinné, F. J.*, Ingeniør, E 523.  
*Hjermind, Poul*, Landsretssagfører, M 1436.  
*Hoff, Folketingsmand*, M 1526.  
*Hoffmann, Dr.*, E 756.  
*Holm, August*, Direktør, E 329, M 1462.  
*Holm, Jacob*, Sagfører, E 382, 523, 599.  
*Holstein, Bent*, Greve, E 486, 489, 493, 701, M 1422.  
*Holstein-Rathlou, von*, Dr. phil., E 386.  
*Hurwitz, Stephan*, Professor, Dr. jur., E 488, K 1372.  
*Højgaard, Knud*, Ingeniør, M 1433, 1446.  
*Høst, G. L.*, Minister, E 361, L 1151.  
*Høyer, Axel*, Redaktør, E 538, 542, 550, 587, M 1408.
- Ibsen*, Leder af Schiøler-Gruppen, E 757.  
*Ipsen, Ernst*, Kaptajn, E 316, 317, 320, 322, 323, 325, 326, 339, 340, 341, 345, 346, 350, 353, 359.
- Jacobsen, E. Thune*, Rigspolitichef, E 316, 317, 323, 324, 326, 331, 340, 361, 507, K 1311, M 1421, 1469, 1470, 1479.  
*Jacobsen, Frode*, H 1204.  
*Jensen, A. Danemand*, E 517.  
*Jensen, A. J.*, (Toldstrup), H 1203.  
*Jensen, Eiler*, Formand for D.s.F., M 1545.



- Jensen, F. E.*, Direktør, M 1405—1409.  
*Jensen, Hans*, Landsungdomsfører for N.S.U., E 423, 427, 462.  
*Jensen, Meinhardt*, Præst, E 472.  
*Jerrild, Holger*, Redaktør, M 1433.  
*Jessen, Franz von*, Redaktør, M 1419, 1480.  
*Johansen, E. S. L. Borch*, B 202.  
*Johansen, Sv. E.*, Folketingsmand, E 552, 556, 558, M 1442.  
*Juncker, Flemming*, (Faber), Godsejer, H 1203.  
*Juncker, Thorkild*, Direktør, E 337, 350, E 518—519.  
*Junior, Chr.*, Byretsdommer, E 408, 413, 481, 486, 489, 586, 595, 701.  
*Justesen*, se *Bruhn*.  
*Juul, Axel*, Stabschef for S.A., E 448, 457.  
*Jørgensen, C. C.*, Chargé d'affaires, B 196.  
*Jørgensen, C. O.*, Leder af D.N.S.A.P.s Førerråd, E 420 ff.  
*Jørgensen, Einer*, Folketingsmand, E 363, 381, 400 ff, 414, 595, M 1425.  
*Jørgensen, F. O.*, Landsarbejdsfører, E 400, 505.  
*Jørgensen, Jørgen*, Undervisningsminister, B 161, 167, 202.  
*Jørgensen, Teilmann*, Sekretær i N.S.A., E 486, 492.  
*Jørgensen, V.*, Godsejer, Sysselleder, E 514.
- Kam, Søren*, F 926.  
*Kamban, G.*, M 1406.  
*Kanstein*, Brigadeführer, E 346, 639, F 832—833.  
*Kaper, Ernst*, Dr. phil., M 1405.  
*Kaufmann, Henrik*, Minister, B 182, 194, I 1255, 1257, 1258, 1287, M 1496, 1501.  
*Kaufmann, Karl*, Rigsstatholder, E 318, 321.  
*Kaupisch, Leonard von*, General, F 820, 822—823.  
*Kehler, Henning*, Redaktør, E 489.  
*Keitel*, Generalfeltmarskal, F 934.  
*Kiilerich, Ole*, Red., B 211, I 1254, 1265.  
*Kjærbo, Johs.*, Arb- og Socialminister, B 207, E 344, 347, K 1305.  
*Kjærø, Peter*, Afdelingsdirektør, E 326.  
*Klein*, Bevollmächtigter der Reichsbahn für Jütland, F 862.  
*Klem*, Ingeniør, B 153.  
*Knudsen, Thorvald*, Forfatter, E 360 f, 493, 496, G 949, M 1406.  
*Knuth, F. M.*, Lensgreve, E 402, 478, M 1453.  
*Knuth, Jørgen*, Grev, E 475, 496.  
*Knutzen, P.*, Generaldirektør, E 315—349, 493, G 952, K 1342, M 1437, 1468, 1469, 1499.  
*Koch, Hal*, Professor, Dr. theol., E 652, K 1369, M 1520.  
*Koefoed-Jensen*, Stadsfestemand, E 530, 533, 558.  
*Kohl, von*, E 325.  
*Kongen*, B 147, 148, 149, 150, 152, 153, 163, 171, 173, 185, 190, 193, 195, 196, 199, 201, 207, 208, 211, 215, E 658, M 1446 ff, 1554.
- Korst, Knud*, Generaldirektør, E 316.  
*Kraft, Frederik, W.*, Direktør, E 316, 317, 322, 323, 325, 326, 329, 330, 332, 340, 489.  
*Kraft, Ole Bjørn*, Folketingsmand, F 863, M 1441, 1473, 1482, 1489, 1504, 1526, 1541, 1545.  
*Kragh-Jacobsen, Svend*, Redaktør, M 1551.  
*Krandrup, J.*, Kontorchef, E 511.  
*Krenchel, Ejnar*, Overretssagfører, E 333, E 740—748, G 956—958, I 1274, K 1327, M 1408, 1543.  
*Kristensen, Knud*, Indenrigsminister, B 172, 196, M 1514.  
*Kronprinsen*, B 208, 212.  
*Kruse, Vinding*, Professor, Dr. jur., M 1382.  
*Kryssing, C. P.*, Oberstløjtnant, E 686—693, E 716—717, K 1364.
- Lachmann*, Konsul, A 6.  
*Lading, Henry P.*, Direktør, E 316.  
*Landfried, Dr.*, Forfatter, G 952.  
*Lannung, Hermod*, Landstingsmand, M 1514.  
*Larsen, Aksel*, Folketingsmand, B 210, E 395, I 1265, K 1357, 1359, M 1443, 1456, 1515.  
*Larsen, Bivind*, Departementschef, B 185, K 1320, 1329.  
*Larsen, Gunnar*, Trafikminister, B 155, 156, 169, 189, 191, 201, 209, 216, E 333, 342, 343 f, 359, 489, I 1270, K 1316, 1342, 1343, M 1428, 1431.  
*Larsen, Gunnar Helweg*, Redaktør, M 1383.  
*Larsen, Johannes Emanuel*, Redaktør, L 1156.  
*Larsen, Kjeld Helweg*, Journalist, E 394, 477.  
*Larsen, P.*, Overløjtnant, Fører for S.K., E 606, 610, 612, 616, 620, 626, 630, 633.  
*Larsen, Theofilus*, Organisationsleder for D.N.S.A.P., E 378 ff, 499.  
*Larsen, Unmack*, Justitsminister, B 149.  
*Lassen, Paul*, Grosserer, E 316.  
*Laub, F. W. H.*, Havnedirektør, F 926.  
*Laurie, A. P.*, Forfatter, G 949.  
*Leistikow, Gunnar*, I 1287.  
*Lembcke, C.*, Ritmester, E 363.  
*Lemvig-Fog, Bent*, E 490.  
*Lemvig-Müller, Arent*, E 329.  
*Lenholm, F.*, Redaktør, E 504.  
*Lillelund, Jens*, H 1203.  
*Lindemann*, Generaloberst, F 934, 935.  
*Lohmann*, Rundfunkkommissar, E 640, F 849, M 1406—1409.  
*Lohse, Hinrich*, E 662—663.  
*Lomholt, Svend*, Professor, Dr. med., M 1406.  
*Lucas*, Senator, K 1348.  
*Lund, Fin*, B 196.  
*Lund, Svend Aage*, Chefredaktør, E 318.  
*Lüdke*, Generalløjtnant, F 823, 833.  
*Lüttichau, Christian D.*, Hofjægermester, E 316.  
*Lærum, E.*, Kaptajn, E 461, 484.  
*Løn, Jens*, Hovedrevisor, E 333.
- Mackeprang, G. B.*, Kaptajn, F 869.  
*Mackeprang, Mogens B.*, Museumsinspektør, E 481.

- Madsen, Ph. Hoffmann*, Partileder, E 406 ff.  
*Madsen, T. I. P. O.*, E 530, 600, 728, F 921.  
*Madsen, Willy*, Fabrikant, E 511.  
*Magius, Fritz v.*, Politiinspektør, M 1470.  
*Malling, Anders*, Pastor, E 530, 551.  
*Martinsen, K. B.*, Korpsschef, E 390, 398, 511, 591, 595, 698, 700 f, 702, 719—729, 731, 739 f, 747, 748—753, M 1536.  
*Megerle, Karl, Dr.*, F 338, 343, F 830—831, M 1429, 1489.  
*Meissner, Dr.*, E 449, 640, 688—689, M 1377, 1382, 1386.  
*Mohr, O. C.*, Minister, E 783—784, 785.  
*Mortensen*, Kaptajn, E 756.  
*de Muckadell, C. Schaffalitzky*, Redaktør, Baron, E 361, M 1406.  
*Munck, Johs*, Professor, Dr. theol., K 1326.  
*Munk, Kaj*, Præst, Forfatter, F 864, 865, 866, M 1398, 1430.  
*Mühlen*, tysk Radiocensor, M 1407, 1409.  
*Møller, A. P.*, Skibsreder, M 1497.  
*Møller, Aksel*, Folketingsmand, F 864.  
*Møller, Christmas*, Handelsminister, B 152, 158, 161, 164, 201, 210, 212, E 396, 614, F 826, H 1204, I 1253, 1254, 1255, 1259, 1260, 1263, 1265, 1266, 1267, 1269, 1270, 1272, 1274, 1275, 1276, 1277, 1287, K 1308, M 1440, 1443, 1500, 1532.  
*Møller, Else*, mag. art., Translatrice, E 472, 479.  
*Møller, Jens*, Dyr læge, E 603 ff, 622, 623, 635, F 836, M 1424, 1490.
- Nansen, Betty*, Direktrice, E 489.  
*Neergaard, Eigil Bruno Wendel de*, Stationsleder, F 924, 932.  
*Neæø, Martin Andersen*, I 1288.  
*Nielsen, Bryde*, Direktør, E 489.  
*Nielsen, Egon Ditlev*, (Svend Staal), Leder af E.T. 2. Afd., E 755.  
*Nielsen, Ejnar*, Sekretær i D. s. F., L 1145, 1146.  
*Nielsen, Henrik*, Direktør, E 558.  
*Nielsen, Karl*, M 1486, 1488, 1491, 1495.  
*Nielsen, Niels*, Afdelingsleder, Dr. phil., E 495.  
*Nielsen, Niels*, Professor, Dr. phil., M 1541.  
*Nielsen, Thorvald C.*, E 352—362.  
*Nordentoft*, Landsretssagfører, E 479.  
*Nordentoft, Knud*, Forfatter, M 1487.  
*Norreen*, Kriminalbetjent, Leder af E.T. 3. Afd., E 755.  
*Nørregaard, J. S.*, Professor, Dr. theol., K 1326.  
*Nørup, Harry*, Forfatter, E 472.
- Odel, Axel*, Civilingeniør, Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager, L 1033.  
*Olsen, Hans Orla Ernst*, Konstruktor, E 422, 426, 530.  
*Olesen, Christian H.*, Direktør, E 316, 317, 322, 323, 325, 326, 329, 332, 333, 339, 340, 345, 346, 349.
- Paludan-Müller, Svend Bartholin*, Oberst i Gendarmeriet, F 881.  
*Pancke, Günther*, General der Polizei, E 674, 718, 756.  
*Pedersen, E., Bach*, Redaktør, E 523.  
*Pedersen, Erik V.*, Leder af E.T. 1. Afd., E 755.  
*Pedersen, Jørgen*, Professor, Dr. polit., M 1405.  
*Pedersen, Oluf*, Folketingsmand, E 491, M 1442, 1482, 1514.  
*Pedersen, P. O.*, Professor, Dr. phil., E 316.  
*Petersen, Elith*, fhv. Teaterdirektør, E 530.  
*Petersen, H. Hegelund*, E 346.  
*Petersen, Harald*, Justitsminister, A 6, B 159, 169, 173, M 1428.  
*Petersen, Olaf*, E 331.  
*Petersen, Wilfred*, E 481, 527, 555, 556, 558.  
*Pontoppidan, Ejler*, Landsretssagfører, E 523.  
*Popp-Madsen, C.*, Dr. jur., E 403, 422, 426, 481, 486, 511, 513, 569, 585, 591, 595, 701, 759—761, M 1408.  
*Poulsen, H. L.*, Grosserer, E 316.  
*Prieme, William*, Grosserer, Folketingsmand, F 920.  
*Prytz, Rud.*, Landsretssagfører, B 211.  
*Pürschel, Victor*, Generalauditor, E 493, 546, 556, 558.
- Quisling, Vidkun*, se *Norge*. (Sagrog.).
- Raben-Levetzau, J. O.*, Baron, E 477 f, M 1453.  
*Ranzow-Engelhardt, P.*, S.A.-Kommandant i Reserven, E 442, 450.  
*Rasmussen, C. C. Steen*, Redaktør, E 378, 384.  
*Rasmussen, Carl*, Forfatter, G 953.  
*Rasmussen, Gustav*, Legationsraad, B 198, 199.  
*Rasmussen, Hans*, Folketingets Formand, M 1418, 1516.  
*Rasmussen, Poul*, Kreditforeningsdirektør, E 423, 427, 486, 501, 595.  
*Refslund-Thomsen, K.*, Amtmand, E 631.  
*Reholt, Mogens*, E 756.  
*Reitzel-Nielsen, Erik*, Landsretssagfører, M 1470.  
*Renthe-Fink, von*, Gesandt, E 318, 331, F 821, 830, 834.  
*Revenilow, Grev Eduard*, Gesandt, B 198, 199, I 1255, K 1304.  
*Richardt, Poul*, Propagandaleder, E 479.  
*de Richelieu, L.*, Hofjægmester, E 499.  
*Rinck, Kai*, Civilingeniør, E 523, 543.  
*Roepstorff*, Statsadvokat, M 1551.  
*Rom, Bendt*, E 322.  
*Roos, Carl*, Professor, Dr. phil., E 316, 345, 352, 493.  
*Rosenberg, Alfred*, Rigsleder, F 824—825, M 1429 f.  
*Rosenkjær, Jens*, Magister, M 1405.  
*Rosenørn-Lehn, Otto*, Baron, E 477 f, M 1453.  
*Rosting, Helmer*, fhv. Højkommissær, E 486.  
*Rubin, Edgar*, Professor, E 488.  
*Rytter, Sv.*, Landstingsmand, M 1514.  
*Røper-Petersen, W.*, Grosserer, E 353, 354, 489.

- Sand, T. G.*, Kaptajn, E 451.  
*Sandbæk, Harald*, Pastor, F 906, 911.  
*Sandvad, Jørgen*, Redaktør, L 1143.  
*Scavenius, Erik*, Statsminister og Udenrigsminister, B 155, 158, 169., 191, 193, 203, 209, 210, 212, E 318, 320, 325, 329, 346, 491, I 1255, 1256, 1258, 1260, 1263, 1264, 1265, 1268, 1270, 1271, 1272, K 1301, 1304, 1311, 1316, 1321, 1342, 1365, M 1428, 1510, 1511, 1512, 1520.  
*Schack, Brockenhuus*, Greve, E 485.  
*Schalburg, C. F. v.*, B 203, E 459, 493, 685, 696, I 1260, M 1499.  
*Scheel, Otto*, Professor, E 337, 655, 658.  
*Schiøler, Asger*, Landsgruppelæder, E 500 f.  
*Schmidt, Paul*, Gesandt, Dr., E. 348.  
*Schmidt, Victor*, Folketingsmand, Pastor, E 604, M 1408.  
*Schmitz, Victor*, Dr., tysk Radiocensur, M 1405, 1406, 1409.  
*Schäfer, Ernst*, Ritmester, E 324, 335, 342, 641, 648—653, 659—666.  
*Schøbel, A.*, Revisor, E 333.  
*Seelos, Dr.* Legationsraad, E 654.  
*Schedsted, J.*, Hofjægermester, E 550.  
*Skadegaard, Poul*, Sekretær, L 1145.  
*Skjærbæk*, Folketingsmand, M 1513.  
*Sletten, Aage*, Pastor, M 1472.  
*Sneum, Thomas*, Løjtnant, H 1203.  
*Sommer, Poul*, Kaptajn, E 550, 729—735, M 1536.  
*Southby, Sir Archibald*, I 1267.  
*Spleth, Erik*, cand. jur., Leder af E.T. og N.S.A., E 481 f, 755.  
*Sporon-Fiedler, A. C. F.*, B 184.  
*Staal, Svend*, se *Egon Ditlev Nielsen*.  
*Staffeldt, Jørgen*, H 1204.  
*Stalman, Dr.*, L 1197.  
*Stamm, Ivan*, Politidirektør, E 388, M 1537.  
*Stauning, Thorvald*, Statsminister, B 147, 149, 150, 151, 153, 154, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 170, 171, 174, 175, 179, 183, 184, 186, 188, 189, 190, 193, K 1359, M 1421, 1424, 1427, 1441, 1454, 1458, 1459, 1460, 1479, 1480.  
*Stein, H.*, Landstingsmand, Chefredaktør, M 1385, 1387, 1514.  
*Steincke, K. K.*, fhv. Justitsminister, M 1495.  
*Stelsig, Frants*, E 563—572.  
*Stevns, Arne*, Kaptajn, E 486, M 1495.  
*Stjhr, K. S.*, Direktør, B 153, E 318, 325, 489.  
*Storm, Svend*, Tømmermester, E 316.  
*Strøm, Jens Anker*, Redaktør, E 546 ff, 558, L 1156, 1161.  
*Størnøse, Robert*, Folketingsmand, M 1526.  
*Svenningsen, Nils*, Direktør, E 346, 612, M 1534, 1535, 1548, se iøvrigt *Udenrigsministeriet*, (Lovreg.).  
*Sørensen, Arne*, Folketingsmand, F 916, I 1290, M 1526.
- Sørensen, H. P.*, Borgmester, M 1380, 1540.  
*Sørensen, Johs.*, Red., Leder af Dansk Folkefællesskab, E 530.  
*Sørensen, Johs. G.*, Redaktør, I 1285.
- Tandrup, Harald*, Redaktør, E 486.  
*Teisen, Chr.*, stud. jur., E 481 ff.  
*Terkelsen, Terkel M.*, I 1254, 1258, 1262, 1263, 1266, 1267, 1268, 1274, 1275, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283.  
*Thomsen, J. Møllerup*, cand. polit., M 1408.  
*Thomsen, Jens*, Folketingsmand, M 1443.  
*Thomsen, Sigurd*, Redaktør, F 870.  
*Thomsen, T. C.*, Ingeniør, E 353.  
*Thomsen, T. K.*, Ingeniør, I 1268, M 1545.  
*Thomsen, Valdemar*, Folketingsmand, E 381.  
*Thorndal, A. P.*, E 537, L 1156.  
*Tillge-Rasmussen*, I 1254.  
*Toldstrup, (A. J. Jensen)*, H 1203.  
*Trebst, Max, Dr.*, F 829—830.  
*Tretow-Loof, H. N.*, E 483, 485, 487, 488, 490, 530, K 1319.
- Vaaben, Ejnar*, cand. mag., E 346, 527, 541.  
*Valery, J.*, Reklamechef, E 546.  
*Vedel*, Viceadmiral, K 1323.  
*Vendsyssel, A.*, Grosserer, Direktør, E 316.  
*Vigholt, Willy*, Læge, F 866, M 1399.  
*Villadsen, V.*, Prokurist, H 1204.  
*Vøttrup, C. A.*, Musiker, E 479.
- Waltenburg*, E 757.  
*Wanscher, Axel*, Arkitekt, E 473, 701.  
*Waschnitius, Fritz*, M 1406.  
*Waschnitius, V.*, Dr. phil., M 1406, 1488, 1491.  
*Wassmann, K. E.*, stud. polit., E 481.  
*Wehrt, van*, Forfatter, G 948.  
*Wenck, Preben*, B 168, E 529, 535, M 1439.  
*Wendelin, K.*, Fuldmægtig, E 546.  
*Wendt, Fr.*, Lektor, M 1406.  
*Wilhelmsen, N. E.*, Kontorchef, E 329 f, 354 ff, 358, 359, 529 ff.  
*With, Erik*, Generalløjtnant, E 716.  
*Witzansky, Poul*, Balletdanser, E 472, 479.  
*Wodschow, S.*, Stabsleder, E 403 f.  
*Wohlert, Ludvig*, Konsul, E 317, 320.  
*Wäsche, Hans*, Studienrat, E 488.
- Yde, Marinus, L.*, Minister, E 317, 318, 320, 321, 322, 325, L 1199, M 1444.
- Zeeberg, Aage*, Fuldmægtig, E 546.  
*Zeeman, Herbert*, Kaptajn, F 895.  
*Zimsen, Erik*, Ingeniør, E 524 ff, 1585.
- Ørum, T. P. A.*, B 176, 177, D 289.  
*Østerberg, Svend*, Forretningsfører, E 427, 428.  
*Østergaard-Petersen, Erik*, Kaptajnløjtnant, E 733.

## RETTELSER OG TRYKFEJL

### BIND 1:

Side

- XII 11 f. n. „Danske Tysklandsarbejderes Forening“ behandles ikke under e, men derimod under f S. 504—05 umiddelbart efter Afsnittet om „Det danske Arbejdsfællesskab“.
- 60 Linie 10 f. o. „Odning“ rettes til „Ordning<sup>1)</sup>“.
- 78 Linie 8 f. o. tilføjes som Note 1a) „Senere gjorde Ministerierne Pressesekretariat opmærksom paa Bestemmelserne ved Ritzau-Meddelelse af 17.-6.-1944“.
- 215 Linie 3 f. n. „Borson“ rettes til „Borsen“
- 252 Linie 19 f. o. „4“ skal være „40“
- 350 Linie 14 f. o. „1942“ skal være „1943“
- 358 Linie 4 f. n. „Deutsche“ skal være „Deutscher“
- 457 Linie 18 f. n. „ved ved“ rettes til „vi ved“
- 459 Linie 16 f. o. „N.S.P.U.“ rettes til „N.S.U.P.“
- 519 Note 1, Linie 4. f. n. tilføjes: „Ifølge Oplysning fra Aktiekøbernes Sagfører besluttedes det at likvidere Selskabet, da dettes odiøse Fortid blev Køberne bekendt.“
- 519 Note 1-2 f. n. Skal være „men det maa dog skønnes, at den i hvert Fald *ikke* har været omfattende.“
- 526 nederst: Ingeniør Zimsen gør opmærksom paa R.B.-Meddelelse af 8.-7.-1941:  
„*Den danske Front — Dansk Samlings- og Korporationsparti meddelelser:*  
Da det tidligere Lederraad for *Den danske Front*, der ved Sammenslutningen blev anbragt i forskellige Stillinger indenfor Partiets Ledelse og Udvalg, har brudt de indgaaede Aftaler, der var Betingelsen for deres Medvirken, er Samarbejdet mellem *Den danske Front — Dansk Samlings- og Korporationsparti* og de paa-gældende Medlemmer af det nævnte Lederraad ophørt.  
*Den danske Front — Dansk Samlings- og Korporationsparti* arbejder fremdeles under Ledelse af Ingeniør Erik Zimsen for Gennemførelsen af den fatistiske Korporationsstat i Danmark.“

### BIND 2:

Side

- 1043 Linie 1-2 f. o. „Reguleringsudvalgene“ skal være „Regeringsudvalgene“
- 1046 Linie 20 f. n. Datoerne rettes til henholdsvis „1.-4.-1944“ og „31.-3.-1945“.
- 1109 Linie 27 f. o. „1943“ skal være „1944“.
- 1152 Tekstnoten Linie 2 f. n. „forlægges“ skal være „forelægges“.
- 1204 Linie 18 f. o. tilføjes: „Kommunelærer Knud Larsen udførte, indtil han i Sept. 1944 blev skudt af Tyskerne, et stort Organisationsarbejde som Leder af H.D.“.
- I Afsnit H. Kap. 2 (Kronologisk Oversigt over Sabotager m. v.) tilføjes:
- 10.-6.-1941 Brand i Centralværkstedet, Aarhus.
- 18.-8.-1943 Sprængninger paa to af den jyske Samleskinnes Transformatorstationer.
- 18.-2.-1944 Bombe mod tyske Biler hos Autofirmaet Rasmussen & Schrøder, Aarhus.
- Apr. 1944. Ca. 5000 Haandgranater og Haandbomber afhentes hos Tyskerne paa Orlogsværftet ved falsk Rekvisition.
- 2.-4.-1945 Sprængning af 2 Betonblandemaskiner syd for Haderslev.
- 2.-4.-1945 Sprængning af 3 Værnemagerlastvogne, Skærbæk.
- 3.-4.-1945 Aktion mod Autoværksted. Bygningen totalt ødelagt.

## Side

- 7.-4.-1945 Sprængning af tysk Telefonmast. Tyskernes Hovedforbindelse med Tyskland afbrudt i 14 Timer, Kolding.
- 7.-4.-1945 Aktion mod Værnemagerfirma. Maskiner ødelagt, Aalborg.
- 7.-4.-1945 Sprængning af Motorpumpe ved Tankgraven i Søndre Tranders.
- 8.-4.-1945 Afbrænding af 30—40 Læs Halm, Aarhus.
- 9.-4.-1945 Sprængning af tysk Barak, Tøndergade, Aarhus.
- 9.-4.-1945 Sprængning af tysk Telefon- og Telegrafstation, Aaboulevarden, Aarhus.
- 9.-4.-1945 Sprængning af 2 Garager i Brænderup. 2 Lastvogne ødelagt og 2 beskadiget.
- 11.-4.-1945 Fjernet D. S. B.'s mobile Værksted med Katastrofebelysning, Horsens.
- 11.-4.-1945 Afbrændt 3 Jernbanevogne med Halm til Tyskerne, Nørre Sundby.
- 12.-4.-1945 Sprængning af Lager af Suppeekstrakt til Tyskland til en Værdi af 30.000 Kr., Horsens.
- 13.-4.-1945 Sprængning af Kølevogn og Cementblandemaskine paa Jernbanevogn, Aabenraa.
- 14.-4.-1945 Sænkning af tysk Nybygning »Annie«, der netop var søsat, Aarhus.
- 15.-4.-1945 Aktion mod Værnemagersnedkeri, der totalt ødelagdes, Bramminge.
- 15.-4.-1945 Sprængning af 4 Cementblandemaskiner, 3 Pumper og 3 Arbejdsskure, Vejen.
- 16.-4.-1945 Sprængning af 800 l Benzin paa Jernbanevogn, Thisted.
- 16.-4.-1945 Sprængning af 8 Pontoner, Aalborg Vand-Fly.
- 17.-4.-1945 Aktion mod »Polyfoto«. Arkivet havde været benyttet af Tyskerne. Holstebro.
- 17.-4.-1945 Fjernet 30.000 Stk. Goebbels-Propagandaopraab fra Posthuset i Silkeborg.
- 17.-4.-1945 15 Bomber mod tysk Arbejdsplads, Esbjerg.
- 23.-4.-1945 Aktion mod Værnemagerfirma Foskjær, Varde.
- 1240 Linie 22 f. o. (Adolph Holst) udgaar, da der forelaa Schalburgtage.
- 1248 Linie 31 f. n. (Gross. H. Nielsen) udgaar, da der vistnok ikke forelaa Sabotage.